CAELII

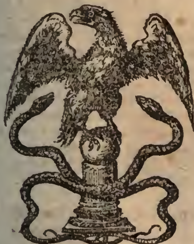
AVRELIANI SICCENSIS, MEDICI VETVSTI, ET IN tractanda morborum curatione diligentissimi, secta Methodici,

*

De Acutis morbis. Lib. III.
De Diuturnis. Lib. V.

Ad fidem exemplaris manu scripti castigati, & Annotationibus illustrati.

Cum Indice copiosissimo, ac locupletissimo.

IN VIRTVTE, ET FORTVNA.

LVGDVNI,
APVD GVLIEL. ROVILLIVM, SVB SCVTO VENETO.
M. D. LXVI.
CVM PRIVILEGIO.

Extraict du priuilege du Roy.

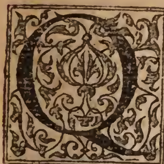
AR grace & priuilege du Roy est permis à Guillaume Rouille libraire de Lyon, d'imprimer, ou faire imprimer, vne fois ou plusieurs, ce present liure intitulé *Cælij Aureliani Siccensis Medici vetusti, de Acutis & Diuturnis morbis libri, ad fidem exemplaris manuscripti castigati, & Annotationibus illustrati.* Lequel liure il a recouuré auec grans fraiz, mises & despenses: & pource est faict defense de par ledict Seigneur, à tous autres libraires, imprimeurs & personnes quelconques, de non imprimer, vendre, ni distribuer en ses pays, terres & seigneuries, ledict liure imprimé par ledict Rouille, si ce n'est par son consentement, & ce iusques au temps & terme de neuf ans, à compter du iour & datte que sera paracheuée la premiere impression, sur peine d'amende arbitraire & de cōfiscation des liures qu'ils auroyent imprimez. Et à fin qu'aucun ne puisse pretendre ignorance du present priuilege, ledict Seigneur veut & entend, que l'extraict d'iceluy estant mis au commencement, ou à la fin dudict liure, serue pour toute notification, comme si la signification estoit faicte sur l'original. Car tel est son plaisir, comme plus à plein est contenu & declaré par les lettres de priuilege, sur ce données à Moulins le vingtiesme de Feburier, l'an de grace, mil cinq cens soixante six, & de son regne le sixiesme.

Par le Roy en son Conseil,
Signé De Vabres.

Et seellé du grand seau en cire iaune à simple queüe.

LECTORI S.

VI in veterum ſcriptorum Græcorum & Latinorum, veluti Galeni, Athenæi, Aetij, Plinij, huius ipſius Cælij Aureliani, aliorúmque libris tãtum Medicorum numerum citari obſeruarit, ſecum ipſe reputabit, opinor, plures olim eóſque præcellentes viros in arte Medica tum exercenda, tum literarum monimentis conſignanda, quàm vllos vnquam aliqua alia in arte vel ſcientia colenda floruiſſe. Ex quo Medicinam maiore quondam, quàm nunc ſit, in honore, & multò celebriorem fuiſſe perſpicuum eſt. Sed in ea explicanda atque tractanda non eandem omnes viam ſecuti ſunt, qua ad id quod vellent peruenirent. Omnium enim vetuſtiſsimi pharmaca plurima, vel ab herbis & ſtirpibus, vel ab oraculis & inſomniis petita, vel ex animalibus obſeruata ad varios ſanandos morbos accommodata, id eſt ἐμπειρίαν, literis mandarunt. Alij non ſolùm medicamentis omnis generis, ſed & eorum certo vſu atque effectu, & morborum differentiis atque cauſis, ac aliis permultis quæ ad artis perfectioné deſiderabantur,

λογικῶς describendis medicinam summa cum laude amplificarunt. Alij multò angustioribus terminis artem circumscripsere. Eam enim neque longam, neque difficilem esse rati, methodum quandam seu rationem artis compendiariam tradiderunt. Hinc tres potissimum nobiles sectę extitere, ex ea re cui singularum authores & defensores omnia in hac arte tribuebant, nominatæ, quas prolixius explicare non est huius institutæ scriptionis, neque temporis. Illud nunc volo dicere, Quemadmodum constat inter omnes qui bene à natura informati, bonisq; artibus & philosophorum præceptis instituti sunt, Hippocratis, Galeni, eorúmq; qui hos duces sequũtur, sectam quæ λογικὴ, quòd ratione nitatur, dicitur, cæteris longè anteponendam esse, sic reliquas & veterum summorumque virorum authoritate commendari, & ex dogmatum sese consequentium coaceruatione constare, & doctrina aliqua contineri existimandũ est: quin & multa ab ipsorum authoribus & rectè scripta esse, & curandis morbis accommodata. Nam Galenus in libris de Compos. Medicam. κατὰ τόπους, καὶ κατὰ γένη, Aetius, Paulus, aliique Græci & Latini ab Empiricis & Methodicis remedia varia mutuati sunt. Quod si multa ab arte aliena, multa perperam dicta, multa prætermissa sint ab ipsis, vt reuera sunt, ne ea quidem nos ab eorum lectione deterrere debent, imò potius incitare, vt ex illorum cum rectis contentione ac disquisitione veritas magis eluceat. Qua in re Galenum imitabimur, qui infinitus prope locis Empiricorum

rum Methodicorumque placitis refellẽdis ſæpe lectorem diutius remoratur. Quos locos ſine lectione eorum authorum quorum ſententiæ improbantur intelligi poſſe nõ video, multò minùs libros quos idem Galenus dogmatis ipſorum conuellendis dicauit, quorum alterum de optima ſecta ad Thraſybulum, alterum de ſectis ad eos qui introducuntur, inſcripſit. His ego rationibus ſum adductus vt credam Empiricorum, Methodicorumque ſcripta non omnino indigna eſſe quæ Medicorum manibus terantur, hæcque inprimis quibus Cælius Aurelianus Methodicus de morbis acutis & diuturnis accuratè pertractauit. Quorum cum ferè oblitterata eſſet memoria, tum quòd iampridem excuſorum magna admodũ penuria eſſet, tum quòd ea exemplaris vitio turpiſsimis maculis deformata, fracta, multiſque vulneribus confecta cõtemnerentur, ope vetuſti codicis manuſcripti, aliorumque cum eo collatorum excellentiſsimus & literatiſsimus Medicus totius operis maculas deleuit, fracta reſtituit, vulnera curauit, doctiſsimis annotatiunculus in margine aſcritis illuſtrauit. Quæ cum ego nactus eſſem, eaq; Medicis & lectu iucũda, & ſcitu vtilia eſſe iudicarem, author omnino fui Gulielmo Rouillio Typographo, vt ea typis elegantioribus excuderet: id quod facilè ab eo impetraui, qui & publicæ vtilitatis ſit ſtudioſiſsimus, & nullis parcat ſumptibus, vt boni authores emendati, & characteribus elegantiſsimè conformati veniant in manus hominum. Quare & illi qui hunc au-

thorem pene extinctum in lucem reuocauit, & huic qui vt in publicum prodiret, effecit, Lector habe gratiam, ac vtriusque opera grato animo fruere. Cæterùm de vita Cælij Aureliani, quoq; tempore vixerit nihil dum legi. Ex inscriptione quidem horum librorum Numidam fuisse cõstat. Nam Plinio ac Ptolemæo Sicca Numidiæ est oppidum: ex lectione verò Galeno superiorem: neq; enim cùm tot authores nominet, cùm in vetustiorum sententiis refutandis, suis confirmandis tam sit diligens, Galenum vnquam prętermisisset. Præterea cùm tot Græcos Medicinę scriptores peruolutarit, quorum catalogũ habes cùm tot ipse de medicina libros ediderit, quorũ nomina in amplissimo indice reperies, Græcę linguæ & medicinę peritissimum, & in tractandis morbis maximè versatum fuisse docti omnes iudicabunt.

CAPITA PRIMI LIBRI OXEON PASSIONVM.

CAPITA TERTII LIBRI.

CAPITA

CAPITA PRIMI LIBRI CHRONION.

CAPITA SECVNDI LIBRI.

XIII. De

CAPITA TERTII LIBRI.

CAPITA QVARTI LIBRI.

CAPITA QVINTI LIBRI.

II. De

CATALOGVS AVTHORVM

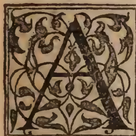
qui toto opere citantur.

Agathinus.
Alexander Laodicensis.
Andreas.
Antipater.
Antiphanes.
Antigenes Cleophantinus.
Apollonius Herophilus.
Apollonius Citiensis.
Apollonius Memphites.
Apollonius Glaucus.
Apollonius Mys.
Apollo phanes.
Archigenes.
Aristoteles.
Aristoxenus.
Artemidorus Sidensis.
Artorius.
Asclepiades.
Asclepius.
Athenæus Tharsensis.
Bachius.
Caridemus Erasistratius.
Cassius.
Clodius Chrysippus.
Demetrius Attaleus.
Demetrius Herophilus.
Demetrius Aponieus.
Diocles.
Dionysius.
Demarchus.
Democritus.
Erasistatus.
Empedocles.
Eudemus.
Euenor.
Euryphon Gnidius.
Gaius.
Heraclitus.
Heraclides Tarentinus.
Herodicus.
Herophilus.
Hippocrates.
Leonides Epistyntheticus.
Lusius siue Lucius.
Magnus.
Magnus Ephesius.
Menemachus.
Menecrates.
Milesius.
Mnaseas.
Niger.
Niceratus.
Nicander.
Parmenides.
Philippus.
Philotimus.
Philistion.
Polybius.
Praxagoras.
Proculus.
Ptolemæus.
Serapion Empiricus.
Silimachus.
Soranus.
Thessalus.
Titus Asclepiadis discipulus
Themison.
Tryphon.
Tullius Bassus.
Valens Physicus.
Zenon.

CAELII AVRELIANI METHODICI SICCENSIS CELERVM VEL acutarum paßionum Liber primus.

* * *

AIVNT Ippallum pythagoricum Philosophum interrogatum quid ageret, respondisse, nondum* nihil: Nondum quidē mihi inuidetur. Si igitur proficientium testis est inuidia, quæ nobis olim comes est, magna gerimus, in his* quæ gerimus. Placet itaq; Bellice discipulorum summe, celerum paßionum libros scribere, quos tibi utiles magis quam necessarios fore confido. Vtiles inquam ut si qua forte à Græcis obscurè dicta sunt, reuelentur. Nonnūquam neceßarios:* hæc enim neceßario,* in quo sunt* posita, me tradente legisti. Nam interrogationum ac reponsionū libros, quibus omnem medicinam breuiter dixi, iamdudum ad Lucretium nostrum perscriptos aptißime destinaui. Is enim, ut nosti, ex omni parte Græcarum scientia præditus est literarum. Principio te scire uolo omnium celerum paßionum aliquas esse cum febribus, aliquas sine febribus. Quarum necessario cum febribus, sunt plurimæ: ut phrenitis, lethargia, pleuritis, peripneu-

* i. hactenus nihil

* quæ cum inuidia gerimus.

* hoc

* ob quod

* compositi

monia. Sine febribus autẽ synãche, cholera, & id genus, sicut* ex consequentibus docebimus. Sed exordium sumemus ab his quæ cũ febribus esse noscuntur: siquidem febres sunt acutis magis comites paßionibus, in quibus est phrenitis præponenda. Nomen igitur sumpsit à difficultate mentis, sicuti & dysenteria, & dysuria, quòd urinam uel uentrem impediant. Phrenas enim græce mentes uocauerunt* quare ut supra diximus impedimentum phrenetica ingerit paßio. Nam Demetrius* Erophilum sequens libro sexto quem de paßionibus scripsit, hãc definiens, delirationem dixit uehementem, cum alienatione, atque febre desinentem in interfectionem celerem, aliquando & in sanitatem. Sed neque à deliratione uehementi alienationem differre quisquam existimet. Hanc sanè paßionem non frequẽtius cum febribus, sed iugiter ac necessario nunquam sine febribus esse accepimus, dehinc ultra disciplinam elatus longa hoc definitione explicasse perspicitur adiiciendo cito interficientem esse paßionem uel desinentem in sanitatem celerem. Erat facile * acutam uel celerem paßionem dicere, quòd in utranque partem ocyus feratur, & esset hoc definitioni sufficiens. Asclepiades primo libro de celeribus scribens paßionibus, phrenetis, inquit, est corpusculorum statio, siue obtrusio in cerebri mẽbranis frequenter sine * sensu, cum alienatione, & febribus. Hanc ipse *explorans diffinitionem, cum febribus, dixisse inquit: siquidem sine his etiam mente alienantur qui papauer aut mandragoram, aut altercum biberint, aut immensa ira, aut nimio timore commoti, uel mœstitia etiam compreßi, aut epileptica sunt agitati paßione * sine consensu (inquit) definiens, ne etiam

* in
* quarum
* Herophilũ
* hinc obserua quos morbos acutos veteres appellarint.
* sequentia indicant legendum, consensu
* explicans. exponens.
* morbus enim is per protopathiam fit, & non sympathiam.

etiam pleuriticum uel peripneumonicum phreneticum putaremus, qui in statu uigore paßionis septima uel octaua die sæpe mentis erroribus agitantur. Eius sectatores quidam, residuam partem definitionis * differentes stationem corpusculorum uel obtrusionem, aiunt eum dixisse secundum membranas cerebri, si quidem sunt etiam * medullarum spinæ membranæ in quibus cum fuerit obtrusio, non ingerit phrenithim. Pluraliter autem usum dicunt, ut membranas diceret. Siquidem siue per multas, siue per omnes id eueniat, si singulariter poneret, negaret esse in multis, sed quisquis hunc sequeretur, unius esse membranæ causam putaret. Frequenter autem quod adiecit definiens, quidam sequentibus adscripserunt, ut sic intelligamus, frequenter sine consensu: si consensu quia uehemens fit aliquando phrenitis. Alij uero antecedentibus esse inquiunt iungendum, ut sic intelligatur: frequenter statio, uel obtrusio, quomodo enim febrem, illam uehementem dixit, cum de causis tractaret, quæ per stationem uel obtrusionem fuerit, illam uero solubilem, atque leuem, quæ ex turbatione fuerit liquidarum materiarum, atque spiritus, sic etiam phreniticam paßionem illam dixit esse uehementem, quæ statione uel obtrusione fuerit effecta corpusculorum. Alij uero non, inquiunt, quod sine * obstrusione fiat aliquando phrenitis, id Asclepiadē dixisse * accipiamus, sed quia * sola ex uehementi. Sunt etiam quædam in hominibus sanis * obtrusiones. Erat igitur melius, ut manifestis & consequentibus uerbis intelligendam traderet paßionem, & non per occultā atq; dissonantem obtrusionē, & quæ fortasse neq; esse probetur, sicut libris quos

* explanantes γάσιν vel ἐμφράξιν
* medullæ
* obtrusione
* putemus
* solum
* ἐμφράξις

* intra sectas unius * scriptoris edidimus, docebimus. Sed neq; oportuit eandem obtrusionem simul phrenitim atq; phreneticæ passionis causam uocare. Siquidẽ uis* loquutionis nihil aliud designet, quàm phrenitim esse phreneticæ passionis causam. Etenim dicere absurdum est, quòd secũdum Asclepiadem causa ea* scriptionum siue partitionum sit quas Græci categorias appellant, non appellationum quas idem prosegorias uocat: Non enim alienationis aut febrium, sed alienandi, uel febricitandi causas nominare: & sic etiam phrenetizandi non phreneticæ passionis causas dicere. Nam primum ad* aliud ex * alia re transire uidebimur: Vtrum ne partitionum, siue adscriptionum, an appellationum sint causæ: de qua re cum de passionum causis scribere cœperimus, dicemus. Dehinc paululum progrediens, ait at quæ statio corpusculorum, siue obtrusio in qualibus, uel ex qualibus corpusculis fiat, atque etiam quomodo ea quæ partibus eueniunt totum commoueant corpus ac febres generent, in his quæ decimo libro scripsimus enodauimus. * Nec enim febres, inquit causæ generant, sed febricitare: oportebat autem proprie, non improprie loqui. Alij hæc defendentes aiunt eum uerbis significasse phrenitim esse passionẽ ex obtrusione effectã, habereq; cõsuetudinem pro effectu causas ponere. Nam luem definiens lues, inquit, est qualitas insueta, in his, ubi est, locis consistentium animalium, qua è communi causa facilibus morbis & interfectiuis adficiuntur. Etiam

* contra
* Soranũ, quẽ potissimus sequebatur.
* definitionis ab Asclepia de tradita
* appellationes Asclepiadici seu προσηγορίας vocabant nomina ipsa rerum vt φρενῖτιν, παρακοπήν. Scriptiones vero seu partitiones verba
* nominibus ipsis efficta, vt φρενιτίζειν, παρακόπτεσθαι.
* adscriptionũ vt infra
* disputationẽ intempestiuam
* quam hic agimus

* Asclepiades putabat aliud esse πύρετον, aliud πυρέττειν, & propterea caussam esse putabat aliquam τὸ πυρέττειν quæ dicto κατηγορία est non τὸ πυρετοῦ, quæ vox est προσηγορία itaque is putabat ἔμφραξιν caussam esse τὸ πυρετοῦ, febrium verò τὸ πυρέττειν.

Causa

*nunc luis causam pro effectu sumpsisse perspicitur. Causa etenim luis, est qualitas: Lues autem decliuitas in ægritudinem prona, atque * celeberrima, communibus antecedentibus causis. Et in aliis uero his utitur sæpe * sumptionibus quas * Græci metalepses appellant, ut exempli causa, dicat densatum liquorem pro partibus liquoris densatis: partes enim ad totum redigit. Sed neque expiant his maledicta, * sed ostendunt etiam aliis similibus peccatis adstrictum. Quærimus enim non si consuetudinem habuit * sumptionis faciendæ, sed utrum hæc consuetudo recta esse uideatur. * Externa etenim si fuerit hæc à diffinitionibus consuetudo, ueniam fortasse merebitur: in * diffinitionibus uero non poterit ad ueniam pertinere. Oportebat enim definitiuè loquentem propriis uti sermonibus, & non abusiuis, neque * sumpsionibus, quæ in contrarium sæpe uocentur. Neque nunc obtrusio causa est phreneticæ passionis, sicut in aliis ostendimus: Neque causam debuit pro effectu accipere, neque in mēbranis cōsequens est, id est, uerum ac probabile obtrusionem fieri, sed in sensibus, hoc est in sensualibus uiis, quas Græci αἰσθήρια uocant. Omnis enim phrenitis caussam uel substantiam alienationem generaliter, communiter autem alienationis substantiam in sensibus constitutam existimauit Asclepiades. Denique in definitionum libris alienationem definiens, hoc genere explicauit: alienatio est passio in sensibus, ex qua aliquando * maiores intellectus efficiuntur capacitate, non consensu aliarum uiarum, aliquandò uero uiæ capaciores motibus, sed hoc * tardans inquit, ac sine febribus, * furor uocatur, quem uulgo insaniam dicunt: recens autem atque cum fe-*

* *plurimis infesta*
* *transsumptionibus*
* *μεταλήψεις*
* *verum*
* *transsumptionis*
* *in aliis rebus id vsurpentur,*
* *quam definitionibus*
* *maiores impetus (nempe corpusculorum quæ obtrudun tur) capacitate viarum, sine aliarum partiū consensu: aliquando viæ capaciores motibus (nimirum cum hic morbus fit exturbatione liquidarum materierum & spiritus) vt soli 5. de fabre dixit.*
* *diuturnum*
* *μανία*

bribus,neq;*cum sensu phrenitis intelligitur.si igitur phrenitis paßio est in sensu, non recte eam principaliter definiens obtrusionem dicit esse in cerebri membranis. Addo etiam fieri phrenitim ex* consensu perseueranti ac uehementi, sicuti ex aliis antecedentibus causis. Oportuit ergo etiam in eo quod definiens adiecit, uerbum frequentiæ seruare ordinem, ne dicendi ambiguitatem daret. Ex qua eius sectatores inter se plurimum pugnauerunt.[a] Mentitur etiam aptißime cum suam explanans definitionẽ dicit quòd papauer alienationem facit. Soporiferam etenim ingerit*pressuram. Hoc adeo defendentes quidam eius sectatores aiunt etiã somno fieri alienationem. Ipse deniq; Asclepiades in primo libro celerum paßionũ,* furiosos inquit facere somnum, sic etiam alienationem* faciunt. His nos respondebimus, differre pressuram à somno contra naturam. Etenim pressura intelligitur contra naturam somnus. Papauera autẽ pressuram,non somnum faciunt. At si accipiunt etiam pressuram somnum uocari,quæ necessario contra naturam est, oportebat etiã lethargos dicant alienari, & erit definitio phreniticæ paßionis lethargiæ communis. Et in lethargis obtrusio est secundum Asclepiadem in membranis cerebri cum febribus ac sine consensu. De hinc etiã in furore febricitãtium cõmunis erit definitio. in his enim, ipse ait, obtrusionem in membranis cerebri frequenter sine febribus atque cum alienatione effici. Huic occurrentes quidam aiunt quod inquit, cum febribus duo significare. Vnum quod tardantem cum membranarum obtrusione longi scilicet temporis febrem significet[b] & non ex ipsa* soluerit exordium: aliud cum febribus quidem, sed causa obtrusionis membrana

* consensu

* vt peripneumoniæ & pleuritidis : sed ea potius παρα-φρενῖτις est.

a visus & cognitus mihi qui esu cicutæ in iusculo sumptæ loco apij hortẽsis, stolidus & mente captus reliquum vitæ tempus transegerit.

* altũ profundúmque somnum.

* quosdam maniacos fieri ob somnos longiores

* somni.sub.

b quæ non ex ipsa, vel phrenitide, vel obtrusione phrenitin gignente, quod potius est.

* sumpserit

branarum naris febres oriuntur paruæ atq; mitiuscu-
læ cum in minutißimis fiunt plagæ siue* percussa, atq; adfriquationes, quæ corpori minimum accendere feruorem poßint. Sed etiam nunc confitentur confusum dictum, si ex * hoc duo significat ᶜ alterum ex his uerum, alterum falsum. Dehinc febrem fieri in phreniticis ex obtrusione membranarum* solitum accipiamus, eorum tamen dictis id repugnat. Additur enim alienatio febribus, denique etiam obtrusio ex qua alienatio fiet. Quod igitur* secundo sequitur, causa prioris* esse non poteſt. Addo etiam* febres quæ per totum corpus exardescunt causam ex obtrusione membranarum factam, * quo totum corpus accendatur, ratione carere. Etenim in epilepticis quibus etiã *raptus omnium membrorum* ex cerebri* membranis, atque maiore causa secundum Asclepiadem* descendit, quapropter etiam phlebotomiam probat adhibendam, oportebat magis ac uehementius febrem accendi. Siquidem maiora corpuscula maioribus mista cum toto maiores * faciant plagas siue percußiones & adfricationes. In libris denique definitionum phrenitim inquit esse alienationem repentinam cum febribus. Sed etiam* nouus* furor, quem insaniam uocant, sæpe mouetur cum febribus. Nos igitur manifeste atque breuiter quantum res patiuntur, intelligentiam, siue definitionem paßionis trademus, dicentes, phrenitim esse alienationem mentis celerem, cum febri acuta, atque manuum uano errore, ut aliquid suis digitis attrectare uideantur, quod græci *Crocydismon, siue carphologian uocant, & paruo pulsu ac denso.

* percussus
* hac interpretatione
ᶜ Ambo enim uera esse non possunt.
* solitam
* obtrusio
* fabris
* febrium
* qua
* impetus minutißimorum corporum
* membranas
* in
* conscendit
* faciunt
* subitus
* mania
* Crocidismon

Vtrúmne sint signa phreniticæ futuræ paßionis. Caput I.

DE hinc quærendum utrum ne sint signa phreniticæ futuræ paßionis. Nam multi sectarũ principes inter quos fuit & Asclepiades signa futuræ paßionis posuerunt. At Thessalus & eius sectatores, id posse fieri negant, dicentes quia non futuræ phreniticæ paßionis signa uera atq; necessaria* fuissent, oportebat omnes in iisdem constitutos necessario esse phreniticos. Nunc uero quidam cum his afficerentur signis, in phreniticam paßionem non uenerunt. Secundo oportebat etiam aliarum paßionum futurarum esse signa. Nullius autem futuræ paßionis signa esse perspicimus. Neq; igitur phreniticæ paßionis esse posse signa credamus. Sed neq; præstantius* quicquam antecedentium causarum, ut adustio, cruditas, uinolentia, atq; exercitium post cibum, uel mansio siue somnus in speluncis* confertur, aut noua politura in muris* parietis cubiculorum. Hæc alias quoq; paßiones ingerunt generaliter, ut lethargiam, apoplexiam, epilepsiam. Neq; multos, tempore certo, specialiter phreniticam incurrere paßionẽ, ut* Autumno uel alio quolibet, firmum esse credamus. Incertum est enim siquidem non* omnes phrenitici efficiantur, sed alij diuersis afficiantur paßionibus. Neq; etiam uigilare, ac iugiter cum dolore* urinam reddere parum, uel plurimum, atq; grauedine uel dolore capitis, uel occipitis, uel clunium affici, aut oculorum rubore certa signa sunt. Hæc enim signa communia sunt paßionum, quæ uexata membrana cerebri fiunt, atq; inde male laborantium ægrorum, nec necessario omnium, ac semper phreniticorum. Dehinc audacia

* esse, oportere
* aliquid quã antecedẽs caussa
* affertur sub. pro signo.
* & parietibus
* cuius constitutionẽ ad caussas antecedentes referebant
* certo tempore
* vrina

*dacia ſine ratione, uel econtrario * ſecuritas & hilaritas non futuram, ſed præſentem alienationem deſignant. Hæc expugnantes Aſclepiadis ſectatores contra primum reſponderunt, quanquam inquiunt ſignis futuræ paßionis ægri afficiantur, ratione tamen certa non in ipſam plerunque ueniunt: Si quidem imminentem paßionem * cohibeat. Medicinalis uera curatio, quod inquiunt debemus definitione explicatum accipere. Etenim furorem febricitantium, ex obtruſione membranarum quæ non * ſinat, initium ſumere. Non igitur negant ſigna fuiſſe futuræ paßionis. Dehinc ſignorum quædam inquiunt ſecundum Aſclepiadem eſſe neceſſaria, ut cordis uulneratio mortis ſignum: quædam non neceſſaria, ſed frequenter futura ſignificantia, ſicut membranæ capitis uulneratio moriturum uulneratum ſignificat. frequenter enim hoc, non iugiter, ac neceſſario contingit. Futura igitur phreniticæ paßionis ſigna * frequentia non neceßitatem futurorum * deſignantia. quapropter manet * genus futuræ phreniticæ paßionis in ſignis, quanquam non neceſſario in eam ueniant ægrotantes.[a] Contra ſecunda uero hæc * probauerimus & de ſingulis ſcribentes docebimus. Dehinc poteſt etiam ſoli phreniticæ paßioni hoc priuatum inueniri, ut enim ab aliis paßionibus differt, ſic * etiam cum nondum eſt, * differre cæteris, reſpondentes aiunt, antecedentes cauſas quas procatarcticas appellant, ſingulares quidem non eſſe futuræ paßionis ſigna ut neq; rem ſine * tempore neq; * concurrentia, ut forte oculorum ſanguinolentia, uel capitis grauedo, ſed in unum coaceruata, atq; concurrentia omnia. Audacia uero ſine[b] ratione, atq; hilaritas,*

* *ſine ratione*
* *inhibeat*
* *deſinat.i. auxilio medicinæ colatur.*
* *frequentiam*
* *deſignare*
* *ſignum eſſe*

a *Cum vero probauimus antecedentes cauſſas quas ſigillatim ſcripſimus, & docuimus, debere ſoli phreniticæ paßioni priuatas inueniri.*

* *probabimus*
* *differre cauſam eius a*
* *tēpus ipſum.*
* *ſymptomata quæ morbum ſequuntur.*

b *Hoc ſigno oſtendunt iam gliſcentē: quæ futura & non præſens dicitur, quia adhuc parua eſt.*

certa significatione indicant signa futuræ phreniticæ
* *affectibus* *paßionis: Nam sicuti & in externis,* præsentia par-*
& *morbis, ut* *uitate * iã latẽtia pro * futuris accipimus. Igitur Thes-*
phlegma *salus Primo libro diætetico præcepit phlebotomari*
* *adhuc*
* *futuris* *in stricturam magnam uẽturos, atq; hos ita designat, iugiter febricitantes, & usque ad dimißionis tempus submerso pulsu affectos, frequenter uel cum dolore urinam reddentes, cum hæc præsentis iam sint uehe-*
c *significatio* *mentiæ signa, non futuræ. Ex ea enim[c] significatione*
* *necessaria* *futuram dicunt intelligi phrenitim quæ non * natura-lis est, sed multorum placitis firmata. Dehinc præsentis paßionis signa necessaria esse confitentur. Aiũt enim quædam esse quæ futura denuntient, quædam quæ sæpe futura, quorum secunda futuræ phreniticæ paßionis esse dicunt, siquidem non necessariò sequitur. Quid enim est repugnans? omne etenim signum*
* *significat* *ad eam rem quam * significauerit intelligitur, est enim ex his quæ ad aliquid intelliguntur. Quomodo igitur signum uocari potest cuius non solum præsens non est*
* *ostendit* *quod * ostenderit, uerum etiam in quibusdam neque erit. Secundum nos itaque, decliuitatis atque pronæ ægritudinis in phrenitim signum recte nuncupatur, ut labiles in paßionem, ægros pronuntiemus, quos græci ἐννόσους totius appellatione uocant. Ipsius enim uerbi qualitas, siue ueritas excussa designat aliquid esse, quo res ferantur, nec tamen necessario uenturæ. Signa igitur res ipsa semper præsens, quæ significatur, ostendit, qua sæpe etiam futura noscuntur. Alia uero esse signa decliuitatis in phrenitim, alia in*
incipiemus *lethargiam: atque cæteras paßiones, ex his reddere cœperimus, cum sua suis manifestabimus.*

Quæ

Quæ ſequuntur eos qui in phreneticam paſsionem proni intelligantur, quos labiles diximus.

Cap. 11.

*IN phreneticam igitur paßionem pronos uel decliues ſequitur febris acuta, atque difficile ad ſuperficiem corporis aſcendens, pulſus * humilior, denſior, uultus ſubinflatus, ſiue plenus, ſanguinis per nares deſtillatio, uigiliæ iuges, aut turbatus ſomnus, & inſania turbulenta, mentis ſolicitudo, ac prauitas ſine ratione, frequens tergorum * eſt uerſio iacendi cum capitis aſſidua commutatione. Aliquando etiam ſine cauſa hilaritas, oculorum rubor cum leui lachrymatione, & circumiectio manuum ſine ullo capitis dolore, articulolorum frigus ſine * tremore, urinæ abundantia flauæ, aquatæ, tenuis, & paulatim excluſæ. Aliquibus etiam ſonitus capitis, atque aurium tinnitus: dolor quoque capitis repentè non * quieſcit, nulla ex manifeſta ratione præcordiorum etiam tenſio, uiſus attentus, uel frequēter palpebrans. Quidam Medici ex quibus ſunt Aſclepiadis ſectatores, etiam attendunt aeris qualitatem, quam Græci * cataſtema uocant, & tempus, & antecedentes cauſas, & naturam, & ætatem. Aeris inquiūt * habitu, ne ea caleſcat, quòd eius cauſa plurimos afficiat, ut ſæpe oculorū inducat lippitudines, uel ulcera. Tempus autem, ut æſtatis finem uel autumnum. In his enim aiunt hanc frequentare paßionem. Antecedentes inquiunt cauſas, ut uinolentiā uel uigilias, ac iuges * aduſtiones: naturā * inquit, ægrotantis, ut ſi fuerit mente mobilis, atq; iracūdus, uel in diſciplinis literarum exercitatus, aut capite debilitato, & facilè * inflationem ſentienti, uel ſi quoties ægritudine afficitur, facilè*

* obſcurus

* inuerſio iacendo, vel iacentis.

* febrili

* quieſcens

* κατάστημα

* habitum

* in ſole morā & balneis

* inquiunt

* legi poteſt & inflammationē

facile alienatione uexetur.: ætatem inquiunt si iuuenis. Omnia quidem sunt prouidenda, non enim ex uno uel duobus, sed ex multis concurrentibus, significatio firmatur: unum etenim quiddam etiam ad aliud quiddam commune est. At uero in unum conueniens multorum concursus, * discretionum facit intelligentiam * prominere.*

* morborum differentiæ
* eminere

Quomodo intelligitur phrenitis.

Caput III.

*INtelligimus phrenitim ex toto signorum concursu. Vnum etenim singulare quicquam, ut est alienatio, uel febricula non designat phreniticum, sed si multa concurrerint, quæ nihil aliud quàm paßionem designent, ut sit * significatio, quæ ut suprà diximus ex multis confecta, unum faciat signum, & significās eius rei quā demonstrat. Quare ut dixi intelligimus phrenitim ex concurrenti febre acuta, & alienatione & pulsu paruo atq; crebro, attestante carphologia & crocidismo. Ex his enim intelligitur paßionis genus: magnitudinis uero atq; proprietatis differentiam, plurima atq; alia sunt quæ designant, à græcis symptomata appellata, ut *febris continuæ, uel* hemitritæas, uel inæquales, atq; superficiem corporis difficile ascendentes: alienatio intra* diatria, uel post* diatria tempus, iugis aut intercapedinata, cum risu tacito, aut cū cachinno, & cantilena, uel certe mœstitudine, silentio, uel murmure, aut uagitu, aut leui secum sua* ipse mußitatione, uel mentis indignatione, ut in furorem exiliens difficile teneatur, atq; omnibus iracundus sit, & exclamet, uel sese percutiat, aut suam uestem atq; propinquantiū scindat, aut metu se abscondendū existimet, aut lachrymetur, atq; secum loquentibus non respon*

* ἔνδειξις
* febres continuæ
* hemitriteæ
* diatritæum
* diatritæum
* ipsius

respondeat, cùm loquatur* tanquam uisis, & non solùm non uisis, sed etiam mortuis: & neque potum postulet, neque cibum, aut * acceptum uehementer* inuadat, & immasticatum transuoret *atque masticet. Neque transuoret, sed in ore contineat, & post paulalum proiiciat: lucem quoque aut tenebras fugiat, adsint etiam uigiliæ iuges, aut paruus & turbulentus somnus, oculi sanguinolenti, cum tensione uenarum suarum, & fixo uisu, atque sine ulla palpebratione, aut multum *mobili, & cum iugi palpebratione: aliquando etiam manuum ante oculos præmißio, quasi aliquid apprehendere, uel detrahere uolentium, quod aut inhæsisse oculis, aut ante uolare ægrotãti uideatur. Vultus etiã quibusdam * collectus atque conductus: genarum rubor perseuerans, aut per interualla in pallorem mutatus: capitis siccitas quæ statim ebibat fomenti liquorẽ: dentium stridor: guttæ sanguinis leuißimæ per nares, capitis frequens *alienatio, cum aurium intentione, ut aliquid audire uideatur: indecens iacendi positio: pedum quoque iugis ex alto submißio: corporis * uacua fortitudo: articulorum iugis torpor: raptus etiam, uel attractio cooperimentorum à pedibus ad superiora: uentris fluor: urinæ aquatæ, uel felleæ cum nubeculis portentosis: ultimo quibusdam etiam uultus*mortuosus, aliis cum collo subinflatus: manuum tremor: pulsus creberrimus, atque submersus, & tremulus, & imbecillis, aliquando etiam deficiens, & in similitudinem oleo defecti luminis marcescens: præcordiorum uehemens tensio atque ad superiora adductio: singultus, linguæ impedimentum atque loquutionis * inapprehensibilis articulatio. Dehinc quibusdam * diaphoresis, quibusdam spasmus, aut pressura, quæ lethargicam

pasionem

* nunquam

* gratum

* edat

* atq; degluttiat: vel neque

* mobiles

* collapsa facies

* acclinatio

* vana: cum aliquid summo conatu, sed frustra efficere tentant.

* cadauerosa facies

* quæ intelligi non potest

* Eripothymia: virium dissolutio.

* somnus altus & profundus

passionem attestantibus cæteris denuntiet; hoc pulsus inducit celeres, multos, *aut paruos saltus. In magnitudinem erectio quæsita, & ægrotanti incongrua atq; subinanis. Releuatis autem atque ad * sedem pergentibus omnia supradicta minuuntur. Grauius autem ac perniciosè affici dicimus eos quos ut supradictos plurima atque uaria fuerint* secuta, & iugi & sine ulla *indulgia laxamēti. Peius autē laborare dicimus eos qui post primam diatriton fuerint hac affecti passione, quàm qui ante ipsam. Etenim præsauciatis uiribus quicquid adhibetur, graue atq;* indignum adiutoriū, uel*phlebotomiæ quæ principaliter *temporis causa adhiberi prohibetur. Exitialiter etiam affici dicimus eos qui asperrimi atque audaces fuerint ægrotantes: *Insontine etenim etiā *sanis iracūdi esse perspiciuntur. Nec non etiam qui subridere uidentur, & stridore dentium, aut singultu affici. His * etiā spasmus iminere significatur. Grauius etiā si mutabiles fuerint colore, & tremuli, & stertentes, aut * fastidiosi per omnia. Aliarum uerò principes sectarum iuxta ætatis differentiam grauius affici dicunt, iuuenes à cæteris ætatibus: iuxta sexum & naturam uiros * ac fœminas; quomodo etiā sapere*plus est in iuuenibus, atq; maioribus. Maius enim fit malum, firmitate reliqua adiutū. Dehinc etiā*illos qui natura fuerint tristes, & in passione cū *ridiculo delirauerint, aut rursum hilares natura, atq; cachinnosi, cū iracūdia & mœstitudine ægrotātes grauius affici dicūt. Siquidē nulla uestigia ex his quæ sanitati fuerint cōsueta, remansisse uidentur. Nos uerò dicimus cōmuniter grauiter laborare quos passionis adficit magnitudo. Illud enim semper in ægritudine magis afficit, quod à natura plurimum recesserit.

Quæ

* ac
* sanitatem
* secuta iugiter, &
* indulgentia
* indigum, id est exiguum
* phlebotomia
* tēporis causa. i. occasionis: nēpe quia vires imbecillæ sunt.
* Sontine, i. cum pernicie sua
* sani
* enim
* ἀσώδεις
* quàm
* plus est in maiorib. quàm iuuenibus.
* senibus: natu grandioribus.
* illi
* risu

Quæ ſunt huic ſimiles paſsiones, & quomodo diſcernuntur.

Cap. III.

*Similes ſunt atque uicinæ phreneticæ paßioni *ex ipſa alienatione, * furor quam uulgo inſaniam uocant, melancholia, pleuritis, atque peripneumonia: quæ ſæpißimè acceßionis tempore alienationem faciunt. Item* mentis alienatio fit, in his qui mandragoram, aut altercum biberint. Internoſcuntur autem furentes atque melancholici à phreneticis: ſiquidem * Alienatio ſine febricula, atque crocidiſmo, uel carphologia eſſe uidetur. Dehinc tardè ſæpißimè finit, atque ſine paßione.* Item melancholia, fellis nigri uomitum facit, ſtomacho patiente, aut plus à cæteris corporis partibus ægrotante. * Præſtantius autem odiſſe homines facit, * atque uultus colorem plumbeum. Item pleuritis & peripneumonia, & omnes paßiones, quæ ex dolore acceßionis tempore alienationem faciunt, internoſcuntur hoc modo. Primò, quòd cùm dolores aſperantur, extenditur atque conſurgit alienatio, & eorum * indulgentia minuitur, quippe leuis atq; ſolubilis deliratio. Nam phreniticorum * ſi ex conſenſu fuerit facta, * tamen, & nõ ſemper acceßionibus aucta, aut demißionibus minuta, ſed magis intardans atque perſeuerans perſpicitur. ſi uerò poto malo medicamine, * uel Alterco alienentur, diſcernuntur ſecundum interrogationem præcedentes cauſæ. Sed quia etiam de medicamine poto poteſt phrenitis euenire: (Non enim præordinatæ atque fixæ ſunt neceſſariò eius antecedẽtes cauſæ)ad interrogationem præcedẽtium cauſarũ æger credibilis eſſe nõ poteſt, item externi, hoc eſt, ab ægro alieni antecedentia*

* cum
* mania
* ἀώρωοῖς
* melancholia
* dolore capitis, niſi legas compaſsione.
* obſtinacius
* melancholia
* laxamento, mitigatione.
* & ſi ex
* non tamen ſemper
* vt-

dentia nescire possunt, totius differentiā accipimus, si non febricitat., ut hoc sit signum internoscendarum causarum, si autem febricitat ut crocidismus atq; carphologia & densitas pulsus absint. His enim qui mandragoram uel altercum biberint rarus est pulsus.*

Quomodo discernimus à phreneticis eos qui furore febricitant.

Cap. V.

QVando furentes siue insanos à phreneticis sola febrium sinceritate omnes sectarum principes *decreuerunt, & sæpe etiam febris ex aliis causis his paßionibus incidit, oportebat hos etiam cum febribus furore delirantes à phreneticis discernere: Non quidem mutandæ curationis causa: Omnes etenim paßiones celeres supradictæ, atq; tardæ, sed insuper * positione constitutæ, quam Græci * epithesim uocant, laxatiua atque mitigatiua indigent curatione. Sed ad demonstrationem, quo * probemus etiam specialium uti discretione, hæc posuimus. Est autem utilißimum etiam localibus adiutoriis, ut patientibus locis, uel plus patientibus curationem adhibeamus. Nam phreneticis atque furiosis caput magis,* melancholicis stomachus patitur. Igitur nō febricitare furiosos *percunctatum non est siue uniuersale, quod Græci catholicon uocant,* sed est discrepatione partile. siquidem, ut diximus, quidam febribus * afficiantur, sed phrenetici acutis, uel celeribus, furiosi uerò tardis, quanquam sit etiam hoc insufficiens discretioni, propter eos qui repentino furore agitati febricitant: remanet, ut ordine accidentium discretionem faciamus. Præcedit enim febrem in* furiosis alienatio, in phreneticis uerò febricula alienationem: sed quia aliquādo potest furentum alienatio

*potius
* secreuerunt
* Alij sic exponit morbos, qui sine à priuationis dictione ut κῶμα: κάρος pronuntiātur, per ἐπίθεσιν cōstitui: eos verò per ἀποστέρησιν, qui cum ἀ proferuntur, ut ἀγρυπνία ἀπεψία.
* humoris vitio si plenitudine & abundantia
* possemus
* obserua. melancholiā verā esse putat, quæ gignitur affectu primario ventriculi
* ἀξίωμα
* in discrepantia & diuersa diuiditur, & partitur, ut aliquando verū sit, aliquando falsum.
* afficiuntur
* qui ob aliā causam febrē contraxerunt

*alienatio concurrens febriculæ latere, aut ordinis, aut * interrogationis, ut supra diximus causa, si quidem ab ægro narrari non poßit, aduertamus in phreniticis paruum atque crebrum esse pulsum necessario, in furiosis uero maiorem. Sed quia initij, uel augmenti accesionis febrium par in his atque creber pulsus esse potest, declinationis autem atque * indigentiæ maior, illud aduertere debemus: quia in phreniticis etiam tuc paruus atq; densus perseuerat, ut discretionem magis ex pulsu faciamus, quanquam etiam ipsa infirmetur sæpe febrium * nequitia, quæ ut in aliis paßionibus sic etiam in foriosis pulsum paruum atq; densum seruat, ita discerni uel internosci potest cum neque crocidismum in ægrotantibus uiderimus, quod est ex operimentis fimbriarum ueluti decerptio: neque carphologiam, quæ est festucarum leuium à parietibus ueluti detractio, quam necesse est phreneticos facere. Quæ denique si furiosis aduenerint, in febribus constitutis, in phreniticam paßionem, ex insania uenisse pronuntiamus, tanquam rursum, & phrenitica paßio recedentibus propriis signis, hoc est, supradictis in furorem transeat. Non aliter quàm si etiam aliis id testantibus signis, in lethargiam ueniant, uel certe releuati ex lethargia, in phreniticam redeant.*

* interuentionis
* indulgentiæ remißionis
* malignitate κακοηθείας
affectuum commutatio & παραλλαγὴ

Quomodo discernimus dormientes phreniticos ab his qui in lethargicam deueniunt paßionem. Cap. VI.

*QVomodo * phrenitici aliqui argumento paßionis in lethargiam, aliqui declinatione in somnos deuenerint, & cum aspectu commune sit, quod utrique non sentiunt, * atque multos inexercitos*

* Cum
* cumq;

medicos errore fefellerint, ut dormientes tãquam depressos excitarent, aut* oppressos tanquam dormientes sine adiutorio paßioni traditos, reliquissent, Vtilem ducimus eorum discretionẽ faciendam, discernuntur igitur calore, charactere, respiratione, pulsu, tactu, schemate iacendi, febrium magnitudine. Calore inquam, dormientium enim* mundum corpus, atq;* flosculè uiuidũ, & naturali habitudine plenum. Oppressorũ uero in* lethargia paßione pallẽs, uel plumbeũ, uel quolibet* alio colore affectum, inuenitur. Character autem dormientium hilaris, lethargicorum tristis inuenitur. Item spiratio dormientium ordinata, lethargicorũ tarda esse probatur. Pulsu etiam discretionem facimus, q quanquam utrique subinflatas atq; maior, tamen cum inanitate in lethargis, cum plenitudine dormientibus inuenitur. Tactu autem lethargis etiam præcordia distenduntur plurimum, & totum corpus durius fit, ob nimiam* stricturam: dormiẽtibus uero ecõtrario, quia strictura minuitur, etiã præcordia relaxantur, & totius corporis tactus mollior efficitur. Schemate iacendi, discretio fiet. Siquidem lethargi à capite lecti ad pedum loca* labantur, & incomposito, uel indispoſito* iaceant corpore, dormientes uero congrua naturæ positione * cernantur. Magnitudine inquam febrium: dormientium enim* minor ac* lenior,* lethargorũ maior atq;* aspera febricula inuenitur. Quapropter obseruanda sunt etiam tempora, si enim in declinatione paßionis, & in dimißione uel declinatione acceßionis sensus ægrotantiũ quieuerint, intelligimus somnum. Si uero in augmento paßionis, uel acceßionis, & magis in eius initio, uel augmento id acciderit, lethargum pronuntiamus.

Marginal notes: * lethargicos; * nitidum; * floridè; * lethargica; * alieno; * obstructionem; * labuntur; * iacent; * cernuntur; * calor febriũ; * lenior; * lethargicorũ; * asperior

524

Quæ sint differentiæ phreniticæ passionis. Cap. VII.

Differentias phreniticæ passionis quidam ex accidentium proprietate faciendas existimant. Aiunt denique aliam esse alienationem cum risu, atq; puerili saltatione, aliam cum mœrore, atq; exclamatione, uel silentio, aut timore. Nos uero *aliam dicimus esse ex strictura * aliam ex complexione stricturæ atq; solutionis. Est enim * uerum ita discernere, ut non accidentium diuersitas passionis differentias ostendat, sed generalis quædã ac necessaria designatio, quæ fit ut supra diximus ex principalibus * passionibus, unde etiam curationum ratio sumatur.*

* aliam ex solutione. Sic legendum esse ostendit cap. post nonum.

* æquum

* & earũ caussis: strictura: solutione: veriusque complexu.

Quis locus in phreniticis patitur CAPVT VIII.

Quæsitum etiam quis locus in phreniticis patitur, & magis à principibus aliarum sectarum, ut secundum differentiam patientis loci curationes adhiberent, & localia locis adiutoria compararent. Nos *autem siue locorum siue uicinitatis eorum causa generalem curationem non mutamus.* Non *est enim sub eodem * genere * iacens locorum necessaria differentia, aliqui igitur cerebrum pati dixerunt: alij eius fundum, siue basin quam nos sessionem dicere poterimus: alij membranas: alij & cerebrum & eius membranas: alij cor: alij cordis summitatem: alij * membranam, quæ cor circumtegit: alij * arteriarum eam quam Græci ἀόρτην appellant: alij uenam crassam, quam iidem φλέβα παχεῖαν uocauerunt: alij diaphragma: & quid ultra * tendimus quod facile explicare possumus, si id quod senserunt dixerimus?* Nam *singuli eum locum in phreniticis*

* morbi

* iacentium: alij, patientiũ.

* περικάρδιον

* arteriam

* orationem proferimus

pati dixerunt, in quo animæ regimen esse suspicati sunt. Denique *singulorum iudicium atque assertionem pertractantes, expugnabimus libris quos de passionū causis scribemus.* Nos *igitur communiter totum corpus pati accipimus, etenim totum febre iactatur.* * Implet *denique phreniticorum significatione febrium signum, quapropter totum corpus curamus, sed plus pati dicimus caput, etenim antecedentia demonstrant signa,* * *ut eius grauedo, tensio, dolor, sonitus, aurium tinnitus, siccitas atque sensuum impedimentum, & cætera quæ iam passionis præsentis esse signa noscuntur: singuli sensus suo * careant apprehensionis officio, palpebra dura, oculi sanguinolenti, ac prominentes, genarum rubor, uenarum extensio, uultus inflatio ac plenitudo, linguæ asperitas.* Eos *uero qui nos ex naturali tractatu, quam Græci physiologiam uocant patientem locum apprehendere dixerunt,* (Siquidem *prænoscentes animæ regalia in capite constituta, exinde mentis alienationem capitis offensa fieri acceperimus*) *ita expugnamus, ut primo * regale locum maternum remanserit.* Sed *nos uarietas atque multitudo accidentium in capite signorum, plus à cætero corpore docuit id pati.* Sed *aiunt faciem magis, plurimisque signis affici, & propterea * huic esse adhibenda adiutoria.* Nunc *uero cucurbitam cur occipitio apponitis,* * Si *quidem per apertionem, quam Græci anatomiam dicunt didiceritis sensuales uias inde sumere exordium.* Hic * *rursum similiter eos peccare perspicimus.* Etenim *faciem non curant cataplasmate, * atque uaporatione, atque occipitium tanquam dolens, & extentum apposita cucurbita * scarificamus, sicut etiam* alias

Marginal notes:
* *impletur aliâ implicatur.*
* *signa phreniticis*
* *carentes*
* *regalem locum internum incognitum remansisse dicamus*
* *capiti*
* *quasi quidē*
* *prorsum pueriliter*
* *aut*
* *scarificant*

alias partes, atque præcordia, si in tumore fuerint constituta. Explicata uariæ paßionis apprehensione ad eius curationem transeamus.

Quomodo curandi sunt phrenitici. Cap. IX.

QVomodo curationibus principio locus aptandus est, iacere oportet phreniticos in loco omni ex parte deuio, ne aliqua transeuntium uoce pulsentur: fenestris etiā altioribus * luminato. Sæpe enim in hac paßione constituti alienationis causa sese præcipitantes latuerunt. Dehinc ob obscurationis proprietatem strictura laborantes, in lucido atq; tepido & amplo mediocriter locamus. Etenim ultra modum feruens aer naturaliter febricula caput incendit, & rursum frigidus constringit, atq; corporis auget densitatem. Item nimium lucidus membranam percutit cerebri immodici splendoris causa. Par uus etiam locus si fuerit atq; humili tecto, suffocabilis erit aeris paupertate. Sit etiam sine ullo picturæ figmento, ne uisa ægri ex picturis mente accipientes, quæ Græci phantasmata uocauerūt, plus asperētur, aut in risum soluātur, maxime cum ratione careat, multorum ingressum aut frequentiam prohibere, & pictura occasionē lacerandæ mentis acquirere, cum iugi uisu falsa coguntur pro ueris accipere. Hinc etiam splendidi colores parietum siue * straminum, uel operimentorū prohibendi. Resultantes enim, ut ita dixerim percutiēt uisum; solutione * autem * optinenti laborantes econtrario iacere oportet loco medie obscuro, atq; refrigeranti; neq; enim nimium frigidus, neq; obscurus paßionis mitigare celeritatem poteſt. Stramenta etiam omnibus mollia atq; operimenta conueniūt: sed tenuia, solutione laborantibus, corpulenta uero atq; calida, strictura

Quandoquidē

* illuminato

* stragularum

* nam supra c. 7. dixit aliquā do fieri ex complexu stricturæ & solutionis

* cum solutio maior est quā strictura

affectis. Sic etiam lectus omni ex parte firme locatus, ut cum fuerint impatienter iactati uel necessitate cogente * deuicti, immobilis perseueret, foribus etiã atq; fenestra auersi, ne ingressu hominum asperentur. At si etiam alienatio fuerit principali passioni cõtraria, ut strictura laborantes lucem odisse faciat, solutione laborantes tenebras, oportet aliis oculos contegi, aliis tenue atq; blandũ lumen immittere, lucernæ, aut lucis ætheriæ, sed arguto usu machinatum, quo uelut per quandam cauernam, ægrotantis uultũ perfundat, & nullas tangat alias corporis partes. Sic etiam mitigabitur alienationis augmentum, & adiutoriũ id passioni aptum * cõgrue seruabit qualitatis effectum. Laxat enim, ut supra diximus, lux, colore, * quo uidetur, * sed cõsequenter necessario suæ tenuitatis causa manet cætero circũfusa corpori tamepsi nõ uideatur. Similiter etiam obscuritas uel tenebræ si fuerint ægrotantibus odiosæ & curationi necessariæ, erũt artis astutia cõponendæ. Sed si ita fuerint alienatione cõmoti, * qua obscurari totũ uel * luminari uelint, erit coniiciendũ, ut quibus obscurũ aerem fecerimus, calidum tamen faciamus, quibus autem lucidũ ecõtrario frigidũ faciamus, ut & congruã passioni seruemus qualitatem, & eorũ furorẽ mitigãdo non asperemus. Si uero nihil ægrotãtes * praua cupiditate turbauerit, seruabit lucẽ strictura, obscuritas solutione laborãtibus adhibenda. Vel si quomodo turbatio atq; motus & iactatio corporis celeritatẽ asperat passionis, erit aliquando mitigãdi furoris causa ægrorũ uoluntati seruiẽdũ, stringitur enim magis solutio, uel strictura laxatur, si grauioribus auersis parua cõtrarietate uexentur siue stricturalaborãtibus obscurũ, siue solutione laboran

* deuincti
* congruum
* cum
* &
* ut
* illuminari
* praua cupiditas

borantibus lucidum adhibendum iudicamus locum. Dehinc si strictura obtinuerit, conuenit ægrum usq; ad accessionis declinationem uigilare, tunc somno dimitti. At si longa fuerit accessio, etiam ante dimissionem somnus poterit adhiberi. Maior enim ab* intemporali somno uigiliarum est uexatio. Siquidem etiam uires ægrotantis* insinuat. Dehinc iudicio nostro abstineri* uel tolli non potest, somni autem intemporalitas si fuerit interrumpenda, excitare dormientem poterimus, atq; soporis oppressionem prohibere. Delirationes uero ægrotantium usu dextero atq; artificio seruientes accipere & tolerare debebunt, ut aliis assentiant, alias uero* consentientes redarguant, ne frequēti correctione asperos faciant ægrotantes. Deniq; si quos sanitatis tempore inuisos habuerunt, intrare prohibemus, ne his uisis asperentur. Eos uero quos metu aut uerecundia coluerunt, per interualla intrare permittimus: parit enim frequentia contemptū. At si exilire de lecto uiderimus nimietate furoris, melius erit plurimis uti ad remedium ministris, sed qui possint* lenitate retinere, ut etiā laxamentū stricturæ præbeamus. Vel si* fuerint qui ut supra diximus teneāt, aut ipsorū uisu cōmoti fuerint ægrotantes, ligationibus utimur, sed prætectis lana aut ueste locis, quos uinculis nectimus, ne maior utilitate quiescendi imprimatur uexatio. Ligationib. etenim immodice cō stricta, necessario tumescūt, propterea omnis in peius extēditur passio. Si linguæ atq; totius* oris siccitas fuerit, oportet spōgia tenera, aqua calida infusa atq; mediocriter expressa, sensim uniuersa quæ* siccauerunt, humectare, nō sine cautione: adiūctos enim sæpe digitos spongiæ, alienatione coacti ægri momorderunt.*

* solutionem uicerit

* intempestiuo

* suppeditat somnus, licet in tempestiuus

* uigilis

* dissentientes

* i. leniter

* defuerint qui

* remediū ad oris siccationes

* siccata sunt

Quapropter, si fieri poterit, cogendi sunt, ut exerant linguã, atq; ita supradicta faciamus. declinãte accessione, hoc est, cũ e uiscerib. reclusus feruor ad superficiẽ corporis atq; articulos uenerit ægrotãtis, pulsus quoque densitas, & humilitas in amplitudinẽ atq; raritẽ uenerit, oportet pubetenus, hoc est, inter umbilicũ & pectinem, [a]quod Græci ἦτρον appellant* lanas oleo calido expressas apponere, quæ omnia etiam uicina contegant, ut inguina, atq; uesicæ partes, *uel si qua uentrem contegant: fouendum caput* oleo dulci atq;* calido. De hinc alienatione perseuerante etiam calida cum oleo mixta, quod Græci uocant hydræleon. Paulo etenim uehementius hoc genus fomenti operatur, si ut supra diximus oleo aqua calida misceatur, uel fœnugræci, aut lini seminis succus. Sed hæc singula sine ullo esse odore debent, atq; nullo fumi afflatu* uexata, ne caput impleant, & alienationem exasperent. At si adiuncta fuerit stricturæ solutio, ut aut uenter fluens, aut sudores esse uideantur, caput supradicto modo, atque fomentis supradictis curabimus: etenim alienatio,* tumore membranarum cerebri fiet. Medias uero partes frigido ac* uiridi curabimus oleo. Si autem* plurima atque superans fuerit & occulte in diaphoresim uenire posse ægrotantes uiderimus, tunc etiam caput dulci quidem, sed frigido oleo* fomentamus: etenim frigus diaphoresim, dulcedo stricturam temperat. detergendus etiam erit sæpissime sudor, qui per uultum atq; thoracem emicuerit, spongia molli. At si plus fuerit extentus, ut* integros solui uideamus, etiam flabris utimur, non quidem sine respectu alienationis. etenim si constricturam ea curatione mitigari uideamus, audacius id facere perseuerabimus.

[a] sic cauetur ne uehemẽtia febris, & cerebri consensu in uesica fiat inflãmatio, quod accidit sæpius: itẽm quia ñe urina obstẽdẽte supra modũ uesicã, interdum enim delirio ægri obliuiosi meiendũ esse non recordantur, ischuria succedat.

* mitigando febris ardori.

* ac quasi totũ uentrem

* id remedij nõ est ex arte. uide quæ adnotauimus folio 35. pag. 1.

* ut nimia siccitas corrigatur

* uexare

* phlegmone

* omphacino oleo

* euacuatione sudoris, alui

* fouebimus

* integrè.

bimus. Si autem asperari senserimus, erunt minuenda quæ gerimus, coniicientes, non tantum solutionem constringi adiutoriis, quantum alienatio augetur. Nanque necessario requies congrua solutioni, atque noxius motus accipitur. Declinãte accessione os colluere iubemus ægrotantem ex aqua calida, uel si impatienter siti iactatur, dabimus ei potum, sed strictura sola laboranti, plurimum, ut* densitas irrigetur: solutione laboranti,* paruum: uel si plurima cogit solutio, etiam frigidum.*

* potus aquæ
* ariditas
* paucum

De phlebotomia Cap. x.

AT si sola atq; uehemens strictura ægros in phreniticam ex templo paßionem perduxerit, designat adhibendam esse phlebotomiam, permittentibus uiribus: atq; si paßio cogit, intra diatriton: si minus, in ipsa prima diatrito, ultra nunquam: uexantur enim in eiusmodi ægritudinibus corporis uires. Phlebotomãdi autem disciplinam, uel magnitudini paßionis moderationem faciendi congruam, libris quos de specialibus adiutoriis scripturi sumus, docebimus, principaliter monentes ne usque ad animi defectum, quem Græci lipothymiam uocant, adiutorium tendere nitamur. Timendum enim hoc sæpe est accidens, quod Græci symptoma uocant: quamuis enim in omnibus paßionibus si sit mortuosum, plus tamen in phreniticis afficitur male * prætacta neruositas. Dehinc post phlebotomiam caput similiter fouemus, atque occipitio lanas oleo calido ac dulci madidas apponimus. Similiter[b] etiam uertebris, quas Græci ἴσχια uocant, præcordiis etiam atque pectini. Hæc enim necessario in phreniticis paßioni consentiunt. At si intra diatritum, ut suprà diximus, phlebotomia fuerit ad-*

* vel magnitudini paßionis congruam, vel pro robore virium moderatè faciendam, libris &c. sic legendũ esse conijcelor.
* pertracta
¶ b Similiter etiã vertebris quæ Græci ischia vocant. Sic legendũ esse mõstrat cap. 11. vertebrum enim autor hic vocat quod ischion Græci, nempe femoris articulum.

bibita, post paululum os colluere aqua calida ægrotantes facimus:*potum quoque damus: debinc dormire permittimus. Sin uerò in ipsa diatrito phlebotomia adhibita cum adiutorio* motus quieuerit, [c] oleo ægrotantium corpus perungendum erit, atque à ministris facies lauanda, ut* alienatio nullo* nouorum* uultu asperetur (noti enim usu prudentes delirantes faciunt, non resistendo) præsentibus etiam his ut supra docuimus ægrotantes uerecundiam* debent. Cibum dabimus simplicem, digestibilē,* paruum, laxatiuum, ut est alica, calida aqua, aut mulsa decocta, uel panis ex aqua calida, aut alica supra dicta sorbilis facta, uel ex melle atque oleo & anetho, & sale paucißimo *præcocta. Solutione autem laborantibus pultem dabimus, atque panem, & oua ἁπαλά. Dehinc omnes somno dimittimus, uel si minime dormire potuerint, quiescere tamen iubemus. Non enim minus somnus cibo reficit opportunus. [d] Debinc alia die à cibo abstinemus, fomento atq; potu utentes. Secūda uero diatrito si uenter suum non agnouerit officium, clysterem adhibebimus ex aqua & oleo calido, uel decoctione fœnugræci aut lini seminis, cum oleo. Etenim intestinorum siccitas rigatur, & aliena quæ retinebantur *excludentur, & *acrimonia quæ ex ipsis nascens ex *alienatione quadam capitis tumentia asperabat, detrahetur, atque ipsum caput localibus adiutoriis melius præparatur. Tum post *intellectionem medias partes cataplasmate curamus ex fœnugræci & lini seminibus* admixto polline, quod Græci macton uocant, & est omnibus usitatum. Debinc simili supra dicto cibo utemur. Alia uero diatrito caput detondemus, etenim detractis capillis partes *reflantur, pluxima

* potus aqua
* morbus e quod humectet, & lassitudinem tollat, excrementaq; fuliginosa discutiat
* alienationis, & febris.
* ministrorum
* visu.
* tali locutione vtitur & pag. 2. fol. 18.
* paucum
* percocta
d hi nanque morbi tertio quoque die solent ingrauescere.
* excludantur
* vapor acer & mordax.
* exacerbatione
* inclinationē
* vt earū partium concoctio adiuuetur.
* difflantur

ma grauatione liberatæ. Tunc post tonsuram lanis oleo calido expreßis caput tegemus.

De cucurbita. Cap. XI.

ALia dehinc diatrito rasis partibus cucurbitam apponimus occipitio mitiganter atq; sub ipsa frõte sanguisugas facimus inhærere quatuor uel quinque, ut non ex una parte detractio fieri sanguinis uideatur, sed ueluti circularis ut totum spiret atq; releuetur caput. At si plurimum laxamentum facere uoluerimus, totum caput rademus, & per circulum plurimas cucurbitas affigimus alteram occipitio, alteram medio capitis, quod Græci bregma uocant, alias duas superius à temporibus, sed neque cum multa flamma, neque multo sinimus tempore immorari.[e] Arentes enim atq;* siccatæ facile commouent, caput implẽt, ac mentis faciunt alienationem augeri. Ita detractis cucurbitis si partes erubuisse uiderimus, leniter scarificamus: si minus* mitigamus uaporantes spongiis, non nimis calidis ac relaxantes: * uapore etenim nimio tanquam frixantes densamus. Quapropter, ut supra diximus, post iugem atque temperatam uaporationem, ubi partes rubuisse uiderimus, scarificamus. * Post nanque etiam uaporatio ante cucurbitæ appositionem adhiberi debet, ne plurimum infixa immoretur, & inde partes radi uideantur.* Suppositis ergo cucurbitis cum sufficientem locorum * uerticem factum uiderimus, scarificamus. * Si enim non solum cucurbitæ quassatio mitigatur, sed etiam fluoris sanguinis facilitas fit.* Explicita scarificatione, rursum cucurbitas imponimus, ut sanguinis detractio fiat. Sed eo tempore capiti atq; collo & uicinis partibus * leues erunt cucurbitæ apponendæ, quo in laxamen-* tum

* blandè, leniter.

e Arentes & siccas cucurbitulas dicit, quæ admonẽtur cũ flamma. Interdum enim cum aqua calida apponebantur, quemadmodũ scripsit Albucrasis cap. De vsu cucurbitularum.

* siccæ

* ruborem excitamus

* calore

* Praterea

* Depositis

* extumuisse

* sic Peracta

* sine scarificatu

*tum consentiant. At si in præcordiis tumor fuerit, erũt ipsa prius scarificanda, sic etiam & uesicæ partes; uel uicinæ eius. Tunc in alia diatrito caput, dehinc clunes etiam, simul scarificare noxium atq; uexabile est. Erit enim eiusdem temporis multas per partes effecta sanguinis detractio * phlebotomiæ, quæ necessariò uires *absumat. Quapropter partiatim erit adhibenda cucurbita, ut exempli causa, nunc præcordiis atque pubetenus, præerasa capillatura, nunc capiti, nunc clunibus, ac uertebrotenus, quod Græci ἰσχίον uocant. Cæteris quoq; partibus fomẽto curatis, ac * decoctionibus supradictis, & cataplasmatibus relaxatis,* atque ita lenibus cucurbitarum raptibus utemur, quos Græci abusiuè * cufar uocãt. præfricatis partibus * tractationem manuũ. At si uires illæsæ aut minus læsæ fuerint, post detractionem sanguinis factã; spongias expressas ex aqua calida partibus applicamus, uel oleo calido mediocriter fouemus. Tunc totum corpus per unctionem curamus, his operantibus magis qui ægro seruiendo iam noti sunt, ne mẽtis alienatio asperetur. Etenim eorum facilè accipiunt. atque redarguunt delirationem præsentibus, ut sæpe diximus, his quibus uerecundiam ægrotãtes debent. Post perunctionem factam ut suprà diximus, cibum dabimus. At si accipere congrua noluerint, uel contraria uoluerint, erunt fallendi: facilè enim id fieri potest, si quidem etiam mentis ægritudine afficiantur. Dabimus ergo congrua, fingentes ea quæ ipsi petebãt. At si minimè consenserint, erit confictionis argumentatio adhibẽda. Vt si exempli causa uinum accipere cupiunt, mulsum demus: uel si ptisanæ succum petierint, alicam demus, uel ex * milio in similitudinem ptisanæ confectum cum possint; si ex*

* tã id vexat, quàm si phlebotomia fieret
* absumit.
* fœni græci & lini cum oleo.
* postea
* κυφὸσιν
* tractatione
* milio ius in

ex aliqua parte ſapuerint, hortationibus, aut metu compeſci. Si neque hoc fierit, dabimus ea quæ non ſatis aliena ſint ab his quæ rationi conueniunt, ut olus, aut ptiſanam: dabit enim quiddam laxamenti atq; indulgẽtiæ aſperitatibus animorum, cõcupita oblatio, & non omnino ſine cibo atq; nutrimento perſeuerabunt. Vinum uerò omnino negamus, tanquam repugnans, & nihil à ueneno differens: etenim datum ſtatim furorem exaſperat, atque in nimiam magnitudinem tollit. Poſt refectionem itaq; erunt ſomno dimittendi, uel quod eſt uicinum ſomno, requies adhibenda, atque uſque ad totius paßionis ſtatum alterna, uel per interualla, cibi refectio: hoc eſt interpoſita diei unius ieiunitate, permittentibus quidem uiribus: ſed ea die qua cibum non dederimus, erit cataplaſmatibus utendum congruis, atque iugibus, uſque ad medium tempus dimißionis. At ſi porrecta in dies * numeroſior erit ægritudo, & * ſtatum infirmitas acceperit, conuenit ut declinatione, augmento, uel impetu paßionis tranſacto motum geſtationis adhibeamus, ſi uires patiuntur, in domo ſuſpenſo lecto, ſi aër loci bonus atq; mundus fuerit. Etenim ſi motus uel geſtatio ſomnum ruperit, rurſum addormiunt, atq; difficilè expergiſcuntur, perſeuerante iugi motu. At ſi hoc fieri non poterit, in uicina porticu geſtatio adhibenda, ita ut ſella baiulatoria, uel quolibet ſeſſorio leniter atque mediocriter moueantur. Similiter etiam ſi fuerint experrecti, non ſtatim erit geſtatio incidenda: nam repentina ſtatio, atque interrupti motus in præteritas uigilias reuocant ægrotantes. Non enim dimißio acceßionis, ſed totius paßionis declinatio, nunc curationem poſcit. Quapropter oportet ægros perſeueranter mouere: ſed*

* *cõcupitorum*

* *numeroſiores*

* *ſtabilis diuturnaq; ſit ægritudo*

sed leniter, atq; sensim, & sine ulla nimietate. At si so-
* inerit *lutio magis * inerat paßioni, nõ erit gestatio adhibenda. Tenuat enim atq; dirarat motus. Dehinc cùm solutio prouocatur, etiam uigiliæ necessariò augentur. In dimißione uerò acceßionis, quam Græci anesin uocāt, perseuerandum est localibus adiutoriis, & cucurbitæ appositione sed nõ adhuc adiungēda scarificatio. Bonum est enim corporibus sua seruare, ne latenter effusione frequenti ægrotantes in diaphoresin ueniant. At si aliquo in loco uehemens dolor emerserit, sola erit scarificatione curandus. Tunc consequentibus atq; cõgruis uaporationibus, & fomētis, & cataplasmatibus,*
* vnctione *& * punctione utendum, & cibo, cùm temporis opportunitatem uiderimus, quæ probatur signis quæ de febribus scribentes docebimus. Generaliter autem omnium paßionum strictura laborantes minus cibamus: conuenit enim cibi paruitas densitati, si quidem corpora minus exhalent, ut econtrario solutioni plurimus conuenit cibus: Si quidem celerius * insumatur,*
* insumitur *plurimæ exhalationis causa. At si uires ægrotantis fuerint dissolutæ, & febres non ita acres, tunc spem*
* declinationis *ueluti * declinationes ostentent, aspicienda erit imbecillitas uirium, dandus cibus, & si neceßitas cœperit, etiam uinum, sed omnino paruum ad releuandas corporis uires. In his enim sanè magis erit consideranda*
* effluxio *liquidarum emißio materiarum, atque corporis * de-*
* rugosa *fluxio, & cutis ueluti * ruginosa, uel sulcata pannositas, quam Græci rhacosin uocant. Etenim humilitas atq; densitas pulsus plurimos fecit errare, ut putarent uirium solutionem, atque ita importunè uinum dantes, insuperabiles mentis alienationes fecerunt excitari. Quapropter oportet etiam cum aliis, pulsum considerare,*

rare, non solùm si densus atque humilis est: hoc enim etiam nō solutis uiribus sæpe occurrit, sed si etiam imbecillis, & in * comparatione multarū effusione semper ac magis densatur, atque humilis & tremulus efficitur.* Cordis etiam motus tarditate quadam defecti spiritu,* motu torpescit, ut post factum saltum ad semet ex residuo corpore prærogatum spiritum trahat, & difficulter alium faciat saltum, siquidem non possit spiritus usq; ad* articulorum finem, uel omnium membrorum peruenire summitatē. His deniq; accedit tremor tempore, quo corpora requiescunt, non tantùm cùm aliquis sua membra attrectare tentauerit. Etenim cessante officio atque * uisu, ægrotantis tremor si fuerit solutus, * atque è natura, uel sanitas tempore intelligitur fuisse. Prouidendum itaque, quia in ista ægritudinis qualitate incauta uini dandi consuetudo, & * propter uitas, ut suprà memorauimus, accusabilis apud inertes, quos idiotas appellant, inuenitur, quanquam passionis causa * ægrotantes interfecti uideantur. Quapropter erit primo periculum prædicendum, ac deinde uinum dandum. At si uirium solutio non fuerit, sed sponte profectus in meliorem partem passionis fuerit demonstratus, non illico præcipuè festinandum circa mutandum curationis cursum, nisi triduo fuerit confirmata passionis declinatio. Etenim facilis in recursum peiorem, atque in augmentum hoc passionis est genus, etiamsi parua occasio impulerit causæ. Quapropter etiam tunc propter difficultatem passionis cautius erunt omnia agenda, atque primum capiti, uel magis patientibus locis cerotum apponendum ex oleo dulci confectum. At si reliquiæ fuerint in tumoribus uiscerum, cataplasmatibus erunt perseue-

* continuatione multarum effusionum

* Cordis enim motus spiritu defecti, tarditate quadam multū torpescit

* multum

* in carpum, cuius arterias nos exploramus & tentamus

* vsu

* iamq; à natura vel sanitatis

* proteruitas

* non ob vsum vini

rantius

*rantius * relaxandæ, uel pinguibus palmulis, siquidem non præsentis temporis, sed etiam sequentis * habeant relaxandi uirtutem. Tunc etiam conuenit caput fomentis curare frequentius, sed cauta diligentia, * nequa alia pars frigore tangatur. Nam lata spōgia erit supponenda gutturi, atq; mento. Dehinc paulo prominentius à lecto * producendus æger, atque paululum inclinandus. * Tunc supponenda scaphula alta, aqua calida plena: deinde duo adhibendi, qui foueant alterno officio, ne ullo tempore fomentum frigescere faciat caput. Per interualla denique erit etiam oleo perfundendum, & manibus leniter defricandum, sed non impreßis. Tunc expressa spongia detergendum, & ultrà, quæ humectata sunt forte, pannis calidis detergenda, atq; lana calida est * tergenda. Tunc residuum corpus oleo perungendum, molli quidem tactu manuum. Procedente declinatione, solitum nobis est uti etiam fomento à genibus ad inferiora. Tunc comparatione profectus, cibi augenda humanitas. Primo enim oportet ac sufficit uarietatem de simplicibus facere, dando pultem, aut sorbilem cibum, oua atque panem, uel elutam alicam, & non alternis, sed quotidianis diebus, & plurimum, comparatione præteriti temporis illorum dierum, quibus * paruum dare solebamus. Simpliciorem uerò tenuem atque paruum illis diebus quibus nihil dare solebamus. Confirmata atq; plurimum proficiente declinatione, erunt addendæ etiam mediæ materiæ * pulmenta, quod Græci μέσηνὕλην appellant, ut pisces saxatiles, cerebrum, olera, sed non acria, ut beta, malua. Tunc etiam ex deposito, ut * salsum, oliuas. Hæc enim quæ de cellario proferuntur, Græci apothecion uocauerunt. Oportet etiam aduertere, ut

quando*

* relaxanda
* habent
* subiecta capiti, vt thorax
* vt exacto prolatoq; capite fotum excipiat.
* Hoc καταῤῥαίνειν, & κατακλύζειν veteres dixerũt: vnde κατακλυσμὸς
* contegenda
* parum
* obsonia
* salsamentũ: al. salgamum

*quando damus multum, minoris sit nutrimēti, aut quādo paruum, maioris sit nutrimenti. Sicut responsionū *libris resumptiuum quid tunc scribentes docuimus: semper autem utantur. Dandus autem sic est cibus, ut intra dimißionis medietatem digeratur, & nihil superfluum sequens inueniat acceßio. Augendi sunt igitur cibi pro uirium quātitate. Denique si se corporis fortitudo attollere cœperit, dabimus etiam uolantum carnes, ut turdos, uel pullos gallinarum, & columbinorum. Tunc etiam porcinam carnem, atq; crura porcina, quæ Græci acrocolia uocauerunt, uel quæ motu frequente* exercentur in iisdem animalibus, dabimus etiam hœdinam carnem resumptis* uiribus, ut omnes supradictos cibos facile accipere ac digerere poßit ægrotans, ordinem cibi componimus, ut primo demus ea quæ sunt mediæ materiæ, quem Græci mesen hylen uocant, ut pultes, pisces, cerebrum, alicam, sed quæ caput nō percutiāt, ut ficus solæ uel ex melle, aut mulsum coctū malum, uel *celsa. Tūc deinde uolantia, sed non pinguia, neq; cibis nutribilibus * adescata ob acquirendam pinguedinem, sed mediocriter carnosa: ultimo porcinam atq; hœdinam: Proficiente curatione addenda erit gestatio, quæ in domo uel in porticibus fiat: sed hæc quoq; erit sensim augēda, similiter etiam corporis unctio, atq; defricatio, & cibus supradictus, nunc quantitate, nunc qualitate, erit augendus. Tunc lauacrum adhibendum, & in abstinentia uini permanendum, Cum autem sine ulla inquietudine corpus *habitare senserimus, dabimus uinum splendens, *leue, atque * mediè acre, non nimij odoris, temporis mediocris, ut neque uetustum, * neque satis nouum sit. Erit præterea aquatum dandum: metuenda est*

* libris quid sumptiuum sit scribentes docuimus, & quomodo iis medici semper vtantur.

* vt auiū crura & alis.

* viribus: ac vt

* mulsa

* saginata

* habere

* lene

* mediocre

* neq; plus satis

*enim in ista paßione uini datio, siquidem eius in tumore fuisse substantia uidetur. Tempore igitur quo uinum damus erit primo æger perungendus, tunc idem modus cibi dandus. Cum omnis deinde solicitudo recesserit, atque omnia suspecta * circunscripta uiderimus, & alienatio mentis omni ex parte recesserit, febribus * desertis, atque uiribus resumptis, impauide omnibus supradictis utendum erit, coniunctis, ut gestatione, unctione, lauacro, & uario cibo atque uino. Omni autem tempore resumptionis erit curandum, ut ab alienatione mentis reducti sapere cogantur. Plerique enim usque ad sanitatis tempus, mœstitudinem, uel iracundiam, aut alienationem mentis seruauerunt. Quare oportet eos qui hilaritate afficiebantur, seuera uerborum atque tristi oratione corrigere. Sic enim mentis laxata habitudo atque pueris effrenata bacchatio coercetur. Eos uero qui mœstitudine atque ira afficiebantur, * leui cõsolatione, * atque nunc dictis hilarioribus iucunditate releuare. Etenim tædium, uel mœstitudo non solum in his, sed etiam in aliis paßionibus ualuit sæpe paßionem refricare. Nam si sani homines plerique anxietate * in paßiones corporis deuenerunt, nimirum etiam qui nondum sunt paßione purgati, in eãdem redeant, cum animæ qualitas, sua, ut ita dixerim, cubilia quadã noua uulneratione affecerit, hæc est secundũ * Methodon curatio phreniticæ paßionis. Dehinc aliarum sectarum principes quid ordinauerint, prosequamur.*

* ablata, remota
* curatis: sanatis.
puerilis
* leni
* & quæ nuper dictis hilariore
* in hanc paßionem
* Methodum

Ad Dioclem. Cap. XII.

HIppocrates igitur solum nomen uidetur tetigisse paßionis, libro quem de ptisana scripsit. Item libro prædictiuo quem prorrheticũ appellauit,

nam

nam curationem nullam tradidit. Sed neq; Praxagoras, neq; Herophilus. Diocles uero libro quem de febribus scripsit, ait oportere phreniticos fortes, atque audaces lauacro curari. Similiter etiam phlebotomare iuuenes fortes atq; plurimum sanguine abũdantes, uel consuetudine uinolentos, quosdam intra sextum diem, aliquos uero etiam post septimum, & octauum. Item libro quem de paßionibus & earum causis, & curationibus scripsit, non solum, inquit, ex brachio sanguis est phreniticis detrahendus, sed etiam de uenis quæ sub lingua sunt. Quantum * ad hæc miseris erat melius debilitate potius quam uana corporis fortitudine laborare, ne tantis cladibus errantis medici uexarentur. Etenim audacia & irrationabilis fortitudo peiorantis est paßionis, & magis in augmento fit. Perniciosius autem cum paßio uehementescit, uexato tantis turbationibus ægro, lauacrũ adhibere. Quod est * econtrarium utilißimum in declinatione, etiam non audacibus, neq; fortibus phreniticis. Dehinc noxius est etiam clyster acrior, quem sæpißime probat, atq; nihil ab officio differens. Phlebotomia quoq; à iugulatione nõ differt, cũ uexatis uiribus adhibetur, ut aiũt post septimũ uel octauũ diem. Atq; etiã ex uinolentia in phreniticã paßionem uenientes cõuenit plerunq; non phlebotomari, cũ forte etiam solutio adfuerit, alios etiã, hoc est ex aliis causis phreniticos effectos, ut est adustio, sæpe phlebotomari oportet, Sed neq; parũ sanguinis habẽtes, quos Græci ὀλιγαίμους appellãt, ita curãdi erũt ut * phlebotomi beneficio priuẽtur. Et quid ultra? cũ enim non ætates, neq; cætera, quæ * superfluo posuerũt, prouidẽda probemus, sed paßionẽ magis, atq; eius * comitãtia cõsidere-

*remedia

*econtrario

à maleficio ueneficio

*phlebotomiæ

*superflua

*symptomata magnitudinẽ paruitati &c.

mus, falsa deniq; ac superstitiosa est etiam ex uenis sub lingua constitutis sanguinis detractio, etenim caput implet, & eius fluor abstineri difficile potest.

Ad Erasistratum. Cap. XIII.

ERasistratus tertio libro de febribus scribens, hoc solum dixit, quomodo in febrium alienatione uinum conuenit cum melle* dari. Non ad examen dandi tempora sumpsit. Dicit deniq; multis profuisse, & miratur quomodo, nescius, temporum conuenisse fortuna. Dehinc multam inflationem facere nemo dubitat, atq; plenißimam uentris commotionem, quippe cum neq; dandi quantitatem adiecerit, neque alias adiutorij partes manifestandas aduerterit.

* dari: uerum non ad

Ad Asclepiadem. Cap XIIII.

ASclepiadi responsuri, eius primum dogma proponamus, qua * uoluti apprehensionis falsitate, *peccatis etiam inuoluuntur curationum: Primordia nanq; corporis primo constituerat atomos, corpuscula intellectu* sensa, sine ulla qualitate solita, atq; ex initio comitata, æternum mouentia, quæ suo incursu *offensa, mutuis ictibus in infinita partium fragmēta soluantur, magnitudine atq; schemate differētia: Quæ rursum eundo sibi adiecta, uel coniuncta, omnia faciāt sensibilia, uim in semet mutationis habentia, aut per magnitudinem sui, aut per multitudinē, aut per schema, aut per ordinem. Nec, inquit, ratione carere uidetur, quòd nullius* faciant qualitatis corpora. Aliud enim partes, aliud uniuersitatē* sequetur, argentū deniq; albū est, sed eius affricatio nigra: caprinū cornu nigrū, sed eius alba serrago. fieri etiā* uias ex cōplexione corpusculorum, intellectu sensas, magnitudine, atq;

* ueluti
* peccata
* cognita
* inuicem occurrentia
morborū caussæ ex Asclep.
* faciam
* sequitur
* uasa: meatus corporis

atq; schemate differentes, per quas succorum ductus solito meatu percurrens, si nullo fuerit impedimento retentus, sanitas maneat, impeditus uero statione corpusculorum morbos efficiat. Fit autem eorum statio, aut magnitudinis, aut schematis, aut multitudinis, aut celerrimi motus causa, aut uiarum flexu, conclusione atq; *squamularum, exputo. Varias inquit fieri passiones, locorum, aut uiarum differentia, & nõ omnes statione corpusculorum, sed certas, hoc est phrenitim, lethargiam, pleuritim & febres uehementes: * solubiles uero liquidorum atq; spiritus turbatione: Item bulimum magnitudine uiarum stomachi, atq; uentris fieri sensit: Defectionem uero atq; corporis fluxã & *irrigibilem* laxitatem, uiarũ inquit raritate fieri. Item hydropismum perforatione carnis in paruam formulam uiarum quæ poßit solita corporis nutrimenta *inaquare.* Item* typum quotidianum maiorum corpusculorũ statione fieri asseuerat: Cito etenim inquit ea exantlari atq; impleri: Tertianum uero minorum statione corpusculorum: Item quartanum minutißimorum. Difficile enim impleri atq; exantlari possunt. *Febrium ponunt signum feruorem plurimum, atque immutationẽ pulsus in uehementia, nisi ex aliqua hæc manifesta fuerint causa. Et neq; inquit esse in paßionibus statos dies, quos crisimos appellant. Etenim non certo, aut legitimo tempore ægritudines soluuntur. Vinum iubet febricitantibus dari, sed adiecta discretione. Impari denique die adhibendum probauit: clysterem, & *iugiter adhibendum. Non etiam sitim uehementem donec pulsus concidat, probat: etenim oportunitatem * temporis fieri magis ab * artifice posse quam sua sponte, aut deorum nutu uenire.*

** qui ordinem perturbat*
** squamularũ obtrusione, vt in retẽto sputo*
** cum solutione iunctas.*
** incorrigibilẽ*
** extenuatio- nem: maciem.*
** in aquã vertere*
** Idem*
** febris*
** Febriũ idem ponit*
** sæpius: frequenter*
** tẽporis opportunitatem*
** artificis prudentia & obseruatione*

μεγαλοπρεπῆ Appellauit deniq; illam*magnificam. Item in* Samo-
* Samothracia fœmina quam tractabat. tracia clysterem, atq; uomitum probat, circa uesperā pridie. Sed in his qui periodicis typis afficiuntur, uomitum præponit clysteri. Item *lue ægrotantibus uo-
* pestilenti morbo mitum & lauacrum probat. Typicis uero, clysterem & uomitum, & uiuum Samothracium, atq; salsum bibendum inquit, primo usque ad tres quartas sextarij, & superbibendam partem sextarij. Item tempus dandi cibo non dimißione per fecta, sed accessionis declinatione dicit. Et quosdā prima die, quosdam secunda, quosdam tertia, quosdam quarta, uel quinta, aut septima cibari iubet. Phlebotomat eos qui cum dolore fuerint ægrotantes, alios omnes prohibet phlebotomari, & magis specialiter phreniticos, adiiciens etiam non esse tondendos, loci quoq; obscuritatem recusans. Item cardiacos uehemētioribus clysteribus curat, & cum leui fuerint indulgentia releuati, reficit
* & uino, & cibo. in synanchicis uero, *ut supradictis etiā
* φαρυγγοτομία utitur & *pharyngotomia, hoc est cannæ siue gutturis ob respirationem diuisura: item in hydropibus paracentesin probat, quia inquit, si forte plus modo fue-
id ridiculum rit facta humoris detractio, erunt ægri aqua calida replēdi tantū, quantū plus uidebamur abstulisse. Huic
* morbo sane*adiutorio detractionem sanguinis ex talo factā, ex eius uena interiore similiter mederi dicit: & non esse actiuas atq; operantes causas ægritudinum in li-
* synecticas quidis constitutas, quas*synectitas uocant, sed esse antecedentes, quas Græci procatarcticas appellāt: item plenitudinem plerasq; paßiones adiuuare dicit. Laudat etiam in salutaribus præceptis uitæ uarietatē, atq; uehemēter utile dicit aquam bibere, & frigida lauari quam psychrolusiam appellant, & frigidam bibere.

Item

Item habitudinem athleticam negat esse tutã: & neque ullam * digestionem in nobis esse, sed solutionem ciborum in uentre fieri crudam, & per singulas particulas corporis ire, ut per omnes tenuis * uisa penetrare uideatur, quod appellauit Leptomeres, * sed nos intelligimus spiritum. Et neque inquit feruentis qualitatis, neque frigidæ * esse nimiæ suæ tenuitatis causa, neque alium quemlibet * sensum tactus habere, sed per uias receptaculorum nutrimenti nunc arteriam, nunc neruum, uel uenam, uel carnem fieri. Item transuorationis primam partem dicit extentione fieri faucium, secundam uiarum tenuitate, quæ ad uentrem ducunt. Item orexim, quam nos appetentiam dicere poterimus, eam quæ cibum appetit, uiarum maiore * perfectione fieri dicit in stomacho atque uentre. Eam autem quæ potum appetit, paruarum uiarum causa fieri dicit. Præterea excremẽta uentris (græci scybala dicunt) negat aliena esse natura. Siquidem etiã ex ipsis corpora augentur. Quædam deniq;, inquit, animalia ex ipsis solũmodo & * nutriũt. Somnũ enim etiã fieri spiritus sensibilis craßificatione asseuerat: deĩde regnum animæ aliqua in parte corporis constitutum negat. Etenim nihil aliud esse dicit * animã, quam sensuum omnium cœtũ: intellectũ autem occultarũ, uel latentiũ rerũ, per solubilẽ fieri motũ sensuũ, qui ab accidentibus sensilib. atq; antecedẽti perspectione perficitur. Memoriã uero alterno eorũ exercitio fieri dicit. Omnia præterea fieri neceßitate, & nihil sine causa, & neq; naturam aliud esse, quam corpus, uel eius motum. Deinde, inquit, non solum prodest natura sed etiam nocet. Hoc est Asclepiadis dogma, nunc quemmadmodum phreniticos curauerit, prosequemur.

* cibi coctionẽ
* ipsa
* quod nos: alij sicut nos
* cibum qui distribuitur in corpus
* qualitatem quæ sensu tactus percipiatur
* patefactione & magnitudine: vt supra dictum est de bulimo.
* nutriuntur
* Asclepiadis de anima iudicium.

Item ad Asclepiadem phreniticos curans. Caput XV.

PHreniticos curans, libro celerum, uel acutarum paßionum primo expugnat eos qui cōtraria porsuerunt adhibenda. Secundo, quomodo declinanda, uel auertenda sit phrenitis docet. Tertio quomodo curanda, cum facta fuerit. Contradicens igitur primo[a] in causa* clysteres, atq; irim bibendam, & acetum cum melle, & ex sinapi apophlegmatismum & tonsuram. Siquidem uelut hortamento quodam humor liquidior facit ad caput ascensum, & in* constructionem atque tensionem cerebri membranam cogit. Accurrit enim incisuræ capillorum materies, & pori deniq; & capilli post tonsuram crassescunt, atque fortiores fiunt. Quapropter etiā homines, si post cibum totonderint, tußicula atq; catarrho, uel lippitudine uexantur. Dehinc si lanis caput post tonsurā tegere curamus, quāto melius si naturali tegmine capillorum lateat obtectū? Improbat etiam in obscuro loco iacere ægrotantes. In luce enim, inquit, mentis siue intelligentiæ uisa debilia, atque parua efficiuntur, cum sensualibus uisis arguuntur, sicut nocturni luminis ac funaliū flamma sub ætheria luce constituta uisi potioris oppreßione languescit: in obscuro autem econtrario uehementiora atque maiora fieri mentis atq; intelligentiæ uisa asseuerat, cum nullis sensualibus uisis arguuntur, quiescentibus sensibus. Denique tanquam præsentia, uel uera fiunt, sicuti somniantum etiam: tunc enim silentibus sensibus solius mentis uisa operantur.[b] Ac deinde cum nullis adhuc sensualibus incisa uocantur, tanquam præsentium non præsentium uisa sequuntur, phlebotomiam etiam nihil inquit iugulatione differre: in phre

¶ a legendum recusat, ostendit versus decimusquartus pagina sequentis

* in curatione clysteres recusat

* obtrusionem

¶ b Ac deinde cum nullis hæc sensualibus visa auocantur

phreniticis quidem fit cum dolore ægrotantibus, congrua. Nam dolor maiorum corpusculorum statione fit, quæ sola phlebotomia exantlari posse noscuntur: phrenitici igitur nullo dolore uexantur.* [c] Siquidem angustiis in his paruorum facta uidetur statio, & propterea phlebotomati animi defectu, atq; corporis frigido torpore* afficiantur, aut uocis amputationem, aut mentis alienationem sustinent. Detracta enim materiæ, paßionum causa remanentem craßificari contingit, atq; corporis facere algorem, & tunc ad cerebri membranam spiritum, uel feruorem ferri, & statione corpusculorum* geminata quoque alienatione. Et recte quidem clysteres atque irim & mulsum ex aceto, & ex sinapi apophlegmatismum recusat, sed se ipse quoq; impugnans, sicuti in consequentibus docebimus: item tonsuram, atque obscurum locum, & phlebotomiam non recte prohibere uoluit. Nocentur enim quidam non tonsuræ causa, sed intemporalitatis eiusdem. Denique etiam sanos post cibum tondentes *nocere manifestum est, ante cibum uero opportunitatis causa releuari. Dehinc etiamsi ui sua prodesse tonsuram negat, oportuit tamen eam adhiberi propter usum localium adiutoriorũ, sine qua necessario adhiberi non possunt, sicut superius docuimus. * Aëris uero qualitas non occulta causa, sed manifesto actionis indicio erit iudicanda, secundũ paßionem. Igitur quomodo uidemus alios strictura, alios solutione magis affici, conuenit ut pro differentia his lucidus, illis obscurus sit adhibendus. Nã craßitudine, ac frigore constringens aër* redarguit corporis defluxiones, quas græci aporrhœas uocãt. At si, ut nuper docuimus, proprietatem accidentium seruauerimus, quomodo qui-*

* autem

¶ c Siquidem in iis angustiis paruorum corporum facta

* afficiuntur

* geminari quoque alienationem

* noceri

* lucidi, obscuri.

* cohibet: coercet.

dam lucem fugiunt, uel oderunt, alij tenebras, conuenit ut alios obscuro, alios lucido esse faciamus loco. Quid dicam quomodo pleraque ægris aliter sunt quam uidentur: ex uisis nanq; ueris ducentes quidã mentis errorem, falsitate magis afficiuntur. Sic deniq; Hercules filiorum & coniugis uisibus inimicos uultus accepit: Orestes etiam Electræ furiales uultus expauit. Non omnes igitur lucido in loco iacere concordat: sicut latius adiutorium libro explicamus. Est etiam uehementer noxium phlebotomiæ utilißimũ adiutoriũ prohibere. Quippe cum uideamus in ipso usu sæpe paßionẽ fecisse compẽdiũ. Etenim defectio uocis, atq; algor sequentur eos qui incõgrue fuerint phlebotomati,* cõiuncta scilicet solutione aut intemporaliter, aut immodice. Vanum est etiam quia non dolent phlebotomiam prohibere, tanquã maiorũ corpusculorũ congruã detractioni,*quorũ obtrusione dolores*efficiũtur. Primo enim*paralyticos & peripneumonicos, & apoplectos cõgrue phlebotomamus, cum nullis doloribus afficiantur. Secũdo etiam phrenitici dolẽt, sed eorum mens, quia iudicio caret, nescit queri, quòd doleat. Vidcmus nãq; eos sese mordere, aut urere, aut pungere: & naturale non est nullo dolore cogẽte hæc fieri existimare. Dehinc maiorũ corpusculorũ detractionem, etiam minorum necessario sequitur. At phrenitici nõ solum alienantur, sed febricitant. Ita febres secundum Asclepiadem maiorum corpusculorum statione fiunt. Si igitur propter alienationem non conuenit, propter febres tamen conuenit adhibere phlebotomiam, sic etiam sanguis maiorum corpusculorum materia, *sed non solum detrahit phlebotomia, uerum etiam spiritum & feruorem, quæ ut dicit, paruorum sunt corpus

* iniuncta
* cum paruorum
* efficiantur
* obserua paralyticis rectè detrahi sanguinem.
* quam non

corpusculorum materiæ. Conuenit igitur secundum ipsum phreneticos phlebotomari, ut detractione minorum corpusculorum alienatio mentis, maiorum febres auferantur. Apparet itaq; neq; secundum se consequēter Asclepiadem phlebotomiā prohibere. Proinde præcauens uel auertens mentis alienationem, iubet addisci, quæ sit accessionis ac dimissionis dies. Tūc grauiori die cibum dari paucissimum, atque expectato febrium statu, dari ptisanam, uel hordeum, aut alicā, aut cum beta lenticulam, uel his quicquā simile, coniiciens solam ex his dandi* nouitatem prodesse, nec habendum iudicium, quid istorum debeamus offerre, sed potestati ægrotantium dimittendum, quid uelint eligere.* Alia die si febricula perseuerauerit exantlare obtrusiones, & requiem corporis adhibere, aquam dantes potandam, non plusquam bis in die usq; ad heminā, uel duas, & hunc modum etiam nocte seruare: sic rursum secunda die, transacto accessionis augmento dandum quiddam de præscriptis sorbilibus, atque alia die declinante febricula, uti sorbili cibo. Perseuerante uerò rursum abstinere, & præterito similem tertium imitari diem. Tunc septima audere iam pane atque piscibus, & uino uti: soluitur inquit enim passio tertia sæpe periodo. Ad hæc respondemus, quia etiam si sua sponte passio intra septimum diem solui potuerat, non soluetur,* iniquæ curationis causa. Etenim neque de somno, neq; de uigiliis, neq; de capitis fomento, uel cæteris quæ ad diligentiam pertinent curationis, quicquā uidemus ordinatum, solis ex tribus medelam credidit adhibendā, potu, cibo, clystere, & hoc tanquam de experimento. Nam cibus, ut uoluit, ante dimissionem dādus, trāsacto mox accessionis statu, turbatis adhuc

* varietatem ac mutationē

* victus ratio

* prauæ, incōmodæ, absurdæ

huc liquidis atque spiritu, quo febres duplicentur, & alienatio mentis ardescat, & non solùm intemporaliter, uerumetiã incongruè.

* hoc falsum.

* Stringit enim ordeum, & lenticula: relaxat ptisana, & alica, & non possunt contrariæ qualitatis species iisdem paßionibus adhiberi, nulla discretione seruata. Dicimus etiam curiosum genus pulmenti, atque congestum, & primæ oblationi * contrarium esse, betam cum lenticula, quod appellauit Teutlophacen, item ptisanã: contrarius etiam clyster atq; noxius perspicitur, omnibus quidem propter intestinorum mordicationem, & * cætera: magis tamen * solutionem. Ipse deniq; accusans * urentes, ait continuationem clysterum incendium atq; sitim facere. Inusta enim intestina melle, atque cæterarum specierum mordicatione, mouent feruorem plurimum, qui per alta, quadam continuitate uiarum, membranæ cerebri influat. Cuncta etenim, inquit, quæ sunt in alto corporis constituta, sese occulta uicinitate contingũt. Quorum in numero membranam cerebri ponimus.

* hordei, ptisanæ, &c.

* vlcera

* quæ noxia est, præsertim si alui fluorem concitet, vt paulò post ait.

* vtentes

* Reuocat etiam & graue paßioni atque perniciosum malũ: nihil enim in ipsa grauius quàm uentris est fluor. Quòd igitur crescit peiorante paßione, hoc * perhibet fieri clysterum prouocatione. Deniq; quæ culpans alios dixit, in ipsum conuertenda, utentem clystere. Non enim dici potest solam frequentiam iniectionis accusasse, genus autem innoxium iudicasse, cùm manifestè propter acrimoniam clysteres noxij iudicentur, & magis etiam si usu frequenti, atque copia peccauerint adhibentes. Quid dicam, quòd neque semel Asclepiades clysterem iusserit adhiberi, cùm secundo die dixerit innouandum, dicens, perseuerante rursum, cibo abstinendum, & innouandum tertio * præterita die

* Aduocat, sub. clyster.

* iubet

* præterea

à quo

à quo clyster fuerit adhibitus. Est etiam uanum sine disciplina temporis potum ordinare. Ait enim bis dandum in singulos dies: mitto non omnibus ægris eundem modum competere strictura atque solutione laborantibus: at iste duas heminas omnibus iussit dari, sed etiã uinum atque uarium cibum septima die offerendum dixit, non declinationem passionis, sed numerum dierum aduertens, tanquam tunc necessariò solui passionem existimans, quod est iuri uel legibus simile. De*hinc explicita passionis auertendæ præcautione & cognitione præsentis:* * *hoc etiam effecta curatione ordinauit, cuius duplicem dicit differentiã, unam non meticulosam, ac multis phreneticis aptandam, aliam uehementem atque periculosam, quam* * *philoparabolon appellauit. Quarum primam ordinans, si inquit, eum qui non sit ab alio curatus, acceperunt: & propterea nullo sit tentatus adiutorio, odoramentis utemur, hoc castoreo peucedano, ruta & aceto, uel ex his infuso liquore, & clystere detrahendæ obtrusionis causa. Sin uerò ab aliquo medico fuerat antè curatus, erit, inquit, omnis unctio, atque cataplasma, uel odoramentum prohibendum, statim primo ingressu, & ad lucem ex umbra transmutandus ægrotans, sternutamentum etiam adhibendum, mulsum dandum æstate quater, hyeme bis in die, dimidia hemina in singulis potionibus, sed præcocto melle, ne uenter humidus, aut fluidus fiat. Tunc ueniente nocte primo ad domicilium mediocre secedendum, atque plurimus uel apertus aer fugiendus: dehinc si aliqua fuerit accessio, uel* * *articulorum stupor, his transactis dandum quicquam de præscriptis sorbilibus necessario: si autem æqualia permanserint febrium signa, statim uespertino tempore*

* *clysteris usum frequẽtem*

* *curatio φιλοπαράβολος*

* *typus cum horrore aut rigore*

*pore, oleo totum corpus perungentes, caput etiã atq; collum rosacco, dabimus sorbilem cibum: tunc ad largiendum requiem, uel somnũ sufficiẽs erit motus, baiulatoria sessione adhibitus, quia mox ægros mites ac *delicatos facit. Aliqui deniq; phreneticorũ dirarato corpore motus causa, deficiũt. Quapropter nocte magis atq; post cibũ gestationem conuenit adhibere. Hæc est secundum Asclepiadem metu perniciosa, atq; cauta differẽtia curationis. Huic extẽplo respondemus, quia nulla est metu periculosa differentia curationis, arte formata sed est potius tuta: neq; etiam uehemens, quã secundam posuit periculosam ac metuendam. Vocanda est enim artis iudicio probata necessario magis, quàm supradicto est uocabulo nuncupanda. At si uerè fuerit illa quam putat, tuta, quomodo non omnibus, sed multis erit phreneticis congrua? aut cur non manifestauit, quibus sit incongrua? Quid dicam? quia ipsa quoque quam putat, tutam * paßionem, peior esse perspicitur. Primò etenim* inuidiosè iubet si qua ante ipsum Medicus adhibuit, repudianda. At si non adhibuerit, tunc probanda, tanquam legitima putans; ut hæc aliis adhibentibus noceant, * ipso medeantur. Dehinc, neque quibus utendum sit his prohibitis dixit, ut oporteat phreneticum sine ullo adiutorio derelinqui. Est etiam uehementer noxium aceto uti atq; peucedano, & ruta, & castoreo:* premunt hæc enim, & uertigines ingerunt, & ob acrimoniam sui, tumentes *dissecãt membranas. Hinc etiam alienationem geminant, aut * pressurã ingerunt uehementem: horũ testis ipse est Asclepiades. Accusans enim eos qui rutã probauerunt adhibendam, uitandas inquit primò *grauabiles uirtutes. Siquidem ascensu quodam inspirationis caput*

* demulcet, & delenit.
* curationem
* obseruaMedicorum inuidentiam.
* sub.adhibente.
* consopiunt, vt vaporosa omnia.
* rodunt, lancinant.
* soporem
* quæ caput grauant.

caput *inuadant, & magnas menti occasiones alienationis *subiiciant. Præterea paulò superius in eodẽ libro ait, ipsum caput * obsidere non sinunt hi qui curãt cataplasmatibus, & aceto, & polline: & confectis fomentis ex multiformi materia abluendum existimant. Similiter ungentes non solùm caput, sed etiam faciem atq; collum, quæ omnia non difficulter *naris implẽdæ odoris acerrimi atque grauabilis. Nobis denique sæpe contigit ingredientibus ad ægros quibus hæc fuerant adhibita, uertiginem pati. Quid nunc Asclepiades grauius olens habuisti castoreo? quid grauabilius* ab his quæ adhibenda cõfirmas. Cataplasma uerò ex pollinibus, & aceto, fuit cataplasma remoto aceto per se efficax. Laxatiuum est enim, si acetum tibi repugnat. * Ipso enim caput foueri * iußisti. Clysteris uerò culpam superius probauimus. Est etiam iners, omnes ægros, ut uoluit, ex tenebris ad lucem transferre, cùm quidam tenebris curari magis uidentur, sicut superius demonstrauimus. Vexat etiam*ptarmicum quod credidit adhibendum. Acre est enim atq; ignitũ, ut piper, struthium, & album helleborum, quibus tumentes mẽbranæ ex eorum acrimonia in asperitatem surgũt, & agitatione ob sternutamẽta extentæ prouocãtur. Deniq; si statio corpusculorũ causa est phreneticæ paßionis, ut putat, uehemẽtius eam his rebus excitari suspicandum est, cùm ad sternutamenti motum materia cõcurrit. Omnino deniq; sic curationes suas cõfuundit, ut quæ etiam ipse ordinauit excludat, cùm sibi quadã cõparatione*fuerint opposita: ait deniq; maiora adiutoria uitanda. Siquidẽ nocere magis quàm prodesse *uideãtur. Sed quid tandẽ leuioribus* laceramus, si fomẽtis, atq; unguentis, & cataplasmatibus, & odoramẽtis,

* inuadunt
* subiiciunt
* obsidere, id est à dolore uacare
* nares implẽt odore acerrimo & grauabili.
* ex iis
* At enim ipso
* Supra enim odoramentum ex castoreo, ruta, peucedano, & aceto commendauit.
* uulgo echinon
* sint
* uidentur
* uel maceramus, uel lacessimus

& sternu

& sternutamentis ægros afficiendos credidit? quibus apparet eum contra semet tulisse sententias. Caret etiam artis auxilio, quòd pro * temporum, aere, atque loco ordinanda adiutoria putat, & non pro paßionis tempore. Dehinc non oportet solùm cõsiderare, quoties potum demus, uerumetiam quando. Etenim acceßionis tempore limpida quoque aqua febrium facit incendium. Mulsum uerò dandum dicit subleuandi pulsus causa, nesciens * quomodo propriũ phreneticæ passionis, inesse paruum, atque humilem pulsum, ut lethargo maiorem ac tardum. Oportuit igitur paßionem destrui, non pulsum optari maiorem, qui sæpe peiorãdo consurgit, quando & phrenetico in lethargum uenerit: ita quoties potum demus autumno, uel uerno tempore, nõ docuit. Dehinc clystere utens, mellis metuit admixtionem: & ne uentrem, inquit, fluidum faciat, decoquendum iußit, & clysterem non timuit, ne uentrem commoueret. Falsum est etiam cùm continua atque iugis fuerit paßio, circa uesperum cibum dare. Siquidem etiam secundum ipsum Asclepiadem * releuentur omnes lucis initio, uespero acceßiones * augeantur. Natura, inquit, * uesperum ob aeris craßitudinem densata inflat corpora, atque initium generat acceßionis. Omnibus denique pulsus leuatur statim ex medio die initium sumens. Omnino igitur ratione caret uesperum cibo tempus eligere, quo etiam secundum Asclepiadem acceßiones augentur. Graue est etiam oleo rosaceo tumentia refrigerare, atque constringere, & ex odore uertiginem facere, atq; * pressuram, & inchoante acceßione ægros ad alium transmutare locum, quando magis eos oportebat quiescere. Sed neq; quotidie cibo nutrire est, ut putat, necessa-

rium

* tempore
* quodãmodo
* releuantur.
* augentur
* vesperi
* soporem

rium, & magis si nulla fuerit solutio coniuncta, solo tumore constrictis corporibus,* quo ferre non poßint quotidianam cibi sumptionem. Noxium est etiam omnes gestatione agitare: in his enim qui * solutione & non constrictione uexantur, magis extenditur paßio, & horum testis Asclepiades est primus. Etenim ait uias apertiores fieri gestatione. Deniq; defectio atq; diaphoresis sequitur eos qui incongrue gestatione fuerint moti. Quod quidem nescius qua causa fiat, tanquam remedium quærens uexationi gestationis, nocte gestari atque post cibum ægros prodesse æstimauit, scilicet ut non solum incongruo adiutorio, uerumetiam inordinato homines noceantur. Neque enim sanis utilis gestatio post cibum. Inertem etiam perspicimus dietam primam, quòd ait quibusdam esse contrariam, nec tamen docuit quibus. Si enim quos nocet nescierimus, necessario etiam quos releuet, nescire consequitur. Tradens etiam periculosam siue temerariã, quam philoparabolon appellauit, ita composuit curationem,* in alia inquit, habere similia prædictæ* paßioni solum, quòd uinum* pro melle circa uesperã, non nisi omnino coegerit paßio, damus: si minus, primo ingressu statim, atque plurimum, & extentum, hoc est, meracum & salsum dabimus uinum, quod appellauit tethalaßomenon. Etenim inquit quæ primo imbecilla atque tarda de sorbilibus & mulsa dederunt ægro commoda, omnia ex uino celerius atque coaceruatim implentur. Etenim feruor plurimus accedit, & pulsus erectio * & roscida sudatio mitigatur, tanquam ex cautere per totum corpus uino concurrente, atq; incurrente sensum scientia. Hæc est uehementior, quam dicit curatio, pro mulsa habens uinum, ut

d.

* quæ ferre poßunt non quotidianam

* simul coniunctis

φιλοπαραβόλος curatio.

* in aliis

* paßioni, excepto solum quod

* cum

Rusticorum in febribus curatio.

* & roscida sudatio abstinetur, quod alienationẽ mitigat, tãquam cautere per totũ corpus vinõ excurrẽte, atq; inurente sensum sue potentiæ. Sic esse legendum apparet ex pag. 2. & seq.

*cæteris peccatis manentibus in odoribus, & fomentis, & sternutamentis, & iacendi loco, & gestatione omnibus ordinata, grauiorem ex uino uexationem adiecerit. In quibus neque mulsum recte secundum ipsum ordinatum esse perspicimus. Dat enim uinũ & incongrue, & intẽporaliter, & immodice. Incongrue inquam, quoniam salsum, & propterea acre, quãdo denique mel coqui iubet ne uenter ueniat in fluorem, atque ab aliis ordinatum clysterem remouet, tanquam *in commemorationem ducentem ac grauem phreniticis uexationem, hoc est fluorem uentris, cum magis salsum uinum id facile poßit efficere, & per acrimoniam febres, atq; tumens corpus incendere. Intemporaliter autem, *quomodo circa uesperã, quando secũdum ipsum fit acceßio: uel certe* statim, ut ait, primo ingressu, tanquam secum opportunitatem dandi attulerit uini. Item immodice dare probatur, * quomodo mulsum, atque meracum, * & propterea ignis in modum uexare perspicitur, ut uere ipsum uideatur cauteris esse uirtute, quæ neruos incurrens atque penetrans infestat iamdudum febriculæ coniuncta, etiam illud quo sapimus offendit & alienationẽ geminat mentis, aut spasmum facit ægrotanti: * asserẽs etiam quod hi qui non mulsum neq; meracum accipere noluerint, noceantur, si quidem minus * inebriare cõtingat. Erat enim conueniens omni phrenitico qui ab eo curatur, hanc* adhibere propriam alienationem mentis * aut omnino uinum accipere noluisset, * quippe cum Asclepiades ex uino frequenter phreniticos fieri fatetur, atq; similes ebriis inueniri, quodammodo igitur credi potest eosdem multo uino accepto, atq; meraco releuari, quibus alienatio ex uino * facta perspicitur, quæ necessa*

[Margin notes: * commotionẽ inducentem; * quodãmodo; * sub. dari iubet.; * quoniam; * quod; * Asserit; * inebriare; * augescere & irritari; * cum; * At enim; * fieri]

*neceſſario in capite*ſimuli ſemper*uexatione opera-* * *ſimilem* * *vexationem*
tur. In his nos credulitate occupari exiſtimat, ut tan-
quã ebrios plurimũ uinum in altũ ſomnũ demergit, nõ
aliter etiam phreniticos uinolẽtia in ſomnum uenire
poſſe putemus, mulſo atq; meraco potu affectos. Hæc
enim uere ipſorũ aliquis dicere poteſt, ſed cõtra erit * *cum vinolentia*
*aduertendum, nullã eſſe ſimilitudinẽ*uinolẽtiæ phre-*
niticæ paßionis. In ebriis enim alienatio ex multitu-
*dine poti uini facta perſpicitur, quæ*reſlata tẽpora-* * *concocta & diſcuſſa*
lem citius alienationem ſoluit. In phreniticis uero ex
**tumore alienatio fit. Quo coſiderandũ eſt quia uinũ* * *phlegmone cerebri & mẽbranarum.*
in his reſlari minime poteſt propter difficultatẽ uia-
*rum, quæ ſunt ex morbo adeo denſatæ, ut neq; * natu-* * *aluus & lotium*
ralia quæ per ſenſuales uias excludi conſueuerunt,
reddantur, neque accepta per cibos impartiri corpori
facile uideantur, uel per tenues uias digeſtione ſoluta
**propriari atque ad ſua deſtinata peruenire, ſed ma-* * *locis quorum propria ſunt, ſubminiſtrari. Quidã legunt, ſuppeditari.*
nentia ſtatione inſueta, nouo turbore corpus afficiãt,
atq; tumẽtia exagitent, mentem quoque turbent uel
receptacula quæque percutiant, tẽpore quo etiam ille
ſpiritus qui naturalis ac tenuis eſt, anguſtatos ſuos am
bitus pungit, ac dolores corporis efficit. Mitto etiam,
quomodo, ſi ut uolunt, ebriis ſimiles phreneticos acci-
pimus, non oportuit ebriũ inebriando curare. Nul-* * *ſectinè dictũ*
lus enim uinolentus bibendo in ſobriũ uenit. Nam ma-
gis econtrario qui perſeuerando potauerunt, multo
**poto multum mentis alienationem auxerunt, aut in* * *potu*
ſpaſmum, aut in uigilias incurabiles deuenerunt. Ad
iuuant etiam uexationem uinolentiæ grauabilia odo-
ramenta, atque fomenta, quibus denique fortes ac re-
cte ualentes in conuiuiis incautius uſi, multa ſe gra-
uatione uexarunt. Ait etiam uinum in cauteris ſimi-

litudinem abstinere sudorem, cum idem dicat mitigari alienationem accepto uino, cum se plurimi ac per totum corpus sudores effuderint, ut secundum ipsum id sit intelligendum quòd nunc abstineat uinum sudores, nunc faciat. Libro denique quem de communibus adiutoriis scripsit, utriusque uirtutis uinum, dixit. Sicut enim, ait, coagula densant atque extenuant lactis naturam, cum caseus ex lacte crassescat, & materia exinde tenuior ac magis liquida fiat, quam Græci ὀῤῥὸν appellant, atque hæc contraria eadem uirtute * suffecta separantur, non aliter & uinum ui quadam suæ percussionis, plurimam nutrimenti partem densare accepimus, atque in se cogere, plurimam uero resoluere ac dirarare, & tenuem facere. Quibus probatur repugnantia ex iisdem promittere, & frigido exemplo denique errare. Sed neque discretionibus generalibus uini cõiectura conuenit, falsis exemplis immissa. In his denique adhuc constitutus, demonstrationibus uanis inuoluitur, dicẽdo uini * tritam potationem in passionibus tardis, magis quàm in celeribus, uel acutis, & in his qui dimissionibus releuantur, magis quam in his qui continuatione uexantur: & senibus magis quàm in iuuenibus: & præpurgatis clystere, uel sitientibus, magis quàm plenis cibo: & inchoantibus ac deficientibus febribus magis quàm summa tenentibus: & post accessionem potius quàm ante ipsam. Nunc autem curans phreniticos, ordine quodam usque ad finem seruato, in nutriendis * uirginibus uinum dari constituit, in celeri passione, atque continua, & omnibus nihil sane considerans, sed statim primo ingressu, ac frequentius in statu passionis. Tunc enim, inquit, uehementius alienantur

ægro

vini diuersa vis & facultas

* affecta

* tutam

* ægrotãtibus

ægrotantes. Prӕterea & in uehementia acceßionis intelligitur dare, cum uespero tempore dandum iubet. Hæc sunt quibus neque sibi conueniens phreniticorum curationem ordinasse probatur, quanquam infinita quæ dici potuerant, plurima consideratione taceantur.

Ad Themisonem. Cap. XVI.

QVomodo Themison scribens cælerum paßionum curationes, antiquorum peccatis assentiens quædam incondita dereliquit, (Nam necdũ purgauerat suam sectam, & ob hoc phreniticorum ordinans curationem quibusdam erroribus implicatur,) ipsius quoque inspicienda sunt singula. Primo igitur *ex prima diatrito nutriendos dicit, nullis etiam cogentibus causis, quod est impropriũ tempori. Debinc dat sorbilia, *ita cucurbitã, aut solum mulsum, aut pomorum quædam. Quod nunc dißimilitudo uirtutis ciborum docet, errorem facile eius perspicimus. Etenim sorbilia quæ posuit succi sunt melioris, *cucurbita uero cito corrumpitur. Poma quoq; succi maligni, ac facile acescentis esse noscuntur, etiamsi sani fuerint accipientes, *quibus deniq; medio cibo uti debere salutaribus præceptis docuimus. Vbi autem uiscera tument & *altiora febribus inurũtur, multo facilius acescere poma probamus. Prohibet sane in fomentis peucedanum, castoreum, rutam, sed aceto rosaceo admixta hiberno tempore, Aestate uero * aqua admixta* rosaceo initio paßionis caput foueri iubet, non * continens quomodo ob magnitudinẽ trãscenso initio, extemplo* paßionis sumit augmentum. Debinc etiam si initium habere potuerit, quod est difficile, erat melius

Quoniam vero
* a
* aut
* obserua
* quos
* profundiores & penitiores corporis partes
* aqua admixta & rosaceo oleo sub.
* discernens
* paßio

*constrictiuis uti lenioribus, ut oleo hispano, atque *nouo. Etenim acetum, & rosaceum percutit, & implet caput. Quod autem refrigerantis ac densantis uirtutis est, crescente strictura, incongruum esse perspicitur. Ita iuxta differentiam temporum hyemis uel æstatis fomenti mutare qualitatem, nullius est rationis. Item duobus diebus, uel tribus transactis etiam hederæ foliis, uel succo, serpilli, aut mentæ, uel cuiusquam similis uirtutis simplicium, ac non *uehementium specierum cum oleo, atque aceto per interualla fouendos dicit, etiam nunc non iuxta sectæ rigorem. Neque enim ad numerum dierum oportet fomenta ordinare, cum debeamus magis passionem, uel tempus attendere, & neque constrictiua tumoribus, atque grauabilia ægrotantibus adhibere. Nam *hedera cum bibitur, mentis errorem inducit. Cadit etiam, cum in accessione thoracem putat ungendum, & in his qui *forte ardorem sentiunt rosaceo fouendum. Hoc etenim quum uirtutis sit densatiuæ, constringit tumentia, & ardorem geminat.* Omne etiam unguentum accessionis tempore, & magis in augmento febrium incendiũ facit ex superficie corporis ad altiora perduci. Peccat *enim & in reprobãdis odoramẽtis, non docendo quæ illa sint, ac quot diebus abstinemus ægrotos, unguentũ adhibendo quod est laboriosum, nisi etiam cibus fuerit datus. Oportet enim neq; cibari non antecedẽte perunctione, neq; perungi nisi cibus fuerit* cõsequutus. Sed etiã post unctionẽ aqua frigida faciẽ *fomẽtat, constringẽs rursum tumẽtia, phreniticis strictura caput afficit. Omni etenim phrenitico strictura caput affici nemo negat. Itẽ inaniter*

* Nam uetus diaphoreticum ac tenue est.

* vt rutæ, castorei, & reliquorum id genus: quod volebat Asclepiades

* hederæ mira vis

* fortem

* hoc falsum

* etiam

* consecuturus

* fomentans, constringendo

niter putat, * ex tertia die qua mēte alienari cœperūt nulla accessionū discretione cogēte, quotidie cibū dari. At si alternis diebus fuerit occurrēs accessio, alternandum etiam nutrimentum. Oportuit enim siue * declinato solutionis metus occurrerit, atque quotidianis diebus * accessionis fuerint effectæ, omnibus cibum alternis dari. Nam non potest corpus diurnis accessionibus grauatum suis partibus applicare nutrimenta quæ sumpserit. Sed hic grauius peccās ait adiuuare etiam lauacrum, quanquā sit adhuc passio in gradu constituta, tribus tamen uel quatuor diebus transactis ex quo mentis alienatio irruisse uidetur. Quomodo igitur cōueniens lauacrum passioni probatur, cum nec dum quotidianis diebus cibum dare uideatur? Quippe cum adhuc passio suæ magnitudinis teneat summitatem, & propterea mitigatiua sit curatio magis quàm turbatio ex lauacri commotione adhibenda. Mitto quòd æger * ad hæc magis mouetur alienatione mentis, nec ullo assensu nostro paret imperio. Siquidem ferali mente omnia quoque accipit, ac recusat. Item iubet lauantes in solium primo descendere, tunc ascendentes è solio fricari plurimum, & rursum descendere, quod est laboriosum: sufficiebat enim defricatos, tunc solum descendere, cum se modico senserint sudore uexatos. At iste post lauacrum oleo rosaceo caput fouet, quo * grauius odore impletum ægrotantes afficiat. Est autem incongruum * atq; consequens laxata, ut putat, lauacro corpora oleo rosaceo fomentare, cum sit frigidæ atq; constrictiuæ uirtutis, & propterea corporis efficiat densitatem. Non enim eius frigus erit aquæ frigidæ comparandum, cum aqua frigida

* a

* si declinatio solutionis quæ motus non occurrerit

* accessiones

* per

* grauiori

* neque

ob extinguendum feruorem, ueluti cocti corporis adhibeatur, Rosaceum uero perseueratione quadam simili, atque eadem uexatione iugi frigore, & odore percußibili caput afficiat. Vinum etiam dandum declinationis ordinauit tempore, cũ neq; omnibus hoc sit adhibendum, sed solis illis qui simplici ægritudine afficiuntur. Dehinc non in omnibus prohibuit uinum salsum, sed in his qui sunt insueti, nescius quia consueti uexantur. Si quidem sit natura noxium febricitantibus uinum.* Consuetudo autem nihil aliud prodesse, quàm ut non plurimum corpore noceantur, potest. Nos uero oportet consuetudinem rerum utilium facere, noxiarum fugere. Dat etiam uinum plurimum ad heminam,* etenim uel tres dimidias * iubet ante cibum, si fuerit sitis nimia consequuta, quod est, ut sentio, sine ulla ratione. In graui enim ac periculosa ægritudine, nudis & sitientibus uisceribus, ingrediens uinum facile concurrit ad neruos, atque mentis iudicium tollit, cum non habuerit præmissum cibum, in quem incurrens quadam tarditate moretur. Proficientibus igitur ægris perseuerandum inquit in utendo uino, si uero profectus cessauerit, tribus uel quatuor diebus aquam dabimus, usum uini differentes. Rursum dierum numerum & non paßionis considerantes motum. Quapropter etiam si post tres dies difficultas adhuc declinationis obstiterit, non oportet ad usum uini descendere. Etenim * sollicitæ paßiones his * in pulsibus facile ad augmenta recurrunt. Hæc nunc Themison phreniticis curandis ordinauit. Sed post ex methodica secta multa bona contulit medicinæ.

* Consuetudinis vis, ac effectus, & potestas.

* interdum

* præbet

* sollicitatæ

* impulsibus

Ad Heraclidem. Cap. XVII.

EMpiricorum sufficit soli Heraclidi Tarētino respondere. Etenim eorum posterior atq; omnium probabilior apud suos inuenitur. Idem nanque primo libro curationum de internis paßionibus, uarias curationum differentias scribit, pro suspicionibus causarum. Nam primum phreniticum iacere iubet loco obscuro: Siquidem, luce, inquit, eorum mens asperatur. cum plerosq; magis uideamus tenebris asperari, atque luce eos qui adiuncta solutione afficiuntur, adeo ut si paulo uehementior fuerit, diaphoreticam faciat solutionem. Item iubet uentrem clystere deduci, tunc phlebotomiam adhiberi, atque alia die rursum usum innouari clysteris, non aduertens quomodo * tumentibus præcordiis, atq; extentis, uel adductis simul cum uisceribus, periculosum est quicquam acre, uel quod commoueat immittere, quo retento tumor magis augeatur. Dehinc turbulentum, atq; uexabile, & per omnia cōtrarium esse perspicitur, eadem die clysterem atque phlebotomum adhibere: quippe cum neq; tempus utendi dixerit, neque qui sunt phlebotomandi discreuerit. Etenim eos qui solutione afficiūtur phlebotomia nocet, ut gladius. Extendit peccatum, dicendo, oportere quotidie adhiberi clysterē, ut neq; quiescendi aliquod tempus occurrat, & cibo nō nutriatur & uiribus priuet frequēs hæc iniectio. Tradens etiā* loca alia adiutoria, caput fouet decoctionibus lauri. Tūc nouaculā radit, & ex eodem liquore uaporat. Post rosaceo oleo caput atq; nares iubet ungi, percutiens tumentia ante declinationem ex fomentis supradictis, implens etiam caput ex odore lauri, atq; grauedines ac uertigines efficiens. Similiter & ex oleo *roseo constrin-

* quasi clyster mollis atque lenis esse non poßit

* localia

* rosaceo

gẽs simul ac frigidãs cerebri mẽbranã. Imponit præterea cataplasma ex polline & aqua mulsa, admiscẽs iris illyricæ decimam partem, & lentiscini olei, & aromatici calami, quæ omnia ignea atque percutientia odoris causa esse perspiciuntur: & oportebat tumentia congruis relaxare uirtutibus. Item iubet post hæc medicaminibus ungi caput & nares, hoc genere confectis. Peucedani, castorei, opij ut in libro quem *Nicolaum uocat, olei*amygdali amari põdus supra scriptum, sed prætriti cum aceti sextariis duobus, & olei irini unciis tribus, quorum usus ita, inquit, erit adhibendus, ut præcalefacta apponantur, ex quibus grauatio capitis, atque commutatio nascetur, ut statim alienatio in pressuram transeat, cum *tantis perniciosißimis malis ægrotantis caput obsidetur. *Empiricos laudat. Mirandum sane unde hæc ei uenisse suspicio potuerit, ut discrepantium commixtio unam facere uirtutem posse putaretur: uel quæ illis natura uel fortuna fuerit magistra, quas sæpe suis inuentionibus duces fuisse testantur. Vel certe quomodo non discrepantis historiæ in ista medicaminis confectione iudicium tacuerunt. Sed si hoc experimentum dixerint, apertißime delirabunt, ut laborans *empirica ad occultarum confugiat apprehensionem causarum. Item iubet nocte caput uaporari, si facultas fuerit, papaueris decoctione, atque serpylli, non adiiciens usus causam, neq; rationem quæsit hoc circa *uesperam faciendum, cum tunc maxime phreniticis asperius tempus occurat. Vaporatio autem caput exagitat, & tunc magis in requie fuerat habendus ægrotans. Sed intelligimus eum in ista fuisse rerum diuersitate coactum, cum solas uigilias ægrotantis attendit, somnum

* Nicolaus Heraclidis empeirici
* amygdalini
* tam perniciosis
* Hæc porro sunt quæ laudat empiricus.
* ratione doctrináque empeirica
* somni conciliandi caussa

*ſomnum quibuſcunq; ambitionibus adhibendum exiſtimare. Quinetiam potandos dicit ægrotantes antidoto diacodion, cum mulſi ſextario, uel ſeminali medicamine, quod * diaſpermatum uocant, aut tuſsiculari, quod *bechicum appellant: cùm magis opium, hoc eſt papaueris lachryma, denſitatem faciat. Item ſeminalis potio acrimoniæ cauſa incendium facit uiſcerum, atque hæc omnia grauando preſſuram magis, quàm ſomnum facere uidentur. Somnus enim laxatis fiet corporibus indulgentia naturali. Preſſura uerò denſatis * aduerſitate morborum. Igitur præſcripto medicamine, negligens tumentia, contrariis ſtricturam geminat rebus, non ſimilibus, quomodo cum cauſa impeditionis ſomni, hoc eſt ſtrictura augetur, in lethargicam paſsionem ægrotantes ueniunt, uel certè maiores uigilias. Item eodem libro accuſans utentes medicaminibus ex caſtoreo atque aceto & ſpondylio confectis & cataplaſmatibus ex aceto * ſiquidem ſint acria, ipſe quoque nihil minus peccare uidetur, adhibens grauabiliora atque acriora. Etenim dicere * quomodo non ad ſoluendam paſsionem, ſed ſeruandi ægroti cauſa hæc adhibuit, eſt omnino inertiæ. Nam primò quibus paſsio leuigatur, his etiam æger ſeruatur. Secundò quibus laborans retinetur in uita, iiſdem etiam paſsio releuatur. Tertiò, cùm non paruo periculo ex uigiliis afficiantur, maius tamen ex preſſura Heraclides facere perſpicitur, *nam ſomnum feciſſet grauabilibus utens medicaminibus, * cùm ſit ſemper, ut in utilibus maius, ſic in aduerſis leuius eligendũ. Sed inquit, ut uinum mediocriter datum nutribile & ſalutare probatur, plurimũ uerò atq; immodicè datum capitis grauedinẽ, atq; mentis errorẽ facit, ſic etiã medicamen*

* διακωδίων
* διασπερμάτων
* τὸ βηχικὸν
* vt cari, comatis, lethargi
* quia ſunt
* quod
* etiamſi
* γνώμη

dicamen supradictum moderatione accedente somnos faciles facit remota grauedine. Est autem exemplum dißimile: horum etenim medicaminum etiã si paruum quidquã fuerit datum, grauedinem facit: si plurimum, mortem. Nam* quia grauatio magis quam somnus efficitur, facile perspicere poterimus. Etenim de somno coloris melioris efficitur corpus, fortitudine quoque acquisita. Ex medicamine uero, pressura, pallor, atq; debilitas, & grauatio corporis nimia sequitur. Dehinc* omnis somnus in corpore spirabili, atque indulgentia laxato nascitur. Medicamina uero quæ ob uigiliarum mitigationem dantur, magis acceßionis tempore offerenda dicũtur. Tum* enim uehementer ægri uigilare noscuntur, cum sit impoßibile* turbore corpus impletum, somni tunc indulgentia temperari:* cũ hæc *commoda, medicamenta,* etiam sponte uentura corrumpunt, incendunt etiam altiora, & præsentem *augeat acceßionem. Neque enim licet etiam cibos consuetos, atque qualitatem* conueniens acceßionis tempore offerre, uel quod multo leuius est, * aquam quæ corrumpi posse negatur, ut cuiquam minime credendum sit supradicta medicamina, isto præsertim tempore, digestionis officio superari. Ait præterea succũbente paßione dandũ uiscellũ simplex gallinaceum, uel succũ ptisanæ, ordei, uel orixæ, ac deinde per profectũ ad usum panis accedere, *leui ex farina confecti, & gobionũ pisciũ pulmentũ: secũdo carnis gallinaceæ ac leporis, quæ nõ recte quisquã etiam declinationis tempore ob reficiendum corpus * prima dari permittat: *quæ quidem declinatio forsitan nec futura sit, his malignis ægrotante atque tantis affecto, & nulla mitigatione, *tolerato, neque oris collutione, neque potu neq;

* quòd
* omnino
* autem
* vexatione: inquietudine
* Itaque
* somni aduentum
* narcotica
* augent
* cõuenientem
* in acceßione methodici bibẽdam dabant, vt supra pag. 26. & 27.
* a furfure purgata
* ante alios reficientes cibos, analepseos principio.
* At hæc
* tolerante recreato

neque cibo. Mitto etiam * quia si * dimißio fuerit facta, non necessariò tempus accipit præfinitum. Etenim nunc decima, nunc duodecima die uel ultra sæpius occurrit. Quapropter tot diebus innutritum ægrotantem relinquere, non solùm noxium, uerumetiam impoßibile esse perspicitur. Dehinc gallinarum uiscellum, facilè corrũpitur: & est digestione difficilis hordei atq; ptisanæ succus: oriza uerò quòd stringat nulli dubium est, atque ita panis quantitatem augere nos quoque admittimus, pisces autem gobiones dare prohibemus: etenim locum in paßionibus celerrimis uel acutis * acrior cibatio, quam * polyphagiam uocant, non habet. Item dari iubet leporem, atque uarios cibos, & neque lauãdam faciem, neque aliam congruam corporis diligentiam ordinandam uidit, sine qua minimè * digestio fieri potest, non solùm uariæ cibationis, uerumetiam simplicis, nisi corpori perunctionibus, atq; alia diligentia * recreato fuerit illata. Hæc est secundum Heraclidem curationis, prima phreneticorũ differentia. Illis uerò qui cruditate phrenetici fuerint effecti, ita curationem ordinauit, ut supradicta similiter adhibeantur. Cataplasma uerò non prius quàm clyster antecesserit, adhiberi iubet. Etenim perniciosum est, inquit, pleno corpori hæc adhibere. Siquidem ad caput rapta materia in salutis periculum præcipitet ægrotantem: atque ita prohibendam dicit phlebotomiam, adhibendam uerò corporis purgationem, poto medicamine quod appellat * diascammonias, hoc est, quod ex diagredio cõficitur, quibus apparet hunc suæ sectæ peccata custodire, ut ea quæ empirici * seruabilia uocauerunt, etiam nunc adhibenda existimet, adiiciens etiam peiora, prohibendo phlebotomiam, quæ simplici

* quod
* id est, morbi remißio, & declinatio.
* amplior
* πολυφαγία
* Hic locus ostẽdit, fotus ex oleo hydrelæo, & aliis id genus, à methodicis imperari solitos, vt suprà pag. 24. legimus, adiuuandæ concoctionis causa inuẽtos & excogitatos fuisse.
* recreatio
* Διὰ σκαμμωνίας catharticum.
* id est, obseruatione cognita

ſimplici atque innoxio laxamento, nullis obſtantibus adhibita, facilè laxato corpore paßionem poſſet auferre, cuius in uicem nocentißimam adhibendam purgationem iudicauit ſcammoniæ, quæ eſt grauior cruditate, quam ipſe metuens in contraria uenit argumenta curationis. Etenim ex hac corporis purgatione, ſiue liquidarum detractione materiarum, corpus * confluere manifeſtum eſt, atque eius ſolida, quadam *dimißione lenteſcere, & in liquida migrando deperire. Mitto quòd neque ſuæ ſectæ ſeruauerit morem, quæ nunquam uaſculorum corporis materias attenderit, ſi quidem * ſint non ſolùm occultæ, uerumetiam empiricorum iudicio falſißimæ. Etenim exiſtimare, quòd * diſcendæ paßionis cauſa ſuccorum nominauerit cruditatem, potuimus, niſi etiam curationis ordinem ipſum intuens diſceßiſſet, adeò ut etiam ſcammoniam bibendam credidiſſet. Quærendum etiam ubi eſſe cruditatem ſuſpicetur, quam ſcammonia putaret detrahendam. In inteſtinis? ſed ſic fuerat melius atque facilius eam clyſtere purgare. An in capite, an uerò in toto corpore? Sed cùm hæc incerta demiſerit, uidetur iudicium ſui operis medicamini dimiſiſſe, ut tanquam ſentiens animal operetur, ſeparando à naturalibus aliena, hoc eſt cruditate corrupta, atque ſola *detrahere. Tertiam inde curationis ſcribit differentiam, qua iubet, ſi totum corpus non fuerit multo ſanguine grauatum, ſed ſolæ capitis partes uideantur impletæ, ex uena frontis detractionem fieri: cùm neque paßionis eſſe cauſam ſanguinem uideamus, neque ex patientibus locis detractio aliquid medeatur: etenim magis patientes adimplet partes, primò ex antecedenti * faſciolæ conſtrictione, ſecundò ipſius coactæ

materiæ

* diffluere

* liquatione, alij remißione

* ſunt

* dignoſcendæ

* detrahat

* qua ligãdum caput eſt, vt tumidiores venæ priuſquam feriantur, appareant.

*materiæ concursu. Illos uerò quos * corruptione, inquit, in paßionem uenisse uiderimus, clystere purgandos, aquam dantes largius bibendam. Aliquando etiam mulsum, aut uinum chium, aut rhodium, sed primò aquatum, secundo etiam meracum. Hic etiam rursum suæ sectæ rigorem contempsit, suspicionibus in errorem deductus, liquidarum materiarum corrupta temperare festinans, & ita iugiter, ut incurabilem faciat manere paßionem. Dat etiam sine tempore uinum. Et quid pluribus? ita curandi diligentiam * permisit, ut uaria mobilitate uideatur esse confusus, quorum omnium meminisse decet, * sed solam supradictorum probare rationem. Hæc sunt quæ de phrenetica paßione credidimus ordinanda, nunc de cæteris celeribus, uel acutis cum febricula paßionibus, sequenti docebimus libro.*

* *succorū corruptela*

* *omisit*

* *i. quamuis ea sola probanda sint, quæ supradictis rationibus vera nos esse monstrauimus vtilia, legitima, & cõsentanea.*

PRIMI LIBRI FINIS.

CAELII AVRELIANI METHODICI SICCENSIS OXEON, LIBER Secundus.

De Lethargo. Cap. I.

*Elerum cum febricula paßionum primã superiore libro tradidimus phrenitim, nunc lethargicam cum cæteris, ordinamus. Vocatur lethargus à consequentis paßionis obliuione. Græci enim lethen obliuionem uocauerunt, argiam uacationem, quam corpori atque animæ ingerit uis supradictæ paßionis. Et est cõparatione grauior phrenetide, non aliter quàm negatus in toto uisus, ab ex parte impedito: uel silentium, ab impedita loquutione: aut surditas ab auditus falsitatè: uel hebetudo sensuum, à difficultate. Denique uehementi strictura phrenetici sæpißimè in lethargiam uenerunt, ut declinante lithargia, aliquando econtrario lethargi in phrenetim deciderunt. Quorum haud rarius ex supradictis *prima contingũt. Siquidem facilè periclitantes paßionis magnitudine in peiorem * deueniant: difficilè autem in periculis bona locum * accipiant. Quapropter Asclepiadi credendũ non est, dicenti pulsum, atq; respirationem humaniorem lethargis quàm phreneticis esse: siquidem habet magnitudinem & percussum fortiorem, tanquam iugi somno dormientium. Sed neque iste somnus est, impeditis omnibus naturalis actionis officiis, sed est oppreßio quæ nihil * resumat ægrotantem, ac potius*

* vt ex phrenetide fiat lethargus.
* deueniunt
* accipiunt
* reficit

potius demergit. Neque etiam *pulsus fortis, sed magis debili percussu inuenitur, atq; piger, ac inanis.* Quòd *autem inflatione erectus uidetur, non fortitudinis causa, sed paßionis nequitia id efficitur.* Denique *in his quibus ob phreniticã paßionem paruus est pulsus, sæpe peiorante morbo, atque in lethargiam transeunte, pulsus in magnitudinem erigitur, ob specialem proprietatem paßionis, non proficientium uirium causa: quippe cum generaliter strictura peiorante omnia deterius roborentur.* Sed *hanc plerique definientes paßionem, aiunt lethargiam esse delirationem, cum febribus acutis ad perniciem ducentibus, & uerius non delirationem, sed pressuram dicere.* Demetrius *erat autem* Herophilus *paßionem inquit acutam cum pressura,* & obtrusione sensuum frequenter cum febribus. in qua definitione ambiguum est, quô sit accipiendum frequenter: utrum ne antecedenti seruiat orationi, ut intelligamus frequenter cum difficultate sensuum: an consequenti sit orationi iungendũ, ut intelligamus frequenter cum febribus: an uerò utriq; seruiat parti.* Quo *inuenimus nihil rectè esse definitum: semper enim cum difficultate sensuum atq; febribus hæc intelligitur paßio.* Asclepiades *hanc paßionem non definiuit, sed* Alexander Laodicensis *ex* Asia *secundum ipsum ait * lethargum esse subitam, uel recentem paßionem cũ febribus, & pressura, atque sensuum iugi difficultate.* Sed *quoniam esse uidemus plerunque etiam cum dimißionibus lethargiam & pressuram, id ipsum esse perspicimus, quod est sensuum * difficultas, quanquã hanc grauiorem putauerint pressuram.* Nec *sanè debuit in definitione magnitudinis differentias ponere, sed paßionis*

**quæ sequũtur legendum mõstrant, & obstrũctione sensuum frequenter cum febribus, &c.*

**sequẽtia indicant legendũ lethargum esse alienationem subito accrescentem.*

** sensuum difficultate*

genus: quemadmodum intelligatur manifestare. Nonne etiam complexionem magis phreniticæ paßionis cum lethargia dedisse uidetur? Denique alienatio subito acrescẽs, cum febribus acutis, phreniticæ est paßionis. Pressura uerò cũ febribus, lethargiæ. Atheneus Tharsensis furorem, inquit mentis cum mœstitudine. Siquidem Asclepiades in primo libro celerum paßionum dixerit phreniticis alienationem cum turbore effici, in lethargis cum somno atque tristitia. Alij alienationem cum mœstitudine, & iugi somno esse lethargiã dixerunt. Etenim non habent mentem in furorem extentam, ut Atheneus ait, sed sola in alienatione constitutam, ut Asclepiades. Sed etiam nunc traditiones has caducás simul aduertendas existimo, ex his quæ supra

* sed pressura siue κάρος memorauimus: non enim somnus in lethargis esse * aduertitur. Nam nullum periculum [a] sequeretur. Neque

¶ è somno etiam acceßionis * tẽpore magis ægros afficeret. Item

* tempus neq; iugis in omnibus est pressura, sed etiam plerunq; dimißionis intercapedine leuigatur. At si cum febribus esse non adiungerent, ut Asclepiades fecit, communis esset cum epilepsia diffinitio. Leonides autem

* obtrusio episyntheticus, lethargus inquit, est * lethargia secundum uias membranarum, cum furore mentis, atque febre, & mœstitudine, ac pressura, & pulsu magno.

* quia est in eo quod dixit secundum vias membranarũ

Sed neque causam oportuit dicere * quæ sit occulta, atq; apud ueteres discrepans, & iniudicata, cum paßionem manifestare fuerit magis necessarium. Neq; etiam mœstitudinem, uel tristitiam, atque mentis furorem. Etenim preßura in semet mœstitudinem atq; furorem continet. Item Menemachus pressuram inquit, celerrimam, uel acutam cum acutis febribus, & non semper iugibus. Soranus uero cuius hæc sunt quæ

latini

 548

latinizanda suscepimus, pressuram inquit, celerem esse, uel acutam cum acutis febribus, & pulsu magno, ac tardo, atque inani, frequentare inquit, in senibus. Siquidem aptior sit sensuum difficultati atque demersioni ipsa quoque senectus.

Quæ sequuntur eos, qui in lethargiam venire posse noscuntur. Cap. II.

SEquuntur eos qui in lethargiam faciles, ac proni esse uidentur, aliqua communia ex his quæ etiam phrenitim fore denuntiant: Aliqua propria, quæ etiã in causa communi tanquam propria accipimus, ut sunt ea quæ in phreniticam uenturos paßionem designare præscripsimus, ut febres acutæ, ac uehementes, & sæpe continuæ, ac difficile ad superficiem corporis ascendentes, capitis grauedo, uel somnus aut dolor uehemens, repente ac sine ratione recedens, tinnitus aurium, uultus inflatio, pallor tanquam ex uinolentia, & mœstitudo, uel tristitia. Erit præterea tacitus is, qui natura, atque sanitatis tempore fuerat multiloquus, tunc piger, ac non spõte initians loquelam,* sed alienam prosequens, suarum tacitus querelarum, aut non digna*ratione referens: multo etiam ueluti* somno affectus, nec quicquam somnians, aut eorũ quæ somniauerit memor: schema iacendi frequenter supinum, contra solitã consuetudinem: oscitatio iugis, extensio crurũ, tanquã mox è somno expergiscẽtis, pulsus etiã inæqualis, post aliquot saltus ordinatus, aut inordinatus & pro ætate, aut natura, maior, aut tardior: aliquãdo etiam in inanitatem intercapedinatus: quod deniq; si in phrenitica paßione contigerit, in lethargiam transituros ægrotantes significat. Etenim maiorem pulsum fieri, neq; tardùm, neq; inanem, sed*

* tum

* ἄλογα

ætati ægrotantis conuenientem, speciem declinantis phreniticæ paßionis accipimus. Certius etiam, quoties circa numerum æquales minoribus maiores saltus efficiuntur, ac uelocibus & densis & uehementibus:multo potius, si etiam plures maiores atq; celeres fuerint. Quidam attenderunt etiam naturā ægrotantis si * saliuosus semper fuit. Etenim declines atq; faciles istius modi naturæ in pressuram probantur. Attendendam etiam consuetudinem aiunt, utrum ne febricitans, in pressuram uenire ac demergi solebat: ætatem quoque, utrum ne sit mediæ: & aëris habitum, utrum multis hanc ingesserit paßionem: & anni uel temporum partem, utrum autumni media. Tunc enim frequentare istam paßionem putauerunt.*

* ac uelocibus tardis: dēsis raris: uehementibus languidis.
* obnoxij lethargo saliuosi

Quomodo discernimus lethargos ab his qui similibus afficiuntur. Cap. III.

*IAm lethargum suis signis intelligere debemus. Est enim melius atque certius, sicut in phreniticis dicamus si dicas, quæ sunt signa lethargi. Vnū enim quicquam singulare, ut est pressura, uel febricula, non significat lethargum, sed plurima atque sibi conuenientia, & concursus multorum, signum faciunt indicabile lethargi, ut lethargus certis ac propriis signis sit indicatus, quemadmodum supra diximus. Intelligimus lethargum ex obstrusione, atque hebetudine sensuum, pressura etiam, atq; febre acuta siue iugi, siue * demissionibus intercapedinata, pulsu magno, tardo, inani, & inflato. Sine his enim neque esse intelligi lethargus potest. Nam quædam præterea alia * sequentur multa, uel pauca secundum paßionis magnitudinem, uel generalis temporis atque specialis differentiam.*

* remißionibus
* sequuntur

Primo

Primo igitur sequitur dubia atque somni similis pressura & demersio, sed quam facile æger uocatus excutiat, ut interrogatus, sane nō statim, sed * secundū, respondeat, ac tunc iussus, uel oscitatiane persuasus, inspectioni linguam exerere, aut non id faciat, aut tardè fieri consentiat: uel cum protulerit, non reducat, aut tarde colligat: si quid etiam manu tenuerit, nescius atque sine uoluntate dimittat, & loquens, priorum obliuiscatur, & neque enuntiationis ordinem seruet, sed potius intercipiat, exprimere etiam quæ loquitur non ualeat, nullo corporis attestante defectu, manus impatienter extendat, * attestante tremore, atque membrorum saltu, nulla etiam siti afficiatur, sed frequēti, ac reflua saliua * ore impleto spuere contendat, & tūc supra mentum atq; stramenta sputa remaneant: ac si urinam mittere fuerit admonitus, matellam non postulet, uel si petiuerit, nesciat datam, atque urinam non dimittat, nisi fuerit admonitus: hanc quoque difficulter excludat, uel paulatim, & turbulentam autem plurimam: * saliuam aut exustam, & craßiorem, aliquando etiam indigestam. Crescente paßione, iacendi schema supinum iuge efficitur: color plumbeus, uel liuidus: uultus ipse conductus, atque concurrentibus superciliis caperatus, non aliter quam mœstitudine siue luctu uidemus oppressos: lapsus etiam à superioribus lecti partibus, ad inferiora, negligenter abiectis cruribus, atq; conuersis, residuo quoque corpore non recte disposito, pulsus maior, rarus inflatus, respiratio tardior, ac maior, cum quodam gemitu, conductio præcordiorum ad superiora: oppreßio sensuum, & difficilis recordatio, adeo, ut nisi puncti uel * inclinati fuerint,

* paulo post.

* adstante

* saliuæ copia

* saliuosam: aut spumosam.

* incitati

non excitentur, sed solum motis labiis leuiter, atque
* Sunt *conductis, rursum demergantur.* Sint etiam obscuræ*
uocis, ac deinde si fuerint manu laceßiti, aut punctio-
ne aliqua adhortati, uel titillati, non exaudiunt: uel si
quis eorum manus leuauerit, ac dimiserit, statim con-
cidunt, uentris etiam atq; urinæ officio cessante, adeo
ut plerique ex paßione liberati, discussa pressura,
urinæ reddendæ impoßibilitate moriantur. At si paf-
sio in peius duxerit ægrotantem, respiratio crassescit,
ita ut extincta uideatur, palpebrarum quoq; non per-
fecta sit conclusio, oculorum cauitas: linguæ ariditas,
atq; asperitas: dentium confixio, atq; stridor, adeo, ut
si quisquam uelit facere[a] *eorum discretionem, non ua-*
¶ a dentium *semiclausum os ac demissum *leat, uel certe * semiclauso ore ac dimisso, ita ut men-*
tum propendens uideatur, & neque manu conduci se-
parata poßint, stridore pectoris attestante: immißi,*
* accedente *uel destillati ob nutrimentum liquoris difficilis atque*
interrupta transuoratio: pallor, & saltus inferioris
labij: articulorum stupor: unguium liuor: guttur pro-
*minens, atque extãs: pulsus humilis, ac per * profectũ*
* processum ** diminutus: sudores frigidi, & glutinosi, uultum se-*
* μυουρίζοντα pulsum innuit *cus & collum: plerunque etiam inuoluntaria urinæ,*
uel stercorũ emißio, & spasmus, hoc est, membrorum
conductio. At si ad salutaria signa æger cœperit re-
currere, ut paßio minui uideatur, omnia supra dicta
leuiora efficiuntur. Et quidam profecto in sanitatẽ ue
niunt, reddita scilicet ualetudine meliore. Aliqui uero
alienatione mentis recedẽte, pressura tentantur. Tunc
etiam pulsus humilior, atq; densior fit, aut admoniti
rursum demergũtur, ut cõplexæ duæ paßiones uideã-
tur. Aliqui deniq; è lethargo liberati absolutã phre-
* perueniunt. *nitim incurrũt, ac deinde ad sanitatem* perueneruut.*

Quomo

Quomodo curandi sunt lethargi.
Caput IIII.

QVoniam & defectio animi in febribus ueluti sensuum facit hebetudinem, & mandragoram, uel altercum bibentes opprimuntur grauatione* forbili sopori simili, item alij lumbricorum* adiectione deprimuntur, discernenda cuncta sunt, ne falsa similibus inducti uera putemus. Defectionibus igitur animi densus atq; paruus, & coaceruatim interiens pulsus efficitur. Mandragoram uero, uel altercum bibentibus pulsus rarus, sed plenior fit, *à lethargis inanis et inflatus. Item his qui lumbricorum uexatione afficiuntur, uel demerguntur, densus & uelox, & paruus, & deficiens pulsus inuenitur. Et magis tempore* dimissionis febris. Nam accessionis augmento, quantum creditur, non ualent uentrem uel stomachum lactare, atque* stillare. In dimissione uero, * resumpta inhærescunt uisceribus, atque ita consensum præssuræ* ex antecedentibus faciunt. Sed hæc diligentius * chronias passiones scribentes, cum de lumbricis dicemus, docebimus.

* aut hæc vox supernacua est, aut legendum terribili.
* vexatione paulo demerguntur: vt paulo post.
* vt
* remissionis
* sugere vermes
* resumptis viribus inhærescunt
* ægrotantibus
* chronicas

Ad Dioclem. Cap. v.

QVidam Asclepiadis sectatores etiam differentias lethargorum tradunt. Alium enim per se dixerunt, alium ex antecedenti passione, ut phreniti: atque ex ipsa uenientem esse grauiorem. Item alium esse nouum atque recentem, alium inueteratum atque tardantem, quod ex numero dierum conijci dixerũt: & alium fieri cruditate ac plenitudine affecto corpore: alium inani atq; passione macerato. Sed nullam lethargi uelut ad lethargum, differentiam tradiderunt *existimabile non certum probatum est liquidorum

* Existimabile quidem, non certum aut probatum est, liquidorum plenitudinem lethargum indicare. Mnaseas.

*plenitudinem iudicare. Item Mnaſeas lethargũ alium ſtrictura effici, aliũ ſolutione dicit. Siquidem ſomnus nunc denſitate, nunc laxamento corporum fit: atq; in aliis abſtentas uidemus officiorum naturalium egeſtiones, in aliis uero largius effluentes, adeo ut etiam in- uoluntario exitu *ſtercorum, ſiue urinæ fundantur. Item multi noſtrorum, temporibus atque magnitudine conſtare lethargi differentias tradiderũt: alium enim magnum, alium paruum eſſe dixerunt, & alium initio, alium in augmento, alium in ſtatu, alium in declinatione, & acceßione uel dimißione: ſed omnes illius *ſummæ atque *generalis paßionis* differentias tradiderunt, & non ſpecialem lethargi. Falſum etiam ſolutione lethargum fieri, quantum intelligitur, id quod lethargus. Etenim inuoluntariam egeſtionem dixerunt, in infantibus non ſolutionis ratione, ſed mentis occupatione fieri. Nihildenique pluſquam naturæ cõuenit, *excludunt, ſed ſolum quod debuit* etiam uoluntate deponi. Tenues etiam ſudores preſſura fieri, non ſolutione intelliguntur, ſed neque adiutoriis laxatiuis, ſicut in adiutoriorum libris demonſtrabimus. Quapropter lethargi proprias differentias* tradendas eſſe negamus.*

* ſtercora

* ſummas

* generales.

* quæ aliis omnibus affectibus conueniũt

* reddũt pueri

* eorum

* ab iis traditas

Quis locus in lethargicis patitur, & quo modo curandi ſint lethargici. Cap. VI.

MAlè quidam etiam patientem in lethargo partem, caput dixerunt. Vt enim de phreniticis dictum eſt, communiter totum corpus patitur, febricula teſtante: ſpecialiter uero caput plus, ob multitudinem uexationũ, quibus afficitur. Difficile igitur intra primam diatriton lethargus fieri poteſt, ſed frequenter poſt *ipſam: & oportet iacere in loco lucido, atq; calido*

* curari

* ægrum

lido mediocriter: in acceßione per interualla leuiter excitari, ſuo nomine exclamatum. Etenim iugiter t itillatu, uel impreßione, ac punctionibus hoc facere, nihil aliud quam ſtricturam erit aſperare, ob inquietudinem quaſſationis. Debinc* probabilior atq; magis eligenda erit quaſſabili, & noxia uigilantia, quieta preſſura: blando etiam articulorum fricamento utendum eſt. Eſt autē in acceßione iugi fomento caput curandum, oleo dulci, atq; calido: mollibus lanis collū tegendum, blandioris laxamenti cauſa locorum capiti uicinantium, & ob excipiendum, ex fomento ſiquid è capite fuerit lapſum. Tunc aliquando etiam *elato ad lectum translatione facta, & declināte acceßione, oris collutio adhibenda: terminata uero, potus dandus. At ſi febriū continuatio fuerit, primo tempore lucis erūt media fouēda, atq; dorſum lanis mollibus circumtegēdū: ſi magnitudo paßionis exegerit, phlebotomia adhibenda intra primā diatriton, aut in ipſa. Debinc ſi ante diatriton fuerit adhibita, ſola fomentatione utemur, atq; oris collutione, & potu aqua uel mulſo. At ſi in ipſa diatrito phlebotomia fuerit adhibita, paululum differentes, perunctionē adhibemus, atq; oris collutionem. Tunc dabimus ſorbilem cibū ob celerē paßionem. Si* faſtidioſus fuerit ægrotans, tanquam ſanis ſæpe contingit poſt altum ſomnum, experrectis, uel ſi tranſuorationis oblitus, aut piger, tanquam ſunt ſani imminente ſomno decliues in ſoporem, erit acceleranda alicuius cibi tranſuoratio, ut corpus relaxetur. Nam grauiore ſtrictura lethargi phreniticis afficiuntur. Debinc poſt cibum paulum differentes, atq; articulorum blanda fricatione utentes, dormire permittimus: atq; uſq; ad declinationis tempus, alternis diebus*

* vexationis

* optabilior

* è lecto

* ſi cibum faſtidiat

*à cibo abstinemus, permittentibus uiribus, solo mulso utentes. Si autem uires obstiterint, etiam his diebus sorbilia mediocriter damus. At si uenter non fuerit solutus, clystere utemur, oleo calido & aqua in qua decoctum sit fœnugræci semen, admixto aliquãdo melle. Tunc sicut in phreniticis tondendum caput atq; radendum, & apposita cucurbita scarificandum, & sanguisugis releuandum. At si *media tumeant, simili curatione cucurbitæ, atq; cataplasmatum utemur, tanquam in phreniticis ordinauimus. Attendenda etiam cætera passionum accidentia, quæ symptomata græci uocauerunt, ut ea quæ in corpore frigida fuerint mẽbra, blando tactu manibus continentes, leui cum fricatione uaporemus: sudantia citius detergamus: linguæ asperitatem uel ariditatem spongia infusa aqua calida humectemus. Nam sæpe faucium * siccitate præfocationis* imitamur effectum. Tunc oculos lenis obsitos, uel lachrymantes spongia uaporabimus, atq; ita *mersos excitamus. Calidus etenim tactus habet quoddam resumptionis illatæ leuamen. At si pressura perseuerauerit etiam dimißionis tempore, & propterea cibi dandi difficultas occurrerit, oportet ægrotantem in pressura excitari, donec sentiat: tunc priusquã rursum demergatur, destillandum ex cochleari sorbile quiddam faucibus, atq; manu mẽtum quod laxius, propendet, subleuãdum, ut infusa, priusquã in somnũ reuocentur, transuorent. At si forte*mutatio acceßionum atq; pressuræ fuerit facta, quod quidem raro contingit, ut in cõtinuationibus, cibi tempus oriente luce est aptius. Vtendum etiam spongiarum uaporationibus, & fomentis capitis, atque domestica molli, ac pensili gestatione. In declinatione uero certißima, uarius cibus*

* *hypochõdria*

* *siccitas*

* *imitatur*

* *demersos, id est sopitos*

* *remißio*

*bus dandus, & lauacrum, sine *uino adhibendum scilicet: in alia uero diatrito danda poma: tunc etiam uinum, quorum rationem ex his quæ in phreniticorum curatione sunt ordinata, accipienda dicimus. Tunc cerotarium scarificatis partibus apponemus. Hæc est secundum Methodicos lethargorum curatio. Antiquorum uero Hippocrates, & Erasistratus, & Herophilus huius paßionis curationem non posuerunt: sed Serapion Empiricus in primo libro, quæ ad sectas scribit obscura nimium, atque pauca ordinauit, quorum nihil est dignum enarrare.* * vini potu

Ad Dioclem. Cap. VII.

Diocles libro quo de paßionibus atque causis earum, & curationibus scripsit, prohibet demergi lethargos, acutißimis utens potionibus, atque iugiter corpus defricat, adhibens etiam sternutamenta, quæ græci ptarmica uocauerunt: & neque manifestans, quas uocat acutas potiones, utrum in qualitate acutas, ut est acetum, an officio usus, ut est celerrima transuoratio: sed utrum elegerit, malè dictum est. *Alterũ enim densat corpus strictura laborãs, *alterũ inflat. Itẽ sternutamẽta corpus uehemẽti motu concutiunt: & magis membranas capitis in tumore cõstitutas iugiter excitare, sine dubio asperatio paßionis est. Peccatur etiã grauius sine ullo adiutorio caput relinquendo, in quo secundum ipsum paßionis est causa.* * vtrumlibet * quod acutum est * celerrima transuoratio

Ad Praxagoram. Cap. VIII.

Praxagoras secundo libro de curationibus, in sorbilibus cibis, hoc est ptisanæ succis, semper, inquit, ægros, oporteret seruari. Cum non semper hoc conueniat, quando declinationis tempore, oportet uaria ciborũ resumptione uires reparari, nõ tunc uti

uti succo ptisanæ, sed ipsa potius. Ille enim & corrumpi facilius, & inflare perspicitur. Deinde clysterem iubet adhiberi: & non, inquit, metuendum si remanserit, non redditus. Erat hoc ueræ rationis, nisi esset uirtutis acrioris. Sed quia est acerrimæ, atque mordicantis qualitatis iuxta ueterum consuetudinem, quomodo sperandum est non grauius nocere quanto

* immoratus plus fuerit tumentibus partibus * immoratum? Dat etiam meracum bibere, acetum cum melle, & piperis modica quantitate, uel pro uino, absinthium, dicens latere ignaros uini dationem: & fomentum adhibet pedum. Sed ex his omnibus nihil sperandum est utile, sed magis incendia uiscerum altiorum, & ueluti putredines tumentium membranarũ ob nimietatem feruoris. Non enim cùm acriora collyria tumentes oculos in dolores atque lachrymàs plurimas cogere uideamus, membranas quoque cerebri delicatas atque faciles ad iniuriam ob naturam sui tumentes paßionis

* credi causa minimè ex supradictis inuri * credere poteſt, cùm singula igneæ uirtutis esse monstrentur. Item meracum, inquit, hoc est ultra moderationem tempera-

* dat menti commixtum acetum cum melle * dari, & * ap-

* appellat pellauit oxymeli. Nec tamen manifestauit quid sit ul-

* miscere tra modum temperamenti * mittendum, utrum ne mel debeat superare, an acetum: non enim adiecit aquam quoque miscendam. Dehinc quam similitudinem potest absinthium habere cum uino, ut in eius uicem dandum iusserit, cùm sit & hoc generaliter acre, atque densibile? Vinum uerò omnibus ante declinationem ægritudinis aduersum est, & magis lethargis ob ni-

* in soporem compellit. miam uehementiam paßionis: immoderate uerò, ut ipse uoluit meracum, etiam sanos * demergit. Ridendum

dum præterea quòd caput patiens incuratum relinquendum putat, & fomẽtum pedibus adhibendum per uenas eorum auertendæ materiæ traductus, ut fiat.

Ad Asclepiadem & Themisonem,& Heraclidem Tarentinum. Cap IX.

*Asclepiades primo libro de acutis paßionibus scribens, multa, inquit, adhibenda lethargis, quæ phreneticis sunt ordinata. Nititur etiam iugiter demersos excitare sternutamentis, & odoramentis castorei, rutæ & aceti, & spondylio, & conyra, & agno, herbis, baccis etiam lauri, uel communiter, inquit, *omne quod tenuare atq; mouere uehementer membranas ualent cerebri. Iubet etiam ea adhiberi quæ epilepticis, uel matrice præfocatis adhibuit odoranda, hoc est lanam, uel capillos, aut cerui cornu, uel galbanum carbonibus imposita: & omnia quæ caput grauare ualent, uel iniucunda sunt odoranti. Omnium inquit præstantius, atque operantius esse sinapi tritum cum aceto admixto, atque hinc caput cataplasmandum, & dandum manibus, quod excitet ægrotantem. Potum dat bis in die, uel ter, & ueniente nocte offert tanquam phreneticis uinum, uel eo audacius. Etenim, inquit, accedere ex uino furor in phreneticis potest, in lethargis uerò nunquam. Siquidem * sint omnes sensus apprehensi, atque mentis uigor oppressus: ex quibus apparet peius eum* à phreneticis lethargum cæca curatione uexare. Etenim noxium atque perniciosum est iugiter eos excitare, sicut suprà diximus. Multò autem grauius non communibus remediis hoc facere, sed, ut ille putat, sternutamentis immoderatè mouentibus, atque dissecãtibus corpus, & magis cerebri membranam in tumore constitutam. Si enim pedes quanquam*

* omnibus quæ

* sunt

* quàm phreneticos

quam sint hebetudine fortes, in tumore constituti paruo deambulationis motu facilè uexantur, atq; ob hanc iniuriam in augmenta tumoris ueniunt, quomodo non membranæ cerebri in tumore constitutæ, atq; uiarum densitate constrictæ, magis posse * moueri creduntur?

* vexari

Dehinc perseuerare magis in sternutamenti usu iubet, ut scilicet ita fortè conuenire * uideatur, tanquam in chronicis paßionibus, commoderatione interea ceßãte, noxius atq; uexabilis esse probetur. Extendit etiã peccatũ odoramentis ex castoreo, atq; aceto, & ruta, & spondylio atq; agno herbis, & lauri baccis, & conyza. Etenim acetũ acre manifestè probatur & quod ualeat membranã inurendo uexare, cum laxamẽto, nõ cõstrictione indigeat: alia quoq; graueolentia, & quæ pressurã faciant non solùm demersis, uerumetiã rectè ualentibus, improbantur. Hæc peccanter ex epilepticorum curatione, atq; præfocationis matricis transferenda iußit, cùm constet etiam in ipsis adhiberi non oportere sinapi, etiam si chronicas paßiones quadam *corporis nouatione [a] excludit. acutas autem uel celeres * prouocans, in magnitudinem tollit. Omnis enim acrimonia tumoribus incongrua. Nam & * temporaliter quidem æger omnis tanquã adustus igne [b] consurget, sed rursum grauius opprimetur. Oportet etiam secundum eius præcepta manente capillatura aliquod cataplasma apponere. Et propterea non parui temporis * uexatione membranam afficere. Nam tonsuram noxiam phreneticis probat. His etiam lethargos similiter curandos existimat, quo fit ut etiam in ipsis tonsuram probibuisse uideatur. Non enim in illis materiæ post tonsuram ascensus uexabiliter caput poterit onerare, in lethargis uerò id minimè facere: quæ si tanquam

* vsus Ptarmici

* recorporatione: μετασυγκρίσει.
¶ a sanat
* irritãs acribus
* in aliquod temporis spatium
¶ b excitabitur
* quam affert madida, & cataplasmate onusta coma.

tanquam uexabilis, excludenda est, multò magis sinapi excludendum. Adducit enim ad semet materiam, sicut inflatæ, atque in ruborem deductæ eius appositione partes demonstrant, eámque adductam tenendo cogit, & uiarum perficit densitatem. Dehinc odore *penetrando membranas inurit, & tanquam acre collyrium oculos, sic * mentes inflammat.* Quomodo *etiam fricare * manibus sinapi lethargos potest, cum sensibus ac mente captus esse uideatur. * Atque ita odoramentorum tempus tacuit, & solam materiam nominauit.* Hoc quidem etiam de dando potu fecisse per*spicitur, * dicens: quoties detur temporum tacita disciplina: uinum etiam lethargis est incongruum nulla declinatione paßionis firmata. * Simile est enim ebrios ac uinolentia madentes uino oportere uti, tanquam congruè superdato, in quibus periculum * spasmi fore nemo sapiens negat. At uerò iste importunius lethargis * probandum existimat, sperans uini furorem sub oppreßione paßionis posse latere: * uehementer enim curandum putat occultare noxia quàm * prohiberi.* Miseriores igitur lethargis phrenetici iudicandi, & *experimentorum probationi subiecti.* Nanque etiam *in lethargis demersionis aucta uexatio ex uini efficitur potu. Siquidem spiratio alia, ac * cōductus corporis, atque raptus aduenit, & celerrimè mortis sequitur effectus. * Themison libris acutarum uel celerum paßionum rectè cætera ordinauit, sed iubet obscuro in loco haberi lethargos.* Etenim, *inquit, lux apta non est: siquidem mouet atque turbat corpora, & non sufficiunt spiramenta turbationi commotæ congruam exhalationem præbere: quapropter etiam sani in luce dormientes grauantur, quorum maximè hi*

qui

* *membranas*
* *manibus lethargici dare sinapi.*
* *Præterea*
* *quando & quoties*
* *Quemadmodum qui ebriis iam altū dormientibus vinum praeterea dat, eis somnū profundiorem cōciliat: sic qui lethargico vaporis & humoris copia sopito & oppreßo, vinum quod caput tentat, & in vapores dissoluitur, praebet, eum magis grauat, & obruit.*
* *è plenitudine*
* *dandum*
* *vehementius*
* *prohibere*
* *conuulsio*
* *Cētra Themisonem*

qui sub sole dormierunt uexari noscuntur, non aduertens quòd omnis tenebrosus aër constringit. Lethargica autem paßio nullo alio magis quàm strictura cognoscitur, quam necesse est augeri * ob solis densitatẽ. Sub sole autem dormientes grauari etiam nos asserimus, sed ob contrarietatem * afficientium causarum. Lux enim solis, atque * uapor, relaxat: econtrario, somnus astringit. Dehinc lethargia grauis atque perniciosa esse paßio perspicitur. Somnus autem * naturale est officium. Item sol grauat caput: lux autem quam lethargicis adhibemus tectorum sub tegmine, nullo * uapore lucifici solis * augetur, neque splendore radiorum perfusum corpus grauiter afficit ægrotantis. Iubet etiam parua per interualla eorum faucibus insinuari liquorem, quod præter tempus faciens ardorem illum, cuius causa id adhiberi existimat, augere potius quàm minuere uidetur. At si uenter strictus fuerit, aloes iubet dari appensum triobolon, hoc est, dimidiam drachmam, cum aqua ante cibum, ac id prodesse inquit, prius quàm paßio augeatur. Siquidem multa quæ ad caput ex corpore concurrunt, * detrahentur. Soranus uerò qui normarum regulis methodum restituit, noxiam esse inquit istiusmodi potionem. Forsitan enim ob nimiam stricturam retinetur, & non solùm nihil egerit, uerumetiam ipsa remanet. Credibile autem ad eius * pigmenti in stomacho effectum sensum, accurrere materiam, ac deinde ad membranas & caput recurrere, quod per uias stomacho uicinum est, & ad rapienda quæ sunt summa facultate, aptißimum, ob tumoris feruorem. Dehinc grauius augeri peccatum uidemus, cùm ante cibum hoc medicamen dari iubet. Adiectus enim cibus necessariò corrumpitur, manente

adhuc

* obscuri loci
* efficientium
* tepor
* naturæ grata & amica quies
* tepore
* agitur
* detrahuntur
* medicamenti

adhuc in * ore aloe. Corruptio autem cibi uexat ea * corpore quæ se circumplexa sunt. Attrahens deinde materiam à capite, attrahit etiam eius nutrimentum. Non enim ratione quadam tacita, ueluti animal sentiens, poterit medicamen * animalia relinquere, & ab his quæ contra naturam sunt ac detrahenda, separare. Nutrimenta igitur propria deperdere dubium non est, * cum ui medicaminis detrahuntur. Post tertium diem sternutamento utitur, cum ipse prohibuerit lucido in loco ægrotos iacere, siquidem mouentur atque turbantur liquida & spiritus: sed utique multo uehementius sternutamenta commouere posse perspicimus. Dehinc post quatuor inquit, uel quinque dies, declinante accessione, si nihil obstiterit, ultra muros producendus ægrotans, & usq; ad uiginti, uel tringinta stadia gestatione mouendus. Quo tempore excitare etiam cõuenit, atq; sternutamento, & aceti cum sinapi odoramento uti, uel cataplasmatibus, & hoc per totam passionem faciendum probat. Sed omnino lucem inquit, *recusandum, tanquam commobilem corporis, cum sit grauior in sinapi uel gestationis motu, commotio. Iners etiam atq; uana * intentio, dierum numerus, atq; modus stadiorum, circa gestationem adhibẽdam. Addo etiam immodicum motum esse stadiorum triginta periclitanti. Quòd etiam * considerans sinapi probauerit adhibendum, ratione caret. Vtrum ne quia * tumorem senserit * in membrana? sed hæc acrimonia necessario densatur: an uerò sensuum torpentium mouendorum causa? sed iandudum lucem ne commoueat, recusauit. Postea inquit, radendum sequenti die, duabus ante accessionẽ horis, seruatis cataplasmatibus ex pane & * aqua & oleo rosaceo, & lini semine, cũ posca,

* corpore
* vtilia
* quia
* recusandam
* animaduersio, præscriptio
* odoramentũ
* ex
* qui relaxandus sit.
* iam
* ex sequentibus legendum videtur, Alica.

uel polenta cũ fœnugræco, & aqua mulſa, uſum diſſimilium cataplaſmatum permiſcens. Etenim mulſum atque fœnugræcum relaxant atque mitigant tumentia: oleum uerò roſaceum, atque acetum, uel alica cõſtringunt. Et propterea in augmento tumores ſupertendunt. Intemporaliter etiam utitur cataplaſmatibus, quum ante duas horas acceßionis uenturæ adhiberi iubet, & ſit eo tempore requies adhibenda. Dehinc, inquit, ſi uehementer fuerit oppreſſus ægrotans, ut neque dimißionis tempore eum ualeamus excitare, ſi præcordia mollia ſenſerimus, atque uocem non ita obtuſam, fricationibus corpus calefaciemus. Tunc frigida caput fomentamus coaceruatim, atq; iugiter, & quodam percuſſu, ut altius * à capite demiſſa ueniant fomenta. Tunc ad balnea ægrotantem ducemus, ut denſitatem frigoris relaxemus.* Hoc igitur uexatio perdendæ ſalutis*magnitudinem uehementer excedit. Quod enim paßio creſcere facit (hoc eſt torporem ſenſuum) hoc etiam frigida fomentatio cogit augeri, quò fiet ut ſi fortè tẽporaliter quiſquã ægrotantium, raptu quodã* erroris frigidæ excitetur, uehemẽtius tamẽ acceßionis tẽpore opprimatur, ſicut & ipſe eodẽ in libro neſcius cõfitetur. Dehinc affectans ſtationẽ ſenſuũ emouere fomento frigidæ, uidendum eſt, utrũ nè in acceßione id fieri eligat, aut* in dimißione. Sed ſi in augmẽto, contrariũ & aduerſum eſt etiã naturale lauacrũ. Sin uerò dimißionis tẽpore feriũtur ea quæ dimißionis ratione indulgẽtia[a] quadã tenues uias *agnouerant. Præterea poſt frigidã allutionem, balneum ſanos quoque incõmodat, implendo caput. Quid igitur prodeſt frigidæ ablutio quæ ſtationem atque torporem uiarum excludere putatur, ſi neceſſario magis*

* *remißionis*

* *quàm caput eſt*

* *Hæc*

* *aptitudine uehemẽti procedit.*

* *torporis frigida*

* *remißione*

[a] *a laxamẽto*

* *referauerãt.*

magis densitas acquisita ægrotantem opprimere perspicitur? Ita corpuscula quorum statione uiarum obtrusionem factam existimat, facile utique transire uel resilire possunt, si capacitas exitum dederit, in quam uenisse, uel ex qua exisse uidentur. Huic autem rei perficiendæ frigida repugnat: densat enim atq; conducit uias. Fatetur sane neque se hoc uti adiutorio, cum sit aliud melius: quãquam nominare quod* sit, metuat. Etenim inimicũ, & neq; ipsius dogmati cõueniens esse probatur. Heraclides Tarentinus primo libro de internis paßionibus proponens lethargos fieri multitudine cruditatis, & craßitudine humoris, adhibet clysteres: quibus etiam admiscet aquam, in qua centaurium fuerit decoctum, uel absinthium. Dat etiam* bibere castoreum, & aquam salsam, & epithymum: ac os ægrotantium distendens sensim, hæc infundit guttatim, quæ in os labuntur, decurrentia. Caput autem posca fouet, in qua fuerit laurus decocta, & ruta: * rasis quoque capillis ungit castoreo, uel spondylio & aceto, cum oleo ueteri, & ex pollinibus adhibet cataplasma quod appellamus * omen lysin, ex posca, & absintio, & nitro: uel cantabro ex aceto. Dehinc sinapi cum aceto, & fico: & iisdem clysteribus post rasuram capitis utitur. Dat etiam & * radices mastican das: ac ex sinapi, uel pipere, apophlegmatismum prouocat. Vtitur etiam balanis, si clystere uentrem mouere non ualuerit, & omne corpus aceto & oleo perungi iubet, sternutamentis commouet: & odoramentis castorei, & spondylij, ex aceto acri resolutis. Sed si ex humorum acrimonia fuerit ægritudo confecta, aquam dulcem potare ægrum iubet, ac deinde uinum. Post hæc, acetum cũ melle, ob uirium tutelam

* melius illud. sub.

* bibendum

* rasis

* Cataplasma ὠμὴ λυσις

* struthium

adhibendā probat. Tunc uiscellum tenue dat anseris, uel perdicis, aut gallinæ & per profectū, oryzæ succum, uel ptisanæ ex ordeo: tunc panem cum * radicibus fluxis ac mollibus: uel cappare, dehinc cum pisciculis: sic enim quasi acceptis his lethargicos iuuandos existimat, cum omnimodo tumētia acrioribus uirtutibus accensa grauentur, hoc est clysteribus supradictis, atq; potionibus, & infusionibus, & perunctionibus, & odoramentis, & fomentis, & apoph legmatismis, & uini dationibus intemporalibus, & cibis acrioribus, & indigestibilibus, & radicibus, & cappare, & uiscello innutribili, atq; corruptibili. In quos errores ceciderit nobilis uidelicet empiricus, claret, cum liquidarum * materiarum causas attendit, & neq; tempora, neque quantitatis modum dare perspexit, sine quibus solas materias nominauit, non adiutoria constituit. Alia quoque multa * uaria opinatione cōposuit, quæ non * imprincipaliter dicenda suscepit, sed expugnanda, quæ ab aliis posita uidebantur adiecit. Quæ propter fastidium prolixitatis tacenda melius existimo: quippe cum ex his quæ narrabimus, prætermissorum coniici * uarietas possit.

* radiculæ, qui cibus acrior est detergendæ pituitæ, ac incidendæ conueniens.

* nutrimenti & remediorū

* ex aliorum iudicio

* is principaliter.

* ueritas

De apprehensione vel oppresis, quos Græci cataleptos appellant. Cap. x.

VIcina atque similis est lethargiæ passio, quam Græci catalepsin appellant; nos apprehensionem uel oppreßionem uocare poterimus, de qua nunc dicemus. Nomen igitur ab accidenti sumpsit, sed Hippocrates libro suo * sententiarum, & Diocles libro prognostico hanc paßionem aphoniam * appellauit. Praxagoras secundo libro peregrinarum paßionum

* Aphor. lib. 5. & Aph. 5.

* vocat & ἀφωνίαν lib. 4. de vict. rat. in morb. acut. his verbis. Quod autem repente obmutescat id venarum interceptiones faciunt, &c.

cuma

ꞓωματωδεν appellauit. Item Antigenes Cleophantinus libro quẽ de febribus & tumoribus scripsit, anaudiam uocauit. Asclepiades libro quem de periodicis febribus scripsit, catalepsin appellauit, atq; in ea plenũ corpus* scripturæ, composuit: quo constat non errasse Philippum libro quo de ipsa paßione scripsit, appellans cathocham, hoc modo: paßionem, inquit quam appellamus cathocham. Veteres etiam medici hanc paßionem non tacuerunt, sed facilè, sicuti etiam nunc plurimi, lethargiam esse senserunt. Alij horum successores pauci quidem Asclepiadis sectatores, hanc paßionem à lethargo discreuerunt, & nomine adiecto catalepsim uocauerunt, nihil quidem ei nouitatis ascribentes, quod proprium paßionis uideretur, sed omnia communia quæ etiam de lethargo dixerunt. Sed neque alius quisquam hanc paßionem cognouit usque ad Methodicorum tempora. Nam ex nostris primus[a] Magnus eius argumenta constituit, atque mox Agathinus, dehinc Archigenes, qui plurimum paßionem à cæteris discernendo separauit. Sed neque proprium nomen paßioni omnes unum posuerunt. Praxagoras eam* cathoden appellauit. Neque si quisquam nomen paßionis dedit primus, etiam eius signa rectè agnouisse probatur. Neque Asclepiadis sectatores soli catalepsin uocauerunt, uerum etiam & ipse Asclepiades aliam dixit esse paßionem, quam lethargiam: sed cum hoc solum præciperet, nouum non dedit nomen. Nunc ne supradicta omnia simplicia atque nuda posuisse uideamur ipsas quoque significationes singulorum prosequemur. Hippocrates ait repente uoce captos quos aphonos appellauit, fieri uenarum causa, quum * spiritum sumpserint.

* stricturæ esse posuit: Alij plenum corpus & cum strictura

[a] a Chrysippo eam memoratam, & de illa conscriptum librum à Nicerato fuisse, hic autor prodit cap. 5. li. 2. Chronon.

* cωματωδεν

* spiritus interceptus fuerit.

Multos denique talia * prosequentur, rubor uultus, atq; oculorum statio sine ulla palpebratione: manuum neglecta atq; distensa abiectio: dentium stridor: & membrorum saltus, ac musculorum, quibus buccæ colligantur, conductio, quos appellant siagonitas, articulorum frigus, quum spiritus inuaserit uenas. Diocles ait, *defectiuas febres tutas, atq; innoxias esse frequẽtius, quàm sunt continuæ, quanquam & in his periclitentur, qui in accessionibus apprehensi conticescunt, uel raptu quodam alterno per membra tentãtur, cum suprà dictis signis: quod sæpe (inquit) est accidens pueris. Item Praxagoras ait esse quasdam febres ex anno duodecimo usq; ad sextũdecimum uel septimundecimum, quæ quadam priuata pernicie mortis habeant effectum: atq; id in seruis magis quam in liberis euenire: sed excesso dierum numero paßiones fiãnt, catochæ uehementes, ut etiam uoce capiantur ægrotantes. Horum aliquos etiam * lethargos fieri. Denique inquit, de catocha paßione quidam liberati, ac deinde sanctitati creduli, plurimum quicquam sumentes, repente in mortem uenerunt. Hos denique plurimus modo sequitur somnus, atque febrium instauratio, & cætera quæ corpus paßione * habitari demonstrent. Item Archigenes ait esse difficiles etiam periodicos typos, horum difficioliores esse tertianos, in quibus quotidianæ accessiones fiãt, sed alterna diei interpositione, *suæ similitudini respondeant, quando in accessione uehemens occurrerit oppreßio, * & appellauit rhigos. Difficilis inquit etiamsi quotidianis diebus accessiones sibi similes fiant, & in accessione ægrotantes supra dicta patiantur. Dehinc progrediens paulululum idem dixit periodicos typos non esse perni

* prosequũtur

* intermitẽtes

* lethargicos

* haberi

* sibi similitudine

* quam: uelut paulo post quod

perniciosos, sicut supra dictum est, sed horum esse molestos, quibus accessionis tempore pressuræ uehementes adueniunt, & quodam* nubilo corpus demergitur, quod item rhigos uocauit. sed hoc, inquit, est accidens magis tertianis, aliquando etiam quotidianis, qui similibus respondeant accessionibus. Item Asclepiades ait quotidianum perseuerantem non sine periculo esse, atque multos ex eo in aliũ morbum induci, hoc est, corporis* defluxionẽ, aut hydropen uenire, & quicquid potest per corporis debilitatem accedere. Apud Rhomam uero inquit frequentare aduertimus has febres cum corporis atq; mentis oppreßione, in similitudine lethargiæ quæ secundo uel tertio in statu accessionis constitutæ statim recalefacto corpore, uel cessante uehementia, in resumptionem atq; resurrectionem mediocrẽ reuocant ægrotantes. At si leui* figmento cessauerint, semel apprehenso ægro nullam resurrectionem dabũt, sed in sudores, & respirationem celerem, in pulsum febricitãtem desinunt, ac occidũt. Item similia de his scribit, & non semel, sed frequenter, dicens certa ratione mentis apprehensionem typorum in accessionibus fieri, atque hoc apud Rhomam frequentare, dans etiam causas, quibus hæc singula fiant. Item Chrysippus particulariter signa paßionis percurrit futuræ, & præsentis, uel in peius euntis. Discernit etiam ab lethargo & alia plurima, & uaria digerit. Quibus ita se habentibus, erit indignum tanta dissensione conscriptæ paßionis eorum cuiquam ascribere firmitatem, quippe cum cæterarum etiam paßionum omnibus cognitarum aliqui plurima accidentia atque signa, aliqui pauca conscripserint, nec quisquã uera significatione hãc finierit. Hæc sunt quæ

* somno

* colliquationem, tabem.

* non re vera, sed in speciem tantum.

¶ a quoniam eius priuata natura & vt solet autor dicere, specialis proprietas non cognoscatur, nec sciant medici quam potissimum corporis partem occupet.
* tamen nullũ Methodicis afferret.
* Soranus cuius &c. vt suprà pag. 66.
* necessarium
* sunt
* insuper dicit oportere temporis.
* omnibus febriculis
¶ b & praeterea diuturnis accessionib. in geminatis tertianis, quae.
* inaequalitas

propter eos qui specialiter istã passionem [a] perniciosam dixerũt ponẽda credidimus: quod etiamsi lateret in certis corporis partibus, periculũ* methodicis afferebat, qui generalibus cõgruas passionibus posuerunt curationes, etiam quibus particulariter latentia curentur. Sciendum igitur quia haec passio ex iisdem causis antecedentibus fit, quibus aliae quoq; passiones efficiuntur, indigestione, uinolentia, carnali cibo, & borũ similibus rebus,* cuius haec sunt quae nostra mediocritas latinizanda existimauit, se uidisse plurimos memorat ex intemporali cibo uel plurimo Persicorum, ista oppressos passione, sed non inquit *. necessariam praecedentium causarum differentiam in curationibus praeuidere. Siquidem praesentia* sint à methodicis intuenda: sic etiam* super dicit temporis attendere frequentiam, quòd autumni tempore haec passio magis irruat corporibus, atq; in puerilib. frequenter aetatibus. Item sexus causa mulieribus, & humorosis, & uacuis corporibus, & edacibus hominibus, uel post aegritudinem resumptionis tempore inordinate atq; impatienter agẽtibus. Praeterea* omni febriculae haec passio irruere potest, siue continuis, siue dimissionibus intercapedinatis: he[illegible]tritaicis etiam febribus, uel quotidianis, & tertianis, & quartanis, quanquam rara atque fraequens secundũ febrium fiat qualitatem. Hinc etiam grauis uel leuis pro earum magnitudine fieri intelligitur: frequentius tamen quotidianis accessionibus, uel tertianis aegrotantes ista passione afficiuntur [b] & propterea diuturnis accessionibus admoniti tertianis similitudinem seruant ad typum quotidianum: sed omnium earum febrium grauius, quoties cum articulorum frigido torpore fuerit *qualitas: leuius, quoties

tremo

tremore ægrotãtes afficiuntur. Itẽ magis ac magis, sed leuius, quoties sine his quæ supra diximus, solo feruore initium febres accipiunt. Sequentur autem eos qui in paßionem uenire* meditantur alia communia cum lethargo, ut seguities & tardus corporis motus: uel nulla querela ex his quæ ægrotantes afficiunt, hoc est tacita sui laboris relatio, & ueluti somnus ultra modũ prolixus uel grauis, itẽ alloquẽtibus nobis* eius tarda respõsio. Propria autẽ sunt quæ in propriã paßionem uenturi patiuntur, ut est genarũ rubor plurimus, sine febriũ leuigatione: saliuarum fluor: pulsus erectio atque plenitudo: uentris retentio, aut coaceruata atque fluxa effusio. Eos uero qui* sint in paßione iam constituti, sequitur schema iacendi iugiter supinum: colli distentio: genarum rubor: febris: uocis ampliatio: sensuum torpor, atque hebetudo: palpebrarum* distãtia: & infixa atque immobilis intentio luminũ, tanquam quicquam intento obtutu aspicere [c] cupientium: aut boum ceruicis repentino motu cadentium. Sequitur etiam lachrymatio tanquam sentientium, atque dolentium:* saltus latenter commouens musculos, qui buccas colligãt, quos siagonitas appellant.* Mouens etiã labia, & supercilia, & digitos, atque manus: singultus creber, ac resonans: pulsus celsior, humectus, plenus: uehemens retentio uentris, & neq; extenta recolligunt membra, neq; conducta distendunt. Ventris inflatio aliquibus tanquam ex uento magis ac magis circa stomachi* sensionẽ: aliquibus tanquam ex humore, uel cibo, cum sonitu intestinorum. Dentium* cõcubitus, hoc est confixio uehemens: Aliquando etiã stridor, & cum statũ sumpserit acceßio, horum* recessus adeo, ut sit quædam interiecta distantia. Oris hiscens

* periclitantur
* ægri
* sunt
* instantia
¶ c Quidam legunt: cupientium, vt boum ceruicis repentino ictu cadentium.
* palpitatio
* mouet & in
* insertionem
* collisus
* discessus

atq; *dimissa hebetudo, *cum plurimum saliuarũ fluore per eius obliqua foras decurrit, nunc *uttestãte sonitu trasuoratur.* Discurrit etiam si quid fuerit liquoris infusum, aut inuito ægrotante *percipitur. Itẽ labia sæpißime conducentes, contrahentésq;, & tanquam in mœstitudine constituti, suspirant. Atq; ita si ante oculos eorum quisquam digitos circum moueat, palpebrant ægrotantes, & suo obtutu manuum traiectionem sequuntur: Vel si quicquam *profecerint, etiã toto obtutu conuerso attendunt: & inclamati, respicientes lachrymãtur, nihil dicentes, sed uolentium respondere uultum simulantes, odoramentis admotis iucundis delectantur, atque iugi adducto spiramento. Odoribus autem tetris delectationem non accommodant sed auersa uoluntate corũ fugiunt putorem: dulcia atque amara sentiunt, si eorum linguæ fuerint admota. Item perpuncti sentiunt, uel si eorum manum quis extenderit, hanc recolligunt: uel laceßiti horrescunt: & eorũ uultus in ruborem *florescit. Cũ sudore sæpius plurimo, atq; feruẽti, & in dimißione, synceritati propinquãtes rursum *admonẽtur. At si ad peiora paßio fuerit deuoluta, feruor plurimus corporis in superficie, magis sentitur spiratio: oculorum conuersio: menti* quoq; fixa conditio: manuum contractus, & musculorum qui buccas colligant, tanquam ridentium: sudor igneus, & quibusdam in thorace atq; uultu emergentes discolores, uel* stantes in rotunditate *maculæ, in similitudinem scatebrarum corporis, *quos Græci ionthos uocant, * & è magnitudine repentinus uirium casus: * gutturis stridor, quem Græci rhogmon uocant: torpor frigidus: * albidus uultus, & in ultimo* effatio, atque uitæ periculum. Alij

uero

* remissa
* qua
* adstante
* hac illac diffluit
* accipitur
* si melius habeant.
* effloresc it.
* morbo tentãtur, & prehenduntur.
* quoque pectori affixi conductio
* extantes
* τὰ ἐξανθήματα.
* quas
* & ex affectus
* gutturis stridor ac sonitus sibilans ῥογμὸς arabes vocant oregmona.
* pallidus
* suffocatio

*uerò in phreneticã, aut lethargicã paßionẽ reciderũt, ſicuti & ipſæ paßiones in ſemet per temporũ motum uenire conſueuerũt. His igitur qui in phreneticã paßionẽ ex iſta deueniũt, pulſus ſenſim minuitur, atq; dẽſatur: & oculorũ fixus obtutus mutatur, atq; mobilis efficitur: leuiter etiã tanquã in ſomno, murmurãtes, nõ recta ſecũ loquuntur: & incerto motu, atq; tardo, ſuas transferũt manus, uel digitos cõplicant. Qui autem in lethargicã paßionem deueniũt, inani afficiũtur pulſu, atq; tardo, & eorũ palpebræ cõducũtur, & in torpore ſenſuum, uel hebetudine perſeuerãt. Qui autem in declinationem paßionis deueniũt, plurima, uel parua accidente humiditate releuantur, quibuſdam accedentibus quoq; aliis ſignis. Nam pleriſq; plurimo per inteſtina exeunte uento, uel mucilento humore, * ut ſtercore, uentris ſubſedit inflatio: alij uerò humore plurimo, atque craſſo, * profecta dentium diſtantia ex ore detracto, loquuti ſunt: & alij * ſapientes quidem, ſed conciſis ſermonibus loquuntur, alij iugibus. Propriè igitur paßionem ſuprà dictam, hoc eſt, catalepticã, ſiue catocham, ut Græci appellant, deſignant febres acutæ: uocis ſilentium: ſenſuum hebetudo: pulſus magnus, ac uehemens, & plenus, & humectus: oculorum ſtans atque fixus obtutus. Eſt autem paßio celeris, atque acuta, etiamſi in chronias * uenerit febres. & eſt magna: atq; ſtrictura & raptu corporis, quẽ Græci ſpaſmon uocãt, fieri perſpicitur, niſi per immodicũ fluxũ * diaphoreticus, tanquã in cardiacis, fuerit effectus. Huic igitur ſimilis eſt lethargia, apoplexia, ſtomachica paßio, in febribus uocis * ingerẽs ſilentium: Itẽ animi defectio per nimiã ieiunitatem: & matricis præfocatio, & * lũbribis uocis depreßio, de qua capite de lũbricis ſcribentes*

* aut
* perfecta
* ſapiunt
* etiã ſi à diuturna febre excitetur.
* ſpaſmus, quẽ ex inanitione factũ dicimus.
* ingens, ἀφωνία, ἄναυδία.
* & ex lumbricis

scribentes memorabimus: de aliis uerò leuiter, atque coactè nunc discretionem ponemus. Nanque lethargicis maior quidem pulsus, sed tardus, atque inanis inuenitur, & palpebrarum conclusio. Catalepticis autem pulsus maior, sed plenus, atque celer, & uehemens inuenitur, palpebrarum * attestante distantia. Item apoplecticis paruus, celerrimus, durus, ac sine febribus pulsus inuenitur. Siquidē hæc repentè * accidant. Item stomachicis qui * nimietate etiam uoce capiuntur, pulsus paruus, & imbecillis inuenitur cum stomachi * solutione, uel tumore manifestius apparente, & frigido torpore, qui sequitur post oppreßionem factam, & non antecedenti * febricula cucurrit, sicut in catalepticis. Item stomachici intelliguntur ex eo quòd iam frequenter fuerint admoniti paßione, & propterea typorum tenuerunt tarditatē, quibus acceßiones longo interuallo respondent. Item à ieiunitate, uel * abstinentiæ defectu, siue ex capitis causa, quam Græci scotosin uocant, demersi ægri uidentur. Discernuntur autem hoc modo, quòd primùm oculos habent distentos, dentium * concadente iunctione: attestante pulsu paruo, atque imbecillo: ita ut aliquando interire uideantur cum frigido torpore. Sed hæc & citò * circūscribunt, & is qui patitur, facilè resurgit. Nam si perseuerauerint catalepticam paßionem designant. Item non aliter facilè sese resumere perspiciuntur, hi qui odore carbonum, uel unguentorum, sensuum oppreßione, uel torpore afficiuntur. Item matricis præfocatione oppressæ discernuntur, primò quòd ipsa matrix se sustollat, atque supra umbilicum, uel uentrem extās uideatur, antecedente querela earum partium, ante oppreßionis tempus. Aliquando etiam * longis atque solutis

* adstante
* accidunt.
* affectus uehementia
* exolutione
* febriculæ cōcurrit.
* abstinentia, & cibi defectu
* coincidente
* circumscribuntur, id est finiunt.
* longis atque solitis.
* longis, id est, longo iā antea tempore innadere consuetis.

solutis accessionibus admoneri ægrotantes inueniuntur,cum pulsu paruo,celeri, imbecillo. His etiam collum latius fit, cum palpebrarum conclusione, atque frigido corporis torpore. Ex duplici tertiana * cōfectis,in uehementiore accessione similiter alternis respondente diebus, * lethargica fuisse oppressi passione, & ueluti complexu earum fuisse,accessionibus demonstrando lethargicum simul atque catalepticum esse confirmat ægrotantem non aliter quàm sunt ex typorum complexione in una atque eadem ægritudine *repentè. Hæc sunt quæ in intelligenda passione, atq; à similibus discernenda posuimus.*

* At
* affecti
* lethargica simul & hac oppressi passione, ac ueluti harū complexu,quidam ui dentur, signorum & accessionis demonstratione lethargicum simul & catalepticum ægrotantem esse cōfirmante, non aliter quàm sunt typorum complexiones
* repertæ

Quomodo curandi sunt hac passione laborantes. Cap. XI.

*DEhinc ob curationem adhibendam, oportet ægrotantem iacere,sicut strictura laborantes sæpe docuimus,adhibita abstinentia,pro uirium qualitate, atque fomento ex oleo dulci, & calido capiti, & *medianis partibus: Sed prætactis mebris,quæ frigido *mortis torpore afficiuntur,calefactionibus etiam adhibitis, cum obuolutione, atque modica strictione ex lanis effecta. Item ori, uel faucibus sensim infundendus humor, uel mulsum, illis temporibus quibus alias passiones curantes docuimus. Clyster etiam simplex adhibendus, si uentris cessauerit officium. In declinatione uerò,uel dimissione,os ægrotantis sensim distendimus, atque hiscere tentabimus. Aliis item dimissionibus cataplasma mediis adhibemus partibus, & clunibus, ob abstinentiam urinæ soluendam:item ceruici,uel maioribus neruis, quos tenontas appellant, & musculis qui buccas colligant, quos * siagontas uocant. Iniectione * parua olei per clysterem utimur, & cucurbitæ appositione*

* uentri ac iliis
* motus
* siagonitas
* præterea

positione nunc simplici, nunc scarificatione adiecta, ob singultum & tumorem uentris atque stomachi * *: Tunc uaporatione spongiarum, atque* * *cerotaria. Releuatis partibus mediis caput tondemus, cucurbitámque apponimus: quorum nihil in catalepticis* * *inuenitur. Præterea scarificamus occipitium, & tempora, uel cogentibus causis alia quoque capitis loca, si qua potuerint cucurbitæ appositionem accipere.* * *Tunc fomento utimur olei, atque* * *embasin toto adhibemus corpori, acopis etiam leuioribus utentes, quæ mitius neruorum faciant laxamentum.* * *Tunc post* * *punctionem, cibum damus declinationis tempore uarium, atque bibilem, ut ouum sorbile, cerebrum, olus quod non sit uirtutis acrioris, & magis nutribile. Dehinc adhibemus lauacrum sine ullo* * *cibo, qui in se habeat uini qualitatem. Tunc proficienti ægroto pomorum quicquã damus, ut ficum recentem, uel pyrum ex melle: tunc mulsum, uel aquam: atque completo sanitatis officio, & depulsis omnibus quæ paßionis recursum fore sollicitant, dabimus uinum tenue,* * *leue, sicut salutaribus præceptis docuimus.*

* Tum
* cerotariis
releuatis
* instituitur
* Tum
* insessum, solium, labrum
* Tum
* scarificationem
* vt ficu, pomis, vuis.
* lene

Quomodo aliarum sectarum principes istam curauerunt paßionem.

Cap. XII.

MVlti *aliarum sectarum principes, quos inter Chrysippus scribens de catalepticis in ultima parte libri, ubi etiam catocham nominauit, in his qui mediocriter tardasse in* * *eadem paßione inueniuntur, acrioribus utitur unctionibus, ob stuporẽ articulorũ, uel tremorem, hoc est cyprino, admixto pipere, & nitro: & fomento ex aqua salsa, cõcoctis sulfure & bitumine: dehinc perũgit unctione, quã appellauit tripticen,*

* hac

cen,quã conficiendã dixit ex calamo aromatico,schœno,cachry,pyrethro,irino,manna,singulorũ partibus oleo admixtis,atq; contritis,sed hæc nos ob acrimoniã reprobamus. Siquidẽ *sit paßio celeris atq; acuta,etiã *si iandudũ tardãtibus atq; inueteratis febribus irruerit: quippe cùm chroniæ febres ista paßione necessariò in* superpositionem ueniant,quam Græcè epithesin uocant,quæ similis fit necessariò acutis paßionibus, & ob hoc mitigationem deposcit. Prohibemus etiam supradictis rationibus unctionem ex illo liquore articulis adhibendam, uel ex eo quicquam potandum, aut cibo admiscendum: item sternutamenta, uel rasuram capitis, aut articolorum sinapismum, aut supponenda podici acria collyria ob prouocandum uentrem, quæ appellauit balanos. Item diagridium, atque castoreum, & omnia grauabilia fomenta,ex quibus tumor magis augetur, & soporifera preßura geminatur. His etiam compeccauit Themison libris quos periodicos dixit, adhuc quidem in iuuentute constitutus: nec dum Asclepiades in libris suis eos discreuerat. Ait enim, si iam tardantibus atque insidentibus febribus apprehensiones, uel oppreßiones aduenerint sensuum, atque in acceßione uocis silentium fecerint, cæteris, ut suprà diximus, similiter adhibitis, ante acceßionem tribus, uel quatuor horis seruatis, si uenter non fluit, diagridij obolum cum tribus, uel quatuor obolis castorei dabimus cum aqua: occipitium atque tempora capitis inungentes thapsia, quam nos ferulaginem dicimus, aqua contrita, ut quendam sensum atque leuationem mediocrem per corporis faciat superficiem. Cibos etiam inquit dãdos solidiores, nisi præcordia fuerint in tumore cõstituta: quod si obstiterit

* est

* si cùm

* paroxysmũ, ac exacerbationem

Themison

stiterit,* bibulos dabimus cibos. Nec dum ista quidem ait satis prouidens, quia etiam si in aliis partibus tumores fuerint corporis, sorbiles interea cibi conueniunt. Siquidem laxamentum paßio deposcit, quam necessario * accendet, atque erigit thapsia magnificum tumorem. Est etiam castoreum acre, inueteratæ qualitatis causa, sicut omnis caro * reposita. Prohibemus propterea ob dentium faciendam distantiam immittendos uiolenter cuneos. Etenim ex his commotæ partes atque quassatæ asperāt tumentia. Quamobrem dentium * concasus uehementior fiet, cùm magis sit utile, ac necessarium in tensione partibus constitutis, requiem adhibere, ut declinationis tempore, uel potius * dimißionibus, laxatis musculis, sine ulla ui digitis immißis dentium facilius distantiam faciamus. Nocent etiam* succi frigidi, ut hederæ, fomentati, atque capiti impositi. Etenim tumores constringunt, & paßionis asperant motum. Et si qua his fuerint genere similia, sicuti in lethargicis contra sectarū principes scribentes docuimus, prohibemus. Est autem improprium, atque loco carens * nimium frigidis uti fomentis, in declinationibus uerò calidis, atque feruentibus, iusta imitatione recentium uulnerum. In his enim priusquam tumor emerserit, frigida probantur. Sed omnis sensuum pressura, uel * apprehensio in ista paßione tumoris esse perspicitur: * uel hoc præcedentes super fieri. Hæc sunt quæ de catalepticis sua * potentia Soranus ordinauit.

* bibiles, vt supra
* accēdit thapsia, vt quæ erigat
* putris, & diu seruata
* collisus
* demißionis
* ineptum est aut dicere, aut putare, hederæ succum frigidum esse.
* initio
* oppreßio
* & hoc (sub. tumore) præcedente superfit.
* experientia

De pleuritica pasione. Cap. XIII.

PLeuritis à parte corporis quæ magis patitur, nomen sumpsit. Latus enim ipsa paßione uexatur, quod Græci pleuron uocauerunt: fit autem ex uariis ante ceden

antecedentibus causis, ut cæteræ passiones: magis tamen profunda perfrictione, aut uinolentia, aut usu uenereo, plurimo nimis potu, indigestione continua, aut percussu uehementi, aut ponderis magna subuectione, uel cursu uehementi: sed neque secundum has differentias differens erit adhibenda curatio. Vna est enim atq; eadem passio, ex qualibet ueniens causa, quæ una atque eadem indiget curatione. Hanc definiens primo de adiutoriis libro Aristoteles sic tradendam credidit. Pleuritis (inquit) est liquidæ materiæ coctio, siue densatio. Nec tamen disseruit utrum ne totius, quod falsissimum: siquidem phlebotomati ægrotantes liquidum sanguinem reddunt, an uero particulæ, sed cũ hoc tacuit,* non promisit. Mitto etiam oculorũ suffusionem nihil aliud esse, quàm liquoris coeuntis densitatem, nec tamen pleuritim. item Apollonius qui appellatus est Mys uolumine uicesimooctauo, quod de secta Herophili conscripsit: Pleuritis (inquit) est communiter passio ª temporalis, atque celeris, secundum laterum membranas quas hypezocotas uocant, atque inter eorum* carnem: aliquando etiam in* pulmonis partibus, sæpissime sine* tumore* uel ex solis causis effecta. Propriè autem tumorem secundum supradictas mẽbranas, uel carnem lateribus interiectam: aliquãdo etiam secundum pulmonis partem, sed in utraque diffinitione peccauit. Primo enim sunt prolixæ atque narrabiles. Secundo plurima alia prætermisit, nam necessario passioni febris est.* Correptum autem atq; usurpatum dicimus in pulmone passionem hanc posse constitui, sicut ex consequentibus docebimus. Item Asclepiades libro definitionum, Pleuritim dicit esse humoris fluorem temporis parui, atq; celerem inte-

* & non densatum
* legendũ puto, necessariũ prætermisit
¶ a acuta
* id falsum
* costarum musculis,
* externo
* aliquãdo externis solis causis
* falso tributum & assertum

riorem, lateris partium, cum febre, atque tumore: sed erat melius tumorem dicere * atq; humoris fluorem. Etenim quoties ex complexa* paßione cõficitur, tumorem perspicimus superare. Et igitur secundum Soranum pleuritis dolor uehemens interiorum lateris partium, cum febribus acutis, & tußicula, qua uariæ qualitatis liquor excluditur. Frequentat autem hæc paßio in masculis magis quam in fœminis, atq; in senibus magis quam iuuenibus. Tußiculosa enim atque frigida senilis est ætas, quo intelligimus profecto hanc paßionem pueros difficulter incurrere: frequentat etiam hyberno magis quam autumni tempore, * quo hyemi uicinatur. Aestate * uero difficulter occurrit. Est præterea paßio acuta, atq; celeris & uehemens, & aliquãdo sola ex strictura confecta: aliquando admixta solutione, ob plurimum * tußiculæ liquorem. Etenim uentris defluxio non implet in pleureticis signorum concursum, sed magnitudinem paßionis docet. Quapropter ex his solum dicimus agnoscendam, quæ supra memorauimus. Alia uero concurrunt plurima, atq; differentia, pro paßionis magnitudine, ac temporum mutatione, quæ quia prætermittenda non sunt, prosequamur.

* quàm
* nimirum tumore, & fluore,
* quod
* falsum id
* qui tußiendo reiicitur.

Quæ consequuntur Pleuriticos. Cap. XIIII.

PRosequitur in paßione constitutos acuta febricula, cum tußicula dolor lateris uehemens, atq; usque ad iugulum, & * palam eiusdem partis perueniens, quibusdam etiam brachium tangens, & pectus atque ilium, & est stimulosus, ac pulsuosus, & igneus iugis, aut intercapedinatus, seruato ordine, aut confuso, & infixus atq; perseuerans iisdem locis, aut mobilis, & recurrens atq; mutabilis, cum suspirio, & diffi-

* omophatam nisi legendum clauem

*cili ſpiratione, quam Græci δύσπνοιαν uocant, atteſtante tuſsicula, aliquibus arida, frequenter tamē cum liquidis excremētis, & primo ſpumoſis, dehinc ſanguinolētis, *ita felloſis, ac inde ſanioſis.** Sequitur etiam *ægros ſupra id latus iacendi difficultas, atq; cum ſe ſupra contrarium latus uerterint, dolor, ut adduci ſentiant* ſuo pondere euidentia tumentiū partium* uiſcera: ſequentur etiam uigiliæ, atq; ſiccitas, & aſperitas linguæ.* Peiorante paſsione augentur omnia ſupra di*cta.** Addit etiam articulorum frigidus torpor, gena*rum rubor, occulorum ſanguineus color, uētris* fluor ſpumoſus, ac felleus.* Vrinæ quoq; frequens, atq; paula*tim, albida egeſtio, pulſus denſior celer, fortis, & ueluti* fluctuans, & ſuo percuſſu preſſuram ſignificans: ſpiratio etiam circumdolens, atq; frequens, & obtuſa, uultus & thoracis roſcida humectatio: mentis alienatio, gutturis ſtridor, uel ſonitus interius* reſonās, aut ſibilans, in ea parte quæ patitur.* Acceptorū etiam per *uomitum recurſio, & iacendi negata, atq;* diſplicens omnis poſitio, ſputa facile* ſiccātia* & magis ſaliuoſis ea quæ fuerint contra naturā, uel in denſitatē coacta.* Etenim *ſpumoſa ſanguinis in qualitatē tranſeunt: ſanguinolenta in liuorem.* Item *fellea, eruginoſa, atq; praſina, uel nigra* efficiunt, ſanioſa, fœculenta, uel fumoſa & odore grauia, & inæqualia, mutato etiam ſæpe ordine ſuæ* egeſtionis: item poſt felleā, uel ſanioſam qualitatem in ſanguineam tranſeunt, uel quālibet coloris uarietatē.* Tumoris etiā *uehementia* luctāte, * alia* in ſoliditatem cogūtur, alia in nigredinē ueniūt, ob feruoris uſturā.* Aliqua ruptis *uaſculis funduntur, quapropter ſanioſa qualitas, poſt ſanguinea perſeuerat, ſed.* ſpumoſa rurſum fit, cum ſingulas per partes*

* poſtea
* id male diſtinctum
* ſua grauitate cadentia
* pondera
* Accedit
* u ſæpe comitatur.
* ſi ſudor inſtat, alioqui tēſus, durus, ſerratilis.
* ῥωγμὴν ſupra dixit pag. 90.
* ἀᾶσα
* ſiccefcentia
* & magis ſaliuoſis, uel in denſitatē coacta. Qualiacunq; fuerint, magis tamē cōtra naturam fiunt. Etenim
* fiunt
* digeſtionis rurſum
* augeſcente
* qualia alba & rotunda
* Nam ſpuma fit, aut motu: aut calore: aut vtroque

tumor quatiens liquida ſpiritu turbato ſpumoſam ſufficit qualitatem. In ultimo autem cogente periculo celerrima fit ſpiratio, & præcordiorum ſuſpenſa adductio, pulſus innordinatus, aut deficiens, aut deſerens in his quæ in peripneumonicam paßionem, aut apoſtema tranſire noſcuntur. At ſi ipſa fuerit leuigata, ſingula miteſcunt, & uentris egeſtio coagulatur, aut fellea carebit qualitate: & per tußiculam excluſa ſanioſa minime in ſanguinolenta redeunt. Diſcernendum etiam quæ ſint ſputa* ſanioſa, & quæ ſit ſanies. Nam ſanioſa iam miteſcentis tumoris, atq; declinantis eſſe probantur. Sanies uero ex apoſtemate, quod etiã uomicam dicere poterimus, uel certe ex ulcere probatur uenire. Diſcernitur autem* exercita inuentione: hoc eſt colore, & ſubſtãtia, & odore: frequẽter enim tetri odoris eſt ſanies. Item ſanioſa admixtione aquæ facile ſoluuntur, ſanies autem difficile. Dolorem uero peiorem alij dexteri lateris probant ob pulmonis uicinitatem, alij ſiniſtri, uicinantis cordis cauſa forſitan, & quia frequentius ſiniſtra dextris debiliora uidentur. Item pleuritis, nunc eodem tempore febriculæ concurrit, nunc ſuperuenit, nunc antecedit, nec ceſſante febricula perſeuerat.*

* *paßio*

* *purulenta ea ſunt, alba læuia, æqualia*

* *exercitata obſeruatione.*

Quomodo intelligimus pleuriticã paſsionem in peripneumonicam tranſeuntem, aut in vomicam venientem. Cap. xv.

INtelligimus eos qui in augmento pleuriticæ conſtituti paßionis, proni atq; faciles in peripneumonicam uidentur, quum cæteris omnibus peiorantibus ſignis, atq; in magnitudinem extentis, ſolus dolor minuitur, atq; incendi poſitio ex parte facilior ac leuior ſupina ægro fuerit uiſa, aucto genarum rubore: conductu

*ductu etiam superciliorum è medio * uehemẽter, tanquam in mœstitudine constitutis, oculorum attestante feruore.* Eos *etiam qui in uomicam transeunt intelligimus ex eo, quòd dolor infixus eodem permaneat loco, accedente tußicula arida, atque tremore *typico, & inordinato, spiratione difficili, quã* Græce *dyspnœan uocant, cum dolore leuiore, & pulsu denso.*

* uehementi.

* febris, quæ suppurationis tempore inuadit, ex Aphor. dum pus fit, &c.

Quis locus in pleuriticis patitur.

CAPVT XVI.

Q*Væsitum etiam est à ueteribus quis in pleuriticis locus patiatur, & quidam pulmonem pati dixerunt, ut* Herophilus. Item *quidam hypezocota membranam quæ latera, & interiora cingit, ut* Diocles, Erasistratus, Asclepiades, *& eorum plurimi sectatores.* Horum *primi aiunt non esse in lateribus tumorem, quum neque extantia ulla earum partium inspectione sentiatur: neq; rubor: nec motu, nec tactu, dolor acutus, uel fortis, tanquam manifestis tumoribus: accedit etiam quòd facile supra id latus quod patitur, iacere poßint ægrotantes, supra aliud uerò quod passione liberũ uidetur, si se iactauerint, difficultas spirationis accedat, siquidem nunc sustentatæ pulmonis partes iacent: nunc ueluti pendere sentiuntur.* Debinc *etiam tußicula signum est ex accidentibus consequens morbum fibrarum pulmonis* resudati corporis liquoris, siue cannæ gutturis, singula etiam* tußita de pulmone uenire manifestum est, qui neque uenis, neque arteriis, neque fibris contiguus, uel admixtus esse lateri uidetur, ut per ipsum latere accepta excludi posse credamus.* Vnde *igitur dolores? nunquid ne pulmonis sensibiles partes in paßione constitutæ causa sunt? an uero eius tumore latera uicinantia*

* resudãte ab eius corpore liquore per cannam gutturis.

* extußita

comprimuntur, & propterea dextrarum fibrarum tumor dextri lateris dolorem facit, sinistrarũ sinistri? Sed in peripneumonicis totus tumet pulmo, nec ullus tamen sequitur dolor. Sed huic quidem sententiæ contrarij aiunt propterea neque ruborem, neque extantiam, uel dolorem ægrotantes consequi, quoniam in alto tumor esse uideatur. Quòd autem supra patiens latus quosdam iacere prohibet, alios uero contra, mitescendo releuat, illa causa est, quòd incumbendo obiectu straminum pressa materia refugiat, atq; ex partibus quæ patiantur, ad sanas partes rediens, dolorem non faciat. At uero partibus non patientibus expressa, atq; fugata, se patientibus impartiens, & has distendens, dolorẽ facit. Tussicula uero fit* cum patientibus hypezocoti membranæ uicinis, atque contiguis partibus.* Et tussita itidem sputa per pulmonem feruntur, siquidem in ipsum ueniunt ex uicinis; accepta per uias mente sensas, quas logotheoretos appellat, sicuti & in * uomicis contingit, quanquam frequenter ad externas partes uerticem faciant: uel fracto latere sanguinolenta * excludantur sputa. Nam profecto insensibilis omnis est pulmo. Debuit igitur nullus fieri dolor. Sed si ex oppressione hypezocotis membranæ * ex pulmone uicino tumente, dolor fit, debuit magis ægrotans tunc dolere, quoties iacuerit in latus, siquidem tunc magis incumbens opprimit pulmo: dehinc etiam peripneumonicos dolere oportuit. Si enim ex parte tumens pulmo dolorem facit, magis omnis in tumore constitutus facere debuit. Patitur itaque hypezocos membrana, & propterea dolorem uehementem facit? siquidem est neruosa atque lateribus infixa.* Hinc denique, quoties tumore densa

* compatientibus
* Extussita
* abscessibus pectoris viæ λογοθεώρητοι.
* excluduntur
* à
* Hæc

*densatur, * oßibus uicinantibus* abstenta ire latius prohibetur, & [a]eorum conuersione naturali quatitur motu, atque acuti doloris accipit causas. Item *spirationum thoracis, adducti spiritus uicinitate, pulsata, insustentabiles dolores facit. Manifesta nanque coniectura est, quòd ipsa patiatur. Siquidem tumoris augmento *collectionẽ in pleuriticis, facit & *expirantibus sæpe ægrotis nigra inuenitur.* Hos deniq; *uenenatos quidam putauerunt. Igitur in pleuritica passione non simplicem lateris dolorem, uerum etiam febre acuta attestante totum corpus pati uidemus. Etenim febres totius corporis sunt: plus tamen pati hypezocota membranam rectè dicimus, siquidem sunt in ipsa dolores constituti.

* membrana
* costis
* repulsa latius & amplius distendi
¶ a & eorum conuersione. i. costarum motu que simul cum thorace depri-muntur & attolluntur. Quidam legũt, & corporis conuersione
* spiratione
* abscessum
* morientibus
* quibus mortuis membrana succingens costas nigrescit
* veneno sufflatos

Quæ sunt similia pleuriticæ passioni. Et quomodo internoscuntur. Cap. XVII.

Similia pleuriticæ paßioni dicuntur, *dolor lateris[b] collectio in eius medio constituta: item uomica, quam græci empyema uocant, suspirium siue spiratio difficilis, quam iidem dyspnœam uocant. Item ad nares catarrhus, quem uocant coryzan, & *anhelatio. Siquidem supradictis tußicula, atq; spiratio difficilis adiuncta esse uidetur, & febricula, & dolores accedentes pleuriticã paßionem* fingant. Sed discerni atq; internosci suis proprietatibus possunt. Nã dolor* lateris etiã sine febre plerunq; est, & longo tempore perseuerat: uel quoties celer est, sine uarietate sputorũ, uel excremẽtorũ esse perspicitur: in pleuriticis uero dolor acutus, cũ febrib. acutis, & sputis supradictis inuenitur. Itẽ ab empyicis hoc est uomicosis, *si-

* compunctio Plinio: Telum Sereno, & Isidoro.
* Abscessus.
¶ b Collectio: Abscessus frigidus, nempe Meliceris, Atheroma, Steatoma: Hippocr. singula ex hu Tubercula cruda, φύμα[illegible], vocat: Empyema Abscessus calidus: ex fluxione: suppuratione, transmutatione: vel puris coaceruatio, ex humoris citra tumorem putredine: vlceris sordibus.
* asthma. * fingunt * compunctio è flatu: Telum. * & à

ue collectione laborantibus discernitur pleuritis,quòd febres noxiæ atque acutæ & inordinatæ in pleuriticis inueniantur. Vomicosis uero uel collectione laborantibus,antecedente corporis horrore frigido, atq; dolore pungenti,eodem tempore,hoc est * quo in uomicam transeunt ægrotantes, sputa sequentur, quæ antea nulla fuerãt[c] reiecto * prius pure coaceruato in latere collectionis causa: [d] laterum quoq; ueluti conuersionem hic sentiunt, aliquando etiam sub ipsis extans,uel prominens collectio sentitur. In pleuriticis uero febricula ex initio uehemens, atque sputa contra naturam, & uaria reperiuntur. Item ab * spiratione difficili, & orthopnœa, & catarrho quem supra diximus ad nares * fieri, & * anhelatione, celeritate discernitur, & febri atque dolore. Siquidem illa tarda sunt, & sine febribus, aliquãdo etiã sine dolore.

* quo pus fit

[c] reiicitur vero prius pus coaceruatum. prius.

* id est, antequam horreãt, refrigerentur, & febris occupet.

[d] laterũ cõuersionem vocat, fluctuantis puris & agitati strepitum, ac velut inundationem, cũ ex altero latere in alterum æger vertitur.

* Dyspnoea

* ferri

* asthmate

Quomodo curandi sunt pleuritici.

CAPVT XVIII.

IAcere pleuriticos conuenit mollibus stramentis, loco lucido, atque calido, & mediocriter amplo: schemate quo se melius ac facilius haberi peruiderint: adhibita requie, & cibi abstinentia usque tertium diem: accessionis tempore, uigilantia: cum articulorum tenaci, blandáque defricatione manu calida. Vaporanda etiam quæ sunt in dolore constituta calidis pannis, & cum accessio statum sumpserit, lanis limpidis, ex oleo dulci calido expressis, contegenda. Adhibenda fomentatio lenis capiti, atque inguinibus, & sitis sub umbilico locis, ex eodem oleo, similiter calido; & magis quando fuerint indulgentia corporis releuati ægrotantes. Sin minus, addenda etiam cataplasmata ex polline, atq; lini semine, & fœnugræci, cum aqua, & oleo

oleo coctis. Tunc oris collutione utendum & potu aquæ calidæ, moderato quidem, ne plurima liquoris humectatio sputorum prouocet fluorem. Tunc somno dimittẽdus ægrotans. At si uenter fluxerit, poterit somnus ante dimißionem, permittente hoc est declinante accesßione adhibitis accersiri, scilicet laxatiuis cataplasmatibus. Sed si dolor uehemens fuerit, phlebotomiam conuenit adhibere, si nullus uentris fuerit fluor, *intra tertium diem. Sim uero fuerit adiuncta uentris solutio prorsus in ipsa diatrito erit phlebotomia adhibenda sic ut prædiscere poßimus, utrum sit perseuerans, atq; superior strictura magis quam solutio. Sæpe enim concurrens uẽtris solutioni sanguinis detractio, ægrotanti nouißimam intulit defectionem. Quapropter perspiciendum utrum usq; ad dimißionem accesßionis fluor uentris perseueret, uel eius meatio mordicationem quandam faciat podici, uel intestinis. Suspecta etenim habenda est istiusmodi defluxio. Ita adhibenda phlebotomia, sed ex alio brachio, quod fuerit dolenti lateri contrariũ,* certæ rationis causa quam sæpe memorauimus. Tunc post mediocrem sanguinis mißionem, quæ magis coniicienda est ex *coniunctione quãquã leuißimæ solutionis quiescere permittimus ægrotantem, atq;*resumptũ laxatiua perunctione curari, oris etiã adhibita fomentatione, *digesto scilicet adiutorij turbore, dabimus sorbilem cibum ex oleo dulci confectum siue melle, ne liquidorum prouocẽtur sputa importunitate temporis, hoc est initio, siue augmento paßionis. Dabimus etiam pultem calidã, atq; madidam, sine sale: uel panem ex aqua calida. Sed si uenter fluxerit, pultem dabimus craßiorem, sed calidam, quoniam in tumentes*prius partes incurrit, tunc

* infrà

* id falsum

* ex coniectura quam leuissime

* cibo refocillatum

* i. sedata perturbatione, quam excitauit sanguinis mißionis auxilium.

* frigidum autem inimicum neruis, pectori, &c.

post cibum: somno diuttinus ægrotantes usq; ad soli-
* accesßio tum* accesßionis tempus, quæ cum fuerit effecta, erũt adhibenda quæ supra memorauimus congrua. Adhibendus etiam cucurbitæ leuißimus raptus: sed cum statum cœperit accesßio, adiecta etiam scarificatione: cũ ad dimißionẽ declinando peruenerit, tunc spongiarum adhibenda uaporatio, atq; cataplasmata laxatiua, frequenti mutatione nouata. Sed si uentris fuerit fluor, erit quidem his utendum ob tumorem. Siquidem immutabilis dolor auget liquidorum defluxionem, uigiliarum atq; corruptæ digestionis causa ungendi sunt. Igitur ægrotantes plantaginis succo reficiuntur: & aliquando simplici, aliquando admixta acacia, aut ptisanæ succo, quo sit præcoctus mali punici cortex, uel
* celsa rubus myrti, aut agrestis* celsæ coma, quam rubum uocant, aut rosa, uel galla, & his similia. Etenim alia queque nimium cõstrictiuæ uirtutis, uel multorum admixtio-
* immodica ne composita, * in modica densatione maiores membranarum prouocãt necessario tumores, quos paßionis nequitia & tardare faciles, & adiutoriis medicinalibus cedere difficiles facit, adiuncta scilicet solutione. Quare cum prolixiores fieri uiderimus dimißiones, clystere utemur, solutione cessante: cataplasmatibus autem, & cucurbitæ scarificatione, cum doloris fuerit dimißio. At si solutus fuerit aut leuigatus dolor ut ordinem accesßionum seruans, magnitudine tamen
* unctione: nempe adstringente minutus esse uideatur, urgente etiam solutione, * iniectione utemur supradicta adhibita scilicet uaporatione atq; cataplasmatibus admotis, & scarificatione supradicta, apponentes palmulas quas patetos uocant contritas, & cũ pannis calidis. Potũ dabimus calidum
* liquor plurimi sputi, nec quidem, sed omnino paucißimum, ut neque * liquore pluri

*plurimo sputorum, uel uentris augeatur defluxio, & tepore quodam tumentia mitigentur. Omne etenim frigus tußiculam commouet. Deinde dabitur pulticula, sed * constrictior: uel panis ex aqua calida, diligenti infusione atque innouatione calidæ elutus, & expressus, ut suæ densitatis positu * elentescat. At si iugi uexatione tußiculæ, atque conatu frequenti ruptio uenulæ sanguinem per os emitti coegerit, dabimus plantaginem dimißionis tempore, oleris uice mãdendam. Etenim in acceßione omne quod datum fuerit, corrũpi atq; acescere necesse est, olera præcipuè. Dabimus etiam decoctorũ aquam cydoniorũ. At si in ipsa acceßione id facere coacti sumus, insistẽte periculo dabimus poscam. Tunc in dimißione cibũ: ut liquori soliditas accedat, Alicam ex aqua calida, in qua fuerint præcoctæ palmulæ Thebaicæ, uel mala cydonia, ut eorũ frigore sanguinis fluor teneatur, feruore uerò iusculi tußicula leniatur. Erit præterea si uires ægrotantis permiserint, alternis diebus dandus cibus, donec paßio declinet. At si imbecillitas coegerit, etiam ante declinationis tempus erit quotidie nutriendus ægrotans. In statu uerò mitescentibus atq; * segnescentibus sputis, & nullis irruentibus nouis saniosæ qualitatis, sine uentris fluore, conuenit post cataplasmata atque uaporationem ante cibum dare bibendum * mulsum diebus duobus, uel tribus. Etenim tußiculam mitigat, & spirationem facilem facit, liquidorum tenacitatem laxat, & eas partes, ex quibus sputa feruntur, depurgat. Cibum præterea dabimus sorbilem ex melle: atque halicam, uel siliginis panem, & amylum, aut ptisanam, aut panem ex mulso, aut ouum hapalum. Declinante paßione, si aliqua fuerit sputorum difficultas*

* spißior

* diluatur, in liquidũ infecalum dissoluatur.

* parcius exeuntibus

* Nam vetris fluxionẽ præsentem magis irritaret mulsum.

* quoniam humor sputo reiiciendus crassior est

* effusa

difficultas, ob debilitatem uiriū, uel liquidorum* crassitudinem, erit fœnugræci succus admiscendus melli, hoc genere confectus. Duobus diebus erit fœnugræci semen infundendum, sed frequenti mutatione aqua innouanda, *præfusa scilicet anteriore. Tunc donec color uirescat, aqua coquēda, & eliquata admixto melle, ægro, supra dicta moderatione bibenda.* Potest etiam ipsum fœnugræci semen tritum cum melle* lambere: uel lini semen assatum, melli admixtum: uel uitellum oui assati* nucleis recentibus contritum, atque decocto melli admixtum: uel simul omnia, admixtis etiam amaris amygdalis. Tunc conuenit uario iam cibo ægrotantem reficere, pultibus, ouis hapalis, uel cerebro porcino, aut hœdino, aut agnino, coctis cum sale modico, uel pede porcino in ptisana decocto, aut molli gallinaceo pullo, uel columbinaceo. Tunc post tres uel quatuor dies solutis febribus adhibendum lauacrum: sed à uino temperandum. Illis quoq; partibus, quæ dolore tanguntur cerotaria ponenda ex oleo dulci, uel cyprino confecta, admixto fœnugræci polline, uel meliloto tuso, atq; creto, admixtis etiam adipibus.

* Prodest

* Hoc remedij genus ἐκλεγμα vocant.

* Plin. sic vocat coccalum Hippocratis. lib. 4. de vict. rat. acut.

Ceratum διὰ τεσσάρων

Vtendum quoq; medicamine quod diatessaron uocāt, cera, resina terebinthina, iri illyrica, pice, æquis ponderibus. Dehinc post diem unum uel duos adhibendum lauacrum, & dandum uinum, apponendum malagma, quod diachylon uocant, uel Dia Mannæ. Hæc ratio secundum Soranum curationis: antiquorum uero Erasistratus & Herophilus de pleuriticis nihil dixerunt.

Ad Hippocratem. Cap. XIX.

Hippocrates uolumine, quo de ptisana scripsit, ad pleuriticos curandos hæc ait. Lateris dolor siue ex initio effectus, siue supernatus, principio uapo-

ris erit curatione tentãdus, in qua meliorẽ probamus, ex aqua calida in * uentriculo, uel uesica excepta, uel ad eundem modũ in æneo uasculo, siue testaceo, supposito quolibet stramine molli, ne quassatio fiat locorũ, scilicet qui in dolore sunt. Probat etiã spongiã mollẽ, magnã, ex feruenti aqua expressam, atq; pannis inuolutam, tunc apponendam. Circuntectus, inquit, enim atq; inclusus uapor plurimo tẽpore perseuerat. Admouẽda etiã, tanquã odoramẽtum, ori, uel naribus ægrotantis, ut spiramento adductus uapor suo ingressu laxamentum partibus ministret. Vtendum inquit etiã * hordeo uel orobo macerato, & calefacto, & celeriter sacello incluso, tunc apposito: siue cantabro eodem liquore feruefacto: uel aridæ atque siccæ uaporationes adhibendæ, ut sunt ex sale, siue milio frixo in sacellis lineis aptißimè appositæ. Etenim lene atque conducibile est milium. Soluit nanque naturali quadam mollitudine illos dolores, qui iugulum in ipsis paßionibus pulsant. Non aliter etiam illos qui ægras partes pulsauerint, soluit. At si dolor uaporationibus minimè fuerit mitigatus, uel * abscessus, non oportet plurimo tempore in hac perseuerare curatione. Etenim pulmonem uaporatio siccat, atque purulentum fieri cogit: sed si doloris significatio ad iugulum uel ad brachium tetenderit cum grauedine, ut etiam pectus uel mamillam tangere uideatur, oportet in brachio uenam diuidi, * sed in eo, ex quo multa fieri detractio poßit, donec * plurimum rubrior sanguis excludatur, uel ex rubro ac limpido liuidus. Vtraque inquit enim eueniunt. Sed si sub pectore fuerit dolor, & ad iugulum nõ tetenderit, emolliendus est uenter, aut helleboro nigro, aut peplio nigro, admixto dauco, uel sescli, aut cumino, siue aniso,

* vtriculo

* hordeo vel orobo in aceto miti, &c. miti, id est diluto

* abstentus, id est repressus

* sic vt ex eo multa fiat detractio

* plurimus & rubrior

uel aliud quodcunq; trãquillum admiſcendũ putat, id eſt portulacã, uel peplij ſuccum præſtare, quæ enim admiſcemus ſibi ſimiligena. Hæc ſunt quæ ſuprà diximus. Deducit autem melius uentrem helleborum nigrum, quàm peplion. Peplios autem helleboro nigro uentoſitatem melius tollit, per podicem prouocatã. Hæc deniq; utraq; dolorem ſoluunt: mitigant etiam alia plurima. Hæc ſunt, inquit, deducentia ſiue detrahẽtia per *effuſionem,* ſumma, quæ ipſe ſciui atq; poſui. Etiam in ſorbilibus dantur deductoria, quæ non ualde ſunt inſuauia, aut amaritudinis cauſa, aut alia qualibet inſuauitate, ut copiæ, uel coloris. Ptiſanam igitur quãdo medicamen æger biberit, ſtatim oportet ſuperbibere, *nihil minus à cõgrua eſt ratione, uel quantũ accipere conſueuerit, dehinc paulatim inter uentris deductionem nouerit ſorbenda: ſed quando humorum[a] declinauerit exitus, tunc minus ſorbeat ægrotans quàm conſueuit. Dehinc adiectio perſeuerare debet, donec dolor * ceſſet, uel nihil contrarium occurrat. Hæc mihi (inquit) ratio eſt,* & in ſucco uſus ptiſanæ. Etenim (dixit) melius eſt ſtatim ſorbendi initium ſumere, non autem iam antecedentibus uaſorũ euacuationibus. Ergo eſt initium ſorbendi tertia, uel quarta, uel quinta, uel ſexta, uel ſeptima die, niſi intra id tempus fuerit ægritudo præiudicata. Hæc ſunt quæ in primis partibus libri ordinauit. Alias quoq; paſſiones curãs, in ultima ſcripturæ parte rurſum peripneumoniam atque pleuritim curãs hæc ait: In peripneumonico, & pleuritico oportet inſpicere utrúmne acuta febricula, atq; dolores alterius, uel utriuſque ſint lateris. Et utrum

* vel alio quocunq; odorato. Peplio verò admiſcẽdum putat ſilphij ſuccum: atq; hæc, ſi inter ſe miſceantur, quæ ſuprà diximus ſibi eſſe ſimiligena. Ex Hippocrate. Similigena ἑμιότροπα vertit, quæ pariter & eodẽ temporis ſpatio purgãt, nõ autem hoc citius, illud tardius.
* cathartica
* alui ſolutionẽ
* optima
¶ a ceſſauerit
* paulatim, & pauciorẽ quàm accipere cõſueuit. Nam minus rationi cõgruũ eſt inter ventris deductionem ſorbere. Ex Hippocrate.
* & in vſu ſucci ptiſanæ
* contrarium occurrit, (ait Gal.) ſi magna cruditas eſt, quæ phlegmonem facit: vel ſi ante indicationem copioſa ſorbitione ægrum indigere non putamus.

ascendente spiritu dolor admoneat, & tußicula adsit, uel sputa fuerint abundantia, flaua, uel liuida ac tenuia. uel spumosa, uel florida, aut alia qualibet qualitate à supradictis differẽtia, sic agi oportet, ut si dolor pungens, penetrans ad iugulum, * uel cinctum, uel brachia tetẽderit, uenam incidamus in quacunq; parte facilior fuerit uisa. Detractionis autẽ modus cõueniens secundũ corporis hebetudinẽ atq; temporis, ætatis, uel rigionis consideratione accipitur. Plurimam enim detractionem ostendit celer atq; acutus dolor, quæ usque ad aninũ defectionem erit faciẽda. Tunc clyster adhibendus. Si inferior thorace fuerit dolor, & plurimum ægroti distenderit uentrem, danda purgatio, sed medio tempore purgationis, hoc est quo uentris officium nõdum cessat nihil (inquit) accipiẽdum, sed post perfectã effusionẽ mulsum ex aceto exhiberi iubet, quod oxymeli uocãt. Item * quartanum typum[a] medicamine curans expectat, tribus aliis diebus adhibendũ clysterem probat, & si paßio nõ fuerit releuata, tunc inquit purgatione rursum utendũ. Præcauendũ etiã monet, donec dies septẽ * intacti febribus transigãt ægrotantes. Tũc (inquit) tutò[b] succum dabimus * tenerum, atq; paruum. At si facilius agere cœperit sputa, attestante spiratione meliore, & sine ullo dolore, atq; ut suprà dictũ est cessante febricula, paulatim craßiore, ac plurimo, & bis in die utendum præcipit succo: sin uerò non facilè hæc fuerint releuata, * leni potu, atque sorbili utemur cibo, hoc est succo paruo, & semel in die, tempore scilicet quo leuius æger habuerit. Atque id intelligi urinæ inquit inspectione. Tunc dandum sorbile quidem, nec prius tamen quàm urina, atque sputa uisa fuerint * mitiora. Sed si * medicatus plurima excluserit.

* vel mãmam: Hippoc.

Ex Hippoc.

* quartũ diem

¶ a purgatione

* illæsi, inoffensi

¶ b ptisanæ

* tenuem

* pauciore Hippoc.

* matura. Hippoc.

* medicamento accepto purgatus

*rit, neceſſariò paruum atque tenuem dabimus cibum. Non enim poteſt præ inanitate, ſomno, uel plena affici *digeſtione, neque paßionis atque naturæ cõflictus ſuſtinere, quos Græci Criſes appellant. * Sed cùm corporis defluxio tenuem fecerit ægrotantem, retentione ceſſante (qua *naturali uigor & corporis nutrimenta tardantur) ſuccorum, nihil ualebit retinere. Intelligimus autem mitiora ſputa, quando ſunt ſimilia. Item urina cùm fuerit rubrior *uini ſimilitudine. Nhil etiam (inquit) prohibet doloribus lateris adhibere tepores, atq; cerotaria, & uctionem crurũ & * clunium *pingui atque calido oleo frequentare. Præcordia uerò ſemine lini cataplaſmare uſque ad papillas. His Soranus reſpondens ait: In calefactionibus acres eſſe ſales, ac neceſſariò tumorem prouocare, febremq; accendere. Poſcam etiam conſtringere, & ſtricturam paßionis augere. Item milium frixum graueolens & nidoroſum, atque capiti graue, maximè acutè febricitantium eſſe perſpicimus. Spõgiis etiam erat melius quenquam in dimißione patientes partes uaporare, atque oleo calido perfundere. Eſt præterea improprium, ac ſine ratione, tunc uti phlebotomo, quoties ad ſuperiora dolor tetenderit: prohibere autem quoties ad inferiora deſcenderit. Oportet ergo ſub hoc argumento neq; difficũltate tumorum partibus inferioribus impeditos phlebotomare: neque etiam podagricos, ſi quidem *interiora tumere uideantur, ſed neceſſariò quoties dolor ad ſuperiora tetenderit, phlebotomiam adhibendam uidemus. Siquidem ſæpe peiorante uentris fluore, hoc adiutorij genus prohibetur. Neque etiam (ut ait) oportet interiorem uenam diuidi. Siquidem & exteriori & media diuiſa, corpora * releuentur. Quippe quum*

** cibi coctione*
** Verum ubi crudorum colliquatio facta fuerit, & quæ remittuntur reſecta, nihil obſtabit. Hipp.*
** naturalis*
** rum. Hipp.*
** lumborum Hipp.*
** inguedine. Hipp.*
** inferiora*
** releuantur*

quum econtrario interiorem prohibeăt, propter magnitndinem, ne tumor augeatur. Item sanguinis mutatio iners est detractionis moderationi, sicuti de adiutoriis scribentes demonstrabimus. Sese denique idem Hippocrates impugnat in consequentibus, dicens, usq; ad animi defectum faciendam detractionem, quod magis uehementer est nocens: siquidem est periculosa defectio, & neque si sit temporaliter defectionis causa, sensu carens ægrotans, dolore releuatus, uidebitur (quum resumptus fuerit) rursum nõ dolere, quum magis atque magis eiusdem magnitudinis * passionis debilia corpora uehemẽtius afficiant. Item purgatiua medicamina (quæ Græci καταρτικὰ uocant) acrimoniæ causa, stomachum tumentem, atque hypezocotam membranam acuunt in tumorem: & * in periculum uentris effusionem prouocantia, magnificam passionis ingerunt uehementiam. Nutrire etiam cibo post medicamen non oportebat. Pugnat enim purgationi faciundæ illatum cibi nutrimentum. Quippe quum medicamine corruptum, officij sui careat uiribus. Mitto etiã quòd ex initio acescere facilè ptisanæ succus perspiciatur, confectus quippe ex ordei succo, qui sit digestione difficilis. Dehinc ægrotantis corpus non ualet tantum sustinere nutrimentum, quantum sanitatis tempore solitum uidebatur. Item mulsum ex aceto (quod oxymeli appellauit) sine * discretione accipimus. Est etiã immodica usque ad septimum diem cibi abstinentia, quam custodiendam ordinauit. Quippe cum nullus uehementiam passionis sustinere ualet, nisi nutrimento quamuis paruo toleratus: & neque in declinatione passionis aliquid humanius cibo * largitur, sed in iisdẽ sorbilibus perseuerandum existimat succis. At cum

* passiones

* impetuosam

* num meracius, aut aquosim.

* prabetur

fuerint sputa segniora, tunc ut existimat, erit primo æger nutriendus, * quomodo necessariò declinante passione * occurrunt * intolerato. In cæteris relinquendum temporibus absq; nutrimento ægrotantem apertissime indicauit, quum semper * plurimum utilitatis adiutorium cibi, quàm cætera possunt adiutoria, largiatur. Omne etiā corpus erit unctione * coæquādum, & non eius particula. Quippe cum totum cibo nutriatur, ipsa quoque unctio non * exerta, anxietatem ingerit ægrotanti, * qua latentem difficultatem, atque accessione ueniente * corpus prouocat incendium.

* quod
* occurrit
* nullis cibis recreato
* plus
* laxādū molliendum.
* toti corpori non adhibita
* quæ
* corporis

Ad Dioclem. Cap. XX.

DIocles etiam similiter phlebotomat ægrotantes, eadem discretione adhibita. Purgat etiam catharticis medicamentis. Quapropter eadem dignus accusatione iudicatur. Cibum uero iuuenibus undecima die dandum statuit, sed æstatis tempore elixum magis, & frigidum: hyemis uero, assum atq; feruentem. Est enim summæ * peritiæ in ordinandis qualitatibus, non passionum genera sed tempora hyemis uel æstatis attendere: scilicet ut æstate tumore laborantes, frigido cibo nutriti * altiora percutiant.

* imperitiæ
* altius percutiantur

Ad Praxagoram. Cap. XXI.

PRaxagoras signa docēs futuræ pleuritidis præcauendum iubet, dando bibendum piper cū mulso ex aceto, uel abrotanum, aut absinthium: phlebotomat etiam nō ultra quintum diem, sed eos qui non * perfrictionem incurrerint, neque frigido tempore, & neq; senes, neque si debiles corpore ante ægritudinē fuisse uideantur omnia inquit * corpore curanda, & fame magis utendum: dandum bibere mulsum ex aceto, aliquando etiam hyssopo admixto: item succum ptisanæ sorbilem

* refrigerati corpore fuerint
* tempore

*sorbilem: si celerius, quarta die: si tardius, sexta: atque ex illo tempore quotidie: item celerius senibus, atque * à sanitate debilibus: dehinc usque ad septimum diem uentrem emolliendum iubet, & unctionibus utendum pauide persuadet, atque * respirationem inquit intuendam, utrum sit calida, & odoris tetri. Quibus autem redundantia est humorum in uenis, exceptis senibus, & * à sanitate debilibus, helleboro nigro purgandos existimat. Item deponendos secunda uel tertia die ægrotantes in aquam calidam iubet, uel utribus eos calefacere; fouendo * crura donec dolor excludatur. Hic uerò etiam non futuram pleuritim ex his quæ ordinat, efficit. Omnia enim constrictiua, atque acria esse uidentur, ut mulsum ex aceto, & piper, & absinthium, quæ necessario tumores accendunt, * eo maxime tempore quo etiam aqua sumpta in qualitatem deuenit fellis, ob nimium in alto feruorē. Dehinc phlebotomari oportet etiam eos, qui ex frigore incurrisse uidentur, & eos qui * senilibus annis uidentur affecti. Non enim necessario debiles esse probantur. Quapropter etiam * illis qui in sanitate corporis debilitate uidebantur affecti. Exigit enim magnitudo paßionis adiutorium. Purgatiua uero medicamina quæ cathartica appellantur, * prærumpunt corpus, atque * solicitam eidem paßioni solutionem prouocant. Item fames tantum noxia quantum refectio commoda. Non igitur sexta die cibum iudicamus dandum. Longa est hæc ieiunitas: & neq; semper quarta die: sæpe etiam tertia die: caput autem implet. * Fit autem hoc ex aromatibus: dehinc calidæ aquæ fomentatio importuna est, & frigescere facit ægrotantes.*

** in*

** spiritum qui naribus oreq; redditur*

** in*

** latera*

** tempore*

** dum prorsus decrepiti, ac uiribus effœtis non sint.*

** illos*

** perrumpunt*

** difficilem ac laboriosam*

** quod bibendum datur ex aromatibus.*

Ad Asclepiadem. Cap. XXII.

Asclepiades secundo uolumine celerum, uel acutarum paßionũ, pleuriticos phlebotomat, prædicens primo locis ubi consistunt uel commorantur, utrum regio adiutorium phlebotomiæ permittat adhiberi: se enim uidisse testatur apud Athenas atq; urbem Romã phlebotomia uexatos, uel peius acceptos esse pleuriticos. In pario uerò atque Hellesponto resumptos ac releuatos. Prohibet propterea sitim, atq; clysterem, uel ante cibum bibere: & si (inquit) oportuerit, deducendi uentris causa adhibendum semel uel secundo clysterem. Potum dat magis ac plurimũ mulsum, aliquando etiam & rutam, & hyssopum cum mulso. Nocere inquit radicem herbæ, quam Græci phlomon uocant, quapropter omnino dandam negat, uel certè semel dandam, ubi dolor coegerit. Cibum inquit dandum* præcauta secunda die, siquidem alternis *admonẽtur diebus: & quarta, siquidem grauior est: uerum quinta & tertia (inquit) die dabimus* succum, & ut sæpe sufficiens, probat quotidie dandum. At si plus defecerint, nutriendos etiam post accessionem *quintæ diei permittimus: declinante passione uinum damus, & uarium cibum. Huic Soranus occurrẽs ait, semper phlebotomandos pleuriticos, strictura cogente, & apud Romam deniq; nos (inquit) utemur phlebotomo, nulla regionum discretione confusi. Etenim quærendum utrum Asclepiades proprietate regionis noceri suspicatur eos qui fuerint in* eodem phlebotomati pleuritici: an uero proprietate passionis? ex quibus si primum putat, hoc est, regionum proprietate, uexari omnes oportuit, non solum pleuriticos, uerum etiam synanchicos, & qui fuerint phlebotomati,

*cura

* vitata
*admonentur, i. febris exacer batur.
* ptisanam
* sexto die
* ea

curati, & epilepticos etiam, quos phlebotomandos imperat aptißime. At si secundum, hoc est proprietate paßionis uexari putat, non apud Romam solum phlebotomatos pleuriticos, sed in omni regione noceri debuit indicare. Clysterem uero rectè prohibet propter acrimoniam, sed non rectè semel uel secundo adhiberi permittit. Multo enim melius est omnino innoxium quicquam, quàm leuiter nocens. Hinc etiam phlomi herbæ radicem, tanquam natura noxiam reprobans, non rectè semel adhiberi ait ubi dolor coegerit. Dehinc omni ex parte ratione caret, prohibere clysteres tanquam augentes incendia, & rutam, uel hyssopum adhiberi, quæ sunt uehementius ardentia ob suæ qualitatis acrimoniam. Item mala atque caduca intentione confirmat circa quartum diem cibum non dandum generaliter, ac necessario quintum diem seruandum. * His enim qui iugibus afficiuntur febribus, quoties initium ex die sumpserint, quarta die necessario dandus est cibus. Non aliter iis qui maiore hemitritæo ægrotant, & ex nocte sumpserint initium. Ipse quoque Asclepiades in phreniticam paßionem uenturos grauiter indicat affici quarta die: neque tutò ante dimißionem declinante acceßione * dandus, ut existimat, * cibus est, atque semel datum sufficere, nisi pulsus fuerit defectio. Non enim oportuit uirium debilitate captata cibum dare, quum fuerit nostræ potestatis opportunè antè ægrum, quàm deficiat, reficere. Vinum etiam & uarium cibum declinante paßione dandum recte consulit, sed non suo conueniens iudicio. Etenim phreniticis atque lethargis ante declinationem * uinum dedit.

* in curatione

* expectandũ

* In

* dandum

* cibum esse

* nempe mulsum cum ruta & hyssopo.

Ad Themisonem. Cap. XXIII.

AT Themison alias quidem pleuriticos recte curauit, peccauit autem quarta die cataplasmando, dehinc cerotarium apponendo: *ex aliquo uirtutis feruentis ungendo, atque ruta: sunt enim acria. Dehinc cerotarij tempus declinante est passione.

* &

Ad Heraclidem. Cap. XXIIII.

HEraclides Tarentinus sanguinis extimens abundantiam; secunda die utitur clystere, bis, aut tertio, atque post paululum phlebotomat, conturbans corpora requie indigentia. Etenim quærendum quid magis esse * confirmat, utrum ne fluorem uentris, aut tumorem & retentionem stercorum. Sed si fluor est, hunc duplicat, adhibendo clysteres: at si tumor est, hunc eorum duplicat acrimonia. [a] Credas etiam eandem iniectione suspensam raptu quodam patientibus aduenire partibus, & propterea uehementius nocere. Hic quoq; etiã nulla est phlebotomiæ utilitas. Vexatæ etenim tribus clysteribus uires, sanguinis prohibent detractionem. Dehinc neq; omnes, neq; secunda necessario phlebotomandi sunt die, sicut supra docuimus. Cataplasmat etiã aqua solutis * pollinibus (quod Græci * omen lysin appellant) admixto fico, uel panace, aut chamæpity, quorum * complexio ob qualitatis acrimoniam noxia indicatur. Probat post usum cataplasmatis, malagma * quod Apollophanis appellamus, siue polyarchion. Item sua inuentione conscriptum: quæ omnia sunt accerima, & propterea recusanda. Dat præterea mulsum præbibendum in quo præcocta uel præinfusa fuerit ruta. At si sputa excludi cœperint, dat medicamen bibendum quod conficit ex hyssopo, iride, & melle. Si (inquit) non fuerint con

* optet: uelit: comperiat: deprehendat.

¶ a Credibile enim eam iniectione dispersam.

* ordei & tritici

* ὠμὴν λύσιν

* uel temperatura, & facultas: uel compositio & commixtio.

* constat paribus portionibus cera, resinæ liquidæ, amomi, cardamomi, iunci quadrati, fuliginis thuris: auctore Celso lib. 5. c. 18

congrue uel sufficienter exclusa, addendas absinthij drachmas sex: sed si nausea occurrerit, apium uorare iubet ægrotantes, uel oliuam ex aceto mandere. Hæc quoque sunt acria, & stomach o* inhærentia. Ipse denique tētatione expertus ex supra dictis euersionem fieri stomachi, ordinat ob nauseam retinendam, * incongrua scilicet, quæ constringere possint. Ait enim, si non recesserit ¶ sputorum emissio, sequenti die inicienda atque excludēda commoueat iris, eadē clyster per uētrem detrahi prouocet, noxia noxiis committens. Siquidem etiam per clysterem iniecta, ex eadem sunt materia, ex qua sunt ea, quæ bibenda ordinauit, quo fit ut commouens tumorem, magis* faciat excludenda quæ putat retineri. Dat etiam uiscellum gallinaceum cum mulso* ex uino, uel succo ptisanæ, quæ sunt in corruptione facilia, atq; inflantia, & uentrem in fluorem mouentia. Dari præterea uinum iubet his qui fuerint uiribus debiles, nisi caput (inquit) doluerint: non aduertens quia temporis opportunitate permittente omnibus conuenit dare: ut econtrario resistente, neque imbecillibus. Etenim si (ut existimat) ualentes uiribus uexat, multo magis imbecillos. Neque recte sentit ita dandum, nisi caput doluerint. Dolor enim si prohibet capitis, non aliter etiam lateribus *prohibere perspicitur, prius quàm passio declinauerit * importunum datum. Nanque omnia quæ patiuntur exagitat, nec solum caput. Dicit etiam declinante passione gobiones pisces dandos, accedente profectu etiam carnem, atque panem, non coniiciens, quia omnis acrimonia tussientibus, uel spirationis difficultate laborātibus, uel spuentibus sanguinem inimica est, etiam declinante passione. Simile enim

* aduersantia

* incongrua: alij incongruè

¶ sputorum emissio ac nausea, quam iris commouet, ex eadem clystere iniecto excludenda per ventrem detrahi oportere.

* prouocet

* aut

* officere

* importunè

*quiddam facit, quale contingere uidemus in externis corporis partibus uulneribus constitutis, quæ cum sunt adhuc nouitate tenera, cicatrices acrioribus * exusta facile resoluuntur.*

* exustæ

De peripneumonia. Cap. xxv.

C*Onsequens atque uicinum est peripneumoniæ dicere curationem, quæ non ut priores uoluerunt, à parte corporis quæ patitur nomen sumpsit, sed ab ea quæ plus patitur. Si quidem neq; sine febribus esse uidetur. Perficiũt hanc paßionẽ causæ quæ etiam pleuriticam faciunt, ut uenenum sumptum, uel ex opio atq; hyoscyamo confecta tußientibus medicamina, uel his * similibus uirtutibus: Item catarrhus uel coryza, uel, quod est rarißimum, synanchica * præcedens paßio. Nam frequentius antecedẽte pleuritica, peripneumonia sequetur, [a] quò fiet ut perniciosior sit antecedente, siquidem uexatis prius uiribus, atq; adiutoriis ex parte incassum prærogatis, in secundam * ueniant ægri paßionem. Afficiuntur autem iuuenes magis atque ætatis mediæ: at senes, uel pueri, atque mulieres difficile. Hanc igitur * deffinientes paßionem * Demetrius Herophilus libro duodecimo de paßionibus, peripneumonia, inquit, est tumor in toto pulmonis corpore, ex parte enim si fuerit pleuritis dicitur. Addere autem debuit cum febribus: siquidem sine his peripneumonia esse non potest.*

* similia
* aph.10.lib.5.
¶ a Huic antoris iudicio repugnat Hippocr. in Coacis his verbis. Peripneumoniæ ex Pleuritide trãsmutatæ iis tutiores sunt quæ ab initio fiunt.
* veniunt
* definiens
* eundem citat supra pag. 65.

Quæ est peripneumoniæ intelligentia.

CAPVT XXVI.

D*Iffinire * Methodici iuxta Sorani iudicium declinant. Asclepiadis sectatores aiunt esse peripneumoniã parui temporis solutionem cum tumore, atq; febre, solutionem (inquiunt) ob humorũ emißionem:*

* Definire

nem: parui temporis, ad discretionē phthisicæ paßionis, quæ est & ipsa solutionis uel effluētis humoris per tußiculam exclusio. Peripneumonia (inquiunt) ad discretionem aliarum paßionum, parui (ut supra diximus) temporis, solutionem ingerentium, ut [a] *oculorum uel aurium: adiecerunt etiam cum tumore atq; febre. Si quidem solutio, hoc est, eruptio parui temporis* * *ad pulmonem* [b] *fit, peripneumonia ad eas partes sine febribus. Huic Soranus occurrēs definitioni ait: Quum semper strictura in his obtineat, non oportuisse paßionem rheumatismum uel solutionem dici cum tumore, sed forte tumorem cum rheumatismo. Etenim parua maioribus postponuntur. Est igitur secundum nos peripneumonia strictura uehemens, atque acuta, pulmonis, cū sputis, & siti, & febricula celeri, atq; acuta.*

¶ a oculorū in ophthalmia, et Delachrymationibus: auriū cum ex inflammatione sordide & purulente fiunt.
* ex pulmone
¶ b quæ Peripneumonia nō est sed sine tumore ac febre.

Quomodo intelligitur peripneumonia.

CAPVT XXVII.

INtelligitur ex his quæ concurrunt. Etenim peripneumonicos * *sequentur febres acutæ, grauedo thoracis, & sensus laborantium quadam difficultate laterum, atque* * *medium papularum: iacendi etiam facultas supinæ positionis, atque paulo erectior: frequens etiam sedendi delectatio, atque supra latus iacendi difficultas, ita ut præfocabilis esse sentiatur: uultus rubor, tanquam florens: oculorum ueluti* * *pinguis aspectus, atque etiam splendor, scilicet in partibus albidis quæ præter pupulam uidentur, & magis cum alterna conuersatione aspiciunt ægrotantes. Sequitur eosdem etiam anhelitus celeritas, tußicula sanguinolenta, atque fellea, uel* * *fumosa iactans sputa, & in comparatione pleuriticorum fuluiora, uel*

* sequuntur
* mammarum & papillarum
* languidus flaccidus
* spumosa

spumosiora: spiratio difficilis: desiderium frigidi atque plurimi aëris *hausti rapiendi: frigidi etiam potus appetitio: os siccum: lingua aspera, ac primo subalbida, dehinc rubra: pulsus uehemens & celer: anxietas, iactatio, uigiliæ iuges, ingemens atque turbulentus somnus. Peiorante paßione thorax etiam extantior fiet, accedente spirationis* *persecutione cum quodam sibilatu uehementi, atque aspero. Sequitur etiam colli ac uultus inflatio: & oculorum aut immobilitas, aut difficilis motus: uisus nubilosus, uel nubilus: mentis alienatio: articulorum frigidus torpor, attestante liuore: lingua craßior, atque conductione breuiata: sudor* *superiorum partium: pulsus latens aut formicabilis, quem græci myrmizonta uocant: in ultimo, etiam pectoris resonans stridor, quem rhogmon appellant. At si salutaribus prosperata signis paßio cœperit in melius uergere, omnium supra dictorum fiet paulatim deductio, aliquibus etiam semel amputata decisio. Quidam denique in pleuriticam passionem redeuntes releuati uixerunt, accedente dolore, & plurima spirandi difficultate. Etenim prædicta quæ peripneumoniam designant, uel concurrentia complent, sunt hæc, febres acutæ, spirationis celeritas, ac difficultas, tußicula, atque sputorum uaria emißio, grauatio sine ullo dolore, aut cum paruo, præfocationis* *sensu. Est autem paßio generaliter acuta, atque strictura* *suffecta, adiuncto leui humoris fluore, quem rheumatißmum uocant. Quo fit ut magis stricturam uocemus, etiam si dolor non fuerit. Quippe cum inesse grauedinem atque* *pressuram uideamus, & asperitatem, & siccitatem, & accesßionem, uel his similia signa.*

* hausti
* crebritate & vehementia.
* colli, frontis: temporum.
* sensus
* excitata, genita.
* somnolentiã

Quis locus in peripneumonicis patitur.

CAPVT XXVIII.

*PAti in peripneumonicis Diocles uenas pulmonis inquit: Erasistratus uero, arterias. Praxagoras eas inquit partes pulmonis pati, quæ sunt spinæ coniunctæ: *etenim omnem inquit pulmonē pati[a] Herophilus. Si uerò febrem (inquit) fuerint paßi, *pleuriticam facit. Asclepiades uero, eas pulmonis partes pati, quæ * arteriæ sunt adhærentes, quas appellant bronchia. Item Apollonius Herophilus inquit, ipsius pulmonis uenas atq; arterias pati. Soranus autem cuius uerißimas apprehensiones latino sermone describere laboramus, totū inquit corpus paßione uexari, sed pulmonem uehemētius, quod quidem* æstimatum, & non ad expressam fidem accipiēdum iudicauit. Est etiam inutile curationi, quippe quum nihil obstet locorum neglecta specialis apprehensio, ubi totum corpus laborare senserimus, & neque mutabilis sit adiutoriorum qualitas, pro patientibus locis, sed talis perseueret in genere, donec paßio ipsa perseuerat. Manifestum autem ex supra dictis, quomodo poßunt similia quæque peripneumonicæ paßionis internosci & accipi. Pleuritici enim, uehementi dolore lateris afficiuntur: dyspnœici uerò quos Anhelosos dicere poterimus, siue suspiriosos, sine febribus esse noscuntur, & non solum celeri atque acuta afficiuntur paßione, sed aliquando etiam tarda, atque obtusa, quam græci chroniam uocant.*

* *At enim*
¶ *a Herophilus supra pag: 97. Pleuritin aliquādo fieri putauit, inflāmatione in pulmone oborta.*
* *Pleuritis efficitur*
* *arteriis*
* *opinione potius quam certa & indubitata cognitione.*

Quomodo curandi sunt peripneumonici.

CAPVT XXIX.

*COnuenit peripneumonicos iacere in loco *medie lucido atq; calido, & ita haberi uel componi, ut*

* *modicè*

recli

reclinato leuiter thorace collocentur. Ad hoc enim
* positionis * paßionis, siue schematis genus, ipsi quoq; ægrotantes
* releuantur * releuentur: dehinc abstinētia adhibenda, usq; ad primam diatriton, si nulla obstiterit urgentior causa: seruandi etiam à somno uigiles acceßionis tempore, ad-
* manu hibita articulorum leni atque calida * manuum defricatione. Calefactionibus etiam lenibus ex pannis utendum, actum quum statum sumpserit acceßio, lanarum appositione thoracem secus, atque medio scapularum, sed quæ sint ex oleo calido ac dulci expressæ: declinãte acceßione os colluendum, ac deinde potus dandus aqua calida. Tunc somnus permittendus, adhibita etiã phlebotomia, permittentibus uiribus, sed si intra dia-
* curationem triton in * paßionem uenerint ægrotantes, quod quidem est rarißimum, erit tum phlebotomia adhibenda. Si autem non in ipsa diatrito, tunc unctione utendum: dehinc aqua ora fomentamus, & damus sorbilem cibum, atque tenuem ex alica. Etenim ptisana inflatio-
* simila nem facit. Itē oryza cōstringit. * Simyla quoq; in initiis grauis est. Cōficiendus itaque erit, ut suprà diximus, sorbilis succus melle, atque anetho & oleo. At si
* quoque æger sorbilia * quæq; horruerit, uel recusauerit, alicam dabimus ex aqua calida, aut ouum sorbile. Tunc usque ad declinationem totius paßionis alternis cibabimus diebus, si uires ægrotantis permiserint. Atq; ita thoracē cataplasmamus, & inter scapulã, quod Græci metaphrenon appellant, leni scilicet cataplasmate, uel mulso mediocriter decocto, aut pane ex aqua calida, ex polline, atque fœnugræco, & aqua mulsa, uel fici
* efflata, id est coquendo absumpta aridi decoctione. Eius quanquam sit * reflata succositas, tamen manet ueluti mellosa dulcedo. Tunc cucurbita eisdem locis cum scarificatione adhibenda, sed di-

mißionis

*mißionis tempore. Leues autem, quas κούφας appellamus, etiam in acceßione adhibere poſſumus, & frequentes, atque multis partibus. Tunc uaporatio ſpongiarum & cataplaſmatum apta: & ſi ſeſe ad tempus grauari ſentient ægrotantes, eorum appoſitionem ægrè tolerantes, tamen ex his plurimum deinde commodi conſequentur. Erunt adhibenda, anguſto * licet tempore detracta, atque rurſum appoſita, quo etiam tußiculæ mitigetur inquietudo, & ea quæ egeruntur facilius * lapſa ſine ullo tormento reddantur. Erit decoctum mulſum dandum, uel fœnugræci decoctio cum melle: facit etiam * nucleorum contritio mulſo admixta, uel amylum aqua contritum. Dabimus etiam eclegmata ſorbilia ex lini ſemine, ac fœnugræci, nucleis, & melle decocto, & ouorum uitellis confecta. Quum ſtatum ſumpſerit paßio, geſtatione leui utemur. Quum uerò declinauerit, uario nutrimus cibo, ſeruantes ac præcauentes multo tempore ex * liquamine & oleo cibos, ſiquidem tußiculam commouent: tunc lauacrum adhibemus, & ultimo uinum damus. Pectori autem atq; à tergo circulatim cerotaria apponimus, & oleo dulci confecta, uel cyprino, admixta iridis radice decocta uel meliloto, & ſecundum aliquos ſampſucho. Sed eſt hoc * acerrimum, quanquam ſit calidæ uirtutis. Poſt cerotarium uerò apponimus quod appellatur diachylon, uel Mnaſei. Aliqui etiam adhibuerunt illud quod * Nileus appellatur. Item * Antiſophantis, quæ non ſunt ita uehementia, & propterea permittenda. Horum ſanè compoſitiones de medicaminibus ſcribentes, interrogationum docuimus libris. Ex antiquis autem Eraſiſtratus, & Herophilus de iſta paßione nihil dixerunt. * Hippocrates uerò libro regulari*

(quem

Marginal notes:

* *ſcilicet*
* *dapſa*
* *τῶν κοκκάλων*
* *Garo.*
* *aptißimum*
* *Malagma Nilei, & Apollophanis à Celſo deſcribitur lib. 5.*
* *Apollophanis.*
* *Hæc nec in tribus libris Hippocratis De diæta extant, nec in libro Polybij De diæta ſalubri. Quare librum eum Hippocratis Diæteticum periiſſe arbitror.*

(quem diæteticum uocauit) peripneumonicæ inquit remedium aptandum ex* cocco, atq; galbano, atq; attico melle, uel abrotano, ex aceto mulso atque pipere admixto, & helleboro nigro. Summum (inquit) est etiam panacem in mulso ex aceto confecto decoquere, & liquatũ dare bibendũ. Sed hæc somnia Soranus esse iudicauit, & propterea reprobanda, adiiciens, quòd mulsum ex aceto factum constringat, & sit inconueniens tumori. Item Diocles ait peripneumonicos qui annum sextum natu excesserint, post iniectionẽ * succo cibari oportere. Sed fortiores atque ualidos uiribus, leuius: imbecilliores uerò, plenius. Omnes tamen cõmuniter parum refici iubet, qui ultra annum quartumdecimum fuerint hac paßione ægrotantes, adhibẽs acerrimos clysteres, & propterea noxios: dehinc sine ratione ad dierum numerum cibum dandũ *putat. Item libro quem de paßionibus atque causis & curationibus scripsit phlebotomandos dicit, & adhibendum tempus tacuit. Dehinc uentrem commouendum existimat, exagitans atq; * exsuccans interiora. Addit etiam unguentum naribus admouendũ, & succum scamoniæ, quam diagridium appellamus, & elleborum & opium * succo conspersum, obsidens odoramentis perniciosißimis caput. Vsque ad quintum diem mulsum ex aceto solum dandum præcepit, excitans profectò tumorem, * constrictiuæ uirtutis causa, & immoderata abstinentia uires absumens. Vtitur etiam cum his potionibus uexatiuis, absinthio infuso & thymo decoctis: & eisdem* dans quoq; transuorandũ atq; sorbendum passum cum aceto & mulso confecto. Quæ omnia (ut ratio demonstrat) sunt acria, & propterea tumori cõtraria. Item Praxagoras eandẽ pleuriticorum

Margin notes: * croco. * ptisana chylo * putans * exiccans * ptisana * quæ in aceto est. * dat

rum atque peripneumonicorum tradidit curationem. Asclepiades uerò, secũdo libro celerum, uel acutarum paßionum, phlebotomiam recusauit. Siquidem nullo dolore ægrotantes afficiuntur, & propterea si fuerit adhibita ex initio, sanguis tenuis atq; subtilis exire uidetur. Sed *errans plurimũ (ut Soranus ait) neq; enim moderatio detractionis sanguinis, mutatione demonstratur: neque etiam solos dolentes phlebotomandos accipimus, sicut idem Soranus libris quos de adiutoriis conscripsit, edocuit. Dehinc ipse Asclepiades ait, quosdam peripneumonicos dolere: oportuit igitur etiam nunc, sicut in pleuriticis, non *ex causa reprobare phlebotomiam, sed à *commorantibus inquirere, utrũ in omnibus peripneumonicis obesse *regionaliter uideatur. Prohibet etiã cataplasmata, & uaporationes, quorum est utilißimus usus, ob relaxandã stricturam. Item reprobat clysteres, atq; omnia medicamina, & quidem rectè, sed non suis conueniens placitis. In phreneticis enim clysteres adhibuit. Item libris quos de uini datione scripsit, in febricitantibus, iugibus, inquit utendum clysteribus. Dat etiam cum aqua mulsa hyssopum, uel tragoriganum, & sunt hæc acria, atque medicosa, quæ Græci pharmacode appellant. Mitescente inquit interea paßione, cataplasmata adhibenda, atque cibis, asperioribus diebus, nutriendos ægrotantes existimat, quum nos oporteat sæpe leuioribus diebus cibos dare: tunc puriores siquidem dimißiones occurrunt. Item Titus huius sectator bis in die adhibendam inquit defricationem, quam quidem ueluti quassantem in acutis paßionibus reprobamus. Themison uerò, alia quædam de paßione rectè composuit. Sed peccat iubendo eos secunda uel tertia die gestari

* errat
* sine
* à signis præsentibus
* rationaliter

gestari, quoniam nondum sumpserit paßio statum. Iubet etiam cum scarificatione adhiberi cucurbitam declinante acceßione, quum sit adiutorij genus * destrictiuum, & propterea proprium dimißionis: dat etiam bibere aquam frigidam, uel frigidæ uicinam, & non est consequens sorbilibus cibis, atque curationi laxatiuæ potus constrictiuus. Si, inquit, incensa atque longa fuerit acceßio, ut ardore ac siccitate difficultatem faciat excludendi ea quæ tußicula emitti coguntur, dabimus pityidas, * uel nucleos, aut cucumeris semen bibendum cum aqua, aut * secundum modum collecta, & sunt hæc maximè contraria. Augmenti etenim atque acceßionis tempore, etiam aqua quæ nullius est qualitatis, noxia perspicitur. Vtitur etiam amygdalis amaris, quæ ob amaritudinem tumores uehementius accendunt. Item Heraclides Tarentinus eandem iudicauit curationem adhibendam, quæ pleureticis est ordinata. Multi Empirici potionibus atque sorbilibus cibis usi sunt. Item * pityida, & ruta, & mēta, & tragorigano, & abrotano, & pulegio, atque origano: alij hæc singula, alij secum mixta adhibentes: sic denique amylum cum aqua percoctum melli admiscent, ac tunc amygdalas amaras tritas addunt, & hæc sorbilia mouent ramo hyssopi: dant etiam irin, & gentianam decoctam cum pulegio, & anagallide herba, & eryngio, & marrubio, & his similibus, quæ omnia ratione circunscripta * reprobanda sunt.

* quòd discutiat, & impactos humores digerat, & ut loqui solet autor, quòd stricturam soluat.

* siue

* amygdalas amaras. Sic legendum ostendunt sequētia.

* Pityidibus

* damnata, repudiata.

De Cardiacis. Cap. xxx.

Cardiacam * paßionem aiunt quidā duplici significatione nuncupari, communi & propria. Sed communem dicunt eam, quæ substantiam in * stomacho atque ore uentris habuerit, ubi etiam mordicatio sequitur

* Cardiacam paßionē dicit, quā nos Syncopē vocamus.

* Hæc syncope stomachica est.

quitur supradictarum partium, ut Hippocrat. *primo & secundo libro epidemion commemorat, & Erasistratus libris quos de uentre scripsit: propriam autem dicunt eam, quae* cum sudore fuerit, atq; pulsu imbecillo, de qua nunc dicere suscepimus. Nomen autē haec sumpsit paßio, ut quidam uolūt, à parte corporis quae patitur. Siquidem putant principaliter cordis esse aegritudinem. Alij uero aliter sentiunt. Siquidem uulgus quadam consuetudine, propria atq; dominantia *magis nominibus appellat, ut magnum mare, sacrum mare atq; luem* deificam epilepticam paßionem. Est igitur in nobis proprium, atq; uigens, & dominium uitae continens, cor: quapropter tanquam magna paßio ab ea parte quae uim summae potestatis habet nomen sumpsit.*

* *haec vera syncope est affectu proprio cordis excitata*

* *magnis*

* *nempe morbum Herculeum.*

Quid est cardiaca paßio, vel quomodo eius agnitio tradenda. Cap. XXXI.

D*Efinitiones * enim Soranus dicere declinauit. Cognitio igitur siue intelligentia eius paßionis ab Artemidoro Sidensi Erasistrati sectatore tradita est hoc modo. Cardiaca (inquit) paßio est tumor secundum cor. Item Asclepiadis sectatores aiunt tumorem secundum cor, corpusculorum coaceruatione siue obtrusione effectum. Soranus uero (cuius haec sunt) tumoris inquit signum nullum subesse quod in cardiacis uideatur. Item cor pati, non ualde plurimis probabile uidetur: sed ait cardiacam paßionem esse solutionem celerem atq; acutam, qua disiici* corpora per omnes uiarum particulas apprehendit. Fit autem magis aestatis tēpore, atq; in uiris potius quam in mulieribus, & calidis atq; iuuenibus corporibus, uel habitudine plenis exercitis. Sed praecedētes causae quibus haec paßio*

* *Definitionē eius*

* *corpora illa prima & atoma, quae nostri corporis elemēta statuebat*

*sufficitur, multæ atq; uarie sunt: magis autem iugis indigestio, uel uinolentia, aut post cibũ lauacra, aut post cœnam uomitus, aut mœstitudo uel timor, * in quæ consentiens corpus soluitur in sudores. Emergit autem frequentius quinta uel sexta die, in febribus continuis, uel ardentibus, atque * flammatis.*

* in quibus

* inflammatis.

Quomodo intelligimus eos, qui in cardiacam venire possunt, aut etiam in ipsa constitutos.

CAPVT XXXII.

*INtelligimus eos qui in cardiacam passionem decliues atq; proni uidentur, & eos qui sunt iam in eadem constituti, ex his signis quæ concurrunt. Sequitur enim in passionẽ pronos, * febris cauta, atq; celerrima & flammosa: pulsus celer, densus, humilis, & quasi humectus toto accessionis tempore, aliquando etiam usq; ad dimissionem, ut etiam, si feruoris releuatio fuerit quadam * circunscriptione collecta, non tamen simili profectu pulsus quoq; erigi uideatur, quippe cũ magis sui comparatione demersior esse noscatur: aliquando etiam ut inordinatus occurrit, sed non ita ut deficiens intelligatur, sed celeritate coactus, implicatis saltibus, * ordinibus careat modo. Sequitur etiam fastidium, sitis immodica, somnus paruus, & facilis in suscitatione, hallucinatio, hebetudo, * iactatio: Item genuũ gelidus stupor, atq; cubitorum & tibiarum, crescẽte accessione, uel usq; ad eius finẽ. Hæc concurrũt aliquando non præuexatis uiribus, sed ratione passionis effecta: aliquando uero præuexatis ob nimiam sanguinis detractionem, uel uentris coaceruatam effusionem, uel cuiusq; materiæ corporis immoderatã * eliquationẽ, ut peiorantibus febribus dissolutio fit. Addunt uel attendunt quidam etiam aeris æstus * uel utrum temporaliter*

* talem febrẽ syncopalem vocant Arabes

* caloris febrilis diminutione

* ordine caret & modo

* ἄσαι inquieta corporis iactatio.

* aut manifestam: aut occultam sensui.

* uel vtrum populariter & cõmuniter abundẽt solutiones,

raliter * abundent solutiones, aut æger sit lactea corporis habitudine, uel si tenerum atque albidum, & diffusum ac pingue habuerit corpus, & aquatum colorem, sit ne etiam hac paßione tentari cōsuetus. Sed hæc (ut Soranus ait) sunt incerta & instabilia. At uero si iam fuerit præsens, sequitur ægros articulorum frigidus torpor, aliquando etiam omnium crurum, uel manuum, aut totius corporis: pulsus densus celer, paruus inbecillus, inanis, & quasi fluens: increscente passione etiam demersus, obscurus, tremultus, & formicabilis, & innordinatus ac deserens: attestante hallucinatione, animi desponsione, cum uigiliis iugibus, & quibusdam repetino atque coaceruato per totum corpus sudore. Quibusdam uerò primum ceruice tenus, & uultum, paruus, tenuis, aquatus, dehinc per totum, ut supra diximus, corpus plurimus, ac tunc crassius, & *tractuosius, atque uiscosius, uel male redolens, tanquā lotura carnis, respiratio parua atque anhela, & insustentabilis, & per + profectum rara loquutio, ac tremula. Ora pallida, oculi concaui, thoracis grauedo debilitatis causa, animi defectus imminentibus accessionibus. Aliquando etiam* translatis lingua humecta: aliquibus uero ob complexionē tumoris parui in uisceribus cōstituti, arida atq; sicca, attestante desiderio frigidi potus. Deficiēte* ergo, uisus obscuritas, articulorum liuor, unguium uncatio, quā* gryposin uocant, & plurimis mentis integer sensus, quibusdam uero falsitas intellectus, cordis saltus crebrior. Dehinc uehementius deficiente corporis superficies rugosa, & ea quæ percuntibus frequenter occurrunt, ut solutio uentris. Perniciosum etiam signum est inuoluntaria lachrymatio, hoc est sine ulla ratione: uel ocu

* an multi uelut populari morbo uirium dissolutione uexentur.

* glutinosius

+ morbi progressum.

* prolata

* ægro

* adunci vngues

* lippitudo
* vulgus vocat la taye, quasi telã. Ea sæpe videtur in moribundu.

lorum ex aliqua parte saniosa atque purulenta* similitudo, uel ex* oculi circulo, quæ nigro colore apparet nata albida macula quæ in unguis similitudinem, uel nascentis, uel crescentis lunæ cornibus respondens paulatim sumit augmentum. Hanc Græci ὄνυχα uocauerunt: item coaceruata integri atq; non masticati cibi transuoratio, cum quodam sonitu, perniciem denuntiat, & magis si immutata atq; indigesta post sumptionem fuerint immorata plurimo tempore, & tanquam in utriculo, moto uentre, sonitum reddant, quẽ Græci βόμβον uocauerunt, Est enim signum mortuorum corporum, ut tanquam inanimato atq; insensibili tegmine cibus depositus uideatur. Peius etiam omnibus cibi sumptionibus priuari,* fastidio, atq; omnino accipienda recusare, uel etiã uinum non appetere, aut post acceptum cibum grauari potius, uel febrire: Tunc rursum in* solutionem recurrere: ut leuiter resumptum, celeriter* restringi, uel accepta reiicere, & uentrem fluere, aut labiorum pati tremorem: mordere etiam in accipiendo cibo, uel potu, cochlearia, uel poculorũ labra. Etenim deficientis spiritus est signum tanquam* lassantis, nec ualẽtis oris partes attollere, sed morsibus inuoluntariis succumbere. Est etiam grauius diaphoreticũ delirare. Siquidem neq; uini datione, neque uarietate ciborum ad subleuandus cõstantius uires uti possumus. Itẽ grauius est post dationẽ ac resumptionẽ rursum in febres recurrere. Tunc cũ quadã mœstitudine accidit latẽter disiici per sudorem, atq; marcere. Etenim solubile ac* dimissũ fit ægrotãtibus corpusculi robur: atq; uisus obtusus: lingua aspera, & arida: præcordiorũ etiã raptus ad superiora: & post cibum grauatio. Sic etiã agrotantes multis diebus marcore quodam

* ob fastidium
* virium exolutionem: animi defectũ ac deliquium.
* perstringi, i. vt supra dixit, Solutione tentari.
* lassati
* demissum

quodam demersi moriuntur. Neq; enim paruo atque simplici cibo sufficienter refici possunt: neque multo ac solido, ualentius* tolerata occurrere digestione in quibusdam etiam sine sudore uires soluuntur, & naturalis uigor, disiectione occulta, quam græci ἀδηλον Διαφόρησιν uocant, extinguitur: quum omnis corporis habitudo laxior, atque dimissa, & *friabilis fuerit facta. At si in salutaria signa uenire cœperint ægrotantes, pulsus resurgit: corporis frigus frangitur, & difficultas respirationis minuitur, accedente animi quadam securitate, & post sumptionem cibi, uirium profectu: somnus quoque altior, tanquam post laborem dormientium.

* læsa ventriculi

* fluxibilis

Vtrum ne febricitent cardiaci.

CAP. XXXIII.

QVæritur etiam utrum cardiaci febricitent: & plurimi quidem ante Asclepiadem febricitare cardiacos negauerunt. Alij uero contraria dixerunt, ut Apollophanes Erasistrati sectator. Item Asclepiades plurimos inquit non febricitare. Libris enim quos ad Erasistratum fecit, & appellauit contradictorios, dico, inquit, cardiacos non febricitare: sed secundo libro* oxeon non, inquit, febricitare frequēter cardiacos. Item Themison & Thessalus, Demetrius Aponieus quosdam febricitare aiunt: quosdam negauerūt. Demetrius uero Aponieus incipiente inquit paßione atque crescente omnes febricitare. Post uero cum uehementescere cœperit febris, paßio recedere fertur. Igitur qui nullum aiunt febricitare cardiacum, dicunt quòd febricitantibus plurimus necessario feruor adest: & grauedo cum difficili motu corporis: & ariditas: uel tanquam* uulnerationis singularum uiarum

* ὀξέων νόσων

* oneratio.

ſenſus, & ru:or, atq; extēſio præcordiorum nihil inquiunt horum in cardiacis incurrere: quapropter neque febricitare probant. Dehinc ſecundum Aſclepiadem febricula eſt, feruor plurimus in omnibus ſiue plurimis corporis partibus, commutatione pulſus in uehementem, ob obtruſionem facta. At in cardiacis neq; maior eſt pulſus, ſed magis humilis, neque uehemens, ſed magis imbecillus: neque feruor plurimus, ſed magis in aliis paruus corporis partibus, in medus omnino leuiſſimus. Vtendum igitur clyſteribus in his qui ſine febribus fuerint iu et conſtantiſſime. Quidam uero concluſioni uiarum cauſam febrium aſcribentes, aiunt diſiectionem ſiue diaphoreſin diraratis partibus fieri totius corporis: * in his uero febrem denſatis, quarum ex affricatione quadam naſci ac proficiſci feruorem. Apollophanes omnes inquit cardiacos febricitare ſecundum Eraſiſtratum, ſiquidem cardiaca paſſio ex cordis tumore fieri uidetur, febricula autem magni tumoris fit cauſa. Item aliqui nouelli ſcriptores aiunt non ſignū eſſe periculoſæ paſſionis, ſine febribus ægrotare, atque malignas paſſiones accedentibus fieri febribus, * tunc diaphoreſin * uenire * uel ceſſantibus ſudoribus perſeuerare febriū reliquias. Sed hæc utraq; Soranus excludit, nam primo dicto reſpondens ait aliud eſſe ſignum, aliud accidens. Nam ſignum, neque recedit, & ſemper ſignificato coniunctum eſt. Accidens autem, quod Græci ſymptoma uocant, nunc aduenit, nunc recedit, ex * quibus eſſe intelligimus ſingula quæ febricitantium accidentia dixerunt, ut corporis difficilem motum, grauedinem, tenſionem præcordiorum. Etenim aliqui febricitantes nulla ex ipſis patiuntur, ſi febricula ſecundum ſolutionem fuerit facta

* febrem uero iis denſatis nēpe ex affricatione corporū naſci.

* ſic, i. cum febre.

* etiam ſi diaphoreticus ſudor caſſauerit, repreſſusq; ac ſedatus ſit, ma nere tamen febris reliquias, quod oſtendit præceſſiſſe febrem, quæ ſyn co[?]n uel exci tauerit, uel comitata ſit.

* ac

* qualia eſſe

fecta: sed feruor mordicans, atq; febrē designans, * tanquam ex alto, quibusdam cardiacis inest. Asclepiades ait secundo libro acutarum uel celerum paßionum nō semper sed frequenter * ex febricula fieri hanc paßionem. At si cardiacos sine febribus esse uoluerit, quoniam non adsunt secundum ipsum febriū signa, respondere poterimus, eum peccare non uidendo uera febriū signa. Nam manifeste atq; prompte in initiis acceßionis atticuli frigidi reperiuntur, & pulsus humilis & imbecillus: quod secundis poterit obiici, * quo putant densitatem uiarū esse febrium * causa. Item aliqui aiūt * complexa ægritudine ægrotare cardiacos, qui cum febribus fuerint. Nam cum aliæ sint uiæ laxatæ, aliæ densatæ, raritate diaphoresis fit, densitate & corporum adfricatione febricula. Nos uero Sorani sequentes iudicium, & solutione absoluta fieri febres accipimus, hoc est raritate uiarum, ut & ipsis est consequens, sicut libris de febribus docuit. Item Erasistrati sectatoribus respondebimus, falsum esse omnes febres ex tumore fieri: siquidem quædam fiunt solutione. At si hoc parum etiam probauerint, cardiacam tamen nullo ex tumore fieri non negabunt. Nam quum sint ægrotantes integro iudicio mentis, & nullo sensu doloris, uel cæteris stricturæ signis afficiantur, cordis inesse tumorem erit falsißimum, atque omnes cardiacos febricitare. Sed neque periculosas paßiones signo febrium designari rectè dixerunt. Est enim cholerica grauis atque periculosa paßio, quæ nunquam cum febribus fit. Antecedere autem febres cardiacam paßionem uerum est, & aliquando sudoribus solui, sicut etiam tumor soluitur in humorem purulentum cōuersus collectione * suffecta. Falsum etiā esse perspicimus,

* tanquam delitescente intus ardore. Nam in cardiacis externæ partes algent.
* cum
* qui
* causam.
* complicata
* inducta, & consecuta.

*cessantibus sudoribus manere febriculæ reliquias. Plerique enim sine febribus reperiuntur. Dicimus igitur, (sicut omnes nostri methodici) quosdam sine febribus esse cardiacos, ut eos qui sanguinis emißione soluuntur: quosdam uero febricitare. Nanque inanibus & *celatis locis, uel supra quæ iacuerint antea, apposita manu, tarda perseueratione *occurrat plurimus, & mordicans ascendens feruor ex alto, febrium referens signum, attestante anhelatione feruenti, cum delectatione frigidi potus. Quibusdam etiam lingua sicca atque aspera inuenitur.*

* ilibus, & partibus externis quæ ante viscera sitæ sunt.
* occurrit

Quis in cardiacis locus principaliter patitur.

CAPVT XXXIIII.

PRæpati in cardiacis Erasistratus, & Asclepiades cor dixerunt: Alij membranam quæ cor circumtegit: alij diaphragma, hoc est membranam, quæ à* uisceribus discernit intestina: Alij stomachum: alij pulmonem, * atque iecur. Sed hi qui cor pati dixerunt, aiunt primo ipsius se nominis testimonio iuuari: siquidem ideo cardiaca* dicatur paßio, quòd ex cordis ueniat causa. Nam cardian græci cor uocauerunt. Secundo, quòd eidem cordi, in ipsa paßione constitutis, saltus inesse uideatur, in sinistra parte, secundũ papillam, atq; thoracis grauedo. Tertio ex ipsius paßionis* magnitudo, quæ fieri non posset, nisi aliqua corporis parte principali atq; * propria* patiente. Est autem cor præstãs atq; salutaris corpori particula, præministrans omnibus* sanguinẽ membris, atq; spiritum. Sed his quidã occurrentes primæ propositioni responderũt, quòd paßio à magnitudine nomẽ sumpserit. Secundæ* quomodo similis* arteriarum cordis est motus quòd grauedo etiã quibusdã cardiacis occurrit in toto thora*

* Pericardion
* pulmonibus
* alij
* dicitur
* magnitudine
* præcipua.
* propriè. i. per ἰδιωπαθίαν.
* falsum hoc quod pro confesso sumit.
* quòd
* nempe motũ qui in sinistra thoracis parte sentitur, esse arteriarum, non cordis: similes inter se ambo sint.

thorace, & nō solū in sinistra parte, quæ si fuerit, poterit hypezocote membrana patiente fuisse* suffecta, uel cuiusquam alterius uicinātis corporis, si* locis ascribendæ sunt causæ. Tertio dictæ respondentes aiūt, multas fieri periculosas paßiones, quæ non patientis cordis habeāt causas. Non enim ubi magna fuerit passio, necessario* propriam corporis partem pati accipimus.[a] Quippe cum omnes partes propriæ sint corpori. Alij uero propterea magis falsum dicunt esse, cor ista paßione uexari. Siquidē eorū testimonio quī hoc asseuerant, si propria pars atq; principalis saluti, & propterea * mox pati cœperit, morte præuenit sensum: uulnerata deniq; cum fuerit, statim atq; sine ulla mora, mors uulneris antecedit effectum. * At si multo paruißime fuerit læsa, nihilominus mortē necessario *perficit, & non similiter cæteris partibus, aut emoritur, aut durescit, aut in paralysim soluitur. Sed his rursum primi respondentes aiunt, quòd uulneratū cor celerius interficit, quoniam multis ante præcisis partibus uulnus* accipere, & *pomposā, atq; coaceruata sanguinis fit effusio, nec tamen diaphoresis. Quòd autem neq; emoritur, neq; edurescit, neq; paralysi afficitur, argumentum est quidem non omnino cor pati negās, sed leuiter pati. Si enim cæteris similiter partibus corporis est natura confectum, iisdem necessario similes sustinet causas. Nos uero* cum Sorani iudicio cùm totum uidemus corpus in solutionem laxari, totū necessario pati accipimus: neq; ualde nobis de præpatienti loco certandum est, ne in occulta quæstione uersemur. Non enim aut * significatio, aut curatio secundum hæc differenter accipitur, quū oporteat omnibus corporis partibus adiutoria* prolatari. Aliqui deniq;

* inuecta genita
* quamuis
* præcipuam & principem.
¶ a Si quidē omnes partes nobiles ac principes esse dicunt, falsum id est: at si omnes partes integritati corporis cōstituendæ proprias & necessarias esse aiūt, uerum id, sed τῇ ὁμωνυμίᾳ & ambiguitate uocis fallit.
* magni momenti
* ac si
* perficit.
* accipit.
* copiosa
* ex
* morbi cognoscendi & ab aliis discernendi ratio
* præcogitari

*alios ex corde, alios ex membrana quæ cor circumtegit, aiunt diaphoreſi uexari: & propterea eos qui ex membrana cordis *ſoluũtur, adiuncto dolore laborare, qui pũctionibus crebris ægrũ afficiat: eos uero qui ex corde, grauedinem ſolã ſuſtinere. Sed his quoq; reſpondemus, quòd ſigna ſibi fingunt, uera exiſtimantes, cum oporteat, ſicuti ſupra diximus, patiẽtibus quibuſque uicinis atq; contiguis *cordi aliquando ſtimulantem dolorem, aliquando grauedinem conſequi.*

* animo linquuntur
* cordis

Quomodo diſcernimus cardiacos ab his qui ſtomacho patiente ſudauerint.

CAPVT XXXV.

*QVOniam pleriſq; ſtomachicis adeſt in acceßione ſudor, atque articulorum frigus, cum paruo pulſu, & animi defectu & pallore, quæ omnia ſunt communia cum cardiacis, horum quoque diſcretionem faciendam exiſtimo. Aſclepiades igitur hæc diſcernẽs ait, cardiacos, atq; eos qui ſtomachi *ſupinitate *decoquuntur, internoſci, quòd in cardiacis * omnis pulſus ſit paruißimus, atque imbecillus, cordis uerò ſaltus maior, & uehemens, cum grauedine thoracis, atq; ſpiratione præfocabili: in his uerò qui ſtomacho patiente deficiunt, *atq; coaccruãt, cæteris arteriis pulſus cordis imbecillus inuenitur, *exceptis cæteris accidentibus, quæ ſymptomata Græci uocauerunt. Nos uero magnitudinem * pulſus in corde fieri cardiacis non inuenimus. Quippe quum cor ipſum pati ſit exiſtimabile potius quam uerũ: grauantur tamen quidam thorace, atq; præfocabili ſpiramento ſpirant: quidam ſtomacho patiente defectione uirium ſola fuerunt uexati: atque rurſum, cardiaci quidam nulla ſpiramenti præfocatione iactantur. Dicendum itaque ſtomacho nunc*

* imbecillitate, langore, exolutione.
* deiiciuntur
* omnibus
* validus in arteriis pulſus, ſaltus vero cordis
* additis
* ſaltus

nunc tumente, nunc* deficiente feruorem atque dolorem fieri sub his partibus pectoris quæ costis teguntur, uel ex aduerso inter palas: aliquando etiam post cibum* pressuram. At uerò si defectione fuerit stomachus affectus, fluor sequitur saliuarum, & humecta* callositas, & nausea, uel uomitus liquidorum, atque cibi, frigus etiam articulorum. Initio enim nunc feruore nunc frigore afficiuntur. In cardiacis uerò neque dolor neque post cibum grauedo, neq; uomitus esse perspicitur, & torpor frigidus idem atque æqualis *perseuerat. Dehinc sudor aliquando cardiacis crassus excluditur, & male redolens, ut saniem uel cruorem simulet: his uero qui stomacho patiuntur, tenuis omnino atq; aquatus sudor inuenitur. Item animi defectio stomacho *incipiente magis accessione fit, cardiacis uerò, recedente. At si uero utræque passiones eodem concurrerint tempore,* obscuratur discretionis fides, sed nihil curatio impeditur. Si quidem iisdem adiutoriis* curentur. Item in cholericis, & tetanicis, uel tumētibus matrice, aut præfocatis plurimus sequitur sudor, adiuncto frigido torpore, qui ita discernitur, quum singularum passionum fuerit consideratio perspecta. In* alia enim uomitum: *in alia colla inclinari: In* alia matricem tumere: in alia *tumorem uehementem esse necesse est. At si nihil ex antecedentibus causis, quæ passionem facere ualent, fuerit repertum, *si tamen præsens atq; prouocata corporis* solutio, quæ cardiacam designet, certo inesse passionem dicimus: nec satis necessarium, unde illa solutio uenerit, inuenire. Non enim curatio pro differentia antecedentium causarum mutanda accipitur. Vocatur autem secundum aliquos quædam passio etiam

Cardi

* imbecillo & languido
* vel grauitatis sensum: vel vt aliquot antea locus, somnolentiam.
* aquositas
* non autem incalescit.
* patiente
* difficilior est
* curantur
* cholerica
* tetano
* tumore vteri
* præfocatione
* sit
* virium exolutio

Cardimona

Cardimona, quam Græci Cardiogmon uocauerunt. Hanc necessario sequitur dolor oris uentris, quem plurimi idiotæ cordis * dolorem uocauerunt. Generaliter autem cardiaca paßio est solutionis, atque una acutarum & uehementium paßionum, sed aliquando huic miscentur quædam stricturæ accidentia, ut tensio, uel tumor partium * mediarum, quæ non speciali concursu, ac significatione sunt cardiacis ascribenda.

* τὴν καρδιαλγίαν

* hypochōdriorum, iliū, ventris.

Quomodo discernimus cardiacos ab his, qui prospero sudore liberantur, quem Græci Criticum vocant.

Cap. XXXVI.

Quoniam etiam prosperi sudores, quos Græci Criticos uocant, habent quiddam circa * uisum similitudinis cum cardiacis ob ipsam redundantiam, quippe in solutionem uehementium uel continuarum febrium salutari motu uenientes, utile duximus eorum ponere discretionem. Multi etenim imperiti Medici prosperos atque mediocres sudores constringentes, morbosa ægrotantibus reddiderunt corpora, diaphoreticos adiuuantes, causa mortis extiterunt. Quare eorum differentiam necessariò ducimus ordinandam, quæ uaria ratione colligitur. Nam primò ex præteritis, dehinc ex genere paßionum, & magnitudine, & temporibus, & sudoris ipsius ordine, & quātitate, & qualitate significatio firmatur. Ex præteritis inquam quum cōsideramus utrum signa futuri sudoris diaphoretici, an salutaris præcesserint. Ex genere paßionū, quum qualitatem attendimus paßionis. Si enim solutio inest, sudor etiam inutilis ac diaphoreticus esse monstratur: sin uerò strictura inest, attendēda magnitudo. Parua enim paßio diaphoresim pati non potest. Si autem

* quod videatur & appareat simile esse

*tem magna fuerit, attendendum tempus. In ſtatu enim totius paßionis, atque * temporalis acceßionis, uel limpida dimißione, criticus magis dolor oſtenditur, in initio autem uel augmento, perniciosus. Ex ordine inquam ſudoris ipſius. Aequalis enim bonus, inæqualis malus ſudor iudicatur. Ex quantitate ſignum accipimus moderationem conſiderantes. Modicus enim ſudor bonus, immodicus malus accipitur. Sed denique ſudantes, exceſſa * moderatione, diaphoreſin incurrunt. Ex qualitate autem ſignificationem accipimus, quum tactus iudicium adhibemus. Salutaris enim ſudor calidus, tenuis, & non malè redolens probatur: pernicioſus autem ſudor, frigidus, & * ſuccidus, & malè redolens, atque putridæ carni ſimilis inuenitur. Dehinc ex præſentibus atque concurrentibus ſignis confirmāda ſignificatio. Nam diaphoreticis, magis paruus atque creber, & imbecillis, & inanis pulſus inuenitur, thorax etiam grauatus cum reſpiratione frequenti, & iactatione, ac deſponſione animi, uocis etiam tenuitate, atteſtante pallore. Rectè autem ſudantibus, pulſus erectior, reſpiratio facilior, ac leuior efficitur, & in * ſomno prona delectatio, & omniū aduerſorum minutio, cum animi atque corporis releuatione.*

* *particularis paroxyſmi*

* *cùm ſudor nimius & immodicus eſt.*

* *glutinoſus, viſcidus, & vt ſuprà dixit, tractuoſus.*

* *ſomnum*

Quomodo curandi ſunt cardiaci.
Cap XXXVII.

*DEhinc cardiacorum * ordinamus curationem, (Deridendi etenim ſunt qui hoc paßionis genus incurabile iudicantes reliquerunt.) Multos enim * omnes Medici iuxta ſententiam Sorani liberari uidemus. Liuore nanque commoti, argumentatione turpi, aiunt quidam, eos liberari, non qui ſint, ſed uideantur eſſe cardiaci. Quapropter Sorani nos iudicium ſeruātes*

* *ordinemus*

* *nos*

tes, iacere facimus locis refrigerantibus, atque umbrosis, & obscuris, ut sunt pleruńq; hypogea, uel speluncosa, atq; ad aquiloniam partem * conclusa, uel certè solis * tactu difficilia. Semper enim atque magis in ista paßione solem præcauendum accipimus, & propterea uehementiæ eius ingressum, si qua ex parte uenerit, prohibemus. Conuenit etiam neque maiora loca esse, * solubilius enim plurimus aer esse perspicitur: sed neque plus satis breuia: sunt enim præfocabilia, & quæ facile feruorem ex ingressu hominum cõcipiant, quos naturalis impedita spiratio aerem accipere, atque reddere anhelitus raptu necessario cogit. Denique si non fuerit naturaliter frigidus locus, hoc afficiatimus,* specularia detrahentes, nisi sol obstiterit, aut aeris * inæqualitas adiũgitur. Frigore inducto purgatior aer * ingrediens locum, qui sua nouitate ac mutiaccessu reficiat ægrotantem. Flabellis etiam latenter aerem refrigerandum dicimus, aqua frigida aspergentes solum, & ea quæ * influxione sui, quam Græci aporrheam uocant, spirationem facilem ægrotantibus facere ualent, circum proiici iubemus, quæ tamen sine ullo percussu atq; odore graui * ualeant aerem facere constrictiuum, ut uitis folia, aut myrti, aut quercus, aut pini atq; lẽtisci, aut mali punici, uel rosæ, atq; his similium. Sic enim * corporis fluor aeris occurrentis afflatu densatus prohibetur. Decocto denique supradictarum materiarũ liquore, frigido tamen, terram perfundimus. Cooperimenta præterea atq; stramenta tenera & tritiora probamus. Etenim noua uaporatione sui corpora resoluunt. Generaliter autem ipsa lecti concubatio neque dura, siquidem uigilias facit, neque plus satis mollis, ut est floccorum, uel leuium plumarum,

erit

* reclusa
* tactus difficilia. i. minimè accessa, aut peruia.
* solubilis
* quæ fenestris obiiciuntur, vulgò les chassis, les voirrieres.
* incommoditas
* ingreditur
* effluxione
* poßint
* spirituũ dissipatio, Διαφο-ρησις

*erit procuranda. Etenim receſſu facili corpori * ce-dens * utrique orarum *circũleuat tegmina, quæ amplexu quodam corpus * cingendo, uaporatione ſui reſoluant. Denique etiam quum fuerit * mollior, *erunt coarctanda * ſtraminum uelamento, ne facili (ut ſuprà diximus) receſſu concaua * faciat. Lecti etiam latitudo atque ſpatium tantum probatur, quantum ſufficiat ægro, alterna conuerſatione alterius loci frigus accipere, ac * deſertum uapore carere, quo mutua uice ſemper ueluti noua repetendo, frigida inueniat, ut ſine ulla lectorum mutatione, in eodem lecto mutatio fieri uideatur. In altera enim parte ægro conſtituto, alteram ſternere poterimus: quippe quum ſæpe translati ægrotantes ex lecto ad lectum ſenſerint defectionem, atque paruo motu aſperata paßionis fuerit magnitudo. Tunc *amplexu atque ligatione *paulo ᵃtenaci utemur articulorum, iubentes eos quieſcere, non ſolùm corporis officio, ſed ſi fieri poterit, etiam cura animorũ, lecto mutato ad *grabata ægros transferendo. Augetur enim ſolutio meatu quolibet. Multum denique ſanguine fluentibus prodeſſe immobilitas ualuit. In ſtatu autem acceßionis fouẽdum dicimus caput oleo frigido, atque hiſpano recenti adhibito, etiã æquali motu aëris accommodato. Denſantur enim corpora aëris motu percuſſa, atque plurimus ſudor, non ſolùm * cedentis aëris, uerumetiam irruentis tanquam repercuſſu * abſtinetur. Vtendum etiam ſpongiis teneris ex aqua frigida expreßis, quibus ora atq; colla * ægrotantes circumtegentibus uirium reſumptionem faciamus, temporum interuallis innouantes. Tunc totum etiam pectus atque oris partes, eodem modo percuramus, * frigidæ infundentes ſpongias, admiſcentes*

* quæ iuſto mollior eſt.
* vtrinque
* attollit, ſuſtinet.
* ac id contingendo.
* lecti concubatio
* erit
* ſuperiniecto ſtragulo
* fiat
* ſtraminum vaporatione
* lintheis ac vinculis, quibus articulos refrigeratos obuoluunt & adſtringunt.
* paulum
ᵃ a adſtricta
* lectulos humiles, aut humi ſtrata cubilia.
* cedit aër, cũ remouetur flabellum: irruit cùm admouetur, quod alternatim fieri ſolet ab iis qui agitato flabello uentũ faciunt.
* coercetur, retinetur.
* ægrotãtis circumtegentes
* frigidas

miſcentes etiam aceti quiddam, ac iugiter mutantes, ne perſeueratione tactus ex uapore tepeſcant, & amiſſo frigore non ualeant facere denſitatem. Aliquando *etiam linteola tenuia tingentes ſimiliter, aut ſucco plantaginis, aut polygoni, aut portulacæ, aut herbæ* **pulicariæ, uel ſemper * uiuentis, aut myrti, aut rubi comæ, aut roſarum, uel mali punici decoctionibus, aut hypociſtidis herbæ, aut acaciæ reſolutæ ex poſca, aut oleo hiſpano, uel lentiſcino, pectori atque ori uentris apponimus.* At *ſi ſudorum perſeuerauerit fluor, probandam etiam aſperginem quæ ſuo frigore ac propria uirtute, uel obtruſione conſtringat, iudicamus: * cuius frigerãtia, atque * obtrudentia tactu.* Denſantia *ſunt hæc, terra ſamia & cimolia: * frigerantia uerò, roſa arida, contuſa atq; creta: etiam alumen ſciſſum, plumbum exuſtum, atque lotum, gypſum, mala punica, œnãthe, acantha ægyptia, quam nos* Latinè *ſpinam ægyptiam dicere poterimus.* Hæc *ſingula commixta, atque corpori aſperſa per linteolum rarum, ſudantibus locis, uel omnibus locis prodeſſe probantur.* Oportet *autem hæc ſingula * diligenter contineri, atque ad ſummam tenuitatem deduci, ut patientibus irruentia, in iis ingreſſu quodam uehementem faciant conſtrictionem, & nulla corpus aſperitate afficiant, qua poſſit æger aliter inquietari.* Hinc *nanque commotus* Theſſalus *unus è principibus noſtris eorum uſum iudicauit cohibendum.* Etenim *rectè quoque ualentibus (inquit) parua cuiuſquam aſperitas contagio uigilias facere ſolet, ſtramentisq; irruens, terga iacentium, uel alias corporis partes laceſſendo inquietat.* Eſt *autem poßibile ex ſupradictis, & oleo hiſpano, aut alio ſimilis uirtutis, unctionem facere conſtrictiuam, non irratio*

Margin notes: * pſyllij — * uiui — * etiam refrigerantia — * emplaſtica, pychotica — * refrigerãtia — * ut ex iis lecta diapaſmata fiant

*rationabiliter. Nanque plurimi medici ad retinendos sudores mannam thuris oui alboribus conterentes, ita ut craßitudinem mellis simularent, tota corpora perunxerunt. Retenta etenim, ut ita dixerim, his uirtutibus corporis superficie, necessariò solutio constringetur. Probamus etiam cataplasmata eiusdem uirtutis, sed alia simplicia, alia ex simplicibus composita, uel uariata. Pro magnitudine etenim paßionis extendi, atque minui uirtutes medicaminum debent, ex quibus sunt hæc: Palmulæ nucales quas * cariotas appellant, tritæ cum oleo hispano, aut mirteo, aut lentiscino, aut melino, aut * roseo asperso, admotoq́; , uel polenta, præterea & palmulæ, sæpe uino infusæ, aut aceto, aut posca uehementius profuerunt. Vtemur etiam præinfusis Thebaicis palmulis, & malis cydoniis elixis singularibus, uel admixto amylo diligenter contrito, atque creto. Cogente paßione, etiam galla tusa, atque creta admiscenda erit, uel acacia, uel alumen * & hypocistidis succus, aut rhus Syriacus cataplasmatibus. Vtendum & aliis simillimæ uirtutis, ut palmulis, & malis contritis singularibus, uel cum * altero, uel uitis foliis, atq; amylo, & * rubus, quã Græci baton appellant, uirgultis cõtusis, & contritis, myrto etiam, & polygono, & semper uiua herba, quam * aizon uocãt, & plãtagine, & rosa, & uua * lupina, & portulaca, & intybo, cum polenta, uel palmulis, & pane. Horum singula apponenda sunt pectori ægrotãtis, & præcordiis, ac frequentißimè mutanda, quò frigida perseuerent, atq; extẽta medeantur. Poßunt etiam * rhus Syriaci sextarij quatuor infusi die atque nocte in aquæ sextariis uiginti, decoqui, donec quarta pars liquoris remaneat, atque ita colandus, ac rursum coquen-*

* caryotas
* Rosaceo asperse, admotæq;
* aut
* aceto
* Rubi quem
* Aizoo
* Solano
* Rhois

*dus * unciis duabus donec coagulata omnia fiant, inductibiliáque & digitis conuoluta nullam corpori infectionem dimittant, ut unam * uel eandem * qualitatem sufficiant. Similiter enim imposita constringunt fluida, atque laxata corpora, & stomachi uigorem repræsentant. At si tumor aliquis in præcordiis fuerit, non sine præcautione erit cataplasmatibus his localibus utendum: supra dictis denique erit panis admiscendus, quo nimietas constrictiuæ uirtutis temperetur. At si plurimus fuerit tumor, adhibendum simplicis * pollinis cataplasma, siue panis * infusi, quod Græci omen lysin uocant, iisdem scilicet locis, sed * neque calidum, ne corpus prouocet in sudorem. Nos denique iuxta Sorani indiciũ præcordiis imponere hoc cataplasmatis genus solemus. Palmulas quas Græci patetos uocant, conterentes cum melle leuiter præcocto, asperso lini semine, atque contrito, ita ut qualitatem faciat * inductibilem, & ut sæpe diximus quæ attrectata manibus nihil de se inquinamenti dimittat: Græci denique amolynton uocauerunt. Tunc linteolo illitum apponimus medicamen. Vtimur etiam pane cum palmulis: atque secundum pectus uel thoracem, prioribus, & à tergo partibus aliqua ex supra dictis apponimus. Potum dabimus frigidum, paruum, atque paulatim, ne liquoris multitudine corpus irrigatum laxetur, sed magis tactu frigidæ qualitatis densetur. Tempus autem cibandi si adiuncta febricula diaphoresi fuerit, erit ex feruore corporis accipiendum, sicut primo libro de febribus scribentes docuimus. At si sine febribus fuerit paßio, ex pulsu signum accipere poterimus, cum leuiter erectum senserimus, atque alia * concurrentia fuerint leuigata. Etenim * nunquã ægros*

* horis
* &
* cum supra dictis
* purißimæ farinæ triticeæ, aut ordeaceæ.
* in aqua
* minimè
* cohærentem, solidam, firmã
* symptomata
* à Galen. falsum esse monstrat præsertim in natura γαι προχόλων, lib. methodi.

ægros nutrire poteſt acceßionis tempore quicquam datum:quippe cum magis opprimat, atq; anxium faciat ægrotantem. Quapropter affectādum artis industria, aliis rebus uires uſq; ad dimißionis tempus ſeruare, & ita cibo nutrire. Vtimur* nanque odoramentis. Hæc enim ſenſim quodam nutrimento reficiunt, ac reſumunt, latentem adiectionem corporis faciētia, & cum quadam conſtrictione ac denſitate. Denique neq; ſimpliciter, aut indiſcretè omnibus debemus bene olētibus uti odoramentis, aut omnibus acrioribus. Alia etenim * percutiunt: alia diaphoreſim prouocant in fluorem. Sit igitur polenta infuſa, atque panis aſſus aceto infuſus, uel mala cydonia, aut myrta & his similia. Hæc enim defectu extinctam corporis fortitudinē retinent, ſicut ratio probat, atque Democriti* dilatæ mortis exemplum fama uulgatum. Vtendū etiam mulſo bene decocto ne uentrem fluidum faciat. Oportet nanque tribus ſextariis, etiam tres uncias mellis admiſcere, & ad tertiam decoquere partem, & exinde ſingulos dare cyathos bibendos. Sic enim corporis ſeruabimus uires, uſq; ad cibi tempus. Aliquādo etiam pyra concoquenda duracina, quæ cruſtumina uocant, uel cydonia mala: cum nondum audemus quicquam de uino dando tentare his utemur, quæ leniora proculdubio probantur. Erit enim ſuaue, atq; ſtomachum reficiens, & conſtringens ſupra dictum mulſum, tunc cum cibandi tempus uenerit, quod plurima cum cautione erit* apprehendēdum. Siquidem pleriſq; ex initio acceßionis febrium ſudores concurrunt, pleriſq; etiam in ſtatu, aut declinatione. Cum itaq; inhumectum atq; ſiccum* fuerit corpus, erit præcurandum unctione olei frigidi lentiſcini, aut hiſpani: ora etiam fouenda

* ad id

* caput tētant

* per triduum, paniscalidi vapore & olfactu Vide Laertiū lib. 9.

* obſeruādum, & animaduertendum, ne ſudore exeunte ægroti cibādi, declinationisq; tempus adeſſe omnino putet.

* ſiccum enim corpus, humectare propoſitum eſt.

*aqua frigida ex ſpongia, cum ſingularum partium attrectatione. i. blanda frictione. Tunc collutione oris ex aqua frigida dentium limus detergendus. Dandus cibus ſimplex, ſed aliquantulum coagulatus, ac frigidus, ne ſtatim ſudorem corpori moueat adiectus. Sit autem eius materia panis ex aqua frigida diligenter elutus, ut * ſui careat * difficultate, itemq́; oryza, & alica ex aqua frigida, * uel ſuauitatis cauſa quiddam decocti mellis admixtum. Pultes etiam non oleatæ, oua hapala. At ſi uires minime fuerint reparatæ, febribus declinãtibus, * ut totius paßionis minui magnitudinem * demonſtrent, uarius eſt dandus cibus, ut cum prædictis demús aliquid pomorum, * ut pyra duracina, & cætera quæ ſtringere ualent, & uini ſimilitudinem ſeruant. Sed hæc nunc cocta, nunc ſyncera dare debemus, mala etiam cydonia atque ea quæ orbiculata uocant, & meſpila, & paleales uuas, uel penſiles, quæ iandudum fuerint ſiccatæ, & damaſcena, carnis etiam quiddam ſed neque indigeſtibilis, neque difficilis, neque pinguis, neq; * bromoſæ, ſed eius quæ ſit & digeſtione facilis, & corporis denſabilis, ac nutribilis, & ſufficiens leuamento fortitudinis extinctæ, ut ſunt pulli columbarum, uel gallinæ paſtæ, aſſæ, perdices, attagenes, quorum omnium pectora magis offerẽda, & horum * interius, cocta ac * tenuiter accurata ex oleo aqua, anetho, & ſale. Facile enim corrumpunt curioſæ, atque grauabiles condituræ. Item ſi friabilis fuerit caro aſſata, * tanquam cornea efficitur. Quapropter ſi quiſquam delectatione affectus * accurari uoluerit, erit primo coquenda, tunc aſſanda. Dandi etiam porcini pedes, ora, auriculæ, & ſummitates articulorum: dandum etiam cerebrum & uuluæ: dehinc hœdina caro,*

* omni: alij. ut ſalu
* [illegible]eccitate ut inquit.
* &
& cum
* demonſtrãt,
* ſicut

* fætentis, viroſæ, putidæ.

* interiora, i. uiſcera
* grauiter: alij ſimpliciter
* obſerua diligenter
* accurare

ro, uel* mollium caprarũ, uel syluestrium* caprarum, aut aprorum* clunes, quas Græci ψόιας uocant. Item ex mari mullos, squillas* bãcos, acus, labraces. At si fastidiosi fuerint ægrotantes, damus spondylos, & conchylia, buccina, peloridas. Si hæc omnia fastidio erũt, dabimus ostrea, & echinos. Item olerum intuba, plantaginem, asparagos. Si neque ita uires surrexerint tanquam continuationem * humaniorem indulgẽtiam pro dedignatione paßionis accipientes, ad uini dationem descẽdimus, quod ita* summum generaliter probamus, ut album, atq; non* confusum, & subausterum & medij temporis eligamus: qualia sæpe ita uina probantur, quæ Surrentina dicũtur, uel Falerna, & Trifolina, uel Albana, quæ in Italia nata probãtur: item Græca, Chia, & Lesbia. At si febres tenuerint corpus, leuiora, atque tenuiora offerenda erunt uina, ut sunt in Italia Sabina, & Tyburtina, & gentiliter Surrentina appellata, uel in Asia Trifolina. At si febres nihil obstiterint, erit melius Surrentinũ, uel Trifolinum, atq; Albanum. Si uehementer corpus in solutionem disiici uiderimus, & ex frigido corpore uexari sine ulla febricula, dabimus nutribiliora, ac firmiora uina, ut Setinũ, & Falernum. Sunt enim hæc efficacia & quæ facilius omnia quæ de uino speramus, accelerent, sufficiẽtia fortificare, & totam releuare habitudinem corporis, omni etiam parti atq; particulæ sese insertare, & per omneis tenueis uias celeri potu percurrere, alia quoque nutrimenta se cum trahere, & inducta corporibus insinuare. Sed hæc cum primum dantur medio cibo sunt offerenda cum alica, uel quolibet simili succo.* Aquata etiam atq;* parua moderatione temperãda uel certè cũ pane dissoluto atq;

* tenellarũ ac iuuencularum.
* caprearum.
* lumbi potius
* cancros
* humanioris indulgẽtiæ pro indignatione
* in summa &
* turbidum.
* Aquanda.
* congrua

* minus ac infuso dãda: dehinc paulo * plus ac mediocriter mixta, cum aqua frigida, ac recenti, uel niuiũ liquore. Coniiciendum etiam ut mediocriter cibum demus, sed per interualla frequentius, præsentientes iam fuisse digesta prædata. Quapropter melius erit paulatim atque frequenter offerre, quàm semel ægrum nutriendo grauare. Multi etenim largioribus cibis oppreßi, refracti sunt potius quàm resumpti. Nam sicut parua scintilla plurima coaceruatione lignorum opprimitur, uel lucernæ * flammam accersens, olei multa infusione frustratur, parua autem adiectione, atque sumptione recrescit, & rursum ardescit, non aliter corporis uirtus * insumpta immodicis nutrimentis oppressa mortis dabit effectum. Signa autem detrahendi uini hæc sunt. Primo torpor atq; stupor corporis * infractus: pulsus erectior: sudoris quoq; fluor primo non frigidus, dehinc * abstinetur: somnus insequẽs, & ad omnia quæque facilis ægrotantis arrisio. Tunc denique oportet, non * dense atque semel uinum detrahere, sed paulatim subducere, & magis si febres nullæ fuerint repertæ. At si post sudoris * abstinentiam, febrium fuerint acceßiones subsequutæ, & ægrotantes sufficienter resumptos senserimus, omnino uinum extemplo detrahimus. Sin uero adhuc imbecillos uiribus uiderimus, dabimus uinum moderatione cautißima. At si forte cibum reiectauerint, debilitate stomachi concurrente, constrictiuis medicaminibus utemur, non solum anterioribus partibus, sed etiam posterioribus pectoris apponentes, addita articulorum ligatione, & appositione cucurbitæ, multa flamma subiecta, quæ infigenda erit ori uentris, atque interdum à tergo, nunc ante cibum, nunc post cibum, qui quidem frequen

* flamma accrescens

* dißipata, exhausta.

* infracti

* abstentus

* confertim: ἀθρόως.

* quæ vires esse reparatas docet.

quenter ac pene continue erit offerendus. At si in* toto non* tenuerint cum uino accipientes, tunc ex aceto dabimus quicquam. Si neque ita, rursum ex aqua tentabimus dare. Plerique enim ex uino atque aceto sumentes, cum accepta non tenuissent, aqua coniuncta magis cibos tenuerunt. In his uero qui fastidio uexantur, erit tentandum ciborum uarietate pugnare. Solent enim ueluti tentandi pulmenti causa, ex multis parua sumendo, unam facere cibi sumptionem. Affectanda etiam * odoramenti resumptio erit, uel nutribilium cataplasmatum atq; * ductionum appositio. At si omnis spes fuerit absumpta, erit per clysterem cibus iniiciendus, sed neque ptisanæ, aut cuiusquam labilis qualitatis, quod facile lubrica faciat intestina. Est enim perniciosissimum in cardiacis, fastidio * attestante uentris fluorem commouere. Quapropter erunt * hæc ex lenticula adhibenda, & primo paruissima. Tunc in uino cum aqua panis attritus, & expressus. Sic enim corpori fit additio: atque uires resurgunt: & stomachus iamdudum supinus fortificatur, * altiora * constringentur. At si omnes partes fuerint solutione laxatæ, similiter hæc omnibus sunt adhibenda, in illis etiam quæ occulta diaphoresi contabescunt. Differentia etenim accidentium mutata uidetur, genus autem paßionis idem manet. Dehinc si profectus quisquam fuerit supra dictorum adiutoriorum, erit implenda resumptio usque ad perfectionem desideratam: sed tunc à lauacro temperandum, aut multo tardius adhibendum. At si febres perseuerauerint, ut in marcorem uenire ægritudo meditetur, quem Græci marasmon uocant, ad eius curationem descendemus, sicuti libris de febribus scriben-

* totum
* continuerint
* odoramentis
* inunctionum
* præsente
* cataplasmata
* quæ sunt in profundiore corpore
* constringuntur.

tes docebimus. Hæc est secundum Soranum cardiacorum methodica curatio.

Quomodo aliarum sectarum principes cardiacos curauerint. Cap. XXXVIII.

ANtiquorum plurimi cardiacorum curationem tacuerunt, aliqui uerò memorauerunt, ut Serapionis, atq; Heraclidis sectatores, & quidam Herophili, item Asclepiades & Themison paruißime quidem, at iisdem deceptionibus implicati. [a] *Phlebotomant enim, & clysteres adhibent acerrimos, & ob calefaciendum articulorum frigus pannos applicãt calidos, & lanas oleo infusas, ac sulfure fumigatas. Terunt etiam oleo ueteri ac sycionio cum pipere sulfur, & cachry, & ammoniaci guttam, & laserpiciũ cum bulbis. Cataplasmant præterea ex lasere & bulbis,* **sympasmatib. utẽtes, quæ nos aspergines dixerimus: item & calce cum pipere: cibis acribus utentes, atque* **edacibus:* **alij salsamento, & lasere: & per totum diem atq; noctem uino usq; ad ebrietatem replerunt. Alij uero in aquam frigidam* **ægros deposuerũt. Eudemus Themisonis sectator ait per clysterem aquam frigidam iniiciẽdam. Sed hæc omnia grauia, atq; execrabilia, & ægrotantibus perniciosa esse perspicimus. Etenim phlebotomiam nihil iugulatione differre ratio testatur. Quippe cum hæc faciat quæ ipsa nititur paßio, mentem disiicere, & corpus in mortem per sudores soluere, ac ad sua* [b] *primordia reuocare defluxionem, atq; casum uirium augere. Quibus deniq; cõmoti eorum successores aiunt esse eos phlebotomandos qui proni ac decliues in cardiacam sint paßionem, non aduertentes, quia ipsa quoq; in paßionem prona decliuitas nulla re alia corpus affici quàm solutione testatur.*

¶ a ea remedia uidẽtur instituta ad ἀποπληξίας, quas ob symptomatum similitudinem ueteres ij medici ad Cardiacũ morbum pertinere credebãt.

** alij uocant διαπάσματα*

** erodentibus*

** aliis.*

** id ualet ad syncopen natã ex immodica diaphoresi*

¶ b è superficie corporis materiam retrahere ad cor, & eas partes quæ præcipuè ac potißimum sunt affectæ.

testatur. Clysteres etiã adhibentes quos utiles probauerunt corpora resoluunt, & ob acrimoniã aperiunt. Sed aiunt coaceruatã atq; celerẽ per superficiem corporis * insumptionem retineri, cum ad uentrem, uel intestina fuerint conuersa fluentia. Hoc quidem si more mechanico, ac simili miraculo se facere posse promittunt, ut aperientes uentris interiora, superficiem corporis claudant, erit credibile quod promittunt. Sin uero, ut in omnibus uidemus, superficie fluẽtia augeri potius quam minui interiorum fluxu, debilitate crescente cognoscunt, * contrarius proculdubio clysteris usus accipitur, atque fluentium relaxator. Dehinc consequens non est, imò etiam incongruum iudicandũ, articulos * igneis medicaminibus confricare, ut ex alto ad semet materiam ducant. Iniicere quoq; intestinis acriora, ut illuc concurrens ex articulis materia, atq; ex omni corporis superficie attrahatur, rursum ad altiora corporis conducta, similis erroris esse probatur. Est igitur melius propria uiarum ac naturæ spiramenta seruare, & non infracta corporis fortitudine, acutiori atq; celeri solutioni corpus aptare. Feruentia uero & ignea & urentia ad uisa mentis simplicia, quæ appellant phantasiam, sunt frigori atque torpori congrua, ad uirtutem tamen incongrua. Est enim solutioni accidens atque comes corporis frigidus torpor, qui feruẽtibus rebus aucta passione necessario duplicatur.[c] Seruiunt enim dominantibus appendentia. Dehinc acria, siquidem non sint mitigatiua, celeritatem passionum acutiorem faciunt adiuuando. Prohibemus * iniectionem aquæ frigidæ. Siquidem celerrimè calefacta interiorũ feruore * adiuuet solutionem: facit etiã delectatione quadã uentris officiũ pro-

* dissipationẽ

* noxius & inutilis

* ignis more feruentibus, ac rodentibus.

¶ c si frigidus torpor solutionem sequitur, & acria solutionem augẽt, augebunt & torporẽ. Nam torpor qui appendet solutioni dominanti, ei seruit, & cũ ea simul augetur.

* cum clystere

* adiuuat

*uocari. Non aliter & in aquam frigidam deponendos prohibemus ægrotos: non enim manet lenis atq; mitis *constrictio. Item ex sinapi cataplasma prohibemus. Siquidem *sit recorporatiuæ uirtutis, quam græci μετασύγκρισιν uocant, cum paßio atq; eius celeritas mitem demonstret atq; exigat curationem. Præterea sinapismi acrimonia hortationem fieri sudorum, nemo est qui nesciat. Sicut enim semper lachrymã * commouet oculorum acrioris humectatio collirij, non aliter supradicta contingunt. Item bulborum putamina molliunt, non constringunt. Illa uero quæ eorum * corpulenta uidentur, recorporatiuæ uirtutis esse * noscũtur.* Reprobamus etiam *aspergines ex calce atq; fæcibus, & pipere. Hæc enim singula corpus incendunt, & in ignis uicem suburũt, & superficiẽ corporis uulnerãt: quo fit ut sæpe transitum faciant in grauißimos tumores. Nõ sunt hæc deniq; ex genere mitiũ adiutoriorũ. Est etiã iners allium dare atq; laser, & salsamẽta, uel cõmuniter acriores cibos: sunt enim digestione in uentre difficiles, * atq; in spiratione corporũ tardi, & inflant. Hæc nũc communiter omnib. respõdẽda. Etenim* Tarẽtinus Heraclides phlebotomat atq; clysterizat, *& calidis, & laxatiuis utitur cataplasmatibus. Nunc quomodo Asclepiadem adhuc quidã rectè loquutũ accipiant, & ea quæ posuit principalia, retractemus.*

* quæ ex aquæ frigidæ balneo perficitur.
* est
* apta comparatio
* corpulentia uidetur
* noscitur

Vtrum rectè Asclepiades cardiacos curauerit.

CAPVT. XXXIX.

*HIc quoq; secundo libro celerum, uel acutarum paßionũ prouidens ne qua sit in corpore cruditas, clysteres adhibet operãtißimos, ob * trãsuersionẽ faciendam. Primo nescius quæ sit operans in cardiacis causa, & tanquã * Herophilus sectator indigestionẽ,* atq;

* digestione ac distributione in corpus.
* auersionem, & reuulsionẽ.
* Herophili sectatores

atque corruptionem intuendam existimans: Secundo ignarus, quia post antecedendentem diem esse in corporibus indigestio potest: at uerò cardiacorum passio frequenter quinta, uel sexta die emergere perspicitur. Tertio est grauis, atque noxia clysteris iniectio, non solùm solutione laborãtibus celeri, sed etiam strictura affectis. Siquidem commouet atque turborem corporis efficit, quando fuerit operosior ac frequens: ut uerò Asclepiades iubet in diaphoreticis interfici, liuor esse probatur. Ipse denique Asclepiades de peripneumonicis scribens confitetur noxios esse clysteres, dicens, clysterum genus nõ in peripneumonicis solum noxium, sed in omnibus etiam sine febre paßionibus insidiosum, atque uexabilem corporum, eorum usum * iudicans, item specialiter indicans iniectionum uexatione corporum solutiones augeri, atque iactationes, & sitim uehementem. Siquidem sunt inquit, uirium captrices. Idem clysterum uexationem etiam in pleuriticis demõstrauit. Similiter & in phreneticis tanquam interfectricem metuit uentris turbatam solutionem, quorum debuit memor neque in cardiacis clysteres adhibere. Alios enim plurima stercorum grauatione oppressos, & propterea sudantes salutare est releuare clystere ad mentis* alienitatem detrahendam, sed hoc simplici atque miti usu clysteris, quos ita affectos non dicimus esse cardiacos. Item post iniectionem adhibet cataplasma sinistræ mamillæ constrictiuæ uirtutis: sed corpus ob excludendum frigidum torporem calefaciendum probat unctionibus olei ueteris, ac defricandum manibus calidis, & pannis circumtegenda loca: ex quibus, calefactiones atque unctiones superioribus dictis excludendas asseruimus.*

* iniici noxiũ

* abdicans

* alienationem

Constri

Constrictiua uerò cataplasmata non solùm sinistræ mamullæ erunt apponenda, sed omni pectori, atque præcordiis. Erat autem Asclepiadi consonans approbanti tumorem in corde constitutum, similiter laxatiua cataplasmata eidem adhibere. Dehinc est incongruum, atque non consequens affectare per clysterem è corde aliquid trahere, & constrictiuis cataplasmatibus è superficie corporis materiam ad id quod patitur reuocare, ut stricturam quam esse in tumore cordis aduerterat, duplicare uideatur. Iubet etiam dari uinum * noctibus, diurnis, atque iugiter: sed id uinum cui salem miscuerimus, & quod appellauit tethalassomenon. Citò enim inquit currit, ac labitur, & ad omnia corporis membra peruenit. Cibum dat betam cum lenticula, quem appellauit seutlophacen, uel lenticulam cum ptisana, aut oryza, aut alica, uel aliqua ex maritimis, & quid ultra inquit? ea nos dare conuenit, quæ ægri fuerint uoluntati gratißima. Probat autem uinum dandum * post cibum: siquidem solum facilè * penetret, ac * pertranseat corpora, non aliter quàm si sine ulla fæce per * liquatoria fundatur, quorum cauernæ, nullis obstantibus, facilè accipiunt, atque reddunt accepta. At si post cibum (inquit) datum fuerit, manebit, non aliter quàm si cum fæce, ut suprà dictum est, in liquatoria fundatur. Iubet etiam meracum non mixtum dari. Hac enim ratione (inquit) exustæ uiæ tanquam ex igni conductæ sudorem retinendo constringunt. Est autem iners, & inertiæ plenum, tota die atque nocte uinum dare, & cibo nutrire. Plurima enim adiectione nutrimenti uires opprimi necesse est. Item ptisana uentrem commouet, in fluorem lapsum, * suæ faciens qualitatis.

Contra

* noctu, interdiu
* ante
* penetrat
* pertransit
* per colum
* sua fundens & patefaciens qualitate.

Contraria denique lenticulæ qualitati probatur. Vinum quoque incongruum, atque intemporale, & immodicum probatur. Incongruum, siquidem est salsum, quod appellauit tethalassomenon, & propterea uentrem * soluat, & ex omni corporis parte uires * deponat. Sit præterea inflabile, atque uirium uexabile, non solùm ægrotantibus, sed etiam sanis hominibus. Forsitan [a] hoc & feruens * dederit. Tacuit enim frigidum dandum. * Culpans denique libris, quos de lue conscripsit, Cleophanti sectatores uinum frigidum dantes. Immodicum diximus, siquidem plurimum * det atque extentum: & meracum temperamento quærit, cùm etiam sani quanto plus biberimus, tanto plurimum sudoris effundimus. Intemporaliter autem: siquidem ante declinationẽ dandũ iußit. Est præterea ridiculum, quòd post cibum dandum uinum propterea * dicat, ne citius currens corpora pertranseat, probans e contrariò salsum dandum, quo citius corpora penetret, ac suos effectus exhibeat. Hic est ille Asclepiades frigidans, atque calefaciens, exantlans atque replens, & contrariis semper utens rebus, in his paßionibus.

* soluit
* deponit: est
¶ a vinum
* Asclepiades
* culpat
* dat
* interdicat

Vtrum rectè Themison cardiacos curauerit. Cap. XL.

THemison uerò quædam rectè dixisse perspicitur ob cardiacorum curationem, quædam prauè. Vino nanque cum amylo, trito cum bulbis, & ammoniaci gutta cum uino & oui albore, & pipere trito cum sinapi, corpora defricanda existimat. Dat etiam cibo allium cum pipere: dehinc in scaphulam deponi iubet ægrotantes, quæ sit aqua plena calida. Item post cibum adhibet gestationem, siquidem sint, inquit, imbecilla, ac debilia nimium corporis officia, & indigeant

geant hoc adiutorio, quo partim etiam caro commo-
* sua ueatur,* sed [a] promota substantia, hoc est spiritu, at-
¶ a aucta que nutrimento, ex quibus concreta perspicitur: quæ omnia facere ualet gestatio, omni corpori suffundens materiam. Mox denique inquit alleuatos, atque magnitudinem accipientes pulsus inuenimus. Sed hæc Asclepiadis nugis sunt adiungenda. Demonstrauimus enim feruentium medicaminum fricamenta esse necessariò noxia, & sinapi. Tentat etiam inflabiles cibos: & quanquam hæc sint omnibus celeribus atque acutis paßionibus inimica, multò tamen uehementius cardiacis. Gestatio uerò & incongrua, & intemporalis esse probatur. Incongrua inquam, siquidem sit laxatiua. Omnis etenim motus uiarum efficit raritatem. Intemporalis autem, siquidem post cibum fieri iubeatur. Etenim si sanos post cibum uexat motio, non permittens naturæ quadam requie, ac tacito mo-
* cibum ac potionem tu ad suos effectus * accepta perducere, quid sperare de ægris ac solutione laborantibus poterimus? Pulsus uerò post gestationem erigitur cardiacorum, non ob resumptionem uirium, sed ob turbationem corporis
* augeri motu conceptam, ex qua magis * adiuuari paßionem dissolutione corporis iudicamus. Hic ratio celerum cum febricula paßionum curationis terminatur. Nunc transeundum ad eos qui sine febribus esse noscuntur.

*

LIBRI SECVNDI FINIS.

534

CAELII AVRELIANI METHODICI SICCENSIS OXEON, LIBER Tertius.

De Synanche. Cap. I.

Elerum cum febricula paßionum curationem præscriptis tradidimus libris: nunc autem earum quæ sine febribus esse noscuntur ordinabimus, quo cunctarum perfecta distinctio compleatur. Initium nanque à synanchica paßione sumemus, quæ nomen à suspendij similitudine habet, quòd non aliter quàm laqueus præfocans interficiat: nam Græci Anchonas suspendia uocauerunt, siue quòd spiritum continendo spirationem neget: græci enim συνέχειν continere appellant. Alij uerò etiam cynanchen, uel lycanchen hanc paßionem uocauerunt, siquidem frequenter hæc animalia afficit. Nam canes cynas, lupos * lycos uocauerunt, quorum quoque similes uoces, siue ululatus in synanchica paßione constituti, cùm præfocari cœperint, emittunt. Synanches igitur alia est sine manifesto indicio, alia cum uisibili atque manifesto: & alia intra oris spatium, alia exterius, alia ex utroque, * hoc exteriore, atque interiore, parte dextra uel sinistra, aut in utraque. Denique quidam specialem discretionem etiam nominibus posuerunt, ut Valens physicus libro tertio curationum. Eam igitur quæ sine manifesto tumore est, sine nomine reliquerunt. Eam uerò quæ cum manifesto, si in utraque (aiunt) parte* interiorum fuerit, cynanchen uocandam

* λύκους

* hoc est

* dextra & sinistra parte faucium

*uocandam. Siquidem facit difficultatem spirationis, atque oculorum promunentiam, & linguam procidentem, tanquam canibus auidis sæpe contingit, cum ea quæ minimè transuorare poßunt, admonente natura, auiditate impauida, minas cōtemnentes inuadunt, quæ sæpe faucibus inhærentia, atque ancipiti retentione tardata, neque percipere, neque reddere ualuerunt. Eam uerò, quæ in altera fuerit parte, paracynanchen uocauerunt. Item in exterioribus, atque utraq; parte tumore constituto hyanchen appellauerunt. Siquidem suum colla his sæpißimè inflatioibus * afficiātur, quos Græcè hyas appellant. At si interius atque exterius, & in * utraque parte fuerit tumor, tunc proprio nomine synanchen memorant nuncupandam. At si in altera fuerit * parte, parasynanchen. Nihil autē refert speciales differentias proprietate nominum separare. Antecedentes causæ quibus hæc sufficitur paßio aliquæ sunt occultæ, aliquæ manifestæ, atq; cæteris quoq; communes paßionibus, maximè tamen conabiles atq; laboriosi uomitus, plus etiam si post cibum iam corruptum. Item uinolentia, uel niuis potatio, aut exclamatio uehemens, atque eodem modo perseuerans, quam Græci monotonon uocant: Item Catarrhus, & acriores cibi præter consuetudinem accepti, item feruentia, atque ignita medicamina pota, uel purgatio per belleborum prouocata, quibusdam etiam fœminis mēstrualis retentio purgationis. Afficiuntur autem hac paßione magis uiri quàm mulieres, quorum plus ætatis mediæ & iuuenes, quàm pueri atque senes. Hanc * diffiniens Asclepiades paßionem secundo libro explanatorio aphorismorum Hippocratis, synanche, inquit, est humoris fluor, siue humectatio faucium, uel summi*

* afficiuntur
* dextra & sinistra
* sed simul extrinsecus, ac intrinsecus.
* definiens

summitatis ipsarum, sæpißime ex capite accidens, sed hoc peccanter diffiniunt. Omnis enim humoris fluor* * definiit
quem rheumatismum uocant, multi liquoris est lapsus, siue egestio. In synanchicis uero tumor uidetur, & nõ, ut supra diximus, humoris plurimi egestiones, nisi hoc aliquando ex pressura uenerit. Nos uero iuxta Sorani sententiam synanchen dicimus difficultatem transuorandi, atq; præfocationem acutam ob uehemẽtiam tumoris faucium, siue in locis quibus nutrimenta transuoramus. Adiecta est autem transuorandi difficultati præfocatio celerrima, siue acuta, ad discretionem tumoris tonsillarum siue uuæ. Vbi enim synanche fuerit, etiam tumor necessario locorum supradictorũ consequetur, sed non illico, ubi tumor fuerit eorundem, etiam synanche nuncupatur. Siquidem qui mediocri difficultate fuerint transuorandi impediti, nondum synãchici uidentur. Hæc enim in magno tumore paßio intelligitur habere substantiam. Item ad discretionem præfocationis illatæ per laqueũ. Est enim ipsa quoque acutißima, atque celerrima præfocatio, sed non ex tumore descendens.

Quæ consequantur synanchicos. Cap. II.

SEquitur autem eos qui iam paßione tentantur *querela sine ulla ratione, atq; difficilis motus colli, & gutturis. Item saliuatio plurima præter tumorem, & subdolens faucium sensus, cum asperitate sensibili. Item difficultas transuorandi liquoris soliti, saliuarum more collecti:* tunc spirationis uelut impedimentum, tanquam,* obstantis craßioris humoris. Surgente uero ac crescente paßione, sic ut manifesto tumore pars fuerit rubens facta, uidebitur tumor fau-*

* tum
* obstãte craßiore humore

cium, atq; uuæ, & supra linguam partium, & summitatis gutturis, cum difficultate transuorationis omniũ acceptorum. Præfocatio etiam pro tumoris modo, spirationis difficultas, & nausearum prouocatio. Dehinc sicca * tensio si quis os ægrotantis aperuerit, & digito linguam * oppresserit, inuenitur. Crescente uehementius passione, omnium tumor efficitur, colli atq; uultus, & humoris crassioris, ac saliuarũ fluor, oculi prominentes, sanguinolenti, & uenarum extensio. At si peius increuerit, linguæ ultra dentes ad exteriora prolapsio, ariditas siue siccitas faucium, articulorum gelidus torpor, pulsus celer, densus iacendi difficultas, & magis in supino schemate, uel in latere: frequens etiam sedendi cupiditas, item loquutio nõ articulata, sed confusa, atque cum dolore. At si in exitium passio cœperit ferri, liuor uultus: uocis amputatio: gutturis atq; pectoris stridor: & recursio, siue recursus poti liquoris: pulsus defectio, quam Græci ἀσφυγμίαν uocant, & quibusdam caninus uocis sonitus, quibusdam oris spumatio. Tunc etiam necessario mortis effectus. At si sine manifesto tumore fuerit passio, sequitur * collorum tenuitas, cum extensione atq; subrectione inflexibili. Item uultus & oculorum cauitas: frontis extẽtio, color plumbeus, spirationis difficultas plurima, nullo, ut supra diximus, manifesto tumore, siue * inflatione aliqua apparente, neq; in internis, neq; in externis partibus, hebetudo plurima, atq; imbecillitas ægrotantis: & celerrimus, uel * acutus cum præfocatione, mortis effectus. At si circum colla se * ignis sacer infuderit, siue in pectore apparuerit, & fuerit perseuerans, frequentissime bonum portẽdit. Siquidem ascensus tumoris ex alto ad superficiem uenire uidetur. At si sine

* inflammatio
* depresserit
* colli
* inflãmatione
* acutissimus
* erysipelas

si sine ulla ratione adiutorij cuiusquã medicinalis beneficij, repente* non apparet, salutem negabit, descẽsus enim à superficie corporis ad altiora monstratur. At si forte non secundo irruens, uel ex alto acceptus ad superficiẽ fuerit ignis sacer, sed antecedens passionem: aut eidem concurrens, omnia mala significat. Humor autem plurimus siue saliuarum fluor in crassitudinem coactus si in statu apparuerit, mala ostendit. Post statum uero passionis, salutaria pollicetur. Aliàs enim plurimã præfocationẽ significat, aliàs corporis laxamentum: in quibusdã etiam tantũ tumor increscit, ut stricturã faciat in faucibus atq; gutture, & mento. Est autem passio stricturæ acuta, atq; celeris, & uehemẽs, & sæpissime continua, aliquando intercapedinata.

* introrsum redit, atq; diuanescit.

Quomodo curandi sunt synanchici. Cap. III.

Oportet in passione constitutos, iacere loco lucido atq; moderatæ amplitudinis, nullo etiam odore corrupto, calido. Est huiusmodi laxatiuus aer, & qui primus tumentibus partibus misceatur. Iacendi schema esse supinum conuenit, paulo leuatius capite collocato, firma atq; immobili positione, uel qua se magis releuari ægrotantes dixerint. Omnis enim motus* dolidus est tumore oppressis. Lanis etiam mundis ac mollibus & non infectis, dulci atq; calido oleo infusis colla protegenda cum thorace, adhibita articulorum blanda fricatione. Transmittitur enim naturalis uaporis laxamentum, etiam ad illas partes quæ patiuntur. Adhibenda quoq; requies & abstinentia usq; ad primam diatriton cum gargarismate laxatiuo, cuius species siue materias paulo pòst subiiciemus. Adhibenda etiam fomentatio olei dulcis calidi, & apponẽdæ exterioribus partibus uesicæ oleo dulci calido se-

* molestus

miplenæ. Adhibenda etiam phlebotomia si uehemēter passio coegerit, intra diatriton. Etenim indiget repētina sanguinis detractione, ob celerrimū laxamātum. Si autem minus necessitas impulerit, in ipsa diatrito, uel durantibus uiribus etiam post ipsam, phlebotomia poterit adhiberi, si tunc necessitas emerserit faciendi. Cuius facti rationem de specialibus adiutoriis scribentes docebimus. Igitur intra diatriton phlebotomato erit post detractionem sanguinis caput fouendum, atq; collum oleo calido, & ex eodem auribus quiddā immittendum, tunc gargarizandū. Potum dabimus aquā calidam, uel mulsum, & non coaceruatim, sed paulatim, ne transuoratione graui ac percussu tumētia* indignentur. At si in ipsa diatrito flebotomiam adhibuerimus, oportet post detractionem factā circum ungere corpus ægrotantis oleo dulci, atq; calido, & faciem aqua calida mediocriter fouere. Tunc sorbilem cibum dare, sed omnino tenuem, uel fluidum, uel panem ex mulso tinctum. At si transuoratio fuerit difficilis, qua obsistente non percipiant ægrotantes accepta, erit sufficiēs uiribus fulciendis mulsum guttatim faucibus infusum: perseuerandum etiam usq; ad declinationē passionis, in alterna dierū cibi refectione. Conuenit præterea post phlebotomiam sequētibus diebus cataplasmatibus uti, quæ circum colla erunt extrinsecus apponenda, mitti tamen simplicitate confecta, ut est panis calidus ex aqua & oleo, uel mulso diligenter emollitus, uel pollines tritici aut hordei, aut seminis lini, aut fœnugræci. Singula hæc siue commixta ex calida & oleo & melle, uel aqua in qua fuerit decocta hibisci radix, aut contrita & admixta. Mutanda præterea frequentius erunt hæc cataplasmata, ne perseueratione sui,

* irritentur

*ne sui, corrupta corporis exhalatione, *in acorem ue niant. Erunt etiam calefacienda, quo tardius maneant *euaporata, positis extrinsecus saccellis ex cantabro aqua cocto confectis, uel uesicis calida & oleo semiplenis. Conuenit etiam spongiarum uaporatio, expressarum ex aqua calida, aut admixto oleo, uel decoctione mitium materiarum laxatiuæ uirtutis. Apponendæ quoq; spongiæ collo atq; gutturi, & his partibus quæ haustum negant, uel ori & naribus: iubēdus etiā æger aperto ore ad semet uaporem rapere. Descendentes enim ad altiora haustu raptæ uaporationes tumorem relaxant. Sunt etiam gargarismata cōgrua cataplasmatibus ut oleum dulce est, atq; calidū, uel calida & oleū: *tunc mulsum aquatū, & decoctū: & lac singulare, siue cū melle, aut aqua admixtū, ut omnia detergātur, quæ forte lactis tactu fuerāt *derelicta, ne remanentia feruore locorū in acorē *ueniant. Item utendū decoctione cantabri atq; glycyrizæ, uel lini seminis, ac fœnugræci, sed nusquā ad crassitudinem succi facta decoctione, ne ob uiscosam tenacitatē, humorū fluori connexa, difficultatē faciat spirationis. Tunc etiā decoctione hibisci utendum, uel maluæ agrestis, aut myxarum Syriarū, aut musci herbæ, atq; palmularū pinguiū, uel fici succulēti. Item succo halicæ aut ptisanæ. At si passio cœperit declinare, conuenit etiā *cybariticū & creticū passum. Ea uero quæ sunt leuiter stringentia, & quæ appellant *stymmata, nunc incongrua iudicamus. His enim utemur quoties initia fuerint passionis, leuibus adhuc querelis affecto ægrotāte, aut dolore leui in faucibus, uel uua. Tunc enim etiam Thessalus adhibendā poscam iudicauit, siquidē pronos atq; in passionē synanchicā decliues, nec dū tamen patien-*

* in rancorem
* euaporantia
* tum
* delibuta, ne remanens
* veniat
* Sybariticum
* σύφρυτα

* curaueris

tes* uocauerit. Vtendum deniq; non solum posca, sed etiã decoctione leuiter cõstringentium materiarũ, ut rosarũ, palmularũ thebaicarũ, lenticulæ, myrti, lentisci, mastichis, quæ singula erũt in mulso decoquenda, uel quolibet ex supradictis succo, quoties uiderimus constrictiuã uirtutẽ admixtione laxatiui liquoris esse frangendã. Facit etiã oryzæ succus, atq; diacodiõ medicamen mulso resolutũ, ac* sæpe substãtia seruata sæpe cibus* illitũ. Non aliter etiã quod diamoron appellatur, & dioporon, & * dyamirrhion,* siue Andronis, & Polyidæ sphragis, & anthera cũ melle, & omne medicamen quod confectum sit ex malo cotoneo, aut punico, uel rosæ floribus, uel mali punici cortice, siue galla, uel omphacio aut lycio, & his similibus. Sed in augmento paßione constituta illis utemur, quã supra iandudum memorauimus. Humorẽ prætereà feruore *nutritum* si glutinosum uiderimus factũ, tanquã in oculis supernatantẽ, spõgia calida detergimus: sin uero in alto fuerit cõstitutus, * dypyrena immissa prætecto eius capite lana molli, ac limpida. Etenim si remãserit, præfocationẽ magis accelerat. At si nimiũ altiora tenuerit, ut uideri nõ poßit, erit tenuãdus, dãdo mulsum, sed præcoctum. Est enim efficacioris uirtutis, quã si nõ fuerit coctũ. Quidam etiam ptisanã dederũt paruo sale admixto. Sed sunt fugienda quæ usque ad sensum ueniunt mordicationis: siquidem tumoribus prouocatis fluor quoq; humorum crassescit. At si uenter officium non agnouerit, etiam clystere utemur, iniicientes aquam calidam cum oleo, nunc solam, nunc admixto melle. Etenim surgens ex isto liquore uaporatio * collaxat tumentia, & egestus uenter facilia facit spiramẽta non solum synanchicis, sed etiã sanis

* Sæpe
* illita
* diamyrton: vel Διαμυρ[?]ίνης.
* &
* densatum
* si glutinosum factum oculis viderimus tanquam superna tantem,
* dipyrene immisso
* colla laxat

sanis hominibus. Manens enim alienitas grauat, atq; oppreßione quadam accerrimas facit corporis exhalationes, quibus tumentia* prouocētur, caput impletur. Sed post clysteris usum erunt etiam cucurbitæ cum scarificatione apponendæ, dimißionis tempore. At si continuatio fuerit, initio lucis, quo tempore etiam cæteris* districtiuis adiutoriis uti conducit. Apponendæ aliæ igitur collo tenus, uel gutturi quæ loca anthereona Græci uocauerunt: item ceruici, siue neruis maioribus, quos tenontas appellant. Item* singulas ex utraq; parte sub aurium lacunis, quibus in locis etiā faucium positio esse perspicitur. At si paßio perseuerarit, & æger ad perferendam curationem fuerit, mollis, ut ferri cuspide metu se contingi prohibeat, sanguisugas, quas Græci βδέλλας appellant apponemus iisdem locis, quæ supra memorauimus.* Tunc post earum casum, si* minime factam sanguinis detractionem uiderimus, cucurbitas apponemus, ut præfecta sanguisugarū uulneratione, raptu cucurbitæ detractio compleatur, & olei fomento utemur atq; cataplasmatibus* consequentib. & uaporationibus: debinc epithematib. oleo calido infusis:* tūc superpositis spōgiis ex eadē materia expreßis uaporamus. Etenim saccellorū siccā uaporationē tanquā densabilē reprobamus. At si maior fuerit tumor, ipsam quoq; linguā scarificamus, atq; fauces & palatū tenui ac lōgiore phlebotomo. Etenim locali sanguinis detractione tumentia relaxantur. Tunc post scarificationē mitibus gargarismatibus utemur. Si declinare paßio cœperit, etiam subunctionibus faucium, uel interiorum utemur, ut melle decocto: uel medicamine confecto decoctione agrestis maluæ, & fœnugræci seminis, & lini, cum amylo, & melle, &*

*excrementorum aliena & superuacua fex.
* prouocantur
* stricturam dissoluentibus.
* singulæ
* tum
* parcius
* conuenientibus: idoneis.
* tum

oleo: uel uuæ passæ medio, proiecto ac secreto semine,
* contrito — **contritis cum pane, uel decoctione lini seminis: uel*
melle, & passo cretico, quibus incocta sit radix agre-
stis maluæ, uel alicæ, atq; lini seminis polline. At si pas-
sio perseuerauerit, secundo uel tertio scarificationem
adhibemus, non solum gutturi, uel tonsillarum uicini-
* Antherewna — *tati, quam Græci*antheona uocant, & neruis maio-*
ribus ceruicis, quos tenontas appellant, sed etiam occi-
* umoplatis — *pitio & *palis, & interscapulæ, quod Græci meta-*
phrenon uocant, & pectori. Etenim quanquam uehe-
menter loca transuorationis patiantur, cæteræ quoq;
partes corporis necessario consentiunt. Multi deniq;
* euincendæ — *non aduertentes rationem*reuincendæ passionis, sola*
a morbi causam liquidis siue humoribus tribuentes. — *auersione materiæ pugnantes, atq; [a] in liquidis*cau-*
sis ponentes, principaliter aiunt inguinibus cucurbi-
tas infigendas, tum præcordiis, tum supra mammas,
* causam — *cum scarificatione, dehinc gutturi, atque collo, eius-*
que partibus. At si declinatio fuerit confirmata, da-
bimus cibo pultem, atque oua sorbilia, uel porcinum
* reiicientes fugientes. — *cerebrum, longè*seruantes omne quod fuerit acre, si-*
* apperibile & stomoticũ. infra pag. 271. apertibile. — *ue immodicè*appetibile, uel inurens, uel uinosum, uel*
asperum, aut aridum, uel quod ualeat transuorationis
loca lacessere. Facilè etenim passio ex occasione par-
ua recurrit. Apponenda etiam cerotaria ex oleo dul-
* Gleucino — *ci, aut cyprino, uel*glaucino, aut irino confecta, uel*
malabathrino, cum radice hibisci. Tunc lauacro uten-
dum, ac deinde uino.

Quomodo Synanchicos aliarum sectarum principes curauerunt. Cap. IIII.

ANtiquorum Hippocrates libro quem ad senten-
tias Cnidias conscripsit, ex utroq; oportere in-
quit brachio synanchicos phlebotomari. Sed hoc erit
euitan

euitandũ. Siquidem coaceruata sanguinis effusio, animi facit defectionem, & propterea prohibet tantum detrahi, quantum sufficiat ad relaxandam stricturam. Diuidit etiam uenas sub lingua constitutas, quod est non solum inutile, uerum etiam noxium. Siquidem incongrua est ex locis patientibus sanguinis per uenas detractio. Plurima etenim in exitum prouocata materies confluens, necessario completis locis abstenta, modum superat detractionis, ut grauatæ partes potius aduentu, quàm releuatæ recessu materiæ uideantur. Dehinc subleuandarum uenarũ causa erit laqueus collo circundandus, & tunc maxime, quando sine ullo manifesto tumore synanchica fuerit paßio. Laqueus autem, quòd præfocationem augeat, nulli dubium est. Quinetiam sanguinis fluorem ex supra dictis uenis difficile posse abstineri perspicitur. Neq; enim aliqua cõstrictiua adhibere sine ullo periculo poterimus, neque diuisa colligare erit cuiquam poßibile. Est etiam naturale tumentia loca post diuisuram in fluorem sanguinis facile deuenire. Vtitur quoq; gargarismatibus calidis, atq; uaporationib. quorũ materiã non enarrauit. Dehinc caput corradi, & iugiter uaporari iubet spongiis, tunc contegi cerotario, atq; lana. Potum dat aquam calidam & mulsum. Paßione declinante succo cibandos dicit, cuius speciem non enarrauit: nescius etiam, quòd in plerisque declinatio post quinque dies, uel sex adueniat, & sit immodica usque ad eius initium cibi abstinentia. Vaporare uerò oportet, sed non caput magis, quam colla atque gutturis exordium, quod Græci anthereona uocant. Tunc post uaporationem fouere, atque cerotarium declinante paßione apponere. Item neque potum, quantum dandum,

uel quomodo, uel quando, manifestauit. Praeterea secundo libro de morbis, clysterizandos inquit, atq; purgatiuis medicaminibus releuandos, quae Graeci cathartica uocant, quorũ ex acrimonia magis tumentia prouocantur. Phlebotomari quoque ex locis sub mamilla constitutis, noxium atque *putidum iudicamus. Noxium, siquidem plurima oportet corpora diuidi, cum neq; facilè sub uisum uenae deuenire *possunt. Putidũ, siquidem sine ulla difficultate ex brachio poterit sanguinis approbari detractio. Dehinc iugis atq; coaceruata materiarum detractio, clysterum & purgatiuorum medicaminum, & phlebotomiae, uexabilis esse perspicitur. Item si plurima (inquit) praefocatio occurrerit, clysteris auliscum quem nos tibiam dicere poterimus, faucibus inquit immittẽdum, incẽdens hyssopum, sulphur, bitumen, quorum rapere odorem praecipit aegrotantem per eandem fistulam: *quorum sine dubio promptus est error. Nititur enim immittere fistulam faucibus, quae neq; aërem tenuissimum percipere possunt, ui passionis oppressae. Dehinc austero fumo aegros implendos existimat, quo saepe etiam sani praefocatione afficiuntur. Vltimo etiam ex duobus brachiis atque uenis sub lingua constitutis sanguinem detrahendum probat, quod supra damnantes *frustrauimus. Non enim sine multa corporis uexatione fit. Diocles uerò libro, quo de passionibus & causis & curationibus scripsit, sanguinosos inquit homines ex utroque brachio phlebotomandos. Eos autem qui minus sanguinis habuerint, solum scarificandos. Tum felle taurino cum herba pediculari, quam staphida agriam uocant, & nitro, & cocco cnidio, iugiter inquit ungendos, utens etiam gargarismatibus iisdem

* uanum: stolidum: inutile.

* possint

* qua in re

* fr[illegible] fieri diximus.

iisdem. Dat quoque sub lingua piper continendum, uaporans spongiis collum, & cerotariis contegens, præcipiens ægrum tenuandum, ultra quam fas est. Neque nunc solos phlebotomandos sanguinosos probamus, sed omnes paßione affectos permittentibus uiribus: neq; ex utroque brachio, ut supra docuimus, neq; acerrimis utendum unguentis, & gargarismatibus, sicut neque in tumoribus oculorum similibus inunctionibus. Etenim staphisagria etiam sanos plerunque synanchicos fecit, quum repente *inflationem faucium fieri cogit. Dehinc omnino neq; tenuari, deducendo corpus, siue eius habitudinem, conuenit medicinæ, sed relaxare tumentia rebus congruis ac remißiuis. Item Praxagoras quarto libro curationum, synanchicos clysterizat, & sudoribus prouocatis *deducit, aliquãdo etiam phlebotomat, dans quoq; medicamen uomificum, quod emeticon appellant. Tunc uuã præcidit, uel aliquando *diuidit, & pice lẽta uulnera curat, sed horum iudicium ex aliis accipiendum probamus. Nam uomitus ingens distentione & præfocatione sæpe peremit. Dehinc tumens uua laxatione indiget, non amputatione, sicut neq; aliæ quoq; corporis partes, quæ necessario erunt mitigabiliter relaxandæ. Erasistratus secundo libro anatomicorum de singulis paßionibus scripto, in quibusdam inquit synanchicis uaporatione utendum spongiarum, atque cataplasmatibus, & ex uino, medicamen transuorandum quod catapotium appellauit, ex castoreo confectum: sed omnia peccanter. Etenim uinum constringit: castoreum uero acerrimæ esse uirtutis nemo negat, quæ indubitanter sunt tumori contraria. Herophilus de synanchicis nihil dixit. Asclepiades uerò secundo libro celerum uel

* inflammationem.

* extenuat, emaciat: vt pagina præcedẽte.

* scarificat

acuta

acutarum paßionum inquit: synanchicis conuenit sanguinis detractio atque uentris depurgatio, & cataplasmata, & oris collutio, & gargarismata, & superunctiones tenuabiles, atque * apertibiles, ut sunt ex hyssopo, origano, & thymo, meliloto, absinthio, fici coctione, nitro, staphide agria, centaurea, elaterio, felle taurino, cedria, adiiciens etiam cucurbitæ usum cum scarificatione. Negans quidem * quicquam posse sanguinis elicere, siue, inquit, quòd cum febribus sit paßio, siue quòd maior causa sit tumentium partium, quæ contrario raptu superet cucurbitæ feruorem, * & non poßit efficere detractionem. Tum phlebotomiam probat ex fronte faciendã, uel angulis oculorũ, uel uenis quæ sub lingua sunt, uel è brachio. At si maior (inquit) paßio fuerit, * diuidendæ sunt fauces, hoc est tonsillæ, & partes supra uuam constitutæ: etenim * summa est in his æqualis siue par incisura, quam appellauit * homotomiam. Dehinc à ueteribus probatam approbat arteriæ diuisuram, ob respirationem faciendam, quam laryngotomiam uocant, uariæ ac multipliciter peccans. Omne etenim quod acre fuerit, atq; tenuans, incendit humorem. Ipse denique in phreneticam uenturos paßionem multa inquit affici materiæ, ad hæc eiusdem acrimonia. Est etiã noxia & patientibus locis phlebotomia, sicut suprà docuimus. Item clysteribus utendum ob auertẽdam materiam, uel auocandam à locis patientibus, inconsequenter iubet. Est enim contrarium detractioni per uenas ex patientibus locis faciendæ, quam ipse probauit. Item inordinaliter scarificandum primo, dehinc phlebotomandum iudicauit. Etenim locales detractiones * insidente atque infirmata, * & stante paßione, adhibendas probamus.

* aperibiles
* quidquam posse cucurbita sanguinis elici.
* vt ea non
* scarificandæ
* summi auxilij
* homoioto. miam
* desidente: alij decidente.
* & non

bamus. Est etiam inexerciti Medici ob febrium causam suspicari materiam raptu cucurbitæ non elici. In usu enim uidemus sine ullo impedimento in febricitantibus effectum cucurbitæ prouenire, atque eductam detrahi materiam. Adducitur nanque caro, & spiritus, & sanguis. Dehinc neque crescente accessione cucurbitas infigimus, tempore quo ad * altiora materia cõducitur. Est præterea tumentium partium molestißima atque periculosa diuisura. Vehementes nanq; sanguinis effusiones efficit, & quæ prohiberi minimè possint. Si enim easdem constringere uoluerimus, celerrima præfocatio consequetur: at si abstinere neglexerimus, celerior mortis effectus sanguinis effusione perspicitur: uel si fortè sanguinis fluorem effugerit quis, cancrum * atque gangrænam non effugiet, ob augmenta tumoris. * Non enim naturali habitu constituta * condiuidũtur, quanquã constrictiué tractata sæpißimè tumescere uidentes, in tumore constituta cùm diuisa fuerint, si constringendi caruerint facultate, uehementius in tumorem uenire, sperare poterimus. Nam omnino in tanto tumore, in quo digitorum immißio * improba esse perspicitur, atque cataplasmatum, & gargarismatum usus * æger atque difficilis ægrotanti uidetur, quomodo non altiorum diuisura inimica saluti probatur? Est etiam fabulosa arteriæ ob respirationem diuisura, quam laryngotomiam uocant, & quæ à nullo sit antiquorum tradita, sed caduca, atque temeraria Asclepiadis inuentione affirmata: cui, ne nunc occurrentes, latius respondere uideamur, aut tantum scelus angusta oratione damnemus, libris quos de adiutoriis sumus scripturi, respondebimus. Themison uerò sine febribus acutas paßiones rectè curare

* externas partes

* siue

* Nos

* cùm diuidũtur

* laboriosa, molesta

* grauis

Asclepiadem probans, huic accusationi subiicietur. Serapion primo libro curationum, clysteribus synanchicos euacuat, atque phlebotomia, & cataplasmatibus, & unguentis acrioribus utitur, & prouocatiuis, & * apertiuis, quæ * anastomatica appellant. Præcauet autem in omni abstinentia cibum uel potum dare. Sed est etiam hic facile accusabilis. Etenim acria atque tenuātia excitare tumorem nemo dubitat: phlebotomia uerò adiecta clysteribus uexabilis esse perspicitur. Dehinc dicens * materiarum nomina, ea ex quibus adiutoria conficiuntur scribere neglexit. * Cùm nullo alio quolibet adiutorio minus utilis cibatio, atq; potus * probentur, arte adhibita, atque formata. Heraclides Tarentinus 3. lib. curationū, de internis scribēs, eos, inquit, qui sanguinis multitudine uexātur clystere præpurgatos phlebotomamus, nunc ex brachio, nūc ex uenis, quæ sub lingua sunt: uaporationibus spōgiarum admotis collo atq; gutturi, ex aqua calida, in qua fuerit præcocta ruta, uel pulegium. * Tunc cataplasmata * apponendo probat quod omen lysin appellamus, ex mulso confectum, cui erit admiscenda chamæpitys, uel iris illirica, aut ficus. Nocte uerò, inquit, cerotarium apponendum ex irino oleo, atque resina iusta parte in comparationem pōderis ceræ. In his uerò quibus * locorum craßitudinem suspicatur, ungendas inquit fauces melle atque omphacio, & gargarismate utitur mulso, in quo præcoquit ficum, uel origanum, & admiscet piper. Dat etiam elaterium in pondere denariorum septem. Multis uerò obolum dimidium cum melle & aqua, aut mulso. Dehinc medicamen quod appellauit emeticon uomificæ uirtutis, * & conficitur hoc modo: Origani, atque heracleotici panacis

Marginal notes:
* aperitiuis
* ἀναστομωτικὰ ea sunt
* medicinarū
* Præterea
* Probatur
* Tum
* apponēdum
* succorum
* quod

nacis, manipulum accipiens, demerge, inquit, in uasculum rubri æris, tum * rhus quod appellamus rubrum, heminas quatuor, atque cepulas * germanas uiginti, quibus circumtollemus exteriorem corticem, & has quassantes * immittimus. Tunc * infundimus uinum Chium, uel Rhodium, aut Cnidium quatuor heminis, & sub sole ante ortum caniculæ uiginti diebus, atque post hortum uiginti diebus, ponemus. Tunc cum fuerit liquor insumptus, infundemus alias quatuor heminas, atque * alia sub sole linquimus. Tunc iisdem diebus mittimus medicamentum in pilam, & conterentes formamus trochiscos, quorum maiores erunt drachmarum singularum, & dimidiæ: Alij uerò drachmarum singularum: item alij dimidiarum drachmarum: singulos dabimus, uirium comparationi congruos, cum mulso, uel pro eclectario cum melle. Etenim uomitum humoris uiscosi hoc efficit, & uentrem deducit. Aliqui, inquit, etiam melanteriam admiscent, & tapsiæ * succum obolos tres. At si difficilis fuerit uomitus, penna oleo ueteri intincta, atque faucibus immissa prouocandum probat. Vtitur etiam aliquando medicamine ex omphacij succo, & elaterio confecto, atq; diagridio, cum nigro helleboro, & sale, si fuerint in uomitum difficiles ægrotantes: uel elaterio cum aceto, & ruta: & rursum elaterio cum sinapi, & salibus. Eos inquit qui perfrictione synanchici fuerint effecti, phlebotomari prohibemus, atque clysteribus depurgari, cæteris uerò omnibus ex qualibet causa synanchicis effectis, erunt hæc adhibenda: fulciendos etiam omnes iudicat uel nutriendos sola aqua, uel mulso, cætera quoque ciborum prohibet. Sed hoc omne experimentum siue tentatio promptissimè ex * occultis suspicionibus uidetur

* rhois
* Germanas: sic fortassis bulbos vomitorios appellat
* immittemus
* infundemus
* alio
* succi
* dubiis, & incertis, non manifestis & apertis.

detur esse prouisa. Etenim *empiricus solam seruationem intuens, quam teresin uocant, sanguinosos nunc phlebotomandos existimat, non aduertens quia omnes synanchicos ob stricturæ uehementiam oportet phlebotomari, promittentibus uiribus.* Denique *ridendum est etiam, quòd eos, qui ex perfrictione synāchici fuerint effecti, phlebotomandos negat, non aduertens præsentia, & inquirens factorum causas.* Noxia *etiam sunt cataplasmata, quæ adhibenda probat, atque uaporationis genus, acrimoniæ causa earum specierum quas admiscendas iubet: siquidem sunt * incendiosa.* Item *uomifica, quæ emetica appellat, etiam nō tumentia in tumorem faciunt deuenire.* Etenim *ferulago, quam thapsiam appellant, sufficiens est etiam * putredinem partium quas attigerit facere, atque * inflare naturali habitu constitutas.* Non *aliter etiam illa quæ conficiuntur ex cepe, & omphacij succo, & rhu rubro, uel horū similibus.* Item *oleum uetus acre est.* Illa *uerò, quæ cathartica appellat, per clysterem adhibenda, quæ nos purgatiua uocamus, turborem magnum faciunt, atque stomachum uexant, & cætera quæque neruorum.* Est *præterea iners, tempus dandi cibi non definire.* Nostræ *etiam sectæ quidam adhuc ueterum errore detenti, insuetas graues materias adhibendas probauerunt.* Nunc *urinam siue * fimum humanum cum melle, & *myrtha, atque ruta: nunc centauream, & absinthium, & abrotanum, & thymum, & aristolochiam, & tymbrā, quam nos satureiam dixerimus, & sinapi: nunc* Pythagoricum *atque* Isyperium *trochiscum, nomine inuentoris appellatum: nunc polyidæ sphragida quam appellant, atque * constrictiua, tum unctiones & cerotaria ex unguentis sampsuchi, atque*

roris

* *incendiosæ*
* *vredinem*
* *inflammare*
* *pueri, & canus stercus Galenus probauit*
* *Myrrha*
* *districtiua: vt suprà pag. 167.*

roris marini, quorum singula tumoris sunt prouocatiua ob feruoris nimietatem, atq; desiccandi uirtutem, & *recorporandi, cum sit celeritas paßionis simplicibus curanda uirtutibus.

* τοῦ μετασυγκρίνειν.

De Apoplexia. Cap. v.

Apoplexia dicta est, quòd tanquam ex letali percussu repentinum faciat casum. Est autem oppreßio sæpe sine febribus, repẽtina, & *quæ sine febribus priuet corpora, & semper celerrima, & nunquã tarda esse probatur. Sed eius antecedentes causæ communes cum cæteris esse accipiuntur, magis tamen iugis adustio, & perfrictio uehemens, & indigestio frequens, lauacris *exercita, usus etiam ueneris, & magis in senibus. Item uulneratio *membranæ, in pueris uero etiam uehemens *saltus mẽbranæ cerebri. Quibusdam igitur ante casum nullum præuidetur signum: quibusdam uero præcedunt quædam significantia passionem, ut grauedo, uel dolor capitis, aut uertigo: aut aurium tinnitus, & in solitos usus difficilis motus: uultus mœstitudo: saltus *membrorum, & magis præ cæteris partibus labrorum: tremula loquutio, & ueluti minus expressa: aut interruptio proferẽdi sermonis, sine ulla ratione: uel obliuio mox dictorum: uultus etiam plenitudo: egestionum difficultas. Sed hæc communiter antecedunt, uel præeunt etiam his qui in epilepsiam, uel furorem uenturi uidentur. Irruente passione uocis amputatio sequitur, & mẽtis oppreßio ex repentino casu, immobilitas perfecta totius corporis, atq; conductio uultus: quibusdam etiam suspensio palpebrarum, atq; oris hiscẽs distantia: pulsus densus, & quadam persecutione fugatus: articulorum gelidus torpor: parua respiratio: color plumbeus, atq; inuo-

* ut paulopost, & quæ sensibus priuet.

* excita

* meningis quæ cerebrum tegit

* illisus membranæ, quæ dũ mouetur, uicinis oßibus se impingit.

* palpitatio παλμός

m

luntaria lachrymatio. Peiorante paßione atq; in exitium ægrotantis crescente, uultus adductio, ita ut longior nota uideatur imago: præcordiorum prominentia, atq; totius corporis frigidus torpor: pectoris stridor, & superiorum partium sudores frigidi: immobilis etiam & super suspensa palpebrarum ac superciliorum positio. At si paßio fuerit leuigata, & in salutaria deuenerit signa, corporis fugabitur torpor, atq; frigus redeunte feruore: partes etiam quædam saltu errante mouebuntur, in his qui omnino caruerant: distillatus humor faucibus transuoratur, quamquam difficile, nec tamen prisca intercesione impeditur. Punctus etiam uel inclamatus ægrotans palpebrā mouet, atque labia conducit, significans sese audire uocantem posse: & uniuersali dicto, quod Græci* catholicon uocant, quidam prima die moriūtur, quidam duobus, uel tribus diebus superuiuunt: Alij uero saluātur, quorum alij statim sese resumunt, alij paralysi partis, uel partium corporis uexantur. Item quidam parua cōuersione mentis afficiuntur, ut aut alienentur, aut tristes, & somniosi uideantur, ut si eos quisquam è somno excitauerit, aliquid alienum loquantur. Est autem paßio stricturæ, atque celer & acuta, & uehemens, & in senibus abundans, & hyemis tempore & autumni fine. Vocatur etiam à quibusdā paraplexia. Vehementius autem in ista paßione patitur caput, sicuti coniiciendum ex his quæ antecedunt, atq; corporis oppresione. Et sunt difficiles curationes fortium hominum. Debiles etenim oppreßionibus magis superantur, atque ferre maiora adiutoria minime possunt. Hinc etiam fœminas specialiter difficilius uiris curari perspicimus, atque senes, & pueros, à perfectis ætatibus, & tab*

* æquè molesta ac prius.

* καθολικὸν dictum, quod ad omnes in vniuersum patet, & spectat.

& tabidos magis, quã qui habitudine uigent. Item eos qui prætacti fuerint ægritudine magis quã qui nulla fuerint morbi cõtagione sauciati. Adiuuat etiã difficultatem hyems, non solum q corpora densct, uerum etiam q quibusdam adiutorijs* oppugnet, ut gestationibus* liberis, ac nudis. Similis autem ac uicina est apoplexiæ lethargia, epilepsia, matricis præfocatio, secũdum aliquos, & paralysis, & grauatio, quam Græci caron appellant & dissolutio. Discernitur ergo à lethargo, siquidẽ omnis lethargus in febrẽ, atq; cum febre fit, rarum habet pulsum & neq; semper sensibus *priuet: Apoplexia uero & sine febribus fit, & paruum atq; densum facit pulsum, & repentinũ tanquam ex letali percussu facit casum. Item* q, ex membranæ uulneratione apoplexia fiat, lethargia uero nunquã. discernitur etiã ab epilepsia. Siquidẽ epileptici qui totius corporis conductione* agitẽtur, & spumas* agãt, apoplecti uero nunquam: Item post accessionem epileptici integro habitu* consurgant frequentius, apoplecti uero paralysin partium sustinent: Item apoplexia acuta atq; celeris semper accipitur, Epilepsia uero etiam tarda sæpißime inuenitur. Item matricis præfocatione discernitur. Siquidem non præcedit capitis querela matricis præfocationem. Item in accessione conducta atq; sese sustollens matrix inuenitur, in apoplecticis uero hoc nunquã contingit. Dehinc cessante accessione apoplectæ fœminæ nesciunt gesta, illæ uero quæ matrice fuerint præfocatæ, * resipiant atq; narrent quemadmodum fuerint oppressæ. Item matricis præfocatio tarda esse perspicitur, hoc est chronia, Apoplexia uero nunquam. Discernitur etiam paralisi apoplexia, quanquam idem multis uideatur ue-

* repugnet
* non opertis, vt in lectica.
* priuat
* hoc falsum
* agitantur
* agunt
* consurgunt
* resipiunt atq; narrant

* *is putauit ἀποπληξίαν esse corporis vniuersi παράλυσιν.*

teribus,ut * Hippocrati, *&* Diocli, *&* Praxagoræ, *&* Asclepiadi Titiensi, *&* Demetrio, *&* si qui alij præterea. *Inquiunt enim apoplectos toto corpore uitiatos paralysi, Paraplectos uero particulis. Themison uero capitis uel in capite paralysin cum mẽtis impedimento, proprie apoplexiam uocat. In aliis uero partibus corporis, sine impedimento mẽtis, hanc ipsam paralysin. Sed non oportet certare de his ex quibus curationis ratio non sumitur. Solum tamen cõmemorandum est, quòd apoplexia celeris atq; acuta natura intelligatur, paralysis uero propria quæ dicitur, tarda semper intelligatur. Item* grauatio *&* * *dissolutio inter* resumptionẽ ueniunt, *&* nunqnam præcordia suspendunt, *&* neq; difficultatem resurgendi ut * alij, faciunt. Curationem uero principaliter apoplexiæ nullus nobilium priscorũ tradidit. Siquidem paralysi generaliter hanc * adscribendam. Solus Hippocrates ait, apoplexiam uehementem soluere impoßibile, imbecillem uero non facile. Item aliarũ sectarum successores aceto atq; oleo caput fouent, cæteras autem partes corporis uino, *&* oleo, lanis contegentes rudibus, atq; intrectatis. Secundo studiose caput fouent, admiscentes hederam, uel serpyllum, aut peucedanum, quorum fugienda est acrimonia atque constrictio. Adhibenda est igitur paßioni congrua curatio. Nam locandi sunt ægrotantes loco lucido mediocriter, atque calido. Vtendum etiam articulorum blandi tactus * continentia, atque limpidæ lanæ tectione mediis partibus capitis, *&* collo. Adhibenda etiam olei fomenta dulcis, atque calidi, *&* expreßa ex aqua calida spongia uultus circuntegendus. Potus dandus aqua calida, uel mulsum distillandum sensim faucibus.*

* *iis quiex morbo conualescũt*
* *κάρος*
* *κατάληψις*
* *Apoplexia*
* *adscribunt*
* *contrectatione*

Adhibenda etiam phlebotomia, non necessario expectata diatrito, dimißionis tamen tēpore, uel circa primæ lucis exortum, cum ex aliqua parte corporis frigidus torpor uisus fuerit *egelari. Etenim qui prius quā hæc prouisa sunt, in materiæ detractionē festinauere, latenter acceßionis tempore decepti, phlebotomiā adhibēt, uel certe iam expirātes ægrotos phlebotomādo, nihil prodesse potuerūt. Siquidē neq; materiæ fieri potuerit exitus, cum corpus *desertū exitū sanguinis negat, quanquam diuisa uena uideatur. Adhibēda etiā abstinētia, usq; ad primā diatriton: tum unctio calida, atq; spongiarū calida expressarum uaporatio, & sorbilis cibus, uel panis aqua calida infusus, uel mulso. At si uentris officium nō cessauerit, clyster simplex adhibendus, cum cucurbitæ appositione cum scarificatione, tempore quo sæpißime docuimus, occipitio atq; omni spinæ: spongiarum uaporatione utendum, & cataplasmatibus laxatiuis, tum radendum caput totum, & multis partibus eius cucurbitæ similiter apponendæ, & usq; ad declinationem paßionis, alternis diebus cibus dandus: uel si uiribus fuerint ægrotantes fatigati, erunt quotidie nutriendi. At si paßio declinauerit, cerotaria apponenda, & in oleum, uel in calidam & oleum deponendum, atq; fouēdum corpus. Tum uarius cibus dandus, adiectis oleribus, * tunc piscibus, & uolantum carnibus: dehinc etiam lauacrum adhibendum, atq; pomorum quicquam dandum: dehinc uinum. * Seruandus etenim magis est supra dictorum conatus atque coaceruatus usus, ob paßionis difficultatem. At si quisquam ex apoplexia liberatus aliquas corporis partes paralysi *uitiauerit, harum curationem ex libris quos de tardis paßionibus scribentes do-

* regelari.
* uiribus destitutum
* tum
* uitandus
* uitiatas habuerit.

cebimus, sumendam iubemus. Eos uerò *qui membranæ uulneratione in hanc paßionem cadunt, ita curandos monemus, ut inferius demonstrabimus.*

De condictione, quam Græci spasmon vocant, & distentione, quam Tetanon appellant, & earum speciebus. Cap. VI.

Consequens est de conductione atq; distentione, & earum speciebus dicere. Vtraq; *igitur paßio ab accidente nomen sumpsit, conductio, à conducendo atque contrahendo: extentio, ab extentione patientium partium.* Sed *eius species sunt, emprosthotonia, & opisthotonia, quas nos pronum raptum, atque supinum appellare poterimus, alterum* habeo, quod in anteriora conductionem facit, alterum quod ad posteriora.* Sed *antecedentes causæ supra dictarum paßionum, sunt hæ, percußus maiorum neruorum, quos tenontas appellant: uel supra ipsos* iacendi iugis positio, duris incumbens suppositis: uel graue quicquam ceruicibus impositum: uel meracum potum, aut profunda* perfrictio: aut, ut sæpe contingit, uulneratio neruorum, uel musculorum, atque uinum iisdem uulneribus manentibus potum, uel* frigidum, & magis eo tempore, quo sordibus carentia purgari uulnera uidentur, uel in cicatricem uenientia, sæpißime raptus occurrit.* Aliquando *etiam celerius, hoc est, adhuc uulneribus in tumore constitutis.* Est *autem iuxta definitionis formam conductio, quam spasmon Græci appellant, inuoluntaria tensio, atque conductio partium, cum uehementia, & acuto dolore, ob stricturæ nimietatem.* Distentionem *autem, quam tetanon uocant* Asclepiadis *sectatores dicunt extensionem corporum, ut alij uerò partium, nescij quomodo etiam uolun*

* adeo
* iacentis
* ψύξις frigoris sensus
* frigidæ aquæ vsus

*uoluntate tendimus quasdam partes: & in his qui satyriasi uexantur, uel podagra, extensio est genitalium partium, uel pedum, nec tamen distentio, quam græci tetanon uocant. Alij aiũt distentionem esse tensionem musculorum secundum colla, atque *buccarum, quos siagonitas uocant, cum tensione, ac dolore effecta. Alij nostræ sectæ scriptores pro tensione conclusionem uocauerunt, sub alio nomine ad ipsum significantes. Hanc enim causam paßionis esse uoluerũt. Sed his omnibus communiter respondendum est, quomodo causa à paßione plurimum differt. Dicendum est igitur non quæ causa sit distentionis, sed quæ sit distẽtio. Etenim causa, siquidem sit occulta, *discrepat, atque pro captu mentis, *signorum, uaria esse inuenitur. Ea uero quæ concurrũt paßioni, *hæc esse conductioni, prompta, atque manifesta, & omnibus intelligibilia esse probantur. Et est amandum, ut uires patiuntur, ex his quæ non discrepant, disciplinam si tradamus. Secundũ nos igitur, distentio, siue extentio, quam, ut supra diximus, tetanon græci uocauerunt est inuoluntaria tensio, recto atque inflexibili porrecta *cremento collorum, ob uehementem stricturam, siue tumorem. Raptus uero posterganeus, quem opisthotonon græci uocant, est inuolũtaria colli refractio ob nimiam stricturam, siue tumorem. Pronus item raptus, quem Græci emprosthotonon uocauerunt, inclinatio colli in anteriores partes inuoluntaria, ob uehementem tumorem siue stricturam. Sed inuoluntaria hæc dicta sunt, ad discretionem eorum, qui uoluntate sua colla hoc schemate componunt: ob tumorem autem, siue stricturam, ad discretionem eorum qui ligationibus tormentuosi organi, eas partes sic positas habent.*

* buccas
* varia atque varia est: differentias multas habet.
* ac signis
* siue
* libramento

* paratis

* locis in affectum venientibus.

* palpitatione

* aeque

**Tentantibus igitur in has paßiones deuenire hæc obueniunt: difficilis ceruicis motus: iugis oscitatio, & magis*locis uolentibus: sequitur etiam non sine dolore iacendi positio, atque neruorum maiorum quos tenontas appellant, leuis tensio, & durities: punctio interpellans ex spina usq; ad occipitium, atque bibendi difficilis transuoratio, contemptibilis tamen: temporum dolor & magis eo tempore crescens, quo hiscere atq; os aperire uoluerint patientes: auditus grauis: linguæ impedimentum, & imprompta loquutio: saliuarum fluor continuus: surum atq; uestigiorum dolidus sensus, & sine ratione ueluti ridens uultus, cum quadam*mobilitate suarum partium.* Ascendente *passione, atq; erumpente, distentio dura, & durities partium fit, cum dolore uehementi colli, atq; musculorum qui buccas colligãt: rubor uultus, & colligatio supradictorum musculorum: dentium quoq; concubitus, hoc est, incumbens confixio: sudor plurimus: articulorum frigidus torpor: pulsus obscurus: extensio colli: spiratio difficilis: contractio crurum atq; manuum, & infusi & destillati liquoris in os recursio per nares fit: quibusdam etiam mentis alienatio, cum celerrima spiratione sequitur: gutturis & pectoris stridor.* Sed *tetanicis recto ductu distenta magis uidentur colla, atque ita, ut inflexibilia fiant.* Opisthotonicis *uero contractus ad posteriores partes fit, cum nimia tensione, atque dolore dorsi, & clunium.* His *etiam crura conducuntur, & *neque manus distenduntur: digitos conductos atq; implicitos habent ut* Hippocrates *ait, & maiorem digitum, hoc est, pollicem cum cæteris tenent, ut frequentius contingit: se quoq; continere non possunt, sed quadam mobilitate resiliunt,*

cum

*cum dolor irruerit. Hi sunt peiores tetanicis, & omnes*ab alteris, quoties non sine uulnere, sed in uulneribus * propriorum ac salutarium locorum his ægri fuerint affecti passionibus. Emprosthotonicis autem colla conducuntur in anteriorem partem, atque mentum pectori configitur: tenduntur ilia, & præcordia cum frequenti delectatione urinæ egerendæ, & difficili flexu digitorum. Liberari uerò ex his omnibus difficile ægrotantes, si in uulneribus spasmus emerserit, uel si spinæ fuerit innata durities. At si sine febribus spasmus irruerit, facilius liberantur. *Febrem uerò secundum Hippocratem in spasmum uenientem, salutarem accipimus, Spasmum autem in febrem, pernitiosum: quanquam eius excludant sententiam, dicentes quia secundum ipsum febres corpora grauant, multo magis geminant incommodum, cum uehementibus doloribus. Laxat enim, inquiunt, tumorem naturalis ac mediocris feruor: febrium uerò acer, & contra naturam immodicus, uexat. Quapropter ex minutione eorum, quæ *passionis sunt, spem futuræ sanitatis melius accipimus.*

* alij
* principum partium.
* aph. 26. li. 2.
* quæ passioni adiuncta sunt.

Quomodo discernimus raptum quem græci spasmon vocant, à tremore atque saltu.

CAPVT VII.

D*Iscernens raptum à tremore, atq; *saltu Demetrius Herophili sectator, in corporibus, inquit, raptu uexatis, motum fieri per extentionem, atq; conductionem: in iis uerò qui tremore afficiuntur, agitatione crebra. Item in his qui saltu afficiuntur, leuabilem & *poßibilem motum fieri indicauit, & magis in partibus sensibilibus, ac neruis qui uoluntario* motu subiecti sunt: spasmum uerò etiam in * colligationibus*

* Palpitatione
* pulsabilem
* motui
* in ligamentis.

membrorum fieri ſenſit, & non ſolùm in quibuſdam ſenſibilibus partibus, uerum etiam in his quæ ſenſu carent, atq; ita inquit, gaudio quædam membra ſaltum ſuſtinere, quædam uerò nunquam: item ſenectute tremorem fieri, non raptum, aſſerit. Addendum tamen, **quomodo ſine ulla diſtentione ſaltus mouetur, atque tremor efficitur: cum tenſione autē uehementi, raptus membrorum fit.* Item ſecundum Aſclepiadem *extenſio atq; conductio partium tarda, & perſeuerans eſſe perſpicitur: ſpaſmus uerò breuiſsimi tēporis & celerrimi** tremor. Sed ſaltum ab his diſcernentes quidam Aſclepiadis ſectatores aiunt, *non extenſione uel cōductione fieri, ſed leuatione ac depoſitione, quod quidam* non cōſenſerunt. Etenim *ex tanta leuatione, inquiūt, atq; depoſitione quā ſuſtinent, *atq; leuata* ut depoſita, extenſionem, atq; incuruationem uel flexum fieri *probāt.* Hos *deniq; motus manuū, quos ita fieri perſpicimus, medium aiunt eſſe ſaltum raptus, atq; tremoris, magnitudine, hac diſtātia* temporis iugem extentionem atq; conductionē in tremore fieri magis quàm in ſaltu, rarā uerò in raptu:* Item *paruam extētionem ac conductionem in tremore, maiorem uero in ſaltu, ingentem in raptu.* Dehinc *nomen quoq; dicunt communius eſſe atq;* latè diffuſum, quoniā, ſaltum ſolemus etiam cordis uocare & arteriarum motum.* Hippocr. *denique inquit frontis uenas ſaltum ſuſtinere, cum neque tremor in his partibus* fiet. Eſt enim paßio neruorum. Sed his reſpondendum eſt, oportere etiam uenas atque arterias & raptu uexari, atque tremore affici, quantum in ipſis eſt. Siquidem etiam motus earundem partium, alios atque alios fieri magnitudine atque temporis diſtantia *differenter uidemus.*

** quod*
** motus*
** æquè*
** ac*
** probant in hoc motu mēbrorum, quem ita fieri perſpicimus. Denique medium temporu. Nā iugem*
** latius*
** fiat*
** differentes*

De Curatione. Cap. VIII.

AEgrotantes iacere oportet loco sufficientis magnitudinis, lucido mediocriter, atque calido, nullo etiam odore infecto, mollibus atque calidis stramētis. Prima enim celeritatis morborū mutigatio est straminum mollities. Dehinc sine cibo facimus ægrotos durare usque ad primam diatriton, si uires permiserint, summo cum silentio iacentes. Tum lanis mollibus, ac mundis, oleo dulci & calido infusis colla circuntegemus, & buccarum musculos quos siagonitas uocant, & maiores neruos ceruicis, tenontas appellant: tum clunes, atque omne quod doluerit. Sed ob permanentem feruorem, erunt extrinsecus apponendi saccelli, uel cuiusquam materiæ uaporationes, aut uesicæ oleo calido repletæ, aut panni calidi, aut, ut supradictum est, saccelli lini semine torrido pleni, uel cantabro feruente aqua, & oleo decocto. Articulos quoque manibus tenentes calefacimus, & sudorem ob pressuram ac turborē uenientem pannis calidis excipimus. Frigescit enim permanens, & consensu partium paßionem geminat. At si uehementes fuerint dolores, erit adhibenda phlebotomia, dimißionis tempore, atque ante tertium diem, si paßio coegerit: si minus, in ipsa diatrito, aut post ipsam, uiribus permittentibus. Tunc colluere aqua calida permittimus, & potum accipere. In ipsa uerò diatrito oleo dulci atque calido, & mulso corpus omne perungemus. Ora etiam aqua calida fouentes, tunc cibo nutrimus sorbili, atque tenui, ex alica, uel amylo, aut pane ex mulso, uel pane insuccato ex eodem mulso. Oportet enim etiam cibum el ibi potius quàm masticari, ob densium conclusionem: quam leuiter digitis aperire tentabimus, prohibentes ligneos, ut*

plerique

* *vt permaneat feruor, lanæ qua admota est:*

plerique adhibent, cuneos. Etenim quassationem partium atque indignationem faciunt, toto tempore cibi sumendi permanentes. Tum cæteris diebus ea quæ fouimus, cataplasmatibus curamus: dehinc etiam spinam totam cum lini * semine, polline, & fœnugræci * semine, singularibus, uel commixtis ex aqua mulsa, cataplasmamus, superponentes extrinsecus quicquam de suprà memoratis calefactionibus, quò poßint cataplasmata multo tempore calida permanere. Item per clysterem oleum calidum iniicimus: uel calidam & oleũ: aut aquam in qua fuerit decoctum semen fœnugræci, uel radix agrestis maluæ. Simul enim & stercora detrahimus * præminentia, & tumentes partes fouendo relaxamus. Vtimur præterea cucurbitis, & magis cùm paßio sumpserit statum: sed in acceßione, leuibus: in dimißione uerò, etiam scarificatione adiecta. Erunt autẽ infigendæ occipitio, & collo. Sed aliquando ante impositas cucurbitas, expressas spõgias ex aqua calida oleo, aut decoctione fœnugræci, aut lini seminis, aut hibisci apponemus. Apta etenim uehemẽter ex his uaporatio * lentescenti liquori ac neruis laxandis accipitur, & quæ musculos buccarum, quos siagonitas uocant, sit sufficiens relaxare. Tunc post uaporationem cataplasmatibus utendum. Aliqui denique non sine ratione commoti, etiam * teneris & exercitis pellibus agnorum, uel hœdorum, oleo calido tinctis, atque madefactis, loca patientia uaporauerunt. Damus etiam oleum calidum ore continendum, & quanquam omni tempore conueniat, magis tamen cùm cataplasmata apponimus, hoc probamus faciendum, quo ex interioribus quoque buccarum colligatio laxatur, cibum dantes alternis diebus, donec paßio declinet: si uires ægrotantis

* seminis
* seminis
* prementia
* viscido, lento, glutinoso
* tenerorum excoriatis

tantis permiserint, in iisdem perseuerabimus, solam aquam calidam, uel mulsum calidum, dimißionis tempore, offerentes. Tunc cùm ex parte paßionem mitigatam senserimus, * *embasim olei uel aquæ & olei adhibemus: cuius rationem atque ordinem libris specialium adiutoriorũ docebimus.* Dehinc quotidianis diebus humaniore cibo nutrimus, *præcauentes etiam nunc dura quæque ac difficilis transuorationis dare mandenda, sed magis pultes offerentes, uel olera, uel cerebra, uel pisces teneros, & omne quod facilè accipi ac digeri potest: ne ob uehementem masticationem naturales colligationes buccarum, quas Græci * chalinos uocant, moueantur.* Erunt præterea loca ipsa quæ patiuntur cerotario curanda ex oleo dulci, uel cyprino confecto. Item diachylon medicamento, & quod appellant Mnasei. Tunc etiam acopis utemur quæ fiunt ex amylo, atque adipe, & ex infusionibus ac decoctionibus fœnugræci, & lini seminis, & his similibus. Tunc lauacrum adhibemus, præcauentes aquam frigidam: dehinc dabimus etiam uinum, ut sæpe docuimus, qualitate, atque natura, & quantitate congruum. Veterum medicorum Erasistratus tetanicam paßionem non memorauit. Herophylus uerò nihil plus inquit, nisi quòd uehemens opisthotonia rectiora facit ea quæ nodorum spinæ * euulsione arcuata uidentur, & quòd febricula irruens paßionem soluat. Item Serapion primo libro curationum sic inquit curandos tetanicos, quemadmodum phreneticos, quapropter sumẽdæ sunt contra ipsum responsiones, quas de phreneticis dicentes docuimus: * item ex his curationem huiusmodi paßionis tradiderũt. Hippocrates libro quem ad sententias * Cnidias scripsit, cerotario inquit ungendos opistho

* ἔμβασις, solium.

* tanquam earum frena, & compages.

* curuatione: alij cõnexione

* quoniam

* libro 4. De rat. uict. in morb. acut.

opisthotonicos, & aqua calida eorum crura fouenda. Iacere iubet in lineis stramentis, utens ad uentrem mo-
* βάλανοι, seu collyria, glādes medicorum.
uendum collyriis quæ appellauit * balanos, & potionibus ex radice bryoniæ, & dauco, atque uino confectis. Offert præterea farinam coctam tepentem in partem cibi ut sæpißimè facit, permuttens etiam uinum superbibendum, quando uoluerint ægrotantes. Tetanicos uerò phlebotomat, non aduertens adhibendam uere phlebotomiam, sed non solam. Non enim dignum atque sufficiens tantæ paßionis unum adiutorium esse probatur. Item collyria, siue balani, & potiones suprà memoratæ, & uinum intemporaliter datum patienti-
* Talia
bus, contrarium atque saluti noxium monstratur. * A-
* importuno
lia enim tempore * importuna neruis officiunt. Item
* Hoc idē scribit lib. de Humoribus, & Aphor. 21. lib. 5.
secundo libro quem de morbis scripsit, * ait esse aliquando conducibile tetanico sine uulnere effecto, atque * primæuo corpore, & habitudine uiginti, æstatis tempore plurimæ frigidæ ablutionem, siquidem fer-
* iuuenili
uorem * reclamet ac reuocet. Dat etiam nigrum hel-
* reclamat ac reuocat
leborum cum pipere, & lacte * asinino carne conco-
* asinino cum Caro cocto
cto potat, atque sternutamentum commouet. Mirandum igitur quòd in his qui tali paßione afficiuntur frigida utendum existimat Hippocrates, qui iamdudum
* Aphor. 18. lib. 5.
* ait frigida quæque esse inimica oßibus, neruis, dentibus, & cerebro. Sternutamenta etiam commouere tumores nulli dubium est. Item asininum lac nulla ratione laxare tumentia probatur. Dehinc stomachū euer-
* est
tet: siquidem * sit tetri odoris & saporis. Item helleborum nigrum neruos obsidet, atque purgando, uel
* extenuando ac emaciando
* deducendo corpus, exagitat. Diocles libro quo paßiones atque causas, atque curationes scripsit, tetanicis inquit adhibēda mictoria medicamina, quæ appellauit

diureti

diuretica: tum uentrem deducendum, atq; uacuandum: dat etiam bibendum passum aquatũ pueris, uel his qui ex uulnere in paßionem ceciderunt. Prohibet etiam cibum dari & iubet ea quæ paßione tenduntur, uaporari, & emolliri. Item tertio libro de curationibus similiter clystere utitur, & uinum dulce dat bibendum, adhibens uaporationes nunc siccas, nunc humectas: & ungit cerotario, atque lanis patientia contegit loca. Sed ex his primo mictoria uesicam mouentia omnes prouocãt neruos, qui tunc summo atque attento sensu * habitantur. Dehinc clysteres acerrimi, adurendo, tumores asperiores efficiunt, quos adhibendos existimat. Est etiam uinum repugnans, priusquam paßio declinauerit. Et quanquam omne, magis tamen dulce, quod opportunè datum inflat: denique etiam sanos, & indigestos, atque * inutiles & * implicitos facit. Est etiam profectò peccantibus prohibito cibo uinum dare. Item uaporationes humidæ siccis atque aridis repugnant: & usus cerotariorum soli paßionis declinationi cõueniens inuenitur. Praxagoras tertio libro curationum uaporationibus utitur & clystere, & uomitu. Quanta autem uexatio sit uomitus, arbitror superfluum dicere. Est enim etiam impoßibilis usus eius in his, qui neque ad transuorandum potum os aperire poßunt. Heraclides Tarentinus secundo libro interiorum paßionũ tetanicos & opisthotonicos clystere curat, & præpotat iure gallinaceo & lasere, cùm primo sint hæc uentris inflabilia. Item laseris uirtus acerrima, clysterũ uerò incendiosa. Dehinc Asclepiades secundo libro celerum uel acutarum paßionum incipiente, inquit, dolore tetanicos aqua calida fomẽtamus, nocte atque die scilicet, ut præter incongruæ qualitatis

* afficiuntur

* segnes, tardos.

* anxios, mæstos

qualitatis percussum, etiam temporis peccato, atque immodicæ quantitatis, dolentia prouocentur, quum sit tunc mitigationis atque blandimenti opportunitas. Interea inquit *saccellis ex milio confectis foucmus, uel cachry, uel salibus, quæ quidem sine dubio ob acrimoniam acutis paßionibus sunt contraria, tanquam acre collyrium his qui acutis doloribus oculorum afficiuntur.* Hic præterea etiam inquit aridas uaporationes operantius mederi, quàm cataplasmata, non aduertẽs, quia tunc nerui ob colligationem tumoris indigent laxamento atque indulgentia. Ex siccis autem uaporationibus, ut etiam ipse * confitetur, siccantur, & tenuantur, & arescunt corpora. Conuenit etiam (inquit) cataplasma simplex, quod omen lysin appellant, pueris atque mulieribus, & uiris quorum corpora fuerint dimissa, atque mollia, uel tenera, cùm potuerit id omnibus conueniens dicere. Quid * enim tam uanum atque (ut ita dixerim) ridiculum, quàm ob usum cataplasmatum naturam, uel ætates, ac uitæ consuetudinem * præseruare? Dehinc possunt pueriles ætates, uel muliebria corpora non libere educata, neq; mollia inueniri: quo fit ut cõmuniter in omnibus utilißimum cataplasmatis adiutorium prohiberi uideatur. Ob * istius errorem qui non manifestis intentionibus res aduertendo, falsis curationibus implicatur, adhibet etiam clysteres acerrimos, atq; uehementius operantes, salutarem putans ex his febrem generari, quo raptus, siue adductio materiæ è partibus patientibus ad intestina fiat. Quæ igitur maior accusatio esse potest acerrimi clysteris, quàm quòd febrem facere promittatur? Quid enim utile ex eo sperare possumus, ex quo id perficitur quod etiam sine tetanica paßione graue corpori-bus

Nota comparationẽ haud illepidam.

* *lib.1. de rat. uict. in morb. acut. idẽ Hippocr. scribit.*

* *hoc falsum, & si credatur, perniciosum?*

* *obseruare.*

* *istum*

*bus existimatur? Probat etiam uehementes * feruores * similis acrimoniæ, iubens saccello sale pleno aqua calida tincto partes quæ patiūtur uaporari: * Tunc duobus cauteribus alternis sales incendi, ut ex ipsis inuadens quædam spiratio penetret altiora. Sed horum acrimoniam iampridem reprobauimus. Idem * ignem plurimum accendens, & * superponens ægrotantem, omnes spondylos spinæ oleo per diem atq; noctem iugiter fricat, * at est uehementer culpabile. Omnis etenim impreßio, & tumentia prouocat & dolorem geminat. Item iugiter diem atq; noctem * id facere iubet, usu etiam sanos potest quadam uexatione * in consensum mittere: quippe cum sæpe in uno latere iacentes, atque eodem tardantes schemate, uexemur. Item plurimus frictionis usus densat: deniq; etiam in feruētibus lauacris corporis superficies perstipatur. Et quid ultra dicam? cum sit euaporatiuæ uirtutis paroptesis, tetanos autem mitigatione indigeat, ob celeritatem sui. * Item ait cucurbitā utilem magis quā phlebotomiam huic probari paßioni, nisi (inquit) febres prohibuerint materiæ * detractionem: uel in uenis plurima fuerit plenitudo. Tunc enim erit phlebotomia adhibenda in ipsa uehemētiæ summitate. Difficile enim inquit detractionem fieri corpusculorum posse, tempore dimißionis. Sed dicimus contra neq; raptum cucurbitæ posse febribus cohiberi, sicut in ipso sæpe opere probauimus: neq; melior phlebotomia, uel * prælatior usus cucurbitæ esse potest. Etenim in augmento phlebotomia locum habet, quo tēpore cucurbitā adhibere non * licet: neq; cucurbitæ tēpore phlebotomiā, quo noxia probatur. Tēpus etiā phlebotomiæ illud est, quod etiā aliorū * amputātium * adiutoriorū, ut est dimißio*

vapore sale
** tum*
** παρόπτησις Asclepiadis, mirū auxiliū.*
** prope apponens*
** quod est*
** quod facere*
** dolorem in iis per consensum excitare.*
** Idem*
** per cucurbitulas, vide pagina 272. & 273.*
** prælatior eius vsus quam cucurbitæ*
** licet, vt neq;*
** amputantia remedia, quæ nunc Eradicatiua vocant.*
** adiutoriorū, nempe dimißio, non totius augmentū passionis. In augmento enim,*

*nis, in totius augmẽto paßionis in accessione enim sim-
pliciter mitigantibus utimur adiutoriis. Asclepiades
autem ob extinctam falsis intentionibus* causam, neq;
aptum scire potuit phlebotomiæ tempus. Declinante
igitur paßione ægrotantes nutrit, atq; succis, & sor-
bilibus cibis. Sera igitur si declinatio fuerit, quam ex-
pectandam ob nutriendum putat, aut ut sæpe contigit,
post decẽ dies effecta, immodica atq; interfectrix tãta
abstinentia iudicatur. Dehinc quæ ægro adhibenda
sint, docere neglexit, utrúmne piscium, an uolantium,
uel quadrupedum, sed omne genus * corruptibile atq;
inflabile complexus est. Præterea linquẽs uerè resum
ptoria adiutoria, quæ magis fuerant demonstranda,
aliena ordinauit. Hæc sunt quæ Asclepiadi responden
da probamus. Cõmuniter autem repudianda est omnis
alia * quæq; fuerit acrior materia. Etenim quidam, si-
cut Clodius Asclepiadis sectator memorauit, laser,
quem Græci opon cyrenaicon uocãt, cera inuolutum
bibendum tradiderunt. Dant etiam castoreum præbi-
bendum, & ferulagine, cũ euphorbio colla perungũt,
atq; spinam. Item pleriq; superficiem uulnerant ignis
ustura, & ex sinapi atque fico adhibent cataplasma.
Alij frigida fouent, cum nimiam uiderint tensionem,
& post perfusionem frigidæ, fricant calidis rebus. Alij
utuntur etiam lauri baccis, & thymo, & origano, &
nepeta, & hysopo, & herba saluia, & butyro & ce
dria, & herba * pulicaria, * & semper uiua: ausi etiã
quidam uiscellum ranarum dare, quæ omnia prompta
atq; manifesta peccata probantur. Alia enim ob acri-
moniam tumorem * prouocant, ut euphorbium, & fe-
rulago, & laser, & sinapi, uel his similia: alia cõstrin-
gendo perfectam stricturam * cõtendunt, ut herba pu-
licaris*

* rationem

* nempe succos & sorbilia

* quæcunque fuerit

* Psyllio

* vt illarũ humore duritiẽ, tensionem, siccitatem neruorum mollirẽt, laxarent, emẽdarent.

* irritant

* intendunt .i. augent.

licaris, quam psyllium uocant, & semperuiua, quam aizoon uocant, & aqua frigida. * *Viscellum autem ranarum* * *experimentum esse dicitur, & est odiosum, in semet nihil habens commodi, quod ratio probet.* * iecur * nulla artificiosa ratione inuentum.

De Hydrophobia. Cap. IX.

D*Einde hydrophobia quæ nomen sumpsit ab accidenti. Est enim uehemens timor aquæ. Nam Græci timorem phobon uocant, aquam hydor appellant. Ii deniq; detracta litera δ adiicientes γ, hygrophobiam uocauerũt, q. omnem* * *liquorem metuat: sed consuetudo magis primum obtinuit nomen,* * *siquidem plus aquã timeant ægrotantes, uel q. inter cæteros liquores plurimum aqua præstet. Alij quoq; phobodipson appellant, q. cũ timore sitiat: polybus pheugydrõ: siquidẽ* * *aquã fugit. Nos deniq; aquã fugã dicere poterimus. Andreas Cynolysson uocauit, ueluti ex rabie canina morbũ conceptũ. Accendens autẽ causam passionis, est canis rabidi morsus, uelut quidã memorant, cæterorum quoq; animalium, quæ* * *sint simili rabie noxia, ut luporum, ursorũ, leopardorũ, equorũ, & asinorum. Hominum* * *hydrophobarũ quidam in hydrophobicam paßionẽ deuenerũt solius aspirationis odore ex rabido cane abducto, cum* * *deflectione quadam naturalis spiratio uexata nenenosum aerẽ adducit, &* * *talibus inserit partibus. Alij rabidi animalis unguibus læsi in rabiem deuenerunt. Memoratur deniq; sic mulierẽ in hydrophobicã paßionem uenisse cui facies fuerit leuiter à paruulo* * *catulo laceßita. Quidam à gallo gallinaceo pugnante leuiter læsus in rabiem uenisse dicitur. Sartrix etiam quædam quum chlamidem scissam rabidis morsibus, sarciendam sumeret, atq; ore stamina componeret, & lingua pannorũ suturas lam-*

* liquorẽ ægri metuant: * quoniam * aquam ægri fugiunt. * sunt * hydrophoborum * defatigatione * principalibus * fortaßis Melitæo, quem in delitiis habebat.

*beret assuendo, quò transitum acus faceret faciliorem, tertia die in rabiem uenisse memoratur. Est præterea poßibile, sine manifesta causa hanc paßionem corporibus innasci, cum talis fuerit strictio spōte generata, *qualia uenena. Interea post morsum quidā celerius in paßionem ueniunt, quidam tardius. Ideo etiam post annum aut eo amplius afficiuntur, sed magis plures post quadraginta dies.*

* qualis è veneno.

Quæ est diffinitio siue agnitio hydrophobiæ.

CAPVT X.

Est agnitio hydrophobiæ, appetentia uehemens, atq; timor potus, sine ulla ratione, ob quandam in corpore paßionem. Adiectum est autem, sine ulla ratione, atq; ob quandam in corpore paßionem, quod alij timeant potum, ut ueneni admixti suspicione, uel arte prouidentes: quia si intemporaliter sumpserint, periclitabuntur. Neq; illico hi ratione timentes, hydrophobi esse uel dici possunt.

Quæ sequūtur eos qui in hydrophobicam passionem proni ac decliues esse uidentur.

CAPVT XI.

Sequitur eos qui in istam paßionem proni ac decliues esse noscūtur, cum iam prætangi cœperint, anxietas quædam sine ulla ratione, atq; iracundia, & corporis difficultas, insolitus motus: somnus etiam suspensus, atq; turbatus, uel uigilia, & simul cibi corruptio, stomachi grauedo, crurum atq; brachiorum extensio, oscitatio iugis, & impigra leuandi uoluntas: insueta etiam querela aeris, tanquam austrini, quamuis serena fuerit quies: Item difficilis toleratio, atque tædium, & recusatio imbrium, parua bibendi uolūtas contra consuetudinem. Obtinente paßione appetentia*

* leuandi stomachum .i. vomendi. nisi mauis legere, lauādi, quod magis probo.

tia bibendi, atq; timor, primum ad ipsius aquæ uisum: secundo etiam si eius audierint sonitum, uel nomen. Dehinc timor fumentationis olei, pulsus densus, paruus, inordinatus: quibusdã febricula, saltus stomachi, torpor, atque stupor articulorum, subreptio atq; extentio præcordiorum ad superiores partes, & officij uentris abstentio. Vrinæ reddendæ paulatim frequentatio, tremor atque conductio neruorum, uox obtusa & uelut latrabilis corporis* spui similis, siue canina inuolutio: spiratio difficilis, iactatio corporis* omnis ad ingressum hominum, tanquam secum aquam afferentium. Rubor uultus, atque oculorum, & corporis tenuitas, attestante pallore, cum sudore partium superiorum, ueretri frequens tensio cum seminis inuoluntario iactu: lingua prominẽs. In ultimo etiam singultus, & uomitus fellis, ac frequentius nigri: quibusdam etiam* timor: manus* oculis tenus admotæ, *uel circum tractæ: quidam se agnoscere fatentur esse naturalem uel consuetum aquæ liquorem, *cum sibi monstratur, sed commoueri cum uiderint, ut seipse quoq; Soranus uidisse testatur, in hac paßione constitutũ* hortatum liquorem ut sumeret, nec tamen potuisse. Aiunt & militem quendam, ut Artorius memorat, in paßione constitutum, sibi indignatum, q. in bello nulla timuerit uice, sed* nunc aquam cum uidisset, quæ esse consuetudini* iocunda* solet, metu inenarrabili terreretur. Eudemus Themisonis sectator memorat fuisse hydrophobum medicum, qui cum prænosceret periculum, suppliciter* ingredientes exoraret, & cum lachrimarum fluore guttis destillantibus tangeretur, exiliens uestem* conscideritis. Dehinc Soranus memorat se infantem hydrophobum uidisse ubera matris*

* & corporis decubitus canum dormientium cõtractio ni similis.
* sui similis siue cani.
* pauor ad omnium hominũ ingressum tãquam, &c.
* tremor
* poculis
* sed retractæ
* qui
* sese hortantẽ
* tunc
* iucunda
solebat
* ingredientes ne propius accederent, orarent,
* conscinderet

expauescentem. Item ait quendam Atheniensem sibi retulisse, quòd uiderit hydrophobum ex domo fugatum ad locum uenisse, ubi inclusus, corpore* implicato, uitam finiuerit: sed in ipso loco fuisse canem iacentem, quem rabie accensus repente accurrens momorderit. Communiter autem est paßio stricturæ, atq; uehemens, & acuta, uel celeris. Etenim ob nimium tumorem, & humoris defectum ægrotãtes celeriter interficiuntur. Nec Demetrio danda fides est dicenti quòd etiam tarda hæc paßio poßit esse, hoc est diuturna, quam Græci chroniam uocãt: siquidem dicit in ista paßione leui *tumore affectos biennium transegisse. Neq; Asclepiadis sectatores intelligibile quiddam asserunt, qui propterea paßionem tardam putant, quia post plurimum tempus morsus inflicti, ægri morte afficiuntur, cum non oporteat illud tempus ægrotanti imputari quo nõdum rabie uexatur, quippe cum paßio necdum corpus afficiat, & cum* emicuerit, non habeat* superpositiones, seu dilationes, *specialiter tardis afficiuntur paßionibus, & ob hoc celerrime ægrotantes interficiat, non solum ut acuta, sed etiam ut continua paßio.

* longius ire prohibito.

* timore nempe aquæ pauore

* ægrum corripuerit

* exacerbationes, per internalla sese remittens, ac ingrauescens.

* vt in his qui specialiter

Quæ sunt similia hydrophobiæ: & quomodo internoscuntur. Cap. XII.

Similes sunt hydrophobicæ paßioni phrenitis, mania, quam nos furorem, siue insaniam dixerimus: sed hæ discernuntur, siquidem plus in *ipsis caput patiatur: in phreniticis uerò etiam febres* sequantur: in hydrophobicis uero plus stomachus: & sine febribus esse perspicitur, & acuta atque celeris paßio. Mania uero etiam tarda frequentius inuenitur. Eudemus Themisonis sectator inquit * melancholiam esse hydro

* Maniacis

* sequuntur.

* melancholicam

hydrophobicam paßionem, sed ab hac quoque discernitur. Siquidem tarda fit melancholia, acuta uel celeris hydrophobia. Alij quoque aërophobas aiunt esse similes supra dictis, sed internosci. Siquidem aëris* fit timor, quod generaliter phreniticis ascribitur. Etenim phrenitici quidam aërem lucidum extimescunt, quidam obscurum. Andreæ sectatores memorant esse* pantaphobas, quos nos omnipauos dicere poterimus, siquidem omnia timere* dicantur. Si uere tamen hæc esse poterit paßio, discernitur quidem quòd non solius potus, sed omnium rerum timorem faciat.*

* est
* est
* Pătaphobos. παντοφόβοι
* dicuntur

Vtrum ne animæ an corporis paſsio ſit hydrophobia. Cap. XIII.

Q*Væsitum etiam utrũ animæ an corporis paßio sit hydrophobia. Etenim quidem esse aiunt animi paßionem. Siquidẽ appetere uel desiderare est animæ speciale, non corporis. Denique purpuram cupientes, uel statuam, uel militiã, aut regnũ, aut pecuniam, neq; uenis, neq; neruis ægrotare dicuntur, uel arteriis, sed animæ affici paßione: quo fit ut etiam hydrophobia animæ sit paßio. Est enim appetentia potus: quippe cum timor & mæstitudo & iracundia paßiones sint animæ. Timent igitur aquam* hydrophobæ, quo necessario animo ægrotare noscuntur. Nam omnis phantasia, cuius diuersitates Latini uisa uocauerunt, ut Tullius, siue illa naturalia siue contra naturam fuerint, animi non corporis esse noscuntur.* Hydrophobæ igitur phantasia iactantur, scilicet ea quæ contra naturam esse uideatur: quo aßumitur, eos animi affici paßione. Sed his qui hæc aßerunt consentiendum non est. Etenim appetere uel delectari*

* hydrophobi
* Hydrophobi

potu, sicut etiam mandere, ex corporis quadam nascitur passione. Timor enim per consensum animæ corpori compatientis nasci perspicitur: quo fit ut corporalem esse passionem hydrophobicam manifeste perluceat. Etenim antecedens morsus, ex quo causa descendit, utique corporis fuit, & non animæ. Antecedentia autem atq; consequentia, ut est singultus & difficilis corporis motus, & grauedo, & his similia corporis esse noscuntur. Nam animæ passiones, ut Philosophi uolunt, nostri sunt iudicij: hydrophobica autẽ passio ex corporis necessitate descendit: quo fit ut sit corporis passio, sed etiam animæ occupet qualitatem, tanquam in furiosis uel melancholicis.*

* etiam

Quis locus in hydrophobicis patitur.

CAPVT. XIIII.

*Vicina etiam quæstio est supra dictæ, quis nam in hydrophobicis locus corporis patiatur. Equidem Democritus cum de Emprosthotonicis diceret, neruos inquit: coniiciẽs hoc ex corporis * conductione, atque * ueteri tentigine. Asclepiadis sectatores alij membranam aiunt cerebri. Siquidem secundum Asclepiadem omnis passio quæ mentem turbauerit in ipsa consistit, ut phrenitis, lethargia, epilepsia. Quo assumitur, ut etiam hydrophobica passio eidem membranulæ ascribatur, quæ animum conturbat. Alij aiunt diaphragma pati, siquidem in ipso est dolor constitutus. Arthemidorus Erasistrati sectator, & Artorius Asclepiadis sectator, de hydrophobia scribentes, atq; plurimi nostræ sectæ scriptores, aiunt * stomachum pati: siquidem singultus sequitur & uomitus fellis, & appetentia insatiabilis bibendi, quorum singula stomachi passionis esse noscũtur, consentire tamen etiam memb*

* spasmo: & conuulsione.
* veretri vt supra
* ventriculi os.

membranas cerebri. Sed nonnulli Asclepiadis sectatores stomachum atq; *uentrem pati dixerunt. Etenim bibendi appetentiam non solum stomachi *paruißimis uiis, sed etiam uentris fieri probant: uomitum quoque utriusque partis effici paßione. Gaius Herophili sectator libro quo de timore aquæ scripsit, ait cerebrũ & eius membranam pati. Etenim uoluntario *motu seruientes nerui, atq; stomachum colligantes, initium uel originem inde sumpsisse noscuntur. Magnus uero Ephesius secundo libro epistolarum, ait sigillatim esse dicendum, omnia quæ difficultate motus in hac paßione afficiuntur, pati, hoc est cor, stomachum, diapragma, caput, ilia. Non enim pulsum malignum fieri posse suspicatur, nisi præpatiente ea parte corporis, unde initium sumit, quæ necessario *sine ulla fuerit uexabili paßione. Pulsus mutari in peius nunquam etiam potest, neq; difficultas spirationis fieri, si diaphragma atq; pulmo naturali positione maneant, ac nullo modo tentata: neq; tentigo frequens, atq; ultra naturam, nisi uirilia, siue *radius uirilis fuerit in tumore constitutus: neque uisa mentem fallentia, quæ Græci phantasmata uocauerunt, nisi capite patienti fieri possunt. Siquidem in *ipsa uel in *ipso sensus omnes sunt constituti, ac sensuales uiæ ex ipso ad cor *referãtur, quorum nihil est ad medicum necessario pertinens. Sufficit enim agnouisse caput pati tempore quo mens fuerit alienata: quippe cum etiam ex antecedentibus signis pati noscatur. Præcedit enim quibusdam dolor capitis atq; aurium tinnitus: uisus quoque falsitas, prouolantium ueluti animalium minutorum tanquam culicum aspectu, quapropter palpebrationem frequentant: nec non etiam uultus feruor cum

* τὴν ἄνω γαστέρα: ventriculum

* prauißimis

* motui

* cum vlla

* radius virilis

* mente

* capite

* referuntur,

rubore per ora se insinuans, attestante lachrymarum fluore, cum angulis oculorum sanguinolentis, extantibus uenis ex utraque parte temporum, apparet. Sed horum singuli ratione commoti, uera quidem, sed deficiente, hæc posuerunt. Præpatitur enim ea pars, quæ morsu fuerit uexata, unde initium denique paßionem sumere nemo negat. Patitur enim totum corpus, quod probamus ex his quæ singuli dixerunt. Cum enim alij alias aßerunt pati partes, omnes pati confitentur. Fit autem probabilius ex his quæ manifeste hydrophobicos sequuntur. Ea sunt saltus membrorum, raptus siue contractio neruorum, sitis, aquæ timor, tentigo, abstinentia uel retentio egerendorum. Plus tamen stomachum pati, atque uentrem recte dicimus. In ipsis enim plurima sunt accidentia signa, & manifestiora, ut singultus: saltus: egerendorum retentio: conductio uel contractio: sitis intolerabilis. Sed nihil horum ad curam necessario refertur. Vbi enim paßionem inuenerimus, eidem parti iuxta magnitudinis comparationem adiutoria adhibemus.

Vtrum noua pasſio ſit hydrophobia.

CAPVT XV.

* ioco — QVidam logicorum quæsiuerunt pro *loco utrũ noua paßio sit hydrophobia, ut si nouam inuenirent, nouam etiam causam atq; curationem inquirerent: quod à nobis quidem alienum est. Fieri enim potest ut particulares uel speciales paßiones nouæ fieri poßint, generales autẽ uel principales, quarũ dominio cæteræ queq; subiiciũtur, fieri nunquã poßint. Hæ denique consuetis atq; congruis curationibus similiter curãtur: sed ut plenius omnia perspiciãtur, singulorũ placita, siue uisa, uel existimationes *ordinamus. Etenim quidam

* ordinabimus

quidam aiunt nouam esse hydrophobicam paßionem, quidam negauerunt. Et alij * omnino, ut Artemidorus Sidensis. Alij * specialiter, ut Caridemus sectator Erasistrati. Item nouam esse paßionem plurimi dixerunt, * sed ob astrictionem probandæ nouæ paßionis, aiunt, neminem ueterum hanc memorasse paßionem, ac soli, inquiunt, nouelli inuentores eandem aduertérunt. Certè * si sunt apud ueteres, nec tamen hæc memorata cognoscitur. Secundò confundit atque turbat hæc paßio non solùm inertes, sed etiam artifices: quo probatur ob tantam ostentationem magnitudinis noua inueniri. Dehinc aliarum paßionum causæ apprehensibiles sunt, scilicet actiuæ atque operantes, quas synecticas uocant: istius autem paßionis incomprehensibilis est, quod est signum probabile nouæ paßionis. Additur etiam quòd sit incurabilis. Sed his contraria sentientes falsum esse inquiunt, quòd hanc paßionem nullus ueterum memorauerit. Etenim Democritus * qui Hippocrati conuixit, non solùm hanc memorauit paßionem, sed etiam eius causam tradidit, cùm de opisthotonicis scriberet: ipse quoq; Hippocrat. etsi non principaliter de ipsa paßione * tractans, sensu tamen dictorum hanc memorasse monstratur, in Prædictiuo libro dicens phreneticos * paruibibulos, sono quolibet pulsatos, tremore affici. Alienatione autem mentis hydrophobos uexari uidemus: quapropter hos Hippocr. phreneticos dixit paruibibulos, quos brachypotas uocant, hoc est, * quòd modicum biberent, ob timorem liquoris. Item polybus hanc paßionem memorauit, dicens aquifugas citò interire, quos pheugydros appellauit. Homerus quoq; hāc agnouisse paßionem probatur. Coniicit enim per figuram cùm de Tantalo dicit.

Item

* nullam esse nouam.
* hanc nō esse nouam.
* &
* multæ descriptæ sunt
* vide initium capitis præcedentis
* tractat
* βραχυπόται
* qui

Item ubi inducit Teucrum occisis octo, Hectorem non potuisse percutere, atque ita loquutum ut diceret se hunc interficere nõ posse rabidum canem. Cum igitur memorauit Homerus *id ex quo fieri hydrophobæ possunt, erit consequens, ut &, quòd fieri poßint, scierit. Item* Comicus Menander *inducens senem irascentem, istius paßionis imaginem uinolentis adscripsit, dicens non posse bibere eos qui uinum usque ad uexationem potant. Ratio quoque hoc ostendere uidetur. Etenim superioribus temporibus aut erant canes, aut non erant: sed non fuisse nemo dicere audeat. Paßionis etenim causam prompte* Homerus *memorauit. Si igitur fuerunt, etiam rabie affecti sunt: quo fit ut cum fuisse causa ex qua hydrophobi fierent, atque homines qui fierent, uel pati * potuissent demonstretur, erit rationabile, ut apud antiquos hæc paßio fuisse credatur. Expauescere autem siue confundi, ut aiunt, non solum inertes, sed etiam artifices hac paßione, non necessario signum est eandem incurabilem pronuntiandi. Etenim plurimæ aliæ paßiones non aliter uidentium mentem confundunt, ut satyriasis, apoplexia. Item causa præcedens eius paßionis, incomprehensibilis ut putant, non est, quam plurimi medicorum atque philosophorum tradiderunt. At si esset incomprehensibilis, quod ex ea sequitur, manifesto esse apprehensibile, nulli negant, uel si esset incomprehensibile, id quod sequitur, hoc est paßio, non tamen incurabile. Ac si incurabile, non necessario nouum, ut neque carcinoma. Sed aiunt principaliter ex his quæ sequuntur, uel designant hydrophobicam paßionem nihil esse eiusdem proprium, ut singultus, qui quanquam eos sequatur, sit tamen communis eorũ qui hydro*

* *possent.*

*hydrophobi non sunt. Sitis etiam sequitur, atque uomitus fellis, sed febricitantibus hæc sæpe contingunt. Item turbatio mentis atque timor, sed etiam phreneticos sæpe comitantur. Si igitur nihil proprium sequitur hydrophobos, sed sunt omnia communia aliis passionibus, non poterit noua paßio nuncupari. Nos quoque his consentimus. Videtur etenim hæc paßio etiam frequentare quibusdam temporibus, uel locis, ut apud Cariam atque Cretam. Hæc enim insula aliorum uenenosorum animalium * difficilis, atque pene libera, sola canum rabie uexatur frequentißimè. Poetarum quoque testimonium longè * uetustißimum,* atq; non rectis necessariò uerbis destinatum, accipiendum ducimus. Item Hippocrates magis phreneticos memorauit, non hydrophobas, paruibibulos. Nam inquit eos, quod in quibusdam phreneticis frequentare uidemus, aut fastidio possessos, non solùm cibum, uerumetiam pòtum refugere: uel certè traductos uisis, quæ Græci phantasiam appellant, (ut ait Eudemus) ut accipiendum non existiment potũ: uel suspicione * delirationis affecti, admixta putent uenena liquori:* tremũt quoq; nonnunquam debilitate neruorum, & ad omnem sonitum * commouentur, scilicet alienationis proprietate, & non * necessariò hydrophobicæ paßionis. Quapropter aliis utendum est rationibus ad demonstrandum esse nouam hydrophobicam paßionem.*

* raro altrix & procreatrix.
* nempe Homeri quem supra citauit.
* sed non
* ob delirationem affectos, vt admixta
* tremere
* commoueri
* neceßitate

Quomodo curandi sunt hydrophobæ.

Cap. XVI.

*Curandos hydrophobas conuenit iacere loco mediocriter calido, atque lucido, adhibita articulorum defricatione, * seruatos etiam insomnes usque ad laxamentum temporale. His quoque partibus quæ rapiuntur*

* seruari

rapiuntur, uel conductione uexantur, calidis atque
* aut mundis lanis, * ut pannis prætectis, adhibendæ etiam
molles uaporationes. In statu accessionis, dulci atque
calido oleo clam lanis tinctis, uel foris à cubiculo infusis, tum immissis fouendæ, ne uisu liquoris ægrotantes
in commemorationem timoris reducatur. At si aliqua
* indicanda, & cognoscēda. fuerit indulgentia passionis, quæ erit * apprehendenda, si etiam febres fuerint, ex minutione feruoris, si
etiam non fuerint, minutione timoris, erunt phlebotomandi ex brachio, quo uena facilior occurrerit. * Ita
* Præterea
* auertenda in fluenti sanguine * aduertenda sunt ægrotantium
ora, atque manu excipiendus fluor, ne sonitu perculsi
commoueantur. In diatrito uerò erunt primò pungendi, sed pannis oleo tinctis (eorum enim tractu latenter
* diatrito corpora perungentur) extergendi quoque: at * alia
* inunctis fouentur aliis calidis atque * immundis consequenter
pannis, uel linteolis: tunc post perunctionem cibus dandus tenuis, & sorbilis, quo latenter cum cibo etiam potus inducatur: & panis aqua infusus, uel alica ex aqua: facilè enim accipiunt. Sed oportet magis tempora
dandi seruare cibum & potum: quod fiet hoc genere,
ut ex obliquo fabulantes de consueta uita loquantur,
lauacra memorando, atque bibendi copiam. Tunc si
ægri his dictis placidi permanserint, fidenter offerimus potum, dimissionis tempore inuento. At si commoti, uel irati fuerint, audito lauacro, uel potu, erit
differenda oblatio: dandus interea potus in fictili uasculo, subtili cauerna perforato, tanquam sunt papillæ
* proiecto oculis obstaculo. uberum, & dandus ægrotantibus, * præfecto obstaculo oculorum, uel temporaliter clausis fenestris. Est
enim omnifariam mitigatione passionis prouidendum,
ut nulla occasio detur excitandi furoris. Oportet denique

nique etiam ministros aptißimos esse, & primò ut sint taciti, neque fabulas iniicientes, sed eius respondentes dictis, & ipsa respondentes, ut * cedenter, ac sine ulla *constantia eum consentiendo coerceant, atque eius uisa, quæ mentis falsitate efficiuntur, eidem sensim displicere, atque incredibilia faciant. Dehinc conuenit laxatiuis cataplasmatibus thoracem curare, * & à tergo inter utrasque palas, quod Græci metaphrenum uocant. Cùm autem statum sumpserit paßio, etiam cucurbita apponenda iisdem locis, cum scarificatione: tum spongiarum uaporatione utendum: quæ quidem latenter erunt ex oleo atque calida exprimendæ, & apponendæ, obuolutæ pannis, uel linteolis, ne humoris sensus aut sonitus exagitent ægrotantem. Tunc etiam caput detondendum, & iisdem adiutoriis concurandum: gestatio adhibenda, in lectulo suspenso ægro, siue portatoria sella. At si paßio perseuerauerit, iisdem perseuerabimus adiutoriis. Illud etiam erit affectandum, ut si omnino potum recusauerint, qualibet tamen parte quiddam liquoris assumant, & nulla indignatione ægrotantes afficiantur uisu perterriti. Quod ita facere poterimus, si calidam atque oleum clystere per podicē iniiciamus, & hoc si fieri potuerit, alternis alij diebus: paruum quidem: tunc enim poterit contineri. Nam si fuerit plurimus humor, sua redundantia ac pōdere prouocat excludi. Erit enim eius continentia utilis ad minuendam sitim. Nam neque solùm dysentericis iniectum medicamen superiora inuadens sæpe stomachum atque caput uexare accipimus, siquidem eò necessariò peruenit, sed etiam calidam & oleum peruenire posse concipimus, quo partibus iisdem irrigationis præbeat laxamentum. Post iniectionem deniq; manibus

* cedentes

* resistentia ei

* & à tergo inter scapulas, quod Græci, &c. vt suprà pag. 168.

nibus admotis, impreßione moderata, ex inferioribus ad superiora ducentes, liquorem ascendere prouocamus. Declinante *paßione erunt ægrotantes resumendi, sed multo tempore à lauacro abstinẽdi, atque uino, ne in periculum redeant.* At *si ex ista paßione, ut sæpe contingit* * *satyriasis fuerit effecta, erunt adhibenda ea quæ paulo pòst dixerimus.* Antiquorum autem medicorum *nullus istius paßionis tradidit curationem.* * Aiunt denique Themisonem *quanquam uolentem, nõ potuisse: siquidem ex rabido cane quondam fuerat uulneratus, etsi eius curationem assumeret mente, quippe scripturus, continuò admonitus in eandem* * *laberetur.* Democritus *uerò iubet origani decoctionem dari, atque ipsum poculum quo bibunt in sphæræ rotunditatem formari.* Est *autem hoc genus decoctionis acerrimum, atque stomachum uexans, & incendens: in quo etiam idem sibi repugnare perspicitur.* Ait *enim hydrophobiam esse incendium neruorum.* Quidam Medici, *ut* Artorius *memorat, alios in* * *uasculum plenum frigida miserunt, alios in puteum posuerunt, saccis immissos, uel inclusos, ut neceßitate bibere cogerentur,* * *alij in aquam calidam, nescij quòd paßionis curatio* * *illa sit, non ut bibant ægrotantes, sed ut bibere uelint: quod fiet cùm paßio fuerit adiutoriis destructa.* Multi *denique etiam bibentes raptu affecti sunt grauiore.* Quapropter *etiam toto corpore infundendos, ut putant, in aquam frigidam, magis uexabile comprobamus.* Omne *etenim frigus extendit tumentia.* Nam *propterea, ut* Artorius *dixit, raptu interficiuntur.* Aristoxenus *ad* * *corruptionem atque abundantiam liquoris intentus,* * *prædandum dicit potum, atque clysteribus utendum, cõmuniter omnibus,* * *depurgatiuæ uel*

[Margin notes:]
* *veretri, vt antea dixit, tẽtigo.*
* *Diosco. cap. 36. lib. 6. Themisonem quorũdam sermonibus ait à cane demorsum fuisse: aliorum verò fama, in hunc furorem incidisse, quod amico aquam expauescenti inseruisset, ac officium exhibuisset.*
* *relaberetur.*
* *vas*
* *alios*
* *illius*
* *potionem*
* *semper dandum*
* *errypticis, vel epicerasticis.*

*uel*temperatiuæ uirtutis: sed hæc tumorem paßionis intendendo geminant*comitantia. Tullius Baßus etiã sternutamentis utitur, & clysteribus, cum generaliter hæc paßio mitigatione indigeat ob acutißimam celeritatem, & non, ut hic putat* corporatiuis adiutoriis sit*aspergẽda, quæ Græci metasyncritica uocãt. Niger eius amicus etiam album helleborum dedit. Eudemus autem phlebotomans helleborum dat secunda uel tertia die, atq; cucurbitas affigit usq; ad partium pustulationem. Agatinus libro de helleboro conscripto iubet etiam dari helleborum in initio paßionis. Alij podicem cataplasmandum iubent helleboro. Alij collyria ex ipso facientes quæ appellauerunt balanos, podici supponunt. Sed erunt communiter omnes culpandi, cum sit paßio acuta atque celeris, & uehemens, ac sæpißimè continua. Quippe cum nunquam puram atq; synceram habeat dimißionem, & est helleborum recorporatiuæ uirtutis, ac propterea tardis paßionibus conueniens, quas Græci chronias appellant, & in earum principaliter lenimẽto, atq; regulis ciborũ ægrotante præparato, *quod Græci diætam uocant, quod utiq; non sine tempore prolixo fieri poteſt. Sine his igitur nihil ueneno differet helleborũ datum. Est etiã graue usq; ad pustulationem corporis cucurbitas apponere.* Et simile quidã, tumentes oculos ligneo baculo inungere. Quidam castoreo potãdos iubent hydrophobas: alij rosaceo oleo: alij diagridio, aut elaterio, aut lacte, uel pinguibus iusculis incongruè agitantes atq; grauãtes ægros, & nõ eo tẽpore quo permitti potuit usus supra dictorũ, præcautionis causa ac effugiẽdæ paßionis.* Nunc etiã si præsens indigeat congrua curatione. Clystere quidam depurgant uel temperant*

*erypticii vel epicerasticu
*symptomata
* recorporatiuis
* exasperãda
*quas
* apposita cõparatio
* nõ autem est præsens indige

uim ueneni, quæ semper post effectam paßionem contemnenda est, urgentiore cogente* cœnoteta. * Item nihil aliud quam potum dare quoquo modo nituntur, nunc gelu, uel niuem offerentes ægrotis, nunc uiridem ficum, uel pyrum, aut cucumerem, & his similia. Alij calami perforati initium ori ægrotantis immittunt, debinc ex alia parte per* aliam cauernam aquam infundunt. Alij poculo* lineo panno subter imposito, uel *beluæ pelle, potandum putant,* scilicet superstitione traducti, q. naturalis authoritas beluarum quæ canibus est contraria, timorem ægrotantium soluat. Sed hæc quæ uulgus per experimenta probata putat, longè aliena ab arte monstrantur. Alia quoq; quæ facienda ordinauerunt, ratione reiicienda sunt, ut ea quæ sunt uinosa ante declinationem offerenda. Item frigida sunt ob tumorem incongrua. Constringunt enim atque extendunt stricturæ difficultatem, ex qua sine dubio hydrophobica paßio confecta probatur.

De acuto tormento, quod Græci ileon appellant. Cap. XVII.

Tormentum dictum est, quòd existiment ægrotantes conuolui, atq; torqueri suorum intestinorum* uerticula: uel quòd spiritus ob* abstinentiam clausus sese inuoluens,* uinctiones atq; tormenta efficiat, uel quod uehementia dolorum supra eas partes quæ patiuntur, ægrotantes arcuati conuolutiq; plicentur. Salimachus autem ait quosdam Pythagoricos apud Siciliam medicantes Græco nomine* phragmon uocare, siquidem obtrusis naturalibus uentris officiis fieri uidetur. Item hanc paßionem tertio libro acuta-

* communitate, i. indicatione
* Quidam nihil aliud
* illius
* ligneo
* lupi. Ad id laudat Aetius pellẽ Vrsi, & Phocæ, sed præcipuæ Hyænæ vt legendum putem, (vel Hyænæ beluæ pelle.) Plin. cap. 30. lib. 8. ait, vmbræ Hyenæ cõtactu obmutescere canes, eámque vomitum hominis imitari, ad canes solicitandos, quos inuadat.
* obserua superstitiosum remedium qualia multa nos re inuimus.
* sinuosos anfractus
* compreßionem exitúmq; negatum.
* obtrusiones: alij fluctuationes, obtrusiones magis conuenit cum iis quæ proximè sequuntur.
* sepimentum: occlusionem

rum

rum uel celerum paßionum Asclepiades definiuit hoc modo. Tormentum est contortio extenta, atq; longi temporis intestinorum: sed hoc improprie dixit, q. sit longi temporis tormētum. Est enim acuta atq; celeris paßio. Deniq; intestinorum tormentum dicimus esse, contortionem* extentam, atq; perniciosam: sunt autē eius antecedentes causæ cōmunes, quæ etiam alias facere ualent paßiones: sed magis perfrictio, indigestio: atq; cibi grauabiles, & inflabiles, uel noui: aut uenenum potum, aut cibo datum, aut fungi comesti. Sequitur autem in paßione constitutos uentris uehemēs inflatio, & intestinorum, & dolor nimius iliorum, atq; oßium, quæ à pube usq; ad ilia perueniunt, quæ Græci ephæbia appellauerūt, totius quoq; uentris atq; superpositæ cutis inflatio, & membranæ maioris, quam peritonæum uocant, scilicet quæ omnia interius tegit atq; continet uiscera. Consensu etiam, uesicæ, & officij uentris perfecta abstinentia: stomachi euersio per nauseam, saliuarū fluor, sitis uehemens: spiratio* hirta, atq; anhelatio: articulorum frigidus torpor: pulsus densus: singultus: exitus per podicem uenti nihil releuantis: ac si quicquam per clysterem fuerit iniectum, aut non admititur ob nimietatem stricturæ, aut admissum retinetur exitu negato: aut si fuerit redditum erit connexum pinguibus ac * uesiculosis. Mulieribus etiā matricis adductio ad superiora fit, uomitus quoq; humorum* pinguium, qui in uentriculo & ipsius orificio adhærescebant contumaciter. His uero qui perniciosius atque* specialius iactantur, etiam stercorum uomitus fit. Tunc quoque pulsus concidit: nigrescit corpus cum nimia linguæ asperitate: aliquando etiam ut Heraclides Tarentinus memorat, quarto libro de*

* hic
* acutam
* officij vētris, & cōsensu etiā vesicæ, perfecta
* τὺν δασεῖαν quæ vox significat & densam, & hirtā, non satis apte hic vertit hirtam.
* spumosis.
* crassorum, viscidorum.
* exitialius

internis paßionibus, inteſtinorum uerticula diſtentis cutibus apparent, cum peritonæo diſiecto ſola fuerit ac ſuperpoſita cutis. Alij uero memorant uentum per podicem redditum ſine odore tetro pernicioſum fore, *ac ſi fuerit odoris tetri *ſalutẽ promittere. In illis enim ob nimiam ſtricturam, tanquam liquatus ſpiritus purior excluditur, in his autem ob quandam laxamenti facultatem infectus exhalationibus ſtercorũ, *excludetur. *Torminoſa igitur ab iſta paßione, quam ſpecialiter tormentum diximus, magnitudine differre monſtramus. Hi enim leui dolore afficiuntur, & ob hoc uentriculoſi ſiue torminoſi uocantur. Item diſcernuntur dolore uentris.* Ventriculatio enim *ſuperius magis uentre eſt, atque ſub præcordiis, & ſæpe ſine inteſtinorum tormento. Diſcernitur etiam à coli uexatione. Eſt enimprincipaliter coli uexatio, unius inteſtini paßio, atque tarda, quam Græci chroniam uocant, & diutißime perſeuerans. Tormentum autem* ſolius acutæ paßionis, eſt omnium inteſtinorũ uexatio. Alij hanc paßionem Chordapſon uocauerũt, quòd non aliter quã chordæ inteſtina tẽdantur. Nam ueteres Græci inteſtina chordas uocauerunt: ſed hoc quoq; nomen alij commune uocabulum tormento poſuerũt, ut Hippocrates, Praxagoras, Euriphon Gnidius. Alij differre* dixerunt, ut Diocles libro de paſſionibus atq; cauſis & curationibus ſcripſit. Etenim tormentum non ſine ructationibus fieri dixit, atque emiſſo per podicem uento, ſine ſtercorum egeſtione, uentrem quoque non neceſſario durum fieri, & clyſteris iniectionem accipere: doloris etiam initium è ſu ſuperioribus magis accedere. In chordapſo reiicere ægrotantes, ſi mediocris fuerit paßio, humorem: ſi uehe

* peritonæi diſtenta tela

* at

* obſerua

* eiicitur.

* cœliacum affectum

* ἡ τῶν κοιλιακῶν διάθεσις obſerua diſcerni ventriculoſos à colicis, ventriculoſos. Græci vocant κοιλιακοὺς

* ſuperiore

* ſpecies acutæ paßionis

* tormentum à cordapſo.

*si uehemens, stercora: & neque iniectionem clysteris admitere, uentrem durum, atque extentum iugiter, in orbem tumoris subleuatum, * interiores intestinorum partes doloribus affici, * stomachum * quoque immobilem ac fixum, uel * inflexum permanere. Sed de his huic dissentire necessarium non est: oportet enim intentionem adhibere, atque intelligere, quòd sit paßio stricturæ, atque acuta uel celeris, & uehemens. Quapropter habendi sunt ægrotantes loco mediocriter calido, atque lucido: adhibita requie cum silentio, & abstinentia cibi usque ad primam diatriton: prohibito quoque somno, donec acceßio declinet. Incipiente autem eadem, articulorum adhibenda est blanda ex manibus calefactio, & partes quæ doluerint, contegendæ mundis, & mollibus lanis. Apponenda etiam mediocris uaporatio, qua mitigari dolor poßit, ut sunt panni calidi, atque linteola, uel uesica * calida ex oleo semiplena, uel saccelli ex cantabro calido completi, uel polline, uel lini semine ex aqua mulsa. Cum autem statum sumpserit acceßio, iubemus eos, si pati potuerint, iugiter foueri oleo dulci atque calido, scilicet usu dextero, quo prærepto nuper infuso mox nouũ superfundatur oleum. At si dolor coegerit phlebotomandi erunt scilicet ex brachio, dimißionis tempore. Et si ante diatriton id factum non fuerit, * fouentes primo os, deinde colluere permittimus ex aqua calida, deinde * dabimus potum paruum, ob mitigandum. Si enim plurimum sumpserint grauatis tumentibus, prouocabitur paßionis asperitas, sicut fit cum graue quisquam cataplasma apponendum putarit, ex plurima, atque * corporosa inductura. At si in ipsa diatrito fuerit adhibita phlebotomia, parum dis-*

* *inferiores*
* *supra dixit stomachi euersionẽ per nauseam fieri*
* *quidã legũt, stomachũ quoque non immobilem*
* *non flexum. i. non subuersum*
* *sub aqua & oleo*
* *fouere primũ os ac colluere*
* *damus*
* *magnæ molis*

ferentes ob resumptionem, unctione corpus curamus, & sorbile damus quiddam, tenue, atq; panem ex aqua calida non quidem plurimum. Ea *enim quæ ob appositionem cataplasmatis exterius admoti asperantur, magis plurimum distendũtur cibis uberioribus grauata.* Alternis *denique diebus cibum dabimus, donec passio declinet: dehinc cataplasmata adhibemus ex pollinibus, & lini atque fœnugræci seminibus, ex mulso confecta, uel* calida, oleo, illud curantes, ut calida perseuerent plurimo tempore, & neque* ualida atq; robusta inductione grauabilia fiant pondere.* Faciunt *enim ægrotis dolores augeri.* Tunc *etiam cucurbitas apponimus, sed eas quæ sint osculo latiore, atque labiis flexis.* Lenius *enim, atque blando tractu arripiunt membra.* Tunc *etiam scarificatione utemur, uel in cucurbitarum uicem, ne earum põdere graue quicquam ægrotantes sentiant, uitrea apponimus uascula, uel testea, quæ Græci amphoras uocauerunt.* Tunc *spongiis uaporamus expreßis ex calida, & oleo, uel decoctione fœnugræci, aut lini seminis, aut agrestis maluæ, & rursum cataplasmamus.* Iniicimus *etiam per clysterem oleum calidum, uel calidam & oleum, & ex supra dictis decoctionibus quicquam.* Est *etiam consuetum nobis aquam oleo dulci, æquali modo commixtam, cum hibisco coquere, donec aqua insumatur.* Tunc *oleum remanens concepta lenitate, atque* pinguedine ex radice supra dicta, iniicere per clysterem.* Nam *si solum oleum fuerit cum radice hibisci non admixta aqua decoctum, necessario nidorosum fiet.* Adhibemus *etiam encathisinata ex calida, & oleo, uel quaruncunque laxatiuarum materiarum decoctione.* Cum *autẽ declinare paßio cœperit,*

** aqua*

** magna copia q; infartura*

** quod hodie mucillaginem dicimus*

*rit, etiam embaſim adhibemus ex oleo, uel calida & oleo, aut decoctione laxatiuarum materiarum, non ſine cautione. Declinanda eſt enim perfrictio: quapropter erit facienda in calido loco, uel balnei fornice,[a] quem * appellant achibolum, ſiue cameram. At ſi ſenſus aliquis permanẽs erit duritiæ, cataplaſmabimus ex ordei farina, & adipe porcino recente, & pice liquida. Tunc cerotaria apponemus, & malagmatum leniora, ordinantes etiam lauacrum, & uarium cibum, & uinum ultimo, præcauentes multo tempore frigida quæque, atq; indigeſtionem, & inflabiles, uel acres, & minus digeſtibiles cibos. Veterum autem medicorum,* Hippocrates [b] *ſecundo libro de morbis, communiter inquit refrigeranda ſuperiora, particulariter autem adhibenda uomifica medicamina, & phlebotomia ex brachio, & capite. Tunc ſacculum aqua calida plenum * deponendo iubet ægrotantes: facere etiam collyrium decem digitorum, quem appellauit balanum, atq; hunc ſummo tactu felle taurino ungendum: Tunc ſi nihil * perfecerit clyſterem adhibendum. Vel ſi * hoc quoq; minus ualuerit, folliculo artis ærariæ immittendum inquit uentum per podicem, quo * diſtantia uentris inteſtinorum replicatis folliculis fiat, tunc ſtatim adhibendum clyſterem probat, detracto ſupradicto folliculo, & podicem cum ſpongia obſtruendum, atque in aquam calidam ægrotantem deponendum. Vtendum inquit primo tempore paſſionis melle decocto, atque uino. Secundo libro epidemion multum uini meraci, atque frigidi dari iubet; donec ſomnus, uel dolor fiat crurum, ſuſpicione cauſarum ſollicitatus: exiſtimat enim uel cõſtituit fieri paſſionem incẽdio ſuperiorũ, & frigore inferiorũ.*

¶ a Tholus teſtudo, ſiue camera. In thermis duplex is fuit: alter ξηρὸς, quod Seneca ſudatoriũ vocat, Aſſa Cicero. alter quẽ τὸν ἔξω οἶκον, et μαλακτικὸν, Trallianus vocat, vbi vngebantur.

** appellant aliqui Tholum*

¶ b In noſtris exemplaribus quod citat ex Hippocrate legitur libro tertio de morbis, non ſecundo.

** apponere*

** profecerit*

** hic*

** diſtentio*

Item ubi inducit Teucrum *occisis octo*, Hectorem *non potuisse percutere, atque ita loquutum ut diceret se hunc interficere nõ posse rabidum canem. Cum igitur memorauit* Homerus *id ex quo fieri hydrophobæ possunt, erit consequens, ut &, quòd fieri poßint, scierit. Item* Comicus Menander *inducens senem irascentem, istius paßionis imaginem uinolentis adscripsit, dicens non posse bibere eos qui uinum usque ad uexationem potant.* Ratio *quoque hoc ostendere uidetur. Etenim superioribus temporibus aut erant canes, aut non erant: sed non fuisse nemo dicere audeat. Paßionis etenim causam prompte* Homerus *memorauit. Si igitur fuerunt, etiam rabie affecti sunt: quo fit ut cum fuisse causa ex qua hydrophobi fierent, atque homines qui fierent, uel pati * potuissent demonstretur, erit rationabile, ut apud antiquos hæc paßio fuisse credatur.* Expauescere *autem siue confundi, ut aiunt, non solum inertes, sed etiam artifices hac paßione, non necessario signum est eandem incurabilem pronuntiandi.* Etenim *plurimæ aliæ paßiones non aliter uidentium mentem confundunt, ut satyriasis, apoplexia.* Item *causa præcedens eius paßionis, incomprehensibilis ut putant, non est, quam plurimi medicorum atque philosophorum tradiderunt.* At *si esset incomprehensibilis, quod ex ea sequitur, manifesto esse apprehensibile, nulli negant, uel si esset incomprehensibile, id quod sequitur, hoc est paßio, non tamen incurabile. Ac si incurabile, non necessario nouum, ut neque carcinoma. Sed aiunt principaliter ex his quæ sequuntur, uel designant hydrophobicam paßionem nihil esse eiusdem proprium, ut singultus, qui quanquam eos sequatur, sit tamen communis eorũ qui* hydro

* *possent.*

*hydrophobi non sunt. Sitis etiam sequitur, atque uomitus fellis, sed febricitantibus hæc sæpe contingunt. Item turbatio mentis atque timor, sed etiam phreneticos sæpe comitantur. Si igitur nihil proprium sequitur hydrophobos, sed sunt omnia communia aliis passionibus, non poterit noua paßio nuncupari. Nos quoque his consentimus. Videtur etenim hæc paßio etiam frequentare quibusdam temporibus, uel locis, ut apud Cariam atque Cretam. Hæc enim insula aliorum uenenosorum animalium * difficilis, atque pene libera, sola canum rabie uexatur frequentißimè. Poetarum quoque testimonium longè * uetustißimum,* atq; non rectis necessariò uerbis destinatum, accipiendum ducimus. Item Hippocrates magis phreneticos memorauit, non hydrophobas, paruibibulos. Nam inquit eos, quod in quibusdam phreneticis frequentare uidemus, aut fastidio possessos, non solùm cibum, uerumetiam pótum refugere: uel certè traductos uisis, quæ Græci phantasiam appellant, (ut ait Eudemus) ut accipiendum non existiment potũ: uel suspicione * delirationis affecti, admixta putent uenena liquori: * tremũt quoq; nonnunquam debilitate neruorum, & ad omnem sonitum * commouentur, scilicet alienationis proprietate, & non * necessariò hydrophobicæ paßionis. Quapropter aliis utendum est rationibus ad demonstrandum esse nouam hydrophobicam paßionem.*

* *raro altrix & procreatrix.*
* *nempe Homeri quem suprà citauit.*
* *sed non*
* *ob delirationem affectos, vt admixta*
* *tremere*
* *commoueri*
* *neceßitate*

Quomodo curandi sunt hydrophobæ.

Cap. XVI.

*Curandos hydrophobas conuenit iacere loco mediocriter calido, atque lucido, adhibita articulorum defricatione, * seruatos etiam insomnes usque ad laxamentum temporale. His quoque partibus quæ rapiuntur*

* *seruari*

rapiuntur, uel conductione uexantur, calidis atque mundis lanis, * ut pannis prætectis, adhibendæ etiam molles uaporationes. In statu accesionis, dulci atque calido oleo clam lanis tinctis, uel foris à cubiculo infusis, tum immißis fouendæ, ne uisu liquoris ægrotantes in commemorationem timoris reducatur. At si aliqua fuerit indulgentia paßionis, quæ erit * apprehendenda, si etiam febres fuerint, ex minutione feruoris, si etiam non fuerint, minutione timoris, erunt phlebotomandi ex brachio, quo uena facilior occurrerit.* Ita in fluenti sanguine * aduertenda sunt ægrotantium ora, atque manu excipiendus fluor, ne sonitu perculsi commoueantur. In diatrito uerò erunt primò pungendi, sed pannis oleo tinctis (eorum enim tractu latenter corpora perungentur) extergendi quoque: at * alia fouentur aliis calidis atque * immundis consequenter pannis, uel linteolis: tunc post perunctionem cibus dandus tenuis, & sorbilis, quo latenter cum cibo etiam potus inducatur: & panis aqua infusus, uel alica ex aqua: facilè enim accipiunt. Sed oportet magis tempora dandi seruare cibum & potum: quod fiet hoc genere, ut ex obliquo fabulantes de consueta uita loquantur, lauacra memorando, atque bibendi copiam. Tunc si ægri his dictis placidi permanserint, fidenter offerimus potum, dimißionis tempore inuento. At si commoti, uel irati fuerint, audito lauacro, uel potu, erit differenda oblatio: dandus interea potus in fictili uasculo, subtili cauerna perforato, tanquam sunt papillæ uberum, & dandus ægrotantibus,* præfecto obstaculo oculorum, uel temporaliter clausis fenestris. Est enim omnifariam mitigatione paßionis prouidendum, ut nulla occasio detur excitandi furoris. Oportet denique

* aut
* indicanda, & cognoscẽda.
* Præterea
* auertenda
* diatrito
* inunctis
* proiecto oculis obstaculo.

*nique etiam ministros aptißimos esse, & primò ut sint taciti, neque fabulas iniicientes, sed eius respondentes dictis, & ipsa respondentes, ut * cedenter, ac sine ulla *constantia eum consentiendo coerceant, atque eius uisa, quæ mentis falsitate efficiuntur, eidem sensim displicere, atque incredibilia faciant. Dehinc conuenit laxatiuis cataplasmatibus thoracem curare, * & à tergo inter utrasque palas, quod Græci metaphrenum uocant. Cùm autem statum sumpserit paßio, etiam cucurbita apponenda iisdem locis, cum scarificatione: tum spongiarum uaporatione utendum: quæ quidem latenter erunt ex oleo atque calida exprimendæ, & apponendæ, obuolutæ pannis, uel linteolis, ne humoris sensus aut sonitus exagitent ægrotantem. Tunc etiam caput detondendum, & iisdem adiutoriis concurandum: gestatio adhibenda, in lectulo suspenso ægro, siue portatoria sella. At si paßio perseuerauerit, iisdem perseuerabimus adiutoriis. Illud etiam erit affectandum, ut si omnino potum recusauerint, qualibet tamen parte quiddam liquoris assumant, & nulla indignatione ægrotantes afficiantur uisu perterriti. Quod ita facere poterimus, si calidam atque oleum clystere per podicē iniiciamus, & hoc si fieri potuerit, alternis alij diebus: paruum quidem: tunc enim poterit contineri. Nam si fuerit plurimus humor, sua redundantia ac pōdere prouocat excludi. Erit enim eius continentia utilis ad minuendam sitim. Nam neque solùm dysentericis iniectum medicamen superiora inuadens sæpe stomachum atque caput uexare accipimus, siquidem eò necessariò peruenit, sed etiam calidam & oleum peruenire posse concipimus, quo partibus iisdem irrigationis præbeat laxamentum. Post iniectionem deniq; manibus*

* cedentes

* resistentia ei

* & à tergo inter scapulas, quod Græci, &c. vt suprà pag. 168.

nibus admotis, impreßione moderata, ex inferioribus ad superiora ducentes, liquorem ascendere prouocamus. Declinante paßione erunt ægrotantes resumendi, sed multo tempore à lauacro abstinẽdi, atque uino, ne in periculum redeant. At si ex ista paßione, ut sæpe contingit * satyriasis fuerit effecta, erunt adhibenda ea quæ paulo pòst dixerimus. Antiquorum autem medicorum nullus istius paßionis tradidit curationem. * Aiunt denique Themisonem quanquam uolentem, nõ potuisse: siquidem ex rabido cane quondam fuerat uulneratus, etsi eius curationem assumeret mente, quippe scripturus, continuò admonitus in eandem* laberetur. Democritus uerò iubet origani decoctionem dari, atque ipsum poculum quo bibunt in sphæræ rotunditatem formari. Est autem hoc genus decoctionis acerrimum, atque stomachum uexans, & incendens: in quo etiam idem sibi repugnare perspicitur. Ait enim hydrophobiam esse incendium neruorum. Quidam Medici, ut Artorius memorat, alios in * uasculum plenum frigida miserunt, alios in puteum posuerunt, saccis immissos, uel inclusos, ut neceßitate bibere cogerentur, * alij in aquam calidam, nescij quòd paßionis curatio * illa sit, non ut bibant ægrotantes, sed ut bibere uelint: quod fiet cùm paßio fuerit adiutoriis destructa. Multi denique etiam bibentes raptu affecti sunt grauiore. Quapropter etiam toto corpore infundendos, ut putant, in aquam frigidam, magis uexabile comprobamus. Omne etenim frigus extendit tumentia. Nam propterea, ut Artorius dixit, raptu interficiuntur. Aristoxenus ad * corruptionem atque abundantiam liquoris intentus, * prædandum dicit potum, atque clysteribus utendum, cõmuniter omnibus, * depurgatiuæ uel

* veretri, vt antea dixit, tẽtigo.
* Diosco. cap. 36. lib. 6. Themisonem quorũdam sermonibus ait à cane demorsum fuisse: aliorum verò fama, in hunc furorem incidisse, quod amico aquam expauescenti inseruisset, ac officium exhibuisset.
* relaberetur.
* vas
* alios
* illius
* potionem
* semper dandum
* erypticis, vel epicerasticis.

uel* temperatiuæ uirtutis: sed hæc tumorem paßionis intendendo geminant* comitantia. Tullius Baßus etiã sternutamentis utitur, & clysteribus, cum generaliter hæc paßio mitigatione indigeat ob acutißimam celeritatem, & non, ut hic putat* corporatiuis adiutoriis sit *aspergẽda, quæ Græci metasyncritica uocãt. Niger eius amicus etiam album helleborum dedit. Eudemus autem phlebotomans helleborum dat secunda uel tertia die, atq; cucurbitas affigit usq; ad partium pustulationem. Agatinus libro de helleboro conscripto iubet etiam dari helleborum in initio paßionis. Alij podicem cataplasmandum iubent helleboro. Alij collyria ex ipso facientes quæ appellauerunt balanos, podici supponunt. Sed erunt communiter omnes culpandi, cum sit paßio acuta atque celeris, & uehemens, ac sæpißimè continua. Quippe cum nunquam puram atq; synceram habeat dimißionem, & est helleborum recorporatiuæ uirtutis, ac propterea tardis paßionibus conueniens, quas Græci chronias appellant, & in earum principaliter lenimẽto, atq; regulis ciborũ ægrotante præparato, *quod Græci diætam uocant, quod utiq; non sine tempore prolixo fieri potest. Sine his igitur nihil ueneno differet helleborũ datum. Est etiã graue usq; ad pustulationem corporis cucurbitas apponere.* Et simile quidã, tumentes oculos ligneo baculo inungere. Quidam castoreo potãdos iubent hydrophobas: alij rosaceo oleo: alij diagridio, aut elaterio, aut lacte, uel pinguibus iusculis incongruè agitantes atq; grauãtes ægros, & nõ eo tẽpore quo permitti potuit usus supra dictorũ, præcautionis causa ac effugiẽdæ paßionis.* Nunc etiã si præsens indigeat congrua curatione. Clystere quidam depurgant uel temperant

*erypticis vel epicerasticu

symptomata

* recorporatiuis

* exasperãda

* quas

* apposita cõparatio

* nõ autem cũ præsens indige

uim ueneni, quæ ſemper poſt effectam paßionem contemnenda eſt, urgentiore cogente cœnoteta. * Item nihil aliud quam potum dare quoquo modo nituntur, nunc gelu, uel niuem offerentes ægrotis, nunc uiridem ficum, uel pyrum, aut cucumerem, & his ſimilia. Alij calami perforati initium ori ægrotantis immittunt, dehinc ex alia parte per* aliam cauernam aquam infundunt. Alij poculo* lineo panno ſubter impoſito, uel *beluæ pelle, potandum putant, * ſcilicet ſuperſtitione traducti, quòd naturalis authoritas beluarum quæ canibus eſt contraria, timorem ægrotantium ſoluat. Sed hæc quæ uulgus per experimenta probata putat, longè aliena ab arte monſtrantur. Alia quoq; quæ facienda ordinauerunt, ratione reiicienda ſunt, ut ea quæ ſunt uinoſa ante declinationem offerenda. Item frigida ſunt ob tumorem incongrua. Conſtringunt enim atque extendunt ſtricturæ difficultatem, ex qua ſine dubio hydrophobica paßio confecta probatur.*

* communitate, i. indicatione

* Quidam nihil aliud

* illius

* ligneo

* lupi. Ad id laudat Aetius pellē Vrſi, & Phocæ, ſed præcipuè Hyænæ ut legendum putem, (uel Hyænæ beluæ pelle.) Plin. cap. 30. lib. 8. ait, umbræ Hyænæ cōtactu obmuteſcere canes, eámque uomitum hominis imitari, ad canes ſolicitandos, quos inuadat.

* obſerua ſuperſtitioſum remedium qualia multa nos re inuimus.

De acuto tormento, quod Græci ileon appellant. Cap. XVII.

Tormentum dictum eſt, quòd exiſtiment ægrotantes conuolui, atq; torqueri ſuorum inteſtinorum uerticula: uel quòd ſpiritus ob * abſtinentiam clauſus ſeſe inuoluens,* uinctiones atq; tormenta efficiat, uel quod uehementia dolorum ſupra eas partes quæ patiuntur, ægrotantes arcuati conuolutiq; plicentur. Salimachus autem ait quoſdam Pythagoricos apud Siciliam medicantes Græco nomine* phragmon uocare, ſiquidem obtruſis naturalibus uentris officiis fieri uidetur. Item hanc paßionem tertio libro acuta-*

* ſinuoſos anfractus

* compreßionem exitúmq; negatum.

* obtruſiones: alij fluctuationes, obtruſiones magis conuenit cum iis quæ proximè ſequuntur.

* ſepimentum: occluſionem

rum

rum uel celerum paßionum Aſclepiades definiuit hoc modo. Tormentum eſt contortio extenta, atq; longi temporis inteſtinorum: ſed* hoc improprie dixit, q. ſit longi temporis tormētum. Eſt enim acuta atq; celeris paßio. Deniq; inteſtinorum tormentum dicimus eſſe, contortionem* extentam, atq; perniciosam: ſunt autē eius antecedentes cauſæ cōmunes, quæ etiam alias facere ualent paßiones: ſed magis perfrictio, indigeſtio: atq; cibi grauabiles, & inflabiles, uel noui: aut uenenum potum, aut cibo datum, aut fungi comeſti. Sequitur autem in paßione conſtitutos uentris uehemēs inflatio, & inteſtinorum, & dolor nimius iliorum, atq; oßium, quæ à pube uſq; ad ilia perueniunt, quæ Græci ephæbia appellauerūt, totius quoq; uentris atq; ſuperpoſitæ cutis inflatio, & membranæ maioris, quam peritonæum uocant, ſcilicet quæ omnia interius tegit atq; continet uiſcera. Conſenſu etiam, ueſicæ, & officij uentris perfecta abſtinentia: ſtomachi euerſio per nauſeam, ſaliuarū fluor, ſitis uehemens: ſpiratio* hirta, atq; anhelatio: articulorum frigidus torpor: pulſus denſus: ſingultus: exitus per podicem uenti nihil releuantis: ac ſi quicquam per clyſterem fuerit iniectum, aut non admititur ob nimietatem ſtricturæ, aut admiſſum retinetur exitu negato: aut ſi fuerit redditum erit connexum pinguibus ac * ueſiculoſis. Mulieribus etiā matricis adductio ad ſuperiora fit, uomitus quoq; humorum* pinguium, qui in uentriculo & ipſius orificio adhæreſcebant contumaciter. His uero qui perniciosius atque* ſpecialius iactantur, etiam ſtercorum uomitus fit. Tunc quoque pulſus concidit: nigreſcit corpus cum nimia linguæ aſperitate: aliquando etiam ut Heraclides Tarentinus memorat, quarto libro de

* hic

* acutam

* officij vētris, & cōſenſu etiā veſicæ, perfecta

* τὴν δασεῖαν quæ vox ſignificat & denſam, & hirtā, non ſatis apte hic vertit hirtam.

* ſpumeſis.

* craſſorum, viſcidorum.

* exitialius

internis paßionibus, inteſtinorum uerticula diſtentis cutibus apparent, cum peritonæo diſiecto ſola fuerit ac ſuperpoſita cutis. Alij uero memorant uentum per podicem redditum ſine odore tetro perniciosum fore, *ac ſi fuerit odoris tetri *ſalutẽ promittere. In illis enim ob nimiam ſtricturam, tanquam liquatus ſpiritus purior excluditur, in his autem ob quandam laxamenti facultatem infectus exhalationibus ſtercorũ, *excludetur. *Torminoſa igitur ab iſta paßione, quam ſpecialiter tormentum diximus, magnitudine differre monſtramus. Hi enim leui dolore afficiuntur, & ob hoc uentriculoſi ſiue torminoſi uocantur. Item diſcernuntur dolore uentris. * Ventriculatio enim *ſuperius magis uentre eſt, atque ſub præcordiis, & ſæpe ſine inteſtinorum tormento. Diſcernitur etiam à coli uexatione. Eſt enim principaliter coli uexatio, unius inteſtini paßio, atque tarda, quam Græci chroniam uocant, & diutißime perſeuerans. Tormentum autem* ſolius acutæ paßionis, eſt omnium inteſtinorũ uexatio. Alij hanc paßionem Chordapſon uocauerũt, quòd non aliter quã chordæ inteſtina tẽdantur. Nam ueteres Græci inteſtina chordas uocauerunt: ſed hoc quoq; nomen alij commune uocabulum tormento poſuerũt, ut Hippocrates, Praxagoras, Euriphon Gnidius. Alij differre* dixerunt, ut Diocles libro de paßionibus atq; cauſis & curationibus ſcripſit. Etenim tormentum non ſine ructationibus fieri dixit, atque emiſſo per podicem uento, ſine ſtercorum egeſtione, uentrem quoque non neceſſario durum fieri, & clyſteris iniectionem accipere: doloris etiam initium è ſu ſuperioribus magis accedere. In chordapſo reiicere ægrotantes, ſi mediocris fuerit paßio, humorem: ſi uehe*

peritonæi diſtenta tela

at

obſerua

eiicitur.

cœliacum affectum

ἡ τῶν κοιλιακῶν διάθεσις obſerua diſcerni ventriculoſos à colicis, ventriculoſos. Græci vocant κοιλιακοὺς

ſuperiore

ſpecies acutæ paßionis

tormentum à cordapſo.

*si uehemens, stercora: & neque iniectionem clysteris admitere, uentrem durum, atque extentum iugiter, in orbem tumoris subleuatum, * interiores intestinorum partes doloribus affici, * stomachum * quoque immobilem ac fixum, uel * inflexum permanere. Sed de his huic dissentire necessarium non est: oportet enim intentionem adhibere, atque intelligere, quòd sit paßio stricturæ, atque acuta uel celeris, & uehemens. Quapropter habendi sunt ægrotantes loco mediocriter calido, atque lucido: adhibita requie cum silentio, & abstinentia cibi usque ad primam diatriton: prohibito quoque somno, donec acceßio declinet. Incipiente autem eadem, articulorum adhibenda est blanda ex manibus calefactio, & partes quæ doluerint, contegendæ mundis, & mollibus lanis. Apponenda etiam mediocris uaporatio, qua mitigari dolor poßit, ut sunt panni calidi, atque linteola, uel uesica * calida ex oleo semiplena, uel saccelli ex cantabro calido completi, uel polline, uel lini semine ex aqua mulsa. Cum autem statum sumpserit acceßio, iubemus eos, si pati potuerint, iugiter foueri oleo dulci atque calido, scilicet usu dextero, quo prærepto nuper infuso mox nouũ superfundatur oleum. At si dolor coegerit phlebotomandi erunt scilicet ex brachio, dimißionis tempore. Et si ante diatriton id factum non fuerit, * fouentes primo os, deinde colluere permittimus ex aqua calida, deinde * dabimus potum paruum, ob mitigandum. Si enim plurimum sumpserint grauatis tumentibus, prouocabitur paßionis asperitas, sicut fit cum graue quisquam cataplasma apponendum putarit, ex plurima, atque * corporosa inductura. At si in ipsa diatrito fuerit adhibita phlebotomia, parum dif-*

* inferiores
* supra dixit stomachi euersionẽ per nauseam fieri
* quidã legũt, stomachũ quoque non immobilem
* non flexum. i. non subuersum
* sub aqua & oleo
* fouere primũ os ac colluere
* damus
* magnæ molis

rit, etiam embaſim adhibemus ex oleo, uel calida & oleo, aut decoctione laxatiuarum materiarum, non ſine cautione. Declinanda eſt enim perfrictio: quapropter erit facienda in calido loco, uel balnei fornice, [a] *quem* * *appellant achicholum, ſiue cameram. At ſi ſenſus aliquis permanẽs erit duritiæ, cataplaſmabimus ex ordei farina, & adipe porcino recente, & pice liquida. Tunc cerotaria apponemus, & malagmatum leniora, ordinantes etiam lauacrum, & uarium cibum, & uinum ultimo, præcauentes multo tempore frigida quæque, atq; indigeſtionem, & inflabiles, uel acres, & minus digeſtibiles cibos. Veterum autem medicorum,* Hippocrates [b] *ſecundo libro de morbis, communiter inquit refrigeranda ſuperiora, particulariter autem adhibenda uomifica medicamina, & phlebotomia ex brachio, & capite. Tunc ſacculum aqua calida plenum* * *deponendo iubet ægrotantes: facere etiam collyrium decem digitorum, quem appellauit balanum, atq; hunc ſummo tactu ſelle taurino ungendum: Tunc ſi nihil* * *perfecerit clyſterem adhibendum. Vel ſi* * *hoc quoq; minus ualuerit, folliculo artis ærariæ immittendum inquit uentum per podicem, quo* * *diſtantia uentris inteſtinorum replicatis folliculis fiat, tunc ſtatim adhibendum clyſterem probat, detracto ſupradicto folliculo, & podicem cum ſpongia obſtruendum, atque in aquam calidam ægrotantem deponendum. Vtendum inquit primo tempore paſſionis melle decocto, atque uino. Secundo libro epidemion multum uini meraci, atque frigidi dari iubet, donec ſomnus, uel dolor fiat crurum, ſuſpicione cauſarum ſollicitatus: exiſtimat enim uel cõſtituit fieri paßionem incẽdio ſuperiorũ, & frigore inferiorũ.*

¶ a Tholus teſtudo, ſiue camera. In thermis duplex is fuit: alter ξὺγος, quod Seneca ſudatoriũ vocat, Aſſa Cicero. alter quẽ τὸν ἔξω οἶκον, et μαλακτικὸν, Trallianus vocat, vbi vngebantur.

** appellant alii Tholum*

¶ b In noſtris exemplaribus quod citat ex Hippocrate legitur libro tertio de morbis, non ſecundo.

** apponere*

** profecerit*

** hic*

** diſtentio*

Contrarias igitur uirtute materias adhibendas iudicauit, non intuens paßionem ex tumore fuiſſe confectam. Denique principio *uomitus, quem adhibendum probat, aſperat eius celeritatem: ſiquidem diſiiciendo corpora commouet.* Phlebotomare *autem conuenit non poſt uomitum, ſed laxamenti cauſa, non ut* Hippocrates *affectandum putat, ob frigidandum corpus.* Dehinc *ex brachio, non ex capite, neque ſimul ex multis partibus phlebotomare oportet.* Etenim *repentina ſanguinis effuſio uirium defectum faciens, non ſinit congruam fieri detractionem, uel quantum magnitudini paßionis eſt conueniens.* Collyrium *autem felle taurino perunctum, omnifariam nocens accipimus.* Etenim *ob acrimoniam fellis atque mordicationem tumentia prouocat in feruorem, & ob longitudinem digitorum decem immiſſum premit eas partes quæ neque tenuem liquorem ſine grauatione accipere, uel ferre ualent.* Nam *ex ærario folliculo quid dicere oportet, ſi ubi inflationis metus eſt, immittendum extrinſecus exiſtimat uentum, atque, quod eſt maximi peccati, frigidum his partibus, quæ etiam naturali tactu prægrauantur, non aliter, quam ſi quemquam in tetanica paßione conſtitutum cum ſit poteſtatis laxatiuis curare uirtutibus, eundem organis diſtendere contendamus.* Aduertendum *igitur, quod magis roborat uexationem, uel duplicat corporis inflationem, adiiciens grauiora,* * *quo etiam per clyſterem liquoribus magis* * *prægrauet corpus, ut tumentia importune uento uexata, etiam liquoris percuſſu intemporali feriantur.* Item *ſpongia apponenda quam probat, extenta magis premit.* Vtitur *autem uino, malis quidem, ſed ſui ſimilibus conſiliis.*

* quoniam
* prægrauat

Neque

*Neq; enim temporaliter declinationem paßionis obseruauit. Præterea usu immodico, siquidem plurimum dari iubet, & intemperato, quod sæpe in sanitate *constitutos alienari mente perficit, *Tunc etiam incongrue, siquidem frigido. Omne etenim frigidum tumentia auget. Repugnanti ergo iudicio uinum dare perspicitur, effectum somno atque dolori crurum ascribens, somnus etenim leuigata atque soluta paßione efficitur: dolore autem peiorante, & asperato tollitur. Quod ita manifestum est ut demonstratione non indigeat. Diocles autem libro quo de paßionibus atque causis & curationibus scribit, phlebotomat in paßione constitutos, atque cataplasmaticus curat ex polline, quod græci omen lysin uocant, & adipe & uino, & fæce. Tunc præpotat atque clysterizat, ex abrotani semine cum mulsa, ex aceto & aristolochia & cumino, & nitro, & fœniculi radice decocta ex uino, admixta aqua marina, uel passo, uel acriore uino, siue lacte cum decoctione lini seminis, & mellis, uel similibus. Quarto autem libro de curationibus iuuenes, inquit, atque habitudine robustos, & magis quibus dolor ad latera fertur, phlebotomandos probo ex *manu dextera interiorem uenam, & submittendos in aquam *calidam, fotis uentri iniicere admixto sale clysterem, & rursum in aquam calidam deponere, & fouere. Præpotandos autem iubet etiam medicamentis, hoc est, panacis dimidia drachma, in mulso *ex aceto tepido resoluta, & myrrhæ obolos duos cum peristereonis herbæ foliis in uino albo, uel cumino æthiopico. Adiuuat etiam plurimos plumbi catapotium transuoratum. Impellit enim pondere, & excludit obtrudētia. Diurnis, inquit, præterea diebus*

* constitutis
* tum
* manus dextræ interiore vena
* calidā, qua vbi foti sunt.
* &

ſitientibus potandum uinum dulce, uel aquam temperatam, aut marinam cum uino albo, aut centaurcam herbam, aut nitrum uel eius ſpumam, ut ea quæ poterit ſoluat. Danda etiam ſorbilia: uel cantabri lotura cum melle: uel bromi ſuccus: uel ptiſanæ: aut cum farina olera cocta, alia ex adipe, alia ex halica atque ſale: ſorbendum etiam & iuſcellum ſcari piſcis, & carabi, & buccinarum, & cancrorum. Tunc reſumptio, inquit, adhibenda. Cuius quidem materies percurrit, quas ſuperfluum eſt recenſere. Etenim ex ſupra dictis uaria atque iners commixtio materiarum demonſtratur. Non enim ſolos oportet iuuenes phlebotomari, ſed etiam alios in aliis ætatibus conſtitutos, neque ſemper è dextera manu uel interiore uena, ſed etiam ex ſiniſtra atque exteriore. * Facta detractio enim tumentia relaxat. * Vſus atque acrimoniæ cauſa erigit in feruorem tumentia. Eſt præterea uexabilis præbibendi medicaminis potio. Etenim ſint acria atque mordentia; & quæ non ſint mitigatiua celeritatis, neque tumoris relaxantia. * Plumbum uero tranſuoratum premit quidem, atque impellit pondere; ſed tactu neceſſario frigidat, atque inteſtina denſitate coacta uexatione diſtendit. Iuſcella autem in corruptione facilia, & inflantia eſſe noſcuntur. Item ptiſanæ ſuccus eadem * perficere. Vinum quoque in augmento inimicum. Praxagoras tertio libro curationum, clyſterem iubet adhiberi, dans medicamina purgatiuæ uirtutis, atque per uomitum corpora deſiccare: contendit etiam potandum * mulſum ex aceto, cum pipere atque nitro, & recenti lacte: uel hæc cum mulſo, & aqua. Dat etiam * radices circa ueſperã comedendas, prædato aut ſuperdato oleo. Vtitur præterea

* Facta enim detractio

* Vſus autem clyſterum acrimoniæ

* mirum quod plumbi venenatã fere qualitatem eſſe nõ ſcribat, vt quæ dyſenteriam eſſiciat.

* perficit.

* oxymeli

* radiculam uomitoriam.

terea ad podicē collyrio, & clysterē iniicit, atq; præpotat absinthio ægrotantes cum aceto, & uino synce-ro, cum oleo irino:*sed uomitu utitur, donec stercora *ac faciat euomi. Aliquos etiam post uomitum phlebotomat & uento per podicem replet, ut Hippocrates. Item libris de causis atq; paßionibus, & curationib. uinum dulce dari iubet, & rursum Hippocratis ordinem sequitur, cōgerens omnia peccata & nihil aliud quàm facere diruptionem intestinorum affectans, per acrimoniam medicamentorum id tentat, & inflabilium potionum, & iniectione uirtute similiū, quæ infesta tensione, ac tumore intestinorum aut retenta*ru *ruptionem ptione perficiunt, uel putredinem, aut aceruatim*ex- *exclusa cluso, alio genere interfectionem faciant. Item omne stercus per uomitum emissum * tumoris intestinorum *phlegmones est argumentū. Non enim sine tumore nimio hoc perfici potest. Nam ex intestinis expressum per uentrem transiens, stomachóque incidens stercus per eam partem excutitur, quo probatur magnificā mortem Praxagoras magis quam curationem uoluisse scribere. *Quibusdam etiam manibus premēs intestina, magna *Quosdam quassatione uexauit[a], quibus intestinum, quod græci τύφλον ἔντερον appellant, in*folliculum*fuerit lapsum, plurimis stercoribus * confectum. Item confectis quibusdam supradictis adiutoriis diuidendū uentrem probat pubetenus: diuidendum etiam intestinum rectum, atq; detracto stercore consuēdum dicit, in proteruam ueniens chirurgiā. Oportebat enim si ad hoc accedendū neceßitas imperabat, enterocelicorum approbare curationē. Temere Erasistratus secundo libro de uentre scribēs, culpans copiā atq; acrimoniam clysterum ab antiquis ordinatam, ipse quoq; utitur clystere, ex nitro

¶ a Nam ea uolumi sæpe caussa est, quēadmodum in multis accidisse uidi.
*scrotum
*fuerat
*confertum

nitro atque sale. Iniiciendum etiam probat acre collyrium, & similibus utitur cataplasmatibus, hoc est, omelysi cum myrto, uino, fico, & chamelea, & abstinet à cibo usque ad paßionis declinationem. Tunc dat mulsum tepidum, dehinc sorbilem ptisanæ succum. Sed hic aliorum accusationi iungendus est, etenim culpās tanquam nociuam acrimoniam iniectionum, * non custodit earum uexationē: quin etiam ex cataplasmatibus constringens atque densans tumentia, grauius ægrotantes affecit. Est etiam quibusdam usque ad paßionis declinationem abstinentia uexabilis. Hic autem iam declinante paßione mulsum dandum probat, quod ante declinationem fuerat ordinandum. Herophilus de his nihil loquutus est. Asclepiades tertio libro celerum, uel acutarum paßionum, aliqua gratißimè, aliqua ualenter ordinauit, in quibus est etiam inhibitio uaporationum ex aqua calida, tanquam facilè frigentium: sed fricandas inquit partes, quæ patiuntur, oleo, plurimo tempore, atque operosè quantum loca ipsa pati potuerint, fugienda inquit etiam declinationis tempore lauacra, non * coniiciens quoniam usum uaporationum, non genus damnauit. Potest enim quisque etiam in alia uaporationum specie perfrigescere, nisi dextro usu fuerint adhibitæ. Defricatio autem, adiutorium est chronicæ paßionis non acutæ, uel celeris, sed magis, si, ut iubet, operantius fuerit adhibita, atque multo tempore. Si igitur uera intentione loquamur, neque sibi hæc quæ ordinauit conueniunt. Ait enim debere fricationem adhiberi multo tempore, uel quantū ipsæ partes patiuntur, cùm neque tumentia ex initio fricationem fieri admittant, quippe cùm neque cataplasmata grauia ualeant sustinere. Lauacra in declinatione adiuuant

* non uitat

* animaduertens

iuuant paßionis solutionem. Vtitur etiam embasi ex oleo adhibita, & tempus non finit adiutoriis. Serapion uerò, qui tertio libro curationum alia similia Erasistrato ordinauit, denique eius accusationi iungendus est. Vtitur etiam catapotio ex plumbi ramento, & cocco cnidio, & sale, & elaterio, & resina, & castoreo, & diagridio, quorum singula acerrimæ esse uirtutis probantur: atque percutientia, & neque celeritati paßionum, neque tumori congrua. Heraclides autem Tarentinus libro quarto internarum curationum, existimabiles constituens suspiciones, aliter inquit curandos tumore affectos, aliter eos qui * crassioribus intestinis laborant, & stercoribus opprimuntur. Vtitur autem per diem, & noctem cerotariis ex cera, & resina, & irino oleo, uel cyprino oleo, aut anethino: miscet etiam omæ lysi panacem tritum, & chamæpityn cum absinthio & cyprino oleo. Scribit præterea potiones, quibus inquit præpotandos ægrotantes, ex aniso, castorea, nitro, hyssopo, calaminthe, mulso * ex aceto. Clysterem etiam adhibet admixto absinthio, uel centaureo, aut cucumeris agrestis radice. Dat etiam * mulsum ex aceto, & purgatiuum potandum medicamen, ex diagridio.* Alia quoque uirtutum millia conscribit purgatiuorum medicaminum, que præbenda iubet, non aliter quàm cætera acriora medicamina, & nullam curam adhibet mitigationis laxatiuæ, respiciens quâ poßit tumor mitigari. Sed ait communiter omnibus aliarum sectarum principibus, quomodo intestina tumore densata, atque contenta plurima materia, & acerrima, & uulnerabili, ut illi probant, onerata, interfectionem faciunt ægrotantis. Denique si fortè quisquam iliacam euaserit paßionem,

* per quorum intestina crassiora stercus descendere non potest.

* &

* oxymeli

* Alia quoque mille conscribit uirtutũ purgatiuarum medicamina

*nem, necessariò ex supradictis dysentericus fiet.. Item Thessalus primo libro de regulis, quas Græci diætas uocant: alia quidem ut methodicus scripsit, alia culpabiliter, adiiciens quòd exiguum potum dare debeamus, siquidem ad loca patientia descendit: quod contra sectæ disciplinam uidetur sensisse, & contra seipsum inconsequenter fuisse commotus, siquidem pro patientibus locis * nolit esse mutabilem curationem. Secundo libro quem comparationem appellauit, contradicens Erasistrato, hæc eadem ait, apertißimè discordantia ueris sermonibus. Non enim pro differentia partium mutatur liquidorum quantitas, sed obstricturam, uel solutionem. Inconsequenter igitur is in iliacis, patientis loci causa, potus quantitatem minuendam existimat. Erat enim promptè dicendum, atque demonstrandum, quomodo consideratione acutæ atque celeris paßionis minuenda fuit potus quantitas. Quidam nostri scriptores Themisonis sectatores cuminum oleo decoxerunt ob adhibendum fotum, aut tritum lanis asperserunt. Alij oleo rutam decoquentes, iniiciũt per clysterem, & iubent uaporari ex cineribus: * mixtos etenim oleo, uel quodã laxatiuo liquori, ex decoctione congruarũ materiarum * præfecto, in * uasculo duobus digitis alto, atq; ambitu * simili loci patientis mittendos, suppositis carbonibus, non flammosis, donec liquor insumatur. Tũc circũtento linteolis uasculo, atq; parum * refricto, conuertendos in linteola, ac * refundendos cineres, colligatoq; uasculo fundo tenus, & constricto linteo fortiori, patientia * uaporare loca. Equidẽ uerè obtunditur admixtione olei & aquæ, cumini uel cinerũ asperitas, sed est melius ex initio usq; ad finẽ recta intentione cõgrua paßionibus adhibere.*

De

* *velit*
* *cineres, sub.*
* *ante præparato*
* *vasculum altum*
* *simili loco patienti*
* *vbi parum refrigeratum uerit*
* *effundendos*
* *vaporari*

De satyriasi. Cap. XVIII.

SAtyriasis, est uehemens ueneris appetentia, cum tensione * ob ægram corporis passionem. Vocatur autem, ut quidam uolunt, translatiue à similitudine satyrorum, quos, ut uulgus loquitur, siue fabula fingit, uinolentos, atque in usum ueneris pronos dæmones accipimus: uel, ut alij dicunt, ab herbæ uirtute, quam satyrion uocant. Hanc enim accipientes in uenerem prouocantur, cum tentigine genitalium partium. Sed antecedentes istius passionis causæ sunt epota medicamina, ob usum uenereum excitandum, * quæ satyrica, uel entatica uocant: quæ sunt acria, atque incentiua, & neruis improba. Item immodicus atque intempestiuus ueneris usus. Est autem communis passio uiris atque fœminis, quæ solet accidere ætatibus mediis, atque iuuentuti. Hortatur etenim in usum uenereum prouocans ætatis uigor. Sequitur autem ægrotantes uehemens genitalium tentigo, cum dolore, atque incendio, cum quodam pruritu immodico in ueneream libidinem cogente: mentis alienatio: pulsus densitas: anhelatio crebra atque creberrima: * desponsio: uigiliæ: hallucinatio: sitis: cibi fastidium, & difficilis urinæ egestio, ita ut plerunque stercorum abstentio fiat: quibusdam etiam febres. Omnibus tamen in ultimo cōductio neruorum fit, quam Græci spasmon uocauerunt, & inuoluntarius seminis iactus. Initio autem se leuiter putant releuatos ex usu uenereo, atque seminis iactu, sed paulo pòst uehementer extendūtur. Nocentur enim atque uexantur hoc usu, quanquam parui temporis releuationem falsam sentire uideantur, non aliter quàm si scabiosi pruritu affecti, uel lippientes, manuum contactum affectare frequentent, quod Græci chirapsian uocaue

* rigida ueretri. Vocatur autem hæc passio, vt

* vt sumptis cantharidibus sæpius accidit

* desperatio

*uocauerunt. Declinante paßione omnia supradicta *minuentur, quæ Græci symptomata uocauerunt, nos accidentia paßionis. Hæc omnia etiam mulieribus passione affectis, sed plus in ipsis præualet prurigo ob naturam. Indecenter enim * ipsa in loca manus mittunt, prurientibus uerendis, atque omnes ingredientes appetunt, & suæ libidini seruire supplices cogunt. Differt autem à satyriasi gonorrhœa, quam nos seminis lapsum uocamus, siquidem sine tensione ueretri fit seminis inuoluntaria atque iugis elapsio. Debinc quòd satyriasis tarda non sit, quam Græci chroniam uocãt, ac simile quiddam habeat paßioni, quæ à Græcis est appellata priapismos. Eius memor est in libro signorum Demetrius Attaleus, dicens quòd hoc in quodam uiderit sene, atque in seipsum * manu operante, nec quicquam tamen potuisse peragere: tensionem autem fuisse ueretri nimiam, cum paruo dolore, ut cornu putaretur, & ita perseuerasse multis mensibus, nulli quoque adiutorio medicinali ceßisse, sed tardo atque longo tempore requieuisse. Quo fit, ut sit priapismus discernendus à satyriasi. Siquidem illa celer est, nec tardat in corpore: * ac fit sanè contractu neruorum, & stimuloso desiderio in ueneream uoluptatem. Est autem paßio strictura & celeris atque uehemens. Patitur enim tota neruositas, quod est coniiciendum ex mentis alienatione, & contractu membroruum: sed plus atque præstantius pati seminales uias accipimus, quas Græci spermaticos poros appellant: pati etiam eas partes grauius, quarum congreßione usus uenereus celebratur. Curantes igitur, iacere facimus ægrotantes loco calido, atque uigilanter silere iubemus, lanis limpidis eorum clunes, atque pubetenus, quod*

* minuuntur

* pudenda

* mastuprante

* id est cõuulsione, vt paulo pòst.

quod Græci ἦτρον appellant, cum inguinibus & ipso uretro contegentes, prohibentes etiam hominum ingressum, & magis iuuenum fœminarum, atque puerorum. Pulchritudo enim ingredientium admonitione quadam prouocat ægrotantes: quippe cum etiam sani sæpe talibus usi statim in uenerem* ueniant uoluptatem, prouocati partium effecta tentigine.* * visis * veniant cupiditatẽ vt paulo post. *Initio itaque accessionum conuenit nos eorum articulos manibus apprehensos continere, & ipsorum manus à locis patientibus arcere. Cùm statum sumpserit accessio, ex dulci atque calido oleo lanas expressas, uel decoctione fœnugræci, aut lini seminis, uel bibisci apponere. In dimissione uero ob uehementiam etiam phlebotomiam adhibere, cogentibus rebus, intra diatritõ: permittentibus autem, in ipsa diatrito. Intelligimus sane dimissionem, si etiam febres affuerint, ex earum *indulgentia. Necesse est enim quando passio asperatur, tunc etiam febres extendi: & cum rursum fuerit remissa, febres quoque leuigari.* * remißione ac imminutione *At si febres non fuerint, ex cæteris accidentibus, quæ Græci symptomata uocant, cum ea indulgentiora uiderimus, ut ruborem, feruorem, pruritum, uel in usum uenereum cupiditatem, aut genitalium tentiginem, uel his similia. Post phlebotomiam corpus perungemus, atq; ora lauantes, cibum damus halicam ex melle, uel panem lotum ex aqua, & oua sorbilia. Aliis autem diebus eas partes quas lana texeramus cataplasmate curamus, ex fœnugræci atque lini seminibus, aut pollinibus aqua resolutis, quod Græci omen lysin uocant, aut aqua & melle. Tunc etiam cucurbitas apponemus: sed in accessionis statu leues: in dimissione autem cum scarificatione, clunibus, atq; pube tenus, perrasis capillis. Appo*

nimus etiam sanguisugas, & spongiarum uaporatione utimur, præcoctis in aqua quibusdam laxatiuis. * Adhibentes etiam clysterem ex oleo calido, * aut calida ex oleo, tunc rursum cataplasmantes ante cibum. Præterea etiam encathismatibus utimur, nūc ex oleo confectis, uel ex calida, & oleo, nūc ex decoctionibus mitigantibus & laxatiuis. In mulieribus autem etiam pessulum oleo calido infundentes, sensim cum * sexualibus manibus in muliebre uerendum mitti iubemus. Externas uero partes per latitudinem lanis contegimus uel cataplasmamus, & utriq; * fibræ cucurbitas infigimus. Declinante passione gestationem adhibemus, & in oleum uel calidam ægros infundimus scilicet embasim facientes. Tunc etiam lauacrum adhibemus, atq; melioribus succis, & uariis cibis nutrimus, fugientes acriora, pulmentum atque uinum multo tempore. Cerotaria etiam patientibus partibus apponimus. Mulieribus uero liquidiora facientes * acriū uice utimur. Adhibentes etiam eorū ex adipibus, atq; * medulla, & meliloto, uel his similibus pessaria, ut quibus latius in libris quos sumus de mulieribus scripturi, docebimus. Aliorum autem medicorū excepto Themisone nullus hanc passionem conscribit, cum non solum raro uerum etiam coacervatim sæpissime * inuasisse uideatur. Memorat deniq; Themison apud Cretam multos satyriasi interfectos, quod quidem, quantū creditur, factum est ignorantia, ciborumq; frequenter ac plurimam mãderent satyrian herbam. Ait præterea apud Mediolanum iuuenem fœminam atque * alias decentem, nuptam cuidam nobili, se uidisse satyriasi interfectam. Ponit etiam eius passionis curationem secundo lib. epistolarum, ad Asilium scribens, imperans phlebo

* Adhibemus
* aut ex calida & oleo
* fœminæ alterius
* pudendalis
* clysteris vice iniicimus. Adhibemus
* medullis
* inuadere
* eleganti forma

phlebotomiã, atq; fomẽtationes, & cataplasmata frigidæ uirtutis adhibendæ, quibus poßit extingui ueneris appetentia: dans etiam potum frigidum: quæ omnia sunt inconsequentia, atq; incongrua. Siquidem pugnant phlebotomiæ laxamento, ex quo indulgentia corporis fit, & est cataplasmatibus, & fomentis * ex frigido potu effecta constrictio, atq; condensatio, ut supra diximus contraria: quippe cum appetentia ac delectatio concubitus accidens sit uerendorum partibus ob tumorem, sicut etiam mẽtis alienatio membranis cerebri tumentibus, quo fit ut ex frigidis atque constrictiuis rebus augeatur etiam uel geminetur ueneris cupiditas. * &

De Cholericis. Cap. XX.

Cholericam paßionem aiunt aliqui nominatam à fluore fellis, per os atq; uentrem effecto, ueluti fellifluam paßionem. Nam cholen fel appellãt, rhoeam fluorem: alij à multitudine fluentium humorum qui sunt similes felli. Non enim inquiunt esse fella, sed esse liquida in eundem colorem transeũtia: sed hoc differt nihil: Non est enim necessariũ de etymologia certare paßionis. Asclepiades libro de finibus hanc definitionẽ paßionis dedit: Cholera, inquit, est humoris fluor, celer, ac parui temporis, uentris atq; intestinorum, ex concursu siue obtrusione corpusculorum, atq; ut sæpe contigit ex indigestione initium sumens. Hanc quoq; *diffinitionem quidam differẽtes aiunt, humoris fluorem dictum, siquidẽ hæc est generaliter cholera: parui etiam temporis, adiectum, ad discretionem cœliacorum: siquidem etiam ipsis fluor est humoris, sed longo frequentius tempore: (concursu autem corpusculorũ) siquidem etiam nauigantium * quidam humoris fluxu * definitionem * cum primũ nauigare incipiunt, maris a flatione ac ſ ... fluatione

*afficiuntur, nec tamen ex corpuscolorum concursu. Adiectum etiam frequenter ex indigestione hoc fieri, siquidē ex aliis quoq; causis fit cholerica paßio. Aliqui nostrorum tradiderunt eandem definitionem, solum concursum corpusculorum detrahentes, atq; uiarum raritatem adiicientes. Nos autē superfluum fuisse causas paßionis dicere iudicamus, cum sit necessarium id quod ex causis conficitur edocere. Multò autem ac magis superfluum dicimus, etiam causas antecedentes definitionibus adiungi; quippe cum nec sola cholerica paßio ex indigestione fiat, neque sola indigestio hanc faciat paßionem, sed etiam aliæ causæ speciales, atque contrariæ uirtutis, quarum nihil ex ista diffinitione monstratur. Dehinc rheumatismus siue humoris fluor, non solum uentris atque intestinorum est, sed etiam stomachi. Quapropter, ut Soranus ait, Cholerica paßio est solutio stomachi, ac uentris, & intestinorum cum celerrimo periculo. Sed antecedentes causas eius paßionis dicimus, uinolentiam, uel malum medicamen potum, aut aquarum * calidarum potationem, uel iactationem maritimam primæ nauigationis, quæ commoueat insuetos: sed uehementius hoc facere dicimus ubi continuamus indigestionem ob plurimam sumptionem cibi, aut insueti, aut curiosè conditi: quorum sane intellectus aptus rationi est ob causarum scientiam, inutilis uero ac necessarius curationi, uel naturæ. Huic paßioni similis ac uicina est diarrhœa, atq; stomachi resolutio. Sed diarrhœam Asclepiadis sectatores discernunt. In choliricis aiunt uentris & stomachi rheumatismum, hoc est humoris fluorem, in diarrhœa uero ultimarū partium profluuium. Nos uero dicimus in stomachi solutione solum uomi*

** vt sulphurosa, nitrosa &c.*

*uomitum frequentare, & neq; simul uentris fluorem: qui si * fuerit rursum uomitu non attestante, solius uentris significat solutionem, & appellabitur diarrhœa: in cholerica uero paßione utrunque concurrit, hoc est uomitus atque uentris fluor, cum aliis quibusdam accidentibus signis, quæ post memorabimus. Item indigestionem aiunt * genere differe: sed Asclepiadis sectatores magnitudine inquiunt, siquidem paruus in Diarrhoeæ fit ex indigestione corpusculorum concursus, siue obtrusio, maior autem in cholericis: tempore etiam differre inquiunt: siquidem præcedit indigestio choleram: sed horum prompta atque facilis est discretio. Etenim indigestio conficitur ex corruptione ciborum, etiam si quis neque uomat, neque humoris fluorem sustineat, quem Græci rheumatismum appellant, per uentrem effectum. Cholera autem ex uomitu atque uentris fluore turbatio est, etiam si cibus non fuerit corruptus: Nam & ex aliis antecedentibus causis aduenire, intelligi potest.*

* adfuerit.

* et pro ea differentia nunc Diarrhoeam, nunc choleram excitare.

Quæ sequuntur eos qui cholerica paßione afficiuntur. Cap. xx.

PRæcedit frequenter cholericos stomachi grauedo atque tensio: anxietas: iactatio: uigiliæ: tormentum intestinorum cum sonitu, quem Græci borborismon uocant. Ventris dolor: atq; per podicem * uenti fluor nihil releuans: ructationes fumosæ: nausea: saliuarum fluor: grauedo thoracis cum membrorum defectu: surgente paßione iugis uomitus, & primo corrupti cibi, sicut frequenter occurrit, & humoris atque fellis flauidi: dehinc uitellis ouorum similis: tunc * prasij, atque erugmosi: ultimo etiam nigri: uentris quoque turbatio cum dolore: & egestio uomitorum

* quidam ventris

* Praßinii. Porracei

similis, hoc est spumosa, & acerrima, cum frequenti *delectatione uomendi. Crescēte passione aquati atq; tenuis liquoris fit egestio, & aliquando similis loturæ carnis. Feruntur etiam cum his humoribus plerunque subalbida *desputa: sequitur etiam densitas pulsus, & articulorū frigus, atq; uultus nigrore fuscatus: ardor, atq; sitis insatiabilis: spiratio celerrima: & cōtractio uel conductio membrorum, cum neruorum tensione, ac surarum & brachiorum. Præcordiorum etiam ad superiora raptus, cum dolore iliaco simili: aliquando etiam egestio uentris sanguinolenta, uultus in maciem atque tenuitatem * deducti: oculi rubri: & in ultimo singultus. Ista denique acuta atque celerrima passio esse à ueteribus memoratur, ut nunquam in secundum ueniat diem. At si in meliorem partem uergere cœperit, ut leuior fiat, articulorum atque corporis frigus infractum mitescit: & pulsus assurgens manifestior fit, ex altioribus ad supeficiem ueniens: paruæ etiam, atque interuallis longioribus egestiones fiunt: & paulatim releuatior æger efficitur. Accessiones autem apprehendimus ex his, quæ sunt passioni consequentia. Cum enim anxietas atque iactatio, confluentibus ad stomachum liquidis, & contractio articulorum occurrerit, accessionem præsentem dicimus. At si post uomitum minus sibi æger *cœperit displicere, stomachi occurrerit releuatio, & mitigata uentris mordicatione, cuncta minui aduersa cœperint, dimissionem pronuntiamus. Generaliter autem passio est uehemens, atque acuta, uel celeris, & aliquando solius solutionis, aliquando adiuncta ex aliqua parte strictura, ut dolores ostendunt stomachi, atque uentris, & intestinorum, & arti

* irritatione

* pituitosa

* deductus

* minus anxius sit

& articulorum contractio. Magis autem patiuntur in ista paßione stomachus, & uenter & intestina; cætera uero membra omnia corporis consentiunt.

Quomodo curandi sunt cholerici.

CAPVT XXI.

Cholericos oportet primo similiter ut cardiacos locari, atq; ut indigestos, uel qui cibos* exclu-dunt: potum dari decet tepidæ, ut quod immutatum corruptione uidetur, tanquam ueneni materia per uomitum depurgetur. At si hæc corrupta excludi desierint, erũt ægrotantes seruandi in eodem schemate. Prouocabiles sunt enim liquidorum fluxionibus motus. Conuenit etiam articulorum leuis, atque impressa defricatio cum quadam perseuerabili tenacitate: tum etiam eorum ligatio,* quã cum fuerint densa, phthisicum consentire stomachum* cogant. Sed ne ex his ligamentis* superiora torpescant, erunt sæpius commutandæ ligationes. Tunc stomacho atque ori uentris spongiæ admouendæ iugiter ex aqua frigida expressæ, dehinc etiam ex posca, atque iisdem facies detergenda, quò defectione submota in resumptionem ueniant ægrotantes. Vtemur etiam odoramentis, sicut in cardiacis ordinauimus, atque flabris, & cataplasmatibus frigidæ uirtutis, secundum thoracem, ac uentrem. Sed ut non sæpius hæc mutare cogamur, neque contrario, permanendo calida efficiantur, spongiis frigida expreßis atque superpositis ea frigidamus, ut non * sæpius uirtute constrictiua, uerum etiam frigido tactu fluorem constringant. At si dolor, uel intestinorum tormẽta, plurimum coegerint, pro frigidis spongiis, aliqua* temperãtia admouemus: tum tectione*

* qui cruditate uẽtriculi laborant.
* uomitu reiiciunt
* quæ cum fuerit
* cogit
* superiniectis
* tantum
* dolorem mitigantia

*mundarum lanarum, uel olei dulcis, atque calidæ infusionibus utemur. Similiter etiam propter *cõtractiones, articulos lana circuntegimus, & pannis calidis *colligamus. Infigimus præterea cucurbitas leues, quas Græci κούφας uocant, scilicet sine scarificatione. Has frequenter detrahimus, atque differentibus locis infigimus, quô latenter ac sensim etiam strictura, quæ irruerat resoluatur. At si dolores coegerint, & plus urgere uomitum uiderimus, solutione obtinente, ita cucurbitas infigemus, ut in cardiacis memorauimus, hoc est, constrictiuas ori uentris, atque subsequentibus partibus. Aliquando etiam à tergo per interualla dimißionis adhibemus. Præterea aquam frigidam sorbendam, damus per interualla quidem. At si uehementius uires amputari, ac solutionem crescere uiderimus, præcuratis ægris, ut in cardiacis docuimus, cibum damus dimißionis tempore, non expectata prima diatrito, defectionis coacti periculis. Dabimus igitur panem ex aqua frigida, diligenter prælotum: halicam, uel oryzam ex aqua, uel posca: aut oua hapala, aceto prius infusa, & pulticulam sicciorem. At si accepta reiecerint, paululum requiescentes, post interuallum rursum cibo nutrimus. Tunc, si res coegerit, etiam tertio id facimus, uel quarto: & ob retinendum cibum cucurbitam latioris osculi unam uel secundam plurima cum flamma infigimus ori uentris, infra costarum finem eodem tempore quo cibum damus. Tunc post eius sumptionem idem facimus, quò constrictione, atque raptu, corporis ad inferiora uenire, & illic permanere cogantur accepta. Oportet præterea adiutoriorum mediocritatem intueri. Nam plurimi atque * iugi cibo oppreßione præfocati sæpe sunt*

* *spasmos conuulsiones*
* *cooperimus*
* *iugis cibi*

*sunt ægrotantes. At si distantia temporis longiore fuerit uomitus intercapedinatus, & uentris effusio iisdem dilationibus *dirarata, tunc, ut in declinatione totius paßionis, ob appetentiæ destructionem dabimus quicquam pomorum, ut pyra, uel mala cydonia, aut sorba, aut mali punici grana, aut damascena, uel recentium uuarum * palealium, intybi thyrsum, atque uolantium pectora, sed non pinguium, ut perdicis, uel phassæ, uel similium, in posca decoctorum uel assorum cum aspergine corticis mali punici, in puluerem comminuti.* Dehinc è cellario* quē Græci apotomiam uocant, colymbadas oliuas fractas. *At si sufficienter ægrotantium surrexerint uires, dabimus etiam panem ex uino mediocriter austero, aqua frigida temperato.* Dehinc *etiam bibendum dabimus ex ipso mixtum potum, sed eo tempore quo cibum dabimus: multum enim bibere prohibemus: siquidem sitis siccare ualet humecta.* At *si febres fuerint consequutæ, & uires ægrotantis permiserint, abstinentia cibi abstinemus una die: si autem hoc ferre non potuerint, dabimus cibum dimißionis tempore: sin ue rò febres non coëgerint, & paßionem cessasse uiderimus, non sine cautione ac diligenti cura resumimus ægrotantem paulatim, atque modicis adiectionibus *motus, uel ciborum, præcauentes superfluos cibos, ne in commemorationem paßio reducatur.* Re*sumptis igitur uiribus etiam lauacrum adhibemus.* Hæc *est secundum nos cholericorum cura.* Veterum *autem medicorum sententiæ uariant.* Hippocrates *sel quoddam appellans* choleurecam nominauit, atq; iliacæ paßionis esse particulam siue concursum constituit.* Ille *denique eius curationem, neque memorare*

* rarius incitata.

* in palea reconditarū, & asseruatarum.

* quod

* potus

* cholericam ægritudinem.

dignũ arbitratus est, sed quinto libro epidemiõn cholericorum signa tradens * helleboro dicit utẽdum cum lenticula, * uel singularem succum lenticulæ bibendum. Tunc inquit uomitum prouocandum esse, quod est non aliter contrarium, quàm si quis fluore sanguinis pereuntem, uel diaphoresi dissolutum phlebotomare; uel aut cardiacum sudore defluentem calido lauacro, * uel sudoriferis uaporibus uelit adiuuare. Nam id ipsum quod passio uocatur, adiutorium quoque fieri uehementius cogit. Etenim * in helleboris uomitus factus etiam his qui nulla solutione afficiuntur cholericæ passionis periculum solet afferre, & magis, cum non præparatis corporibus adhibetur. [a] At si quisquam Hippocratem defendens dixerit ab eo nõn datum, sed memoratum, quod quidam cholericus acceperit, uel sibi ipse dederit, frigida utitur defensione. Ait enim Hippocrates profuisse datum: quod si displiceret, culpare debuerat. Item Diocles libro quo de passionibus atque earum causis, & curationibus scripsit, frigerandos inquit cholericos, & donec depurgentur, nihil eis accipiendum: sed tunc cum tempus uisum fuerit, dandam frigidam & in uomitum prouocandos: balanos etiam per podicem indendos. At si hyems fuerit, calida aqua utendum: tum nigrum dandum uinum cum polenta, atque prouocato somno quiescendum: singultui uero absinthium dicit conuenire, & ad * solutionem bubulum uel caprinum lac, dimidiæ heminæ quantitate, cum papaueris albi succi cyatho dimidio, & mali punici succo. Scribit etiam aliud curationis genus, quo memorat cumino quoq; atq; sale & origano, & his similibus potis utendum. Culpandus igitur primum est, quòd calidum

* De Atheniensi quodam cholera correpto id scripsit Hippocr.

* ac

* sudorificu

* ex Helleboro

a Verba hæc sunt Hippocratis. Hic Veratrum in lentiũ succo bibit: & alterum lentiũ succũ insuper bibit, quãtum potuit: & postea vomuit: coacta que sunt et adstricta ipsi ambo (nempe vomitus, & aluj profusio) & [illegible]

* cohibendam

[illegible]

[illegible]

potum dari iubeat cholericis cùm tempus hyemis intuetur, & non paßionis considerat uires, neque conicit quòd calidum quicquid est, laxando prouocat uomitum. Addidit etiam nihil dandum, donec ægrotantes depurgentur, & non docuit tempus cibi offerendi, neque demõstrauit quãdo post depurgationem corruptorum dimißionis tempore erunt ægrotantes nutriendi: denique tempus uini dandi non memorauit. Item absinthium est acerrimæ uirtutis, & propterea incongruè, atque imperitè singultientibus ordinatum. Est enim ex tumore stomachi ueniens singultus. Lac etiam in eiusmodi paßionibus facilius acescit, & effusionem uentris prouocatam extendit. Cuminum quoque & origanum acerrimæ uirtutis esse nemo est qui nesciat. Quo fit, ut aperiantur magis quàm claudantur fluentia, & prouocentur mordicationibus quæ fortè sunt in tumore constituta. Praxagoras primo libro de curationibus contrà docens, iubet dari plurimum mulsum ex * aceto confectum ebibendum: & calido passo, atque absinthio potandos probat. Vomentibus uerò prius inquit * calidum potum dandum. Tunc si plurimus inquit uomitus fuerit, lauandos ægrotos calida, & post lauachrum somno dimittendos. At si dormire non potuerint, danda polenta, atque bibenda ex mulso, uel passo, uel frigida. Et cùm uomitus quieuerit, lenticula nutriendos, & uino potandos. At si uomitus perseuerauerit, post * dationem, rursum lauandos, atque iisdem utendum: at si perseuerauerint ea quæ per uentrem feruntur manente etiam uomitu, alia die rursum lauandos, atque similia adhibenda. Apparet etiam in hoc morbo erroribus implicari. Etenim mulsum ex aceto doloribus est incongruum, ut quod inflet tumentia

* Sic vocat oxymeli

* calidæ

* calidæ: vt suprà.

tia ex aceti qualitate: absinthium uerò est nocens, ut superius memorauimus. Item calidis potus, uomitibus est inconueniens: lauacrum quoque fluenti corpori uehementer inimicum, quod iste non semel sed sæpius adhiberi confirmat: * & neque cibo nutrit, quo facilius uires ægrotantis diuersis intereant detrimentis. Neq; saltem semel, sub hac * lauacri frequentia dormire permittens, ut ipse uoluit. Item mulsum uentrem dissoluit, quippe non decoctum. Non aliter etiam dulce uinum. Ridiculum quoque est, atque cachinnos commouens, pausante uomitu lenticulam dare: perseuerante uerò, lauacrum adhibere, cùm sint hæc in utroque contraria. Etenim lenticula constringit præsentem fluorem, lauacrum uerò corpus * coæquat post uomitus cessationem. Item Erasistratus secundo libro salutarium, utitur tepido potu, uomitum prouocans, uel acrimoniam temperans fellis. Contra dolores autem tepidis utitur uaporationibus, & cataplasmatibus ex farina & uino: at si sitis & defectio coegerit, uino potat Lesbio, cum aqua frigida, sed in aquæ cyathum uini guttas duas admiscendas iubens, uel tres, ut solum, inquit odorem uini habere aqua uideatur, atque hoc bibendum post singulos imperat uomitus, & post singulas uentris effusiones. Plus, inquit, aquæ admiscendum si febres irruerint, & similiter lenticulam dandam & uinum, aut malorum infusionem, uel decoctionem pomorum, aut pyrorum: & etiam lauacrum probat, & resumptionem adhibendam. Sed hic quoq; excludendus in quibusdam est. Etenim contra dolores quomodo calidis, sic sine uino cataplasmatibus utendum: siquidem rigore quodam naturali, siue mordicatione, quam Græci rhigos uocant, uino * constringant.

Est

* ac

* Nam tam frequēs balnei usus somni, quem semel ab ægro capi vult, occasionem & opportunitatē ægro præripit.

* colliquat

* vina cōstringunt.

Est præterea eorum datio ante acclinationem paßio-
nis contraria, & magis cum sine cibo danda ordinan-
tur, & immodicè: siquidem post singulos uomitus, id
*fieri * præceperit, cum propter uirium solutionem* * præcipit
oportuerit etiam cibi quiddam offerre, & non solum
uinum potandum dare. Febribus quoque irruentibus,
*& quantum credendum est humore * interposito, in-* * intercepto, i.
conueniens est lenticula, & infusiones siue decoctio- inculcato, nec
nes constringentium materiarum. Harum enim ad uo- libera ventila-
mitum cogendum tantum fuerat usus necessarius. At tione difflato.
Herophilus cholericorum curationem secundum se a-
lijs nullam tradidit. Asclepiades uerò tertio libro ce-
*lerum uel acutarum paßionum, * affectans uomitum* * moliens ac
ex rapaci haustu transuoratis potionibus eodem die procurans
** leuat ægrotantes, & uino potat cum polenta: &* * lauat
quid ultra? cum plurima approbet ueterum curatio-
*num, solùm prohibens ea die * leuandos, nisi uires fue-* * lauandos
*rint * reparatæ. Oportebat etiam uini tempus diffi-* * vino & po-
nire, atq; post cibum dandum ordinare. Empiricorum lenta
Serapion primo libro curationum, istius paßionis me-
delam tradidit. Itē Heraclides Tarētinus libro quar-
*to, sed communiter uterque rationalis logicorum * cō-* * consentit
sentiunt curationi: adiiciunt etiā medicamina, quæ ca-
tapotia uocauerunt, multis ex speciebus confecta, quæ
pharmocode dicuntur, necnon potiones etiam ad reti-
nendos exitus fluentium materiarum, ex quibus sunt,
Hyoscyami seminis, quem nos altercū dicimus, drach- * Hac ratione
mæ duæ: anisi drachma una, opij drachma semis; con- singula cata-
trita & superflua aqua dulci. Tunc collecta, & in tri- potia pendunt
*ginta partes diuisa: * singula faciunt catapotia, quæ* grana septem.
*dantur in * aqua frigida, cyathis duobus. * Abstinet, in-* * aquæ frigi-
quit, etenim uentrem. His uerò qui fuerint uiribus illæ- da
sis, * Abstinent

*sis, conuenire dicit medicamen ex myrrha atq; papauere, & croco confectum, in quantitatem erui datum, cum uini cyatho: sed hæc * uehementius ostendit Heraclides Tarentinus, dans etiam halicam cum uino ultimæ expreßionis, hydatode Græci uocăt, nos abusiuè tortiuum, uel cum absinthio & oryza: uel lenticula, aut ptisana, cùm contrariam uirtutem halicæ lenticula atq; ptisana obtineat. Item primo libro regulari, siue, ut Græci dicunt, diætetico, nutriens cholericos prima die, cæteris utens congruè. Postera inquit die eos ante uomitum usque ad tertium diem neq; cibo nutriendos, neq; os colluere permittendos, si quicquam fuerit suspicione * solicitum. Post tertium uerò diem continenter atque cum cautione resumptionem faciendam. Sed huic erit respondendum: Vtrum in declinatione passionis dari dixerit uinum, atq; uarium cibum, an ante ipsam, quod est intemporale atque importunum. Sed si in declinatione, cur declinante paßione, & quantum creditur, forsitan exclusa, usque ad primam diatriton abstinendos existimat ægrotantes? His enim qui forsitan ob eius defensionem dixerint, eum præcauere rursum ne febres irruant, respondemus, hoc esse occultum, & non oportere methodicum esse suspicionibus incertis occupatum, & uerè. At si ob irruentem febriculam, quæ iam præsens esse uidetur, abstinentia putat utendum, erat melius dicere, cessante uomitu, emergĕteq; febricula abstinentiam esse adhibendam, quod quidem facere uel memorare neglexit.*

* prolixius extendit

* metuendum de morbi aut recursu, aut perseueratione

De defluxione, quam Græci diarrhœam vocant. Cap. XXII.

DEfluxio, est secundum Asclepiadem rheumatismus, siue fluor parui temporis, ultimarum partium

tium coli atq; seßionis, siue * lõganonis, ut nos appellamus, quæ fit, inquit, ex cõuentu siue cõcursu atq; congressu corpusculorum. Sed huic quidam responderunt, quòd non solùm ultimarum partium coli defluxio esse uidetur, sed etiam superiorũ: item ex corpusculorum concursu, siue conuentu, quem entasim appellauit, negant fieri posse defluxionem, sed magis abstinentiam, uel retentionem. Alij rursum defluxionem dicunt fluorem, siue ut Græci rheumatismum parui temporis, intestinorum, atque seßionis uel longanonis secundum uiarum raritatem. Sed superfluum est causas adiicere, cùm paßionem definimus, quibus fuerit confecta defluxio. Item alij defluxionem esse dixerunt uẽtris turbationem celerem, uel acutam, quæ fit ex corruptione ciborum. Sed etiam nunc habet quædam superflua, diffinitio. Dehinc etiam sine corruptione ciborum, aut simili causa posse defluxionem fieri probè uidemus. Sequitur autem defluxione laborantem sine ullo dolore effusio liquidorũ per podicem, hoc est, per anum, quæ corporis facit corruptionem: aliquando etiam perseuerando intestinorum uulnerationem, ex qua dysenteria sæpe sequitur. Vtendum ægrotante commodè locato, silentio, atque abstinentia cibi, & uini. Tunc etiam cataplasmatibus constrictiuis, secundum clunes, atque uentrem, uel pubetenus admotis. Alia die si defluxio cessauerit, cibus adhibendus constrictiuus. Tunc etiam uinum atque lauacrum adhibendum, & cætera quæ resumptionibus conuenire uidentur.

* recti intestini

CAELII AVRELIANI Methodici Siccensis Oxeon Libri tertij finis.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS IN V. LIBROS CHRONION PRAEFATIO.

* * *

RAESCRIPTIS celerũ passionum libris tardarũ placet curationes ordinare, quæ solo* suprapositionis tempore superioribus sunt similes, in lenimento vero varia recorporatione formantur, & peritis medicinæ claram æternámque gloriam*quærunt. Celeres enim, vel acutæ passiones etiã sponte soluuntur,& nunc fortuna, nunc natura fauẽte. Quo fit ut ignari homines elati sæpe medicos fugiant, cum hos *prouentus incãtationibus nouis ac*ligamentis adscribãt,aut fortunæ,cum*quoties repentino nuntio læti aut territi ægrotãtes, mutatione quadam corporis morbos excludunt,vel ea per intemperãtiam gerunt,quæ ratione occulta sibi profutura nescientes, duce desperatione committunt.In*vtrunque enim faciles celeres passiones accipimus.Pelluntur enim aut fluo-

*exacerbationis per interualla redeuntis τῆς ἐπιτάσεως.

*parant

* euentus

* τοῖς περιάπτοις: amuletis

* aliquoties

* lætum aut tristem exitũ.

re ſudoris, aut ſanguinis per nares, aut ventris. Chroniæ autem uel tardæ * paſsionis morbi, qui iam præiudicio quodam corpora poſſederint, ſolius medici peritiam poſcũt, cum neque natura, neque fortuna ſoluantur. Podagram denique, vel Phthiſin, aut Elephãtiaſin, vel ſimi les tarditate paſsiones reſolui nulli ſectarum principes meminerunt, ſicut ſępe febres acutæ ſoluũtur. Hinc denique Græci Aſclepium * nomen ſumpſiſſe dixerunt, quod dura curando primus ſuperauerit vitia. Scribentium igitur medicinam nullus ante Themiſonem tardarum paſsionum curationes principaliter ordinauit. Alij uero has omnino tacuerunt, tanquã impoſsibiles iudicantes, vel * incurabilium paſſionum. Alij * Alyptarum officio * tranſmittendas crediderunt: Alij diſperſe * atque de aliis paſsionibus * ſcribentes, ut podagra, ſanguinis fluore, hydropiſmo, paralyſi, alopecia, vel quartanis typis, vt Eraſiſtratus, & Aſclepiades. Themiſon autem tardarum paſsionum tres libros ſcripſit: item Theſſalus ſecũdo libro Regulari earum curationem ordinauit. Dehinc Soranus pleniſsime cunctarũ diligentiam tradidit, atque ſpeciale corpus ſcripturæ formauit, de paſsione capitis initia ſumens, quod nos quoque faciendum aſſumimus.

** paſsiones & morbi*

** & Dei, & glorioſi medici*

Aſclepius vnde nomen inuenerit.

Themiſon.

** incurabiles paſsiones*

Alyptæ

** committẽdas*

** de talibus*

** ſcripſerunt*

Eraſiſtratus.

Aſclepiades.

Theſſalus.

Soranus.

CAELII

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION LIBER I.

De capitis passione, quam Græci cephalæan nominant. Cap. I.

PARTE *corporis quæ patitur, paßio nomen accepit. Nã cephalen Græci caput uocauerunt. Generatur autem sæpius perfrictione aut frigiditate, aut è cõtrario solis exustione, aut continuatione uigiliarum: sed uehementius fœminas tenet ob diligentiam* capillorum. Sequitur in paßione constitutos dolor uehemens capitis totius, aut dimidij, quem consueto nomine hemicraniam uocant, uel certe temporum, *quem dolorem chrotaphon appellant. Occupat etiam oculorum radices, & occipitium, atque colla, tendens usque ad spinæ partes, ut cum sedere ægrotantes uoluerint, uertigine adficiantur, atque oculorum caligine, cum nausea, & fellis uomitu. Ac si paßio* uehementer cœperit, rubri atque prominentes oculi fiunt, deiectis & conclusis palpebris euitantes lumen, cum lachrimarum fluore, cibi etiam iugi fastidio, & obtusione uisus, auriũ tinnitu, & difficili auditu.* Sequentur etiam uigiliæ iuges, aut frequentes, dentium dolor, & acceßionis initio sanguinis è naribus paruißi-*

Κεφαλή

Fœminæ obnoxiæ cephaleæ.

* *quos cum pectunt, comunt, tingunt, summutunt, caput sæpius lauant*

Ημικρανία,

* *quæ* κροτάφους

Κρόταφος.

* *vehementescere, vt multis locis huius operis.*

* *Sequuntur*

*mus guttarum fluor, nihil releuans. Erit igitur locandus ægrotans, si totum caput doluerit, supinus. Si autem ex parte, ea parte quæ patitur. Mitigatur enim quodam blandimento straminum, pars in dolore constituta. Peiorante paßione sequitur uultus deprauatio, pulsus obscuritas, & omnes sensus obtusione afficiuntur. Hac paßione alij celeriter atque cum febribus laborant quem dolorem proprio nomine sectarum principes * capitis uocauerunt: Alij tarde, atque sine febribus, per interualla temporum admoniti & solo dolore capitis oppreßi, quam paßionem ueteres cephalæan uocauerunt. Pauci autem aliqui membranam cerebri dixerunt, alij eam quæ testam circuntegit, alij omnem cutem capitis, alij temporum atq; buccarum musculos, quos * siagonas appellant. Nos uero aliquando istorum aliqua, secundum quod se sensus doloris extendit: aliquando omnia, secundum quod fomenta uel acceßiones paßionum ordinate se ingerunt: similiter etiam sicut dimißiones atque delinimenta conuariant, & nunc * longioras & puras, nunc angustas & sordidas accidentium malorum reliquias in acceßionem reliquerint. Item secundum * superpositionem tempore acceßionis. Item secundum quod nunc * diurnas, nũc intercapedinatas exacerbationes interpositis diebus, uno, uel duobus, sicut quos typicos, aut periodicos circuitus appellamus, aut hemitritaicos, pro responsione temporum habuerint uariantes. Igitur de dolore capitis in acutis febribus accidenti prius libro de febribus memorauimus: De illo uero qui sine febribus, atque tardus, & suæ paßionis est, nunc dicemus. Cum itaque adhuc paruus fuerit sensus, oportet ægrotantem iacere loco mediocriter frigido,*

* cephalalgiam

Κεφαλαία.

Σιαγών.

* Siagonitas ut multis locis operis περὶ τῶν ὀξέων: quamuis in hoc libro passim Siagonas legamus.

* longiores

* τὴν ἐπίτασιν

* quotidianas Diurnas dixit pro continuas.

Τυπικοί.

Περιοδικοί.

Ημιτριταϊκοί.

frigido, atque obſcuro, paulo leuatius capite collocato, adhibito ſilentio, atque corporis & animi requie, cum abſtinentia cibi uſque ad primam diatritum. Adhibenda *etiam articulorum leuis fricatio, cum capitis fomento ex oleo frigido, * atque uiridi, uel ſucco quolibet admixto, qui * ſine repercuſſu ualeat aſtringere, ut polygoni, arnogloſſæ herbarum, aut intybi, aut portulacæ, aut rubi, quem* Græci *batum appellant, aut* anulorum uitis, quos helicas uocant, uel uuæ* lupinæ, aut anagallidis, uel ſideritis herbæ, aut * murtæ.* Hinc *etiam cataplaſmata adhibenda ex horum ſingulis, aut admixta pulenta, uel compoſitum ex multis eius uirtutis medicamen frōti apponendum, ut eſt* diatheon: ſi uerò uehementior fuerit dolor, erit locandus ægrotans loco amplo, atque calido mediocriter, & neque plurimum lucido, ne nimius ſplendor officiat.* Apponendæ *etiam lanæ lenes, ac tenues, & limpidæ iiſdem partibus, cum iugi fomento ex oleo dulci, atque calido.* Ac *ſi coegerit dolor* ptygmata erunt uiciſſim & lanæ, æque mollia apponenda, ex oleo calido expreſſa, * temporibus ſub buccarum muſculis immota.* Tunc *etiam ueſicæ ſemiplenæ ex oleo calido, uel ſaccelli ex pollinibus calidis confecti, manu etiam calida, atque digitis, molli tactu loca dolentia contingenda, cum omni ſilentio ac requie ægrotantis.* Si *autem dolor ad dentes tetenderit, mulſum calidum uel oleum damus, quod in ore ſine ullo motu contineat: niſi quis hoc horreſcens in nauſeam fuerit prouocatus.* At *ſi uehementius dolor conualuerit, & maiora * exegerit, diu etiam permittentibus uiribus in ipſa diatrito,*

Διάτριτος.
* omphacino, ὠμοτριβεῖ.
* ſuo
Πολύγονον.
Βατός.
* capreolorum. claniculārum. ἕλιξ.
* Solani vide lib. 2. cap. 7.
* in hoc exemplari ſic perpetuo ſcribitur pro Myrti.
Diatheon. Diatheir.
* deſcribitur à Gal. κ. τόπους. pag. 701. ab Aetio pag. 727.
* complicati panniculi. Πτύγματα.
* & ſub temporibus buccarum muſculis admouenda: tum
* exegerit remedia, etiam

dignũ arbitratus est, sed quinto libro epidemion cholericorum signa tradens * helleboro dicit utẽdum cum lenticula, * uel singularem succum lenticulæ bibendum: Tunc inquit uomitum prouocandum esse, quod est non aliter contrarium, quàm si quis fluore sanguinis pereuntem, uel diaphoresi dissolutum phlebotomare, uel aut cardiacum sudore defluentem calido lauacro, * uel sudoriferis uaporibus uelit adiuuare. Nam id ipsum quod passio uocatur, adiutorium quoque fieri uehementius cogit. Etenim * in helleboris uomitus factus etiam his qui nulla solutione afficiuntur cholericæ passionis periculum solet afferre; & magis, cum non præparatis corporibus adhibetur. a At si quisquam Hippocratem defendens dixerit ab eo non datum, sed memoratum; quod quidam cholericus acceperit, uel sibi ipse dederit, frigida utitur defensione. Ait enim Hippocrates profuisse datum: quod si displiceret, culpare debuerat. Item Diocles libro quo de passionibus atque earum causis, & curationibus scripsit; frigerandos inquit cholericos, & donec depurgentur, nihil eis accipiendum: sed tunc cum tempus uisum fuerit; dandam frigidam & in uomitum prouocandos: balanos etiam per podicem indendos. At si hyems fuerit, calida aqua utendum: tum nigrum dandum uinum cum polenta, atque prouocato somno quiescendum: singultui uero absinthium dicit conuenire; & ad * solutionem bubulum uel caprinum lac, dimidiæ heminæ quantitate, cum papaueris albi succi cyatho dimidio, & mali punici succo. Scribit etiam aliud curationis genus, quo memorat cumino quoq; atq; sale & origano, & his similibus potis utendum. Culpandus igitur primum est, quòd calidum potum

* De Atheniensi quodam cholera correpto id scripsit Hippocr.

* ac

* sudorificis

* ex Helleboro

a Verba hæc sunt Hippocratis. Hic Veratrum in lentiũ succo bibit: & alterum lentiũ succũ insuper bibit, quãtum potuit: & postea vomuit: coactaque sunt et adstricta ipsi ambo (nempe vomitus, & alui profusio) & c.

* cohibendam

q

*potum dari iubeat cholericis cùm tempus hyemis intuetur, & non paßionis conſiderat uires, neque conii-cit quòd calidum quicquid eſt, laxando prouocat uomitum. Addidit etiam nihil dandum, donec ægrotantes depurgentur, & non docuit tempus cibi offerendi, neque demõſtrauit quãdo poſt depurgationem corruptorum dimißionis tempore erunt ægrotantes nutriendi: denique tempus uini dandi non memorauit. Item abſinthium eſt acerrimæ uirtutis, & propterea incongruè, atque imperitè ſingultientibus ordinatum. Eſt enim ex tumore ſtomachi ueniens ſingultus. Lac etiam in eiuſmodi paßionibus facilius aceſcit, & effuſionem uentris prouocatam extendit. Cuminum quoque & origanum acerrimæ uirtutis eſſe nemo eſt qui neſciat. Quo fit, ut aperiantur magis quàm claudantur fluentia, & prouocentur mordicationibus quæ fortè ſunt in tumore conſtituta. Praxagoras primo libro de curationibus contrà docens, iubet dari plurimum mulſum ex * aceto confectum ebibendum: & calido paſſo, atque abſinthio potandos probat. Vomentibus uerò prius inquit * calidum potum dandum. Tunc ſi plurimus inquit uomitus fuerit, lauandos ægrotos calida, & poſt lauachrum ſomno dimittendos. At ſi dormire non potuerint, danda polenta, atque bibenda ex mulſo, uel paſſo, uel frigida. Et cùm uomitus quieuerit, lenticula nutriendos, & uino potandos. At ſi uomitus perſeuerauerit, poſt * dationem, rurſum lauandos, atque iiſdem utendum: at ſi perſeuerauerint ea quæ per uentrem feruntur manente etiam uomitu, alia die rurſum lauandos, atque ſimilia adhibenda. Apparet etiam in hoc morbo erroribus implicari. Etenim mulſum ex aceto doloribus eſt incongruum, ut quod inflet tumentia*

* Sic vocat oxymeli
* calidæ
* calidæ: vt ſuprà.

tia ex aceti qualitate; absinthium uerò est nocens, ut superius memorauimus. Item calidis potus, uomitibus est inconueniens: lauacrum quoque fluenti corpori uehementer inimicum, quod iste non semel sed sæpius adhiberi confirmat: * & neque cibo nutrit, quo facilius uires ægrotantis diuersis intereant detrimentis. Neq; saltem semel, sub hac * lauacri frequentia dormire permittens, ut ipse uoluit. Item mulsum uentrem dissoluit, quippe non decoctum. Non aliter etiam dulce uinum. Ridiculum quoque est, atque cachinnos commouens, pausante uomitu lenticulam dare: perseuerante uerò, lauacrum adhibere, cùm sint hæc in utroque contraria. Etenim lenticula constringit præsentem fluorem, lauacrum uerò corpus * coæquat post uomitus cessationem. Item Erasistratus secundo libro salutarium, utitur tepido potu, uomitum prouocans, uel acrimoniam temperans fellis. Contra dolores autem tepidis utitur uaporationibus, & cataplasmatibus ex farina & uino: at si sitis & defectio coegerit, uino potat Lesbio, cum aqua frigida, sed in aquæ cyathum uini guttas duas admiscendas iubens, uel tres, ut solum, inquit odorem uini habere aqua uideatur, atque hoc bibendum post singulos imperat uomitus, & post singulas uentris effusiones. Plus, inquit, aquæ admiscendum si febres irruerint, & similiter lenticulam dandam & uinum, aut malorum infusionem, uel decoctionem pomorum, aut pyrorum: & etiam lauacrum probat, & resumptionem adhibendam. Sed hic quoq; excludendus in quibusdam est. Etenim contra dolores quomodo calidis, sic sine uino cataplasmatibus utendum: siquidem rigore quodam naturali, siue mordicatione, quam Græci rhigos uocant, uino * constringant.

Est

* ac

* Nam tam frequẽs balnei usus somni, quem semel ab ægro capi uult, occasionem & opportunitatẽ ægro præripit.

* colliquat

* uina cõstringunt.

*Est præterea eorum datio ante declinationem paßionis contraria, & magis cum sine cibo danda ordinantur, & immodicè: siquidem post singulos uomitus, id fieri * præceperit, cum propter uirium solutionem oportuerit etiam cibi quiddam offerre, & non solum uinum potandum dare. Febribus quoque irruentibus, & quantum credendum est humore * interposito, inconueniens est lenticula, & infusiones siue decoctiones constringentium materiarum. Harum enim ad uomitum cogendum tantum fuerat usus necessarius. At Herophilus cholericorum curationem secundum se alijs nullam tradidit. Asclepiades uerò tertio libro celerum uel acutarum paßionum, * affectans uomitum ex rapaci haustu transuoratis potionibus eodem die * leuat ægrotantes, & uino potat cum polenta: & quid ultra? cum plurima approbet ueterum curationum, solùm prohibens ea die * leuandos, nisi uires fuerint * reparatæ. Oportebat etiam uini tempus diffinire, atq; post cibum dandum ordinare. Empiricorum Serapion primo libro curationum, istius paßionis medelam tradidit. Itē Heraclides Tarētinus libro quarto, sed communiter uterque rationalis logicorum * cōsentiunt curationi: adiiciunt etiā medicamina, quæ catapotia uocauerunt, multis ex speciebus confecta, quæ pharmocode dicuntur, necnon potiones etiam ad retinendos exitus fluentium materiarum, ex quibus sunt, Hyoscyami seminis, quem nos altercū dicimus, drachmæ duæ: anisi drachma una; opij drachma semis; contrita & superflua aqua dulci. Tunc collecta, & in triginta partes diuisa: * singula faciunt catapotia, quæ dantur in * aqua frigida, cyathis duobus. * Abstinet, inquit, etenim uentrem. His uerò qui fuerint uiribus illæsis,*

* præcipit

* intercepto, i. inculcato, nec libera ventilatione difflato.

* moliens ac procurans

* lauat

* lauandos

* vino & polenta

* consentit

* Hac ratione singula catapotia pendunt grana septem.

* aquæ frigidæ

* Abstinent

*sis, conuenire dicit medicamen ex myrrha atq; papauere, & croco confectum, in quantitatem erui datum, cum uini cyatho: sed hæc * uehementius ostendit Heraclides Tarentinus, dans etiam halicam cum uino ultimæ expreßionis, hydatode Græci uocāt, nos abusiuè tortiuum, uel cum absinthio & oryza: uel lenticula, aut ptisana, cùm contrariam uirtutem halicæ lenticula atq; ptisana obtineat. Item primo libro regulari, siue ut Græci dicunt, diætetico, nutriens cholericos prima die, cæteris utens congruè. Postera inquit die eos ante uomitum usque ad tertium diem neq; cibo nutriendos, neq; os colluere permittendos, si quicquam fuerit suspicione * solicitum. Post tertium uerò diem continenter atque cum cautione resumptionem faciendam. Sed huic erit respondendum: Vtrum in declinatione passionis dari dixerit uinum, atq; uarium cibum, an ante ipsam, quod est intemporale atque importunum. Sed si in declinatione, cur declinante paßione, & quantum creditur, forsitan exclusa, usque ad primam diatriton abstinendos existimat ægrotantes? His enim qui forsitan ob eius defensionem dixerint, eum præcauere rursum ne febres irruant, respondemus, hoc esse occultum, & non oportere methodicum esse suspicionibus incertis occupatum, & uerè. At si ob irruentem febriculam, quæ iam præsens esse uidetur, abstinentia putat utendum, erat melius dicere, cessante uomitu, emergēteq; febricula abstinentiam esse adhibendam, quod quidem facere uel memorare neglexit.*

* prolixius extendit

* metuendum de morbi aut recursu, aut perseueratione

De defluxione, quam Græci diarrhœam vocant. Cap. XXII.

DEfluxio, est secundum Asclepiadem rheumatismus, siue fluor parui temporis, ultimarum partium

tium coli atq; sessionis, siue * lõganonis, ut nos appellamus, quæ fit, inquit, ex cõuentu siue cõcursu atq; congressu corpusculorum. Sed huic quidam responderunt, quòd non solùm ultimarum partium coli defluxio esse uidetur, sed etiam superiorũ: item ex corpusculorum concursu, siue conuentu, quem entasim appellauit, negant fieri posse defluxionem, sed magis abstinentiam, uel retentionem. Alij rursum defluxionem dicunt fluorem, siue ut Græci rheumatismum parui temporis, intestinorum, atque sessionis uel longanonis secundum uiarum raritatem. Sed superfluum est causas adiicere, cùm passionem definimus, quibus fuerit confecta defluxio. Item alij defluxionem esse dixerunt uẽtris turbationem celerem, uel acutam, quæ fit ex corruptione ciborum. Sed etiam nunc habet quædam superflua, diffinitio. Dehinc etiam sine corruptione ciborum, aut simili causa posse defluxionem fieri probè uidemus. Sequitur autem defluxione laborantem sine ullo dolore effusio liquidorũ per podicem, hoc est, per anum, quæ corporis facit corruptionem: aliquando etiam perseuerando intestinorum uulnerationem, ex qua dysenteria sæpe sequitur. Vtendum ægrotante commodè locato, silentio, atque abstinentia cibi, & uini. Tunc etiam cataplasmatibus constrictiuis, secundum clunes, atque uentrem, uel pubetenus admotis. Alia die si defluxio cessauerit, cibus adhibendus constrictiuus. Tunc etiam uinum atque lauacrum adhibendum, & cætera quæ resumptionibus conuenire uidentur.

* recti intestini

CAELII AVRELIANI
Methodici Siccensis Oxeon Libri tertij finis.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS

IN V. LIBROS CHRONION PRAEFATIO.

* * *

RAESCRIPTIS celerũ paſsionum libris tardarũ placet curationes ordinare, quæ ſolo* ſuprapoſitionis tempore ſuperioribus ſunt ſimiles, in lenimento vero varia recorporatione formantur, & peritis medicinæ claram æternámque gloriam*quærunt. Celeres enim, vel acutæ paſsiones etiã ſponte ſoluuntur,& nunc fortuna, nunc natura fauẽte. Quo fit ut ignari homines elati ſæpe medicos fugiant, cum hos *prouentus incãtationibus nouis ac*ligamentis adſcribãt,aut fortunæ,cum*quoties repentino nuntio læti aut territi ægrotãtes, mutatione quadam corporis morbos excludunt,vel ea per intemperãtiam gerunt,quæ ratione occulta ſibi profutura neſcientes, duce deſperatione committunt.In*vtrunque enim faciles celeres paſsiones accipimus.Pelluntur enim aut fluo-

*exacerbationis per interualla redeuntis τῆς ἐπιτάσεως.

*parant

* euentus

* τοῖς περιάπτοις: amuletis

* aliquoties

* letum aut triſtem exitũ.

re sudoris,aut sanguinis per nares, aut ventris. Chroniæ autem uel tardæ * paſsionis morbi, qui iam præiudicio quodam corpora poſſederint,ſolius medici peritiam poſcũt,cum neque natura, neque fortuna ſoluantur. Podagram denique,vel Phthiſin,aut Elephãtiaſin,vel ſimi les tarditate paſsiones reſolui nulli ſectarum principes meminerunt,ſicut ſępe febres acutæ ſoluũtur. Hinc denique Græci Aſclepium*nomen ſumpſiſſe dixerunt, quod dura curando primus ſuperauerit viria. Scribentium igitur medicinam nullus ante Themiſonem tardarum paſsionum curationes principaliter ordinauit. Alij uero has omnino tacuerunt, tanquã impoſsibiles iudicantes, vel*incurabilium paſſionum. Alij* Alyptarum officio*tranſmittendas crediderunt: Alij diſperſe* atque de aliis paſsionibus*ſcribentes,ut podagra, ſanguinis fluore,hydropiſmo,paralyſi, alopecia,vel quartanis typis,vt Eraſiſtratus,& Aſclepiades. Themiſon autem tardarum paſsionum tres libros ſcripſit:item Theſſalus ſecũdo libro Regulari earum curationem ordinauit. Dehinc Soranus pleniſsime cunctarũ diligentiam tradidit, atque ſpeciale corpus ſcripturæ formauit, de paſsione capitis initia ſumens, quod nos quoque faciendum aſſumimus.

*paſsiones & morbi

* & Dei, & glorioſi medici Aſclepius vnde nomen inuenerit.

Themiſon.

* incurabiles paſsiones

Alyptæ

* committẽdas

* de talibus

* ſcripſerunt

Eraſiſtratus.

Aſclepiades.

Theſſalus.

Soranus.

CAELII

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION LIBER I.

De capitis paſsione, quam Græci cephalæan nominant. Cap. I.

PARTE *corporis quæ patitur, paßio nomen accepit. Nā cephalen Græci caput uocauerunt. Generatur autem ſæpius perfrictione aut frigiditate, aut è cōtrario ſolis exuſtione, aut continuatione uigiliarum: ſed uehementius fœminas tenet ob diligentiam* capillorum. Sequitur in paßione conſtitutos dolor uehemens capitis totius, aut dimidij, quem conſueto nomine hemicraniam uocant, uel certe temporum, *quem dolorem chrotaphon appellant. Occupat etiam oculorum radices, & occipitium, atque colla, tendens uſque ad ſpinæ partes, ut cum ſedere ægrotantes uoluerint, uertigine adficiantur, atque oculorum caligine, cum nauſea, & fellis uomitu. Ac ſi paßio*uehementer cœperit, rubri atque prominentes oculi fiunt, deiectis & concluſis palpebris euitantes lumen, cum lachrimarum fluore, cibi etiam iugi faſtidio, & obtuſione uiſus, auriū tinnitu, & difficili auditu.* Sequentur etiam uigiliæ iuges, aut frequentes, dentium dolor, & acceßionis initio ſanguinis è naribus paruißi-*

Κεφαλή

Fœminæ obnoxiæ cephaleæ.

** quos cum pectunt, comunt, tingunt, ſummittunt, caput ſæpius lauant*

Ἡμικράνια,

** quæ κροτάφους*

Κρόταφος.

** vehementer ſcere, vt multis locis huius operis.*

** Sequuntur*

*frigido, atque obscuro, paulo leuatius capite collocato, adhibito silentio, atque corporis & animi requie, cum abstinentia cibi usque ad primam diatritum. Adhibenda etiam articulorum leuis fricatio, cum capitis fomento ex oleo frigido, * atque uiridi, uel succo quolibet admixto, qui * sine repercussu ualeat astringere, ut polygoni, arnoglossæ herbarum, aut intybi, aut portulacæ, aut rubi, quem Græci batum appellant, aut * anulorum uitis, quos helicas uocant, uel uuæ * lupinæ, aut anagallidis, uel sideritis herbæ, aut * murtæ. Hinc etiam cataplasmata adhibenda ex horum singulis, aut admixta pulenta, uel compositum ex multis eius uirtutis medicamen frõti apponendum, ut est * diatheon: si uerò uehementior fuerit dolor, erit locandus ægrotans loco amplo, atque calido mediocriter, & neque plurimum lucido, ne nimius splendor officiat. Apponendæ etiam lanæ lenes, ac tenues, & limpidæ iisdem partibus, cum iugi fomento ex oleo dulci, atque calido. Ac si coegerit dolor * ptygmata erunt uicißim & lanæ, æque mollia apponenda, ex oleo calido expreßa, * temporibus sub buccarum musculis immota. Tunc etiam uesicæ semiplenæ ex oleo calido, uel saccelli ex pollinibus calidis confecti, manu etiam calida, atque digitis, molli tactu loca dolentia contingenda, cum omni silentio ac requie ægrotantis. Si autem dolor ad dentes tetenderit, mulsum calidum uel oleum damus, quod in ore sine ullo motu contineat: nisi quis hoc horrescens in nauseam fuerit prouocatus. At si uehementius dolor conualuerit, & maiora * exegerit, diu etiam permittentibus uiribus in ipsa diatrito,*

Διάτριτος.

* omphacino, ὠμοτριβεῖ.

* suo

Πολύγονον.

Βατός.

* capreolorum. clauicularum. ἕλιξ.

* Solani vide lib. 2. cap. 7.

* in hoc exemplari sic perpetuo scribitur pro Myrti.

Diatheon.

Diatheix.

* describitur à Gal. κ. τόπους. pag. 701. ab Aetio pag. 727.

* complicati panniculi. Πτύγματα.

* & sub temporibus buccarum musculis admouenda: tum

* exegerit remedia, etiam

uel ante ipſam, ſanguis erit detrahendus, phlebotomia ſcilicet: ſed totum caput dolentibus, ex eo brachio quod facilius fuerit, detractio facienda. At ſi altera pars capitis doluerit, ex eius contraria detractionem faciemus, quo longius adiutorij commotio à parte patienti * remota uideatur. Tunc os colluere permittimus, & aquæ calidæ potum damus. In ipſa uero diatrito unctionem adhibemus ex oleo dulci, atque calido. Tunc facimus foueri faciem ex aqua ſcilicet calida. Dehinc potum atque cibum damus, ut eſt panis aquæ calidæ elutione purgatus, quo difficultate depoſita * politus fiat. Vel certe* aliqua ſimiliter *fiant, aut cum mulſa mediocriter cocta * aut ex panis pulticula confecta, quam torineton Græci uocant, cum paruiſsimo anetho, aqua, ſale, & melle: item oua ſorbilia. Quæ quidem cibatio erit alternis diebus adhibenda, donec dolores declinẽt. At ſi paßio durauerit, erit tondendus æger uſque ad cutem. Hinc etiã patientes partes leuantur, cum ex alto reflatio quædam uiarum nuditate permittitur, & localibus interea adiutorijs præparantur. Tunc nouacula radendum caput, atque cataplaſmatibus, & leui cucurbita in acceßione, ſine ſcarificatione * autem & dimißione releuandum, ex illis ſcilicet partibus quæ plus patiuntur, uel fortiore dolore uexantur. Atq; ita ſanguiſugæ apponẽdæ, quas hirudines appellamus, & magis ſi locorum inæqualitas cucurbitæ non fuerit capax, quo inhærere minime poßit. Tum uaporationes ſpongiarum ex aqua calida expreſſarum adhibendæ, uel calida & oleo, aut decoctione hybiſci, quam* altean uocant. Ac ſi uenter non

* remouere

*remoto furfure ſuauior & iucundior ſit.

*alica

* fiat

vide huius lib. 1. cap. 4.

* aut pulticula ex pane confecta: quam Torynitõ Græci. τορύνη, rudicula, δοίδυξ, cochlear τορύναν in olla coquere & elixare. τορυνητὸς pulticula in olla elixa, & inter coquendum rudicula uel cochleari aßiduè & curioſe agitata, ne uratur, aut nidorẽ oleat. Hanc pulticulã è pane confectam vulgus appellat Du pain gratté.

* cum ſcarificatione autem, in dimißione * Althea

fecerit

fecerit officium plurimis diebus,* tunc calidæ, & oleo rutæ, admixto melle, erit inijciendus clyster: sic enim & intestinorum fotus fit, & stercorum detractione caput releuatur, quorum motu, ac expirationis ascensu amplius grauabatur. Quapropter etiam pridem, si officium uenter non agnouerat, oportuit adhibere clysterem, priusquam cucurbitæ usus* accesserit: dehinc cataplasmatum genus nunc laxatiuum conuenit, ut est ex lini & fœnugræci seminibus: * atq; polline, ex aqua, & oleo, admixto melle concocto: uel ex panico diligenter emollito. Declinante paßione, cerotarijs atque malagmatis simplicibus utendũ, ut est diachylon. Tunc cibus uarius dandus, prædictæ simplicitati uicinus, ut est cerebrum porcinum, uel hœdinum, * piscis teneri, turdi, columbarum pulli, uel domesticarum gallinarum: olera quoque cucurbitæ, maluæ, betæ, nunc ex aqua cum oleo atque garo curata, nunc concisa atque trita, & * interius condita: magis enim ex his facilis uenter efficitur, quod sæpe etiam sanitatis tempore * omnibus profuit, quibus unius diei uentris dilatio caput impleuit. Ante cibum præterea erit adhibenda gestatio, * portatoria scilicet sella, sine uehementi motu, quo partes uehementer patientes releuentur. Tunc etiam deambulatione utendum, & post perunctionem capiti adhibendus fotus, cum * toto corpore supradicto motu laxatum & spiramentis facilibus agitatum sit. Etenim motu densa laxantur, & retenta tenuantur. Dehinc* cum declinatio firmior esse cœperit, lauacrũ adhibẽdũ. Tunc in alia diatrito quiddam uini aquati offerẽdum. Ita cum capitis pausauerit dolor, longo tempore horæ solitarũ acceßionum erũt

* tum ex calida.
* accederet.
* aut
Μάλαγμα διὰ χυλῶν.
* pisces:
* curiosius vt paulo post
* hominibus
* sertoriũ paulo post uocat.
* totũ corpus
* cũ in declinatione æger firmior

euitandæ, atq; è memoria eiiciendæ: quibusdam etiam temporibus in requie seruemus ægrotos. Declinandum etiam omne quod potest accessionem in* commemorationem reducere, ut est adustio, indigestio, uenus, *meratus potus, uel plurima masticatio durioris cibi, aut curiose conditi, necnon etiam uapores uehementes atque *ignea lauacra, exclamatio uehemens, iracundia, uel * uenter nimis adstrictus, & magis post cibum, spiritus retentio, & eius ad ilia* descensus. Sic enim oppreßio quædam omne caput extendit. Dein tardante paßione, & nunc superpositionibus exasperata, nunc lenimentis leuigata, oportet in super positione temporis animaduersionem habere, iis deniq;, quæ supra scripsimus, uti. Etenim quæ mitigant celeres uel acutas paßiones, ea tardarum superpositioni conueniunt. In lenimento uero paulo audacius resumendi sunt ægrotantes, & non, ut nuper, timoris adiuncta cautione, tempore scilicet quo superpositionis asperitas *declinabat. Adhibenda igitur uectatio pro uiribus ægrotantis [a] fertorio, uel sella* procurata. Ac si purius occcurrerit lenimentum, & neque æger fuerit uiribus præuexatus, tunc hominum manibus, aut animalium actu * uehiculum adhibemus, æquali uidelicet motu, sed *perfecto, atque æquabili, lucido, & mediocriter calido loco. Ac si temperata, & sine flatu aëris fuerit qualitas, tunc etiam sub cœlo erit adhibenda gestatio. Sed necessariò longitudo loci curanda, ne frequenti reuersione uehiculi circulatus gressus uertiginem ingerat ægrotanti. Tunc etiam deambulatio adhibenda, sed primo tarda, dehinc medio tempore fortior, atque paulo erect

* eius recidiuã facere
* meracus
* calida & feruentia, tã naturalia quam arte parata.
* vẽter ob eas abstractus
* ascensus.
* declinabit
¶ [a] fertoriam sellam posthac vocat cap. 5.
* portatoria vt supra
* vectationem
* pertecto

*erectior * extentis cruribus. Iis uero quibus caput fuerit plurimum releuatum, etiam [a] lectio ante deambulationem erit adhibenda, si studiosi fuerint ægrotantes, sed * leui exercenda uoce: tum exercitium, atque unctio, quæ æqualiter corpus moueant atque curent, ut uestitos faciamus currere, nudos uero cum defricatione perungi. Tunc manus suo motu * exerere, uel certe luctationem iugem facere, adhibito * doctore, cuius præceptis pareat, adhibitis * sanè ijs rebus quæ implere atque commouere caput ualent, ut sunt ea quæ cum obiectione plurima corporis fieri iubentur: necnon etiam * circulatos ductus, atque * retrogressus cum saltibus. Tunc ora lauanda, atque articuli fouendi, uel lauacrum per interualla dierum adhibendum. Deposita autem corporis turbatione erit aqua præpotandus ægrotus. Tum cibum sumere succi facilioris debet, id est, mediæ materiæ, quam mesen hylen uocant Græci. Dandum etiam uinum tenue, paruum. Sed eo tempore quo cibamus, adhibenda quoque animi laxatio, quam diachysin uocant, quæ fiet aut ludicris rebus, aut ioculari facetia, quæ singula artis moderatione adhibita, cyclorum ductu augeri atque minui debent, * prædatio initio, cui perfectio consummata respondeat. Est autem resumptiui cycli ordinatio formanda hoc modo. Prima die paruo cibo atque aqua nutritus ægrotans, uel si ferre ualuerit, ab omni nutrimento abstentus, alia die leui motu erit exercendus, atque oleo perungendus: tunc & cibo nutriendus * id est, totam accipiat partem solitæ quantitatis, quam facile percipere

*loco magis acclivi.
*extendendis.
a Lectio quando adhibenda.
* leni.
* exercere.
*aut Pædotriba, aut gymnaste.
* etiam.
* circulati
* gal. li. 2. tuen de valet. id genus exercitationis ἐκπλέθρίζειν vocat.
Μέση ὕλη.
Θυμοῦ διάχυσις.
*prædato præscripto.
Prædationē cibi abstractionem vocat.
*id est vt tertiam panis accipiat.

atque digerere solebat. Sed panem dabimus limpidum, fermentatum: pulmentum autem oua, uel holerum betas, aut cucurbitas, uel maluas, aut lapathos, aut bulbos, uel pisces teneros, ut sunt * scari: & auiculas, ut sunt turdi, aselli, iulidæ, ficedulæ: uel cerebrum porcinum aut hœdinum, in hac perseuerantes qualitate, atque quantitate, duobus uel tribus diebus, iuxta uirium poßibilitatem, quo neque parua dando debilitentur, neque adiectionibus perturbati opprimantur. * Tunc detractæ partis partem tertiam adijcientes, pulmentum damus turdorum, ficedularum, aut ex pullis columbarum, uel gallinarum. Tum rursum post tres uel quatuor dies aliam tertiam partem panis adijciemus, & agrestia dabimus pulmenta, ut leporis, aut capreæ: atque ita æquali numero dierum peracto, ultimam partem panis addemus. Pulmentum dabimus porcinum, tenerum, ex aqua, uel non curiose conditum ex anetho, & sale. Præterea simili modo erit etiam uini facienda partitio, atque per singulas pulmentorum mutationes adiectio: ac si plus ægrotans bibere, quàm damus, uoluerit, aquam sumat. Simili modo etiam gestatio, atque exercitium, siue motus erit augendus aut minuendus, ad comparationem quantitatis ciborum. Perfecto resumptiuo cyclo erit metasyncriticus adhibendus, primo ex parte, debinc perfectus. Est enim passio facilis in * motu, & natura caput iniurijs aptißimum: siquidem non facile rerum repentinas perferat mutationes. Prima igitur die erit cibo abstinendus ægrotans: tum alia die parua adhibita gestatione, atque unctione corporis, uel si paßio permi

Margin notes: Λάπαθον. | * scari, aselli, iulides: vel auiculas, ut sunt turdi, ficedulæ: | * tum detracti panis | κύκλος μετασυγκριτικός. | * facile reuertitur.

permiſcrit,lauacro, rurſum panis dabimus tertiã partem ſolitæ quantitatis, quam ante initium curæ facilè accipere atque * perferre ſolebat. Pulmentum dabimus ſalſum,aſſum,uel * coctum:dabimus etiam cappares ſinapi madidatas,atque oliuas ex uiridi *nouitate meſſas,quas * colimbadas uocant,præcauentes ea quæ facilè caput implent atque grauant, ut eſt porrum, allium,cepe.* Potum dabimus uinum,& ſi perferre uoluerit æger, in iiſdem duobus uel tribus perſeuerabimus diebus:ſin minus, ſecunda die ſalſamentis admiſcemus *cerebrum,uel * piſcem. Tunc ſequenti die panis detracti partem tertiam * addemus:pulmentũ damus, holus, cerebrum, piſcem tenerum, hoc tribus uel quatuor ſeruãtes diebus. Tum rurſum aliam tertiam partem panis addẽtes,tranſimus ex mediæ qualitatis materia ad uolantum qualitatem, atque in eadem ſimili dierum numero perſeuerantes, ultimam partem panis addemus: pulmentum dabimus porcinæ carnis. Sed ſi multas mutationes facere uoluerimus,in quatuor partes medietatem panis diuidimus, ut ſingulas ſingulis *mutationum pulmentis adiiciamus:hoc eſt,unam mediæ qualitatis materiæ applicantes, aliam uolantum, aliam agreſtium,aliam porcinæ carnis. Sed ne quid odioſum è quantitate multorum dierum fiat ægrotanti, hoc eſt, pulmentorum ſimilis oblatio, erit in communi qualitate ſpecierum diuerſitas uarianda,ut quibus diebus * ſalſum* damus,Græci drimyphagian appellant, eiuſdem ſpeciem uariemus:nunc,exempli cauſa,*dantes piſcem,nunc † ſardam,nunc cordulam:atque ita in * uſu mediæ materiæ, quam meſen hylen appellant, nunc turdos,nunc ficedulas,ſiue quas * miliacas uocãt,

* digerere, vt ſuprà.
* toſtum
* oliuitate
* Colymbades
* Potui
* ſuillum, aut hœdinum: vt ſuprà.
* tenerum: vt ſuprà.
* addimus
* pulmẽtorum mutationibus.
* ſalſamẽtum
* ad eius modum & ordinem. Vide lib. 3. cap. 2.
* cum piſcem damus, ſardã
† ſcarum
* vſu
* Cordyla, thynnorũ partus, qui fœtas in mare autũno redeuntes comitatur.
* vel milio paſtas & ſaginatas: vel cẽchridas à milio dictas, auiũ peculiare genus. Aues quidam eſſe volunt, quas ortolanos Itali vocant,
* quod mirum in modum & pingueſcant, & delectentur milio.

nunc columbarum pullos, ac gallinarum. Hoc *denique etiam in alijs qualitatibus pulmentorum, siue materiarum erit seruandum, ut eiusdem uirtutis pulmenta specierum mutatione uarientur.* Erit *præterea pomorum quiddam adiungendum, quod inflare non ualeat.* Sed *tempore quo porcina utemur, erunt etiam olera offerenda: solumq; id seruandū, ne modū quantitatis excedamus, siue qualitatem rerum datarum.* Auge*tur enim oblatio non solum si plurima fuerint* † *diuersarum specierum, sed etiam si plus nutrire ualuerint.* In *omni igitur mutatione, hoc est transitu ex qualitate ad* * *quantitatem, prima die oportet curandum* * *aqua uiuere, adhibita perūctione.* In *alijs uero diebus etiam uinum accipere, & lauacro corpus recurare, sed non omnibus necessariò diebus: siquidem facile caput iugi lauatione ad paßionis uestigia* * *reuocetur.* Similiter *autem oportet etiam motus corporis augeri atque minui.* Tunc *isto cyclo perfecto erit alius adhibendus solo ex uomitu, detracta drimyphagia:* In *quo oportet prima die in paruo cibo, & aquæ potu ægrotātem seruare:* Tum *alia die* * *leui deambulatione motum uomitum exagitari, ex radicibus raphani, uel ijs similibus speciebus, si loci aut temporis causa defecerit radicū copia.* Oportet *igitur radicis cortices in frusta minui paruißima* † *ad libræpondus, quod excedere fas non est, ex infuso mulso,* * *& aceto cōfecto simplici, uel* * *scillino hauriendum, atq; medendo dare ægrotanti, sed paulo prius quàm cibum libero tempore accipere* * *solet,* † *ut neq; supinus adhuc stomachus, hoc est, cibi adpetitu non admonitus, sine ulla commotione reuomat: neque rursum appetentia soliti temporis excitus* * *digestioni incitet*

accep

† *anteriorum*

* *qualitatem.*

* *aquā bibere*

* *reuocatur*

* *post lenis deambulationis*

† *intra libræpondus*

* *eas que tegi infuso.*

* *Scyllino. quod hauriendū radices mādenti ægro dare oportet.*

Ὄξος.

Σκιλλινος.

* *soleret*

† *Videtur deesse: admonendus est.*

* *digestione coquat.*

accepta. Tum tenuiter * masticans, & iugiter ex illo mulso ex aceto confecto sorbens, transuoret, atq; cùm omnem modum sumpserit, * leui deambulans motu, requiescat, donec ructante stomacho * è retento spiritu mordicatione quadam, siue feruoris sensu sentiat altiora pulsari, quod quidem interposita hora occurrere probamus. Tum aquæ tepidæ sumens cyathos duos, ne plurimo potu acrimoniam radicis obtundat, immissis digitis uomitum prouocet, atque cùm omnia reddiderit accepta, aquam superbibat plurimam, ut & stomachum lauet, & reliquias feruoris extinguat: atque ita prouocato uomitu reiecto potu rursum bibat. Hoc cùm tertio aut quarto fecerit, & potum * liquore limpido reddiderit, capiti leuis fotus est adhibendus, atque ora aqua calida fouenda. Tum leui deambulatione mouendus est, ob tranquillitatem * capitis faciendam, nisi sit soluendi * torporis ex nocumento uomitus illati causa, perungendus, * hoc est, ex superioribus ad inferiora membratim deductis manibus defricādus. Sic enim capitis densitas quæ uidebatur illata, soluetur, cùm inspiratio facilis totum per corpus fuerit effecta. Tum epotis duobus cyathis aquæ calidæ lecto recollocādus, & ab omni cibo uel potu abstinendus summa cum requie animi atque corporis. Dehinc laxata capitis strictura * solo dimittendus: quoniam prius quàm densitas ex adiutorij commotione illata soluta est, qui in somnum facilè deuenerunt, non solùm * suæ causa capitis grauationem seruauerunt, sed etiam maiorem fecerunt, cum nullo spatio interiecto somnum adiutorio iungentes densitatem corporis * iunxerunt. Est igitur, ut dicimus, cibo abstinendus, ne sumpta corrumpat ex corporis remanente torpore, post agitationem

* radicem in frusta cōcisam.
* leni
* erumpente
* liquorē limpidum
* quod vomitione turbatur & repletur.
* grauitatis capitis
* & ex
* somno
* sine
* inuexerunt. Putabāt Methodici somno corpus densari, laxari vigiliis.

*tionem uomitus, atque feruorem. Quippe cum sæpe manentibus in stomacho squamulis uel folliculis radicum, requie superaddita, atque cibo nouo commixto, eius necessariò faciant corruptionem, ex qua consequēter caput impletum, etiamsi sua paßione præuexatum non fuerit, necessariò constrictum grauescit, cùm ex illa putredine *corruptionis exhalationes ascensu quodam caput * obsidunt. Sicut enim Themison ait, est natura caput carnibus pauperum, & neruosum, & duris cutibus & capillis obtectum, & spiramentis difficilibus natura: tum sensibus quoque uniuersis * formatum, insidens corporibus, atque accipiens eorum cunctas exhalationes, cùm spiritus naturaliter superna petens ex inferioribus trahit * corpora ea per arteriam atque stomachum, quæ sunt corporis ueluti maiora fumaria. Dehinc alia die lauacro utemur, atque pulmēto mediæ qualitatis. Tum post duos uel tres dies cæteras cycli partes adhibemus. Ac si radices loci aut temporis causa defuerint, adfectandus ordine supradicto uomitus ex granis sinapis madidati, uel ex liquido sinapi poto, aut mulso ex aceto & pipere confecto, uel * cardamomo, aut erucæ semine, aut decoctione thymi, uel origani, aut hyssopi, aut * salsamenti, & multis oßibus, cum aceto, uel mulso ex aceto. Tūc profectu cedente, atq; limpido linimento perspecto, *præsumpto etiam ægrotanti ingrauescentem perferre nūc uomitum poßit, nūc drimyphagian, audemus integrum atque perfectum cyclum metasyncriticum adhibere, ut initium à uomitu sumentes, drimyphagian iungamus, ac deinde per cæteras cycli materias decurramus. * Ordinantes præterea etiam localia adiutoria, quorum prima sunt adhibenda leuiora, & quæ longè remotis*

* corruptæ
* obsident.
Pauperum dixit pro carens
* foratum
* vapores eos
* cardami, nasturtij
* salsamentis, & multis oßis
* resumpto etiam ægrotāte, & conualescēte, vt
* ordinamus

*remotis partibus admota * transmissa patientibus ingerunt curationem: tum etiam vehemẽtiora. Erit igitur radendum caput, nunc * pro capillatura, nunc contra capillaturam, donec cutis rubore adficiatur: ac deinde in balneo nitri puluere * aspergi, & confricari paulo antequam in solium descendat ægrotãs. Tum etiam paroptesis adhibenda erit ex carbonibus æquali * uapore medentibus. Alia etiam die cucurbitæ infigendæ * plurimæ cum flamma: & primò, dorso atq; ceruici, uel cæteris neruis, quos tenontas appellãt, tum capiti, quæ quidem capiti erunt magno raptu detrahendæ. Dehinc dropax adhibendus, primò cruribus, tum thoraci, & dorso, * ex primo ceruicis sphondylo usque ad clunes, uel earum ultimum sphondylum. Plurimi etenim nerui inferiora quæque communi natura * cõplexi iisdem paria faciunt superiora. Tunc * partium propungentibus pilis capitis, atque buccarum, uel temporum musculis, quos siagonas appellant, collo, & mento, cum subiectis gutturis, quæ * ante rumam uocant, dropacem apponemus. Sed ne cæteri corporis partes nudæ interea perfrigescant, erunt à duobus ministris mediocri unctione fricandæ, atque ita cùm dropacem detraxerimus, totum perungi corpus oportebit, ipso quoque capite manu leuiter pertractato, & lauacro dabimus ægrotantem. His itaque adiutoriis relaxatis, atque lentescentibus capitis partibus, uocis quoq; exercitium adhibemus, quod Græci anaphonesin uocant: tum frequentior sinapismus, ac deinde ptarmicum utile est. Plurimum denique prodest post deambulationem sinapi adhibitum in gargarismum, madidatum, prius quàm lauacro æger utatur, uel aridum, ac masticatum: deinde aqua calida sumpta, & in ore paulisper*

* *transmissu*

* *eodẽ genere locutionis vtitur infrà ca. 4.*

* *aspergendũ, & confricandum*

Παρόπτησιν.

* *calore ardẽtibus.*

* *plurima*

Τένοντας.

Δρώπαξ.

* *à capite.*

Eas vocat recorporationes cap. 4. infrà.

Σφόνδυλοι.

* *à*

* *in eas partes dispersi, veluti nexu quodam illas cum superioribus vinciunt, ac mutuum illarum consensum efficiunt.*

* *prærasis prominẽtibus pilis, capiti.*

* *antherewna, siue rumam, vt pag. 265.*

Ἀναφώνησις.

Σινάπισμόν.

Πταρμικόν.

Γαργαρισμός.

paulisper retenta: uel piper cum melle. Non quidem *hæc humoris, siue * phlegmatis trahẽdi causa methodus ordinauit, sed ut etiam oris interiora adiutoriorum agitatione capiti beneficium tradant: quippe cùm dolor sæpe ipsas quoque partes * afficit. Ista igitur regula consequenter etiam betæ nigræ, uel cyclamini herbæ succo, in cochlearis quantitate, reclinato capite ægrotantis, pollicis sinistræ manus impreßione * inflatis nariũ cauernis infuso uti possumus. Etenim fit * muccilenta humoris excußio, qua ægrotans * releuetur, non ob detractionem, ut suprà diximus, materiæ, sed quòd adiuncta agitationis utilitas capiti beneficium tradat. Est etiam ex localibus * adiutoriis usura corporum, ut sunt ea quæ conficiuntur ex euphorbio, uel adarce, opobalsamo, aphronitro, * murra, uel aliis similibus uirtute rebus. Vtendum etiam malagmatibus, quæ ualeant ex alto causas * inductione propria detergere, quæ Græci Minythica uocauerunt. Meminerimus tamen nõ prius esse ab adiutorio locali ad aliud transeundum, quàm turbatio corporis fuerit delimita, atque patientes partes aliam rectè poscere commotionem adiutoriorũ fuerint uisæ. Quapropter si plurimum uexata corpora uiderimus, sufficere intelligimus uno in cyclo unum locale adiutorium. In iis uerò quæ minus uexata noscuntur, uel uiribus medicamentorum * depurgata etiam secũdò uti licet. Singula igitur adiutoria adhibẽda esse meminerimus sequenti die quàm mutatio facta fuerit materiarũ, hoc est, qualitatis pulmentorum in aliam transitus qualitatem, ut ex antecedenti abstinentia ductile atque aptum corpus adiutoriis fiat. Specialiter autem erit dropax adhibendus tempore quo mediæ qualitatis utimur materia. Paroptesis*

* in Apophlegmatismi vsum
* afficiat
* dilatatis
* muccilenti
* releuatur
* adiutoriis corporum vsus acriorum
* murrha
* oblatione: nempe veluti delendo extirpare.
Μαλάγματα μινυτικά.
* alij nihil mutãt, & viribus depurgata, destituta, & priuata exponũt.
* afflicta, deiecta

*ptesis uero & sinapismus, & ptarmicum, quod * sternutamentum dicere poterimus, tempore quo uolantum utimur pulmentis. Etenim neque adhuc corpus post usum salsamenti debile, neque rursum plurimum nutribili qualitate uidetur esse * confertũ. Cauẽda etenim uehementer est capitis commotio, quæ * sæpe corporis plenitudine fit, quippe cum sanos homines plerumque uinolentia, uel indigestione * confusos, capitis motu uexatos in catarrhum, atque coryzam uenire uideamus. Solo igitur tempore, quo drimyphagia utemur, omne erit locale adiutorium prohibendum: uel si quisquam omni ex parte fuerit uiribus plenus leue quiddam * addiderit. * Sufficiens quippe cum drimyphagiæ uehementia atque recorporatio altiorum eo tempore totum penè habitum mutare uideatur, & sit timoris ita corpus adiutoriis exercere, ut eodem tempore superficies cum altioribus agitetur. Vtendum etiam fomentis, siue uehementioribus illisionibus aquarum, Græci cataclysmos appellant, & primo calidarum, deinde frigidarum. Ordinandæ etiam mutationes earum ad usus naturalium aquarum, scilicet earum quæ non odore percutiunt. Natationes uero sub diuo fieri reprobamus. Cæteris enim corporis partibus aqua * complexis, solum * supernatans remanet caput, quod necessariò perfrigescens, * inæqualitatem corporis facit. * Ac si minus cedere paßionem uiderimus & post frequentiam eiusdem, iteratáque curatione, & fortificato corpore, ægrotantis querimonia permanserit, hellebori usus adhibendus: sed primo ex eius insertatione radicibus penetratis, * uel mulso ex aceto confecto infusis. Debinc etiam*

* Sternutatorium, quamuis sic paßim in hoc opere legatur,
* immodice plenum, & sanguine abundans.
* super
* offusos
Κατάῤῥους.
Κόρυζα.
* dandum erit
* quippe cum sufficiens
καταχλυσμὸς
* opertis, contectis, demersis.
* superextans
* horrorem.
* At
* ac

coquis utendum est, atque diuersis ciborum pulmentis, quod quidem latius tertio Respõsionum libro iamdudum docuimus. Vehementi enim motu corpus apertum * despuit, ut ita dixerim, * paßionis carnem, qua depulsa, naturalis atque noua succedit. Dehinc si etiã his gestis paßio permanens erit, secundo uel tertio utendum helleboro, sed * præsumptis uiribus ex corporis refectione. Tunc etiam naturalibus aquis utendum, uel siccis uaporationibus, & longa per maria nauigatione. Eteuim fluminales uel portuosæ, atque stagni nauigationes incongruæ iudicantur, quoniam humectantes caput infrigidant exhalatione terrena: maritimæ uero latenter atque sensim corpus aperiunt, & salsæ proprietatis causa corpus adurunt, atque eius habitum quadam mutatione reficiunt. Affectandus etiam in aeres teneros atque aquilonios transitus, uel contrarios iis qui paßionem asperare ualent. Adhibenda præterea animi * laxatio, & magis post cibum. Omnis enim mentis intentio caput implet. Hæc est secũdum Methodicos ordinata curatio. Plurimi autem diuersarum sectarum principes fomenta probauerunt ex oleo rosaceo, atque aceto, & ruta, & herpyllo, peucedano, castoreo, sylphio, atq; semine herbæ quam agnon appellant, * samsuco, hederarum coma: ex quibus in acceßione caput impletum augmentis asperrimis agitatum, atque grauatum, totius paßionis duplicat modum. Est enim supradictarum materiarum * repercußibilis usus, eo adhibitus tempore, quo mitigatio conuenire perspicitur. Vtuntur etiam purgatiuis medicaminibus, quæ cathartica uocauerunt, hoc est, uentrem deducentibus,

ex

Margin notes:

Libri responsionum Cælij.

* depellit

* quæ morbũ alit, & fouet:

* resumptis

Maritima nauigatio.

* supra pag. 249. διάχυσις

ἄγνος.

* sampsuco: quãuis in hoc toto opere sic legatur.

* reprehensibilis.

Καταρτικά.

 644

*ex quibus ſtomachus * inficitur, & omnis neruoſitas *uitiatur.* Item arteriotomiam probant, & uſturam *ex cauteriis * ferratis duorum digitorum ſpatio ſuper ipſas uenulas effectam. Tunc longo tempore *ulnerationis ſeruata qua ferri materia purulenta ex alto *atque ſuperficie paßionem * releuare promittunt, quod nos in acceßione noxium atque exitiale iudicamus, ob uehementiam motus: in lenimento uero inutile, atq; adiutoriorum medelæ contrarium, ſiquidem prohibet eorum beneficia penetrare. Non enim fricationes, uel cucurbitæ, uel dropaces, aut ſinapiſmi, aut ptarmica, aut cataclyſmi, quos nos aquarum illiſiones appellamus, uulneratis locis adhiberi, aut *perferri aptißime poſſunt. Vtuntur etiam frigido lauacro, Græci pſychroluſian appellant, quod neceſſariò neruos indurat, ac congelare conſueuit, ob denſationem cutis, ac totius corporis. Vtuntur etiam locali uenarum diuiſura, ex qua patientes partes implentur. Dant quoque maſtichen maſticandam, ex quo in paßione * conſtituta denſatur conſtrictiuæ uirtutis caſſatur.* Themiſon primo libro tardarũ paßionum, quas chronias uocant, phlebotomat, atque conſtrictiuis fomentis utitur * ad laxamentum phlebotomiæ, fruſtratus, errore ſequenti ex fomentis incongruis. Item imminente augmento, duas præcauens horas, unctiones adhibet acerrimas, & durißimam fricationem, atque conſtrictionẽ articulorum, & tum ſinapiſmũ adhibet ultimis membrorum partibus, ſiue ſummitatibus articulorũ, ob auertẽdam materiam: plurimas etiã fronti ſanguiſugas apponit, atq; humeris, & temporibus capitis, quod eſt contra ſectæ rigorem. Affectandam igi*

* afficitur
* uexatur.
Ἀρτηριοτομία.
Καυτήρια.
* cauteriorum ferramentis.
* ferratis
* vulneratione
* in ſuperficiẽ poſsit
* releuari
* ab ægro
ψυχρολουσία.
* conſtitutus potentia cõſtrictiuæ virtutis denſatus grauatur.
* Themiſon
* poſt

*tur corporis laxationem, nõ auersionem materiæ eius dicimus. Quippe cum non * concurrat, neque conueniat quod faciendum putat, ut eodem tempore articulorum constrictione, & sanguisugarum appositione utamur, præseruatis horis duabus, antequam paßionis implicent augmenta, cum illo tempore sit requies adhibenda, & sæpe contingat, ut præueniens corpori iam * occupato querela, & acceßionem denuntians, ipsum quoque * tempus quod elegisse uidetur, turbare noscatur, sitq; nocens oppositio sanguisugarum, ex quibus * perfricatio, atque commotio, uel ex earum * morsibus amentia, aut si aliquò sanguinem detrahũt grauis ægros uexatio consequitur. Probat etiam apponenda malagmata dolori contraria, quæ anodyna uocantur, uel castoreum, aut rutam, aut sphondylion herbam, cum cerotario ex oleo rosaceo, atque pice liquida confecto. Ex iisdem iugiter iubet odorem capere ægrotantem, omnifariam caput implens: atq; ita si dolores, inquit, mitigati non fuerint ex calidis rebus, * frigidæ spongiæ apponendæ, ad empiricorum consilia deuolutus, qui ex contrariis ad contraria transeundum, causis resistentibus, probauerunt. Vtitur etiam * scaroticis, hoc est, quæ cutem * extendere uel corrumpere ualeant: & cessante acceßione imperat fricationem adhiberi, atque fomẽta, quorum item usus non declinantis est acceßionis, sed in * toto recedentis. Denique peccatis indulgendum methodicorum princeps Soranus * dignißime iudicauit. Adhuc enim, inquit Themison, Asclepiadis erroribus, & * rudimento temporis methodici fallebantur.*

* *congruat*
* *medicamentis supradictis detento*
* *duarum horarũ quas Themison præcauebat.*
* *perfrictio*
* *si uenenatæ sunt*
Μαλάγματα ἀνώδυνα.
* *aqua frigida imbutæ*
Ἐμπειρικοί.
* *Escaroticis*
* *vrere*
* *totum*
* *æquißimè*
* *rudioris sæculi ignorãtia.*

De

De Scotomaticis. Cap. II.

*Scotomatica paßio ab accidenti nomen sumpsit, quod repentinas oculis ingerat tenebras. Afficit frequenter uacuos homines, hoc est, sine aliquo exercitio uitam ducentes, & uinolentos, uel consuetos uentrem purgare medicaminibus potis, & ab eorum usu repente desistentes: item * hæmorrhoidis longo tempore affectos, & post earum amputationem nulla recorporatione curatos. Vehementescit autem hæc paßio hyeme, uel uerni temporis initio: præterea sæpe futuram denuntiat epilepsiam. Veteres denique paruam epilepsiam uocauerunt. Nam in paßione constitutos repentina uisus * tenebratio, atq; nebula, cum capitis * uertigine consequitur, ut omnia secum moueri existiment. Item ante oculos quosdam sentiunt marmorum maculis similes * tractus, quos marmarigas Græci uocauerunt, cum tamen * conuersis oculis omni ex * parte non deserant uisum: Item capitis atq; oculorum grauatio, & sedere uolentibus timor: siquidem secum omnia putant impelli, uel cadere: aurium tinnitus: superiorum corporis sudor: aut repentinus casus cum celerrima surrectione. Asperatur præterea paßio si ex alto aspexerint ægrotantes meatum fluminis, aut rotæ uertiginem, siue ignis, item si proni quicquam gesserint, uel maiorem uocem auribus acceperint. Discernitur ab epilepsia hæc paßio, siquidem neque sensibus priuat ægrotantes, neque spasmo, id est diuerso raptu adficit: item à capitis paßione, quam cephalæan uocant discernitur, quod dolorem non faciat. Separare autem * ab ista paßione uertiginem, * siue obscuritatem necessarium non est. Siquidem ex his ueluti partibus scotomatica paßio*

Σκότωμα, καὶ σκοτωμία, καὶ σκοτωματικὸν πάθος.

* in hoc toto opere Hæmorrhoidas primæ declinationis, & hæmorrhoidarum legitur

Επιληψία.

* Hic affectus σκότωμα est.

* Hic affectus σκοτόδινος uocatur

* iactus

Μαρμαρυγὰς, ἢ ἀμαρυγας, ἢ μαρμαρίνας legendum.

* obuersis

* parte inserāt uisum intente aspiciant.

Σπασμὸς

* in

* ab obscuritate

confecta esse uidetur. Est denique istius passionis affectio saluti innoxia, hoc est sine ullo periculo, nisi quis maretenus, aut ex alto cadens, ratione casus potius, quàm passionis uiolentia, perire uideatur. Curationem uero eandem adhiberi conuenit, quæ nuper passioni capitis est ordinata, non solum generali, sed etiam speciali ratione.

De Incubone. Cap. III.

Incubus.

INcubonem aliqui ab hominis forma uel similitudine nomen ducere dixerunt: aliqui à phantasia qua patientes afficiuntur: siquidem ueluti ascendere atque insidere suo pectori sentiunt quicquam. Themison secundo epistolarum libro Pnigaliona uocauit, siquidem præfocat ægrotantes. Quidam ueteres ephialten uocauerunt, alij epibolen, quod * utilis patientibus perhibeatur. Afficit crapula uel indigestione iugi uexatos. Accidens igitur semel, ita ut nullam uigilantibus querelam, aut displicentem sanitatem faciat, sed solius somni * turbatio noscatur, minime passio dici potest, sicut neque semel effectus per somnum seminis lapsus, quem Græci onirogonon appellant, passio nuncupatur, nisi iugiter, atque cum corporis incommoditate fuerit effectus. Est autem supradicta passio epilepsiæ * tentatio. Nam quod neque deus, neque semideus, neque Cupido sit, libris causarum quos ætiologumenos appellauit, plenißime Soranus explicauit. Ista igitur passione possessos sequitur corporis tardißimus motus, atque torpor, & magis per somnium grauedo, atque pressura, & ueluti præfocatio, qua sibi quenquam irruisse repente existimant

*Πνιγαλιών. Εφιάλτης. Επιβολή. * hostilis Δυσαρέστησιν significat, quã alibi Displicentiam vertit. cap. vlt. lib. 5. * turbatione Ονειρογόνος.*

** prænuntius quidã, & quasi principium. Αιτιολογούμενοι libri Sorani.*

*stimant, qui sensibus oppreßis corpus exanimet, neq; clamare permittat. Quo fit ut sæpe erumpentes non articulata, sed confusa uoce exclament. Quidam denique ita manibus adficiuntur uisis, ut & se uidere credant irruentem sibi, & usum turpißimæ libidinis persuadentem: cuius si digitos apprehendere nixi fuerint * fugatũ existiment. Tunc autem cum somno surrexerint, faciem atque transforationis * partes uuidas & humectas sentiunt, attestante grauedine ceruicis, cum tußicula * leui, molli stimulatione commota. Plurimum autem poßeßis accidit pallor, & corporis tenuitas, quippe cum somnum, timendo, non capiant. Apparet igitur stricturæ paßio ex † grauedine, tarda autem ex temporis tractu, & non semper sine periculo salutis. Cum enim uehementer impresserit præfocatio, quosdam interficit. Memorat denique Silimachus Hippocratis sectator, contagione quadam, plurimos ex ista paßione, ueluti lue, apud urbem * Romam confectos. Quapropter curandos oportet iacere loco lucido, atque mediocriter calido, adhibita requie animi, & corporis abstinentia, usque ad tertium diem, quem Græci diatriton uocauerunt. Tum colla tegenda, atque caput, stomacho lanis limpidis ex oleo calido præcincto: adhibenda etiam oris collutio ex potu aquæ calidæ. Ac si plurima stomachi, uel capitis, uel colli fuerit querela, adhibenda phlebotomia, & post detractionem perunctio ex oleo calido. Tum ora fouenda: cibus dandus simplex, succi facilioris, paruus, sorbilis: & si paßio perseuerauerit, cataplasmata adhibenda: cucurbita quoque, nunc simplex, nunc adiuncta scarificatione, ex utraq; parte gutturis, quam Græci anthereona uocant, nos*

*fugientem existimant

* oculos: nares: aures: anum.

* leni

† aliâs: ex grauedine tarda, aut

* populari & pestilenti huic incubo sudor Anglicus nõ dißimilis est.

Ανθερεών.

Ruma. Diurnis dixit pro continuis vt supra capite primo. * malim legere DiaMelilwtx. Dia Sampsucx. cæterũ toto opere nominandi casu hæc leguntur. *capitis adhibenda, & den so pectine. * admonens motibus. * ciborũ quãuis ijsdem uerbis pag. 256. legitur corporũ.

rumam. Tunc uaporatione utendum, & alternis diebus cibus dandus. Illa uero adiutoria quæ adhibenda, diurnis erunt diebus adhibenda, sed longe remotius à nocturno tempore. Tunc etiam gestatio, atq; uarius cibus, & lauacrum, & aquatum uinum. Illis uero partibus quas curamus erunt primo cerotaria apponenda: tum malagmata, ut Diachylon, aut * Diamelilotum, aut Diamsucum. Fricatio etiam * capitis, & dẽsi pectinis capillorum decursio: suspiciones etiam siue metus imminentiũ somniorum auertendi procul, fabularum lenitate robore adiecto. Plerique enim sibi fingentes uel formantes futura, uoluntarios pené causarum motus efficiunt: ac si paßio tardauerit leuioribus * admonita monitis, conuenit etiam radicum uomitus, atq; drimyphagia: capitis quoque detonsio: ac * corporum usus acriorum. Item dropax, sic enim aut ex supradictis adiutorijs ægritudo soluetur, aut si peiora uerit, epilepsia necessariò sequetur.

De Epilepsia. Cap. IIII.

Ἐπιληψία. * ipsorum. Morbus sacer * putatur immitti. * dominantis Sacra magna dicta sunt.

Epilepsia uocabulum sumpsit, quod sensum atque mentem pariter apprehendat. Appellatur etiam puerilis paßio, siquidẽ in * ipsis abũdat ætatibus: & sacra, siue quod diuinitus * putetur immißa, siue quod sacram contaminet animam, siue quod in capite fit, quod multorum philosophorum iudicio sacrum templũ est partis animæ in corpore * natæ: siue ob magnitudinẽ paßionis: maiora enim uulgus sacra uocauit. Inde sacrum dictum mare & sacra domus, uelut tragicus poëta sacram noctem, hoc est magnam appellauit. Fit plerunque uel nascitur ex uinolentia, aut indigestione,

ſtione, aut contuſione, uel ut Aſclepiades, percuſſu
atque diuiſura * membrorum quæ cerebrum tegunt, * mēbranarū
aut nimio timore. Sed eius paßionis ſpecies duæ eſſe
probantur: una quæ ſomno ſimilis altißimo uidetur:
alia quæ diuerſo raptu corpus afficit.* Quarum pri- * Harum
ma grauior iudicatur: ſiquidem eſt ſimilis apoplexiæ.
Earum quidem commixtio tertiam facere ſpeciem po
teſt. Plerique enim raptu atque contractu corporis
adfecti, uel adprehenſi, ſecundo in altißimum ſoporem
deuenerunt. Sed horum differentia generaliter inuti-
lis curationi inuenitur. Pronos autem ſeu decliues,
aut uenturos in ipſam paßionem ſequuntur commu-
nia accidentia etiam cæterarum paßionum quæ ex
membrana cerebri oriuntur, ut grauedo, atque uerti-
go capitis, & interior ſonitus, conſenſus etiam occi- * ueluti defi-
pitij, oculorum* intentio, auriū tinnitus, aut difficilis xus viſus, rigē
auditus, & cum uertigine uiſus obtuſio, uel quædam tibus oculorum
præ oculis quaſi * propendentia, macularum mar- muſculis.
moris ſimilia, quæ Græci * amarygmata, ſiue mar- * proſplēdētia
marygas uocant, uel araneorum caßibus, aut nubibus * Marmaryg
tenuißimis ſimilia, aut paruulis uolantum animalibus, mata.
ut ſunt culices. Item uelut ſcintillarum micas, aut cir- Ἀμαρύγματα. Μαρμαρυγαὶ.
culos igneos circunferri præ oculis ſentiunt ægrotan-
tes. Linguam quoque inflexibilem, cum ſaltu muſculo
rum, & dolorem à tergo inter ſcapulas. Sequitur e-
tiam gutturis durities, atque præcordiorum iugis in-
flatio, cum oſcitatione, ſternutamento, & ſaliuarum
fluore, & cibi faſtidio, aut immodico appetitu: uigi- * qui ad vale
liæ iuges, aut plurimus & * inanis ſomnus, inſomnia tudinem nihil
turbata, & ciborū difficilis egeſtio, uel nulla: & ſine conferat.
manifeſta cauſa ueretri tentigo: & frequens Veneris
delectatio. Aliquando etiam per ſomnum ſeminis lap-

ονειρογόνος. *sus,quem Græci onirogonon uocauerunt:mens suspensa cum anxietate,& nullis ex maioribus causis facilis iracundia, atque paulo ante gestorum obliuio, & * eorum quæ caliginem facere ualent facilis * sensus, obtinente paßione & iam occupato corpore: sensuum priuatio acceßione * dominante. Sequitur & quibusdam immobilitas perfecta,cum ore demisso,attestante pallore,cum aspiratione tarda, & pulsu magno,atque alti soporis simili oppreßione. Alios uero raptos,diuersa membrorum diductio,atque saltus, & uultus contortio, uel oculorum, sequitur, quæ sæpe perseuerans,etiam post acceßionem strabos fingit ægrotantes:at contrariò quibus * tarda fuerit correctio,naturalis uisus simulat æquitatem. Sequitur etiã gutturis stridor, & singultus,cum rubore uultus, & uenarum inflatione:& aliquando pulsus atque spirationis cessatio:tum per interualla resumptio: palpebrarum quoque suspensa positio:& illisio dentium atque stridor, & linguæ prolaptio,quæ sæpe * quassatione,sæpe incisura uexatur. Sequitur etiam præcordiorum ad superiora raptus, uel stercorum & urinæ inuoluntaria emißio,sudor roscidus rigenti corpore. Aliquibus etiam confusæ uocis emißio,& ante dimißionem per os atque nares spumarum fluor: acceßione cessante omnium gestorum ignorantia, atque corporis dimissa uolutatio,cum mœstitia uultus ægrotantis. Sequitur tunc oscitatio & * distẽtio corporis uelu ti uoluntaria,& insolitus * uisus. Piger motus & totius corporis marcor:oculorum etiam permanens turbatio,atque uenarum frontis extantia. Aliquibus etiã mentis alienatio,& nulla notorum agnitio. Alio dutẽ tempore plurima ex antecedentibus consequuntur, quæ*

Marginal notes:
* uaporũ qui
* ascensus
* durante
* parua fuerit corruptio
* quæ sæpe dentibus illisa contunditur: sæpe dentibus præciditur.
* pandiculatio
* nisus, pandiculandi conatus

quæ ſupra memorauimus: hoc eſt, tenebratio, uel caligo, cum proni quicquam geſſerint ægrotantes, aut nauem, aut rotam figuli celeri motu ferri conſpexerint: aut aquam fluentem, uel magnam loci altitudinem, aut rupem uiderint, aut ſtrepitum uel clamorem audierint, aut uehementer refrixerint, uel igneis lauacris uſi fuerint, aut odoribus nimium bonis uel malis adfecti, ut * ſtoracis incenſi, aut thuris, aut bdellij, aut gagatis lapidis, uel bituminis, aut ceruini cornu. Præterea acceſsionum motus nunc ordinatos, nunc inordinatos ægrotantes accipiunt: & nunc interuallis longioribus, ut menſium duodecim, nunc anguſtioribus plurimum, uel parum, ut eodem menſe, uel die, frequenter agitentur. Noctibus * quidem inquietati, antecedentibus ſignis acceſsionem fore denuntiant: quidam ſine ullo denuntiatiuo motu corripiuntur, quo fit ut magis periclitentur. Alij enim prænoſcentes futura, motibus ſolitis admoniti, in domibus ſe continendo tutantur, acceſsionem præuenientes: quam cum ſentiunt propinquare, eligunt locos, quibus tutò, ac ſine ulla turpitudine iactentur. Alij uero iſtorum ignari publicis in locis cadendo fœdantur, adiunctis etiam externis periculis, quæ paſsionis non eſſe uidentur, * loci cauſa præcipites dati, aut in flumina uel mare cadentes, aut in balneis * uentris ſolutione coacti. Signa autem ſunt poſt lenimentum futuræ rurſus acceſsionis, ex quibus affici in paſsionem uenturos memorauimus, ſomnus turbatus, uel cibi corruptio ſine ulla manifeſta cauſa. Item ueretri ſine ratione tentigo, & Veneris appetentia, uel ſeminis per ſomnum iactus, quem onirogonon Græci uocant: iracundia, mœſtitudo, & cætera quæ nuper poſuimus. Item ſegni

*ſtyracis

* quidam

* ex altis locis caſu

*uentrem ſoluere.

*segnities cum pigro motu in officia solita, & grauatio cum quodam somnifico mœrore uultus, decolor atque † maior inflatio, oculorum quoque ueluti deprauatio, cum deiecto quodam uisu. Nam suspicere difficile est ægrotanti, hoc est in aerem supernũ * attẽdere. Quod si tentauerint, facilè rursum abducti * uicinas eousq; oculorũ * partes ad inferiora conuertũt: ac si repentino motu caput in alteram conuerterint partem, uertiginem sentiunt cum tremore atque torpore, cum digitorum contractu, uel dolore, aut crurum grauedine, & * summitate manuum uel pedum.*

*Ex quibus multis uel cunctis interrogatione acceptis passionem dicere poterimus, nisi præsentibus in accessione facilius nobis cognitio fuerit declarata, uel ætatis, aut aliqualibet causa æger sua narrare non poterit accidentia, quæ supradicta ratione apprehendere poterimus, & accessionem futuram prænoscere: coniicientes etiam temporum * responsionem, * quanquam, * summatim, accessionum ordo sæpe seruatur. Communiter autem hæc passio frequens est in pueris, & magis tempore quo dentium * natiuitates habentur. Accidit etiam primæuis, atque mediis ætatibus: senibus uerò difficile: nam uehementius afficit proximos natiuitati infantes, quàm pueros, aut urgenti ætate atque seniores: siquidem * uiribus inualidi passionum impetum tolerare non possunt. Solet denique hæc passio pubertatis * tempore, siue nouæ purgationis in fœminis, aut primi partus quadam naturali nouitate facile detergeri corporis mutatione suffecta, quod si minimè uenerit, plerunque patienti consenescit, nisi aut longo tẽpore * natura pugnãte, aut medicinæ diligentia fuerit superata. Irruit autem omni*

temp

† manuum malarum

** oculos intẽdere*

** uictas*

** pupillas*

** summitatis*

** quo tempore accessio reditura sit.*

** quoniam*

** vt paucis dicam.*

** Aphor. 25. lib. 3.*

** Hæc ratio nõ probat magis affici pueros, sed grauius, & cum maiore periculo.*

** Aphor. 45. lib. 2. & 7. li. 5.*

passione.

** naturæ pugna*

*tempore corporibus, sed magis * uerno. Frequenter simile pati epilepticis, & à matrice præfocatæ * mulieri inueniuntur: siquidem non aliter sensibus priuantur, sed discernuntur quod in ultima accessionis parte, per os atque nares, spumarum fluore non afficiantur. Hæc est passionis cuncta specialis significatio. Curationis autē adhibendæ causa erit necessariò * adhibendum genus, quod sit passio stricturæ, atque uehemens, & * difficulter frequentans, tarda, superpositionibus atque lenimentis uariata: * cuius quidem superpositiones nunc plurimis tempora temporibus accessionis generalia superpositionis occurrerunt. Sed quæ fortè superpositiones plurimis ex accessionibus fuerint cofectæ, nunc quotidianos, nunc tertianos, nunc hemitritaicos faciunt typos. Difficilè est enim hanc passionem in continuationem uenire: siquidem præuentu mortis interueniente minimè continuatio intelligi potest, & est impossibile, iugibus diebus aut sensibus priuatum, aut motu carentem, aut diuerso raptu affectum in uita manere. Item lenimentorum aliqua pura ac limpida, aliqua turbata concurrunt: & aliqua latiora, aliqua angusta, aliqua horum mediocria. Patitur enim communiter omnis neruositas, sed principaliter caput, sicut ex antecedentibus coniicere poterimus, & ex iis quæ post accessionem remanere uidentur. Curandum autem oportet, primò, cum tenebricositate uel uertigine uexatur, iacere loco lucido, atque mediocriter calido, altioribus stramentis capite subleuato: & si raptus fuerit consecutus, digitis erunt palpebræ * differendæ, atque iugiter ab omni motu seruandus ob spasmi passionem. Iubendum etiam ministris manibus calidis nunc caput atque frontem*

* Aphor. 20. lib. 3.
* mulieres
* considerandum
* cum maxima molestia frequenter reuertens.
* cuius superpositione, accessionis temporibus, pluri mis, superpositionis alius tē pora occurrerunt. i. priusquam desierit paroxysmus, inuadit alter.
* disparandæ

tem cum blanda fricatione, nunc collum atque gutturis partem, quam anthereona uocant, contingere: aliis etiam manuum summitatem, atque pedum tenere iubemus. Praeterea frigescentia corporis uaporari, corrigi etiam ea quae forti raptu torquentur: ac si minimè consenserint, erunt in eodem schemate seruanda, ne ulterius torqueantur. Tum quodam laxamento captato corrigenda, ne nimio * occurrentia certamine superare cupientes, neruorum quassationes faciamus. Linguam quoque * relocare curabimus, aut mentum corrigere, uel coaequare: tum calidis pannis thoracem uaporare, atque inter scapulas, quod Graeci metaphrenon uocant. Laxatis enim diaphragmatis partibus, quod nos thoracis atque uentris discrimen diximus, laxato etiam hypodymate, siue membrana quae latera ex interioribus contegit, sine ullo periculo poterit collectus spiritus exhalari. Apponenda etiam uesica oleo calido semiplena pubetenus, atque uesicae partibus, ut ipsae quoque mitigatae conquiescant: ac si dentes * conciderint, ut praefocationis excitent metum, immißione digitorum * sinistram compaginem, quam Graeci chalinon uocant, * hiscentes dimittemus, ne spumarum emißio tardetur. Tum per interualla aegrotantem inclamantes excitamus, & eius ora spongia ex aqua calida expressa detergemus, dehinc caput fouemus iugiter. Cùm statum sumpserit acceßio, plurimo atque dulci oleo calido, & lanis mollioribus * infuso omnia contegimus: magis autem occipitium, & maiores neruos, quos tenontas appellant: tum gutturis atque rumae partes, quas anthereona appellant, cum temporibus, & buccarum musculis, quos siagonas appellant. Sudores etiam si fuerint ingruentes, raptim

Margin notes: Ανθεϱεών. | * resistentia | * exertam in os ultra dentes reducere. | Μετάφϱενον. | Διάφϱαγμα. | Υπόδυμα. | * coinciderint | * alterutram | Χαλινὸς. | * ut hiscāt diducemus | * infusis | Τένοντες. | Ruma. | Σιαγών.

raptim detergemus, ne corpora perfrigescant: tum collectum * humorem detrahimus appositione digiti, aut lanæ, aut spongiæ *melotæ inuolutæ. Perseuerans enim longioris temporis facit accessionem: ac si minimè se resumentem uiderimus, erunt cucurbitæ leues apponendæ, quas Græci sicyas appellant, stomacho atque thoraci, & interscapulis, atque præcordiis. Sed si infans ætas fuerit patientis, erunt maiora prohibenda ob debilitatem uirium: sed cum nutrix amictu contegens, oleo fouens, conclusu corporis corrigere meditetur: aut si spumarum quicquam comparuerit, quod in ore teneatur, mulsum tenue destillet paulatim, & neque iugiter, quo * commorationem faciat spirandi: *Tunc lac caprinū offerat diuisione perfecta, siquidem est crassius, atq; maioris nutrimenti. Dehinc cùm fortè potuerit post accessionem mammam sumere, erit melle papilla linienda, quo facilior sumptio fiat, atque *neruorum laxatio celebretur: corpus quoque alimento necessario nutriatur: * tenuatur præterea etiā liquidorum crassitudo, & uenter * mollitur, cōiicientes etiam singula * passioni accidentia, quæ ita corrigere debemus, ut à generali regula nihil dissentire uideamur. Tunc etiam curationis diligentiam per nutricem ægrotanti præstare tentabimus, iubentes * & à lauacro * abstinendum, atque sine uino atq; carnis esu perseuerare, tum deambulationibus atque exercitio * leui gestari, quo humeros magis exerceat, ut est sphæræ ludus, uel exultationis cuiuspiam. Item iubendum cibum sumere succi facilioris, uel interea mulsum. Ac si fortè ipsam quoque hac passione uexari uiderimus, erit ab officio remouenda: non aliter etiam si qualibet passione affecta malo succo atque corpore habituari

* in ore & faucibus
* Melota
* auerso specillo. Melotidem alij vocāt Σίνυα.
* commoditatem
* Nam ob recētem conuulsionem musculi buccarū & linguæ adhuc fessus, infans ex vbere nutricis lac sugere non potest.
* distentione & raptu adhuc rigentium
* tenuetur
* molliatur, coniiciendo
* passionis
* eam
* abstinere
* leni agitari
Sphæra ludus

Καχεξία. *habituari uideatur: hoc Græci cachexian uocauerunt. Erunt igitur his præfectis aliæ nutrices exhibendæ, ex quorum sano lacte infans nutriatur. Quomodo autem sanum lac, uel communiter nutrices bonæ probentur, muliebribus libris, quos Græci gynecion uocant, docebimus. Interea ipse quoque infans erit à lauacro seruandus: tum post tertiũ diem in domo lucida, & mediocriter calida locandus, & primo oleo calido, tum oleo & aqua calida fouendus. Vitanda prætereà quorum timore infantes afficiuntur, ut sæpe fictæ formidines. In ætatibus uerò quæ ferre maiora adiutoria poßint, acceßione transacta erit phlebotomia adhibenda. Aliqui enim Medici statim phlebotomandos probant, sicut etiam Thessalus se uelle demõstrat. Aliqui * prima diatrito seruandum existimant, quo speculentur utrum post unam acceßionem paßio soluta receßisse uideatur, * sit prætereà non solùm inane, uerumetiam noxium phlebotomiam adhibere. Quippe cùm prædicendum probent ex acceßione secunda, utrum paßio augeatur, & hoc phlebotomiæ exigat adiutorium, & phlebotomatus cibi refectione * toleretur. Alij uerò * discernenter aiunt hoc adiutorij genus sic adhibendum, ut qui fortè iam consueti paßione afficiuntur, seruato ordine lenimentorum, statim acceßione facta phlebotomentur: ij autem qui in prima incursione paßionem accipiunt, in tertium diem, siue ut Græci uocant, diatriton differantur, siquidem * sit incerta acceßionis recursio. Nos uerò, ut Soranus docuit, neque omnes intra diatriton phlebotomamus, & magis eos * qui primo incursu paßionis afficiuntur. Plurimi ægrotantes corrupto cibo admonentur, & est præcauendum * indigestione sauciatos phlebotomare:*

Margin notes:

Γυναικεῖων Cælij libri.

Thessalus.

* primam diatriton seruandam

* an sit

* sustineatur

* discernentes

* est

* non phlebotomamus, sub. qui huius morbi acceßione et insultu vexantur.

* ob indigestionem sauciatos

mare: Neque rursum omnes in tertium diem probamus reseruandos. Cogēte enim passione, nullo * subiecto indigestionis obstaculo, erit arripienda phlebotomiæ commoditas, non solum in iis qui iam sæpe admoniti passione uidentur, sed etiam in illis qui primo inuasu afficiūtur. Cessante etenim accessione inesse * passionem coniicimus, siquidem generaliter est maligna, & frequentius tarda quàm celer, nisi adiutoriis medicinalibus destructa à corpore depellatur, aut ullo naturæ, aut * fortunæ beneficio, nisi tardando sic corpus * tenuerit ut solius medicinæ diligentiam poscat. Iudicare etiam est incertum, utrum passio post accessionem primam inesse corpori, an soluta uideatur, siquidem ex occulta uenit apprehensione causarum, & oportet methodicum sine ulla falsitate regulas intendere curationum. Videmus deniq; * phlebotomiæ conuenire. Nam passionales * cœnotetes argui uidebūtur, si utrum passioni cōueniat fuerit * dubitatum. Sed quia sola temporum quæstio flagitari præspicitur, erit coniiciendum ante secundam passionem adhiberi posse phlebotomiam, * siquidem initium, uehementiæ atque magnitudinis causa, passio transcendat, ut sæpe contusio corporis, aut ossium fractura, uel ignis ustura phlebotomiam poscunt stare autem, *. nec declinare * poterit passio. Horum enim difficilium morborum proprium est sine ullo destructiuo adiutorio non

* obiecto: Alij. suggesto.

* eius causam in corpore delitescentem, quæ vno paroxysmo exhausta non sit.

* vt loci mutatione, cum mutus æger in locum sicciorem & salubriorē abducitur. Aphoris. 45. lib. 2.

* Nam passio hæc diuturna, & obfirmata, nec fortuito casu, nec solius naturæ beneficio curatur, sed medicinæ remediis tantum cedit.

* phlebotomiā Κοινοτύτες morborum.

* indicationes communes stricturæ, & solutionis.

* de hac quæstione sic statuebant Methodici, sanguinis missionem commode fieri principio & augmento morborum, in quibus conuenit: minus commodè, sed tamē vtiliter, in statu: superuacuam esse in declinatione. Cum ergo, ut morbus comitialis futurus sit breuissimus, vix ad statum secundo paroxysmo veniat, nunquam vero ad declinationem, à prima statim accessione venam secari oportere.

* si quidem * sed non * primi paroxysmi circuitu, & insultu.

* nequitiam celeriter temporum* nequitia transire, hoc est accessionis augmentum. Sed neque propter abstinentiam cibi, quam necesse est post phlebotomiam adhibere, erit hoc adiutorium declinandum, quando corporis uires ferre ualuerint, hoc est, ut & sanguinis detractionem, & * abstinentiæ tolerent. Denique etiam alijs paßionibus affectos, ut exempli causa, synanchicos sine ulla* ratione phlebotomamus. Quare sicut superius diximus, post casum * rectos epilepticos, cessante acceßione, paruo tempore phlebotomiam differimus, quo turbore spiritus, atque liquidarum materiarum deposito tranquillentur. Erit * enim speculandum, ne qua indigestio siue corruptio cibi subesse uideatur, quod ita intelligere poterimus, si nauseãtem uel ructantem fumosas exhalationes ægrũ uiderimus, attestante mordicatione, atq; tormẽtis, intestinorumq; inflatione: quæ si non fuerint, perfecte digestum cibum iudicabimus, quippe cum forsitan præoccupato corpore iamdudũ futuræ acceßionis causa aut paruum sumpserit cibum, aut in totum abstinuerit. Sed si, ut supra dictũ est, corruptus extiterit cibus, erit phlebotomia in tertium diem differenda, fouendumq; caput, cum cæteris partibus, oris adhibita collutione, cum uini abstinentia. Tum erunt somno dimittendi, atq; à cibo seruandi usq; ad primum diem. Sed si quicquam corruptionis ex indigestione superare uiderimus, erit per uomitum depurgandum, * ac si nulla fuerit corruptionis uel indigestionis suspicio, erit statim adhibenda phlebotomia, moderata detractione, ex brachio scilicet, sed cum præcautione animi defectus, quem Græci lypothymiam uocant, siquidem facile paßionis accessionem* imitetur. Tunc post phlebotomiam erit adhibendus

[Margin notes:]
* abstinẽtiam necessariã instituendis Cyclis, & Resumptiuis, & recorporatiuis, pag. 250. & 251.
* dubitatione
* erectis epilepticis
* etiam
* at
Λειποθυμία
* imitatur

*bendus*potus,atq; oris collutio, cum paruißimo potu,& *somno abstinendus.* Ac si acceßio in secundũ diem durauerit, prædicto periculo eius propinquis, uel ministris,atq; adiutoriorũ ex ratione uenientium *exitum incertum,ne nobis quicquã male gestum imputetur,si forsitan ui paßionis superatus ægrotans uitam finierit,& intemporaliter nos quisquam adiutorium adhibuisse arguat, phlebotomiam adhibemus, tanquam in continuationibus paruam indulgentiam pro dimißione accipientes,ut si exempli causa parum requieuisse agitatione seposita ægrum uiderimus,* ut nullo raptu* tentetur,uel contrariò,si forte oppreßis sensibus cum motu caruerit, aliquas partes corporis mouere uideatur,ut palpebras,quæ iamdudum*motus similitudine possessæ siluerant. Dehinc post de: actionem sanguinis*procurata facie,ex spongia calida erit *mulsum in os ægrotãtis*distillandum: *tunc secũda die dandi mulsi cyathi duo,uel tres: Tertia uero die ante horam solitam erit perungẽdus oleo calido, atq; dulci,* toto corpore sub * stramentis. Tunc detectus aqua calida ora foueat, & post æquatũ corpus accipiat*succum paruum,luculentum,mollem,lenem,calidum,digestibilem, ut est panis,uel alica ex aqua confecta,aut pulticula ex pane,quam*torsinitõ uocant, ex oleo,aqua, sale, uel melle condita, ex prima diatrito usq; ad declinationis tempus:quod probare poterimus ex minutione acceßionum,siue accidentium. Alternis diebus cibũ sumat,ne paßione affecta*neruositas etiã illatione cibi grauata digestionis officiũ uix sustineat, sed magis laxamentũ ex abstinẽtia consequatur. Tum si uenter non fecerit suum officium aut nõ impleuerit, ob detractionem grauatum corpus quo releuetur,erit*

* *potus*
* *cibo*
* *At*
* *exitu incerto*
* *&*
* *tentatum*
* *mortis simili tudine,oppressæ*
* *directis,compositis,& conformatis partibus,quas in ea morbi vis distorserat.*
* *mulsa. Nam paulo antea vino interdixit.*
* *distillanda*
* *tum*
* *totũ corpus*
* *stragulis*
* *cremorẽ aliquẽ τὸν χυλὸν*
* *toryniton, vide supra pag. 246.*
* *neruosum vẽ triculi corpus, cuius morbos facile nerui sentiunt*

* iniicienda calida cum · * tondendum caput *Item

*iniiciendus calidæ & oleo per clysterem. Tunc præsentato uentris officio orit*tondendus,atq; nouacula omnis capillatura radenda.*Ita in alia diatrito cucurbita occipitio apponenda,collo, uertici, & temporibus capitis, cum scarificatione: & communibus cataplalmatibus utendum, quibus omne caput cum neruis maioribus, quos tenontas appellant, contegamus,tum buccarum musculos,quos siagonas appellant,atq; omnes inter scapulas partes, cum stomacho, usq; ad locũ quo discernitur uenter, quem diaphragma uocant:ac deinde præcordia,atq; uesicam simili curatione laxamus. Singula etenim paßione raptus uexata acceßionis tempore accipimus: ac si aliqua in parte corporis querela extiterit,cucurbita imponẽda. Sed neq; coaceruatim, neq; uno tempore omnes erunt partes curandæ,sed partiliter, atq; diuersò,ut nunc stomachus, nunc uesica,nnnc * inter scapulam releuetur,quo necessariò caput relaxatum adquiescat. Tunc spongiæ euaporationibus,*qui curationem labori sustinuerunt recuramus,atq;* ungentes oleo cõmuni siue quia iam licitum est, cyprino, uel irino, tum cerotariis mollibus,ac deinde scarificatis locis inducta apponimus cerotaria. Conuenit etiẽ*enuasin adhibere,de qua Adiutoriorum libris docuimus. Dabimus etiã tum cibum plurimũ atq;*panosum. Si aliqua in parte capitis grauedo, uel dolor, aut punctio, aut torpor occurrerit, erunt sanguisugæ circulatim apponendæ:quæ si sufficientẽ fecerint detractionẽ,adiutoriorum modũ dabunt:sin minus, his detractis cucurbitas infigemus, ut per earũ uulnera detractio procuretur. Tunc rursum cataplasmatibus utemur, atq; uaporationibus spõgiarum, debinc cerotario partes * contegimus. Profectu

* inter scapulæ releuentur. * eos qui curationis laborem * vngimus

* embasin Libri Adiutoriorum Cælij.

* ex pane arido: vel succo aliquo liquido cõdito: vel iure.

* contegemus

acced

*accedente dabimus olera nō acriora, atq; ita gestationem * adhibemus * sellarem. Etenim uehiculi motus rotarum uertiginem caliginemq; facit ægrotanti, quæ passionis imaginem * ferat. Tunc deambulatione mouendus pro * temporis aëre, atque loco lucido, & longo ductu, ne iugi conuersione uertiginem sentiat. Dehinc si ferre ualuerit, etiam uocis atq; corporis exercitio utemur, monentes ut neque spiritum retineat, neque pronus uel circunflexus, aut sæpe conuersus aliquid gerat, sed pingui unctione defricatus * stanti exercitio moueatur. Tunc, cum facilitas corporis fuerit accepta lauacrum adhibemus, caput fouentes sine ullo * percussu manibus subterpositis: implet enim * sensum eius demersio. Tunc etiam in aqua calida, quam † pygolithon uocant, deponendi sunt ægrotantes: ne percussu frigoris neruositas afficiatur. Post lauacrum uero † parum differentes, quo feruor ex capite releuetur, dabimus aquam præbibendam: Tum cibū uarium, simplicem ex media qualitate confectum. Et post primam uel secundam diatritō dabimus quædam in cibo quæ uinosæ sint qualitatis, ut sunt poma, quo corpus, uinum daturi, prætendemus, ut tutò dare possimus. Atque ita seruandum, ne his gestis somnus suspensus, uel concisus, aut adiuncta phantasia sequatur, & insomnia faciat turbulenta, quod ex relatione patientis discere poterimus. Item si grauedo uel torpor in aliqua parte corporis fuerit, * ut dolor, aut punctio, uel saltus, erit in aqua calida perseuerandū, atq; illa prohibenda, quæ uinosæ qualitatis danda præcepimus. Sin uero ex his nulla fuerint prosecuta, dabimus lauacro remoto, mediocriter uinū lene, * parū, ut exēpli causa, semunciā, uel unciā, medio scilicet cibo, aquatissime*

*adhibebimus

* in sertorio, aut sella portoria: ut supra pag. 248.

*fert

Caligo passionis imaginē fert.

* tempore, & aëre

* stans

* aquæ collisu

* sensus eius percussio

† πηγὴν διαχυγήν.

Rhigolethron, quasi rigoris exitiū, quod rigores & perfrictiones corporis profliget, et abigat. Alij Rhigolyton

† rarum

* aut

* paruum.

temperatum: tum in alia diatrito lauacro uinū iungemus. Sed præ cæteris erit animi laxatio procuranda, quo corpus consentiens nullis obstantibus curis facile sanitatis*repetat qualitatem. Ac si resumptio*recurrens nihil uiriū perficere permiserit, quo etiam*carnatum corpus ostendat, bono attestante colore, erit consuetudini dimittendus ægrotans. Eadem sanè curatione utendum etiam in iis qui cum nondum*sunt epileptici, eo tamen ferri uidentur. Hoc enim solum seruabimus, quum signis paßionem minātibus fuerint absoluti ut eos * consuetudini reuocemus. Facilius est enim imminentium auersionem, quàm præsentium depulsionem*facere. Sin uero paßio tardauerit, & propterea plurimis fuerit acceßionibus uariata, erit partienda curatio secundum superpositionem, & lenimētum, ita ut superpositionis tēpore iisdem utamur adiutoriis quibus acutas paßiones curari perscripßimus. Neq; enim*phlebotomum reprobamus, permittentibus uiribus, *siquidem longo interstitio superpositiones occurrere uideantur. In lenimento uerò resumendos dicimus ægrotantes & cum recorporatiua curatione dirigēdos, iusta cyclorum regula, sicut latius, ſcū de capitis paßione diceremus, * scripßimus. Quapropter ob resumēdum corpus adhibenda gestatio, sella, uel cathedra, aut deambulatio, aut uocis exercitatio. Item lectionem & perūctionem aliptarum præceptis ordinatā, sine ulla capitis*inflatione geramus, ne immodico labore affectū*corpus uexare potius, quā reficere uideamur. Tunc lauacrū langorum interuallis adhibendū: uarius dādus cibus & panis limpidus, atq; studiose elaboratus. Pulmentū uero ex mediæ qualitatis materia, ut oua, pultes, olera, quæ non sunt acerrime

* recipiat
* recurans nihil vitij redire permiserit, aut etiam bene carnatum
* ἰσαρκον
* sint
* ad consuetudinem
* credere
* phlebotomiā
* si quidem
* pag 252.
* fricatione imperamus
* caput

mæ uirtutis. Item uolantum leuiora, & piscium teneriora. Dehinc post resumptiuum cyclum adhibendi recorporatiui, & primo ex parte, tum perfecti, in quibus esse uomitus ex radicibus debet, uel * similibus materiarū rebus, ut nuper * docuimus: atq; ita drimyphagian, exinde * contiguas sibi pulmentorum materias ordinamus: item adiutoria localia, ut exempli causa, primo capillos decurramus * ex pectione, nunc pro * capillatura, nunc contra capillaturam: tum tōsuram adhibentes, dehinc nouacula caput radentes, cucurbitas alijs atque alijs capitis partibus * recorporatiuas imponimus: tum dropacis raptū adhibemus, sed primo longe remotis partibus, tum uicinis, dehinc patiētibus: dātes etiam masticandum sinapi, uel piper, aut staphysagriā. Item sternutamentum ex helleboro, uel * astrutio, & pipere, & castoreo, uel his similibus adhibemus naribus, apophlegmatismum quoq; adijciētes, atq; * fricatione balnearū nitri pulueris, & * cæteris sympasmatibus, quæ ruborem facere ualeant, ut sunt ex pyretro, staphysagria, adarce, euphorbio, pipere, calcis gleba, & pumice: tum cataplasma ex sinapi, atque malagmata, quæ detergere & * pabulis afficere corpus ualeant: item acopa acriora, sed quæ tetri odoris non sint, toto corpore illiniēda, magis tamē capiti, atq; ori, conclusis palpebris: immittenda sunt etiam hæc auriū cauernis: gargarizandum sinapi: adhibēda etiā aquarum illisio, qua patientes partes percussæ mutari cogantur, quod Græci cataclysmum appellant. His deinde perfectis cyclis, resumpto corpore, helleborum, adhibemus, sed longe superpositionis seruantes occursum quod in omnibus quidē adiutorijs exercitioribus adhibendis, tum magis in helleboro monemus præcauendū.

*similium
* pag. 255.
* congruas
* denso pectine
* ut pag. 264.
* eodem genere locutionis utitur pag. 255.
* recorporatiuas vocat, cū plurima flamma admotas, & vt ait pag. 255. detractas magno raptu
* Nasturtio. ut pag. 286.
* fricationem in balneis
* cæterorū Sympasmatum
* papulis
Acopa.
Hellebori sumendi cautio.
* exercitantioribus vehemētioribus. Alij exercitatioribus

Denique si nullam accessionem denuntiauerint signa, ijs qui ordine seruato admonentur, ante decem, uel duodecim dies, uel generaliter pro longitudine lenimenti, * porrectius erit adiutoriorum regula dirigenda. In ijs uero qui ordinate admonentur, eo tempore adhibenda curatio, quo conijcere possumus mediũ præteritæ atque futuræ accessionis. Sic igitur hoc genus diligentiæ * intuendum, ut cum æger somnum decusserit, primo requiescat paululum iacens, non solum suspicans indigestionem cibi uerumetiam donec * persecutione quadam propria corporis fuerit facta * digestio, ne ex uigilatione sequenti, atque laxamento membrorum, & * tenuitate, uel purgatione humorũ spiritus iamdudum somno turbati crassi fiant, quo etiã sæpe officia impediri noscuntur, cum nondum * totum recurrens occupauerit corpus. Vnde sæpe factum est, ut * experrectis hijs quæ illico intueantur fallant, nisi * perfricatis oculis intenderint. Neq; clamare uel currere facile possunt: siquidem ui quadam somni tunc arteria, hoc est gutturis uia, asperatur, & raucos facit: ac fatigata corpora * densitate neruorum, * irruente spiritu crassiore, afficiat percussione uel quassatione similes plagas ingerendo. Has igitur ob causas æger plurimo tempore somno deposito tardare debet, præcauens lucis * autoritatem, quam mox discusso somno intueri minime potest, ne repentino eius occursu percutiatur uisus. Item disputationibus uehementibus animum exercere declinet. Tunc resumptus atque releuatiis somni plenitudine, sub stramentis leni unctione tangatur semel secundum corporis singulas partes laxamẽti mediocris causa, * atq; frigoris cautione leuẽ & delectabilẽ gestationẽ adhibeat ut * sertoria sella, uel

*porrectior
* intendendũ.
Alij instituendum
*perfectione
* nam Methodicis somnus adstringit: uigiliæ uero laxãt, crassa tenuãt, excremẽta purgant.
* tenuatione
*integros recuperauerit
* experrectos eos
*perfricatos oculos
*quæ per somnum accidit
* irruens spiritus crassior afficit, percussioni uel quassationi
* claritatem
* ac cum
*portatoria ut pag. 248.

uel cathedra. Sed prohibenda erit exclamatio, siquidem uehementer mouet partes patientes. Tunc deposito turbore motus unctione olei fricetur, cōductis & extētis brachijs, + flexo atq; extēto motu releuās singula crura commoueat, quo fortioribus motibus faciat aptiora. Fouenda etiam ora aqua calida: * nunc enim erit lauacrum prohibendum: atque ita post perunctionem cibum accipiat paruum, succulentum, & leuem, ut oua, pultes, * piscis teneri, quæq; ex uolantibus par uæ ætatis atq; formæ, ut ficedulæ, turdi: declinās omne quod fuerit acrioris uirtutis siue inflare ualentis, aut carnosæ, uel grauis. Quapropter etiā à uino erit abstinendus, ac per interualla ab omni cibo seruandus. Releuatur enim hoc genere corpus ieiunitate * reflatū. Sin uero aliqua signa accessionis futuræ apparuerint, ut somnus turbatus, uel cibi corruptio, uel iracundia inanis, ac sine ratione, item mœstitudo uel sternutamētum, aut aurium tinnitus, uel præ oculis scintillarū fingibilis uisus, aut inflatio præcordiorum, & per somnum seminis inuoluntarius iactus, quem onirogonō uocant, & horum similia, non solum ad hanc uitæ * regulam transeundum est, uerumetiam initium ex abstinentia sumendum. Tunc leuis adhibendus motus, atq; perunctio, & cibus, quo corpus salutaribus officijs nō deseratur. Vt enim ijsdem ciborum regulis perseuerare tutum non est, sic è contrario iugis mobilitas, atq; cibi abstinentia uacuato corpore solitis nutrimentis, uires extinguit futuris tēporibus necessarias. Quæsitū etiā [illegible]um * contradicentibus signis, accessionem fore, an præsentē siue factā iudicemus. Sed tunc erit accessio indicāda, quoties ciciderint in ea ægrotātes: quo discere poterimus, quo tēpore diatriti tēpus sit numerā

*flexúmque ac extentū poplitem

* nec etiam

*pisces teneros

* ab inflationibus liberatū: plenitudine exoneratum.

* resumptiuā

* ex præcedentibus his signis

Alij ex præcedentibus.

An statim atque visa fuerint hæc signa quæ paroxismū minantur, de illo tanquā præsente faciundū sit iudiciū, ut tum inedia diatritos præscribatur, an expectādū, donec paroxysmus inuadat.

dum, ut recte poßint curationes suis reddi tẽporibus: Nam* denuntiata signa iam præsentia accessionis esse contendit. Nos uero prætangi neruositatem, atque in accessionem urgeri recte probamus, ut augmenti indicia tanquam * præludere uideantur, ut sunt in hemitritaicis febribus frequenter accessione imminẽte corpora præoccupata, cum noctis anxietate pulsata, diei fore asperitatem significant. Ita igitur, uel simuli ratione, præmonitus epilepticus, tanquam si accessione uexaretur, erit usque ad primam diẽ abstinendus, & neque similiter * agendus, ut pridie, cum * fuisset in leni mento purißimo. Quapropter abstentus una die, sequentibus * leui motu agitetur antecedente unctione, atque paruo cibo nutriatur: aquam bibat. Tunc si rectius habuerit, ut laudabilior sanitas appareat, augenda oblatio cibi, alternis scilicet diebus, nunc qualitate, nunc quantitate. Tunc nisi ex omni parte signa supradicta * erit rursum abstinẽdus una die. Sin uero fuerint expulsa, uel depugnata, non erit illico reddẽda ægrotãti cõsuetudo, tãquã nihil sit quod sollicitudini remansisse uideatur: neq; rursum inani suspicione, tãquã iam imminentis superpositionis metuentes aduentũ, in tenui uitæ regula retinere debemus patiẽtẽ. Vt enim oportunitas adhibita abstinentiæ futuras amputat superpositiones, atq; earũ occasiones detrahit, sic importunè adhibita corpus uexat, atq; fatigatione affectum tarde surgere facit in solitas uires. Quapropter cum summa cautione, & sine ulla nimietate seruati, blanda regula resumẽdi sunt ægrotãtes, quo asperatas accessiones fore non metuamus. Tutius autẽ esse probamus, ut * supradictũ est, lõge ante futurã accessionẽ ad hellebori usum accedere: quo accepto si irruerit accessio, erũt omnia

* denuntiãtia signa præsentiã accessionis ostẽdunt. Denuntiantia uocat præsentem morbum indicantia: Præcedentia uero, siue prædicẽtia, quæ futurum: hæc Gal. in Definit. uocat Prognostica: illa Pathognomonica.

* prælucere

* regendus

* foret

* leni

* cessauerint

eris

* pagina 279.

omnia mitigatiua adhibenda, quæ accessionem ualeant temperare. Instrictura enim constitutis * altioribus, hoc est stomacho & uentre, mitigatiua laxatio adhibita etiam medicamini excludendo præparat uiam, & præfocationis amputat metum. Sin uerò nullum periculum subierit præfocationis post purgationem causa refectionis adhibenda resumptio est, cum iis quæ ualeant accessionem temperare, ut odoramenta sine ullo * percussu medentia: atque nutribilia, ut est panis calidus, melo, cucumis, & his similia. * Destillandus etiã * helleborismus, sed ex melle decocto. Ac si initio uomitus ex accessione emerserit, cucurbita multa cum suppositа ori uentri infigenda, tunc sequenti parti, secundum quod medicamen ad inferiora * teneatur, donec accessio leuigetur temperamentis supradictæ rationis, ne concursus passionis & adiutorij præfocet ægrotantem. Erit igitur sustollendus ægrotans subiectione manuum ex utraque alarum parte, cum capitis sustentatione, atque leuiter inclinandus. Tunc si medicamen ad superiora cucurrerit, & * transuorationis ceperit partes, quo * spiramenta obstruere uideatur, illisis dentibus, atque ore clauso, uel erumpens per naturales uias, quæ ad fauces de capite feruntur, in nares defluxerit, ac rursum decurrens gutturis meatum clauserit, præsens præfocatio metuenda. Quapropter immissis digitis, ex utraq; parte buccarum circa * maiores dentes, oris facienda distantia. Tunc imponenda * ptygmata multiplicia, quæ si fortè defuerint, cuneos ex ferulis scissis mittere poterimus, quo * scientes ægrotantem seruemus, atq; medicamen ad faucium par-

* occultis, & in profundo sitis visceribus

* quæ caput nec implẽt, nec grauant.

* At si initio vomitus ex purgatione periculum suffocationis emerserit, instillandus etiam helleborismus, sed ex melle decocto. cucurbita cum supposita multa flamma ori ventris infigenda: tum sequenti

* helleborismũ ex decocto melle Aetius vocat hellebori decoctũ, eiusq; compositionem docet pag. 155. ac si helleboro sumpto vrgeat suffocatio, cremoris bibendos tres cyathos ait, qui vtcunque à decocto diuersus est. * trahitur * respirationis * guttur & laryngem * maxillares * cõplicati panniculi * succurrẽtes

tes

tes ueniens spatio quodam exceptum facilius excludatur. * Seruanda etiam tempora, quibus medicamen faucibus occurrit; adiuuantes eius exclusionem, in faciem inclinantes ægrotantem, atque eius ora calida spongia detergentes; distillantes etiam in os * mulsum. Sic enim ueluti despumans * resumit, aut deponit accessionis pressuram releuatus ægrotans. At si non sufficiens hellebori fuerit agitatio, quam Græci sparagmon uocant, & * paruo euentu successerit, perseuerante paßione, erit etiam secundo, uel tertio hellebori usus adhibendus, sed * præsumpto uiribus ægro: quippe cum non iisdem uti omnibus necesse sit, & destruendæ paßionis causa una sola sufficiens, & * perseuerans exhibitio non approbetur. Vtendum etiam aquis naturalibus, hoc est, naturali uirtute medentibus, sed quæ nulla odoris uexatione adficiant ægrotantem. Adhibenda igitur * natatio, & sole corpus torrendũ, quod Græci * heliasin uocant, sed præte&o capite. Vtendum etiam potabilibus medicaminibus, uel electariis ex hyssopo, & origano, & thymo confectis. Principaliter enim corpus mutant, recorporationem faciendo ob acrimoniam: dehinc etiam corpus, & succorum naturalium * tenuant qualitate. Emolliendus nanque uenter, & peregrinatio imperanda terrena, atque maritima, si ferre nauigationem potuerint patientes. Tunc etiam exercitia uehementiora, quæ labore corpus afficiant, affectãda, quo magis fortitudo, * quàm corporis robur augeatur. Est enim semper grauabilis * carnatio, & magis si tenuibus fuerit imposita uiribus, & in iis paßionib. quæ in neruis esse noscuntur. Vnde neque facilè curationis est credendus effectus, quo depulsam paßionem iudicemus, nisi legitima

* Seruamus
* Mulsum enim imbecillas vires reficit, spiritus instaurat, inflatione discutit, pituitam lentore adhærescentẽ abstergit, & diluit.
* resumitur,
* ac ἀπαραγμὸς.
* paruũ euentus
* resumpto
* perseuerans
* in aquis medicatis & naturalibus
* Heliosin
* attenuant qualitates
* ac
* obesitas, & carnosior habitus
Non fidedum subitæ sanitati.

tima accessionum tempora soliti concursus, sine ulla inquietudine, atque plurima, transierint ægrotantes: somnos quoque sine ullo impedimẽto duxerint, & uigilias placidas, ac liquida sanitate moderatas, nulla etiam difficultate officiorum animæ uel corporis impeditas, attestante cibi sufficienti appetitu, cum digestione congrua, & corporis nutrimento mediocri, uel egestionum naturalium moderato exitu, bono attestante, * uel immutato colore.* Seruanda præterea multo tempore omnis nimietas; ut frigus, ustio, indigestio, uinolentia, libido, lauatio, & magis ea quæ specialiter paßionem in commemorationem ducunt, ut odores percußibiles, aut splendor nimiæ lucis, aut * resultantium materiarum: item strepitus, clamatio, circulatus cursus, * extentio, aut ex alto despectio, siue fluminum celerrimus fluor. Vt enim ulcerum recentes cicatrices facili occasione soluuntur, non aliter hæc paßio, uel alia quæque similis * nequitia, paruo impulsa repetit corpus, quod proximè dimisisse uidebatur. Ac si fortè neque ita fuerit æger ab epilepsia liberatus, nihil minus adhibendum, sed magis perseuerãdum in curatione probamus. Dabit enim hæc diligentia uel ex parte beneficium, quo neque frequentius admoneatur ægrotans, neque longioribus accessionibus opprimatur, neque turpiter in * furore, uel publicis locis apprehẽsus, etiã post paßionis impetũ animi * luctatione uexetur. Quibus enim prima * uel optata non proueniũt, * erit secũda mitigationis causa capiẽda. Hæc est secundum ordinem methodica epilepticorum curatio. Aliarum uerò sectarum * principes uaria rerum * temperatione, siue * experimento curationis adiutoria cumularunt; caput fouentes aceto atque oleo rosaceo puro

* &
* Cauenda, uitanda
* scintillantiũ, nitentiũ, splendentium
* uisus intentio: nam ut ait pag. 267. suspicere ægrotanti difficile est
* τῆ κακίᾳ, malignitas
* foro
* dolore, molestia
* &
* erunt
* logici,
* consideratione
* Empirici

*puro,uel immixto castoreo,in accessione frigidis utentes:articulos quoque omnes ligatione constringentes, sternutamento commoto ex aceto, naribus interius flato, cum sinapi: uel castoreo oleo irino infuso,cum calchanto: uel sulphure * uino, aut astrutio incenso, uel iis quæ ad matricis præfocationes incendenda posuerunt:item hyssopo & origano, & thymo: uel ignis flammam oculis offerentes,cum titillatu quodam, & * oppreßione præcordiorũ ad inferiores partes. Iubent præterea motum corporis *adhibere,gestatione uel deambulatione,aut supra sindonem uolutari: sinapisandas etiam manus ægrotantium, atque pedes: & ante acceßionem perungi thapsia caput, & spiritum * continere. Alio uerò tempore,hoc est dimißionis,uini atque carnis imperant abstinentiam,& magis porcinæ,uel bubulæ,& caprinæ. Prohibent præterea supra pellem caprinam dormire, siue iacere ægrotantem: siquidem paßionis facit motum. Adhibent etiam clysterem iugem atque acerrimæ uirtutis,& medicamina urinalia,quæ diuretica uocant, atque purgatiua per uentrem,quæ cathartica uocant, & horum magis cui nomen est hiera,quæ non erunt,inquiunt, * tertio minus singulis mensibus offerenda: tum capitis diuisuram* accuratam,quã chiasmum uocant:dehinc * scarosin medicamine, siue ignis ustura: item terebrationem testæ,uel arteriotomiam,uel usum uenereum, aut è contrariò eunuchismum faciendum probantes. Dant etiam bibendum lac asininum, cum sale, uel sanguinem testudinis *marinæ,uel * humanum,aut uituli marini, & non solùm sanguinem,uerumetiam coagula quæ lacti miscentur. Item mandendam * mustelam, sed longo desiccatam tempore: & tunc * corda hominum atque equorum*

* vino incenso, aut nasturtio,
* compreßione
* adhiberi
* contineri.
Διεγητικά,
Καταρτικά.
Ἱερά.
* decimo quoque die
* ad x. literæ figuram
* Escharosin, siue
Χιασμός.
Σκάρωσις.
ἀρτηριοτομία.
Εὐνουχισμός.
* Ad id prodesse terrestris sanguinẽ Dioscorides ait.
* Plin. cap. 1. lib. 28.
* Sanguinem mustelæ commẽdat Diosc. & eius vẽtriculum coriandro fartũ, & inueteratum.
* carnem, vt p ip.

equorum, quorũ crura quasi * impetigines habent, siue asinorum, uel mulorum. Item testes uel ueretrum marini siue fluminalis * cancri, & porcelliones, hoc est, animalia quæ humectis & aquosis locis sæpe nascuntur, à Græcis appellata onisci: * dehinc squamulas fieri, cum aqua in qua fuerit candens ferrum * prætinctum. Dant etiam cameli cerebrum fumo siccatum atque concisum, sed infantibus uel pueris odorandum: perfectis autem ætatibus bibendum, ad modum cyathi, cum * mulso & aceto tribus cyathis: similiter etiam leporis cor, & cerebrum gauiæ. Alij uerò etiam * ligamenta probauerunt, & magos adhibendos, atque eorum incantationes, quæ quantis sint uexationibus * confertæ, etiam per se probatur, sicut latiùs Adiutoriorum libris docuimus, nunc tamen paucis * memorauimus. Constringens igitur fomentum, atque tetri odoris, * uel aceto, & oleo rosaceo, & castoreo, percutit, & grauat, & tumores constringit: & si, ut putãt, materiã * redarguit, abactum tamen cutibus ad cerebrum, & eius membranas reuocat. Et sunt hæc exteriorum comparatione magis salutaria. Præterea est uehementer noxium, * frigidat caput accessionis tempore fouere. Quæ enim * dimissione releuata mitescũt, eadem * frigida densatione magis grauantur. Item ligationes neruos densant, atque corporis * oppressio, quam fieri iubent. Defricatio intemporalis, hoc est accessionis tempore facta, geminat passionem. * Accidentia enim * si temporaliter quidem uidetur lacessitis sensibus in * resumptionem ueniret, totam tamẽ passionem peiorat, non aliter quàm si quisquam turbatos oculos manutigio, quod Græci chirapsiam uocãt, temporaliter, fricando, releuare uideatur: non aliter & sternuta

* nascentes in cruribus impetigines, vt pag. 290. Pli. cap. 11. lib. 28. vocat lichenas.
* canis: vt pag. 290. i. fibri: nẽpe castoreũ. ὀνίσκοι
* dehinc aquã è squamulis ferri, aut in qua, vt pag. 290. A.
* extinctum
* mulsi ex
* non vincula manuum, sed alligata & suspensa amuleta, τὰ περίαπτα.
* conferta
* memorabimus
* ex
* repellit, abactam
* frigidis
* [illegible]tinatione relaxata
* frigidorum
* compressio
* Accessionis enim
* tametsi
* vexationem lenire
Manutigium. Χειραψία.

sternutamenta medicaminibus commota accessioni nō conuenire probamus. Quippe cùm neque in linimento passionis constitutos hoc adiutorio facilè inquietare liceat, nisi certo regulæ ductu præparatos, quo caput releuetur gestatione tenui, ac deambulatiōne. * Siquidem hoc adiutorij genus initio impleat caput, dehinc medeatur: quid sperandum in iis qui accessione agitati, carū partium plenitudine uexantur, si etiā sternutamento fuerint * conuitiati, cùm magis oporteat passionis illitam soluere turbationem? Est præterea acetū molestū naribus insufflare, siue solū, siue cum alia quaslibet percussibili materia. Constringit enim, atq; densat tumentia, & turbata perturbat, & ea * concurrere compellit, quæ accessionis uiolentia excludi coguntur. Non aliter * mutiles atque * satiabiles sunt incensiones, siue fumigationes, & odoramenta ex pice, bitumine, * spondilio, castoreo, galbano, acerrimæ atque grauabilis uirtutis causæ, & iniucundioris, adeò ut etiam rectè ualentium impleant caput, & eorum qui nunquam, aut difficilè earum partium querelam prodiderint: tunc tamen iis odoramentis acceptis, uertigine atque grauedine urgentur: & non aliter tumentes oculos fumigatio adficit, quàm etiam tumentes cerebri membranas. Necessariò enim cogit in similem uenire passionem. Percutit etiam ignis flamma, siue eius affectatus splendor multos. Deniq; etiam in lenimento epilepticos constitutos, lucis importunitas, atq; * eminens percussio, in commemorationem facit accessionis uenire. Noxia etiam præcordiorum pressura, quam adhibendam probant, iudicatur. Mitiganda enim sunt accessione commota, & non uiolenter atque contrario conatu reprimenda. Grauis etiam sine dubio uidetur

Marginal notes: * Nam si; * concitati; * spissari, coire; * inutiles; * grauabiles; * sphondylio; * cominus

tur supra sindonem iussa uolutatio, quippe cum leui conuersione corpus affectum, nõ solum lenimenti tempore epilepticos in uertiginem mittat, uerumetiam recte ualentes similiter afficere uideatur. Articulorũ *quoq; sinapismus accessionis tempore tumorem geminans, etiam passionem necessario peiorem facit. Est item* intemperabilis ante accessionem* punctio stru-laginis, quam Græci tapsian uocant, cum opoteat motam passionem atq; in peius coactam mitigare potius quàm prouocare: & quoties eius necessarius est usus, toties, atq; melius lenimenti tempore suæ uirtutis impleat beneficium, cum importune adhibitus partes faciat* emori, has quod Græci * necroses uocant.* Item *spiritus retentio, quam faciendam probant accessionis initio, sensus implet, nõ, ut quidam uolunt, repercusso spiritu futuram prohibet accessionem.* Premit enim *potius quàm discutit ea quæ iam suo motu densari uidentur.* Abstinẽtia *uero uini atq; carnis, quam iugiter fieri iubent, uel unius anni spatio, impedit recorporationis faciundæ profectum, quem augere necessariò mutationum uarietas potest, quod facile ignaris notũ fiet ex uitæ consuetudine, quæ si eadem non fuerit, procul dubio corpus infirmat.* Quippe *cũ iugis potatio aquæ demissum faciat corpus, & neq; numero dierum, uel mensium curandi regula sit constituenda, sed passionis temporibus, quorum * mutatæ regulæ commutantur, ut sub eorum rigore* damnum aquæ uel uini ministretur, quod etiam de carnis usu erit coniiciendum.* Caprina uero pellis odoris tetri causa noxia capiti iudicatur, non speciali atque priuata ratione.* Item *iugis atque acerrima clysteris iniectio intestina conradit, atque neruos uitiat.* Vrinalia *quoq; medicamina, quæ*

* intemporalis
*perunctio: ut pag. 286.
*excitata gangræna
Νέκρωσις
* Necrωsin
* mutatione
* donum
Caprina pellis
* Hippocrat. libro de Sacro morbo oues & capras huic ægritudini ualde obnoxias esse tradit, quæ caussa fortassis est cur substrata capræ pellis accessiones huius morbi exci tet.
Vrinalia medicamenta.

diuretica uocant, uesicæ infectione capitis membranas commouent. Item purgatiua medicamina, quæ cathartica uocant, * defluxionem corporis facient, atque stomachum euertunt: capitis etiam * acuratam diuisura, quam chiasmum uocant, & testæ perforatio, & ustura cutis medicamine uel igne suffecta, quam * scaroticam uocant, & arteriotomia patientes partes insumit, & utilibus renititur rebus. Siquidē nulla te* comparatiua adiutoria iisdem locis adhibere permittit. At uero concubitus, siue Venus, quam adhibendam probant, ab aliquibus parua epilepsia nuncupata est. Siquidem similem facit membrorum motum, diuerso contractu, anhelatione & sudore attestante, & oculorum conuersione, cum rubore uultus, ac deinde post effectum displicere facit sibimet corpus, cum pallore, & quadam debilitate, uel mœstitudine, & adeo neruos afficere male uidetur, ut sæpe imminente accessione per somnum iactu seminis ægri præpurgētur, quod Græci onirogonon uocauerunt. Item eunuchismus uires amputat, con epilepsiam soluit. Lac quoque sumptum facile acescit, & propterea grauans epilepticos male probatum uidetur. Non aliter etiam potus sanguis testitudinis, siue hominis, atque uituli marini, & sumptio coaguli, quod Græci pityan uocant. Mustelæ quoq;, siue hominum caro siccata, & equorum impetigines, uel ueretrum, atq; testes canis aquarij, uel porcelliones supra memorati, quo oniscos appellant, & aqua de squamulis siue tinctionibus ferri, & cor leporis, & cameli, siue gauiæ cerebrū male probatur. Etenim neque ex occultis causis, quas Græci ἀδήλους αἰτίας uocant, rationes ducunt, neque ex aliqua contagione siue tentatione, ut empirici uolunt, approb

Purgatiua
* dissipationē, ac dissolutionē
* in chi figurā
* Escharoticā
* utilia & cōmoda
Venus parua epilepsia
πιτυά.
ὀνίσκοι.
ἄδηλοι αἰτίαι.
* cognitione
Εμπειρικοί.

probata in usum uenerunt medicinæ. Quippe cum intelligi, uel apprehẽdi naturali aut fortuita rerum dominatione minime* poßit, uti hiis, maxime ita insuetis, atq; nouis, & odiosis generibus materiarum, quarum nihil usu grauius esse uidetur, ipsius quoq; comparatione paßionis, sit admirandum, quod de aere atque uigiliis, uel somno, & potu, & cibo, uel iis quæ necessariò sumuntur, nihil* experimenti utile collegerint, de iis uero ita execrandis, & crudelibus, atq; inhumanis, plerunque etiam periculosis, curationes ordinare uoluerint. Non enim sanguinem tauri potum interficere, ut Themistoclem, aut lac coagulatũ, & caseum *coctum, aut oratorem, & imaginem rectè reprobauerunt, si quisquam humanum sanguinem id facere minime crediderit, quò falsò memorata à ueteribus cætera uideantur. Accusatis igitur, siue nudatis summatim ueterum curationibus, non est absurdum etiam cũ nominibus errores arguere singulorum. * Hippocrates de epilepsia scribens communiter ait: Quisquis in humano corpore agnouerit siccandi uel humectandi, aut frigidandi, uel calefaciẽdi causas, idem etiam istius *paßiones poterit* uidere rationem: & neq; quomodo, neq; ex quibus, neq; quando, uel quousq; hæc fieri debeant tradere* curabit. Diocles libro quo de paßionibus scripsit, in iis qui ex uinolentia, uel carnali cibo istam paßionem conceperint, phlebotomiam probat, antecedentes potius quàm præsentes intuens causas. In iis uero qui ex corporis habitudine in istam uenerint paßionem, humoris craßi detractionem probat adhibendam, quem appellauit phlegma. Vtitur etiam urinalibus medicamentis, quæ diuretica uocant, item deambulatione, ac gestatione. Quæ si etiã uera essent

* poßint, vt in his,

* experimento

Themistocles poto sanguine taurino mortuus est.

* coactum magni autores recte.

* Hippocrates ad libri calcem quem de Sacro morbo scripsit.

* paßionis

* facere curationem

* curauit

Diocles

Vrinalia medicamina διουρητικά.

adiutoria, ob paruitatem tamen numeri & magnitudinis suæ, magnæ paßioni difficile possent paria pronuntiari, aut eius destrúctioni sufficere.* Itē libro Curationū phlebotomans utitur medicamine catapotio, quod stomachum euertit, atq; post cœnam uomitum facit, exhalationibus implens caput. Potat etiam aceto, & sternutamentū commouens prius quàm in somnum ueniant ægrotantes, profectò intemporaliter commouet sensuales uias. Dat etiam absinthium, centaurion, & lac asininum, & equorū impetigines, uel mulorū, neq; tempus adiiciens factis, & odiosis ægrotātes afficiens rebus. Praxagoras uero secundo libro Curationum caput imperat radendū, adhibens fricationes, & cataplasma ex aceto* sine Venere, dolentibus speciebus etiam sternutamentum cōmouens, & ieiunum uomitum per singulos dies: utens etiam poto lacte cum mulso atq; sale, item deambulationibus plurimis atq; uehemēti motu* celebratis, & potionibus urinalibus, & cibis uariis, & agninæ carnis, siue hœdinæ, atque porcinæ, & catulorū, dans acetū bibendum, atq; uinū, & post uomitum sternutamenta & odoramēta propans, & spiritus retentionē: item usturam, atq; incisuram* partibus adhibens etiā uentriflua medicamina: & cum accessionē uiderit * cōmoueri, deprimit partes quæ fuerint in querela, atq; defricat castoreo, & uituli marini ueretro, siue uirilibus hippopotami, aut testudinis sanguine, uel rhōbi marini, omnia confundens. Non enim initio rasio capitis est adhibenda, nec aceto densandū corpus, neq; diurno uomitu uexādum, siquidem fortitudinem tollunt: neq; plurimo sternutamento, implet enim sensus: neq; urinalibus medicaminibus, siquidem corpus nimium laxant: neq; purgatiuis, siquidem

Marginal notes: * Idem Καταπότιον. — Praxagoras — * ac farina mordentibus speciebus — * celeratis — * capitis — * comprimit, vt constat ex eo quod paulo post sequitur. Conuenit hoc remedium, cū vapore tetro ac venenato, ex aliqua parte corporis auræ frigidæ specie in caput subiecto, per cō sensum hic morbus gignitur. Sternutamenta.

siquidem non aliter uexant: neq; catulorum carnibus, propter suæ qualitatis horrorem: neq; detentione spiritus accessione imminēte, tunc enim tēpus est requiescendi: neq; compreßionibus, asperant enim tumores: neq; curiosis odoramētis, siquidem caput implent: neq; incisura, ob inutilē dolorem: neq; ustionibus, superpositonis enim tempore asperant ob tumorē paßionem, in lenimento uero resumendos uexatione doloris fatigant, & usui recorporatiuorū adiutoriorum obsistunt: neq; coagulo uituli marini, uel uer etro, aut testibus hippopotami, uel testudinis sanguine, aut rhombi marini. Hæc omnia experta neq; ratione, neq; regula, sed tentatione probātur. Asclepiades primo libro Ce- Asclepiades
*lerum uel acutarum paßionū, eos qui corporis raptu afficiuntur, solos imperat phlebotomari, non aduertens, quia ex eadem adstrictione generales quæq; species epilepsiæ formantur, sed accessione grauior altera quam altera cōparatur. Quaproter magis exigit phlebotomiæ beneficium. Item*phlebotomatos iniici* * phlebotomatis
*iubet*clysteri, uel*collyrio, quod balanon appellant,* * clysterem
odoribus tetris adhibitis, & fumationibus, & naribus * collyrium
*aceti insufflatione, atq; uolutatione in syndone*præ-* Κλυστήρ.
stita. Prohibet sanè carnales cibos, & uinum, sed im- Κολλύριον.
perat Venerē, quorū accusationem atq; improbationē Βάλανος. * supra pag.
ex ante scriptis accipere poterimus. At Serapion pri- 286.
mo libro Curationū multis ex rebus diligentiā curan- Serapion.
di confundit. Vngit enim residuum corpus oleo, colla uero aceto cū oleo rosaceo, cōstringens ea quæ laxatione indigēt. Tum exercitio adhibito dat mulsum bibendum ex aceto confectū, ac deinde nihil accipere iubet ægrotantes, sed quiescere, Tum deambulare circa uesperam, ac rursum conquiescere, & deambulationē

repetere, tum lauari, & adhibita requie bibere hysso-
* decocti Hyssopi — pi decoctionem cum aceto, atq; mel in trium * hemina-
rum quãtitatẽ, tum cibum sumere, erroribus mille sto-
machum uexans, ut semel cibo reficiat. Vtitur etiam
ante unũ uel duos dies, si ordine certo accessiones oc-
currerint, nunc sanguinis detractione, nunc purgatiuis
medicaminibus: sed nunc per superiora, ut albo helle-
boro, nunc per inferiora, ut scamonia, uel nigro helle-
boro, & his similibus, pernitiosis turbationibus cor-
pus adficiens eo tempore quo requies adhibenda est,
ne ulla occasione accepta accessio generetur. Ordinat
præterea quæ specialiter passioni congrua medicami-
Impetigines equorum. — na nuncupauit, ex castoreo, & equorum impetigini-
bus. Sunt autem squamulæ anteriorum crurum sub ar-
λιχῆνες. χελιδόνες. — morũ partibus in ipsis animalibus natæ, has Græci li-
chenas uocant, siue chelidonas, nos uero, ut supradictũ
est, impetigines, uel hirundines. Dat etiam cameli ce-
rebrum atque fella, & coagulum uituli marini. Item
dat medicamẽ quod ex crocodili terreni stercore con-
fectum probat, & leporis corde, & lumbis, & testudi-
nis marinæ sanguine, uel testibus apri, uel arietis, aut
galli gallinacei. Adhibet etiam odoramenta, & inie-
ctiones clysteris, non minus ab epilepticis in curationi-
Heraclides Tarentinus. — bus cadens. Heraclides Tarentinus secundo libro Inte-
*productiones — riorum curationum eadem medicamina conscripsit.
Menecrates Zeophletensis. — Multi quoque uetustiores istam curationem ordinan-
Tryphon. Philotimus, Chrysippus. Demarchus. — tes uarijs erroribus conciderunt, quos memorare su-
perfluum est. Quippe cum eorum uires * proditione
temporis expirasse uideantur, ex quibus est Menecra-
tes zeophletẽsis: item Tryphon, Philotimus, Chrysip-
Apollonius Citiensis. — pus, Demarchus, & horũ plurimi, quod est nudũ, atq;
probabile, ex cõscriptione curationum Apollonij Ci-
tiensis

tiensis secundo libro de epilepticis: item Nicandri tertio libro. Themison uero libro primo tardarum passionum Asclepiadis erroribus nondum purgatus ante accessionem phlebotomandos, inquit, si ordo fuerit augmentorum præseruatus: sin uero errãs fuerit perspectus, post accessionem imperat phlebotomiam adhibendam: modum autem detrahendi sanguinis eius approbat mutatione, quæ sunt uanißimæ inuentiones, sicut libris Specialium adiutoriorum docuimus. Tum si in brachijs, uel in cruribus, aliqua querela extiterit, earundem partium uenas inquit diuidẽdas: Sin minus, interiorem uenam * distringendã lino, conijciens melius esse ex partibus non patientibus sanguinis coaceruatam facere detractionem: siquidem patientes magis grauantur ob irruentem materiæ lapsum, qui* detractæ superet modũ. Tũ post phlebotomiã deambulatione utitur, & defricatione alienis manibus adhibita, quo corporis motus cõquiescat. Dat etiã cibum ex mediæ qualitatis materia, & nulla cogẽte ratione rursum sanguinem detrahit:* Sed si ordinem seruauerint accessiones, intra quinq; dies secũdo uel tertio detractionẽ facit. De alijs quoq; multis, atq; omnibus corporis partibus, & talis & brachijs, nil metuẽs defectionẽ, sãguinẽ detrahit. In lenimẽto uero, ut exẽpli causa xxx. dierũ, post accessionẽ helleboro utitur, post quatuor uel quinq;* dies.* Tunc sequẽti initiet, atq; alia die adhibet lauacrũ, & trib. uel quatuor diebus, cæteris cursibus, cyclũ cõplet, ac deinde rursum adhibet helleborũ post accessionẽ trãsactã, uel certe* radiciũ adhibet phlebotomũ dissecans corpus, quod erat melius ordinare ante usum hellebori, quo leuiora maioribus præponerentur; quippe in recorporatiuis curationibus.

Nicander.
Themison.
*scalpello diuidendam
*ea detracta non superat
*ac si
*quã accessio præterijt.
*tum sequentis initio. sequẽtis sub. lenimẽti
*radices: & phlebotomo dissecat

Adhibet præterea clysterem, qui uires detrahit ægrotantis, & propterea sequi non debuit supra dicta: utitur etiam localibus adiutorijs, & quidem multis, pro morbi differentia, & quibusdam falsissimis, ut est sub occipitio * accurata diuisura, quam chiasmum uocari diximus: & ferro circunscripta in capite cutis ustura, qua testa * squamulis despumatur, Item medium testæ, quod Græci bregma appellant, terebri perforatione, & in accessione constrictione articulorũ, & odoribus tetris atq; male olẽtibus, ex pice, atq; ex * spondylio, castoreo, galbano, sinapi cum aceto, quæ ex ante dictis erunt protinus refellenda.

*ad chi figurã

* lamulis desquamatur: itẽ media testa, βρέγμα.

* Sphondylio.

De furore siue insania, quam Græci manian vocant. Cap. V.

Μανία.

PLato in Phædro duplicem furorem dixit: Vnum fieri mentis intentione, ex corporis causa uel origine: Alterum diuinum siue immissum, eiusq; Apollinẽ inspiratorem esse, atq;* nunc uocari diuinationem: ab antiquis uero appellatum furorem. Magna Græcorũ uetustas manian appellabat, quæ nũc mantice dicta est. * Item alium inquit ex Libero fieri patre, alium ex amore, & appellauit eroticon: Aliũ ex Musis, quem appellauit protrepticon, quod ad carmen * instruere uideatur. Stoici duplicem furorem dixerunt, aliũ insipientiæ genus, quo omnem imprudẽtem insanire probant; alium ex alienatione mentis, & corporis cõpassione. Empedoclem sequentes alium dicunt ex animi purgamento fieri, alium alienatione mentis, ex corporis causa, siue iniquitate, de quo nunc scripturi sumus: quem Græci * siquidẽ magnã faciat anxietatẽ, quam appellant manian, uel quod animum siue mẽtem ultra modum

* Plato.

* hunc

Μαντική.

* Idem

Ερωτικός.

Προτρεπτικός.

*instigare

Stoici.

Empedocles

* sic nocauerunt, uel quod magnam

modum laxet: manon enim dimissum siue mollem appellant:uel certe quod polluat ægrotantes:nam pollui Μανός.
Græci lymænin uocant:uel certe quod deserta,siue so Λυμαίνειν.
litudinem cupientes faciat ægrotos:nam Græci destitui,atq; solitudinem petere monusthæ dicunt:uel quod Μονοῦσθαι.
perseuerantius corpus teneat, & difficile pellatur, ob id Græci ueluti moniam dixerunt: uel certe quod duros atque perferentes faciat ægrotantes,quod Græci Μονία.
** hypometicos uocant. Est autem alienatio tardans* Ὑπομενετικοί.
sine febribus,quo à phreneticis discernitur. Siquidem *Hypomeniticos: aut Hypomenicos.
neque celer,neq; cum febricula esse uidetur,uel si quis quam furiosus febricitauerit discernitur à phrenetico Phrenetici
temporis consideratione. Nam præcedit in furiosis furor sequēti febricula,& non ita paruo pulsu afficiuntur,quæ utraq; necessariò phreneticos sequuntur. Generatur autem frequentius in iuuenibus,ac medijs ætatibus,difficile in senibus, atque difficilius in pueris,uel mulieribus:nunc repente inuadens, nunc paulatim increscens:nunc ex occultis, nunc ex manifestis causis, ut est ustio,perfrictio,indigestio, uinolentia frequens atque immodica, quam Græci crapalen uocant:item Κραιπάλη.
uigiliæ iuges,& amor,uel iracundia, aut mœstitudo, uel timor, uel superstitio nimia. Item concußio, siue percußio capitis & intentio nimia sensuum & intellectus ob cupiditatem disciplinarum, uel quæstum pecunialem, aut gloriam. Item pota medicamina, & magis ea quæ amorem facere uidentur, à Græcis philtropota appellata: item detractio hæmor- Φιλτρόποτα.
rhoidarum ueterum, siue uaricum, aut abstinentia in fœminis solitæ purgationis. Sequuntur autem eos qui non repentè hac paßione afficiuntur, priusquam morbus enitescat, ea quæ etiam epilepticos

*futuros afficiunt, & apoplectos. Signa denique ex ante dictis sumenda memorauimus, Sed hæc quidam discernunt, ut communibus propria iungentes: graues etenim inquiunt, somni magis epilepsiam fore significant, atque è contrario leues atque parui, furorem. Sic etiam in * iracundia constitutos capitis implemento affici, atque æstimare se in furorē deuenisse, & rursum silentio opprimi ex inani timore. Item mœstitudo, uel animi anxietas, & iactatio, uel plurima ciborū appetentia, & oculorum frequens palpebratio, cordis saltus, & somni cū timore terribili uel turbato effecti. Item uentris * extantia, & frequens descensus uenti per podicem, pulsus paruus atque creber, & uehemēs. Etenim in epilepsiam decliues ac pronos maior atque rarus pulsus sequitur, & imbecillus. Intuendam etiā, inquiunt qualitatē aduenientium morborum. Sæpe enim quadam contagione ingeruntur: quæ uniuersa secundum nos * non tutißima atque certam faciunt discretionem supradictarum paßionum. Etenim futuris epilepticis, uel in paßionē pronis uigiliæ irruunt, & anxietates, & cætera. Itē in aduētitijs morbis aliqua ex ijs eueniunt nō necessariò omnia uel certe non aliqua quæ enumerauerint signa. Emergēte enim siue * prodita paßione, alienatio mētis fit siue febribus, & quibusdam uehemens, quibusdā leuis, & alijs alia specie atque uisu differens, uirtute tamen atque genere uno cōfecta. Nam furor nunc iracundia, nunc hilaritate, nunc mœstitudine, siue uanitate occupat mentem, nunc timore comminante inanium rerum, sicut quidam memorauerunt, ut nunc speluncas timeāt, nunc lacunas, ne in easdē concidant, uel alia quæ terrori esse possunt. Item esse furorem cum quadam uaticinatione ueteres posuerūt.*

Margin notes: * *Mania* — * *flatuosus tumor* — * *nō tuta sunt, nec* — * *prodeunte*

Demet

*Demetrius etiam parui temporis mentis † extensionem furorem appellat. * Item turbine repentino expauescentes atque percussos quosdam sic ait, ut etiam obliuione prægestorum afficiantur. Sic denique Artemidorum grammaticum Apollonius memorat * nitente gressu crocodilum in harena iacentem expauisse, atque eius motu percussa mente, credidisse sibi sinistrum crus atque manum à serpente comestam, & literarum memoria caruisse obliuione possessum. * Item melancholiam inquit speciem furoris esse nuncupandam. Nos uerò ipsam quoque discernimus à furore. Est autem insania siue furor nunc iugis, nunc temporis interiecti requie leuigatus, efficiens ut ægri nunc non meminerint sui laboris, nunc obliuionem sciant suam, & nunc omnium sensuum alienatione uexentur falsitate possessi, * nec aliarum specierum errore fallantur. Sic denique furens alius se passerem existimauit, alius gallum gallinaceum, alius fictile, alius laterem, alius deum, alius oratorem, alius tragœdum, uel comœdum, alius stipulam ferens mundi se * censum tenere, alius se sustentandum manu poscebat, uagiens ut infans. Horum plurimis accessionis tempore oculi sanguinolenti fiunt atque attenti. Accidunt etiam uigiliæ iuges, uenarum extensio, genarum rubor, corporis durities, atque aliena fortitudo. Patitur autem omnis neruositas, ut ex iis quæ sequuntur uel accidunt coniicere poterimus: magis tamen caput. Etenim antecedentes plurimæ querelæ eius partis existunt, cum grauedine atque dolore * afficiuntur, singulis quoque sensibus patientibus, quos in capite nouimus constitutos. * Et præterea passio magna atque tardissima superpositionibus ac linimentis uariata, ex constrictione confecta.*

Demetrius.
† exceßionem
* Idem
Artemidorus grammaticus.
* nitentem
* Idem
Μελαγχολία.
* & in illorũ speciebus
* centrum
* afficiantur
* Est

Mnaseas. *aliam

secta. Etenim ijs qui Mnaseam sectantes * alium putant, adquiescendum non est, suspicantibus eum furorē, qui hilaritate affecerit ægrotātes nomine solutionis appellandum. Falluntur etenim nominis uoce: siquidē Græci * diachisin animi laxationem dixerunt, siue diffusionem, cum hoc animi, non corporis ostendat qualitatem. Nam quod omnis furens strictura afficiatur manifestum, atq; probabile est, ex oculis sanguinolentis, qui * inlato constitutam stricturam denuntiant: item quod ipsos oculos atq; uenas in uultu extantiores æger habeat, totius corporis attestante duritia, cum fortitudine præter naturam adueniente ob strictu ræ consensum. Deniq; lenimenti tempore fatigatos se sentiunt ægotantes. Est item cōiectura facienda ex ijs quæ mentis alienationem præcedunt, ut capitis grauedo, ac dolor, & spinæ uel scapularū & tardus mēbrorum motus, & uentris inflatio. Peccāt deniq; etiā ij qui animæ paßionem principaliter, ac hinc corporis esse concipiunt, cum neque quisquam philosophorum eius tradiderit curationem, & antequam mente fallun tur, accidentia substantia corporis habere uideatur. Hæc sunt quæ ad apprehendendum uel discernendum morbum methodus ordinauit. Curationem uero simulem epilepticis accipimus adhibendam. Etenim principio conuenit iacere loco mediocriter lucido, atque calido, & nullo turbore pulsato: nulla quoque picturæ distinctione, neque fenestris humulibus luminato: neque in superioribus potius quàm in solo: pleriq; enim furore correpti sese præcipites dederunt. Est etiam lectus firmißime, atq; auersus* ingressum cubiculi locandus, quo ingredientes minime uideant ægrotantes, ne uultus uarietate laceßiti furoris augeant uanita

Διάχυσις. *diachisis

* capite

* ab ingressu

uanitatem. Stramina præterea mollia sunt approbanda cum defricatione, ac retentione articulorum, blando scilicet tactu. Et si qua pars corporis * saltu fuerit agitata, tepidis uaporationibus erit mitiganda, appositis lanis mollibus ac limpidis capiti, collo, & thoraci circulatim. Fotus quoque adhibendus olei calidi, admixto aliquando mitigatiuæ uirtutis causa fœnigræci liquore, * & eius decoctione confecto, sed minimè pingui, uel certè hibisci infusione, aut lini seminis. Tum oris collutio, atque potus ex aqua calida. Erunt præterea multorum ingressus prohibendi, & maximè ignotorum. Mandandum quoque ministris, ut eorum errores quodam consensu accipientes corrigant, ne aut omnibus consentiendo augeant furorem, eorum uisa confirmantes, aut rursum repugnando asperent paßionis augmentum, sed * inductiuè nunc indulgeant consentientes, nunc insinuando corrigant uana, recta demonstrantes.[a] Ac si exilire cœperint, ut difficilè teneantur, uel solitudine potius exasperentur, oportebit plurimis uti ministris, & præcipere ægros latenter retineri, ad articulorum * fricationem, quo minimè prouocentur: si etiam uisu hominum fuerint commoti, erit adhibenda ligatio sine ulla quassatione, prætectis articulis ex lana, tum fasciola * ligatur: ac si * quicquã timere uel reuereri consueuerint, nõ erit itidem ac frequenter * inducendum. Continuatio enim cõtemptibilitatem parit, * uel cùm causæ coegerint, uel adiutorio adhibendo non * succubuerint ægrotantes, tunc erit necessariò inducendus, quo ægri terrore uel reuerentia * opprimantur. Ac si etiam lucem animo contraria commouentem uiderimus, erunt eorum oculi adumbrandi, quo cæterum corpus luce tangatur. Adhibenda

* palpitatione
* ex eius
* obsequenter
¶ a At
* plicationem
* ligatis
* quenquam
* inducendus
* sed
* paruerint
* comprimantur: Alij reprimantur

da cibi abstinentia usque ad primam diatriton, ac permittentibus uiribus phlebotomia, si paßio coegerit, intra diatritum: & si ulla obstiterit causa detractionis congruæ semel faciendæ, aliquoties adhibita detractione modus implendus. Si horum nihil obstiterit, in ipsa diatrito erit phlebotomia adhibenda: tum perunctio: ora fouenda: dandus cibus leuis, paruus, digestibilis, ut panis ex aqua calida, uel alica ex melle leuiter decocto confecta, uel sorbile quicquam, aut tenerum. Exinde usque ad paßionis declinationem alternis diebus æger nutriendus, si uires eius permiserint. Proluendus denique etiam clystere simplici, si paßio poposcerit. Tum etiam præcordia cataplasmatibus relaxanda, ob * digestionis qualitatem, quo nulla constrictio spirituum abstentum capiti transmittatur. Attendendæ etiam species alienationis, cuius accidentia contrariorum coniectura erunt mitiganda, ut cum hilaritate relaxent, nuntiantes quicquam quod animum resoluat. Dehinc cũ * status paßionis apparuerit, detonso capite, atq; raso, cucurbitam infigimus, adiuncta scarificatione, primò præcordiis, tunc * inter scupulas, quas Græci metaphrenũ uocant. Consentiunt enim facilius istis superiora: dehinc etiam occipitio, ac uertici, & temporibus capitis: ac si uultus uel ora fuerint affecta plurimum, totum corpus erit sanguisugis releuandum, quas hirudines appellamus. Tum cataplasmandum ex * pani cæteri laxatiuæ uirtutis: dehinc spongiis uaporandum, & si paßio permanserit; secundo uel tertio iisdem perseuerabimus adiutoriis. Si uigiliæ fuerint consecutæ, adhibenda gestatio, primò ex lectulo pendenti, tum etiam * fertoria sella. Adhibenda etiam aquæ distillatio * crebra, cuius sonitu

* vt interea dum cibũ vẽtriculus coquit, nullus vapor sursum in caput efferatur.

* Nam ante statum morbi hæc remedia Metasyncritica Methodici nõ vsurpabãt.

* interscapulis Μετάφρενον.

* pane & cæteris

* fertoriũ neutro genere suprà dixit.

* per tubulos, aut vt ait Celsus, per Syllanos

*nitu sæpe ægrotantes inducti somnos capiunt. Tunc etiam spongiis calidis oculi uaporandi, atque palpebrarum duritia relaxanda, quo etiam per oculos usq; ad cerebri membranas beneficium perueniat curationis: ac si paßio declinauerit, & propterea * minimè uigilare, atque alienari cœperint ægrotantes, dabimus uarium cibum ex mediæ materiæ qualitate. Tunc si doloris sensum ægrotãtes acceperint, adhibẽda embasis ex oleo, uel admixto aliquanto liquore, quo fuerit hibiscus præcocta. Tum capiti atque scarificatis locis cerotaria apponenda, & ex eis * liquefactum corpus omne perungendum cum miti defricatione, tum acopis, atque malagmatibus ueterum, quæ nulla nimietate percutiant, motum quoque gestationis adhibendo: & primò gestatoria sella, tum uehiculo manibus acto: at toto fortificato corpore erunt in deambulationem cogendi, & uocis exercitium quod cuique cõuenerit. Nam literalis etiam lectio adhibenda est, quæ sit aliqua falsitate culpata, quo interius mentem exerceant ægrotãtes. Quapropter interrogationibus quoque erunt fatigandi, ut nunc mendacij causa, nunc promendi quod quærimus exerceri uideantur: tum sibi dimittendi, data lectione quæ non sit intellectu difficilis, ne plurimo labore uexentur. Hæc enim si supra uires fuerint, non minus afficiunt quàm corporis immodicæ gestationes. Item post lectionem aliqua composita uel mimica sunt offerẽda, si mœstitudine furentes laborent, aut rursum tristitiam uel tragicum timorem habentia, si puerili luxu furentes afficiantur. Oportet enim cõtrarietate quadam alienationis corrigere qualitatem, quo animi quoque habitus sanitatis mediocritatem agnoscat. Tunc proficiente curatione*

erunt

* minimum

* liquefactis.

Lectiones mimicæ.

erunt pro poßibilitate meditationes adhibēdæ, uel disputationes: sed tunc quoque * *similiter ordinatæ, ut principia* * *leui uoce promãtur: narratio uero & demonstrationes extenta atque maiore: tum epilogus dimissa, & indulgenti, sicut ij uolunt, qui de exercenda uoce, quam Græci anaphonesin uocant, tradiderunt.* Adhibendi deniq; *auditores sunt ægrotanti consueti, qui fauore quodam atque laude dicta prosequentes dicentis animum laxent.* Etenim *iucunda exercitamenta corporis adiuuant sanitatem.* Tunc *post meditationem, uel disputationem* † *deducendus mox est, atque perungendus leuiter ægrotans, & deambulatione* **leui mouendus.* Ei *autem qui literas nescit immittendæ quæstiones erunt, quæ sint eius artis propriæ, ut rustico rusticationis, gubernatori nauigationis: ac si ex omni parte iners fuerit curandus, erunt uulgaria quædam quæstionibus tradenda, uel calculorum ludus.* Habet *enim quiddam quod animum exerceat, & magis si peritior ægrotanti colludat.* Tunc *post requiem, adhibita deambulatione, erunt diligentius perungendi: & primò parua atque simplici defricatione mulcendi: dehinc profectu apparente, etiam deuexo ductu, post humeros, atque colla, defricatione* * *potiore, & leui deductione, quam Græci catapasmon uocant: ultimò fricandum etiam caput, quod ubi fuerit releuatum, lauacrum etiam erit adhibendum: & sicut de epilepticis dictum est, uarius dandus cibus, inhibito uino: tum addendum quicquam pomorum, quo corpus prætentemus: dehinc uinum dandum tenue,* * *leue atque paruũ, medio cibi tẽpore: & primò inter quinq; dies, tum inter quatuor: dehinc inter tres atque duos: item alternis diebus.* Ita *quotidie interiecta, uel uariata aquæ*

Marginal notes: * vtiliter — * leni — Αναφώνησις. — † deducenda vox est, reducendus — * leni — Ludus calculorum. — * mitiore & leni — Καταπασμός. — * lene

aquæ potatione, eodem contrario ductu uinum uariamus. Tunc cum nulla cœperit æger nouitate seruari, & perferre singula didicerit, erũt addendæ aeris mutationes. Et, si quidem philosophorum disputationes audire uoluerit, erũt adhibendæ. Etenim timorem, uel mœstitudinem, aut iracundiam suis amputant dictis, ex quibus non paruus profectus corpori commodatur: ac si paßio permanserit, & corpus tarditate possederit, superpositionibus ac lenimentis* uarianda erunt & superpositiones mitigandæ eisdem adiutoriis, quæ initio furentibus sunt ordinata. In lenimento uero prius adhibendus resumptiuus cyclus per uariam gestationem, atq; uocis exercitium, musico* monitore compositum, tum deambulatio, atq; gestatio, & cibus uarius, & his similia: secundo* recorporatiuus, sicut superius docuimus. Vtẽdum etiam localibus adiutoriis, hoc est, cucurbitis recorporatiuis, & rasione capillorũ, item sternutamento, & dropace communi, atq;* composito ex nitro, galbano, manna, pyretro, euphorbio & pipere: tũc paroptesi atq; cataclysmo, & aspergine pulueris nitri. Torrendũ etiam corpus feruore solis, prætecto capite: dehinc sinapismo utendum & exercitio uario, ac uehementi. Sed hæc omnia cum adhibentur, etiam localibus adiutoriis prius erunt prætãgendæ ac renouandæ* longe remouendæ à patientibus, tum secundæ ac uicinæ, dehinc ipsæ: etenim quoties lõgæ remota præmouentur, transmissa cõmoditas sine partiũ curandarum commotione latenter aduenit, & nullam facit capitis inflationẽ. Dehinc adhibẽdus uomitus ex albo helleboro* radicibus inserto, & magis si quisquã ex* radice pura noluerit digitis uomitum prouocare. Fit enim ut incerto helleboro spõte uomitus nascatur.*

* *vexari*

* *variata*

* *Phonasco*

* *adhibitis cũ multa flamma, & ualido rapiu detractu.*

* *compositio* παρόπτησις. Καταπλυσμὸς

* *partes longe remotæ*

* *hæc ratio cõcitandi uomitus apertius declaratur pag. 323.*

* *Supra pag. 252. modus is uomitionis prouocandæ per radicem purã explicatur.*

Tunc etiam ipsum belleborum dabimus, & si oportue
rit, non semel, sed sæpius per interualla temporũ. Item
aurium cauernis iniicere debemus aquam nitro asper-
sam, uel mulsum cum semine urticæ, uel sinapi liquido,
quo etiam per sensuales uias ad membranas cerebri
recorporatiua uirtus adueniat. Quippe cum etiam au
rium tinnitus sæpißime ægrotantes afficiat. Dehinc
(* Redunctorũ) erunt rursum resumendi* aliptarum diligentia. Vten-
(Ἀλείπται.) dum quoq; naturalibus aquis, ut sunt nitrosæ, & ma-
gis si odoris non fuerint tetri, quo membranæ capitis
quatiantur. Vtendum etiam peregrinatione terrena,
atq; maritima, & animi auocamentis, quibus mentis
laxatio fiat. Erit etiam coniiciendum ex mœstitudine
quantum permaneat paßionis, quanquam soluta uidea
(* compunctis) tur, non aliter quàm si* terebratis oculis, quod Græci
(παρακέντησις.) paracentesin uocant, ob tardam suffusionem, quanquã
sit perfecta curatio, uisus impedimenta perseuerant,
quæ quadam consuetudine potius, quàm paßionis præ
sentia fieri uidentur. Solutam uero uel conuictam paſ
sionem intelligere poterimus ex iis quæ de epileptica
curatione memorantes docuimus. Hæc est secundum
methodum furiosorum, siue insanorum curatio. Alia-
rum sectarum & ueterũ methodicorũ plurimi, obscu-
ris in locis habendos inquiunt ægrotantes, neq; acci-
dentia paßionis coniicientes, siquidem sæpe quidam
obscuritatem odisse uidentur, neq; ipsam paßionem,
quod sit ex strictura effecta. Etenim densata corpora
aeris obscuritas minime reflari permittit, abstētis de-
niq; naturalibus officiis, impletum caput magis graua
tur: Adhibendam etiam immodicam abstinentiam, quã
(Λαιμαργία.) Græci læmanchian uocant, non aduertentes, quia im-
moderata cibi abstinentia uires corporis uexat, &
ægro

ægrotantem naturali fortitudine desertum adiutoria ferre non patitur, perdit etiã cibandi tẽpora, ex* quo densata corpora sæpe laxãtur. Non enim* uere admittenda aut credenda sunt ea quæ suspicãtur, quibus ipsi insanire potius, quã curare uidentur. Aiunt enim ferarum similitudinem intuendam, quæ deductione cibi, posita ferocitate mansuescunt, non aliter etiam furentes posse iugi abstinẽtia mitigari, quippe cum inter sanos homines, facile sapere ieiuni uideantur, post cibũ uero affici hilaritate facilius, aut furore. Iubẽt præterea uinculis ægrotãtes coerceri, sine ulla discretione, cum necessariò deuinctæ partes quatiantur, & facilius sit ægros ministrantiũ manibus, quàm inertibus uinculis retinere. Cupiũt etiam certis medicaminibus somnos altos efficere, papauere fouentes, & pressuram potius atq; grauationẽ capitis, non somnum ingerentes. Fouent etiã oleo rosaceo aceto admixto: serpyllo & castoreo, & cæteris simillimæ uirtutis caput* obsidunt, constringẽtes ea quæ laxatione indigent. Alij frigidis usi sunt rebus, passionis causam ex feruore uenire suspicãtes, ut Aristoteles, & Diocles, nescij quoniã feruor* innatus sine dubio tumoris est signum, & non ut existimant, passionis causa. Quare peiorare necesse est, & maiorẽ furorem fieri cũ frigida curatione corpora densantur. Alij phlebotomiã adhibendam probant ex duobus brachiis usq; ad animæ defectionẽ, ut sæpe faciant mori,* cupientes. Etenim defectio, aut uirium amputatio sequuntur immodicã sanguinis detractionem,* quã non oportebit ex utroq; brachio fieri. Dicunt præterea usum esse clysteris addendũ, ex acerrimæ uirtutis liquoribus, & iniectione frequenti, Ex* quibus nihil utile, sed potius dysenteria sequitur.

* quibus congruis cibi temporibus
* pro ueris
* obsidẽtes, &
Aristoteles.
Diocles.
* ingens
* sæpe nanque furiosi mortem optant.
* Quare non oportet
* quo

Dant etiam urinalia atq; uentriflua medicamina potanda, quæ diuretica uel cœliotica Græci uocauerũt. Auertēdam enim è superioribus ad inferiora materiã dicunt, ex quibus corpora tabescunt & neruositàs uitiatur. Item alij inebriãdos aiunt ægrotantes cum sæpe ex uinolentia furor atque insania generetur. Alij flagellis aiunt coercendos, ut quasi iudicio mētus pulso resipiant, cum magis, tumentia cæde lacessendo, faciãt asperiora, & adueniente lenimento paßionis, cũ sensum recipiunt, plagarum dolore uexentur: Ac certe, si ut ratio poscit, uicinis magis ac patientibus locis adiutoria sunt adhibenda, coguntur ut ori uel capiti plagas imponant. Vtuntur etiam cãtionibus tibiarũ uaria modulatione: quarum alteram phrygiam uocant, quæ*sit iucunda atq; excitabilis eorum qui ex mœstitudine*in furore noscuntur: aliam*diram, uel quæ occupata mente pudorem suadeat, iniecto* rigore, *ut in bello, quam dorion appellant, in iis qui risu, uel puerilibus cachinnis afficiuntur, cum cantilenæ sonus caput impleat, ut etiam recte ualentibus apertißime uidetur, uel certe, ut pleriq; memorant, accēdat aliquos in furorem, quo sæpe uaticinantes deum accepisse uidentur. Alij amorem furentibus aiunt procurandum, quo mentis intentio, conuersa furoris asperitate purgetur, non intuentes nudißimam ueritatem, quod plerisq; furoris amor fuerit causa. Sic deniq; alius amore Proserpinæ*petit inferna, & sibi licitas alienæ ac diuæ coniugis credidit nuptias: Alius nymphæ* ob desiderium Amphitritis sese deditum mari proiecit. Ferunt Græcorum commenta loquacia & * hierepolis fœminam humaniis exercitatã fatis, & sæuo pœnitudidinis dolore cõmotam, sua manu suos extinxisse * successus*

Marginal notes:

Medicamina κοιλιωτικά.

** verberibus, & flagrorum plagis.*

Φρύγιον.

** est*

** furere*

** durã, & quæ etiã occupata*

** animo ad cõstantiam & firmitatem reducto, & cõuerso*

** vtilem*

Δώριον.

** petiit*

** Amphitrites desyderio irretitus sese in mare*

** regiæ prolis fœminam Iasonis excitatã factis, Medeã intelligit, quæ ã Iasone Creusæ Creontis filiæ amore capto repudiata, filios quos ex eo susceperat, interfecit.*

** fœtus*

cessus. Neque aspernandos cæteros accipiamus, qui ipsum quoq; amorē generaliter furorem uocauerunt, ob similitudinem accidentium, quibus ægrotantes afficiuntur.* Et est impium atq; absurdū paßioni* adiutoriorum in idipsum probare quod curas, omitto quod sit impoßibile amorem furentibus persuadere, siquidē iudicio carentes pulchritudinē probare non* poßint. Nam sæpe homines feras existimant, uel ea quæ uiderint fingēdo præsentia putant. Dehinc etiamsi amor fuerit acquisitus, quid magis probemus erit incertum, utrúmne prohibendus sit usus uenereus, an admittendus. Sed prohibitus indignari magis cogit ægrotātes, cum desiderata producuntur.* Item permissus uexat, cum corpore euirato animæ quoq; substantia* turbatur. Alij arteriotomian probauerunt, inutili uexatione caput afficientes. His igitur omnibus experimentis inanibus conferta est furiosorum curatio, quæ ne falsa putentur erūt denuntiandæ personæ, atq; librorū nomina designanda. Asclepiades secundo libro adhibendam præcepit cantilenam, quā etiā eius discipulus Titus adductus, secundo libro de anima, memorat flagellandos. Sed idem etiā officiis solitis amoueri iubet ægrotantes, & uinculis constringi, & abstinētia ciborum nimia coerceri, & siti affici, tum uino corrumpi, uel in amorē induci: cætera primo libro tardarū passionū supradicta cōpleuit. Themison phlebotomatos *constrictius curat fomentis, qui se sua lege tenere nō potuit, adhibens etiā lauacrū, atq; uinum plurimū, & amorem suadens, adiuncta ciborum copia, aliis quoq; incongruis utens rebus, quæ magis Asclepiadi, quàm Themisoni sunt adscribenda, nondum enim sese eius liberauerat secta cum sic hæc ordinasse perspicitur.

* Est autem
* adiutorium ipsi quā curas simile probare
* possunt
* Ast
* turbetur
Asclepiades.
Titus
Themison.
* constrictiuis

De Melancholia. Cap. VI.

μελαγχολία. μέλαν. χολή. MElancholia dicta, quòd nigra fella ægrotantibus sæpe per uomitum ueniant: Græci enim nigrum melan uocauerunt, fel autē cholen appellant: & non ut pleriq; existimant, ꝗ passionis causa uel generatio nigra* sit fella, hoc enim est æstimantium magis quàm uidentium ueritatem, uel potius falsum, sicut in aliis ostēdimus.* Nam Tullius atrā bilem dixit, ueluti altam iracundiā. Item Vergilius de Hercule alta iracundia moto, Hic uero, inquit, Alcidæ furiis exarserat atro Felle dolor. Siquidem melancholici semper iracundi, tristes, ac nulla penè hilaritate laxati esse uideātur. Frequētat autem in masculis magis, & mediis ætatibus: difficile uero in fœminis, uel aliis ætatibus. Eius antecedentes causæ sunt hæ, indigestio, iugis uomitus, post cibum medicamina pota, acres cibi, mœstitudo, timor, & cætera quæ* etiā ualent sufficere. Sequuntur autem in ipsam pronos uel uenturos ea quæ etiam insanos fore denuntiant. Eos uero qui iam passione possessi sunt, animi anxietas atq; difficultas tenet, attestante mœstitudine, cum silentio, & odio conuiuentiū. Sequitur etiam nunc uiuendi, nunc moriendi cupido, cum suspicionibus uelut insidiarum sibi paratarū: item inanes fletus, atq; murmura uacua, & rursum hilaritas, magis post cibum, cū inflatione præcordiorum, & articulorum frigore, & leui sudore, atq; stomachi mordicatione, uel oris uentris usq; ad interscapulas, quas Græci metaphrenum uocauerunt: item capitis grauedo, color* uiridis cum nigrore, aut subliuidus, corporis tenuitas, uirium debilitas, & accepti cibi corruptio cum ructationibus odoris tetri, hoc est fumosi, uel * bromosi, uel piscosi; item intestinorum

Margin notes: * sint — * Eam — 8. Aenei. — * eam — Μετάφρενον. ὠχρὸς. luridus. subluteus. — * cœni ac luti virus olentis

rum tormenta, uomitus, nunc manis, nunc fellosus, uel ferrugineus, aut niger, & eiusdem qualitatis per podicem egestio. In lenimēto uero eorum mitigatio, uel multorum depurgatio. Sed hanc paßionem furoris speciem alij plurimi, atque Themisonis sectatores uocauerunt. Differt autem, siquidem in ista principaliter stomachus patitur, in furiosis uero caput. Et est communiter stricturæ paßio magna: aliquandò etiā * complexa, ob plurimas egestiones. Præterea est ex numero tardarum paßionum, quas Græci chronias appellant. Curatio autem adhibenda est, quam furiosis ordinauimus. Non enim phlebotomiam probandam attestante dolore, aut hellebori purgationem, attestante paßione, approbamus, sed exterius localia adiutoria, atque mitigatiua, siue * corporatina, magis ori uentris, atque * inter scapulas sunt adhibenda.* Ac si forte aut uomitus immodicus, aut egestio uentris coëgerit, constrictiua sunt cataplasmata apponenda, uentri atque stomacho, ut ex palmulis thebaicis, infusis uino, uel pusca, admixtis etiā malis punicis, uel cydonijs, & œnanthe, & alumine scisso, aut hypocystide, uel acacia, siue galla, & his similibus. Dandi etiam cibi constrictiui, atque apponēdæ eius uirtutis cucurbitæ: alia uero medicarum sectarum præfectis relinquamus, & ijs qui de furiosis scripserunt.* Adhibent etiam bibenda medicamina, hoc est, aloën & absinthium iugiter, quæ propter uim suam, quam habent plurimam, excludenda probamus: quippe cum sit poßibile ex consuetis perficere sanitatem.*

* Hinc liquet Methodicis uocatam peculiariter Melācholiā fuisse Hypochondriacā.
* ex solutione
* recorporatiua
* inter scapulis esse
* Ac
* Prebēt etiā quidam.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION LIBER SECVNDVS.

De Paralysi. Cap. I.

IN senibus atq; hyemis tempore frequentat hæc paßio: difficile autem in calidis ætatibus. Ea generatur nũc ex occultis, nunc ex manifestis antecedẽtibus causis, ut quassatione, uulneratione, uel alia qualibet paßione: item frigore profundo, uinolentia, indigestione, luxuria, atque libidine + frequenti extenta: item medicaminibus potis. Sed est uel fit paralysis nunc sensus, nunc motus, nunc utriusq;. Et intelligitur sensus paralysis, quoties feruens atque frigidũ non sentiunt ægrotantes, * manifeste partium naturalium motu: motus autem, quoties feruens atque frigidum sentiunt, motu partium carentes: utriusque uero paralysin factã accipimus, quoties motu atque sensu caruerint. Item hæc paßio nunc partis est, nunc partium, nunc totius corporis, cum apprehensione mentis, quam apoplexiam * uocantes. Acutarum paßionum libris tradidimus. Sed plurimis species duæ paralyseos uisæ sunt: * alia conductione effecta: alia extensione. Sequuntur autem pronos & decliues in paßionem, hoc est, qui * non repente fuerint * percußi, si to-

* frequenter exercitata.

παράλυσις

* manifesto integro & illæso

* vocati

* paralysis cõductione, i. mẽbro contracto fit, in ijs, quibus neruis trãsuersim omnino præcisis, post uulnus cicatrice dura & magna obductũ, mẽbrũ resoluitur, & sic contrahitur, ut distẽdi nõ poßit: ἀγκύλωσιν græci vocant. Fit autem extensione, cum laxatis neruis, membrum sensu ac motu priuatum, flaccidum, languidum, extentum, propendet, aut trahitur, infra pag. 317. crus paralysi uitiatum, conductione fieri breuius ait, extensione, longius, ut luxationem factam quidam putent. * nondum * apoplexia correpti.

tum

*tum corpus passurum denuntietur, ea quæ epilepsiam uel furorem denuntiant: si uero ex parte, grauedo partis passuræ * sequetur, ut tardus motus, cum stupore, & pallore, & torpedo cum sensuum debilitate, quæ nunc perseuerantia, nunc sine ratione recedẽtia * intelligũtur, ac rursum recurrẽtia. Dehinc effecta paßione torpor atq; stupor gelidus partiũ fit, * plurimus & paruus, & nunc uoluntario motu cessante, nunc ex parte manente: & nunc sensu amisso, nũc paruo remanente: nunc etiam dolore attestante, obscurato pulsu, & per profectum cessante cũ pallore, & tenuatione partis uitiatæ, nutrimẽto cessante, quod Græci atrophiã uocãt. * Sequẽte etiã rugatio cũ adductione partiũ, uel extensione. Aliqui præterea paralipsin uocauerũt eã quæ ex omni parte naturalẽ motũ abstulit, paralysin eã quæ ex plurima parte uitiauit motũ, quibus minime cõsentire maiorũ autoritas iubet. Non enim paßionũ differẽtiã ostẽdũt, sed magnitudinẽ generaliter paßionis, ut sunt quædam partes duobus uel plurimis officijs aptatæ, quæ nũc omniũ, nunc certorũ amputatione uexantur. Lingua etenim transuorationis officiũ sustinẽs, uerba distinguere nõ ualebit. Hæc sunt cõmunes paralyseos significationes: sed ob singularẽ partiũ atq; particularũ, quas supradiximus, communiter adprehẽsionẽ, specialiter locorũ impedimẽta tractabimus. Superciliũ igitur paralysi uitiatũ laxius propẽdebit circa superius palpebrũ, uel certe * sustollitur, ut etiã ipsum suspendat. Itẽ palpebrum superius paralysi uitiatum laxius fit, atq; motu caret, & oculi pupulã cõtegit, * uel è cõtrario extẽtũ sustollitur, & oculorum pupulam nudat. Item * interius palpebrum paralysi uitiatum nunc intrinsecus flectitur, nunc in*

*sequitur, &
*perspiciuntur
* plurimũ paruus
Ατροφία.
* Sequitur
Παράλειψις.
Παράλυσις.
*sustolletur
*id fit, cum alterũ superciliũ quod sanũ est, ægrũ ad se trahit. Nã in Paralysi sana pars ægrã trahit, ut in Spasmo, ægra sanam.
*inferius

ſemet uel exterius refunditur, & motu caret, atq; oculum non contegit. Sequitur etiã inuoluntarius lachrimarum fluor, quod eſt utrique palpebrorum uitio commune: Et ſi in riſum uenerint ægrotantes, contortum uel conductum ſimulant uultum. Oculorum uero tunicæ, ſiue * membrana paralyſi * uitiata uiſum impediunt latitudine facta pupularum, quæ paßio uocatur mydriaſis. * Ac ſi conductione fuerit paralyſis facta, anguſtior pupula fiet, ceſſante nutrimento, quæ paßio appellatur phthiſis. Lingua paralyſi uitiata uocem non* differit, ſed interius mouetur, & nunc nullius ſignificationis uocem reddit, nunc amputatione facta, medio tempore, oppreßis conatibus conticeſcit, demonſtrata tamen uerbi intelligibili prolatione, nunc * imperfecta, nunc ex omni parte motu carens. Sed * diſcernantur ab iſta paßione qui forte ex alia cauſa uocem amiſerint, cum neque colorem * ſuperficiẽ linguæ mutauerit, neque ſenſu caruerit, neque motu, neque ſchema ſuæ mutauerit poſitionis, quod fieri neceſſe eſt, cum fuerit paralyſi uitiata. Item odoramenti * officium paralyſi uitiatum odorum non accipit ſenſum, ſed diſcernitur ab ijs, qui nariũ uitio officiũ odoris amiſerunt, quod appellant ozænan: quod neque * torpor partium, neque pallor, neque nutrimenti deſertio ſequatur, quam Græci atrophian uocant. Labium ſuperius paralyſi uitiatũ inuertitur forinſecus, proditum magis cum riſus aduenerit, aut locutio: conducitur enim cũ ſano inferiori. Itẽ* poto ſumpto exterius facit fluere liquorem. Hoc quidã caninum raptũ eſſe dixerunt, neſcij, ſicut principaliter futuro docebimus ſchemate. Itẽ ſiagon paralyſi * uitiatũ, ſiquidem nos muſculum qui buccas colligat, dicere poterimus, condu

*membranæ
*vitiatæ
Μυδρίασις.
*At
Φθίσις.
*Autor uidetur hic Paralyſin ex conductione factam uocare, amiſſum mẽbri ſenſum, ac motũ, alimenti defectu, quẽ paulo poſt nutrimenti deſertionem appellat.
*non articulatam profert.
*in ozæna
Ὄζαινα.
*imperfecto motu
*diſcernuntur
*ſuperficies linguæ
*inſtrumentũ
*potu
Σιαγών.
*uitiatus, ſiquidem

conducitur aut laxatur. Vicinus deniq; oculus non ualebit perfectã facere reclusionẽ cõducto inferiore palpebro. Mentũ paralysi uitiatũ amisso motu laxatur, aut uehementer sustollitur. Fauces paralysi uitiatæ trãsuorationis difficultatẽ faciunt. Gutturis summitas paralysi uitiata, siue ut reuma, siue ut Græci bronchos, mortem facit, & paruam transuorationis tußiculam: siquidem non perfectam eo tempore faciat inductionem, ne superet radicẽ linguæ, quã Græci epiglottida uocant: quo perfecto accepta* cõuiuantur. Videbitur denique eius extantia plurimum relaxata. Stomachum paralysi uitiatum difficultas transuorãdi* sequetur, uel omnino impoßibilitas, unde etiam præsens periculũ. Videbũtur etiã difficilia transuorãtibus accepta, ueluti acriora, aut immaturo tẽpore* comesta: itẽ sequitur præfocationis sensus cũ frigore, in quacũque eius parte fuerit paralysis: illic nanq; etiã trãsuorata sistũtur. Sed discernũtur ab ijs qui * facilẽ paralysin ex difficultate transuorandi patiuntur. Siquidẽ etiã decoloratio nutrimẽto cessante, ac frigus, etiã immobilitas fauciũ necessariò cõcurrit.* Itẽ hijs qui ex stomacho sunt humores supradictis querelis si fuerint adfecti discernũtur, quod etiã dolore atq; feruore partiũ uexantur. Si * cœnũ, uel eius summitas, paralysi uitiatũ, quod nos cõmune dicere poterimus, quod arteriæ atq; stomacho interpositũ uideatur, locorum grauedinem faciet, atque * sumpto cibo uel potu in præcordijs permanebunt, cum torpore sensuum, ac tumore manuũ, aliquando & crurũ, attestante singultu &*

*Ρεῦμα. Βρόγχος. *quod uel arteriam asperam, uel Bronchon Græci uocant, fortẽ facit aut paruã cũ difficultate trãspirationis tußiculã: si quidem nõ perfectã eo tẽpore facit inductionẽ operculũ ligulæ superpositum, ad radicẽ linguæ iacens, quod Græci Επιγλωττίς. *deglutiunt. Κοινόν. *sequi *collecta *paralysi simi lem affectũ ex*

** Item ab ijs qui supradictis querelis afficiuntur, si in stomacho humores fuerint, discernuntur, * Sic uocat musculos laryngi & gulæ communes. * Sumpti cibi & potus in via primordijs*

inani

inani * timore. Aliqui etiam reuomunt accepta nulla corruptione mutata. * Perulo paralysi uitiato cibus nulla digestione mutatur, sed tanquam per infundibulum ad inferiora descendit, & circum uentrem laxior locus efficitur inferius, inflatiorq́; : quæ per uentrem egeruntur, aspera atque plurima erunt, & neque fluida. Nestide paralysi * uitiato & * typhlotero, quod nos cæcum intestinum dicere * poterimus, erunt ea quæ per uentrem excluduntur plurima, & minus fluida. Videtur enim * nesteuin cùm naturam seruauerit, & nullo fuerit morbo tentata, tunc * plurimum excrementorum acceptorum facere. Colo paralysi uitiato, inordinato motu, atque inuoluntario, stercora descendũt, sine ulla humectatione, & cum fœtore maximo eorum fit egestio, sine ullo dolore. Longanone cum sphynctere atque podice paralysi uitiato, erit inuoluntaria egestio stercorum, nisi ex aliqua hoc fuerit *circumincisione * confectum. Aliquando etiam præcedit, uel certè egestionem stercorum sine tumore, & aliqua simuli causa fieri permittit. Vesica paralysi uitiata inuoluntarius urinæ exitus fit sine ullo dolore, neque incisura, neque circuncisione antecedente : aliquando etiam per interualla prohibitus, uel paulatim retardatus, aut omnino negatus: & sæpe etiam pubetenus extantia partium fit, extenta uesica. * Sed ex tumore, uel sanguinis gelati corpusculis, quæ Græci *trombos appellant, aut lapide, uel uulnere, difficultas fuerit mictus, aut in toto negatio, discernitur, quod sine dolore atque partium liuore, atque sanguinis mictu, apposita manu * oppressa pectine urina in paralysi excludatur. Præterea etiam peritoneo paralysi uitiato, ut Erasistratus ait, urina abstinetur, & neque exclud

* Alij tumore, qui subitò eminet, & cõsidit: si timorẽ legimus, absq; ratione conceptum inteligimus, vt in melancholicis.
* Pylero
Πύλωρ@.
Νῆστις.
* vitiata
* typl. locntero
Τυφλάτερ@.
* possumus
* nestis
Νῆστιν.
* alimenti plurimũ accipere, & parũ excremẽtorũ facere.
Κῶλον.
Longano.
* τῇ περιτομῇ, vt cum hæmorrhoides, cõdylomata, thymia, callosæ fissuræ, & id genus morbi scalpro tolluntur.
* affectũ procedit rationabili pausa
* Sed si
* thrombos
Τρόμβός.
* compresso
Erasistratus.

*excluditur nisi adhibito catetheri. Non enim uesicæ ambitus naturali consuetudine peritoneo * imbuente opprimitur, neque * concluditur ad exprimendum liquorem * radix uirilis paralysi uitiatus, multo maior aut minor efficitur, & nulla tentigine prouocatur. * Seminales uiæ, quas Græci spermaticos poros uocant, paralysi uitiatæ, si * laxatione fuerit paralysis effecta, sine ulla tentigine inuoluntarius fit seminis lapsus, & uocatur hæc paßio gonorrhœa, quam nos seminis lapsum dicimus. * Ac si * conclusione fuerit paralysis effecta, iugis tentigo ægrotantis sequetur, sine ullo dolore, atque seminis lapsu, & uocatur hæc paßio priapismus. Crus paralysi uitiatum, aut * concluctione breuius fit, aut extensione longius, ut plerique putent articulorum * delocationem hic factam. Sed discernitur hoc: siquidem cōcauitas atque * distanti à loco motos, aut eiectos articulos sequitur. Est autem ratione credibile, cæterorum quoque interiorum singula paralysi uitiari ut pulmonem, cor, uel discrimen thoracis atque uentris, quod Græci diaphragma uocant, aut * hypozygon, uel splenem, aut iecur, præueniri adprehensione mortem patientis, quæ sæpe latent facta, cum non propria poßint * apprehensione signari. Herophilus denique repetinam mortem nulla ex manifesta causa uenientem, fieri inquit paralysi cordis. Erasistratus memorat paralyseos genus, & paradoxon appellat, quo ambulantes * repentè sistuntur, ut ambulare non poßint, & tum rursum ambulare sinuntur. Est autem paßio generaliter grauis, atque difficilis, sed grauior curatio fit, quoties toto sensu caruerint partes, atque motu, & in corporibus iamdudum debilibus, uel senibus, aut ex alio morbo præuitiatis,*

Καθετήρ.
* incumbente comprimitur,
* similiter cōtrahitur
* colis
* Seminalibus viis vitiatis
Πόροι σπερματικοί.
* solutione
Γονόρροια.
* At
* strictura
Πριαπισμός.
* conductione, vt pag. 312.
* luxationem
* extantia à loco
* tunicā succingentem costas: ὑπόζωμα vocant: medici ὑπεζωκότα nominant.
* signis propriis indicari, & cognosci.
Herophilus.
Erasistratus.
* hoc accidit flatibus sic musculos distendētibus, vt breui spatio temporis iis vti nō liceat

tiatis,

tiatis, ut epilepsia, febre: item si plurimas tenuerit corporis partes, uel uitæ necessarias. De nominibus autem
* impositis & attributis
specialiter * elogiatis paralyticæ paßionis, ut mydriasi, phthisi, priapismo, gonorrhœa, & his similibus * singula præscribemus. De cæteris nunc dicemus. Hanc
* singulatim
ergo paßionem multi sectæ nostræ principes stricturam dixerunt, ob duritiam uitiatarum partium, atque
Mnaseas.
siccitatem, & graucdinem, & torporem. Mnaseas uerò conductione factam paralypsin uocat, fieriq; etiam aliquando * extensione, aliquando solutione. Nos uerò iuxta Sorani sententiam illam uocamus * solutionem, cùm plurimæ egestiones corporis fuerint uisæ.
* ait cōclusione, vt pag. 317.
Soranus.
* solutione facta
* Atenim
* paralysin ex tensione factā
Strictura.
* solutioni siue laxationi: & stricturæ siue conclusioni.
* Etenim manuum, uel pedum, & horū similium * extensione facta, nulla egestione attestante, & in ligni similitudinem duratis partibus, stricturæ dicimus esse paßionem. Quippe cùm frigescere, & quadam rugatione crispari corpora, commune contrariis * paßionibus esse uideatur. Est tamen paßio generaliter tarda, & acceßionibus atque dimißionibus uariata, & superpositionibus ac lenimentis, cuius prædata atque demonstrata significatione necessariò curationem ordinamus. Mox igitur effecta paralysi, lucido loco, atque mediocriter calido locandi sunt ægrotantes, &
* negato omni cibo
usque ad tertiam diem, permittentibus uiribus, * abstinendi. Tunc, nisi uino fuerint pleni, uel cibo, mox phlebotomandi: si copia fuerit, ex brachio: sin minus, ex qualibet parte patienti contraria, quo laquei constrictione, & phlebotomi diuisura in paßione * constituti non afficiantur. Si autem pleni fuerint cibo, alia die erunt phlebotomandi. Sed partes paralysi uitiatæ fricatione atque calefactionibus recurandæ, & * lanæ limpidæ ex oleo dulci atque calido * expressæ
* constitutæ partes
* lana limpida
* limpida lana, quæ succida non est.
* expressa

circunte

circuntegendæ, & fomento relaxandæ. Tum oris collutio permittenda, atque * potu aquæ calidæ. Præterea accessionum ac dimißionum diligentius tempora obseruanda, quæ adprehenduntur ex ægrotantium pallore, nunc aucto, nunc minuto: uel sensu * earundem partium, qui plus aut minus inesse uidetur: item ex motu uel immobilitate, aut grauedine & leuitate, aut frigore & feruore. Tunc diatriti tempore adhibenda perunctio ex oleo calido. Ora quoque fouenda ex aqua mediocriter calida, & dandus cibus paruus sorbilis, ut alica lota ex aqua calida infusa, aut oua. Ac si transuorationis & faucium partes paralysi fuerint uitiatæ, erunt cucurbitæ obliquis partibus gutturis atque ceruicis apponendæ: tum cibus offerendus. Etenim extentæ transuorationis officio facilè seruire coguntur. Exinde donec paßio declinet, alternis diebus dabimus cibum. Sequenti denique die post diatritum, abstento ægro, cataplasmatibus utemur ex polline lini seminis, & fœnigræci. Tum alia die, nisi paßio creuerit, patientibus locis cucurbitas * infigentes, scarificabimus: ac si plurimæ fuerint partes paßione uitiatæ, cogentibus magis, atque urgentibus, ordine præponimus curationem, uel iis locis, quæ facilè poterunt ægrotos in periculum deuocare, aut ex quibus cæteris partibus facilè poßit curationis beneficium dari. Sic denique stomacho laxato plurima certè conlaxantur. * Vt porte è contrario oppreßis principalibus partibus cæteræ necessariò * comprimūtur. Tunc cæteris trinis diebus, quas diatriton Græci uocauerunt, alias quoque partes cucurbita releuamus. Si siagon, uel mentum paralysi fuerit uitiatum, erunt cucurbitæ temporibus infigendæ, atque musculis buccarum, uel sub aurium

* lamnis

* potus

* affectarum

* affigentes

* Nam perpetuò

* opprimūtur

Σιαγών.

lamnis. Ac si fauces fuerint uitiatæ, uel transuorationis partes, prædictis utemur adiutoriis. Item manibus paralysi uitiatis, erunt humeris uel eorum summitatibus atque palis, & brachiorum musculis, aut cubitorum nodis hæc adhibenda. Item cruribus paralysi uitiatis, uertebris atque genibus cucurbitæ infigendæ, quarum quæ partes non accipiunt usum, ut supercilia, labia, digiti, sanguisugis erunt releuandæ.* Item si nimiæ* tenuitatis causa, aut usus difficultate, neque sanguisugarum morsum tolerare potuerint, ut in palpebris, uel lingua, præfecta uaporatione scarificamus, &*generaliter cataplasmatibus utimur. Tunc si exegerit paßio, secundo scarificamus, & spongiarum uaporatione utimur, ex aqua & oleo solo expreßis, uel ex oleo & decoctione lini seminis, atque fœnigræci, uel hibisci, aut maluæ communis, uel agrestis. Iis uerò qui secundum linguam, uel transuorationis partes paralysi fuerint uitiati, tempore cataplasmatum, atque uaporationum, iubemus in os dari oleum calidum continendum, uel aquam calidam,* & oleum, aut mulsum. Simul enim atque eodem tempore ex utraque parte uaporata uehementius relaxantur. Si uenter fuerit retentus, clystere * utemur prius quàm partes cucurbita releuemus, & primo ex aqua mulsa. Tum si oportuerit, etiam diurnis diebus ex oleò calido iniectiones adhibemus. Si intestina, uel eorum uicinitas paralysi fuerint uitiata, ac si etiam urina fuerit retenta, adhibitis cæteris adiutoriis atque perfectis, encathismata sunt adhibenda. Tunc * catatherismus faciendus, quo urina detrahatur, ac post detractionem oleum calidum iniiciendum, adnexo folliculo * catathere, ex ea parte quæ cystophilos à Græcis est appellata, uel

otico

* laminis

* femorū articulis, quâ uertebrū. i. caput oßis femoris inseritur coxendicis acetabulo

* At si -

* teneritatis

* generalibus

* uel hydrelæum calidum

* utimur

Ἐγκαθίσματα.

* catheterismus

Καθετηρισμός.

* catheteri

Κυστίφιλος.

neret altiora, atq; corrumpat, & ossa cōterebret, & propterea copiam fluentis humoris efficiat. Oportet igitur *actionis tempore discernere curationem & in lenimento communem magis, hoc est recorporatiuam, quam Græci metasyncriticam uocant, adprobare, ut cum dolor fuerit in initio, adhuc nouam paßionem iu dicantes, quicquā destillari faciamus in has cauernas, constrictiuum medicamen, uel * ex lana *limpida sumentes auriculæ immittamus, ut est amygdalinum, uel *roseum oleum, uel acetum, & his similia. Vtendum etiam requie corporis atque abstinentia, & silentio *suo. Etenim officio accepta uoce aures necessariò commouentur, & propterea maiores dolores efficiuntur. * Ac si paßio fuerit augmentis asperata, erit immittendum oleum calidum ac dulce, ac mollibus lanis prætegenda exteriora, atq; uicina. Locandi præterea ægrotantes calido in loco, & si dolor coegerit, phlebotomandi, atq; tertia die leui atq; sorbili cibo reficiendi, & ob mitigationem doloris exterius admouenda uaporatio tepidi *uaporis, uel saccelli ex polline tenero confecti: tum cataplasmata laxatiua, & cum dolor sumpserit statum, erunt admouendæ sanguisugæ, quas hirudines appellant, circa fines auriculæ, hoc est, circulatim auditoriam cauernam habentes, cartilagine prætermissa, uel certe eius posteriora cucurbita admota scarificanda, adhibita uaporatione spongiarū calidarū. Ipsam quoq; cauernā inuoluta lana per melotida oleo calido tinctā paulatim penetramus, atq; illic lana derelicta ferramentum detrahimus. Tum declinãte paßione cerotaria *apponemus, dantes uarium cibum & uinum: ac si humoris fuerit fluor, quem rheumatismum uocãt, eadem adhi-

* accessionis
Curatio
μεταсυγκριτικὴ
* in
* non succida
* rosaceum
* somno
* ut
* liquoris
* apponimus

De Melancholia. Cap. VI.

Μελαγχολία. Μέλαν. Χολή.

MElancholia dicta, quòd nigra fella ægrotantibus sæpe per uomitum ueniant: Græci enim nigrum melan uocauerunt, fel autē cholen appellant: & non ut pleriq; existimant, q passionis causa uel generatio nigra * sit fella, hoc enim est æstimantium magis quàm uidentium ueritatem, uel potius falsum, sicut in aliis ostēdimus. * Nam Tullius atrā bilem dixit, ueluti altam iracundiā. Item Vergilius de Hercule alta iracundia moto, Hic uero, inquit, Alcidæ furiis exarserat atro Felle dolor. Siquidem melancholici semper iracundi, tristes, ac nulla penè hilaritate laxati esse uideātur. Frequētat autem in masculis magis, & mediis ætatibus: difficile uero in fœminis, uel aliis ætatibus.

* sint

* Eam

8i Aenei.

Eius antecedentes causæ sunt hæ, indigestio, iugis uomitus, post cibum medicamina pota, acres cibi, mœstitudo, timor, & cætera quæ * etiā ualent sufficere. Sequuntur autem in ipsam pronos uel uenturos ea quæ etiam insanos fore denuntiant. Eos uero qui iam passione possessi sunt, animi anxietas atq; difficultas tenet, attestante mœstitudine, cum silentio, & odio conuiuentiū. Sequitur etiam nunc uiuendi, nunc moriendi cupido, cum suspicionibus uelut insidiarum sibi paratarū: item inanes fletus, atq; murmura uacua, & rursum hilaritas, magis post cibum, cū inflatione præcordiorum, & articulorum frigore, & leui sudore, atq; stomachi mordicatione, uel oris uentris usq; ad interscapulas, quas Græci metaphrenum uocauerunt: item capitis grauedo, color * uiridis cum nigrore, aut subliuidus, corporis tenuitas, uirium debilitas, & accepti cibi corruptio cum ructationibus odoris tetri, hoc est fumosi, uel * bromosi, uel piscosi: item intestinorum

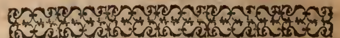
* eam

Μετάφρενον. ὠχρὸς. luridus. subluteus.

* cœni ac luti uirus olentis

rum tormenta, uomitus, nunc manis, nunc fellosus, uel ferrugineus, aut niger, & eiusdem qualitatis per podicem egestio. In lenimēto uero eorum mitigatio, uel multorum depurgatio. Sed hanc passionem furoris speciem alij plurimi, atque Themisonis sectatores uocauerunt. Differt autem, siquidem in ista principaliter stomachus patitur, in furiosis uero caput. Et est communiter stricturæ passio magna: aliquando etiā * complexa, ob plurimas egestiones. Præterea est ex numero tardarum passionum, quas Græci chronias appellant. Curatio autem adhibenda est, quam furiosis ordinauimus. Non enim phlebotomiam probandam attestante dolore, aut hellebori purgationem, attestante passione, approbamus, sed exterius localia adiutoria, atque mitigatiua, siue * corporatiua, magis ori uentris, atque * inter scapulas sunt adhibenda.* Ac si forte aut uomitus immodicus, aut egestio uentris coēgerit, constrictiua sunt cataplasmata apponenda, uentri atque stomacho, ut ex palmulis thebaicis, infusis uino, uel pusca, admixtis etiā malis punicis, uel cydonijs, & œnanthe, & alumine scisso, aut hypocystide, uel acacia, siue galla, & his similibus. Dandi etiam cibi constrictiui, atque apponēdæ eius uirtutis cucurbitæ: alia uero medicarum sectarum præfectis relinquamus, & ijs qui de furiosis scripserunt.* Adhibent etiam bibenda medicamina, hoc est, aloën & absinthium iugiter, quæ propter uim suam, quam habent plurimam, excludenda probamus: quippe cum sit possibile ex consuetis perficere sanitatem.*

* Hinc liquet Methodicis uocatam peculiariter Melācholiā fuisse Hypochondriacā.
* ex solutione
* recorporatiua
* inter scapulis esse
* At
* Prebēt etiā quidam.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION

LIBER SECVNDVS.

De Paralysi. Cap. I.

N senibus atq; hyemis tempore frequentat haec paßio: difficile autem in calidis aetatibus. Ea generatur nũc ex occultis, nunc ex manifestis antecedẽtibus causis, ut quassatione, uulneratione, uel alia qualibet paßione: item frigore profundo, uinolentia, indigestione, luxuria, atque libidine * frequenti extenta: item medicaminibus potis. Sed est uel fit paralysis nunc sensus, nunc motus, nunc utriusq;. Et intelligitur sensus paralysis, quoties feruens atque frigidũ non sentiunt aegrotantes, * manifeste partium naturalium motu: motus autem, quoties feruens atque frigidum sentiunt, motu partium carentes: utriusque uero paralysin factã accipimus, quoties motu atque sensu caruerint. Item haec paßio nunc partis est, nunc partium, nunc totius corporis, cum apprehensione mentis, quam apoplexiam * uocantes. Acutarum paßionum libris tradidimus. Sed plurimis species duae paralyseos uisae sunt: * alia conductione effecta: alia extensione. Sequuntur autem pronos & decliues in paßionem, hoc est, qui * non repente fuerint * percußi, si to-

* frequenter exercitata.

Παράλυσις

* manifesto integro & illaeso

* vócai

* Paralysis cõductione, i. mẽbro contracto fit, in ijs, quibus neruis trãsuersim omninopraecisis, post uulnus cicatrice dura & magna obductũ, mẽbrũ resoluitur, & sic contrahitur, ut distẽdi nõ poßit: ἀγκύλωσιν graeci vocant. Fit autem extensione, cum laxatis neruis, membrum sensu ac motu priuatum, flaccidum, languidum, extentum, propendet, aut trahitur, infra pag. 317. crus paralysi uitiatum, conductione fieri breuius ait, extensione, longius, ut luxationem factam quidam putent. * nondum * apoplexia correpti.

tum

*tum corpus passurum denuntietur, ea quæ epilepsiam uel furorem denuntiant: si uero ex parte, grauedo partis passuræ * sequetur, ut tardus motus, cum stupo re, & pallore, & torpedo cum sensuum debilitate, quæ nunc perseuerantia, nunc sine ratione recedētia * intelligūtur, ac rursum recurrētia. Dehinc effecta paßione torpor atq; stupor gelidus partiū fit, * plurimus & paruus, & nunc uoluntario motu cessante, nunc ex parte manente: & nunc sensu amisso, nūc paruo remanente: nunc etiam dolore attestante, obscurato pulsu, & per profectum cessante cū pallore, & tenuatione partis uitiatæ, nutrimēto cessante, quod Græci atrophiā uocāt. * Sequēte etiā rugatio cū adductione partiū, uel extensione. Aliqui præterea paralipsin uocauerūt eā quæ ex omni parte naturalē motū abstulit, paralysin eā quæ ex plurima parte uitiauit motū, quibus minime cōsentire maiorū autoritas iubet. Non enim paßionū differētiā ostēdūt, sed magnitudinē generaliter paßionis, ut sunt quædam partes duobus uel plurimis officijs aptatæ, quæ nūc omniū, nunc certorū amputatione uexantur. Lingua etenim transuorationis officiū sustinēs, uerba distinguere nō ualebit. Hæc sunt cōmunes paralyseos significationes: sed ob singularē partiū atq; particularū, quas supradiximus, communiter adprehēsionē, specialiter locorū impedimēta tractabimus. Superciliū igitur paralysi uitiatū laxius propēdebit circa superius palpebrū, uel certe * sustollitur, ut etiā ipsum suspendat. Itē palpebrum superius paralysi uitiatum laxius fit, atq; motu caret, & oculi pupulā cōtegit, * uel è cōtrario extētū sustollitur, & oculorum pupulam nudat. Item * interius palpebrum paralysi uitiatum nunc intrinsecus flectitur, nunc in*

*sequitur, & | *perspiciuntur | * plurimū par uus | Ἀτροφία. | * Sequitur | Παράληψις. | Παράλυσις. | *sustolletur | *id fit, cum alterū superciliū quod sanū est, ægrū ad se trahit. Nā in Paralysi sana pars ægrā trahit, ut in Spasmo, ægra sanam. | *inferius

*semet uel exterius refunditur, & motu caret, atq; ocu lum non contegit. Sequitur etiã inuoluntarius lachrimarum fluor, quod est utrique palpebrorum uitio com mune: Et si in risum uenerint ægrotantes, contortum uel conductum simulant uultum. Oculorum uero tunicæ, siue * membrana paralysi * uitiata uisum impediunt latitudine facta pupularum, quæ paßio uocatur mydriasis.* Ac si conductione fuerit paralysis facta, angustior pupula fiet, cessante nutrimento, quæ paßio appellatur phthisis. Lingua paralysi uitiata uocem non* differit, sed interius mouetur, & nunc nullius significationis uocem reddit, nunc amputatione facta, medio tempore, oppreßis conatibus conticescit, demonstrata tamen uerbi intelligibili prolatione, nunc * imperfecta, nunc ex omni parte motu carens. Sed * discernantur ab ista paßione qui forte ex alia causa uocem amiserint, cum neque colorem * superficiẽ lingua mutauerit, neque sensu caruerit, neque motu, neque schema suæ mutauerit positionis, quod fieri necesse est, cum fuerit paralysi uitiata. Item odoramenti * officium paralysi uitiatum odorum non accipit sensum, sed discernitur ab ijs, qui nariũ uitio officiũ odoris amiserunt, quod appellant ozænan: quod neque *torpor partium, neque pallor, neque nutrimenti desertio sequatur, quam Græci atrophian uocant. Labium superius paralysi uitiatũ inuertitur forinsecus, proditum magis cum risus aduenerit, aut locutio: conducitur enim cũ sano inferiori. Itẽ* poto sumpto exterius facit fluere liquorem. Hoc quidã caninum raptũ esse dixerunt, nescij, sicut principaliter futuro docebimus schemate. Itẽ siagon paralysi * uitiatũ, siquidem nos musculum qui buccas colligat, dicere poterimus, condu*

*membranæ
*uitiatæ
Μυδρίασις.
*At
Φθίσις.
*Autor uidetur hic Paralysin ex conductione factam uocare, amissum mẽbri sensum, ac motũ, alimenti defectu, quẽ paulo post nutrimenti desertionem appellat.
*non articulatam profert.
*in ozæna Ὄζαινα.
*imperfecto motu
*discernuntur
*superficies linguæ
*instrumentũ
*potu
Σιαγών.
*uitiatus, siquidem

conducitur aut laxatur. Vicinus deniq; oculus non ualebit perfectã facere reclusionẽ cõducto inferiore palpebro. Mentũ paralysi uitiatũ amisso motu laxatur, aut uehementer sustollitur. Fauces paralysi uitiatæ trãsuorationis difficultatẽ faciunt. Gutturis summitas paralysi uitiata, siue ut reuma, siue ut Græci bronchos, mortem facit, & paruam transuorationis tußiculam: siquidem non perfectam eo tempore faciat inductionem, ne superet radicẽ linguæ, quã Græci epiglottida uocant: quo perfecto accepta* cõuiuantur. Videbitur denique eius extantia plurimum relaxata. Stomachum paralysi uitiatum difficultas transuorãdi* sequetur, uel omnino impoßibilitas, unde etiam præsens periculũ. Videbũtur etiã difficilia transuorãtibus accepta, ueluti acriora, aut immaturo tẽpore* comesta: itẽ sequitur præfocationis sensus cũ frigore, in quacũque eius parte fuerit paralysis: illic nanq; etiã trãsuorata sistũtur. Sed discernũtur ab ijs qui * facilẽ paralysin ex difficultate transuorandi patiuntur. Siquidẽ etiã decoloratio nutrimẽto cessante, ac frigus, etiã immobilitas fauciũ necessariò cõcurrit.* Itẽ hijs qui ex stomacho sunt humores supradictis querelis si fuerint adfecti discernũtur, quod etiam dolore atq; feruore partiũ uexantur. Si * cœnũ, uel eius summitas, paralysi uitiatũ, quod nos cõmune dicere poterimus, quod arteriæ atq; stomacho interpositũ uideatur, locorum grauedinem faciet, atque * sumpto cibo uel potu in præcordijs permanebunt, cum torpore sensuum, ac tumore manuũ, aliquando & crurũ, attestante singultu &*

Ρεῦμα.
Βρόγχος.
*quod uel arteriam asperam, uel Bronchon Græci uocant, fortẽ facit aut paruã cũ difficultate trãspirationis tußiculã: si quidem nõ perfectã eo tẽpore facit inductionẽ operculũ ligulæ superpositum, ad radicẽ linguæ iacens, quod Græci Επιγλωττίς.
*deglutiunt.
Κοινόν.
*sequi
*collecta
*paralysi similem affectũ ex

** Item ab ijs qui supradictis querelis afficiuntur, si in stomacho humores fuerint, discernuntur. * Sic uocat musculos laryngi & gulæ communes. * Sumpti cibi & potus in via primordijs*

inani

*inani * timore. Aliqui etiam reuomunt accepta nulla corruptione mutata. * Perulo paralysi uitiato cibus nulla digestione mutatur, sed tanquam per infundibulum ad inferiora descendit, & circum uentrem laxior locus efficitur inferius, inflatioq́; : quæ per uentrem egeruntur, aspera atque plurima erunt, & neque fluida. Nestide paralysi * uitiato & * typhlotero, quod nos cæcum intestinum dicere * poterimus, erunt ea quæ per uentrem excluduntur plurima, & minus fluida. Videtur enim * nesteuin cùm naturam seruauerit, & nullo fuerit morbo tentata, tunc * plurimum excrementorum acceptorum facere. Colo paralysi uitiato, inordinato motu, atque inuoluntario, stercora descendũt, sine ulla humectatione, & cum fœtore maximo eorum fit egestio, sine ullo dolore. Longanone cum sphynctere atque podice paralysi uitiato, crit inuoluntaria egestio stercorum, nisi ex aliqua hoc fuerit *circumincisione * confectum. Aliquando etiam præcedit, uel certè egestionem stercorum sine tumore, & aliqua simuli causa fieri permittit. Vesica paralysi uitiata inuoluntarius urinæ exitus fit sine ullo dolore, neque incisura, neque circuncisione antecedente : aliquando etiam per interualla prohibitus, uel paulatim retardatus, aut omnino negatus: & sæpe etiam pubetenus extantia partium fit, extenta uesica. * Sed ex tumore, uel sanguinis gelati corpusculis, quæ Græci *trombos appellant, aut lapide, uel uulnere, difficultas fuerit mictus, aut in toto negatio, discernitur, quod sine dolore atque partium liuore, atque sanguinis mictu, apposita manu * oppressa pectine urina in paralysi excludatur. Præterea etiam peritoneo paralysi uitiato, ut Erasistratus ait, urina abstinetur, & neque exclud

* Alij tumore, qui subitò eminet, & cõsidit : si timorẽ legimus, absq; ratione conceptum intelligimus, ut in melancholicis.
* Pylsero
Πύλωρος.
Νῆστις.
* uitiata
* typl loentero
Τυφλότερος.
* possumus
* nestis
Νηστεύειν.
* alimenti plurimũ accipere, & parũ excremẽtorũ facere.
Κῶλον.
Longano.
* τῇ περιτομῇ, ut cum hæmorrhoides, cõdylomata, thymia, callosæ fissuræ, & id genus morbi scalpro tolluntur.
* affectũ procedit rationabili pausa
* Sed si
* thrombos
Θρόμβος.
* compresso
Erasistratus.

excluditur nisi adhibito catetheri. Non enim uesicæ ambitus naturali consuetudine peritoneo * imbuente opprimitur, neque * concluditur ad exprimendum liquorem * radix uirilis paralysi uitiatus, multo maior aut minor efficitur, & nulla tentigine prouocatur. * Seminales uiæ, quas Græci spermaticos poros uocant, paralysi uitiatæ, si * laxatione fuerit paralysis effecta, sine ulla tentigine inuoluntarius fit seminis lapsus, & uocatur hæc passio gonorrhœa, quam nos seminis lapsum dicimus. * Ac si * conclusione fuerit paralysis effecta, iugis tentigo ægrotantis sequetur, sine ullo dolore, atque seminis lapsu, & uocatur hæc passio priapismus. Crus paralysi uitiatum, aut * conclictione breuius fit, aut extensione longius, ut plerique putent articulorum * delocationem hic factam. Sed discernitur hoc: siquidem cōcauitas atque * distanti à loco motos, aut eiectos articulos sequitur. Est autem ratione credibile, cæterorum quoque interiorum singula paralysi uitiari ut pulmonem, cor, uel discrimen thoracis atque uentris, quod Græci diaphragma uocant, aut * hypozygon, uel splenem, aut iecur, præueniri adprehensione mortem patientis, quæ sæpe latent facta, cum non propria poßint * apprehensione signari. Herophilus denique repetinam mortem nulla ex manifesta causa uenientem, fieri inquit paralysi cordis. Erasistratus memorat paralyseos genus, & paradoxon appellat, quo ambulantes * repentè sistuntur, ut ambulare non poßint, & tum rursum ambulare sinuntur. Est autem paßio generaliter grauis, atque difficilis, sed grauior curatio fit, quoties toto sensu caruerint partes, atque motu, & in corporibus iamdudum debilibus, uel senibus, aut ex alio morbo præuitiatis,

καθετῆρ.
* incumbente comprimitur,
* similiter cōtrahitur
* colis
* Seminalibus viis vitiatis πόροι σπερματικοί.
* solutione
Γονόῤῥοια.
* At
* strictura
πριαπισμός.
* conductione,
vt pag. 312.
* luxationem
* extantia à loco
* tunicā succingentem costas: ὑπόζωμα vocauit: medici ὑποζωκότα nominant.
* signis proprijs indicari, & cognosci.
Herophilus.
Erasistratus.
* hoc accidit flatibus sic musculos distendētibus, vt breui spatio temporis iis vti nō liceat

tiatis,

tiatis, ut epilepsia, febre: item si plurimas tenuerit corporis partes, uel uitæ necessarias. De nominibus autem *specialiter * elogiatis paralyticæ passionis, ut mydriasi, phthisi, priapismo, gonorrhœa, & his similibus * singula præscribemus.* De cæteris nunc dicemus. Hanc *ergo passionem multi sectæ nostræ principes stricturam dixerunt, ob duritiam uitiatarum partium, atque siccitatem, & grauedinem, & torporem.* Mnaseas uerò *conductione factam paralypsin uocat, fieriq; etiam aliquando * extensione, aliquando solutione.* Nos uerò iuxta Sorani sententiam illam uocamus * *solutionem, cùm plurimæ egestiones corporis fuerint uisæ.* * *Etenim manuum, uel pedum, & horũ similium * extensione facta, nulla egestione attestante, & in ligni similitudinem duratis partibus, stricturæ dicimus esse passionem.* Quippe cùm frigescere, & quadam rugatione crispari corpora, commune contrariis * *passionibus esse uideatur.* Est tamen passio generaliter tarda, & accessionibus atque dimißionibus uariata, & superpositionibus ac lenimentis, cuius prædata atque demonstrata significatione necessariò curationem ordinamus. Mox igitur effecta paralysi, lucido loco, atque mediocriter calido locandi sunt ægrotantes, & usque ad tertiam diem, permittentibus uiribus, * abstinendi. Tunc, nisi uino fuerint pleni, uel cibo, mox phlebotomandi: si copia fuerit, ex brachio: sin minus, ex qualibet parte patienti contraria, quo laquei constrictione, & phlebotomi diuisura in passione * constituti non afficiantur. Si autem pleni fuerint cibo, alia die erunt phlebotomandi. Sed partes paralysi uitiatæ fricatione atque calefactionibus recurandæ, & * lanæ limpidæ ex oleo dulci atque calido * expressæ

circunte

** impositis & attributis*
** singulatim*
Mnaseas.
** ait cõclusione, vt pag. 317.*
Soranus.
** solutione facta*
** Atenim*
** paralysin extensione factã*
Strictura.
** solutioni siue laxationi: & stricturæ siue conclusioni.*
** negato omni cibo*
** constitutæ partes*
** lana limpida*
** limpida lana, quæ succida non est.*
** expressa*

circuntegendæ, & fomento relaxandæ. Tum oris collutio permittenda, atque * potu aquæ calidæ. Præterea accessionum ac dimissionum diligentius tempora obseruanda, quæ adprehenduntur ex ægrotantium pallore, nunc aucto, nunc minuto: uel sensu * earundem partium, qui plus aut minus inesse uidetur: item ex motu uel immobilitate, aut grauedine & leuitate, aut frigore & feruore. Tunc diatriti tempore adhibenda perunctio ex oleo calido. Ora quoque fouenda ex aqua mediocriter calida, & dandus cibus paruus sorbilis, ut alica lota ex aqua calida infusa, aut oua. Ac si transuorationis & faucium partes paralysi fuerint uitiatæ, erunt cucurbitæ obliquis partibus gutturis atque ceruicis apponendæ: tum cibus offerendus. Etenim extentæ transuorationis officio facilè seruire coguntur. Exinde donec passio declinet, alternis diebus dabimus cibum. Sequenti denique die post diatritum, abstento ægro, cataplasmatibus utemur ex polline lini seminis, & fœnigræci. Tum alia die, nisi passio creuerit, patientibus locis cucurbitas * infigentes, scarificabimus: ac si plurimæ fuerint partes passione uitiatæ, cogentibus magis, atque urgentibus, ordine præponimus curationem, uel iis locis, quæ facilè poterunt ægrotos in periculum deuocare, aut ex quibus cæteris partibus facilè possit curationis beneficium dari. Sic denique stomacho laxato plurima certè conlaxantur.* Vtpote è contrario oppressis principalibus partibus cæteræ necessariò * comprimũtur. Tunc cæteris trinis diebus, quas diatriton Græci uocauerunt, alias quoque partes cucurbita releuamus. Si siagon, uel mentum paralysi fuerit uitiatum, erunt cucurbitæ temporibus infigendæ, atque musculis buccarum, uel sub aurium

* potus
* affectarum
* affigentes
* Nam perpetuò
* opprimũtur
Σιαγών.

*lamnis

* laminis — *lamnis. Ac si fauces fuerint uitiatæ, uel transuorationis partes, prædictis utemur adiutoriis. Item manibus paralysi uitiatis, erunt humeris uel eorum summitatibus atque palis, & brachiorum musculis, aut cubitorum nodis hæc adhibenda. Item cruribus paralysi uitiatis,* uertebris atque genibus cucurbitæ infigendæ, quarum quæ partes non accipiunt usum, ut supercilia, labia, digiti, sanguisugis erunt releuandæ.* Item si nimiæ* tenuitatis causa, aut usus difficultate, neque sanguisugarum morsum tolerare potuerint, ut in palpebris, uel lingua, præfecta uaporatione scarificamus, &*generaliter cataplasmatibus utimur. Tunc si exegerit passio, secundo scarificamus, & spongiarum uaporatione utimur, ex aqua & oleo solo expressis, uel ex oleo & decoctione lini seminis, atque fœnigræci, uel hibisci, aut maluæ communis, uel agrestis. Iis uerò qui secundum linguam, uel transuorationis partes paralysi fuerint uitiati, tempore cataplasmatum, atque uaporationum, iubemus in os dari oleum calidum continendum, uel aquam calidam,* & oleum, aut mulsum. Simul enim atque eodem tempore ex utraque parte uaporata uehementius relaxantur. Si uenter fuerit retentus, clystere* utemur prius quàm partes cucurbita releuemus, & primo ex aqua mulsa. Tum si oportuerit, etiam diurnis diebus ex oleò calido iniectiones adhibemus. Si intestina, uel eorum uicinitas paralysi fuerint uitiata, ac si etiam urina fuerit retenta, adhibitis cæteris adiutoriis atque perfectis, encathismata sunt adhibenda. Tunc* catatherismus faciendus, quo urina detrahatur, ac post detractionem oleum calidum iniiciendum, adnexo folliculo* catathere, ex ea parte quæ cystophilos à Græcis est appellata, uel otico

Margin notes:
* femorũ articulus, quâ uertebrũ, i. caput ossis femoris inseritur coxendicis acetabulo
* At si -
* teneritatis
* generalibus
* uel hydrelæum calidum
* utimur
Ἐγκαθίσματα.
* catheterismus
Καθετηρισμός.
* catheteri
Κυστίφιλος.

*neret altiora, atq; corrumpat, & ossa cõterebret, & propterea copiam fluentis humoris efficiat. Oportet igitur * actionis tempore discernere curationem & in lenimento communem magis, hoc est recorporatiuam, quam Græci metasyncriticam uocant, adprobare, ut cum dolor fuerit in initio, adhuc nouam paßionem iudicantes, quicquã destillari faciamus in has cauernas, constrictiuum medicamen, uel * ex lana * limpida sumentes auriculæ immittamus, ut est amygdalinum, uel * roseum oleum, uel acetum, & his similia. Vtendum etiam requie corporis atque abstinentia, & silentio * suo. Etenim officio accepta uoce aures necessariò commouentur, & propterea maiores dolores efficiuntur. * Ac si paßio fuerit augmentis asperata, erit immittendum oleum calidum ac dulce, ac mollibus lanis prætegenda exteriora, atq; uicina. Locandi præterea ægrotantes calido in loco, & si dolor coegerit, phlebotomandi, atq; tertia die leui atq; sorbili cibo reficiendi, & ob mitigationem doloris exterius admouenda uaporatio tepidi * uaporis, uel saccelli ex polline tenero confecti: tum cataplasmata laxatiua, & cum dolor sumpserit statum, erunt admouendæ sanguisugæ, quas hirudines appellant, circa fines auriculæ, hoc est, circulatim auditoriam cauernam habentes, cartilagine prætermissa, uel certe eius posteriora cucurbita admota scarificanda, adhibita uaporatione spongiarũ calidarũ. Ipsam quoq; cauernã inuoluta lana per melotida oleo calido tinctã paulatim penetramus, atq; illic lana derelicta ferramentum detrahimus. Tum declinãte paßione cerotaria * apponemus, dantes uarium cibum & uinum: ac si humoris fuerit fluor, quem rheumatismum uocãt, eadem adhi-*

Margin notes: * accessionis; Curatio; μετασυγκριτικὴν; * in; * non succida; * rosaceum; * somno; * Et; * liquoris; * apponimus

De Melancholia. Cap. VI.

μελαγχολία. Μέλαν. Χολή.

MElancholia dicta, quòd nigra fella ægrotantibus sæpe per uomitum ueniant: Græci enim nigrum melan uocauerunt, fel autē cholen appellant: & non ut pleriq; existimant, q passionis causa uel generatio nigra* sit fella, hoc enim est æstimantium magis quàm uidentium ueritatem, uel potius falsum, sicut in aliis ostēdimus.* Nam Tullius atrā bilem dixit, ueluti altam iracundiā. Item Vergilius de Hercule alta iracundia moto, Hic uero, inquit, Alcidæ furiis exarserat atro Felle dolor. Siquidem melancholici semper iracundi, tristes, ac nulla penè hilaritate laxati esse uideātur. Frequētat autem in masculis magis, & mediis ætatibus: difficile uero in fœminis, uel aliis ætatibus.

* sint

* Eam

8. Aenei.

Eius antecedentes causæ sunt hæ, indigestio, iugis uomitus, post cibum medicamina pota, acres cibi, mœstitudo, timor, & cætera quæ* etiā ualent sufficere. Sequuntur autem in ipsam pronos uel uenturos ea quæ etiam insanos fore denuntiant. Eos uero qui iam passione possessi sunt, animi anxietas atq; difficultas tenet, attestante mœstitudine, cum silentio, & odio conuiuentiū. Sequitur etiam nunc uiuendi, nunc moriendi cupido, cum suspicionibus uelut insidiarum sibi paratarū: item inanes fletus, atq; murmura uacua, & rursum hilaritas, magis post cibum, cū inflatione præcordiorum, & articulorum frigore, & leui sudore, atq; stomachi mordicatione, uel oris uentris usq; ad interscapulas, quas Græci metaphrenum uocauerunt: item capitis grauedo, color* uiridis cum nigrore, aut sublíuidus, corporis tenuitas, uirium debilitas, & accepti cibi corruptio cum ructationibus odoris tetri, hoc est fumosi, uel * bromosi, uel piscosi: item intestinorum

* eam

Μετάφρενον. ὠχρὸς. luridus. subluteus.

* cœni ac luti uirus olentis

rum tormenta, uomitus, nunc inanis, nunc fellosus, uel ferrugineus, aut niger, & eiusdem qualitatis per podicem egestio. In lenimēto uero eorum mitigatio, uel multorum depurgatio. Sed hanc paßionem furoris speciem alij plurimi, atque Themisonis sectatores uocauerunt. Differt autem, siquidem in ista* principaliter stomachus patitur, in furiosis uero caput. Et est communiter stricturæ paßio magna: aliquandò etiā * complexa, ob plurimas egestiones. Præterea est ex numero tardarum paßionum, quas Græci chronias appellant. Curatio autem adhibenda est, quam furiosis ordinauimus. Non enim phlebotomiam probandam attestante dolore, aut hellebori purgationem, attestante paßione, approbamus, sed exterius localia adiutoria, atque mitigatiua, siue * corporatiua, magis ori uentris, atque * inter scapulas sunt adhibenda.* Ac si forte aut uomitus immodicus, aut egestio uentris coēgerit, constrictiua sunt cataplasmata apponenda, uentri atque stomacho, ut ex palmulis thebaicis, infusis uino, uel pusca, admixtis etiā malis punicis, uel cydonijs, & œnanthe, & alumine scisso, aut hypocystide, uel acacia, siue galla, & his similibus. Dandi etiam cibi constrictiui, atque apponēdæ eius uirtutis cucurbitæ: alia uero medicarum sectarum præfectis relinquamus, & ijs qui de furiosis scripserunt.* Adhibent etiam bibenda medicamina, hoc est, aloën & absinthium iugiter, quæ propter uim suam, quam habent plurimam, excludenda probamus: quippe cum sit poßibile ex consuetis perficere sanitatem.

* Hinc liquet Methodicis uocatam peculiariter Melācholiā fuisse Hypochondriacā.
* ex solutione
* recorporatiua
* inter scapulis esse
* At
* Prebēt etiā quidam.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION LIBER SECVNDVS.

De Paralysi. Cap. I.

N senibus atq; hyemis tempore frequentat hæc paßio : difficile autem in calidis ætatibus. Ea generatur nūc ex occultis, nunc ex manifestis antecedētibus causis, ut quassatione, uulneratione, uel alia qualibet paßione: item frigore profundo, uinolentia, indigestione, luxuria, atque libidine * frequenti extenta: item medicaminibus potis. Sed est uel fit paralysis nunc sensus, nunc motus, nunc utriusq;. Et intelligitur sensus paralysis, quoties feruens atque frigidū non sentiunt ægrotantes, * manifeste partium naturalium motu: motus autem, quoties feruens atque frigidum sentiunt, motu partium carentes: utriusque uero paralysin factā accipimus, quoties motu atque sensu caruerint. Item hæc paßio nunc partis est, nunc partium, nunc totius corporis, cum apprehensione mentis, quam apoplexiam * uocantes. Acutarum paßionum libris tradidimus. Sed plurimis species duæ paralyscos uisæ sunt: * alia conductione effecta: alia extensione. Sequuntur autem pronos & decliues in paßionem, hoc est, qui * non repente fuerint * percußi, si to-

* frequenter exercitata.

παράλυσις

* manifesto integro & illæso

* uocati

* Paralysis cō ductione, i. mēbro contracto fit, in ijs, quibus neruis trāsuersim omnino præcisis, post uulnus cicatrice dura & magna obductū, mēbrū resoluitur, & sic contrahitur, ut distēdi nō poßit: ἀγκύλωσιν græci vocant. Fit autem extensione, cum laxatis neruis, membrum sensu ac motu priuatum, flaccidum, languidum, extentum, propendet, aut trahitur, infra pag. 317. crus paralysi uitiatum, conductione fieri breuius ait, extensione, longius, ut luxationem factam quidam putent. * nondum * apoplexia correpti.

tum

tum corpus passurum denuntietur, ea quæ epilepsiam uel furorem denuntiant: si uero ex parte, grauedo partis passuræ * sequetur, ut tardus motus, cum stupore, & pallore, & torpedo cum sensuum debilitate, quæ nunc perseuerantia, nunc sine ratione recedētia * intelligūtur, ac rursum recurrētia. Dehinc effecta passione torpor atq; stupor gelidus partiū fit, * plurimus & paruus, & nunc uoluntario motu cessante, nunc ex parte manente: & nunc sensu amisso, nūc paruo remanente: nunc etiam dolore attestante, obscurato pulsu, & per profectum cessante cū pallore, & tenuatione partis uitiatæ, nutrimēto cessante, quod Græci atrophiā uocāt. * Sequēte etiā rugatio cū adductione partiū, uel extensione. Aliqui præterea paralipsin uocauerūt eā quæ ex omni parte naturalē motū abstulit, paralysin eā quæ ex plurima parte uitiauit motū, quibus minime cōsentire maiorū autoritas iubet. Non enim passionū differētiā ostēdūt, sed magnitudinē generaliter passionis, ut sunt quædam partes duobus uel plurimis officijs aptatæ, quæ nūc omniū, nunc certorū amputatione uexantur. Lingua etenim transuorationis officiū sustinēs, uerba distinguere nō ualebit. Hæc sunt cōmunes paralyseos significationes: sed ob singularē partiū atq; particularū, quas supradiximus, communiter adprehēsionē, specialiter locorū impedimēta tractabimus. Superciliū igitur paralysi uitiatū laxius propēdebit circa superius palpebrū, uel certe * sustollitur, ut etiā ipsum suspendat. Itē palpebrum superius paralysi uitiatum laxius fit, atq; motu caret, & oculi pupulā cōtegit, * uel è cōtrario extētū sustollitur, & oculorum pupulam nudat. Item * interius palpebrum paralysi uitiatum nunc intrinsecus flectitur, nunc in

*sequitur, &
*perspiciuntur
* plurimū paruus
Ἀτροφία.
* Sequitur
Παράλειψις.
Παράλυσις.
*sustolletur
*id fit, cum alterū superciliū quod sanū est, ægrū ad se trahit. Nā in Paralysi sana pars ægrā trahit, ut in Spasmo, ægra sanam.
*inferius

*semet uel exterius refunditur, & motu caret, atq; oculum non contegit. Sequitur etiã inuoluntarius lachrimarum fluor, quod est utrique palpebrorum uitio commune: Et si in risum uenerint ægrotantes, contortum uel conductum simulant uultum. Oculorum uero tunicæ, siue * membrana paralysi * uitiata uisum impediunt latitudine facta pupularum, quæ paßio uocatur mydriasis.* Ac si conductione fuerit paralysis facta, angustior pupula fiet, cessante nutrimento, quæ paßio appellatur phthisis. Lingua paralysi uitiata uocem non* differit, sed interius mouetur, & nunc nullius significationis uocem reddit, nunc amputatione facta, medio tempore, oppreßis conatibus conticescit, demonstrata tamen uerbi intelligibili prolatione, nunc * imperfecta, nunc ex omni parte motu carens. Sed * discernantur ab ista paßione qui forte ex alia causa uocem amiserint, cum neque colorem * superficiẽ linguæ mutauerit, neque sensu caruerit, neque motu, neque schema suæ mutauerit positionis, quod fieri necesse est, cum fuerit paralysi uitiata. Item odoramenti * officium paralysi uitiatum odorum non accipit sensum, sed discernitur ab ijs, qui nariũ uitio officiũ odoris amiserunt, quod appellant ozænan: quod neque * torpor partium, neque pallor, neque nutrimenti desertio sequatur, quam Græci atrophian uocant. Labium superius paralysi uitiatũ inuertitur forinsecus, proditum magis cum risus aduenerit, aut locutio: conducitur enim cũ sano inferiori. Itẽ* poto sumpto exterius facit fluere liquorem. Hoc quidã caninum raptũ esse dixerunt, nescij, sicut principaliter futuro docebimus schemate. Itẽ siagon paralysi * uitiatũ, siquidem nos musculum qui buccas colligat, dicere poterimus,*

condu

*membranæ
*uitiatæ
Μυδρίασις.
*At
φθίσις.
*Autor uidetur hic Paralysin ex conductione factam uocare, amissum mẽbri sensum, ac motũ, alimenti defectu, quẽ paulo post nutrimenti desertionem appellat.
*non articulatam profert.
*in ozæna ὄζαινα.
*imperfecto motu
*discernuntur
*superficies linguæ
*instrumentũ
*potu
Σιαγών.
*uitiatus, siquidem

conducitur aut laxatur. Vicinus deniq; oculus non ualebit perfectã facere reclusionẽ cõducto inferiore palpebro. Mentũ paralysi uitiatũ amisso motu laxatur, aut uehementer sustollitur. Fauces paralysi uitiatæ trãsuorationis difficultatẽ faciunt. Gutturis summitas paralysi uitiata, siue ut reuma, siue ut Græci bronchos, mortem facit, & paruam transuorationis tußiculam: siquidem non perfectam eo tempore faciat inductionem, ne superet radicẽ linguæ, quã Græci epiglottida uocant: quo perfecto accepta* cõuiuantur. Videbitur denique eius extantia plurimum relaxata. Stomachum paralysi uitiatum difficultas transuorãdi* sequetur, uel omnino impoßibilitas, unde etiam præsens periculũ. Videbũtur etiã difficilia transuorãtibus accepta, ueluti acriora, aut immaturo tẽpore* comesta: itẽ sequitur præfocationis sensus cũ frigore, in quacũque eius parte fuerit paralysis: illic nanq; etiã trãsuorata sistũtur. Sed discernũtur ab ijs qui * facilẽ paralysin ex difficultate transuorandi patiuntur. Siquidẽ etiã decoloratio nutrimẽto cessante, ac frigus, etiã immobilitas fauciũ necessariò cõcurrit.* Itẽ hijs qui ex stomacho sunt humores supradictis querelis si fuerint adfecti discernũtur, quod etiã dolore atq; feruore partiũ uexantur. Si * cœnũ, uel eius summitas, paralysi uitiatũ, quod nos cõmune dicere poterimus, quod arteriæ atq; stomacho interpositũ uideatur, locorum grauedinem faciet, atque * sumpto cibo uel potu in præcordijs permanebunt, cum torpore sensuum, ac tumore manuũ, aliquando & crurũ, attestante singultu &*

Ῥῶμα. Βρόγχος. *quod uel arteriam asperam, uel Bronchon Græci uocant, fortẽ facit aut paruã cũ difficultate trãspirationis tußiculã: si quidem nõ perfectã eo tẽpore facit inductionẽ operculũ ligulæ superpositum, ad radicẽ linguæ iacens, quod Græci Ἐπιγλωττίς. *deglutiunt. Κοινόν. *sequi *collecta *paralysi similem affectũ ex

** Item ab ijs qui supradictis querelis afficiuntur, si in stomacho humores fuerint, discernuntur. * Sic uocat musculos laryngi & gulæ communes. * Sumpti cibi & potus in via primordijs*

inani

inani * timore. Aliqui etiam reuomunt accepta nulla corruptione mutata. * Perulo paralysi uitiato cibus nulla digestione mutatur, sed tanquam per infundibulum ad inferiora descendit, & circum uentrem laxior locus efficitur inferius, inflatiorq; : quæ per uentrem egeruntur, aspera atque plurima erunt, & neque fluida. Nestide paralysi * uitiato & * typhlotero, quod nos cæcum intestinum dicere * poterimus, erunt ea quæ per uentrem excluduntur plurima, & minus fluida. Videtur enim * nesteuin cùm naturam seruauerit, & nullo fuerit morbo tentata, tunc * plurimum excrementorum acceptorum facere. Colo paralysi uitiato, inordinato motu, atque inuoluntario, stercora descendũt, sine ulla humectatione, & cum fœtore maximo eorum fit egestio, sine ullo dolore. Longanone cum sphynctere atque podice paralysi uitiato, erit inuoluntaria egestio stercorum, nisi ex aliqua hoc fuerit *circumincisione * confectum. Aliquando etiam præcedit, uel certè egestionem stercorum sine tumore, & aliqua simuli causa fieri permittit. Vesica paralysi uitiata inuoluntarius urinæ exitus fit sine ullo dolore, neque incisura, neque circuncisione antecedente: aliquando etiam per interualla prohibitus, uel paulatim retardatus, aut omnino negatus: & sæpe etiam pubetenus extantia partium fit, extenta uesica. * Sed ex tumore, uel sanguinis gelati corpusculis, quæ Græci *trombos appellant, aut lapide, uel uulnere, difficultas fuerit mictus, aut in toto negatio, discernitur, quod sine dolore atque partium liuore, atque sanguinis mictu, apposita manu * oppressa pectine urina in paralysi excludatur. Præterea etiam peritoneo paralysi uitiato, ut Erasistratus ait, urina abstinetur, & neque exclud

Marginal notes:

* Alij tumore, qui subitò eminet, & cõsidit: si timorẽ legimus, absq; ratione conceptum intelligimus, ut in melancholicis.
* Pyloro πύλορ@.
Nηστις.
* uitiata
* typhloentero Τυφλάτερ@.
* possumus
* nestis Nηστιύειν.
* alimenti plurimũ accipere, & parũ excrementorũ facere.
Κῶλον.
Longano.
* τῇ περιτομῇ, ut cum hæmorrhoides, cõdylomata, thymia, callosæ fissuræ, & id genus morbi scalpro tolluntur.
* affectũ procedit rationabili pausa
* Sed si
* thrombos Τρομβός.
* compresso
Erasistratus.

*excluditur nisi adhibito catetheri. Non enim uesicæ ambitus naturali consuetudine peritoneo * imbuente opprimitur, neque * concluditur ad exprimendum liquorem * radix uirilis paralysi uitiatus, multo maior aut minor efficitur, & nulla tentigine prouocatur. * Seminales uiæ, quas Græci spermaticos poros uocant, paralysi uitiatæ, si * laxatione fuerit paralysis effecta, sine ulla tentigine inuoluntarius fit seminis lapsus, & uocatur hæc paßio gonorrhœa, quam nos seminis lapsum dicimus. * Ac si * conclusione fuerit paralysis effecta, iugis tentigo ægrotantis sequetur, sine ullo dolore, atque seminis lapsu, & uocatur hæc paßio priapismus. Crus paralysi uitiatum, aut * concluctione breuius fit, aut extensione longius, ut plerique putent articulorum * delocationem hic factam. Sed discernitur hoc: siquidem cōcauitas atque * distanti à loco motos, aut eiectos articulos sequitur. Est autem ratione credibile, cæterorum quoque interiorum singula paralysi uitiari ut pulmonem, cor, uel discrimen thoracis atque uentris, quod Græci diaphragma uocant, aut * hypozygon, uel splenem, aut iecur, præueniri adprehensione mortem patientis, quæ sæpe latent facta, cum non propria poßint * apprehensione signari. Herophilus denique repetinam mortem nulla ex manifesta causa uenientem, fieri inquit paralysi cordis. Erasistratus memorat paralyseos genus, & paradoxon appellat, quo ambulantes * repentè sistuntur, ut ambulare non poßint, & tum rursum ambulare sinuntur. Est autem paßio generaliter grauis, atque difficilis, sed grauior curatio fit, quoties toto sensu caruerint partes, atque motu, & in corporibus iamdudum debilibus, uel senibus, aut ex alio morbo præuitiatis,*

Καθετήρ.
* incumbente comprimitur,
* similiter cōtrahitur
* colis
* Seminalibus viis vitiatis
πόροι σπερματικοί.
* solutione
Γονόῤῥοια.
* At
* strictura
Πριαπισμός.
* conductione, vt pag. 312.
* luxationem
* extantia à loco
* tunicā succingentem costas: ὑπόζωμα vocauit: medici ὑπεζωκότα nominant.
* signis proprijs indicari, & cognosci.
Herophilus.
Erasistratus.
* hoc accidit flatibus sic musculos distendētibus, vt breui spatio temporis iis vti nō liceat

tiatis,

tiatis, ut epilepsia, febre: item si plurimas tenuerit corporis partes, uel uitæ necessarias. De nominibus autem specialiter * elogiatis paralyticæ passionis, ut mydriasi, phthisi, priapismo, gonorrhœa, & his similibus * singula præscribemus. De cæteris nunc dicemus. Hanc ergo passionem multi sectæ nostræ principes stricturam dixerunt, ob duritiam uitiatarum partium, atque siccitatem, & grauedinem, & torporem. Mnaseas uerò conductione factam paralypsin uocat, fieriq; etiam aliquando * extensione, aliquando solutione. Nos uerò iuxta Sorani sententiam illam uocamus * solutionem, cùm plurimæ egestiones corporis fuerint uisæ. * Etenim manuum, uel pedum, & horũ similium * extensione facta, nulla egestione attestante, & in ligni similitudinem duratis partibus, stricturæ dicimus esse passionem. Quippe cùm frigescere, & quadam rugatione crispari corpora, commune contrariis * passionibus esse uideatur. Est tamen passio generaliter tarda, & accessionibus atque dimissionibus uariata, & superpositionibus ac lenimentis, cuius prædata atque demonstrata significatione necessariò curationem ordinamus. Mox igitur effecta paralysi, lucido loco, atque mediocriter calido locandi sunt ægrotantes, & usque ad tertiam diem, permittentibus uiribus, * abstinendi. Tunc, nisi uino fuerint pleni, uel cibo, mox phlebotomandi: si copia fuerit, ex brachio: sin minus, ex qualibet parte patienti contraria, quo laquei constrictione, & phlebotomi diuisura in passione * constituti non afficiantur. Si autem pleni fuerint cibo, alia die erunt phlebotomandi. Sed partes paralysi uitiatæ fricatione atque calefactionibus recurandæ, & * lanæ limpidæ ex oleo dulci atque calido * expressæ

circunte

* impositis & attributis
* singulatim
Mnaseas.
* ait cõclusione, vt pag. 317.
Soranus.
* solutione factam
* Atenim
* paralysin extensione factã
Strictura.
* solutioni siue laxationi: & stricturæ siue conclusioni.
* negato omni cibo
* constitutæ partes
* lana limpida
* limpida lana, quæ succida non est.
* expressa

circuntegendæ, & fomento relaxandæ. Tum oris collutio permittenda, atque * potu aquæ calidæ. Præterea accessionum ac dimissionum diligentius tempora obseruanda, quæ adprehenduntur ex ægrotantium pallore, nunc aucto, nunc minuto: uel sensu * earundem partium, qui plus aut minus inesse uidetur: item ex motu uel immobilitate, aut grauedine & leuitate, aut frigore & feruore. Tunc diatriti tempore adhibenda perunctio ex oleo calido. Ora quoque fouenda ex aqua mediocriter calida, & dandus cibus paruus sorbilis, ut alica lota ex aqua calida infusa, aut oua. Ac si transuorationis & faucium partes paralysi fuerint uitiatæ, erunt cucurbitæ obliquus partibus gutturis atque ceruicis apponendæ: tum cibus offerendus. Etenim extentæ transuorationis officio facilè seruire coguntur. Exinde donec passio declinet, alternis diebus dabimus cibum. Sequenti denique die post diatritum, abstento ægro, cataplasmatibus utemur ex polline lini seminis, & fœnigræci. Tum alia die, nisi passio creuerit, patientibus locis cucurbitas * infigentes, scarificabimus: ac si plurimæ fuerint partes passione uitiatæ, cogentibus magis, atque urgentibus, ordine præponimus curationem, uel iis locis, quæ facilè poterunt ægrotos in periculum deuocare, aut ex quibus cæteris partibus facilè possit curationis beneficium dari. Sic denique stomacho laxato plurima certè conlaxantur.* Vtpote è contrario oppressis principalibus partibus cæteræ necessariò * comprimũtur. Tunc cæteris trinis diebus, quas diatriton Græci uocauerunt, alias quoque partes cucurbita releuamus. Si siagon, uel mentum paralysi fuerit uitiatum, erunt cucurbitæ temporibus infigendæ, atque musculis buccarum, uel sub aurium

* potus

* affectarum

* affigentes

* Nam perpetuò

* opprimũtur

Σιαγών.

*lamnis

*neret altiora, atq; corrumpat, & ossa cōterebret, & propterea copiam fluentis humoris efficiat. Oportet igitur *actionis tempore discernere curationem & in lenimento communem magis, hoc est recorporatiuam, quam Graeci metasyncriticam uocant, adprobare, ut cum dolor fuerit in initio, adhuc nouam paßionem iudicantes, quicquā destillari faciamus in has cauernas, constrictiuum medicamen, uel * ex lana*limpida sumentes auriculae immittamus, ut est amygdalinum, uel *roseum oleum, uel acetum, & his similia. Vtendum etiam requie corporis atque abstinentia, & silentio *suo. Etenim officio accepta uoce aures necessariò commouentur, & propterea maiores dolores efficiuntur. * Ac si paßio fuerit augmentis asperata, erit immittendum oleum calidum ac dulce, ac mollibus lanis praetegenda exteriora, atq; uicina. Locandi praeterea aegrotantes calido in loco, & si dolor coegerit, phlebotomandi, atq; tertia die leui atq; sorbili cibo reficiendi, & ob mitigationem doloris exterius admouenda uaporatio tepidi*uaporis, uel saccelli ex polline tenero confecti: tum cataplasmata laxatiua, & cum dolor sumpserit statum, erunt admouendae sanguisugae, quas hirudines appellant, circa fines auriculae, hoc est, circulatim auditoriam cauernam habentes, cartilagine praetermissa, uel certe eius posteriora cucurbita admota scarificanda, adhibita uaporatione spongiarū calidarū. Ipsam quoq; cauernā inuoluta lana per melotida oleo calido tinctā paulatim penetramus, atq; illic lana derelicta ferramentum detrahimus. Tum declināte paßione cerotaria*apponemus, dantes uarium cibum & uinum: ac si humoris fuerit fluor, quem rheumatismum uocāt, eadem adhi-*

[Margin notes: * accessionis; Curatio; μεταςυγκριτικὴ; * in; * non succida; * rosaceum; * sommo; * ἐν; * liquoris; * apponimus]

bemus quæ initio doloris adhibenda probauimus. Dehinc eorum augemus potentiam, ut cauernæ ipsi faciamus infundi collyrium, quod appellamus Diaglauciũ ex uino solutum, uel aceto, uel illud medicamen* quod appellant heren, uel mulsum ex uino factum, quod sit præcoctum in mali punici cortice, cum nardo, uel amygdalis amaris, & aceto, croco, & myrrha, & alumine, uel herbarum succis constrictiuæ uirtutis: tum auriculæ uicinantia circulatim* cataplasmata ex cydonio malo, ac simili medentium uirtute contegemus, uel * medicamen quod appellatur * diaiteo, quod est siccatiuæ uirtutis, uel icesio, aut diadictamno, & his similibus. Dehinc si paßio coegerit, radendum est caput, & constrictiuis cataplasmatibus contegendum. Dandi etiam cibi constrictiui, & lenimenti temporibus, siue dolorum tardantium, siue humorum fluentiũ, resumptiuus adhibẽdus cyclus:* tunc recorporatiuus. Et localiter ipsis cauernis per clysterem * modicum iniicienda, nunc destillatio aquæ cineribus * liquatæ, quam uulgo lixiuium uocant, Græci coniam, nunc sinapi* liquido, atque etiam admixto fico erunt exteriora cataplasmanda, donec rubor maximus fiat, quẽ Græci phœnigmon appellant. * Item eundem immißione medicaminum ex garo confectorum, quod uulgo liquamen appellant, uel his uirtute similium materiarum: tum etiam totius capitis curationem ex illißione aquarum supercadentium, quam Græci cataclysmum appellant. Quibus etiam aurium uicina sunt maxime concuranda. Dehinc * acopibus & dropacis, & ma-

Diaglautium.
Heres medicamen.
* quod appellãt Nerã Hera.
Pastillum eũ describit Paulus. cõstat Aloes, croci, singul. ʒ viij. aluminis Scissilis. ʒ. c. excepti aqua.
Gal. lib. 4. κατὰ τόπους, parabatur olim hoc medicamẽtum è Glaucio, croco, Myrrha, Sarcocolla. Meminit huius remedij Aetius in curatione ædematis.
Lixiuium.
κονία.
φοινιγμός.
* cataplasmate
* medicamine
* Dia iteas. i. ex salice describitur Aetio pag. 834. Icesiũ vero 833. Dictamnũ. 836. * tum * oticum * liquatis * liquefacto ex aceto, vt pag. 325. * Item tentandum
* acopis, & dropacibus

lag

 684

*lagmatibus acrioribus, & aquis naturalibus utendum. Sic enim intardata corporibus emoueri, atque excludi mutatione poterunt * curationis.* *Resumptiua & Recorporatiua

De dolore dentium. Cap. IIII.

*Fiunt dolores dentium nunc omnium, nunc aliquorum, nunc unius, cum sibi uicinantibus gingiuis, ut etiam contumescant, ac sæpe ora faciant subinflari, uel eorum aliquas partes crescente paßione * terebrari. Nam sæpe dentes & gingiuæ computrescunt, corruptis oßibus quibus natura inserti sunt, & recedentibus tumore cogente gingiuis. Sed etiam nũc erit curationis diligentia partienda, ut initio doloris, uel certe si ita paßio recurrendo tardauerit, superpositionis, alia adhibeatur curatio, alia* lenimenti. Quapropter adhuc * recedentibus paßionis motibus, uel in aßperitate superpositionis doloris constitutis, conuenit abstinentia cibi, atque requies corporis, ut initio causæ aqua quæ uirtute constringat collutioni oris adhibenda sit, ut est à plerisq; conscripta decoctio in aqua & uino herbæ syderitis, uel acaciæ, uel leuces, quam etiam polium uocant, aut mandragoræ, sed non sine cautione, ne quid ex ipso liquore transuorent ægrotãtes: item pentaphylli herbæ, aut papaueris, necnõ personatiæ, aut * herba phlomõ in pusca * decocta: uel ex cornu ceruini drachmis quinque, & aceti hemina usq; ad sui medietatẽ decocta, uel de * pinguis cũ aceto decoctæ, aut alterci radices cum uuæ lupinæ succo, & uino sufficienti simul coctæ. Erunt præterea ex his aliqua, * parte in doloribus * constituta, apponenda, uel lenientia, uel simili uirtute * medentium materiarum. Tunc cum dolor uehementescere cœperit, lecto tradendus est æger, atque blando * tempore cale-*

*abscedere suppurare
* lenimento.
* recentibus
* herbæ Phlomi
* decoctæ
* caricæ pingues.
* parti constitutæ
* medentes materiæ
* tepore

* calfaciẽdus, & facientibus * supino capite collocandus, sed paulo prominentius à cætero corpore subleuato. Tum articuli fricatione calefaciendi, atque musculi buccarum lana oleo calido infusa circuntegendi, appositis saccellis ex pollinibus calidis confectis. Tum oris collutio ex oleo adhibenda dulci atq; calido, uel fœnigræci succo, aut alica * ptisana, uel glycyrrhiza, aut lacte cũ melle. Et si nimius fuerit dolor phlebotomia adhibenda. Tũ tertia die quò sanguinis facta detractio est, sorbilibus atque calidis cibis ægri nutriendi, sed plus perungendi. Alia quoque die si dolor * steterit atque durauerit, & officium cessauerit uentris, erit * amouendus ex simplici clystere, & loca in dolore constituta ferro laceranda, appositis cucurbitis secundum buccarum musculos, atque gingiuarum locos. Aliquando etiam ipsæ gingiuæ scarificandæ, uel circunseparandæ à dentibus ferramento, quod pericharactera uocant. Est etiam mitigatiua ex oleo uaporatio, quæ fit ex feruenti oleo quo lanam melotidi inuolutam tingimus, * tunc gingiuis * altrinsecus imponemus, hoc est, interiori atque exteriori parti, & ipsis quoque dentibus, quantum æger ferre feruoris potuerit. Sed prætegenda uicina sunt, lana præmissa, ne facile pustulentur. Alia quoque uaporationum genera quæ sunt à ueteribus tradita erunt adhibenda: ut, thuris granum igne calefactum & tenui linteolo inuolutum dolentibus dentibus apponatur, & ita mordeat ægrotantes, ut ex * ipso uapore resumantur. Item thuris triti puluerem singulatim linteolis pluribus illigamus: tunc eorum singula oleo calido prætincta ægrotantibus offerimus mordenda, dentibus scilicet in dolore constitutis. Aliqui etiam scyllæ paruum modum

Margin notes: * Ptisana; * persliterit; * admouendus Alij. mouendus; περιχαρακτῆς. μηλωτίς.; * & tinctam; * ytrinsecus; * ipsius

aiunt

aiunt oleo concoquendum, quod nos differendum probamus, ac lenitatis tempore adhibendum. Siquidem ob acrimoniam scyllæ recorporatiuam habent uirtutem. Oportet præterea etiam mentum uaporari exterius: & spongiis expreßis ex aliqua coctione laxatiuæ uirtutis ad mitigandam materiam, ex ipsa adhibere fomentum. Tum cerotaria apponenda probamus ex oleo* ciprino, uel irino: item malagmata sensim calefacientia: tunc lauacro, atq; uino, & cibo uario utendum.* Ac si tardi temporis dolor fuerit effectus, ut chronia paßio uideatur, & nunc superpositionibus asperata, nunc lenimentis emollita, oportebit superpositionis tempore in iisdem adiutoriis perseuerare: totum uero corpus resumere, sicut frequenter docuimus: Præterea tempore exercitij erit offerenda cera, quam ægrtantes mordendo dentes exerceant, sicut nuper demonstrauimus de paralysi * scribentes. Vltimo autem tempore, gestatio erit adhibenda & fricatio capitis atque oris, sed ipsius manibus ægrotantis paruißima, plurima uero ex alienis, sed longitudine temporis potius quàm uehementia, ne caput nimietate moueatur. Tunc, ne partes refrigescant, uel impleantur etiam, à plurimis erit corpus confricandum, ut duobus ministris ab humeris latera, & aliis duobus ab inguinibus * curata. Tunc à resumptione, paulo fortius erunt partes recorporatione curandæ, ut post fricationem strigili non obtuso, uel * aspero pannis buccarum musculos usque ad ruborem fricari faciamus, & nunc dropacem illiniri* tunc etiam ipsos dentes atq; gingiuas uehementius fricari, dantes præterea iugiter oleum calidum sorbendum, atque continendum, & despuendum, item aquam frigidam. Tum*

* ex ipsis
* cyprino
* At
* pag. 328.
* crura
* asperis
* nunc

interpositis duobus uel tribus diebus, ex humore in quo fuerit * decocta mali punici cortex, adhibemus oris collutionem, uel in quo sit prætincta ignita galla, uel ex aquis sua * uirtute medentibus. Item dentium confricamentis utendum, quæ constringere, atq; fortificare ualeant, sicuti libris medicaminum ordinauimus.

* decoctus

*ut aluminosis & salsis

Libri medicaminum Cælij.

Vomitus uero post cibum factus omnibus est contrarius, & maxime in ista constitutis paßione: nec aliter Venus obesse probatur, & uinolentia. Multi autem ueterum medicorum acceßionis tempore ea medicamina adhibenda iusserunt, quæ * anodyna Græci uocauerũt, nos indoloria dicere poterimus, quæ aiunt nocturno tempore adhibenda, profecto sensum, non dolorem aufrentia. Adhibent etiam fumigationem dentibus, ut bitumen cum simili pondere myrrhæ, uino conspersæ, mollibus prunis * impositæ, iubentes ore aperto ægrotantẽ fumum accipere, cum fuerit melius hæc propter inflationẽ capitis prohibere, & offerre mulsum calidum, uel quenquam mitigatiuum liquorem continendum, uel, ut aiunt, carbonibus infundendum, ut exinde exhalatione facta solatium capiant ægrotantes. Item iubent circundandos atque inuoluendos dentes ex opio, galbano, pipere, uel lasere, & peucedano, & herba quam tithymalon uocant. Hæc quidem etiã corruptis dentibus adhibenda probauerunt, necnon tenue linteolum apponendum, prælinitũ oleo cocto uel sale, & cedria, uel ex croco, atq; pipere longo, & rosa recenti, & iride illyrica, galbano, cocco cnidio, styrace, nitro, cum melle medicamine confecto: quæ omnia ob acrimoniam lenimenti tempore locum * potuerint inuenire, quanquam sit etiam fugienda satietas medicaminum plurima. Omitto quod tithymali succus appo

*Narcotica intelligit.

Medicamina indoloria ἀνώδυνα.

*impositum

*poterunt

appositus dentes infringit: non aliter etiam ferrei * altheres exhibiti, * qui dentium dolores mitigent locorum mortem faciunt, & ipsorum dentium laxitatem, qui aiunt ungendas gingiuas accessionis tempore amurca: * cum simili modo infecta lana ex oleo ueteri & myrrha, cum uino & oleo resoluta, atque * crassitudine mellis deducta, cum secundum methodon aliud sit tempus medicaminum lacessentium. Alij præsente dolore in * contraria partis auricula aiunt balsami succum mittẽdum: * cum succis supradictis simili modo uel folio. Hijs omnibus resolutis, uel oleo decoctis, aut in quo decocta sint ederæ nigræ folia decem, & squyllæ medium, in oliuæ magnitudinẽ, spe auocandæ materiæ * deprauati, uel maioris doloris illati causam * anteriorem auocantes, obscurantésque auocatis sensibus * ægrotantes. Alij eius partis, quæ dentis dolorem sustinet, nari, ederæ succũ * infundentes, cum olei parte dimidia, ex ferramento quod rinenchyton uocant: Adhibent etiam sternutamenta, & apophlegmatismos, & * odoris medicamina, quæ iugiter aiunt apponenda, & * sint uirtutis lacessentis, quæ stomatica uocant: quorum singula, tanquam recorporatiua, non mitigatiua, in lenimento adhibere probamus. Alij statim ad auferendos dentes dolore pulsatos accurrunt, nescij quoniam detractio amißio partis est, non sanatio. Quapropter sicut alias quoque partes in tumore constitutas non detractione, sed mitigatione curamus, sic etiam dentes curandos accipimus. Etenim si quisquam dentium fuerit excesus, exigit primo mitigationem, tum sui detractionem faciendam. Quippe cum non sit à periculo remotum doloris

Ἀλθῆρες ferreici
* Perichăracteres.
* Locorum uero mortem faciunt, & dentium laxitatẽ, qui ut dentium dolorem mitigent, aiunt
* aut
* in crassitudinem
* contrariæ
* aut siccis supradictis omnibus utendum, simili modo resolutis, uel oleo decoctis, in quo etiam decocta
* decepti, &
* interiorem euocantes
* ægrotantem
* infundunt
Instrumentũ
* oris
ῥινέγχυτον.
ἀποφλεγματισμός.
* sunt

tempore dẽtes auferre, & maxime integros, hoc est, qui non fuerint exesi, uel corrupti, aut mobiles. Consensus etenim superiorum *partium necessariò sequitur & musculorum, & oculorum. Herophilus denique & Heraclides Tarentinus mori quosdam detractione dentis memorauerunt. Nam Erasistratus plumbeum inquit * odontagogum, quod nos dentiducum dicere poterimus, apud * Delphum in Apollinis templo ostentationis causa propositum, quo demonstratur, oportere eos dẽtes auferri, qui sint faciles, uel mobilitate laxati, uel quibus sufficiat plumbei ferramenti conamen ad summum. Sic autem putant, quod si omnis dens dolore uexatus, & qui * necet sanos, est detrahendus, * oportet etiam omnes auferri, si omnes fuerint dolore possessi. Quomodo autem sint auferendi dentes exesi uel moti, nisi seruari potuerint, libris medicinalium Responsionum docuimus. Ac si aliquando ex humore gingiuarum uisi fuerint commoueri, oportet constrictiuis uti collutionibus, quarum* materiæ ex parte superius diximus. Adhibendum etiam oleum lentiscinum, & * aquas cœlestes, & lac asininũ: est enim densabile: item decoctio mali punici, uel gallæ, aut acatiæ, aut rosæ, aut murtæ nigræ, aut mali cydonij, uel platani baccæ. Vngendæ præterea gingiuæ medicamine, quod appellamus * diamaron. * Item * diaporos & Diaroos, & Diomphacion, & * œnanthio. Item si quædam emerserit gingiuarum sanguinatio, corallij tusi puluis cretus intus ponendus, & alumen cum melle. Item eruca cum aceto apponenda. Sed hæc sunt primo coquenda iugi motu uersata.

*capitis & cerebri
Erophilus.
Heraclides Tarentinus
Erasistratus.
ὀδονταγωγόν.
*Græcorũ quidam vocãt & ὀδοντάγραν
Dentiducum plumbeum.
*Delphos
* nocet sanis
* oporteat
* materiam
* aquæ
* Diamoron. describit Paulus.
* Apud Gal. κ. τόπους. pag. 715. duæ sunt descriptiones Medicamenti è fructibus.
* Diaopωron: ut. c. 2. l. 3. tale fuerit Electuarium de fructibus Mesues: aut trochiscus Ramich.
oenanthinum
* oenanthinũ unguentum Diosco. describit.

De

De apprehensione, siue oppressione, quam Græci Catalepsin appellant. Cap. V.

Κατάληψις.

HAnc paßionem ueteres tanquam ſpecialem, uel propriã tradiderunt, quaſi nullo ex genere uenientem, ut Chryſippus memorat: * quod de ipſa Niceratus conſcripſit librum, probans ſcilicet etiam ueteribus medicis cognitam, quod nos confirmamus. Sed quia nunc tarda, nunc celer à methodicis adprobatur, quanquam ſit à nobis celerum paßionum libris pleniſſime * tradita, etiam nunc erit ordinanda. Quippe ſæpe in tardum * ueniens motum, & propterea chronia nuncupanda. Sequitur autem patientes febricula, & uocis amputatio cum oculis patentibus, atque impalpebratione, difficilior eo tempore quo ſtatum ſumpſerit acceßio: & * omnis immobilitas, cum palpebrarum * impoßibili atque horrenti poſitione, quæ * declinatione facta aliqua ex parte accipiat motum. Etenim admota manu ac digitis, * circuntractis oculis * tenus palpebra * recognoſcitur ægrotantis, atque * obtutu inter nota translationem manus in quãlibet partem * declinata ſequetur conuerſo ſcilicet uultu. Dehinc inclamati oculos intendunt, lachrymantes ſine ulla reſponſione: & ſi odoramenta iucunda fuerint admota, * declinatione quadam moueri intelliguntur, frequenter adducentes ſpiritum, hauriendæ exhalationis cauſa. At ſi tetra odoramẽta fuerint admota, recuſare uidẽtur ac fugere. Item dulcia atque amara ori admota, labijs uel linguæ illita, ſentiunt: non aliter ſi ulla fuerint punctione pulſati: * ex noſtro officio tentam manum * ſuo replicant, uel colligunt. Item laceßiti collugent, ingemunt, atteſtante uultus rubore, cum pul-

Chryſippus. Niceratus. *ſed Cælij libri celerũ paßionum *cap. 10. li. 2. *venit *luminum *immobili atque herenti *paroxiſmi *circumtactis *tenſa *recolligitur *obtutus inter motæ *inclinantis ſequitur *delectatione *& *ſubitò

ſu magno, ex uehementibus atque fortioribus ſaltibus confecto. In declinatione uerò plurimus ſæpe ſudor ſequitur, ac feruens, & in dimißione limpidæ ſynceritati proximi efficiuntur. At rurſum in acceſſionem ſi redeunt ægrotantes, peiorante paßione plurimus feruor accedit cutis, & ſpiratio celerrima, quam Græci tachypnœan uocant, oculorum conuerſio, manuum contractio, ſudoris ignei defluxio, maculis emergentibus in thoracem atque uultum, & primo * rotundus in * ſimilitudine ulcerum, quæ * iontus appellant. Ab apoplecticis hæc diſcernitur paßio, quod in ipſis paruus atque creber pulſus inueniatur, & non ut in catalepticis maior atque percuſſibilis, & neque iucundum, ſiue tetrum odorem accipiant, neque dulcia & amara ſapiant: Item ab ijs qui ex ſtomachi paßione obmuteſcunt. Siquidem in his rurſum paruus atque imbecillis pulſus inuenitur, atteſtante ſingultu, cum manifeſto tumore in ſtomacho apparente. Hæc eſt diſcretio ſimilium paßionum, ſed ei curatio adhibenda eſt, quæ epilepticis dicta eſt.

Ταχύπνοια.

* rotundis
* ſimilitudinē
* iouthous

De vocis amputatione, quam Græci phones apocopen vocant. Cap. VI.

φωνῆς ἀποκοπή.

VOcis amputatio fit ex clamore nimio, aut frigore, aut ardore, ſiue uſtura, faucibus aſperatis, uel etiam tumore nimio. Fit autem obtuſio, ſonitu emiſſæ per ſpiritum uocis * hirta, uel aſpirationis tractu grauata * locutio. Recenti denique paſſioni, atque eius initio conuenit adhibita requies, cum abſtinentia cibi: & ſpongiarum cũ aqua frigida expreſſarũ admotio gutturi per ambitum faucium, quē anthereona uocant. Ac ſi paßio uehementeſcere cœperit, ut maiora depo

* hirto, rauco, aſpero.
* locutione

*deposcat adiutoria, adhibēda phlebotomia. Tunc sorbilibus cibis nutriendi, adhibitis etiam gargarismis ex oleo dulci atque calido, siue calida * ex oleo: uel aqua mulsa: aut decoctione uuarum, cantabri, ficuum pinguium, palmularum, glycyrrhizæ, necnon etiam succo alicæ, uel * ptisanæ, ut ex eorum uaporatione, siue exhalatione accensum spiritum rapiant ægrotantes. Tum etiam spongiarum adhibenda uaporatio, atque usus electariorum ex melle decocto, & * nucleis, & lini semine, & ouorum uitellis, & * draganto mulso * & uino præmollito. Dehinc sorbili ex amygdalis medicamine utendum. In declinatione uerò lauacro, atque uario cibo, & uino, deambulatione, uel gestatione. Ac si querela tardauerit egrotantium, erit in lenimento adhibenda drymyphagia, dropacismus, defricatio: tum etiam uomitus ex radicibus, atque uaria gestatio, & uocis exercitatio, quod Græci anaphonesin uocant, adhibito præceptore, sicuti iam * dudum docuimus, temporum ordine seruato. Adhibenda etiam & arteriaca medicamina, & quæ partes in paßione constitutas exerceant, à Græcis * amyctica appellata. Quorum compositionem libris Medicaminum conscriptam dedimus.*

* & | * ptissana | * nucis Pineæ fructu | * tragacantho | * ex | ἀναφώνησιν. | * pag. 304. | Medicamina ἀρτηριακά. | * Bechica vocamus. Ea tußim mouẽt, & humorũ in pectus labentiũ, vel lapsorum expulsionẽ per tußim irritãt, & adiuuant. ἀμυκτικά. | Libri medicaminum Cælij.

De influxione, quam Græci catarrhon vocant. Cap. VII.

Fit influxio nunc ad nares, quæ appellatur coryza: nunc ad fauces, quæ appellatur branchos: nunc ad thoracem uel pulmonem, quæ appellatur ptysis. Sequitur autem eos qui coryza uexantur, grauedo narium & frontis, cōstrictio fluorũ oris: emũctio humoris: tenuißimo primò, tum craßi atque uiridis: sternutatio iugis, cum lachrymatione oculorũ, acrioris qualitatis

κατάῤῥυς. | κορύζα. | βράγχος. | πτύσις.

litatis uel mordentis. Aliquando etiam tußiculæ* impar atque obtuſa apprehenſio. Item conſenſus* ſeßionis oculorum, cum capitis atque uultus inflatione. Eos autem qui faucium influxione uexantur, quod Græci branchos, nos raucitatem uocamus, ſequitur pruritus quidam ſecundum fauces, atque titillatus, uox obtuſa & grauis, & impedita locutio, ut ſe præfocari ſentiant ægrotantes. Aliquando etiam tußicula, & tranſuoratio difficilis. At ſi ad pulmones fuerit facta defluxio, thoracis grauedo ſequitur, & tußicula uehemens, cum ſputis ſpumoſis, atque craſſioribus, tum ſanioſis, atteſtante difficultate ſpiritus; quam Græci dyſpnœan uocant. Aliquando etiam febricula, quæ noctis initio ſumit exordium, cum uocis obtuſione, & uomitu cibi. Sed hæc paßio à peripleumonia diſcernitur. Siquidem* ſit una ex tardis paßionibus, & neque celeri atque acuta febricula corpus afficit. Item * diſcernitur à rheumatiſmo thoracis, ſiue influxione, quod cæteris communibus ſignis ſequentibus dolor etiam ineſſe uideatur in ea parte thoracis quæ * pati perſpicitur. Sunt autem cauſſæ antecedentes, ex quibus influxiones ſupradictæ naſcũtur, ut ſæpe probatur* perfricatio profunda, uel extenſio uomitus. Veterum igitur methodicorum alij ſtricturã hanc paßionẽ uocauerunt, uelut expreßis humoribus, atq; coactis, in alia * uenire loca eam fieri aſſerentes: Alij ſolutionẽ, ut Theſſalus manifeſtat, atq; eius * deceſſores, ut Themiſon. Mnaſeas uero & Soranus, cuius etiã nos amamus iudicium, * cõplexam inquiunt eſſe paßionẽ, nunc ſtrictura ſuperante, nũc ſolutione. Etenim conſtrictio atque dolor accidentia ſunt ſtricturæ, quæ Græci ſymptomata uocant. Multorũ uero liqui

*impetus, aut
* receßionis
δύσπνοια.
περιπλευμονία.
* eſt
* Peripneumonia. ſub.
ῥευματισμός.
* in Peripneumonia uero nullus dolor ſentiatur.
* perfrictio
* uenientibus
Theſſalus
* qui ætate illũ præceſſerunt.
Themiſon.
Mnaſeas.
Soranus.
* complicatam
συμπτώματα.

 684

liquidorum egestio solutionis est signum. Quapropter obtinente strictura, conuenit ægrotos iacere loco lucido mediocriter, atque calido, adhita abstinentia usque ad tertium diem, quem Græci diatriton uocant, cum requie corporis, atque animi, appositis lanis limpidis, ac mollibus, oleo dulci atque calido prætinctis, colla* circundãtes, & thoracem: tum oris collutio adhibenda, siue fotus ex aqua calida. In ipsa autem diatrito * perungi ægrotantes oleo calido, atque dulci: fouenda facies ex aqua calida. Cibus dandus sorbilis ex alica uel farre, oleo & anetho, & paruo sale* cõfecto, uel ex melle. aut* alica ex mulso * confecta sorbilis transuoratio, non sine cautione atque coniectura * utriusque paßionis, ne * alteram faciat superiorem. Ac si paßio permanserit, alia die cataplasmata laxatiua adhibemus, iis scilicet partibus quæ fuerint in querela. Tunc cucurbitam infigentes scarificamus, ac deinde spongiis uaporantes loca relaxamus, aut calidis lanis contegimus narium partes: tum gargarismum damus calidum mulsum, aut decoctionem cantabri, & palmularum pinguium, & * noxarum, & glycyrrhizæ, uel eius * succo resoluto ex aliquo liquore laxatiuo. Item electarium damus ex lini seminibus & sesami frixi, acetabulis * singulis, & oui elixi uitello, & nucleis numero uiginti, & amygdalis amaris * expolitis decem * ampli drachma una, * traganti drachma una, passo cretico * demollito, & mellis decocti sufficienti: quod medicamen in auellanæ modum sumptum sub lingua teneant ægrotantes: tum defluens ac * desiccatum sensim atque paulatim transuorent, uel mel oleo concoctum. Multi autem* sub fabam fractam, quod Græci etnos acton uocant, idq; linguæ suppositum*

* *non succidis*
* *cicundando*
* *perungendi*
* *confectus: vt pag. 342.*
* *alicæ*
* *confectæ*
* *stricturæ & solutionis*
* *alterutram*
* *myxarum*
* *succum resolutum*
Electarium.
* *singulorum*
* *expoliatis*
* *amyli*
* *tragacanthi*
* *emollita, & melle decocto*
* *eliquatum*
* *subiiciunt.*

*positum ac defluens transuorant, quo asperitas arteriæ * liniatur, uel ex * amylo, & ex mentha, & amygdalis amaris confectum medicamen, quod habeat palmularum dulcium contritarum drachmas octo, & nucleorum drachmas quatuor, & amygdalæ purgatæ drachmas duas, glycyrrhizæ succi obolum unum, hoc est, drachmæ partem sextam, * dracanti drachmam unam, collectis omnibus atque infusis * ex uino * protropo. Ac si uenter officiũ non agnouerit, simplici uentris laxatiuo utendũ. Et si fuerit caput grauatũ, adhibenda detonsio, appositis deinde laxatiuis medicaminibus. Tunc cibus alternis diebus dãdus. Cùm autem passio mitescere cœperit, danda olera, ut malua, lapathum, atriplex, quã Græci * andraphasin uocant, beta cũ ptisanæ succo, uel alica, aut mulso, & pisces teneri, & uolantũ teneriora. Ipsis etiã locis apponenda cerotaria ex meliloto cocto confecta, uel malagmata simplicia: tum lauacrũ atq; uinum adhibendum. Ac si superans fuerit defluxio, quã Græci rheumatismum uocãt simili abstinentia utendũ est frequẽter. Sed frigido atq; obscuro mediocriter loco ægrotantes iacere iubemus, & * abstinendos à potu, quo sitiendo siccentur: uel adstringentis uini parum dandum, cuius usus cùm fuerit permissus, oris collutio frigida ex aqua, paulatim, atq; parua probatur: tum appositio spongiarum ex aqua frigida expressarum, uel pusca, iisdem partibus quæ fluore uexantur, hoc est thoraci, atque gutturis summitati, quam Græci anthereona uocant, nos rumam, aut lanæ limpidæ infusæ oleo * uiridi conueniunt. Dehinc dabimus ore continendam, uel gargarizandam aquam frigidam, uel puscam, aut succum herbæ * calidaris, quam Græci helxinen uocant, aut plantaginis,*

quam

* leniatur
* amylo
* tragacanthi
* in Vinum protropum.
* πρότροπος, πρόδρομος, οἶνος, πρόχυμα, vinum sponte defluens, antequam vuæ calcentur. Mustũ lixiuium, aut vt lego, musteũ lixiuium Columella vocat. Magna ex parte id olim dulce fuit.
* Andraphaxin
* abstinere
* vel astringentis vini parum dandum, cuius
ἀνθερεῶν.
* τῷ ὠμοτριβεῖ: è virentibus oleis expresso.
* calycularis: vt pag. 369.

*quam iidem arnoglossum uocant, aut uuam lupinam, quam strychnon nominant, aut intybi, aut endiuiæ decoctionem, aut buxi, aut rosarum: item lenticulæ, palmarum thebaicarum, lentisci * uirgultis, aut rubi, * quam bathon appellant, singulis, uel in unum mixtis pro paßionis magnitudine. Aliquando etiam diamoron, siue * diasycaminon, cuius nota compositio, atque Medicaminum libris tradita comprobatur, ex * aliqua supradictorum liquore soluta. Tunc etiam epithemata constrictiua adhibemus, ut est mel decoctum cum alumine schisto, æquis ponderibus: uel aceto, & aloe: aut ex palmulis, & malis cydoniis, & his similibus: item cucurbitam constrictiuam, & electaria, uel catapotia, ut est diacodion simplex, & uinum [a] scielliticum coctum, donec mellis habeat craßitudinem, solum, uel cum melle, admixto etiam cumino: item creticum uinum, uel passum similiter decoctum, aut tyrrhenum, uel protropum, & omne quod adiuncta dulcedine constringit, ut arteriam leniat, atque desiccet humorem: item mel admixto modico cumino concoctum, uel persicæ * lachrymo, uel plantaginis aridæ contusæ, atque cretæ puluere, uel rosarum aridarum, & aluminis. Item trochisci medicaminis * trigoni appellati. Tum cibi ordinandi supradictis iamdudum temporibus conuenientes, sed constrictiuæ qualitatis, ut est oryza, uel alica ex pusca, uel aqua frigida confecta, aut decoctio palmularum thebaicarum: item oua hapala, uel pultes paruißimo atque uiridi oleo confectæ, & oriza, uel milio, aut pulento frixo, aut alica, aut farre, aut ex amylo, uel ex ges * asteros, & melle decocto admixto * quiddam supradictis, quo coagulentur.*

** uirgultorum*
** quem baton*
** Mora Latini vocant, συκάμινα Græci*
** aliquo*
Alumen σχιστόν.
Aliàs, athaloo.
ardens.
Forte, squilliticum.
[a] a Sybeliticũ dulce, & omnis mordacitatis expers, vt & Thereum, & Caryinum, ca. 3. lib. 6. Meth.
** lachryma, gũmi quod ex arbore Persica stillat.*
** Pastillus trigonus à Paulo describitur. Cõstat, seminis apij, & hyoscyami, sing. ʒ. ij. opij ʒ. iiij. anisi ʒ. x. tritis in aqua.*
Medicamen Τρίγωνον.
γῆς ἀστὴρ.
** astere: aster genus terræ Samiæ, crustosæ, & cotis modo prædensæ, * quidem*

*lentur, & uirtutem medendi maiorem sumant. Item thebanarum palmularum decoctarum admixtione in pulmentis uti possumus, uel ex aridis palmulis pane confecto, & oleo uiridi, atque * rore syriaco, uel aceto, & galla. Ipsa quoque pulmenta, aut cibos aridos dare debemus: tum hapala oua, uel lac, decocta cum amylo ad modum cotylæ unius, uel duarum, quod est pondus unciarum decem, uel uiginti. Dehinc danda olera cõstringentia, ut intyba, plantago, cauliculi: sed hæc omnia cocta, atque aceto condita: tum pisces durioris corporis, atque uolantia non pinguia, * sed magis torrida, uel ex aceto & aqua cocta. Tunc declinante paßione uinum dandum est asperioris naturæ. Dehinc adhibenda gestatio prætecto ore, quo spiratio nulla tangatur iniuria: dehinc lauacro utendum. Ac si paßio tardauerit, superpositionibus ac lenimentis uariata, erit in lenimento adhibenda deambulatio, & uocis exercitium mite: tum leuis unctio, ac defricatio, & cibi ex media materia dandi, scilicet pro qualitate paßionis, solutione aut strictura obtinente, qui erunt quodam profectu augendi, au minuendi, per regulam cycli, usque ad uolantum, atque agrestium, & porcinæ carnis percoctam partem tertiam: sicq; panem ante pulmenti oblationem, si obtinens fuerit fluor, cum aqua dabimus: etiam * uuarum fabrilium, uel pensilium siccatarum acinos, uel intybi thyrsum aceto prætinctum, adhibito lauacro longo dierum interuallo, tum drimyphagia. Dandum etiam * lasar cum aceto atque * liquamine: ac deinde locis patientibus adhibẽdæ cucurbitæ * recorporatiuæ, quas Græci metasyncriticas uocãt, & maximè anthereoni, hoc est thoraci, uel gutturis circulo, quam rumam uocamus:*

* Rhoe: vt infrà cap. 13.

Oua ἁπαλά.

* ☞ magis tosta

* fumi vapore siccatarum, cap. 5. lib. 4.

* laser

* Garo, pag. 237.

* quales sint vide pag. 324.

otico clystere, quem nos articularem dicere poterimus, tenui* exabilisco formatum, quo poßit cauernã, inuadere* directum catathere. Tunc cucurbitas prædictis adhibemus locis, atq; uaporationibus & cataplasmatibus eas partes, cum podice & * ueretris uicinis releuamus. Si stomachus fuerit paralysi uitiatus omnia sorbilia dabimus, quo facilius transuorentur. Ac si ea quæ sumuntur aliqua ex parte substiterint impedito meatu, ægrotantium manus in aquam calidã mittemus, uel parua uascula aqua calida plena tenenda offeremus: tũ stomacho leuem cucurbitã infigemus sub ea parte quæ premi uel impediri uidetur, atq; ita sensim, uel paulatim eam* detrahimus, quô stomachi partes deferendo accipere,* uel transire faciamus illata, uel uacuum officium in memoriam reducamus: ac si uomitus irruerit, paralysi facta ore aperto nihil dentibus interponimus: Si uero* conductis, immittimus ceram, uel tabellam alearem, aut ferulæam, & ductu contrario fasciolæ corrigere tentamus deprauata, declinante paßione. Etenim ante id tempus difficiles in consensu partes esse perspiciũtur, & propterea quasi satio potius quàm effectus sequitur. Vtimur præterea eodem tempore etiam cerotariis * qualibet paralysi uitiata: & primo simplicibus, ut ex cera & oleo pingui, uel * sabina, & * squinanto, admixta hibisci decoctione, uel fœnigræci semine contuso, atq; trito: tum ex oleo ueteri, & resina terebinthina: adhibemus etiam embasin ex oleo calido: tum calida & * oleum: cibum dantes diurnis diebus ex oleribus non acrioribus, atq; piscibus petrensibus, & uolantum paruioribus. Vtimur etiam acopis, ut est diasamsucum, & diamelilotum, uel omnibus quæ ex adipibus conficiũtur,

Ωτικὸς κλυστήρ.

* Aliꝗ: tubulo forato

* ex Hibisco formato, directus catheteris modo. Tum

* ueretro uicino

* detrahemus

* & per eas transire

* conclusio conductum os est,

* in qualibet parte

* Sabino: Schœnanto, Aliꝗ Sabino, & antiquo

ἐμβάσει.

* oleo:

ἄκοπα.

& medullis,& irino oleo,uel malabatrino,& chirino,& his similibus,& malagmatibus talibus,ex quibus est diachylon,atq; mnaseum,& diamelilotum,& *meline simplex. Tum gestatione corpus mouemus pro uirium modo,sertoria sella,siue cathedra tum longiore uehiculo manibus acto, dehinc animalibus. Sic enim consensu persuasæ altiores in corpore materiæ ad exteriora cõcurrunt,cũ in embasi ex oleo fuerint constitutæ, motus beneficio prælaxato ægrotante. Dehinc lauacrum adhibemus, atq; uinum paruum,& cõsequenter singula, quæ paßione fuerint uitiata,suo officio exercemus:explorantes etiam,uel intuentes si quid aliud in corpore paßionis occurrerit,ex quo paralysis uidetur effecta,ut hoc quoq; destruamus: non *hac quidem quod antecedens causa esse uideatur,sed quo etiam eandem ipsam paßionem necessariò intelligamus. Quapropter si uulneratio ei fuerit * congrua, gerere debemus, sicut in Chirurgumenis, uel Responsionum libris demonstrauimus: Reminiscentes, siquidem ex uulneribus facta paralysis sit ac diuisura partium quod necdum proprio nomine uocabulũ teneat, sed appellari claudicatio uel tardatio*possunt,siue alienatio. Si ergo cicatrix fuerit clausa, hanc mollire tẽtabimus:itẽ si spinæ cõtortio uel cõuersio ex aliqua causa effecta,hanc corrigemus:itẽ si febricula,aut nimia capitis paßio quã cephalæan uocãt,aut epilepsia, ex*iisdẽ eas quoq; destruemus:item si euersio,uel inclinatio fuerit matricis, eidem consequẽter ordinata adhibebimus, sicut muliebriũ paßionum libris docuimus: sin uero articuli fuerit eiectio,quanquam longi temporis,eum*recolamus: item si quis humoris fluor per quodlibet * officium naturale ultra modum fuerit dimissus

* melinum Serapionis, Pasionis, Andromachi describit Aetius.

* ob hoc

* coniuncta Libri Cælij χειρουργούμενοι.

* poßit,

* iisdem

Libri Cælij de muliebribus paßionibus

* relocamus

* Alij orificiũ

dimissus, cataplasmata constrictiua probamus, ut ex palmulis thebaicis malis citoniis, acacia, hypocistide, alumine, & his similibus, apponetes etiam emplastrorum ea quae constrictiuae uirtutis à Graecis enaema appellata sunt uel si qua ualent concludere atque siccare fluentia, ut sunt uulnerum medicamina quae appellãtur* melana: tunc similiter ut in epilepsia aegros resumemus: ac si paßio permanserit,* cyclo ductu resumptionis regula dirigemus per uariam gestationem, deambulationem, uocis exercitium, lectionem, unctionẽ, lauacra. Tum post haec omnia partium adhibemus fricationem, dantes uarium cibum atque uinum, iuxta praescriptam disciplinam omnia augentes atque minuentes: & nunc usque ad piscium qualitatem ordinamus cyclum, nunc usque ad uolantum, * tunc etiam agrestium, ultimo porcinae carnis, sicut superius De capitis curatione scribentes docuimus. Dehinc adhibemus etiam metasyncriticos cyclos, & primo* partiles, tum perfectos, nisi ex initio uires aegrotãtis eos perferre non ualuerint. Deniq; nũc drimyphagia utimur attẽdente cibi paruitate, nũc uomitum prouocamus drimyphagian linquentes, & caeteras quoq; cycli regulas cõplemus, & nũc* uomitus adiungẽtes drimyphagiã. Ipsum quoq; uomitum primo* ieiunum probamus, tũ ex radicibus, uel his similibus qualitate materiis. Atq; ita post frequentem radicũ uomitum hellebo ro utemur. primo * radicibus* inserto, uel aceto infuso. Quod detracto radices immissae concisae ipso

Emplastra ἔναιμα.
Medicamina μέλανα.
* Barbara enhaema significat, sic uocata, quod magna ex parte Asphalto & pice constant. Nigrorũ multas descriptiones Aetius tradit.
* cyclico
* tum
* ex parte, vt pag. 279. vel partiliter, vt pag. 276. adhibitos,
* vomitui adiũgimus
* supra pag. 305.
* Vtendi modus est Aetio.

Radicularum veratri. ℥.vj. inseruntur Rhaphano, prius arundine compuncto. Post integram noctem Veratri festucae eximuntur. Rhaphanus concisa, & in oxymelitem acerata comestur, oxymelique inter edendum paulatim bibitur.
** inserto mulso ex aceto infusis.*

*cum liquore ſorbentur. Vtimur etiam localibus adiutoriis in his partibus quæ ſunt paralyſi uitiatæ, ut dropace primo ſimplici,*tunc compoſito, quem Græci pharmacoden uocauerunt. Pſilotro quoq; , & cucurbitis recorporatiuis multa cum flamma admonitis, atq; uiolenter remotis, aut* circuntractis, *nunc ex ſuperioribus ad inferiora. Etenim ſpiritus*iandudum motu uacuatus ex alto adducitur, & quadam prouocatione excitus, & accurrens, ſua cubilia cognoſcit, *ſingularum uiarum motus inuadens, paßionis deturbato langore, Hoc igitur facere tentabimus multis cucurbitis per ſpinam, recto ſcilicet ordine poſt inuicem adfigentes, atq; ſufficiens tempus adductioni largientes, primoq; primarum faciemus detractionem: tum ſequentium, quo*ſibi adductum ſpiritum tradunt, atq; inſolitos prouocēt motus:*atq; uerſo ordine inferiores primo affigētes, eaſdē detrahemus primo. Poſt cucurbitationem atq; dropacis uſum, puluere nitri partes aſpergi facimus, & fricari: uel ſinapi, uel ex utroque. Tunc etiam iis pulueribus quæ ſunt ex calce uiua, * fecla, pumice, pipere, pyretro, & his ſimilibus uirtute rebus. Ordinamus etiam unctiones geſtationes uarias, acopa quæ mordicatione quadam corpus afficiant, uel accendant, & emolliant: ut ſunt ea quæ conficiuntur ex oleo ſicyonio, * ſyriaco, caſtoreo, aphronitro, ſulphure uiuo, agreſti cucumere, ammoniaci gutta, *ſquilla, quā uulgo* uulum plurioſum uocant, urticæ ſemine, pyretro, pipere, helleboro* albo, nigella, galbano, iri illyrica* lemnida carie, & his ſimilibus. Non aliter etiā malagmata ſunt adhibenda, quæ corpus ualeat papulare laceſſendo, ut ſunt ex flore ſalis, uel ex nitro, & illud quod*nileos, appellatur, uel*

Δρώπαξ. φαρμακώδης. ψίλωθρον.
* tum vel: vt ſupra pag. 305 dropace, primo communi, tum
* detractis
* in hoc morbo
* membro iandudum motu vacuo
* ſingulas vias
* membris
* conuerſo vero ordine
* fece vina uſta: Gal. libr. 1. κατὰ τόπους paulo lib. 7.
* Elæomeli intelligit memoratum à Plin. capit. 7. lib. 15. & cap. 4. lib. 23.
* Scylla
* Bulbum furioſum.
* alcionio
* lemniſtide, ſeu Adarce.
* niles

Diad

Diadaphnidō uel Apollophanis, & * caphysophōtos: quorum cōpositiones Responsionū tradidimus libris, pro modo magnitudinis paßionū adhibendas, atq; leni imentorū, alias augētes, alias indulgentes. Ordinamus etiā sole corpus torrendū, uel paroptesin ex carl onibus: aut parietibus calefactis, uel pauimēta, itē lapidibus ac testis: * hoc faciūt. Etiā ceremota sub sole ignita: uel * terga præūcta simili modo calefacta, quæ substrata accipiūt ægrotātes uolutatione quadā conuertendos, ac defricādos, & mutādos: qua in re etiā loca quæ deseruerint * repetenda, ut ueniant feruentiora: quippe cum naturaliter tergora oleo ac sole facile feruescant. Vtemur etiam ob similē corporis curationē, quā Græci phœnigmon uocant, harena littori uicina, quæ sit sole ignita, ut * circūtecta gremio foueat ægrotantem: tum etiam fomentationibus ex aqua salsa, uel marina, aut decoctione baccarū lauri, uel omniū quæ ita corpus afficiunt. Manēte paßione etiam cataplasma ex sinapi adhibemus, uel contusa atque liquata ferulagine, quam Græci Thapsian uocant, corpus ungemus usque ad cutis ruborem, atque mediocrem partiū inflationem. Etenim uulnerari, siue uexari quosdā ex istius herbæ usu immoderationis est uitium, tanquā sinapismi usu immodico. Generaliter autē similiter medentur etiā uaporationes ex saccellis sale torrido repletis, atque in lauacro * igneo usus flabrorum. Ordinamus etiam si quid * partialiter loco patienti poterit adhiberi, ut capiti paßione uexato rasionem capillorum, nunc pro capillatura, nunc contra * capillaturam. In mulieribus uero, quæ id fieri non facile permittunt, denso pectine * exerceri capillos imperamus, supradicta scilicet * diuersitate, & cum uehementi co-

* Ctesiphōtis. hæc quatuor Malagmata describuntur à Celso Aetius describit Emplè Sale

*quod & quidam

* quadrupedū coria

*oleo. redungēda

φοινιγμός.

* circumiecta.

* ligneo usus accensorū carbonum.

*partiliter: ut pag. 276

* sic supra pag. 255.

* exercere supra pag. 279 decurrere.

*pro capillatura & cōtra capillaturam.

*natu: atque primo, aliorum manu, & raro pectine: tum magis denso, & ægrotantis manu. At si odorandi officium fuerit paralysi uitiatum, erunt adhibenda acriora odoramenta, ut ex aceto & sale, aut adiuncto * origono in aceto extincto, quo ex eo acriorem * profecto exhalationem naribus sapiant ægrotantes: aut etiam sinapi, uel castoreo ex aceto soluto, per interualla, uel * lasare, quod Græci opon cyrenaicum uocant. Sed hæc erunt naribus quoque immittenda, uel sinapi cum aceto, donec * prouocentur iubemus eos uolenter emungere. Probamus denique betæ nigræ, uel cyclamini herbæ * succum cochlear plenum naribus infundendum, * utentes ptarmicis uehementioribus, quæ nos sternutamenta uocamus, ex pipere, helleboro, castoreo, * astrutio, & horum similibus. Post sternutationem uero magis odoramenta utenda probamus. Hæc enim uehementius odorationis mouẽt officium, & solas capitis partes in paßione constitutas quadam mutatione reformãt. * Ac si lingua fuerit paralysi uitiata, uel transuoratianis partes, aridum sinapi dabimus masticãdum ante lauacrum. Tum aqua callidas colluere præcipimus. Aliquando etiam liquefactum sinapi ex aceto sorbere ægrotantem imperamus, & gargarizare. Hoc quidem etiam de similibus liquoribus faciemus, ut ex fico, * hyssopo, draganto, origono, thymo, pipere, pyretro, staphisagria, hæc etiam masticanda dabimus ipsam quoque linguam * lasare fricantes ex aqua soluto. Tum etiam cornu cucurbitæ in modum adhibemus, adducit enim nõ aliter quàm hæc, spiritum, & insolitas prouocat uias, quæ sunt ex antecedentibus medicaminibus præpurgatæ. * Item stomacho patiente atque uentre, magis frequen*

** origano aceto intincto*
** profectam*
** lascre ὀπὸς κυρηναϊκός.*
** prouocemus eos vel nolẽtes*
** succi*
** vtendũ etiã πταρμικά.*
** nasturtio*
** At*
** hyssope, Tragorigano, origano.*
** lascre*
** At*

quentabimus drimyphagian: dantes etiam* lasar cum *laser
aceto, ex quibus panis erit madidandus, adiuncto quo- * At
libet pulmento.* Ac si podex fuerit paralysi uitiatus,
aut eius uicina, acriora facimus uel mordicantia* iniji- *indenda βάλανοι
ci collyria, quæ Græci balanos uocant: uel sinapi plu
rimum fico admixto, atque in collyrium collectum,
longitudine aptum partibus, inijcimus: & ea quæ in
alijs ordinauimus fomenta, tum pro encathismatibus
adhibemus: uel per clysterē inijcimus aliqua ex acrio- Garum.
ribus, ut aquam salsam, uel marinam, uel garum, quod *Scombro: ex
appellamus liquamen ex pisce* siluro confectum, & Pli.ca.8.li.31.
si qua fuerint similis uirtutis: Quorum omnium dex-
teros usus, atque confectionis genus, & adhi-
bendi rationem libro Adiutoriorum specialium do-
cuimus. Oportet præterea singulas partes in paf-
sione constitutas, suis ac naturalibus motibus ad-
monere, ut supercilium, leuando, ac deponendo:
palpebram, concludendo ac * distinguendo: linguam, * discludendo
producendo, atque conducendo. Hæc sunt ægrotan-
tibus imperanda. Hortandi etiam locutionem ten-
tare, quod si minime facere potuerint, ex omni par
te officio linguæ cessante, erunt suadendi, ut a-
nimo concepta uoluant quæ proferre non possunt.
Sæpe enim quæ loqui uolentes mente perceperint, in
alto formans spiritus, accepto motu * rumpit in uo- *erumpit
cem: Vel certe docendi sunt unius exprimendæ li-
teræ curam suscipere, ut intra se exercendo manife-
stius probent, & magis ex uocalibus, ne difficulta-
te sonitus multarum literarum, uocis organa conclu-
dantur potius quàm referentur: ac tum cum implere λέξεις.
ualuerint, dabimus lexes, atq; nomina, quæ sint ex mul
tis uocalibus cōscripta, ut est Paean, & his similia: Sic

etiam numeros dabimus: & ex his exclamare prouocabimus ægrotantes: ac deinde lectionem offeremus, uel disputationem. Hæc adhibenda sunt, etiam si buccarum partes circa labiorum confinia, quem Græci chalinon uocant, fuerint in paßione constitutæ. * Dandum etiam mastiche masticanda: uel cera indulgentior mordenda: tum ferulæ particula: & per profectum, tiliæ tabella. Plus enim illorum singula quodam cũ certamine partes faciunt exerceri. Tunc danda etiam frangẽda arida fabarum grana: uel amygdala molliora: ac nuces, auellanæ primo, tum etiam * glandes, paulatim aucto numero quantitatis. Ac si digiti fuerint in paßione constituti, erunt commouendi oblatione ceræ * emollientis, & malagmatum suprascriptorum, quo non solum motu, sed etiam tactu medicamina propria uirtute medentur. Præterea eodem exercitij tẽpore, & in illis quibus totæ manus paralysi fuerint uitiatæ, uel earum quælibet partes, * altheres erunt offerẽdi. Eo enim pondere, pro modo uirium, ægrotantes quodam labore * mortes exercent. Sed erunt a prædictis malãgmatibus * commouẽdi, ut primo * teneant uel baiulent ægrotantes, tum demum ex ipsis * simili ratione * feriendi manus exerceant. At si crura fuerint paralysi uitiata, si fieri poterit, per seipsos, sin minus, aliorum impulsu, extensione atque * conclusione exerceant eas partes, non tamen sine suasione, * qua non solum aliorum motibus exerceãtur, uerum etiã suis ipsi connittantur. Erunt deniq; ob uarietatem motus, artis industria partes commouendæ hoc modo. Iacente

χάλινος. * Danda vide posthac pa. 341 * iuglandes, * emolliẽda ἁλθής. * Halteres, siue Arteres Artemidoro, massæ lapideæ uel plumbeæ, ansa vel manubrio addito, quo commode tractari possint. Gal. lib. 2. tuend. val. hoc pondere utraque summa manu apprehenso, & porrecto, aut in sublime erecto, in eodẽ habitu persistente eo qui tractat, musculis & neruis robur comparari ait. Quidã & sublatos rotabãt. Mart. Halteres agili rotat lacerto. Halteras manipulos autor vocat. Vide lib. 5. capit. 2.

* motus exercentur * commouendi * sustineant * familiari * ferenda * conductione, * quo

*ægroto,cruribus * imposita fasciola: & superpenden ti rotulæ,quam Græci trochilion appellant, alter ex finibus fasciolæ* inserendum:* hinc tenendũ dare: nũc ministro,nunc ægrotanti demonstrato motu,ac partili,qui nunc adducta fasciola subleuet crura,nunc* indulta deponat. Sed cum non solum leuare ac deponere uoluerimus,sed etiam extendere,aut inflectere partes paralysi uitiatas,duæ erunt fasciolæ imponẽdæ: altera genibus,altera talis: tum per supradictam rotulã traijciendæ, & apprehensis initijs similiter offerẽdæ *patientibus ministris,ut uicißim ducant,quo, ea quæ genu continet,adducta, & ea quæ talum continet indulgẽte,hoc motu crura flectãtur: Rursum talari adducta,& indulta ea quæ genu cõtinet,cruris fiat extẽsio. Ac si sedere potuerit ægrotans, erit fasciolæ medietas pedibus submittenda,cuius* initia eidem* tradita,cogatur labore proprio per seipsum adducẽdo atq; indulgẽdo suis cruribus motum præstare. Simili etiam modo manus in paßione constitutæ moueri posse noscuntur,ut altera fasciola iubeat* quam oportet* arteriam articulis digitorum uicinam,quam Græci carpõ uocant,altera cubitum circundari. * Præmotis igitur, uel exercitis,ut supradictum est consilium dabimus,ut sella tonsoria sedeant ægrotantes,quæ sit obliquis* anconibus fabricata,quibus incũbentes sese leuare nitantur: & tum fulciti ex utroq; alarum latere ministrorum officio deambulationẽ tentent,uel incũbentes baculo, aut uehiculo manibus acto,quod infantibus sæpe motũ discẽtibus fabricatur,sed magnitudine tamen ægrotantibus coæquandum id est. Dehinc cum gestationis * augmenta sufficimus,conficienda sunt ligna, quæ transgredi pedibus nitantur ægrotantes. Tunc etiam*

* imponenda
τροχίλιον.
* inserendus:
* hunc tenẽdũ ægrotãtis ministro dare oportet,
* laxata: remissa
* patientum
* initio
* tradito
* siue dextrã, siue sinistram
* articulationem ossibus
* manuum & pedũ artificioso motu adhibito,fasciolarum adductione, & laxatione
καρπός.
ἀγκῶνες.
* ἀγκῶνες,quiuis flexus ad rectum angulũ facti, in cur ru,pariete,promontorio, & alijs id genus rebus
* cum gestationes augeri,& uehementiores adhiberi præcipimus.

perfectis in terra lacunis deambulationem imperabimus, ac deinde calceamētis adiuncto plumbo, prius paruo, ut exempli causa uncia, tum plurimo, atque pro augmentorum gradu usque ad libram deducto: tum etiam itineris celeritas erit augenda: habet enim maioris laboris officium. Varianda etiam omnis regula, ut nunc resumptiuos cyclos in metasyncriticos deducamus, nunc è contrario uersa uice gradum reuocemus.

Cycli resumptiui & μετασυγκριτικοί.

** Patauinæ.*

Plin. cap. 6. li. 31.

** Carentinæ.*

Carentini superuates & infernates uicini Sulmonēsibus.

Pli. ca. 12. li. 3.

Albulæ.

*Præterea perseuerāte passione ad hellebori usum probamus accedendem, non solum semel, sed & cogentibus rebus, secundo, uel tertio: tum resumendos, atq; naturalibus aquis dandos, & magis calidioribus, ut sunt in Italia * Pantherinæ, Vesevinæ, & Senanæ, & * Caritanæ appellatæ. Etenim Albæ, siue Albulæ quæ sunt appellatæ, quod sint frigidæ uirtutis, solutione laborantibus, uel fluore quorumlibet officiorum naturalium à ueteribus sunt approbatæ. Vtendum etiam natationibus marinis, uel supradictarum aquarū: & primo partibus passione uitiatis inflatæ uesicæ sunt adiūgendæ, quo natandi laborem minuant. Item aquarum ruinis partes in passione constitutæ sunt subijciendæ, quas Græci cataclysmos appellant. plurimum etenim earum percussiones corporum faciunt mutationem.*

κατακλυσμός

** ut pag. 284.*

** potui*

Peregrinatio quoque adhibenda terrena atque maritima, necnon castoreum* poto damus, si quisquam eius odoris difficultatem perferre ualuerit. Recorporatiuam curationem, quam Græci metasyncriticam uocant, utilem denique approbamus, partibus in passione constitutis. Hæc est secundum methodon paralyticorum curatio. Veterum autem medicorum Hippocratis atque Erophili sectatores, memorant ea quæ in passione constitutos sequuntur, curationem uero nullam*

Hippocrates.

Erophilus.

nullam tradiderunt. Diocles libro quo de paßionibus Diocles.
atque causis, & curationibus scripsit, eandem dixit
conducere curationem, quæ epilepticis est ordinata.
Dehinc Praxagoras secundo libro Curationum, pri- Praxagoras.
*mò uomitum probat, & iis præsertim qui caput * fue-* * habuerint
*rint paralysi * uitiati, nunc antè cibum, nunc post ci-* * vitiatum
*bum: tum reuocationes * atque uentriflua, & urina-* * per
lia medicamina, quæ cœliotica atque diuretica appel- κοιλιωτικά.
lauit: adhibet etiam clysterem iugem, & acriorem: διουρητικά.
bibendum etiam cum aceto asininum atque bubulinum
lac probat: tum cataplasmata, & malagmata, & su-
doris prouocationes: & si quis uomere facilè potuerit,
parum hellebori, pulmentis, interiectis diebus admi-
scet, neque mox factam paralysin curans, neq; rectà à
uomitu incipiens, & in iis magis qui caput paralysi
uitiati uidentur, priusquam ex aliis adiutoriis partes
*fuerint releuatæ. Dehinc * sensibilis post cibum omnis* * grauabilis
est uomitus, & multo grauius iugis. At Praxagoras Praxagoras.
*iubet adhiberi quotidianis, aut alternis diebus, * adhi-* * nondum à
*bitos suis dogmatibus sublatis erroribus, * quanquam* suis
uentriflua, atque diuretica, & clysteres iuges appro- * vt qui
bauerit. Non enim quod mutationem corporis hæc fa-
cere ualeant existimauit, sed quod materiarum facere
re detractionem, atque corpus liquidis uacuare. Item
*aceto * poto dato lac repugnat, * cuius magis grauis:* * potui
dehinc qualibus cataplasmatibus, uel malagmatibus sit * eiusq; magis vsus grauis est
utendum, dicere negligit. Sed neque tempus adhiben- quàm supradi-
di discreuit. Non enim quando mitigatiuis utimur cà- ctorum.
taplasmatibus, tum erit malagmatibus utendum. At
iste pariter utraque composuit. Item sudores laxatis
corporibus fiunt, non ipsi laxamentum faciunt. Sed
neque quemadmodum sint prouocandi docuit, aut me-
morauit.

*morauit. Item album helleborum paruum datum præfocationis ingerit periculum, & multo potius quoties sunt in uomitum difficiles ægrotantes. Mitto, communiter cum dixisse interpositis diebus offerendum, & tempus non memorasse, cùm passionem necesse sit superpositionibus ac lenimentis uariare. Erasistratus de paralysi scribens, differenter curandos ait eos qui * conclusione sunt paralysi uitiati, ab iis qui extensione uidentur affecti. Etenim neque cataplasmata, neque * malagmata secundis inquit conuenire: non aduertens, quoniam etiam strictura densata quædam corpora, ui * maiore, non aliter quàm chordæ, tenduntur, laxatáque, medicinalium uirtute, sæpe * retenduntur. * Item initio curationis clysterem probat, phlebotomiæ negligẽs potẽtiam: quo adiutorio maius nihil * maioribus approbatur: tum, inquit, effecta febricula detrahendum cibum, & dandum mulsum ex aceto * cõfecto. Profectò densata id constringet. Tũc obseruatis temporibus accessionum uel dimissionum, dandam ptisanam probat, aut olus: quorum alterum inflat, alterum facilè corrumpitur. Dehinc aromaticas approbat potiones, & aliâs mites, aliâs uehementes. Ventrem quoque facilem cupit, ex quo stomachus necessariò uitiatur, & neque quanta, neque quando, neque quæ danda sint memorat. Probibet etiam * unius anni spacio, una intentione tempus definiens. Dat etiam lac cum melle, atque sale, quod est contrarium supradicto mulso ex aceto confecto. Vtitur præterea uomitu post cibos, quod iã superius fieri*

Erasistratus.

** conductione*

** Herasistratus putabat omnem paralysin laxatione fieri: malagmata verò & emplastra in paralyseos curatione vsurpari solita, laxare. Colligebat ergo, membra cum extensione resoluta, illorum vsu magis laxari, & ideo magis extendi. Contendit Aurelianus, etiam laxantibus & discutientibus medicamẽtis extensionem præsertim strictura factam, qualis est paralyticorum, sanari.*

** vehementer. σφοδρῶς. * conducuntur, compinguntur, & ab extensione liberantur. * Idem * autoribus * confectum. * vinum vnius, eius loco supra oxymel imperauit.*

damna

damnauimus. * *Vitiat etiam deambulationibus harenoſis in locis, ex * ſola * intentione ſui dogmatis. Etiam uentrem facilem cupit, caduca ſuſpicione deceptus. Aſclepiades uerò principaliter de paralyſi nihil ſcripſit, ſed Eraſiſtrato reſpondit, eos inquit, qui non graui dolore in iſta paßione afficiuntur, phlebotomari non oportere. Eos uerò qui priuati ſenſibus peiore ſtrictura uexantur, abſtinendos primò, tum * initiandos probat. Adhibet etiam purgatiua medicamina, quæ Græci cathartica uocauerunt, cùm ſint hæc corruptiuæ uirtutis, & propterea corpus * elimando, conſumant potius, quàm relaxent. Sed ſpecialiter * à laxatione paralyſi uitiatis adurentia inquit medicamina conuenire, & fomentationem paruam, paulo * feruentius temperatam: non aduertens quia * plurima extenta * concluſis ſimilem exigunt laxationem, atque indulgentiam tenſionis, & ut exiſtimat, * conſcriptionem. * Vtraque etenim hæc paßioni ſubiecta ſunt, ut etiam ſtupor corporis, uel frigidus torpor, quem non ſemper neceſſariò uaporationibus calidis, uerumetiam * frigore adhibito releuamus. Siquidem contrariis inter ſe * paßionibus hæc ſubuecta monſtrantur. Ordinat præterea idem in harenæ ſpacio deambulationem, & quod appellant * ſcamma, * atque tranſcenſum lignorum, & inter plurimum tempus bibendum uinum. Themiſon primo libro Tardarum paſſionum in quibuſdam peccare cognoſcitur, nondum rectam methodon reſpiciens. Etenim phlebotomat ex ea*

** Vexat*
** ſtulta*
** quia laxatione morbum hunc fieri putabat.*
Aſclepiades.
** phlebotomandos. Alij inaniendos*
** eius ſubſtātiā diſsipando.*
** ex luxatione*
** feruētiorem temperata*
** plurimum*
** conductis*
** circunſcriptionē. Sic vocat obicem cruſtæ, quæ cauſtico aut ferro cādente inducta ſeſe obiicit oſsi capiti, quod è ſuo cauo delabitur, & ſic illud in loco ſuo cōtinet, quemadmodū Hippoc. lib. de Artic. faciundum docet, cum humeri caput frequenter in alam deſcendit.*

** conducta & extenſa* ** Aphor. 21. lib. 5.* ** curationibus*
** τὸ σκάμμα: ſiue τὰ ἴσκα αλύα, limes ac terminus ſpatij, quod tranſiliunt qui ſaltu ſeſe exercent, vel appoſito longurio factus, vel ducto ſulco. Sic tigna vel trabes in deſignato ambulationis ſpatio collocatas Aurelianus vocat.*
** nempe Themiſon.*

parte

parte quæ paßione uitiata est, si, inquit, sensu non caruerit: non curans, ut suprà demonstrauimus euitanda omnia, quæ adiutorio quadam neceßitate ueluti uexabili uidentur esse coniuncta. Dehinc *lanam succidam, quam œsypon appellant, capiti iubet imponi aceto atque oleo rosaceo infusam: neruis autem ceruicis atque spinæ, & cruribus, & brachiis, uinum atque oleum cum sale imponendum iubet, constringens atque lacessens incongruè ea, quæ phlebotomia miti releuatione laxauerat.* Tum *tertia die cibum probat, atque quarta die cucurbitam imponi adiuncta scarificatione, non * interrogans paßionis tempus, sed solum numerum dierum imprudenter attendens.* Dehinc *sequentibus gestationem probat, neque in * eo definiens tempus, atque audaciter secundæ diatriti expectationem spernens.* Dat *etiam aloen in potu, & ex aqua calida, * & oleo intestinis dare laxamentum ordinat.* Præ*terea anatresin testæ faciendam, quam nos perforationem uocamus, iamdudum quidem & in aliis methodicis explosam, & * harenæ deambulationem conuenire existimat, atque plagis ferulæ cædendas partes in paßione constitutas, * profectò quæ falsæ aquæ mitigatione atque recorporatione uidentur esse curandæ.* * Lusius *primo libro* Tardarum *paßionum cum his omnibus, tum * medicosis quoque fomentationibus utendum probat.* Plurimi *etiam alij aceto, atque oleo * roseo fouentes, cum herpyllo, & ruta, & hedera, & castoreo: probant præterea iuges clysteres, atque purgatiua medicamina, quæ cathartica uocauerunt, & magis hieram, cuius usum* Græco *libro* Epi*stolarum ad* Prætextatũ *damnauimus scribentes.* Sunt *enim ea quæ stomachum uitiant fugienda, ut sunt corpus*

Lana οἴσυπος.

* *obseruans*

* *ea*

* *cum ἀνάτρησις testæ.*

* *in harena*

* *quæ profectò mitigatione potius*

* *Lucius, cuius malagma describit Aetius pag. 844.*

* *medicatis*

* *rosaceo, ut paulo suprà. ἱερά.*

Celij liber græcarum Epistolarum.

pus insumentia, & quæ moderationis nostræ carent potestate. Thessalus secundo libro de Regulis scribẽs, plurima rectè dixisse probatur: quædam uerò proterua festinatione caduca. Etenim post phlebotomiam usque ad tertium diem imperat abstineri, & solum potum diurna cum luce offerendũ: tum transacta tertia die, atque hora qua sunt ægrotantes paralysi uitiati, *cibum portat. Quibus respondere facilè quisquã poterit, si quærat, qua intentione Thessalus oriente luce potum iubeat dari. Etenim si * continuationis causa id fieri responderit, oportebat etiam cibum eodem *tempore approbare. Sin uerò accessionum frequentia id existimat *declinãdum, uel suspicione futurarũ, & propterea post tertium diem cibum transferẽdum, quo transacta hora passionis illatæ tertia die rectè ægros nutrire uideamur: oportebat etiam potum non communiter, sed generaliter diurnis diebus, * uel initio lucis offerre, sed horarum dimissione captata. Dehinc non semper ac necessariò tertio die cibum oportet dari, sed etiam quarta * continuationis, *quæ initium ex die sumpsisse uisa, uel ob typum eadem ratione currentem. Idem post hæc, similiter ut Themison, quarta inquit die cucurbitas infigendas, non interrogans utrum passio sumpserit statum, quod est maximè seruandum. Ait præterea alternis diebus cibandos usque ad * centum numerum dierum, quod infinitum reliquisse perspicitur. Audaciter etiam, atque inuidiosè acopa quædam, uel malagmata probat excludenda, solius moderationis * neglecta arguens uitia. Hæc sunt quæ etiam Thessalo Sorani diligentia uidentur esse responsa.*

Thessalus.

* sub aurorã: diluculo, oriẽte luce.

* dandum probat.

* quia morbus in longum tempus continuatur.

* quo potum dat.

* negandum cibum.

* nec

* continuati morbi

* nempe dandi initio eo sumpto ob typum: nempe quia quarto tãtùm die mitescere atq; remitti morbus incipit, qua occasione cibus dandus est.

* certum

* neglecta

Soranus.

*mus:tum resinæ*cabialis, hoc est dicaminis illinimentum uel dropacis:dehinc etiam ex puluere*nitreo lacera fricatio quam Græci*mixin appellāt,uel smegmata,quorum compositionem Responsionum tradidimus libris,uel*lemnida cum oleo,aut*piretro cum pipere. Item unctiones ex oleo syriaco,& opobalsamo, & laurino,atq; irino oleo,& butyro,& pice liquida*apponenda naribus,atque narium cauernis: Tunc etiā sinapismus, & gargarismata ex sinapi, uel aqua marina,aut decoctione thynū,origani,hyssopi,*glaucij,quod nos pulegium uocamus,& horum*similibus. Dehinc mutatio locorum appetenda,& magis mari timorū:tum usus aquarum naturalium, quibus erit caput fouendum. Decessores uero medici,nondum rigore methodico obtinente,in quibus est Erasistratus,secundo libro Salutarium præceptorum, & Asclepiades tertio Celerum passionum, item Themison Salutari libro,atq; primo tardarum passionum,quas chronias appellant, * meratum potum dari iusserunt. Ait enim Asclepiades duplicandam uel triplicandam quantitatem uini solitæ temperationis, adeo ut uni cyatho unum admisceri iusserit, quo uini & aquæ quantitas coæquetur. Sed hoc facit in tardante passione. Etenim recentem atq; nouam curans,libris quos ad Geminiū scripsit salutarium,uinum prohibendum tradidit. Erasistratus uero etiam pileum uini calidi infusione inflatum capiti imponēdum iubet:Lateribus uero ac præcordiis lanas apponendas,uino atq; oleo calido madefactas: Quorum,primo, * neruorum uitiabilis est merata potio,atque capiti faciens inflationem: Dehinc etiam*abstinentis uino,uel solutæ consuetudinis grauabilis:atque noxius est usus pilei uino calido præfusi,*

* cadialis, hoc est liquaminis. Cadialē vocat Resinam liquidam, quod cadis aduheretur.
* Nitri lancinans
* μύξις. σμύγματα.
* lemnistida
* pyretro
* apponendas
* Gleconis
* similium
Erasistratus. Asclepiades. Themison.
* meracum
Asclepiadis libri Salutariū ad Geminium
* neruis vexabilis est meraca
* abstinentia à vino, vel soluta consuetudo: relicta vini miscendi ac diluendi.

*uel lanæ tinctæ lateribus ac præcordiis circunpositæ, ob * dolorum uehementiam. * Lusius secundo libro* Tardarum *paßionum, cum de iis quæ faucibus accidunt disputaret, hoc est de supradictis fluoribus, etiam aridam ficum torridam, atque uino infusam ante cibum dari iubet. Siquidem rudis atque noua difficilimæ * sit digestionis. Sed * hinc ait mixtum calidum sorbendum, hoc est, uinum cum aqua supradicta, * meratum. Idem admixtam sandaracham, quæ sit ex oui albore conspersa, in quantitatem oboli unius igni imponendam iubet, uel radicem herbæ * tunsicularis, quam uehion appellauit: tum per infundibulum ore rapere fumum adducto uento imperat ægrotantes, cum sit capiti uehementer contraria supradictorum incensa fumatio. Generaliter autem, atque communi repulsione arguendos* Erasistratum *& Asclepiadem arbitramur, primo quod nõ uiderint pro paßionis motu in curationibus urgentiora nimis præponenda:* Themisonem *uero &* Thessalum, *memorantes con strictiuam curationem, * libro hæc demetico atque secundo* Regulari, *quem dieteticum uocant, culpandos arbitramur, quod non uiderint aliquando strictuam fieri superiorum: Item * plurima sulphurosa admiscenda quod satis sit probauerunt, & lanis quibus thorax circundatur, * aspergenda, ordinantes etiam odoramenta yris illyricæ aridæ contusæ, atque eius oleum: item opobalsamum, & * melantium linteolo ligatum naribus frequenter admouendum, & anisum, & cuminum, & rutam, uel destillationem amaricini olei, & samsucum, & styracem, uel ex eo oleum confectum, quod styracinum dicitur: item hedicroum, uel murram cum thure & sulphure, & radicibus sylphij*

Margin notes:

* uaporum
* Lucius ut pag. 334.
* est
* dehinc
* non meracũ
* tußicularis, quam Bechion appellant:
* curationem, illũ libro Epistolarũ ad Dimantem, hunc secundo Regulari. Epistolæ Themisonis ad Dimantem citantur. lib. 4. cap. 1.
* plurimũ sulphuris admiscẽdum cibis
* aspergẽdum
* melanthium siue Atriflorũ

ſylphij, quæ omnia caput implent, & propterea ſunt euitanda magis acceßionis tempore: in lenimento uero ratione recorporatiuæ uirtutis, atque interiectio tempore, per interualla adhibita poterunt adhiberi.

De Tuſsicula. Cap. VIII.

TVßicula nunc arida, nunc humecta corporibus irruit, multos ac *pingues humores excludens: * craſſos. & quibuſdam ſola, quibuſdam adiuncta reſpirationis difficultate, quam Græci diſpnœan uocant, item ſanguinis egeſtione, aut phthiſica paßione, uel horum ſimilibus affectis corporibus. Sed de iis tußiculis quæ aliarum fuerit appendices *paßionum, ſingulatim ſcribentes docebimus: de iis uero quæ ſuæ ſunt, atque propria uexatione corpus afficiunt, nunc tradimus cu rationem: quæ ita erit adhibenda, ut de catarrho ſcribentes docuimus: diſcreta *ſcilicet ſpecie, quo poßint electaria, atque pota medicamina, uel catapotia, ſiue alia quæq; ſub regula medicinali recte mederi corporibus. Monendi etiam ægrotantes, ne uetra modum competentem * retinendo ſpiritum * alterent potius tußiculam quàm mitigent, quod quidem ſi fuerint moderati, eius motum facilius amputare datur quam nimis ſpiritum continendo. Tum apponendum per quod æger adducto ſpiritu accipiat uaporem ex mulſo, uel alica, aut ſucco *ptiſanæ: uel eorum quiddam ſorbeat: aut ex aqua calida uaporem accipiat. Videnda etiam uua, ne ob tumorem ſui, aut indulta laxitate, tußiculã prouocet. Tum gargariſmatibus, uel inunctionibus utendum, circa thoracem atq; gutturis ſuumitatem, Græci anthereona uocant. Epithemata etiam apponenda, nunc laxatiua, nunc conſtrictiua, quorum ſpe-

Marginal notes:
- Δύσπνοια.
- * aut pleuritidis, Peripneumoniæ, inflammationis hepatis
- * ſtricturæ atq; ſolutionis de quibus ſupra multoties verba fecit.
- * Nam detentionẽ ſpiritus in hoc morbo quidam vtilẽ iudicauerunt.
- * irritent
- * ptiſſanæ

cies ex antedictis erunt accipiendæ, ne sæpius eadem dicere uideamur.

De Sanguinis fluore. Cap. IX.

SAnguinis fluor occultis ex locis ueniẽs uelut sæpe salutaris est, ita uehemẽs ingerit periculum, quibusdam extemplo, ob redundantiam fluoris, celerans mortem,* corpore disiecto: quibusdam in postremum effecta phthisica paßione, uulnere non coeunte: siquidem primo tumet, dehinc excoriatur, atque fluidum ex *uapore fit. Sunt autem quæ conuentum siue glutinationem uulnerum impediant, plurimæ, uel innumerabiles causæ. Etenim natura altiora plurimum feruere necesse est, atq; fluida* qualitate manere, & multo uel aßiduo motu pulsari. Obstat etiam, quod occulta, atq; alta, atq; celata sint uisu, & à uicino medicaminum tactu remota.* Frustrantur etenim frequenter eorum illatæ qualitates, priusquam locis patientibus *aduenient, itineris detrimẽto, cum non statim, uel extemplo illibata partibus patientibus admouentur. Sunt autem paßionis antecedentes causæ, ut sæpe approbatum est, percußio uel casus, item exclamatio, uel ponderis perferendi conatio, uomitus uehemens. aut Venus plurima, & tußicula perseuerans: item abstinentia hæmorrhoidarũ ueterum, quæ fuerint* inertia amputatæ, nec iuxta methodicam rationem curatæ: item catarrhus. Sed non erit secundum has differentias curationis regula commutanda. Nominatur autem sanguinis fluor duplici significatione, propria, & abusiua. Nam propria est, qua ex supernis partibus labens fluor significatur, ut de capite per sensuales uias: Abusiua est, qua etiam ex inferioribus ascendens fluor significatur, ut ex pulmone, uel stomacho, nausea

** uiribus prostratis, & accisis.*

** madore sordescit ac pus reiicit. aph. 16. lib. 7.*

** sanguine multo abundare*

** Diuanescũt hebetantur.*

** aduenian*

** imperitè & ignoranter. Inertia dixit pro citra artẽ*

nauſea, aut tußicula excluſus. Improprium eſt enim fluorem uocare id quod aſcenſu quodam, non lapſu fertur. Sed hæc Græci uerſa uice poſuerunt, deriuationem nominis intuentes. Hi enim * *anagogen uocant quod magis ex inferioribus ad ſuperiora fluorem ſignificat. Differt præterea fluor ſanguinis à ſputo, quod neq; fluor ſanguinis ſputum dici poteſt. Paruam enim materiæ ſignificationem ſputus refert, fluor plurimæ: neque ſputus ſanguinis fluor eſt ſupradicta ratione. Paruam enim materiam ſanguinis ex gingiuis, aut uua, aut faucibus emiſſam, ſputū magis quàm fluorem recte nuncupamus.*

ἀναγωγή. * *eadem ratione vox hæc introducta eſt, qua & Græcis ἀναφοράν dici poſthac ſcribit, infra. c. 14.*

Quot, vel quæ ſint differentiæ fluoris ſanguinis. Cap. x.

D*Ifferētias etiam fluoris ſanguinis ueteres quæſierunt. Et quidam aiunt unam ſolam eſſe uel intelligi, hoc eſt uulnerationis, ut* Themiſon *libro Tardarum paßionum. Alij uero eruptiones, ut* Hippocrates, Euryphon. *Sed* Hippocrates *ſolarum uenarum,* Erypho *uero etiam arteriarum. Alij duas differentias poſuerunt, eruptionis, & putredinis, ut* Aſclepiades. *Alij tres, eruptionis, & putredinis, & oſculationis, quam Græci anaſtomoſin uocant, ut* Eraſiſtratus. *Alij quatuor, adiicientes* * *expreßionis, ſiue ſudationis, ut* Bachius, *adſerens ex gingiuis ſanguinē fluere ſine ulla uulneratione, & in curationibus fracturarum ſæpe faſciolarum ligamenta maculis ſanguinolentis aſperſa reperiri.* Demetrius Herophili *ſectator, duas inquit eſſe principales differentias fluoris ſanguinis: unam inciſuræ, aliam ſine ulla inciſura. Speciales uero plurimas, quas principalibus ſubiiciendas ordinauit. Etenim quam memorat* * *inciſuram fieri, in*

Themiſon. Hippocrates. Erypho. Aſclepiades. ἀναςόμωσις. Eraſiſtratus. * *διαπήδησιν Græci vocant. Bacchius. Demetrius. Erophilus.* * *inciſura*

duas diuisit partes: quarum alteram uocauit eruptionis, alteram putredinis. Eam *uero quæ sine ulla diuisura est, in quatuor diuidit partes: quarum unam* *uarietate fieri dixit, aliam expreßione siue sudatione: tertiam defectione uel debilitate corporum, quã Græci atoniã uocant: quartam osculatione: uult enim eam differre à supradicta, id est, *expreßionis, quam tertiam nominauit.* Osculari* *enim inquit corpora nimia plenitudine, siue uirtute medicaminũ osculantium, quæ Græci anastomatica uocant: & magis inquit uenarũ ultimos fines: exprimi* *etiam sanguinem, siue excludi per uenarum latera.* Alij Asclepiadis *sectatores unam esse dicunt differentiam fluoris sanguinis, hoc est eruptionem.* Siquidem *omnem sanguinis solutionem eruptione fieri* Asclepiades *memorauit, negantes eam osculationis differentiam, siquidem* *sit impoßibile sanguinem crassum* *tenera fieri per oscula, uel excludi.* Item *putredinis esse differentias negant, siquidem* *ex iisdem, non* *ex aliis locis acrior humor* *fieri uideatur.* Alij *uero eundem* Asclepiadem *non* *naturaliter putredinis differentiam ab* Erasistrato *constitutam expugnasse dixerunt: non enim ex aliis locis acriore ueniente liquore* *pulmonem fieri in putredine accepimus, sed eundem quadam paßione in putredinem, uel acerrimos transire liquores.* Nos *autem iuxta* Sorani *iudicium hac quæstione nullis commodis curationes adiuuari probamus: sed dicimus tres esse differentias fluoris sanguinis, hoc est, eruptionis, uulnerationis, & putredinis, siue lacerationis ex tußicula uenientis, sicut operantium manus iugi fricatione laceßiti uulnerãtur.* * Item *sudatione sine uulnere, siue ex* * *uarietate*

raritate uiarum fieri ut in fine capitis, raritas uasis ad tunicarum uasis laxitatem pertinet: expreßio ad sanguinis liquidioris & nimis fluxilis tenuitatem.
ἀτονία.
ἀναστομωτικά.
* *expreßione*
* *etiam*
* *enim*
* *est*
* *tenuia fieri*
* *ex aliis locis, non ex iisdem*
* *Nam acer humor qui rodit, in parte quam ulcerat gignitur: qui autem uasa diuidit, & perrũpit, aliunde immittitur.*
* *fieri*
* *rationabiliter*
* *pulmonis sic ri putredinem* Soranus.
* *At*
* *raritate*

vietate uiarum effectus fluor * osculationis differentiam tenet, siue expreßionis, uel cuiuslibet alterius causæ.

*siue osculatione, siue expressione, siue cuiuslibet alterius causæ ratione, ruptionis differentiã tenet.

Quomodo intelligamus differentiam fluoris sanguinis.
Cap. XI.

Quæsitum etiam quomodo supradictæ differentiæ intelligantur, uel apprehendantur. Sed discernuntur hoc modo. Nam eruptionis esse intelligimus fluorem, quoties repente ægrotantes atque * limpidum sanguinem fluunt, nulla querela uulneris præcedente. Vulnerationis uero differentiam dicimus, siue putredinis, uel * defricationis, cum adiuncto humore purulento sanguis excluditur, & non repente uel coadseruatim: præterea antecedente longi temporis, uel multorum dierum tußicula, uel catarrho. Item sudationis dicimus esse, cum nullus fuerit uulneris sensus, aut acceptorum cibo uel potu acriorum materiarum mordicationis affectio. Qui sunt loci ex quibus sanguis fluit? Loci sunt plurimi, summitas faucium, arteria asperior, quæ etiam faux nuncupatur, pulmo, thorax, & membrana quæ interius latera cingit, à Græcis hypozygos appellata: item membrana quæ thoracem à uentre discernit, à Græcis diaphragma appellata, quam nos discrimen dicere poterimus: item stomachus, uenter, & secũdum aliquos iecur, ac lien, & uena maior, quæ spinæ cõiuncta est. Quomodo intelligimus ex quibus locis sanguis feratur? * Intelligimus locos ex quibus * sanguis fluor, uel lapsus fertur, * quod erit aptißimũ, ob adhibẽdã curationẽ iisdẽ, uel eorum uicinis partibus, & nõ, ut quidam existimant, commutãdæ curationis causa, cum generaliter eadem cunctis

* limpido sanguine

* corrosionis, lacerationis, ut pagina precedente.

ὑπόζυγος.

διάφραγμα

Discrimen

* Discernimus quidem

* sanguinis

* quoniam est

adhibenda * probamus, ijs igitur qui ex supernis faucium * sanguinem fluunt, primo paruus intelligitur ferri, aut si plurimus, non spumosus. Præterea cũ quodam excreatu despuitur: ipsæ quoque partes sumpto cibo, uel potu, aut gargarismate mordicãtis materiæ, dolore pulsantur, & inspicientibus nobis * expressa lingua, uisu locorum probatur asperitas. Plerunque etiam, ut Erasistratus ait, tubercula, quæ Græci condylomata uocant, uisibus occurrunt, quæ* sint similia hæmorrhoidis, ex quibus sanguis fertur. ijs uero qui ex arteria sanguine fluunt, paruus atq; flauus sanguis ferri perspicitur: & sæpe salius uel humoribus complexus, in imaginem capilli unius, aut multorum. Sequitur etiam pruritus, ac mordicatio, & magis circa extantiam gutturis, cum quodam titillatu, & tußicula leui: Tum deinde plurimus sanguinis fluor: uox * hirta cum dolore, qui nunc * tactu mouetur, nunc tußicula uehementi: plurimus, tenuis, & spumosus, & plurimum feruens sanguis excluditur, attestante thoracis grauedine, & aliquando dolore, cum uoce hirta, & sæpe * cibo quodam, cum infracto sonitu, eo tempore quo sanguis excluditur, ijs uero qui ex diaphragmate, quod iamdudum discrimen uocauimus, & cætera * prædictos sequentur communia. Sed dolor inferius à pectore fit, rotunditate quadam thoracem pungens. Eos autẽ qui ex hypozygo sanguine fluunt, multa similia supradictis sequuntur: sed dolor secundum latera uel pectus, aliquando etiam inter scapulas fit: ipse quoque sanguis minus flauus, *minus excluditur. In* eos qui ex stomacho* sanguinem fluunt, sine ulla tußicula uomitus sanguinis sequitur, nigri, atque gelati, & nunc solius, nunc cum admixtione cibi, atte

*probemus
*sanguine
*depressa
κονδυλώματα.
*sunt
*rauca: obtusa
*titillatu
*tabo
*prædictis
* & minus copiosus
* ijs
*sanguine

attestante dolore inter utrasque scapulas, ad superio res tendentem, & magis eo tempore quo quædam remordentia transuorauerint ægrotantes. Accedit etiā animi desponsio cum fastidio cibi, & saliuarū* fluor, & corpore frigido, & pulsu obscuro, uel demerso, ijs uero qui ex uentre* sanguinem fluunt, cum supradictis, quæ sunt cunctis communia, sequitur etiam dolor, & mordicatio, uel tormentum inter præcordia, & aliquando sanguinis particula per officium uētris *excludetur. Item ijs qui ex iecore uel splene* sanguinem fluunt, uel ex uena magna, quæ spinæ coniuncta est, ut quidam memorant, sensu loca designantur. Nam in dextera parte præcordiorum*dolorum dolore aurigineo sequetur eos qui ex iecore fluunt. Item in sinistra parte præcordiorum hæc accidunt, quoties ex liene sanguis ferri perspicitur: uel secundum spinam, quoties ex maiore uena ferri dicitur. Sed Soranus alta consideratione ex ijs* locis per uentrem, ac per eius officium ferri sanguinem magis quam per os posse credibilius approbauit, ijs uero qui ex gingiuis, uel uua, uel faucium lateribus, uel tonsillis sanguine fluunt, supradictorum nulla sequuntur, sed locorum uulnerationem ore aperto oculorum approbat uisus. Item ij qui ex capite * sanguinem fluunt acceptū primo, uel exceptum internis uisceribus,* atque ita redditum, si in arteriam defluxerit, excludunt: deinde, cum tussicula, uehementi etiam,* quam de pulmone feratur similitudinem dabit. Sin uero in stomachum defluxerit, uel uentrem, commota nausea uomitur, *etiā quam ex ijsdē locis ferri uideatur similitudinē* dabit. Sed discerni hoc facile potest, siquidem ægrotantibus feruor igneus ora * pertractans antecedit, & capitis*

*superiora tendente
*fluore,
*sanguine
*excluditur
*sanguine
*dolor cum colore aurigineo sequitur in ijs
*Hepate. Splene uena magna.
*sanguine
*ac postea
*quæ ueluti fide
*& etiā tanquam
*dat.
*perurens

grauedo, uel dolor, & extensio uenarum, & magis earum quæ tempora uel frontem cingunt. Sequitur etiã faucium titillatus, & aliquando per* narium quædam sanguinis distillatio, uel per eas cauernas quæ ad fauces ex capite descendunt, quod aperto ore, atque* experta lingua uisu probatur, & * uicina loca quoq; sanguinolenta apparebunt. Aliquando etiam * remeantis materiæ causa laxiora * transuorationis efficiuntur loca, & ægrotantes excreatu quodam sanguinem respuunt, accipientes ex supernis, adducto spiritu, ut sæpe muculenta consueuerunt dormientes. Præterea in ore collectus * excitat sanguis: uel transuoratus, & in stomachum, uel in uentrem ueniens premit permanens ægrotantes, aut eiectus releuat: & ij qui passione afficiuntur, acceptis uel transuoratis remordentibus materijs nullam interiorum mordicationem sentiunt, quod necessariò eos qui ex stomacho fluunt sequitur. * Ac si in arteriam flux erit, tußicula rursum excluditur: quo reiecto ægrotantibus tußicula mitigatur. Siquidem nulla inesse uidetur interioribus remanens causa, quæ tußire prouocet ægrotãtes: nisi forte, quod est rarißimum, aliqua corpuscula gelati sanguinis inhæreãt interioribus locis. Itẽ de pulmone fluens discernitur, quod iam præcedente tußicula in fluorem ueniant, inde tußire non desinant. Communiter autẽ, cæteris inter se paribus signis, ex arterijs ueniens sanguis * tenerior, ac rubri coloris, & spumosus esse perspicitur: ex uenis uero craßior, & atri coloris. Hæc est locorum singulatim posita significatio.

*nares
*exerta
* quia uicina quoque loca
*cõmeantis
* transpirationis
*ad excreãdũ
*Ar
*tenuior

De effectu siue exitu supradictarum passionum quem Græci Apotelesma uocant. Cap. XII.

ἀποτέλεσμα.

Quæ si

QVæsitum de euentu, siue exitu, uel effectu passionum. Nam Erasistratus facile curabiles succulentos homines dixit, atque fortes, & paruicolles, quos microtrachelos appellauit, hoc est, qui minimæ longitudinis habent colla: difficile autem curari posse tenues, ac debiles, & porrecta collorum longitudine formatos. In his enim, inquit, summa cum difficultate * sanguis & tußis plurimam per colli longitudinem * tractus, & quod obsident uuida plurimo tẽpore habitudinem gutturis, siue cannæ, quam arteriam uocãt, ob hoc graues atque tardas tußiculas faciunt. Asclepiades difficile curabiles inquit succulẽtos, atque carnosos, ob uehementiam spirationis. Eadem ratione etiam ætates medias, & pueros: celerius etenim inquit spiritũ ferri, & in sputis *perficiendis offensione carnium retardari. Plurimi deinde etiam * affectiones uitæ quæsierunt, & regiones, & temporum annales partes. * Item per putredinem factum fluorem * difficile curabilem dicunt, ab eo qui eruptione fuerit effectus: siquidem putrefactæ partes non * coẽant. Nos uero iuxta Sorani sententiam fluores sanguinis alios dicimus esse nouos corporibus atque recentes, alios tardi temporis atque inueteratos: & alios solos, alios cum * tumore, alios etiam cum febricula, & tußicula: & alios iuges, alios dimißionibus intercapedinatos: ordine seruato, aut inordinatos, & superpositionibus ac lenimentis magnis, aut paruis: & detracta uirium fortitudine, * ac seruata. Hæ sunt enim urgentiores differentiæ, secundũ quas diligentiam uariamus curationis, siue * seruata, siue incerto motu existente paßione. Sed difficile curabiles fluores, præ cæteris dicimus tardos magis recẽtibus, ob iugẽ perseuerationẽ: item

Erasistratus
μικροτράχηλοι.
* sanguinis
* tractus est: et quod
Asclepiades
* perferendis
ἐπιτηδεύματα:
* Idem
* uitæ genus: studia in quib. uitã exigimus.
Soranus.
* difficilius
* coeunt
* phlegmone
* aut
* certo

*item cum tumore, uel febribus ab iis qui soli esse perspiciuntur. Etenim supradicti spem futuræ conglutinationis negant, & ob * hoc complexioni contraria sæpe adiutoria poscunt, quæ sint * diuersis aduersa: item iuges fluores ab iis qui dimißionibus mitigantur. Etenim graue, atque minimè tutum omne quod nulla fuerit mitigatione uariatum: item inordinati ab iis qui ordine seruato corpus afficiunt. Est enim insidiosa curationi temporum inopinata uarietas. Non aliter etiam superpositione asperati fluores curatione difficiles ab iis qui in lenimento constituti sunt, iudicantur, ob prædictam rationem uulnerum. Item ij qui plurimum corpus affecerint, atque uires ægrotantis insumpserint. Dat * etiam adiutoriis medicinalibus fortitudo corporis uiam. Hæc denique etiam in uulneribus nudis, hoc est, in exterioribus partibus corporis constitutis fieri cernimus, cum iuuenibus, uel ut specialiter dixerim, athletis & laborantibus hominibus facilia uulnera fieri uideamus: senibus uerò, & omnibus imbecillibus, difficilia. Quapropter etiam in * uacuis, uel exercitatis corporibus Asclepiadis dicta minimè conueniunt. Item ulceratione facti fluores difficiles curatione ab iis qui eruptione fuerint * affecti iudicantur. Siquidem transcenso, atque prætermisso initio nouitatis fructu * caruerint, quo facilis glutinatio fieri solet; negat enim tarditas * facultatem. Item eruptione facti fluores ab iis qui sine eruptione fuerint, difficiles sunt curatione. Eius enim factæ glutinationes alterius paßionis initium referunt. Item ex partibus * multis factos fluores, ab iis qui paruo motu agitantur difficiles curatione accipimus. Est enim motus cohærentium partium disiunctio. Item ex*

occultis

Marginal notes: * hanc complexionem; * dictis; * enim; * nec plethoricis, nec cacochymis.; * effecti; * carent,; * facilitatem; * multũ motu

*occultis partibus uenientes ab iis qui * proprias tenuerint partes. Etenim adhibita adiutoria occultis uel celatis partibus, uitiata suæ uirtutis synceritate, perueniunt, sanis primò locis excepta, ac deinde transmissa: ij uerò qui ex primis locis fluores ueniunt, indomita adiutoriorum uirtute curantur. Denique à stomacho, uel uentre, aut faucibus uenientes, facilè curabiles approbamus. Etenim pota medicamina patientibus primò locis adueniunt, & non nimio, aut iugi naturæ motu * exercitatis. Ii uerò qui ex hypozygo membrana fluores uenerint, difficiles curatione iudicantur: & magis si ex diaphragmate, quod nos iamdudum discretorium diximus: item ex arteria, hoc est pulmonis calamo. Omnium præterea maximè difficilis atque grauior curatione ex pulmone fluens accipitur, ob iuge spirationis officium. Iis enim qui omnẽ fluorem de pulmone uenientem incurabilem dicunt, assentiendum nõ est. Sed iuxta Sorani sententiam difficilis est eorum curatio iudicanda: quippe cum uulnerationibus thoracis sæpe pulmo penetratus non intulerit mortem, ut iis exclusis uel * cadentibus, febri adhibita decisio in cicatricem uulnera fecerit conuenire, ut omnes approbant Chirurgi, memorantes in bello quendam sagittatum penetrato pulmone conualuisse, sanguinemq; à sagitta uomuisse, nec tamen mortem fuisse consecutam. Hæc sunt quæ de effectu, siue de euentu fluorum credidimus ordinanda. Etenim ex capite ueniens fluor generaliter est curatione facilimus: siquidem non multos sustinet motus. Nunc nobis necessariò dicendum remanet, * ne cui cœnotetesi sanguinis fluor adscribatur. Aliqui etiam Thessali sectatores recenti incisuræ, siue * uulneris paßione subigi dixerunt.*

Marginal notes:

* superficiarias tenẽt: vel vt paulo pòst. primas

* vt pulmone. Referendum hoc ad supradicta: nẽpe ægrè curari fluorem, qui fit ex parte motu iugi & nimio exercitata.

Διάφραγμα discretorius.

* vel exeũtibus, obortáque febri adhibita curatio his, nẽpe sanguine puro, tenui, feruido, spumoso.

* num alicui cœnoteti

* vulneris passioni subiici

dixerunt. Non enim oportet locorum differentia cœnoteton mutare uirtutem. Externam igitur corporis eruptionem recentem dicimus incisuram, quo erit cõsequens, ut etiam interiorum eruptio huic cœnoteti subiiciatur. Sed his respondemus, quòd paßio non chirurgia, sed dietetica traditur curatione. Omne etenim adiutorium, quod adhiberi uidetur supradictis fluoribus est dieteticæ partis, non chirurgiæ. Quapropter * dieteticas scriptores libris regularibus, quos dieteticos uocant, de hæmoptycis scripsérũt, quos nos sanguinem spuentes nuncupamus. Chirurgi uerò in chirurgumentis hoc memorare non ausi sunt. Ipse quoq; Thessalus secundo libro Dietetico de fluore sanguinis scribens, nihil in chirurgumentis memorauit. * Et impropriam, quòd sola dieta * curetur, in adiutoriis adhibendis chirurgiæ cœnoteta scribere. Nos uerò iuxta Sorani iudicium, siue in exterioribus, siue interioribus corporis eruptionem factam, recentem diuisuram rectè dici probamus, atque etiam solutionem cognominamus, sed in exterioribus * attentionem recentis uulneris * iudicamus. Hæc enim nos necessariò rapit, siquidem solutioni diuisura * dominetur, & figmentorum uel fabularum coniunctionem ex initio deposcit, atque hæc diuisura aptißima uidetur, quæ non in omnibus * sunt congrua * solutioni. Etenim * sagittarum * diuisuræ laxatiuæ necessariò accipiuntur. Interiorum uerò eruptionum diuisura urgente solutionis cœnoteta ipsam magis cogimur iudicare. Siqui-

* diatetices αἱμοπτυικοί.
* Est verò improprium in eo quod
* curatur
* indicationem ἔνδειξιν
* potius quàm solutionis.
* dominatur, & filamentorum, siue fibrarum
* est
* solutionibus
* membris adhuc infixarum
* diuisuræ
* laxandæ solutiones. Diuisura omnis fibrarum coniunctionem postulat: at non item omnis solutio. Nam sanguinis fluxus qui accidit hærente adhuc sagitta, quamuis solutionis morbus sit, laxandum & diducendum uulnus ostendit, vt telum extrahatur, id quod solutionem auget, & coniunctioni fibrarum centrarium est.

dem

dem prior oculis occurrit* solutio, ac deinde diuisura ratione atque intellectu mentis apprehendi uidetur. Secundò, quòd cùm sint multæ differentiæ fluoris sanguinis, omnes uni subiici solutioni uidentur, hoc est, eruptionis, & ulcerationis, & sudationis.* Quæ non cogatur. Hæc causa fluoris differentias quærere, aut aliæ cœnoteti eruptionem adscribere, aliæ ulcerationem, & non eidem* sine ulcere,[a] uel ruptione,* uel emißione emissum fluorem. Tertiò, quòd nullo adiutorio chirurgiæ uti * cogamur, sed omnibus congruis solutioni,* qua sæpe consequenter etiam glutinationem partium perfecerunt. Ad summum quidem, est recens incisura siue uulnus cœnotes, sed ex medicaminum regula, quam Græci pharmacian appellant, dieteticæ parti ingesta aptè * curatur: quibus * etiam supradicta paßio curatur,* obstinente iudicio solutionis. Hæ sunt fluoris sanguinis cœnotetes. Eas enim * qui iis cognominari atque conscribi poßunt præscripta lectione tradidimus. Nunc curationem necessariò ordinamus.*

* in externis vulneribus facilius à nobis diuisura cognoscitur, vt quam oculis intueamur: solutionem verò morbum esse, non adstrictionis, haud ita facilè nos intelligimus, quoniam ex Methodi & artis principiis statuendum hoc est. At in internis vulneribus solutio quam sanguinis fluxus ostendit, prior cognoscitur, ex eaq; diuisuram factam deprehendimus, cùm in externis potius diuisura solutionem denuntiet.

De curatione. Cap. XIII.

*Oportet igitur ex qualibet parte sanguine fluentes iacere loco mediocriter frigido, atque obscuro, lecto immobili, & schemate * declinato, ut paulo * promptius caput leuatum habere uideantur, stramentis non nimiè cedentibus, neque calidis, & ut potuerint, uno atque eodem schemate perseuerantes, hoc est, immobiles: præterea animi intentionibus solutos. Vehementer enim * motibus corporis ani-*

* magis (sub.) in internis consideramus solutionem quàm diuisuram.

* Quare non cogimur hac causa.

* siue ¶ a siue * siue sudatione * cogimur * quæ * adnumeratur * medicaminibus * obtinente * quæ in his nominari, eas nempe cœnotetas diuisuræ & solutionis * reclinato corporis * altius * humoribus

morum

morum curæ sæpius turbationes addiderunt. Erunt etiam solo consternenda folia atque ramu lentisci, uitis,

* *punicæ, thaliæ*

*mali * punici, talliæ, murtæ, salicis, pini, & horum similium, quibus sine capitis iniuria constrictiuus aer*

* *inductus*
* *ægrotãtium*

**adnatus atque confectus congrue *ægrotantibus inspiramentis inferatur. Non enim cibi atque potus ratio, ac diligentia curanda est quæ interuallis distantibus adhibetur, quo constrictionis faciant commodum,*

* *mitiori, leniori*

*uel fluentia retineant, potius quàm aer, qui * pausabiliori inspiratione adductus, omni parti atque particulæ corporis ingressu suo fluentia facit cohiberi, muti' densitate persuasa. Conuenit præterea, ægrotantes*

* *in arctiore*
* *reclinari*
* *poterunt*

** delatiore lecti sessione * declinari, ut omnifariam immobiles curandi perseuerent: prohibere etiam occasiones, quæ *poterint passionem in commemorationem perducere, ut locutionis, uel uisus: ne aut eadem*

* *multa oratione, & sæpius repetita sanguinis exitum in memoriam reuocando.*
* *Nam Methodicis inedia laxat, potus & cibi adstringũt*
* *accessus, appulsus, vel etiã ὁμοίωσις, assimilatio.*
* *perficitur.*
* *conglutinata*
* *cibum*

*plurimis *fabulis reuoluendo, aut inspiciendo quæ exclusa sunt, uiso admoniti commoueantur. Conuenit denique etiam sanguineos colores parietum, uel straminum, siue operimentorum declinare. Adhibenda præterea cibi abstinentia permittentibus uiribus, usque ad tertium diem, non ob *relaxanda corpora, sed quo altiora, quorum est officium accepta digerere, immobilia perseuerent. Omnis etenim ciborum * appropriatio motu quodam necessario *perspicitur. Quo fit, ut ea quæ sunt aptissimè *cõglutinãda, motu resuluta differantur. Quapropter ob acceptorum digestionem, *ciborum sumi prohibemus, & abstinentiam utilissimam iudicamus. Prohibendi denique ægrotantes ab officio locutionis, ut si quid uoluerint, usibus nutus, uel scriptura dari significent: magis quando ex pulmonis cannula, quam Græci arteriam uocant, uel ipso pulmone*

*mone,aut thorace sanguinis nascitur fluor. Conuenit etiam articulorum tenacior ligatura, si fluor uehemens fuerit.** Densitati etenim articulorum patietes consentiunt partes:item spongiarum mollium,ac limpidarum & leuium,ex aqua frigida,uel aqua & aceto, uel decoctione mali punici, uel rubi, aut lentisci, aut *myrtæ patientibus partibus appositio,hoc est,ex quibus sanguinem ferri agnouerimus. Et erunt hæc iugiter commutanda,ne naturali corporis uapore tepescant. Ac si spongiæ uisæ fuerint ægrotantibus graues,erunt apponenda* ptygmata ex supradictis liquoribus infusa,aut succo plantaginis,uel intybi,aut herbæ* calicularis aut uuæ lupinæ,quam Græci strychnō uocant:uel semperuiuæ, quam aizoon appellant, aut polygoniæ,& acaciæ ex aceto solutæ. Ac si ex capite fuerit sanguinis fluor,erit psilothro * expoliandū: tum fomenta adhibenda ex oleo uiridi,aut roseo, aut lentiscino,aut melino,aut murtino. Sin uero plurimus fuerit fluoris lapsus, radendum caput, atque Gypso illiniendum, uel acacia ex aceto & magis frontis atq; temporum partes. Perseuerāte fluore cucurbita quoq; apponenda,subiecta flamma plurima occipitio. Si autem etiam per nares ferri uideatur, *erunt*styptería immittenda sicca,uel aceto infusa,uel*alia quali-bet ex liquoribus supradictis. Ora quoque spongia ex aqua frigida expressa iugi tactu detergenda. Tunc etiā cataplasmatū adhibendus est usus ex rebus cōstrictiuis atq; epithematibus, quæ paulo post cū suis nominibus ordinabimus. Danda etiā aqua frigida,uel pusca frigida aut gargarismus sine ullo*percussu,quoties ex proximis partibus gutturis sanguinē ferri uiderimus. Ac si per*inferiora,uel altiora ferri sanguinem uide-*

* arctationi: & adstrictioni
* murtæ
* inuoluti panniculi, & multiplices
* calycularis στρυχνὸν. ἀείζωον.
* capillus detrahendus
* στυπτήρια.
* erit
* Alumen
* alio quolibet
* odore graui, & caput feriente
* inferiora, vterum,sedem vrinæ vias: altiora vomitum

rimus, sorbẽdos dabimus cyathos duos uel tres. Quod si minime mederi ualuerint, etiam succus plantaginis, aut intybi, uel uuæ lupinæ, aut *polypodij, aut herbæ calycularis, aut rosæ erit offerendus, & neque plurimus iugiter, ne eius percussu partes noceantur, aut liquidorum influxio, quæ quidem sint constrictiuæ uirtutis, redundantia tamen, laxare uideatur: neque rursum longioribus interualis. Sic enim frigus à nobis illatum naturali *uapore obtusum parui temporis *medullam dabit uitiatam, tum tertia die transacta, hora accessionis solitæ articulos leuiter ungimus frigido atque uiridi oleo. Dehinc detergemus faciem quoque, spongia aqua frigida expressa * retangentes; cibum damus paruum, constrictiuum, ut panem ex aqua frigida, uel pusca, aut alicam similiter, uel oryzam decoctione thebaicarum palmularum confectam, uel easdem ex aqua * recenti: aut si plurimum ualere hæc uolucrimus in aqua cœlesti tamdiu coctas donec liquor mellis habeat craßitudinem, aut ex *malis cydoniis. Tunc etiam danda oua tremula ex pusca, aut *rore syriaco aspersa. Dandus etiam panis simplex, aut in his infusus, tum interposito spacio tẽporis dandus potus aquæ frigidæ paruæ. Dehinc permittentibus uiribus alternis diebus æger nutriendus, etiamsi nondum repressus fluor uideatur, usque ad id tempus, quo cicatricem firmatam senserimus. Quod quidem Themisonis atque Thessali sectatores usque ad septimum diem *seruari dixerunt, hoc est, trium diatritorum spacium. Vt enim Antipater ait tertio Epistolarum libro ad Gallum scribens, Naturalis est ratio trini numeri, non solum in his diebus, sed etiam in omnibus diatritis. Sed est melius, ut Soranus dit, quoniam

[Margin notes: * polygoniæ, vt supra — * tepore — * medelam — * contingentes — * recentes. Nã vetustæ palmulæ dulcescunt, & minus adstringẽtes fiũt. — * mala cydonia: tum — * Rhoe Syriaco — Themison. — Thessalus. — Antipater. — * seruandum — Soranus.]

non

non æquali tempore, nec dierum numero cũctis poterit cicatricis firmari soliditas, ob alias causas, & ob fortitudinem corporis, ac debilitatem, pro differentia naturali uariatam, neq; nos unum atq; eundem signare poterimus finem.* Dehinc *sequẽtibus diebus aliqua erunt emplastrorum apponenda, aut epithematũ constringentium atq; frigidantium, quæ sunt plurima particulariter.* Etenim Thebaicæ *palmulæ uino* acriori infusæ, uel aceto contritæ, admixtis malis cydoniis decoctis, aut mali punici corticibus, aut alumine, uel acacia, aut hypocistide, aut galla, aut œnanthe, aut aloe, aut cerotario ex oleo roseo confecto, uel melino, aut myrtino, aut lẽtiscino, aut œnanthino, aut mixta etiã mastiche trita, aut melle decocto, galla contrita, *aut aspera, aut puluere mali punici, uel mannæ thuris admixto alumine** Liparo, *quo malagmatis sumant omnia qualitatem, tum linteo, uel panno illinita patientibus partibus apponenda: uel illud medicamen, quod libris* Celerum *paßionum memorauimus, de cardiacis scribentes, & appellauimus diarhoos, uel ex polento, & uirgultis rubi, uel arnoglossæ, aut herbæ sideritis, uel uuæ lupinæ, aut* caliculariæ, aut anulorum uitis, aut semperuiuæ: item intyba cum pane ex aceto, aut palmulis, aut murtæ mollibus foliis, aut eiusdem semine uiridi, ante cibum offerenda: uel ante cibũ dare oportet elixum * aut non coctum panem, & plantaginem ex aceto coctam, & uiridi oleo, asperso* rore syriaco: item bulbi ex aqua & aceto, &* rore syriaco cõfecti dari poterunt cibo.* Non *aliter etiam cochleæ erunt offerendæ: habent enim quiddam glutinis naturalis* utraq;, & compaginandi uixtutem, cum proficiente curatione.* Danda *etiam pomorum quædam, ut*

** posse*
** acerbiori*
** & aspersa]*
** Lipareo in insula lipara confecto. Plin. cap. 15. lib. 35.*
Medicamen diaroos.
** calycularia*
** & non diu*
** Rhoe Syriaco*
** Rhoe Syriaco*
** utraq; aquaticæ & terrestres: vel Pomatiæ & vulgares: vel nudæ & tectæ.*

* tosta praedempto
* fabriles vuas vide c.3.lib.4.

mala cydonia cocta recenti mulso: uel * torrida praesumpto tegmine, farina conspersa, aut sorba, aut mali punici grana, aut * fabrilium uuarum: item uolantium non pinguia, ut sunt pectora turdorum, uel pullorum matrem sequentium, item columbarum, aut phasianorum, aut attagenarum, aut perdicum, quarum erunt murta pectora penetranda: tum etiam porcinae carnes, cerebrum, pedes, auriculae, ora, uel auricularum summitates, quaeq; fuerint nutribilia, nec tamen difficilia digestione. Dandum etiam catapotiū ex melle decoctum, sub lingua detinēdum, singulare, aut admixto gummi, uel * draganto. Etenim sufficienter decoctum mel, sicut in externis corporum, glutinat diuisuras, nō aliter etiam interioribus mederi necesse est, atq; iam glutinata solidare proficiente curatione. Dabimus etiam uinum, & magis illud quod non fuerit mordicantis uirtutis, hoc est quodam sensu linguam remordentis, tum ad summam paulatim erunt aegrotātes resumendi, cum praecautione uehementium commotionum. Sunt enim * leuiter atq; sensim mouēdi, portatoria * scilicet, uel cathedra longiore, & firmato corpore lauandi. Etenim lauacra feruoris causa, atq; motus illati, quod corpora celerato spiritu agitant, recētium glutinationum, atq; mollium uulnerum redulcerantia probantur. Cum enim oporteat coherceri atq; densari patientia loca contraria qualitate, necessariò * uexantur feruoris illati causa. Inflata etenim parua ex occasione, atq; turgentia redulcerantur. Praecauēda deniq; etiam uehementia exercitia, & magis retēto spiritu peracta: tum utendū peregrinatione terrena atq; maritima: & si corpus uiderimus non attestante fortitudine augmēta carnis accepisse, erit abstinentia

* tragacantho
* leniter
* sella
* vulnera. sub.

*nentia cibi imperanda: tum sequentibus diebus paruus dandus est cibus uino detracto. Etenim cicatricis nouitas, quippe * ex uenarum uasculis confecta atque nondum fortificata, si carnis pondere fuerit prægrauata, necessariò rumpetur. Semper autem oportet uentrem mitius emollire. Acriores etenim clysteres incongruis motibus lacerant cicatrices, atque recursum faciunt paßionis. At si uehemens atque plurimus fuerit sanguinis fluor, erunt extendendæ adiutorij uirtutes. Acetum denique * syncere dabimus ore retinendum, uel gargarizandum, aut sorbendum, spreto quorundam iudicio, qui asperum, uel tußiculam commouens, atque fluorem prouocans acetum dixerunt, siquidem etiam gelatum sanguinem soluit. Etenim asperat, uel tußiculam commouet, si iugiter atque immodice fuerit datum. Soluit autem eius percußibilem uirtutem distantia temporum, oblatione uariata, quæ non sensibili tactu, sed* remißibili quadam digestione longioribus actibus immoratur. Item quod fluorem non prouocet demonstrandum non est, siquidem* sit manifestum, in externis corporibus uulneribus constitutis necessariò fecisse densitatem, & propterea conducibilis atque glutinantis uirtutis * fuerit approbatum. Danda etiam acacia aceto soluta, aut pusca, aut ex supradictis liquoribus: non aliter etiam hypocystis, uel licium indicium, aut omphacium, uel balaustium, aut œnanthe, aut polios herba, aut gentiana, aut* macir, * aut * ponticũ, uel* ægyptia spina, quam acãthan uocant: quarũ nunc sunt radices infundendæ, uel decoquendæ, nunc earũ succi uel lachrymæ admiscendæ: siquidẽ * sint frigidæ atq; cõstrictiuæ uirtutis cõuenientia obturamẽta: itẽ* corticis uasculi uetustißimi uini,*

*super uenarũ osculis

*Acetum.

*syncerum

*leni

*est

*fuisse

*macer

*Rhaponticũ

* pastillos ex Aegyptia spina describit Aetius pag. 465.

*sunt

* quidã hic facem interpretãtur. Ego uero, Picem siccam in fundo doliorum uini repertam, eorũ præsertim in quibus uinũ dulce uetustatẽ adeptum est. Eius & Sabinæ pulucre curatum Aegyptium quendã fuisse iam ad Hydropis initium perductum Aetius tradit pag. 568.

exustı, & triti puluerē asperum tribus cyathis puscæ frigidæ, aut decoctionis, *qua supra diximus, bibendū *dari, in modū cochleariorū duorū. Etenim constringit cortex inueteratus, & magis antiquißimi uini, *cōmutatus, tarditate tēporis aucta uirtute. Vtendum etiam trochiscis cōfectis ex supradictis speciebus, item *ex rosæ seminibus *trochiscos, quorum compositionem Responsionum libris, de medicaminibus *dicētes, tradidimus: item eo quod appellatur dielectrum, item eo quod œnocraton, & *alia similia, quorum compositionem, ut supra dictum est, Medicaminum libris tradidimus. Ac si coadceruatus perseuerauerit sanguinis fluor, utendum etiam uehementioribus quibus obturentur altiora, *sua & teneritudinis causæ, tamen erunt ocyus adhibenda, ne paßionis ipsius impetu in manibus nostris uitam linquere cogantur ægrotantes. Prædicto igitur periculo eorum proximis aut ministris, *uel producta uita spem sæpe uanam dederint sanitatis, erūt hæc adhibenda: supradicti corticis cinis exustus cum liquida pice spongiæ impressus: decoctio lentisci, & *roris syriaci, & *clygmatium supradictorum *suorum. Nam hæc conficiuntur hoc modo. *Agmine uitis ustis, & uirgultis, atq; ex eorum cinere confecto *liquamine, scilicet aqua imbriali admixta, quā uulgo cisterninā uocant, dabimus ex ipsa bibendos cyathos tres, uel quatuor, nullis aliis speciebus admixtis. Nam quidā in his, si febribus adficiātur, etiam uinū immiscuerunt *uiuidum, uel spongiæ ustæ cinerem, qui conficitur hoc modo. Spongia expressa aceto, atq; pice liquida madefacta uasculo nouo includitur testeo: tum circuntegitur luto, & usq; eo inuritur, donec carbonescat: dehinc *trita in puluerē, ex

que

* quam
* dare oportet,
* potus,
* Pastillos ex Rosis, & ex Succino describit Paulus. Quidam legendum putāt, pastillos ex Rosis, διὰ ῥόδων, & ex Seminibus, διὰ σπερμάτων. utrosq; hic conuenientißimos Paulus descripsit
* trochiscis
* differentes
* aliis similibus
* suæ tenuitatis causa, quæ
* &
* Rhois Syriaci
* ecleima
* succorū. Alia
* Annulis
* lixiuio
* uuidum: humore multo dilutum.
* teritur

*quo cochlearis unius quantitas aquæ uel puscæ frigidæ mixta datur bibenda: uel si uirtutem medicaminis augere uoluerimus, tinctam, ut supra diximus, spongiã * liquidæ picis puluere bituminis aspergimus.* Decoctio autem lentisci conficitur hoc modo. Eius uirgultorum sumentes sufficientem modum, aquæ imbrialis infundimus sestarijs duobus: tum decoquimus: & cum semel uel secundo scatere uiderimus, expressas detrahimus lẽtisci comas: tum liquorem decoquimus, donec ad tertiam partem deducatur, cuius cyathum admixtum duobus cyathis aquæ bibendum propinamus.* Non aliter etiam electariorum decoctio conficitur. Ob electarium autem conficiendum erunt sumenda mala punica recentia uel infusa, nisi fuerint mollia, quibus cõtusis atque compreßis, aliquantum detrahimus succum, atque decoquimus, donec mellis craßitudinem sumat.* Et quantum medicaminis uirtutem * tendere uoluerimus, tanto ualentius mala exuccamus, quo expressa ultimum atque craßiorem succum dimittant, ut etiam eorum cortex si quid humoris habuerit, sudet.* Conuenit etiam medicamẽ, quod Themison ordinauit hoc modo.* Mali punici partibus duabus aloë admixta parui cochlearis quantitate cum aqua frigida offerenda. At si solutio perseuerauerit, addenda etiam constrictiua cucurbita patiẽtibus partibus: tum * diæteon emplastrum, quod uehementer astringit superimpositis spongijs aqua pusca infusis, ut supra scriptum, ciborum constrictiua qualitate permanente.* Dandum etiam noctis initio medicamen, quod * diaporon appellant, uel diasycaminon, siue catapotia, quæ Medicaminum libris prædiximus. Nunc autem perficienda conscripsimus hoc modo. Gummi & acacia*

Margin notes: * liquida pice — * intendere — Themison. — * Dia iteas — Diateon emplastrum. — Dia oporon. — Medicamen diaporon. — Diasycaminon.

æquis ponderibus, admixto alumine sciſſo ad duplex pondus, ſunt colligenda decoctione papaueris, & danda quibuſdam in duplicem modum. At ſi quiſquā non plurimum ſanguine fluxerit, nec tamen materia ferri ceſſauerit, conuenit etiam tertia die phlebotomiā adhibere. Etenim ex eo quod ſanguis ferri non quieuerit, maniſeſte conijcimus glutinationē non fuiſſe perfectam diuiſuræ, ſiue uulneris partium, & propterea in tumorem ueniſſe perſpicimus. Omne etenim uulnus, quod uſque in tertium diem glutinari non potuerit, neceſſariò tumeſcit. Theſſalus. Soranus. *Theſſalum deniq; indigna accuſatione appetitum Sorani ſentētia recte purgauit. Tertia etenim die phlebotomandos ſanguine fluentes conſtituit, nutriens conſtrictiuo cibo, non in conſequentia ordinans adiutoria, ſed tanquam complexis paßionibus apta, ut contrarijs contraria obijcere uideatur. Ac ſi etiam intra diatriti tempus fuerit atteſtata partium grauedo, uel dolor, aut ſpiratio difficilis, uel tußicula ſicca, phlebotomare conuenit, atque aërem loci paruißimu* trepidare,* *tepidare *& iiſdem partibus lanas oleo calido uiridi expreſſas apponere, uel ob ſanguinis fluorem ea ordinare, quæ glutinare ualent, ſed uirtutis frigidæ non ſint, neque tranſuorationis aſperent loca, nec tumorem commoueant.** *Plurimis *Plurima dabimus etiam ſamiæ terræ, quam * ges aſtera uocant,* *gen γῆς ἀστὴρ *unciæ partem tertiam, cum duobus uel trybus cyathis aquæ tepidæ: non aliter etiam amylum, uel * argallici radicem, atque foliorum eius ſuccum.* *Symphiti. c.2.lib.5 *Conuenit denique ſub lingua retenta eius radicis particula, ſiue amyli, ſiue terræ ſupradictæ. Danda etiam ex gummi ſiue * draganto,* *tragacantho *& thure, & opio, & his ſimilibus cōfecta electaria. Tunc tertia die accepta diatriti temporis*

*poris obseruatione, non solius fluoris, sed etiam febrium, erunt ægrotantes oleo calido atque plurimo, & uiridi perungendi. Facies quoque aqua tepida fouenda. Cibus dandus complexioni paßionis aptus, & pultes ex oryza uel alica frixa, siue *simplici, uel milio, & decoctio Ptisanæ calidæ, sed non oleosæ, ac potius siccæ, uel ex oleo uiridi confectæ, aut cum palmulis, uel amylo, admixto * ges asteros, aut argallici radice incocta. Cæteris uero diatritis, hoc est interuallis dierum trino numero seruatis, cogentibus doloribus erit utendum fomentis, atque cataplasmatibus laxatiuis: tum etiam cum scarifficatione cucurbitis, siue hirudinum appositione, quas sanguisugas uocant: Tum uaporatio spongiarum apponenda. Sin uero etiam fluor periculosus fuerit sanguinis, cum tußicula uel asperitate gutturis, erit utendum quidem constrictiuis epithematibus, sed calidis: dandum etiam sorbendum mulsum ex melle decocto, & à uino abstinendũ: danda denique aqua potanda calida, sed paruo modo: tũ sorbilia, quæ paßioni uirtute apta mederi possunt, ut est amygdala † ex pusca, in mulso decocta, quæ abijcienda, & admittendum amyli quantum ualeat mulsum in quandam craßitudinem redigere. Deinde similibus electarijs, atque sub lingua continendis medicaminibus utemur tempore * amißionis, ut est mel atticum admixto gummi, uel * dracanto decoctũ aut glycyrriza, uel eius succo: nisi quisquam ægrotantiũ hoc improbauerit nausea commotus, quo eius stomachus facile ad uomitum moueatur: item ex lini semine trito, & * tracanto drachmis duabus, & amygdalis expoliatis XXV, & strobilorum granis XXX, & oui unius tosti uitello, & amyli drachmis duabus, infuso*

Marginal notes: *cruda — *Ge astere — † expolita. expoliata, ut paulo post. — *remißionis — * tragacantho — * tragacanthi

passo sufficientis quantitatis, quo medicamen electarij craßitudinem sumat. Sin uero etiam rauci fuerint ægrotantes, erit mel decoquendum cum cæteris speciebus singulatim, resoluto* tracanto, ex infusione paßi confecto. Terminatur enim hoc asperitas faucium, & transuorationis partes leniuntur. & tußicula mitigatur, sputaq; sanguinolenta reprimuntur.* Danda etiã noctis initio, nisi febrium obstiterit acceßio, simplex * Diacodion. Continuum uero medicaminũ usum, quæ tußicularia sunt appellata, siue eorũ immodicam quantitatem necessariò fugiendam mandamus. Est enim melius simplicibus atque cõsuetis mederi rebus. Illa enim temporaliter quidem mitigare uidentur tußientiũ motum, sed paßionem totam faciunt deteriorem. * Ac si attestante tumore fluor perseuerans produxerit tempus, in ijsdem perseuerare conuenit, quæ supra memorauimus, admixto etiam lacte.* Si minui tumorem uiderimus, dandum quoque lac amylatum, & panis laganum pultibus infusum, sed ex fermento confectum, quo panis habeat qualitatem, faciat etiam medelam meliorem. Strobilus deniq; cum suis fructibus, quod in semet habeat* resinale, * ptisana decoctus. Dehinc profectu cedente erit panis cum malua decoquendus, sed nõ exquisite conditus Danda etiam*ptisana cum lenticula, quam Græci *psisanæon uocant, & apponenda extrinsecus cerotaria ex murtino uel lentiscino, aut melino oleo confecta: tum urgentius augenda resumptio, ut supra demonstrauimus, ita abstento sanguine, quo ad* fiet glutinatio perfecta. At irruente tumore erit conijciendum, uel aduertendum, utrum glutinatio fecerit retentionem, * cum neque grauedo, * neque dolor, aut punctio, uel pulsatio, uel saltus partium, aut exten

Marginal notes: * tragacantho · *Dandum · *describitur a Paulo · Tußicularia medicamina · *At · *Sin · *resinale quid dã, ut pag. 389 · *ptissana ptissana · * Ptissanophacen · *fiat · *& an · *an

*extentio, uel febris cum arida tußicula, aut stridor, aut singultus, uel quæpiam * sanitati impedita * sau- cietas ægrum sequi uidebitur: * sed sit æqualis, atque ordinata aspiratio perseuerans. Tum si tumoris causa fuerit retentio sanguinis temporaliter effecta, quæ necessariò sordidum atque humectum uulnus efficit, phthisicorum fluorem * pronuntiamus: ac cum pro- ducto tempore sanguinis fuerit * ruptio uariata, erit curatio pro motibus temporum urianda, ut superpo- sitionem emergentem eadem curatione curemus. In lenimento uerò leues atque quietos adhibemus motus, sub magisterio aliptæ uel musici, quo etiam uocis exer- citium artificis præcepta moderentur. Cibus dandus ex mediæ qualitatis materia, adhibitis resumptiuis cy- clis, in quibus non erunt repentinæ mutationes facien- dæ, sed ex mediæ qualitatis materia primus ordinan- dus est cyclus, dehinc ex uolantum, secundus: tunc ex agrestium, tertius, atque ex porcinis carnibus ultimus. & coniunctis deinde duobus * contiguis ordo dirigen- dus, atque ita omnibus, & singulis materiarum specie- bus erunt magis constringentia procuranda, ut in ole- ribus intybum, plantago: in marinis squillæ, mulli: in * uolantibus perdices, phasiani, attagenæ: in agresti- bus, lepores, capreæ: & si celeriter ægros craßificari uiderimus, erit abstinentia intercalanda: tum uenter emolliendus. Vtendum præterea partiliter nunc aquæ potu, nunc uini leuiter remordentis: deinde ueniendum ad recorporatiuæ curationis materiam, latenti motu adhibita drimyphagia, ex pisce gobione, admixto melle. Dandi etiam pisces, & suis cerebrum, una tan- tummodo die: interuallatis diebus, adhibitis localibus adiutoriis recorporatiuis, ut dropace, partibus primò,*

quæ

** sanitatis*
** anxietas*
** sed & an sit*
** fore, vt æger putria & purulenta multa spuat, & phthisicus efficiatur.*
** eruptio iterata*
** primo & secundo: secundo & tertio: tertio & quarto.*
** volantibus*

quæ fuerint remotæ à patientibus, tum uicinis, ac deinde ipsis: addendus etiam ex sinapismo rubor, quem Græci phœnigmon uocant, atque sicca fricatio: tum torrendum corpus sole, quod Græci heliosin uocant: adhibenda quoque paroptesis, & aliquando* sicca cibatio, aliquando cum pane palmulæ offerendæ: & * imitanda consuetudo frigida lauacri, atque potus paruus scilicet primo, ac deinde auctus * suggestione, quo poßint etiam iis ægrotantes uti *partiliter. Facit enim duriora corpora, atque ualentia, acceptorum uel gestorum * differentiæ contrariorũ mutatione uariata, quanquã sint ex eodẽ genere uenientia. Vtilis præterea nauigãtio approbatur, & peregrinatio: inde enim res salutares uenient. Præcauenda etiam Venus: facile autem hæc paßio refricatur. Hæc est secundum methodicos ordinata curatio. Apud ueteres uerò dissonantia sunt ordinata. Etenim de schemate iacendi, atque phlebotomia, & ligatione, & constrictiuis, uel frigidis cataplasmatibus, & aceto bibẽdo, uaria disceptatione pugnatum est. De schemate inquam iacendi: siquidem alij supinos iubent ægrotantes iacere, uel super eas partes quæ non patiuntur. Asclepiades * consequenter approbat supra partes quæ patiuntur esse locandos ægrotantes: siquidem cum scriberet necessarias curationes, adprehensa *causa sic fuerit elocutus, etiam sanguine inquit fluentes ita esse locandos.* Siquidem Erasistratus phlebotomari præcepit patiẽtes. Alij uero eius sectatores etiã fieri principaliter damnauerunt hoc adiutorij genus, tanquam uirium uexabile: item plurimi nostrorum, tanquam laxatiuum, & propterea inconueniens fluori sanguinis ex solutione uenienti, & * indignum ad constrictionem. Alij adhibendum

φοινιγμός. ἡλίωσις. παρόπτησις. * absque potu * ineunda * potu largiore paulatim cõcesso. * vicißim, & alternus. * differentia

Asclepiades. * inconsequẽter * causa perficiendas localibus, * At quidem Erasistratus. * nõ idoneum

*bendum probauerunt, ut Hippocrates de morbis scribens: Diocles libro quo de paßionibus, causis, & curationibus scripsit: Praxagoras libro tertio de curationibus: item Asclepiades libro, quo de clysteribus scripsit: Dehinc Themison secundo libro Tardarum paßionum: & Thessalus secundo libro regulari: sed adiecta discretione. Etenim si tertia, inquit, die rursum sanguine fluxerint ægrotantes atque plurimo: quo intelligitur tanquam in complexis paßionibus, hoc est, strictura obtinente, faciendum approbasse. Alij uerò omnes statim, atque sine ulla dilatione, phlebotomandos dixerunt, & magis si ex thorace, uel pulmone sanguis fluxerit, uel plurimus, auertendæ materiæ causa, quo patientibus partibus derelictis, aliorsum feratur, hoc est ad eas quæ non patiuntur, uel ob educendam materiæ multitudinem. Deniq; sæpe inquiunt faciendam consuetudinem, si oportuerit, semel, & secundo, uel tertio, quo * recurrens ex brachio, post * abstinentiam sanguis, iterum auocetur, uelut Themison ait, * secundum se, & laxamenti esse, & minutionis, ne initium * toris efficiat. Item ut alij euacuandas * uenas, quò exeant latè celerius concedant atque coeant diuisuræ, uelut Asclepiades, ad minuendum sanguinis cursum siue * spirationem, quibus paßio adiuuatur. Item de ligationibus pugnauerunt. Siquidem Xenophon & Dionysius, & Erophilus primo libro Curationum, & Erasistratus, probant articulorum faciendam constrictionem. Herophilus uerò capitis, & brachiorum, & fœmorum: Erasistratus magis inguinum & alarum. Etenim * laxationem, sensus sanguinis approbat fieri * retentionem. Asclepiades uerò ad ipsum scribens libros Paraceuasticos, ligationem excludit,*

Hippocrates. Diocles. Praxagoras. Asclepiades. Themison. Thessalus.

* in partem affectam

* suppressa vacuatione, & clausa plaga.

* secandam venam esse

* tumoris fiat

* venas concedunt amplo vulnere, quo latæ existant, nec celerius coeant

* spirationis difficultatem

Xenophon. Dionysius. Erasistratus. Herophilus.

* laxatione

* vacuationem

Libri Asclep. παρασκευαστικῶν.

cludit, eamq; * neque Erasistrato congruam, dicens *osculari nõ posse sub discrimine uenulas, quod Græci diaphragma uocant, * uel musceri eas quæ supra diaphragma esse uidentur. Omnes etiã nostræ sectæ principes id approbasse uidentur: impressa etenim, inquiũt, ligatura uexat, non impressa inutilis esse perspicitur: item Antipater tertio libro Epistolarum, ait, teneri materiam quidem ligatione, sed cùm fuerit indulta, uel relaxata, in repentinum atque immodicum fluorem * ueniat. Siquidẽ abstinentiæ causa àltiora * pendendo latere potius, quàm teneri uidentur. Item de *constrictis cataplasmatibus plurimi dissenserunt. Nã Erasistratus hæc approbat: Asclepiades excludit, tanquam materiam imprimentia, uel coercendo in * latum reuocantia. Item acetum alij tanquam tußiculam uel fluorem commouens expulerunt, uel quod duras partes densando faciat. Themison uerò his repugnans adhibendum iudicauit, attestante etiam Thessalo. Alij aiunt eius acrimoniam uel nimietatem temperandam admixtione aquæ. Plurimi uerò contrariarum sectarum etiam clysteres, atque urinales aiunt uirtutes adhibendas. Diocles taurinum gluten bibendum dicit, farinæ concoctum & rubo: uel cum nepita amylum, uel marrubium, uel rosmarinum in aqua pusca dandũ. Motus uerò alij adhibuerunt, non solum fricantes, sed etiam deambulationem imperantes post cibum, ut Erasistratus. Asclepiades uerò de communibus adiutoriis scribens, gestationem in * hæmopticis prohibet. Vtuntur quidam præterea etiam purgatiuis medicaminibus ex * papauere, uel helleboro, aut diagridio, quod Græci scammoniam uocant, ut Diocles: item sudorem mouentibus, & uomitum, ut Praxagoras, qui etiam

* negat esse
* occludi ligatione non
* nec vinciri
Antipater.
* venire.
* suspensa
* constrictiuis
* altum
* hæmoptycis
* seminis papaueris syluestris & corniculati acetabulum ventrem ducit: tantundem verò seminis aphrodes vomitum prouocat. Dioscor.
σκαμμωνία.

*etiam plurima urinalia ordinauit. Sed hæc facilè iudicantur ex iis quæ secundum methodicos tradidimus. Demonstranda tamen eorum contradictio, & breui ratione formanda. Peccauerunt igitur, qui supra patientes partes ægros iacere uoluerunt. Omnis enim impreßio, siue * affectio incongrua glutinationibus approbatur. Ceciderunt etiam falsa intentione decepti, qui non addita discretione phlebotomiæ memorauerunt usum. Non enim in omnibus oportuit prohiberi, cùm fluorem sæpe fuerit uehemens strictura complexa: & si secundum Erasistratum osculatio uenarum ex redundantia materiæ ueniens, fluorem faciat conuenit uti detractione. Facilè enim corrigi uel reparari parua uirium uexatio potest: plurima tamen ex adiutorio patientibus utilitas fuerit. Neq; item in omnibus * erit approbanda phlebotomia. Nam nullo tumore apparẽte uexabilis iudicatur. Etenim corporis fortitudo necessariò depurgatur, & stomachus uitiatur, atque debilitate irruente difficilè coeunt diuisuræ, & eadem patienti uidebimur ingerere, quæ prohibenda suscepimus. Quippe cùm non auersio, sed potius * partitio sanguinis fieri intelligatur, & duplici egestione celerata, nullam * mortis habeat dilationem. Dehinc erit anceps, utrum irruente rursum tumore phlebotomandi nécne sint ægrotantes: sed phlebotomati apertißimè interficiuntur: non phlebotomati magno adiutorio priuantur. Ligationes uerò non * tantum ad diuertendam materiam, ut suprà memorauimus, * quantum ad densitatem faciendam adhibendas probamus: siquidem imprimendo coerceant: sed mediocriter * adhibere, ne moderatione cessante, uexare potius quàm curare * uideantur. Peccat etiam Asclepiades, frigida uel*

Margin notes: * afflictio. Alij affixio. — * est — * protrusio — * mors — * tam — * quàm — * adhibendas — * uideamur.

[* enim] uel constrictiua epithemata recusando. Sunt * etiam inconsequentia Erasistrati * placitis, sed officio congruæ curationis efficacia. Nam solutionem constringunt, diuisuras conglutinant, quod ex uulneribus in superficie constitutis, & sub uisum heuienti bus usu approbatur, quibus apposita apertißimè profuerunt. Peccant etiam non aliter, qui bibendum acetum negant. Non enim in omnibus fluoribus sanguinis dandum probatur, sed in iis qui * approbato atque largißimo fluore uexantur. In paruis enim aqua frigida sufficere potest, aut admixto paruißimo aceto. At sit tumor fuerit attestatus, ut complexam paßionem demonstret, proculdubio constringentia fugienda, quantum res pati, uel admittere possunt. Est igitur improprium, ut ea quæ incongruè adhibita nocere demonstrantur, etiam cùm necessariò connenire fuerint uisa, prohibenda existimentur. Etenim aduersantia solutioni tußiculam ex fluore uenientem mitigant, atque ipsum fluorem constringunt, & sanguinem retinent cohibendo, & neque noxam inurunt. Siquidem sæpe * reddita per digestionis uias patientibus partibus adueniunt temperata, atque admixta liquidis in alto constitutis: & propterea obtusa uirtutis uiolentia perdurant. Sunt etiam clysteres contrarij. Siquidem commouent corpus, eo tempore præterea, quo conglutinationem * faciendam nitimur. Hac ratione etiã urinalia medicamina atq; uentriflua magis noxia iudicantur. Siquidem turbant atque uexant, & * uertunt stomachum. Item proteruus omnibus uomitus, & propterea contrarius iudicatur. Rescindit enim uulnera, nisi quis eum iam solidatis cicatricibus ob recorporationem adhibendum probauerit. Est propterea affectatio

[* qui putauit hu introrsum retrudi sanguinẽ, & ita uasorum ἀναστόμωσιν augeri, cuius causa est redundantia.]

[* profuso]

[* data]

[* facere]

[* subuertunt]

affectatio sudorum, quam Græci aphydrosin uocāt,* ἀφύδρωσις.
contraria. Cum enim superflua atq; redundantia tol- * Aphidrusin
lere uidetur, laxatiuæ uirtutis causa, coeuntia disiun-
git. Item taurinum gluten tensionem atq; duritiam fa-
cit. Motus uero corporis neq; excludendos generali-
*ter probamus, neque *approbandos. Si quidem prius* * admittendos
quàm paßio declinauerit, requiescere debēt ægrotan-
*tes. In declinatione uero * sint mouendi, sed non post* * sunt
cibum. Tunc enim ob digestionem celebrandam tem-
pus est quiescendi: quo fit, ut prius quàm cibum sum- *secundo
*pserint ægrotantes gestatione sint mouendi, *secunda*
etiam deambulatione. Etenim parua adiectione ne-* * concitatione
que ulcera refricantur, & in resumptione uirtus
corporis excitatur.

De Phthisica paßione. Cap. XIIII.

PHthisis, *siue ut plerique appellant phthoe, quod* φθίσις.
*corporis faciat *defluxionem, siue corruptionē,* φθόη.
fit frequentius antecedente sanguinis fluore, aliquādo * dißipationē σύντηξιν
etiam longi temporis tußicula, siue catarrho, quo tho-
racis altiora lacerantur, & primo leuius: *tunc ul-* * profundæ & intimæ partes
*cerata facientia collectionem intrinsecus * quæ cum* *at cum vlcera fecerint
siccata fuerint, citius sumut paßio initium. Sed non se- * & non siccata
cundum has differentias erit efficacia curationis mu-
tanda. Siquidem antecedentes causæ, quāquam diuer-
sæ, unam facere paßionem uidentur. Sequitur autem
ægrotantes febricula latens & sæpe quæ initium de-
clinante accipiat die, atq; ueniente luce leuigetur, at-
testante tußicula plurima initio noctis, atq; fine, cum
sputis saniosis, ac paruulis primo, in iis qui non ante
sanguinis fluore uexantur: quæ quidem admixta sali-
*ua latere, * secundo autem, etiā plurima ferri uidean-* * deinde: deinceps: postea
tur. Iis uero qui ex fluore sanguinis in istam ueniunt

passionem primo sanguinolenta sputa efficiuntur, hoc est cruenta, quæ Græci hæmalopa uocauerunt: tum feculenta: dehinc liuida, uel prasina: & in ultimo alba, atque purulenta, dulcia, uel salsa, cum uoce rauca, aut* acuta, & difficultate inspirationis, atq; genarum rubore, & cæteri corporis cinereo colore: item sequitur oculos exoletus aspectus, & corporis tenuitas, quæ nudatis mēbris proditur magis quàm ex aspectu uultus. Quosdā etiā sibilatio uel stridor* thoracis sequitur, & crescēte passione sudor superiorū partium usq; ad pectoris finē, cibi fastidiū, & maior appetitus sitis, & quibusdam * grauedo uulnerati pulmonis, ut etiā eius expuāt fibras, quibusdā punctio, *ulcera thorace: pulsus debilis, densus, ac deinde formicalis, quem Græci* myrmezonta uocant: Digitorum summitates crassescunt, obuncatis unguibus, quod Græci gryposin uocant. Sequitur præterea inflatio pedum, & nūc frigus, nunc feruor articulorum: nasi summitas pallescit, atq; aurium *laminæ frigescunt. Tunc peiorante passione uentris efficitur fluor albidarum egestionum, & indigestarum, debilitatis naturalibus digestionis officiis. Discernunt præterea plurimi purulentum liquorem, phlegmata carbonibus imponentes, quo exusta probentur. Nam tetri *odoris esse necesse est omne quod natura fuerit mutatū, uelut ex *defluxione carnis ueniens. Item in aquam mittunt ægrotantium sputamina. Etenim naturalia facile soluuntur, uitiata uero atq; mutata, *perseuerant, quadā *tenuitate coacta subsidunt: siquidem* sint grauia, & contra naturam ex defluxione carnis uenientia. Vicinæ atque similes passiones sunt phthisicæ, syntexis, quam nos defluxionem dicere poterimus, & atrophia, quam nos nutr

Sputa. αἱμαλῶπα.
* clangosa:
* ὀξύγωμον vocat libris de acutis. cap. 10. lib. 2.
* grauis doloris sensus
* vlcerato Pulsus
* myrmecizonta μυρμήζοντα. γρύπωσις.
* fibræ. Eadē voce vtitur pag. 320.
* Aphor. 11. & 12. lib. 5.
* colliquatione putredine.
* perseuerant quidem, &
* ex tenuibus densiora facta
* sunt
σύντηξις. ἀτροφία. Passio ἰμπνικά.

*nutrimenti cessationem uocamus, item empyica passio, siue * anaphoretica, quam nos purulentem, siue *uomifluam dicere poterimus, quod ex uomica interioris *collectionis purulenta per tußiculam * excludunt sputa. Sed hæc discernuntur. Siquidem ex his atrophia longo tempore facit tenuari, nullis etiam attestantibus sputis, sæpe etiã sine ulla tußicula. Etenim longo tempore febricitantes, atque tußientes, * limpidis adhuc sputis affecti, necdum phthisici iudicantur, in phthisicam uero paßionem proni ac decliues esse noscuntur. Item empyica paßio, siue ut supra diximus, anaphoretica, discernitur à phthisica, non aliter quàm ulcerum collectione. Quippe cum empyicos sæpe antecedat pleuritis, uel peripleumonia, & tumor immensus, & febres uehementes cum horroribus frigidis, & inordinatis. Dehinc quod sæpe coadceruata puris copiam excludant repente Empyici, ac deinde egestione facta, febribus atque horroribus præteritis liberentur, ut aut omnino iis careãt, aut ex parte afficiantur: in phthisicis ea quæ supra diximus antecedant, & liquida paulatim, non coadceruata excludantur & pro modo auctæ paßonis etiã febres augeantur. Communiter autẽ hæc paßio stricturæ, atq; solutioni erit adscribenda, & subiacentibus *paßioni tẽporalibus * cœnotetis. In quibusdam etiã ulcerum differentias monuimus * promouendas. Sunt enim necessariò intuendæ. * Siquidem complexa sit regulæ, quã diætan uocant tum medicaminum ratio, quã pharmacian appellant. Deniq; si tumens ulcus fuerit, quod intelligitur ex dolore consequenti, & cæteris tumoris signis, conuenit ægrotanti calidus locus, & abstinentia unius diei: tum fomentatio laxatiua,*

ἀναφορητικά.
* eadem ratione vox hæc formata est, qua supra dixit à Græcis vocari τὴν ἀναγωγὴν pag. 317.
* vomicofluam
* absceßus
* excluduntur
* minimè vitiosis alienis prauis

πλευρῖτις: περιπλευμονία

* paßionis temporalis quæ tẽporũ certis interuallis exacerbatur,
* cœnotetibus
* proponendas
* Siquidem cõplexa est tum

*atque cataplasmata, & cucurbitæ appositio cum scarificatione, & uaporationibus spongiarum, & totius corporis perunctione: cibus quoque sorbilis, calidus, & magis panosus, obseruatis temporibus singulorum adiutoriorum, ut sæpe docuimus: at si tumens non fuerit ulcus, ob purgationem sordis erunt aquæ mulsæ cyathi duo uel tres offerendi ante cibum, uel fœnigræci sæpe * torti decoctus succus, sed non ita ut uiscosus fiat, quod * seruabitur: Si secundo uel tertio * mollius scatere cœperit deponatur, * quod sit colore uinosus, ac deinde uni cyatho liquato admiscetur mellis cochleare: habet enim uirtutem fœnigræci semen mitißimæ detersionis: uel certe mulsum dabimus ex lini semine fricto, atque trito, admixto puluere, aut * liquato linteolo limpido, uel farina * meregmi. Si autem maior purgatio fuerit facienda, irin illyricam atque * herbum dandum probamus. Oportet etiam * herbum rubrum aquæ infundere, donec infletur: tum testa calefacta atque ignita molere, terere, ac deinde tum tenuißimo cribello eius pollinem mulso aspergere in cochlearij quantitatem: uel ex melle decocto electarium facere, admixto scilicet polline supradicto. Sed propter uehementiam * herbi, erit coniicienda sordis magnitudo, ut si fuerit putruosa, quam Græci dysoden appellant, tum solo * herbi polline * utemur: Sin uero non ita fuerit cogens causa admixto sesamo * iri illyricæ æqualis ponderis, aut superantis, pro paßionis magnitudine. At si plurimum putruosum apparuerit ulcus, ex iis quæ feruntur, non solum per os conuenit * herbi pollinem dari, sed ex ipso confectum etiam cataplasma cum aceto atque melle extrinsecus apponere. Tunc etiam*

lenticu

* tosti
* cauebitur
* lenius bullire
* quoad
* ligato in lintheolo
* immersa
* eruum
* eruum
* erui
Δυσώδης
* erui
* utamur
* iridi
* erui

lenticula simili usu adhibenda probatur. * *Et præterea purgatiuæ uirtutis aristolochia & dracontia herba, siue quæ appellatur aron. Eius generis etiam marrubium approbatur, quanquam sit stomachi uexabile, purgatiuæ tamen uirtutis. Oportet autem eius manipulum tribus aquæ sextariis decoquere, donec ad tertiam partem redeant: tum marrubium detractum proiicere, atque admiscere mellis boni libram, & rursum decoquere, donec ad suam ueniat crassitudinem. At si marrubium uiridius fuerit, tundendum atque exuccandum, & in unum cyathum succi libra mellis miscenda, & ita decoquenda: aut aquæ sextarij tres decoquendi, siue admiscendi, donec mellis crassitudinem sumant. Faciūt etiam ex strobilis, & amygdalis, & lini semine, uel supradictis, electaria: item ex amygdalis, &* * *ptisana cum melle & lacte sorbile medicamen, & primo cum pane* * *acceptum infuso* * *melle: tum etiam singulare sorbendum, paruissime, ad modum unius cyathi uel duorum: dehinc plurimum, longe ante tempus alterius cibi: quanquam sit in quibusdam hoc solum cibo sufficiens. Etenim copus nutrit, & uulnera reterget, & cruentos, uel purulentos iuuat. Dehinc cum tenuia sputa ferri uiderimus, facit etiam strobili decoctio, quæ conficitur hoc modo. Viridem strobilum sumentes, fructuosum, qui in semet habeat quædam resinalia,* * *quem tribus sextariis immixtum decoquimus, donec pars dimidia liquoris insumatur: tū detracto strobilo erit residuæ parti liquoris miscēda mellis libra, uel glycyrrhizæ:* * *Tūc decoquendo donec crassitudinem sumat. Conuenit etiā ex* * *squillitico uino electarium confectū,* * *ex quo erit sextarius unus libræ mellis admiscendus, & gummi*

Margin notes: * *Est* · * *ptissana* · * *accipiendum* · * *melli* · * *aquæ* · * *tum decoquendum* · * *Scybelilite* · * *in quo*

uino perfusi selibra: tum decoquendum mel donec uinum insumatur. Potest praeterea etiam melilotum linteolo ligatum tempore decoctionis immitti: item succus glycyrrhizæ simili modo, atque eodem tempore misceri probatur. Conuenit etiam* Diocodion medicamen cochlearis quantitate sumptum, uel butyrum cum melle in electario datum, & præterea purgatiuæ uirtutis atque siccatiuæ hoc medicaminis genus: marrubij succi uiridis sextarij tres, mellis libra una: quæ cum fuerint coctione craßificata,* iris illyricæ immittendæ sunt drachmæ duæ. Sed oportet neque semel, atque eodem tempore omnia hæc ægrotantibus dari. Varias etenim materias posuimus: siquidem iugis speciei unius oblatio fatiat ægrotantes, & propterea recusatur, neque accesionis tempore hæc danda mandamus. Quapropter*uni etiam cætera in curationibus monemus intuenda, quo purgato ulcere humanioribus cibis utamur, hoc est ex mediæ materiæ qualitate. Conuenit interea motus latens, pensili primo lectulo, uel cathedra longiore, atque in uicina porticu.* Adhibita etiam perunctio primo sedenti, ac deinde recepta fortitudine stanti: purgato ulcere damus uinum album, atque lene, mediocriter remordens. Tum lauacrum adhibendum, quando etiam sicca conuenit cibatio singularis, uel cum palmulis thebaicis: & pulmentum in cibum * dato: uel arnoglossa herba, & uolantum non pinguia: item sub lingua amylum* datum, quod*retentum defluxionem ne ueniens subiectis partibus patientibus irruat, & paulatim adiuuat cicatricem: uel mel decoctum simili modo*datum, aut paruo amylo admixto: Tum etiã trochiscus, qui appellatur *trigonos, uel mel uino remordenti admixtũ,* parti

*Diacodion
*iridis
*unicè
Lecti pensiles
*Adhibenda
*datum:
*dandum
*retineat
*dandum
* uide supra pag. 351.
τροχισκός.
τρίγωνος.
*pari

*suæ quantitati, & decoctum, donec * incoquatur uinum: tum etiam antidotum, quod appellatur theriaca, & mithridatios, quæ in semet habet siccandi atq; recorporandi uirtutem: item * zopirios: & * dicrisimus. Apponenda præterea extrinsecus emplastra, quæ in cicatricem ducere ualeant, ut est * melinon, ac deinde sic cantia magis. Tum cum firmum apparuerit, leuimentum, erit * amitaonion imponendum uel * polyarcyon malagma, admixto * cerotario ex oleo cyprino * confecto parte tertia: siquidē hæc singularia primo tempore ægrotantes ferre minime * poßint. Tunc cyclica regula adhibenda, sed quæ non repentinas habeat ordinum mutationes. Denique nunc uinum, nunc aquam potare permittimus, iuxta cycli rigorem. Danda etiā drimyphagia, quam despuentibus sanguinem memorauimus. Adhibenda etiam localia adiutoria, similiter cucurbita, dropaces: & sympasmata: & paroptesis: & sinapismus, & bibendum medicamen, quod * diapipereon appellatur. Valet enim callositatem ulceris tenuare, atque siccare. Fugienda præterea bibendi medicaminis satietas, & eligendus consuetorum usus. Magis siquidem insueta materia uexatus stomachus, atq; fastidio supinatus * prodat ægrotātes. * Et propterea uehementer utilis naualis gestatio, atque longa nauigatio, lectio, uocis exercitatio, & omne quod dare corpori fortitudinem potest. Veteres autem medici alij nihil de ista paßione memorauerunt. Sed Diocles libris, quibus de paßionibus atque causis, & curationibus scripsit, iubet initio cibos detrahi, nihil de fine abstinentiæ significans aut quousque sint ægrotantes retimendi: tum sudores commouendos, quibus necessariò uires auferuntur, & neque hoc quemadmodū faciendū*

*insumatur
*hanc Paulus describit
* dierisimum.
* Describitur ab Aetio.
* Amythaonniū emplastrū describitur à Paulo
* Polyarchiū describitur à Paulo: & Celso.
*cerotarij
*confecti.
*poßunt
συμπάσματα.
παρώπτησις.
* vel Διὰ δυεῖν πιπέρεων, ut pag. 415. vel διὰ τριῶν πιπέρεων, ut cap. 10. lib. 5.
*prodit
*Est præterea
Diocles.

*sit ordinauit. Vtitur etiam * anacœliasmis, quorum qualitates non memorauit, adijciens uerrendum, siue deducendum à pulmonibus humorẽ, quando fuerat mitigandum potius ulcus quàm repurgandum: item uomitum ex oxymelle adhibendum,* quo corpus deijcien do ulceratas lacerat partes: atq; hoc iugiter, & post cœnam faciendum probat: dehinc proterua mentis cæcitate deceptus etiam psichrolusian imperat adhibendam, & allium dandum, quod necessariò* uexet ægrotantes inflando: tum uino flauo utendum, siue nigro, & * propterea duro, atque post prandium deambulatione uexandos imperat ægrotantes, & nulli adiutorio sua tempora reddenda perspexit. Praxagoras secundo libro curationum, ijs qui pulmonis ulcere afficiuntur initio helleborum probat, atque sitim faciendam: tum resumendos: nõ aduertens primo resumptione, tum helleboro utendum, quo poßint eius laborem perferre ægrotantes. Ad summam, non resumpto uiribus deficienti helleborum non conuenit, Resumpto autem, uel fortificato exclusa * phthisica paßione comprobatur, & propterea usus hellebori recte prohibetur. At Themison secũdo libro Tardarum paßionum quædam recte, quædã caduca proteruitate cõposuit, ex quibus est etiam* pendentis thori gestatio, quo plurima parte diei ac noctis motu exerceantur ægrotantes cum necessariò acceßio uespertino tempore aspe retur, atque luce surgente leuigetur: quo non solũ laboriosus, uerum etiam intemporalis, & inordinatus motus ab eo adhibitus probatur. Etenim initio lucis, & dimißionis tempore nutriri cibo conuenit ægrotantes. Est etiam noxium allium, quod imperat dare: siquidem inflationem maximam facit. Vnctio item ex struen*

ἀνακοιλιασμοῖς.
* medicamẽtis quæ supra uentriflua dixit pag. 384.
ὀξύμελι.
*quod
ψυχρολουσία.
*exeat
*præterea
Praxagoras.
* quæ uomitione ab Helleboro incitata, ac ulcere propterea irritato, nocentior & deterior fit,
Themison.
*pendẽte thoro
Allium inflat

*feruentibus adhibita uirtutibus, quam circa ue*ſ*peram probat adhibendam, cruribus atque brachijs cõtraria iudicatur: tunc enim febres ardeſcunt.* Imperat *præterea inter duos uel tres dies ægros lauandos, cũ corpus elimatis uiribus debiliter lauacri frequentia, & ſordidet atque humectet ulcera.* Præterea[a] *herbum,* *eruum *dehinc intybum, & plantaginem dat, cum ſit horum uſus differentia temporum* * *ſeparatus.* Herbum *enim* * ſeparandus. Eruum *purgationis adhibetur cauſa: frigerantia uero cicatricis obducendæ.* * Item *imperat ulcera facienda extrinſecus, ijſdem quibus intus ineſſe ſenſerimus, quod eſt pernitioſum.* Putat *enim auerſione humoris facta ad exteriores partes altiora ulcera præſiccari, & propterea diutiſsime differendam ait ſanitatem exteriorum ulcerum, donec* * *illa clauduntur.* * Imponenda *nanque ait emplaſtra, quæ humoris prouocant defluxionem, cum humoris defluxio iuxta* * *ſapientia placita nullius commodi teneat fidem: ſic etiam plurima localia adiutoria adhibenda conſcripſit, quæ multo tempore* * *magnificas ulcerationes hoc eſt, quas nos extrinſecus infiximus, in cicatricem uenire* * *cohibeant, impediens plurima quæ congrue adhiberi poſſunt, ut defricationes, dropaces, cucurbitas, ſinapiſmos, paroptefes, & alia quæ cum uehementiſsime proſint, ulceratione cutis præfecta adhiberi non* * *poſsint.*

*Idem
*alteriora clauduntur.
*ulceribus extrinſecus factis
*ſapientum
*manificas.
χαρακτῆρας.
*prohibeant
παρόπτησις.
*poſſunt.

CAELII AVRELIANI
SICCENSIS CHRONION
LIBER TERTIVS.

***

De Suſpirio, ſiue anhelitu, quem Græci Aſthma vocant. Cap. I.

Nhelatio, ſiue ſuſpirium ab accidenti nomen ſumpſit. Vocatur præterea ſecundum aliquos ſpirationis difficultas, quam Græci dyſpnœan uocant, ſiue orthopnœan: ſiquidem ſeſe præfocari ſentiunt cum iacuerint ægrotantes, atque erecti facilius ſpirent. *Itẽ, ut alij dicunt, contrario uocabulo ſuæ uirtuti nomen accepit. Nam cum * ſui ratione conuertat ac deprauet, tanquam corrigat, orthopnœa nuncupatur, quam nos ſpirandi dicere correctionẽ poterimus. Multa enim contrariæ interpretationis uocabulũ ſumpſerunt, ut* fella, quæ Græci glycea uocant, uelut dulcia, cum ſint amariſſima. Grauat autem atq; premit hæc paſſio magis mulieribus uiros, & iuuenibus ſenes, atque pueros, & durioribus natura corporibus teneriora, hyberno atque nocte magis, quàm die uel æſtate: in quibuſdam ex initio generatur: in quibuſdam perfectis irruit paſſionibus, ſed magis ex profundo frigore ſequitur patientes ſpirationis difficultas, & * frequẽter natura, celerior magis quàm tarda: item*

δύπνοια.
ὀρθόπνοια.

** ſpirant.*
At ut
** ſpirationẽ euertat*

Fella
γλύκια.
** Plin. cap. 10. lib. 27. Holoſteon ſine duritie herba eſt, ex aduerſo appellata a Græcis, ſicut fel dulce*
** frequentia maturans.*

*item præfocationis sensus secundum thoracem, atque grauedo, & feruor igneus: item enteron ad superiora conductio, & cùm paßio uehementescere cœperit, stridor, atque sibilatio * pectoris, cum uocis debilitate: tum extensio colli, atque uultus, cum rubore, & oculorum suspenso * attentu: iacendi potestas schemate supino: tußicula nunc orida, nunc uuida, cum sputis tenuibus, & spumosis, aut craßis, & uiscosis, & sudoribus, & calore morbido, atque pulsu humili. At si grauior impetus superpositionis fuerit, ora ægrotantium liuescunt, * & quidem excluso per nares humore mucilento, releuantur, atque præfocationis carent metu, quod non aliter cedit, etiamsi per oculos lachrymarum fuerit fluor. Variantur autem tempora paßionis superpositionibus & lenimentis, & nunc limpidis atque synceris, nunc sordidis, & paßionis tractibus implicatis, ut etiam tunc leuis difficultas inspirationis inesse uideatur, quæ facilè prodetur, si ægrotantes itinere ascensibili gradiantur, aut ocyus pergant, uel indigestione, aut usu uenereo affecti, uel frigore, atque puluere, siue fumo grauentur. Differt autem hæc paßio à peripleumonia, quòd neque cum febribus necessariò fiat, & semper tarda esse uideatur. Item secundum aliquos discernitur ab orthopnœa. Siquidem hæc cum stridore atq; præfocatione asperatur: orthopnœa uerò cum * thoracis euersione atque singultu, aliquando etiam cum sanguinis fluore. Item secundum aliquos magnitudine discernitur. * Vehementem enim dicunt orthopnœan supradictis paßionibus. Sed est melius, ut uno atque generali concursu, paßionum potentiam iudicemus, ut nunc uehementem paßionem dicamus, & magis acceßionis tempore, nunc leniorem, &*

m agis

ἔντερα.

* ἐρυγμὸς cap. 10. lib. 2. Acutorum.

* obtutu. Alij intuitu

* cum enim per nares id exit, auertitur humor in pulmonem fluxurus, & intercipitur, aliaq; via reiectus periculo suffocationis liberat.

περιπλευμονία.

* stomachi

* uehementiorem

magis dimißionis tempore. Eſt *autē paßio ſtricturæ, quapropter conuenit,ut mox corpus inuaſerit,ſiue cū repetendo ſuperpoſitionem aſperauerit,iacere ægrotantes altioribus ſtramentis,thorace atq; capite ſubleuato,loco lucido,atque calido mediocriter, adhibita requie,& abſtinentia cibi uſque ad tertium diem, ſi uires permiſerint:pectus tegendum lana,atque fouendum oleo dulci,calido: * adhibita quoq; articulorum blanda calida manu fricatio, ut etiam tenendo * medeamur temporibus admotis tempore quo acceßio uehementeſcit:* & cucurbitæ lenißimis raptibus detrahendæ.* At *ſi præfocatio coëgerit, & uires permiſerint ægrotantis,adhibenda phlebotomia, & diatriti tempore,unctione antecedēte: ſorbilis,atque calidus, & uarius in dimißione offerendus cibus,atque alternis diebus,donec paßio declinet.* Sin *uero imbecilles uiribus fuerint ægrotātes, diurnis diebus dabimus cibū: ſed ea die qua abſtimere oportuerat,paruum.* Ea *uero qua dare licebat,paulo plurimum.** Sin *uero officium non agnouerit,ſimplex clyſter adhibendus,& ante cibum mulſæ ex melle deſpumato duo uel tres cyathi *præbibendi:cataplaſma laxatiuum, atque cucurbita cum ſcarificatione adhibenda thoraci,& * in utraſq; ſcapulas, ac magis paulo inferioribus locis, quo ſine ulla quaſſatione partium, eius raptus efficiatur.* Tum *uaporatio ſpongiarum,atque cerotarium,& malagma quod diachylon appellant,uel*mnaſcum:* Atq; *ita lauacrum,& uinum, & uarius * reddendus cibus.* In *lenimento uero ſi paßio tardauerit,erit adhibenda reſumptio,geſtatione, uocis exercitio, deambulatione, unctione,fricatione,corporis retēto ſpiritu:tum lauacro,atque cibo ex pulmētis mediæ qualitatis:* Dehinc

Margin notes:
** adhibenda* (beside "dum oleo dulci, calido")
** premamus. Sic tamen legitur pa. 401.* (beside "blanda calida manu fricatio … medeamur")
** ſunt &* (beside "hementeſcit")
** Si venter* (beside "qua dare licebat")
** præbēdi:tum* (beside "bum mulſæ")
** inter ſcapulis* (beside "præbibendi")
** deſcribitur a Paulo. μάλαγμα. διάχυλον. μνάσιον.* (beside "ulla quaſſatione … lauacrum")
** dandus* (beside "lenimento")

*ad recorporatiuam curationem transeundum. Adhibenda drimyphagia, atque cæterarum transitus mutationum, quas sæpe cyclos ordinantes docuimus. Tum etiam ex radicibus uomitus, uel si paßio coegerit, etiam helleboro prouocatus. Iubemus præterea acetum * scilliticum ægrotantes ante cibum sorbere, uel cum aceto nitrum, siue laser, aut hyssopi decoctionem cum fico contriti, uel nucleo pineo, quem Græci * pityda uocauerunt, admixto mulso: item abrotanum tritum cum sulphure, atque aceto ex * mulso confecto, uel urticæ semine, aut * radicum, & horum similium electariorum, ut est melli admixta resina terebinthina, aut * cartamum, quod nasturtium uocamus, aut sesamum cum aloe, & amygdalis amaris: aliquando etiam pipere, uel oui uitello: uel illud electarium quod * diascylles appellamus, cuius confectionem de Medicaminibus scribentes tradidimus. Tum etiam cucurbitæ recorporatiuæ adhibendæ thoraci, atque * interscapulo: dehinc dropax, paroptesis, heliosis, sinapismus, acopa, recorporatiua malagmata, ut est Diadaphnidon, uel Dialoe, uel * Diaeuphorbio: dehinc nauigatio atque peregrinatio terrena, & potio theriacæ antidoti, & aquarum naturalium usus, quarum præstant in Italia * cotyliæ appellatæ, * siue albæ, uel nepesinæ: tum etiam cataclysmus, hoc est, aquarum illisio supernè, iisdem locis qui patiuntur. Vtilis deniq; maritima, & plurima mare tenus conuersatio, atque consuetudo frigidi lauacri, quam * psichrolusian appellant. Aliqui autem aduersarum sectarum principes etiam dauco cum aceto & melle ægros potauerunt, siue * iri cum mulso, & uentrem plurimum deduxerunt, dando de diagridio, quod scammonian Græci appellant*

*Marginalia: * scylliticum — * pityida — * melle — * iridem, & horum similia electaria — * cardamum — * DiaScylles — * interscapulis — * Dieuphorbium — Balnea in Italia. — * cutiliæ — * siue albulæ, siue nepesinæ — * psychrolusiā — * iride*

pellant, obolos tres, cum duplici pondere aloes siue hieræ, quam catharticam uocant, uel ammoniaci salis obolum siue opopanacis simile pondus, uel * cneoron, aut polion herbam, uel peplion, aut calchanthum, uel thapsian, aut asininum lac, & castoreum, non solùm lenimenti tempore, sed etiam in augmento, siue superpositione paßionis. Alij uerò etiam urendum thoracem, uel caput crediderunt. Themison quoque secundo libro Tardarum paßionum in quibusdam eisdem * compeccasse uidetur, cùm plurimum uentrem purgandum credidit ex diagridio, atque in ipsa acceßione. Vtitur præterea cõstrictiuis, atque his acrioribus, & imperat dari * tapsiæ succum cum opopanace, aut sagapeno, ex quibus stomachus necessariò uexatur. Hic denique erit memorandum, * quia potis medicaminibus non sine cautionibus utendum est, ut neque eorum plurima satietate uexandi ægrotantes. Item in impetu uel asperitate paßionis recorporatiua adiutoria prohibenda. * Erit enim cœnoteta consideranda, qua facilè medicamina qualitatis ratione accedente * correctius approbamus.

* thymelæam
συνεξαμαρτάνειν
* thapsia
* quod potu medicaminum
* Est enim cœnotes
* conuenientiora

De stomachicis. Cap. II.

A Parte corporis quæ patitur stomachica paßio nomen accepit. sed non omnis stomachi querela illico paßio nuncupatur, nisi fuerit ex multorum concursu signorum, & perseuerantia confecta, atque corporibus tardans, repetendo superpositionibus & * lenimenta. Plurimi igitur singulatim speciales curationes eius tradiderunt, nunc de stomachi duritia dicentes, nunc de uentositate, de rheumatismo, & debilitate, & horrore ciborum, & fastidio. Themison quoque primo libro Tardarum paßionum * solutionem circa stomac

* lenimentis.
Themison.
* solutionem vocat cœliacũ morbum

stomachum appellauit rheumatismum, secundo libro ἐνυματισμόν
uentositatem. Thessalus secundo libro regulari cura-
tionem separauit soluti stomachi atque inflati. Nos
uerò communiter sub una propositione de omnibus di-
cere curabimus, qua, uentositatem uel ex tumore du-
ritiem confectam stricturæ iungimus: fastidium uerò,
*siue horrorem ciborum, & corruptionem * ambi-* * *nidorosam,*
*guam, utrisque principalibus * paßionibus subiicien-* *& acidam* * *stricturæ &*
tes. Antecedentes causæ quæ stomachi paßionem fa- *solutionis*
ciunt, cæteris quoque paßionibus generandis commu-
*nes esse probantur, sed magis * ista iugis indigestio* * *istam*
*parit, siue post cibum * gemitus, & perfrictio pro-* * *vomitus*
funda: item mœstitudo, & medicaminis insueti pota-
tio. Sequitur autem in paßione constitutos acceßionis
tempore animi defectio, articulorum frigidus torpor,
aut uariatus per membra acrior naturali feruor, qui
magis medias teneat manus: tum roscidus sudor, &
*animi angustia, iactatio, anxietas, siue * concatenatio* * *contractio*
mentis, & desponsio, coloris mutatio, pulsus paruus,
celer, imbecillus, corporis tabes, cibi fastidium, uel ma-
ior ciborum appetitus: tum corruptio acceptorum
*cum acore uel in * bromosam, uel * fumosam transeun-* * *cœnosam, putidam*
tium qualitatem: Quibusdam etiam uocis amputatio,
*& dentium * confrictio, siue concubitus: inseparabi-* * *nidorosam* * *contritio*
lis capitis grauedo: aurium tinnitus, quibusdam sitis
insatiabilis, & cùm in acceßu tumor maior fuerit ex-
citatus, oris siccitas, & saltus sub præcordiorum par-
tibus: tum dolor in eadem parte, aut etiam inter palas
*tenens, siue * latius, cùm se tremor uberior * infude-* * *latior*
rit: dehinc transuorandi difficultas cum præfocabili * *diffuderit*
sensu. Quo denique commoti quidam nostræ sectæ
principes, Epistolarum libris hoc accidentiæ genus

*stomati

* stomachicā στομαχικὴ συνάγχη.

* stomaticam synanchen uocauerunt. Durescente autem stomacho sine ullo feruore atque dolore, cætera communia signa sequūtur: tum igneus earundem partium sensus, & magis inter palas, si omnis aruerit stomachus: sin uerò in superioribus, erit transuorandi difficultas, donec ad eius fundum accepta perueniant: aut si in * eodem fundo, quem Græci basin appellant, fuerit durities, erit transuoratio facilis, sed post eius perfectionem grauatio sequetur, tum durities, atque extantia in interioribus præcordiorum. At si uentositas fuerit stomachi, tensio sequetur inflatione coniuncta: tum capitis plenitudo cum * oppreßis atq; iugibus ructationibus, * testante grauedine, quæ magis accepto cibo sentiatur. Tum sonus in interioribus liquidorum tanquam semipleni folliculi, errante uento per innania: atque * ita tensione laxata * erunt ructatione * releuandi. * Et si etiam intestina fuerint * conflata, rugitus interiorum sequetur, quem Græci * borborigmon appellant. At si solutio fuerit stomachi, quam rheumatismum uocauerunt, sequitur saliuarum fluor, & quibusdam iugis sputus, & oris humectatio nauseabilis, cum mordicatione interiorum: quibusdam plurimus uomitus craßioris, uel tenacis, aut fellei, & * prasini humoris, uel alterius cuiuslibet substātiæ circa supradictos colores. Sin uerò occulta fuerit solutio, quam Græci adelon appellat, aut * immensa signa uideantur, quæ Græci logotheoreta uocauerunt, sequitur debilitas pulsus ægrotantis, & ueluti stomachi pendentis atque trementis sensus, marcor ac defectio animi, quam Græci lipothymian uocant, quæ sumpto cibo temporaliter depellitur resumptione suffecta, non tamen perseuerabili: nam rursum in eandem

* eiusdem βάσις.

* expreßis

* attestante

* ista

* ægri

* releuantur

* Quod si

* inflata

βορβορυγμός, * borborismū, vt lib. 4. cap. 3.

* porracei

Solutio ἄδηλοι.

* immanifesta λογοθεώρητα signa.

λειποθυμία:

*relabent

*relabēt defectionem, in imagine * ultimæ paßionis. Quo fit ut nisi quis celerius sumpserit cibum, summa defectione iactetur. Sic deniq; plurimi* impausabiliter tota die atq; nocte cibū sumpsisse ueteribus traduntur. Nanque Asclepiades memorat Praxagoræ famulum ternos bilibres panes per singulos dies accepisse: quibus comestis nō aliter paßione afficeretur, quàm si nihil* acciperet. Sed ab ista paßione phagedæna discernitur: siquidem in ipsa non* insumantur, uel digestioni traduntur accepta, sed grauatione sequente *euomantur. Hæc sunt quæ de stomachi* reumatismo occurrunt. Sed* circa regulam methodicam discernentes superpositionis tempore, cōtrariarum adiutoria paßionum stricturæ ac solutionis, quæ suis speciebus & signis approbantur, in lenimento, communi sæpißime curatione utemur, quam recorporatiuam dicere poterimus, à Græcis metasyncriticam appellatam. Cum igitur primo stricturæ paßio corpus inuaserit, atq; noua tempore causa fuerit* ægrotantis, siue in superpositione constituta, turbando, aut dolore, aut uentositate affecerit patientem, conuenit eum iacere loco lucido, atq; calido mediocriter, adhibito straminum, atq; operimentorum calidorum usu, & si uires permiserint, adiuncta abstinentia usq; ad tertium diē, & acceßionis tempore omnifariam requie, tum articulorum blanda conuenit defricatio, cum quodam calidarum manuum amplexu, ut etiam tenendo medeamur. Debinc uaporationes inter scapulas, siue palas adhibendæ: pectori quoq; saccelli calidi ex cantabro confecti, siue polline: *nam Græci* omphacomeli uocant, & harum* similium materiarum. Conuenit etiā multiplicati linteaminis uaporatio, siue pānorum, uel

*relabuntur
* periculosißimæ
*ἀδιαλάπτως
* accepisset
* insumuntur
* euomuntur
*rheumatismo
* secundum
* ægritudinis
* & quod Græci
* Describitur à Paulo & Aetio
ὀμφακόμελι.
* similes materia. Conueniūt

πτύγματα plagellarũ,quæ Græci ptygmata uocãt, oleo tinctarum:* cucurbitæ igni externo uaporatæ,atq; leniter appositæ, iugi atq; freq͞ueti mutatione: aliquãdo etiã testea uascula, quæ Græci amphoras uocant, siue uitrea: tum fomentatio studiosa ac iugis, ex oleo calido atq; dulci, uel in quo maluæ agrestis radices decoctæ sunt: si singultus fuerit, sicyonio: si inflatio cum ruta uel anetho. At si uocis fuerit amputatio, in * accessionis affectu, decumbentibus, erunt spongiis aqua calida expreßis ora uaporãda, & distinctio dentium facienda digitis immißis, quibus lenius gingiuas deprimamus: tum capitis fomentatio, & resumptionum moderamenta adhibenda, ut panis calidus, uel cucumis, aut melo, uel terræ gleba aqua calida infusa, & oris collutio ex aqua calida, & accessione urgente parua potatio: ac si in uehementiam paßio uenerit, adhibenda phlebotomia, qua perfecta, si tertia fuerit dies, quam Græci diatritonuocant, erit ægrotans unctione curandus, calido scilicet ac dulci oleo: tum oris adhibenda collutio: cibus offerẽdus paruus, leuis, calidus, sumptione facilis, ut sorbile quidquam ex pane atq; melle, & sale, & anetho confectum, siue pulticula * molli, uelut ex pane, aut alica: & oua sorbilia: Tum alternis diebus, permittentibus uiribus, æger nutriendus, donec paßio declinet. Potus præterea dandus est plurimus, sed neq; maioribus haustibus hauriendus, neq; coaceruatim atque eodem tempore, quo potius * ignotos impleri, quàm relaxari faciamus. Iis autẽ partibus quæ fuerint in tensione constitutæ, cataplasmata conueniunt laxatiua, ut est præ cæteris ex lini & fœnigræci pollinibus, & semine maluæ, ex solo melle, & paruo oleo admixto confectũ, quo plurimo tempore corpori

* sic cornua aqua feruẽte uaporata balneatores adhibẽt.

* accessione affectus

* mollis

* intestina

pori poßit ſine ulla grauatione immorari: tum cucurbita adiuncta ſcarificatione, ſiue hirudinũ appoſitio, quas uulgo ſanguiſugas appellant: deinde cataplaſma, & uaporatio ſpongiarum expreſſarũ liquoribus ſæpe memoratis. Declinante paßione ſi ulla duritics fuerit conſecuta, erũt cataplaſmata apponenda, ut nuper docuimus, admixta reſina, ſiue in olei uicem liquida pice: uel radice hibiſci, & adipe porcino recenti primo, tum ueterato, confecta, ſiue ex hordei pollinibus, aut lolij ſemine, & arido fico, & hibiſco: Tum etiam ex oleo calido embaſis, ſiue * ex uarietate eiuſdẽ per diuerſa uirtutis, ut * fœnogræci decoctione, uel radicis maluarũ, aut lini ſemine. Debinc cibus uarius dandus, ſed qui nullam faciat inflationem, neq; digeſtione *tardius approbetur, ſed omni facilitate conueniens, ut cerebrum porcinũ, piſces teneri, atq; olera quæ uentrem mollire ualeant: Tum lauacra cõuenit adhibere, atq; uino ægrotantem reſumere leni. Vtendum etiam malagmate quod diachylon appellamus, ſiue Mnaſeũ, uel diamelilotũ. Et ſi * uẽtoſitate fuerit ſtomachus affectus, adhibendum * diaſamſucum, ſiue diaſpermatõ: quorum compoſitiones de medicaminibus tractantes Reſponſionum tradidimus libris. Si * reumatiſmus fuerit, quẽ nihil aliud quàm ſolutionem accipimus, conuenit ægrotantẽ iacere loco mediocriter frigido, ſupino ſchemate, atritis ac * teneribus ſtramẽtis utentem, adhibita requie, & abſtinentia, ſicut ſuperius diximus, permittẽtibus uiribus: tum tenacior ligatio articulorum, uel ſi cauſa coegerit: conſtrictio faciẽda appoſita cucurbita ſtomacho, plurima flamma ſubiecta: debinc ſolutio cogente ſpongia frigida, atq; odoramẽta quæ percutere minus ualeant caput, ut exhalatione ſui

ἐμβάσεις.
*ob varietatẽ, per diuerſa eiuſdem
* fænigræci
* tardior
*cœliacus morbus
* vtrunq; hoc medicamẽtum à Paulo deſcribitur
* rheumatiſmus
* teneris

frigus ingerant ægrotanti, ut mala cædonia, pira, sorba, mala punica, murta, lentiscum, rosa, uel pulentũ infusum, & his similia: oris collutio ex aqua frigida, siue pusca. Ac si plurimus fuerit saliuarũ fluor, expuere iubemus ægrotantẽ: siquidem retentus stomachum *soluat *:transuoratus autẽ humectat atq; obducit, & propterea geminat solutionẽ. Sed hoc conuenit facere urgenti tempore, ne meditatio potius expuẽdi fiat, atq; exinde prouocatio fluoris augeatur. Perseuerãte paßione gargarismata sunt adhibenda ex supradictis, uel ex aliquo succo ad fluorem sanguinis præscripto, qui ualeat frigore atq; propria uirtute mederi, uel si res coegerit, ex iisdem spongiæ expressæ, sicut in aliis docuimus, gutturi admouendæ, siue pectori, & *interscapulo. Lenius autem atq; idem faciunt ptygmata ex supradictis expressa liquoribus. Constringũt enim saliuarũ fluorem, & nauseam releuant, quod non minus etiã masticata conyza, atq; e xputa, siue mastiche cõtrita, & lactucæ albæ semen facere ualent. Possunt etiam* poto dari ea quæ congrue medentur, ut duobus aquæ frigidæ cyathis seminis lactucæ albæ aspergantur cochlearia duo, siue mastiches cochleare unũ: uel plãtaginis siue mali punici dulcis, uel acidi succus, cum particula menthæ paruißima, uel cucumeris semine cõtrito. Dandum quoq; medicamen confectũ, quod Dioporon appellamus, item Diamorõ, siue diarhoos, & his similia: quorum compositionem Medicaminum docuimus libris. Cauendæ præterea horrentium materiarum fabulæ, quæ quadam cõmemoratione uomitum commouere uidentur: utendum cataplasmatibus, quæ nuper de fluore sanguinis scribẽtes docuimus: & diatriti tepore adhibenda perunctio ex oleo Hispano, siue*

* *soluit*

* *interscapulis*

* *potui*

ſiue lentiſcino, uel murtino, qua præcurato ægro, ora fouenda aqua frigida, uel ſpōgiis ex ea expreßis detergi: tum cibo reficiendi ægri conſtrictiuo, ſicut de fluore ſanguinis conſcripſimus, atq; ita parua interpoſita dilatione frigidæ parum aquæ paulatim bibant. Quod ſi quiſquam non ualuerit ſuſtinere, calidam dabimus ſic ut nimio feruore conſtringat: imitatione enim uelut uſturæ partium perficit denſitatem. At ſi cibum ſibi in ſtomacho natare ſenſerint ægrotantes, conuenit articulorū impreſſam ligationem facere, & ut in aquam feruentem manus ægrotantium mittere, uel ſi maiora cogunt, etiam cōſtrictiuam adhibere cucurbitam, & primo ori uentris, dehinc inter ſcapulas, ſiue palas, quod metaphrenon Græci uocant, & aliquando tertiam inferius à prima conuenit adhibere. Ac ſi cibus fuerit reiectus, ſecūdo nutriendi ſunt ægrotantes: & ſi* permiſerit ut diatbriti rigorem ſeruemus, erit alternis *plurimis paruus cibus offerendus. quo quidem diurnis diebus, ſed non ſimili modo ægri nutriri* uidentur. Sin uero ſtomacho collectus humoris fluor mordicationē fecerit, ilico excludēdus, ſi plurimum ſuperare fuerit uiſus: non quidem digitis* immißis, quo uomitum prouocemus, ne magis influant acriora, & ex partibus ſanis, uel quæ paßione contaminatæ non fuerint patientibus aduenire liquida faciamus, quippe cum conſuetudo ſæpißime tranſeat in naturam. At ſi plurimum edax fuerit humor, nec tamen ita ſuperfluus, ut ſua ſponte per uomitum excludi uideatur, ob* facultatē reiiciendi, quo minus euerſio fiat ſtomachi, damus potum & perſeuerante ſolutione, cataplaſmatū, ſiue medicaminū uirtutes augemus. Tum ſi orexis, ſiue appetitio cibi fuerit impedita, dabimus*

* *detergenda*

μετάφρενον.

* *vires permiſerint*

* *plurimū: ſic pag. 396. dixit paulo plurimū cibum dādum eſſe.*

* *uideantur.*

* *ſed naturæ ſpontaneo conatu*

* *facilitatem*

ὄρεξις.

Appetitio

ea quæ naturam ualeant excitare, ut intybi thirsum, uel lactucæ, & magis albæ, atq; aceto tinctæ, tum albas oliuas, & panem pusca infosum, cum paruo pulegio, & sale, & Hispano oleo: item pultem ex *pane uel * tragoptissana, atq; pusca, & oleo, & sale paruo confectam, & anetho, uel porro capitato, uel * tragoptisana, quæ ex lenticula atq; alica conficitur: sed erit assanda lenticula. Tunc immittēda mala cydonia, uel orbiculata, siue * scaudiana, ut plerique uocant, uel mala, * pira, aut sorba, aut * pira duracina, quæ crustumina uocant, uel folia plantaginis mollia, aut intybi. Aspergenda etiam alicæ, siue oryzæ, grana mali punici, uel * uuæ fabriles: dehinc etiam uina quædam infundenda, ut murtinū, * malinum, uel ex malo punico confectum, aut hydromel inueteratum * uel quod melimelon appellant, aut hydromelon. Danda etiam Pruna damascena, & malum assum, uel elixum, uel quidquam ex supradictis. Sic etiam uolantum carnes quæ nulla pinguedine accipientē grauent, ut passerum pectora, uel perdicum, aut attagenarum: tum etiam quadrupedum leuia, deinde porcina crura, item maritima, quæ non sint cōtraria solutioni, ut squillæ, mulli, carabi, * bucini, spondylia, conchylia. Ac si cibus in acorem transierit in iisdem erit perseuerandum, atq; eodem potu, cui erunt aspergendæ coriandri seminis drachmæ duæ: Tunc etiam asperiori uino utendum, quod Græci hypausteron uocant. Perseuerante fluore, erit etiam trochiscis utendum, quos hæmoptycis, & cœliacis potandos scripsimus. Lauacrum interea tardius ac serius ordinandum, & multo atque longo

*Prissana vox sua significatione cōplectitur omnia semina vesca, cortice detracto ad hominū cibos præparata.
* tragophacoptissana
Pira crustumina, vel duracina.
* Alica
* scandiana
* pyra
* pyra
* fumo siccatæ. c. 3. lib. 4.
* melinum
* Melimelon fit ex succo cydoniorum & melle: hydromelum ex decocto cydoniorum & melle. Vtrumq; Hydromeli nomine Paulus describit. His cū positionibus vtcunque similis est Miua simplex officinarum.
* buccina, spondili, Vinum ὑπαυστηρὸν

temp

tempore prohibendi ægrotantes bibere priusquam cibum sumpserint, nisi aliqua forte maior necessitas intolerandæ sitis occurrerit. Erunt nanque dandi cogentibus rebus ex uino asperiore aqua commixti duo uel tres cyathi. *Sed si forte complexionis passionum aliqua fuerint signa perspecta, erunt urgentiora conijcienda, quibus ordo magis seruiat curationum. Plurimi uero medici stomachichos putant eos qui duritia laborant, & singultu ijs que dant castoreum ex aqua mulsa solutum, quantitate pleni cochlearis, tribus cyathis aquæ miscentes.* Eos autem qui fluore stomachi, hoc est rheumatismo laborauerint, aqua potant, miscentes aloës cochlearis pleni quantitatem, uel infusioni adstringentium uel decoctioni, uel succo. Sed erit præcauenda medicaminum dandorum satietas, ac magis * inlocandæ qualitatis, quam non solum ægre perferant ægrotantes, uerum etiam officio appetendi cibi deserantur, & propterea passionis augeatur pernities. Hæc etiam de illo potando medicamine, siue antidoto, quod hieran appellant dixerimus. Facienda etiã laboriosa, atque dolore grauissima ignis ustura. Sed in lenimento * oportebat ægrotantium fortificare corpora, atque resumere uaria gestatione, & pro modo uirium, sub diuo deambulationes adhibere, siue lectionis exercitium, si fuerit literatus ægrotans, uel ut communiter dixerim, uocis: tum unctionem ac defricationẽ, & eos motus qui magis humeros ualeant exercere, retento spiritu, & nunc palæstra corpus agitare, tum lauacro rarissimo uti in ijs qui fluore uexantur stomachi: iugi autem, ac frequenti in ijs qui strictura laborare uidentur. Vinum uero, atque uariũ cibum constrictiuum * prioribus, * laxatiuum sequẽtibus

* abominãdæ Alij iniucundæ

Antidotum ιερὰ.

* oportebit

* qui fluore laborant

* qui strictura afficiuntur

*ordinamus, ut pisces teneros, echinos, ostrea, & olera mollia, accedente regula methodicæ disciplinæ, minuendæ augendæq; quantitatis. Dehinc adhibenda recorporatio, quam Græci*metasyncriticam uocant, ex acriori cibo, quem Græci drimyphagian appellãt, ex aqua*capparis confecto, & aceto, & sale, & cepe:*sed ex* depositis, quæ temporis requie nullo accepto marcore inflabilis uirtutis careãt qualitate. Dandæ etiam rapæ sinapi madidatæ, atque*salsum ex aceto & oleo conditum: uel aceto, & mulso, & sinapi: aut mulso ex uino confecto: quæ quidem erunt uarianda. Admiscendum etiam piper pro ratione uirium, atque paßionis magnitudine, ut nunc uno, nunc duobus, nunc tribus acribus pulmentis utamur. Conuenit etiam sicca fricatio cum aspergine*corporea facta. Tunc frigidi consuetudo lauacri, quam psychrolusiam appellant, & cibi sicciores, magis in ijs qui fluore, hoc est rheumatismo laborant: Tum rubor cutis faciendus inter scapulas, & in thorace usque ad uentrem, nũc ex feruentis resinæ * lenimento, nunc ex picis, nunc ex dropacis, primo communis ac lenioris, deinde compositi ac uehementioris: atque ita nitri fricamento*utendum, & sole torrendum corpus, quod Græci heliosin appellant: aut paroptesis adhibenda ex carbonibus, uel parietibus ignitis, & *ceromate: aliquando etiam ex fico calefacto, tum defricatio ex nitro, atque oleo, & adarce. Adhibenda quoque acopa ex euphorbio, *& diagridio, & pyretro, & pipere, & sinapi, uel succo ferulaginis,*quem Græci thapsian uocant: ungendáque ijs solis corpora, uel admixta cera ea imponenda, donec sufficienter*inflari ui medicaminis partes uideãtur.*Conuenit etiã uomitus arte affectatus,*

quo

* metasyncrisin
* & capparibus
*sed & ex
* conditaneis salgamis
*salsamentum
*corpori affricta. His uerbis designat τρίμματα, & συμπάσματα.
ψυχρολουσία,
*linimento
*calfacto
*& Cachry
*quam ἀλάρκης.
ἄκοπα.
*in tumorẽ attolli
*Hanc uomitus prouocandi rationem uomitum ieiunũ autor uocat pag. 323.

quo corpora * *discecentur : & primo ex aqua mulsa, uel ex aceto scyllitico melli admixto singulari, uel adiuncto semine crucæ, aut cardami, aut urticæ, aut sinapi, aut* * *salsamenti multi ex aceto & melle: tum etiam ex radicibus: ultimo quoque helleboro lenticulæ admixto, uel orizæ, in ijs qui rheumatismo fuerint affecti: cum sorbilibus uero succis in ijs qui strictura. Adhibenda etiam ptarmica, quibus stomachus commotione capitis contremiscat. Item sorbendus, aut infundendus rhinenchyto ferramento naribus succus cyclamini, aut erucæ, aut anagallidis herbæ: gargarizandũ sinapi ex aceto & melle* * *decoctio thymi, aut origani, uel pulegij, aut hyssopi, aut* * *squillæ succus cum aqua mulsa, & cætera similia, eius generis quæ fuerint, & magis cum* * *initia atque summitas stomachi callosa, uidebuntur uehementiore modo curationis indigentia. Tunc etiam adhibemus quædam acriora, uel horum exhalationem ægrotantes haustu suo hortamur adducto spiritu recipere, quo etiam altiora agitatione medicaminis demutentur. Sumpto igitur fictili uasculo immittimis puscam: tum admixto nitro, origano, cardamomo, mastiche chia, carbonibus subiectis decoquimus. Sed erit primo os uasculi prægypsandũ, immisso calamo utraque ex parte forato, cuius summitati oui uacuati imponimus testam, ex utroque suo uertice perforatam: cuius altera cauerna calamo inferatur, altera uaporem fumet acceptum: tum ægrotantem iubemus ore aperto supradictam cauernam labijs amplecti, siue oui, ut supradiximus, uerticem, atque ita eius exhalationem excipere: cuius quidem feruor erit moderandus, ne nimietate partes exurat. Atq; ita si plurima & perseuerans mordicatio affecerit ægro*

*eodem genere locutionis utitur li. 4. c. 1.

* salsamento multo

πταρμικά.

ῥινεγχυτον.

* Decoctio thymi potui danda, aut

* scyllæ

* initium

tantem, erit mitiganda simplicibus gargarismatibus, ut aqua calida, & oleo, siue lacte, aut decoctione cantabri, aut succo ptissanæ, uel * noxarum decoctione, aut * amyli cum aqua. Oportet præterea etiam partibus in paßione constitutis apponere medicamen, quod Polyarchion appellamus, uel* Diadaphnion, & horũ similium, quorum compositionem Medicaminum tradidimus libris. Dandum quoque medicamen theriacum bibendum, quod diechydnon appellamus: cuius quoque compositionem Responsionum dedimus libris. Tunc ægrotantes maritima natatione exercẽdi, atque catalysmo curandi, hoc est aquarum illisione, suppositiũ partibus patientibus. Animo præterea securo atque facili esse conuenit curãdos, & aquarũ naturaliũ usum adhibere, ut quæ sunt in Italia* Cotiliæ appellatæ, & Nepelinæ quarum lauacro atq; potu* aptißimo utendum, adhibita aëris mutatione longa, terrena & maritima: exercitationibus uarijs palæstrarum, adhibito præceptore utẽdum, atque ita * ijsdẽ resumptionibus corpus cõuenit recurare. Sic enim perseueratione & uentositas excludetur stomachi, & aliæ quoque supra dictæ paßiones depellentur.

*mixarum
*amylo
Medicamen Polyarchion.
*Diadaphnidum
Diadaphnion.
Diechidnon.
κατακλυσμός
Balnea in Italia.
*Cutiliæ
*aptißimè
*his quidem

De Phagedæna. Cap. III.

Est etiam phagedæna ex stomachi paßionibus, qua affectos sequitur cibi uehemens appetentia quam Græci orexin appellant, & *coadceruati accipiẽdi cupiditas, & immasticata transuoratio, tum grauedo, atque tensio, & propterea uomitus, quem*sibi coacti atque oppreßi prouocãt ægrotantes, corporis macies, pallor, aliquando etiam uultus inflatio, oris *pedor, quibusdam etiam gingiuarum putredo, cũ scabro dentiũ detrimento* tritus, uisus obtusio*, sed paßioni

φαγέδαινα.
φαγέδαινα ἀπὸ τοῦ φαγεῖν ἄλλω ὁ. ἀπορίδως.
ὄρεξις.
*coadceruatim
*cibo
*fœtor
*& attritu:
* Hi multa desunt.

ßioni genus philonij in problematicis daturos nos iterum pollicemur. Interpoßito enim tempore digeßtionis, rapiuntur accepta, atque repletis uijs, quos Græci poros appellant, obtunditur appetitus. Erit præterea curandum, tempore quo cibamus, ea miniſtrare quæ parum nutriant, ſed quanta ui queant, appetentiam obtundant, ut ſunt olera quæ non relaxent, ne uomitũ moueant, ſed conſtringant potius. Sic enim ſui quantitate famem * ſentiunt, atque uirtute propria digeſtionem non grauando perficiunt. Bibere autem * non prius quàm ſolidus * ſumitur cibus, ijs qui fame urgentur utilißimum iudicamus. Siquidem potu impleti minus ſolidos appetunt cibos: phagedænicis uero hoc conuenire negamus: humectatus etenim ſtomachus in uomitum facile prouocatur, & liquefactus atq; ſupernatans cibus facilius nauſeam prouocat ægrotãti. Erit igitur ſenſim uomitus differendus, atque eius conſuetudo mutanda, ut interpoßitis diebus* parum demus aliquando cibum, & appoßitione cucurbitarum eius adiuuemus deſcenſum, qui ſolitis ſuis locis inſertus tenetur, * Alia uero uomitum permittamus, ac deinde paucis interpoßitis diebus prohibeamus, uel iterum adhibeamus, ſed in* adiutorij uicẽ, hoc eſt ex radicibus, tum etiam ex helleboro, quo regulæ curationis adiutoria localia concurrant recorporatiua uirtute medentia, & partes ad fortitudinem naturalem ducant, quorum * uſu ex ſupradictis, atque in alijs paßionibus ordinatis accipiendum ducimus.*

πόρος. *queunt *ſatiant *nos *ſumatur φαγεδαινικοῖς. *paruum *alias *adiutorij modo ſpecie ratione. *vſum

De Iecoroſis, quos Græci Epaticos uocant, & lienoſis, quos ſplenicos dicunt. Cap. IIII.

Iecoroſi ἡπατικοί. *Lienoſi.* σπληνικοί, σπληνιτικοί.

VTraque paßio à locis patientibus nomen accepit. Siquidem eſt in iecore, uel in liene conſtituta,* tumore ſcilicet effecta, ſiue * collectione, uel duritia, atque ſaxitate, quam ſchirroſin uocant. Sed de tumoribus libris febrium docuimus. De collectionibus uerò, ſiue uomicis ſpecialiter * docemus. De duritia uerò aut ſaxitate, * quæ cedente tumore efficiuntur, nunc proſequemur. Sequuntur enim quædam communia iecoroſis atque lienoſis, quædam ſpecialiter propria: ſed communia, grauedo, ſpirationis difficultas, & magis in itinere & ambulationibus cliuoſis, tum piger motus, atque anhelatio, & ſitis, & oris ſiccitas, coloris mutatio, pedum inflatio, aliquando etiam febricula latens, & hydropiſmi ſuffuſio, cum continua cibi corruptione. Propria autem, uel ſpecialia iecoroſos hæc ſequuntur, extans durities, ſiue ſcirrhoſis in dextra parte præcordiorum, ſchemate rotundo, coſtis ex aliqua parte ſubiecta, & propterea ueluti deciſa: ex alia uerò parte circumſcripta, atque rotunditate terminata, color ſæpißimè æruginoſus, ſiue * arquati ſimilis, quem Græci icteron appellant, urina turbata, uelut ſandarachæ colore: & acceßionis tẽpore dolor tendens uſque ad dexterum iugulum, atque palam, & difficilis ſupra latus ſiniſtrum iacendi copia. Siquidem adducuntur dexteræ partes ſuo pondere pendentes, & propterea * grauedine, atque doloris punctione ægrotantes afficiunt, tum felloſa ſtercorum egeſtio. Lienoſis uerò extans duritia, atque ſaxea ſub ſiniſtra parte præcordiorum inuenitur, ſchemate longo porrecta, & ueluti pectus inuadens, uel umbilici ſæpißimè tranſgrediens finem, atque latitudine ſuperans, nunc minimè, nunc uehementer, ut omnia * conata uideantur, &

* phlegmone
* abſceſſu
σκίῤῥωσις.
* docebimus.
* quæ tumori ſuccedentes
* arquato ἰκτερός.
* grauedine, ob pondus ſuſpẽſi iecinoris: punctione, ob diſtractam & diuulſam mẽbranam cui iecur adnexum eſt, & quæ cũ Diaphragmate colligatur.
* cõnata, συμπεφυκότα: i. cohærentia, vt nihil videatur ſub coſtis inane iacere, quod tamẽ vacuum in ſanis deprehenditur: quãobrem & κενῶνα Græci vocauerunt.

tur, & inspicientes eo falluntur, ut membranam tumere, siue extare putent, quam Græci peritoneon uocăt, color plumbeus, atque accessionis tempore dolor tendens ad iugulum sinistrum, & palam, & difficilis supra dextrum latus iacendi copia. Memorant plerique etiam multitudine pediculorum ægrotantes affici, & grauiore per somnum sudore, attestante ueretri in officio uentris erectione, & assiduo è naribus sanguinis fluore. Præterea oris fœtor ægrotantes afficit, cum gingiuarum putrefactione, & * defluxione. Sectarum principes meminerunt tenuari etiam cutem uentris, & * uenas nigras apparere, atq; crassiores, & in cruribus ulcera difficilè in cicatricem, uel indecenter uenientia. In his igitur communiter oportet superpositionum tempore, tanquam in tumore curando, calidum iacentibus prouidere locum: tum fomentis & cataplasmatibus, & cibis laxatiuis uti tempore, quo sæpissimè docuimus, sed tenuibus, ac sorbilibus. Tunc cucurbitæ atque scarificationes, & sanguisugarum conuenit appositio, quas hirudines appellant, & uaporationes. Ac si uehemens passio fuerit, adhibenda phlebotomia iis omnibus antepostita, tum clyster, si uenter officium non agnouerit: * sed ex decoctio fici singularis * impressi patientibus locis: * flectetur enim & exercitio quodam durities * resoluetur. Conueniunt etiam frequentes cyclorum mutationes: denique inter paucos dies adhibenda drimyphagia: tum radicum uomitus cum aceto * squilletico, uel certè helleboro erunt * disiiciendi. Tum alia mutatione resumendi ægrotantes, adhibito usu aquarum naturalium, atque natatione maritima, & uaporatione * locorum natura spirantium, * quo etiam sudores moueantur, non ob uirium

πιϱιτόναιον.
* colliquatione
* uarices
* sed &
* impressa
* mollitur etiam
* ac resoluitur.
* scyllitico,
* adiiciendi
* talis est specus prope Neapolim, quē incolæ uocant la Grota di Trittoli.
* qua

*uirium fatigationem, sed quo poßit calida ſpiratione ac naturali * corporatio fieri patientium partium. Conuenit præterea etiam in littore ſicco ex harena ſole ignita paropteſis: tum malagmata quæ corpus ualeant papulare: & primò leuiora, ut eſt * polyarthion, ex caphiſo fonte, & ſalibus confectum, quod *diahalos appellant: item ex tribus reſinis, quod* diaretiſinum uocant: tum etiam, quod appellant* diamyrepſicen balanum: item* Diaoriganum, & *Diacardamum, uel* Diathapſias, & *Diasbeſtū:* Quorū omniū compoſitiones* Reſpõſionum *libris explicauimus. Sed iis quæ ſunt uehementia, ut eſt* Diathapſias, *ita erit utendum, tanquam ſinapiſmo uti ſolemus. Hæc eſt ſecundum nos curatio eorum qui duritiam, ſiue ſcirrhoſin in iecore uel in liene habuerint. Apud ueteres autem medicos plura, atque diſſonans & turbulenta curationis ordinatio inuenitur. Alij enim phlebotomiam recuſarunt in lienicis, ut* Apollonius Citienſis: *alij probauerunt. Atque horum alij ex dextro brachio iecoroſos, & ex ſiniſtro lienoſos phlebotomandos dicunt: alij ex talo eius partis quæ patitur: alij ex medio digitorum, omnifariam uariis extimationibus tẽtati. Sumunt enim atque depoſcunt ex iis partibus, quæ facilè diuidi poßint, phlebotomiam faciendam, hoc eſt brachiorum uenis, niſi fortè * ipſæ tumuerint, & ob hoc oporteat longè à patientibus partibus phlebotomiam adhibere, quo iniuria lateat adiutorij.* Item *alij de uſtionibus adhibendis certauerunt: & quidam ſolis aiunt lienoſis conuenire: quidam autem iecoroſis, medicaminibus ſcaroticis adhibiti, ſiue cauteribus: & horum alij urenda, alij perurenda probauerunt, atque altius in lienicis cauteres infigendos: quorum quidam ſimplices*

* recorporatio παρόπτησις.
* Polyarchion & Cteſiphontis, ut pa. 324.
* Paulus deſcribit emplaſtrum ex ſale.
Διαρητισμὸς.
Διαμυρεψικὸς βάλανος.
Διάσβεστον.
Διὰ τριῶν ῥητινῶν
Διὰ μυρεψικῆς βαλάνου.
* Apud Aetiũ cap. de ſcirrho lienis legitur Epithema aurei coloris Aſclepiadæ, quod calcẽ uiuam accipit. Gal. ca. 7. lib. 14. Meth. ad flatuoſi tumoris curationem emplaſtrũ parat ex calce uiua, & ſtrigmẽtis gymnaſiorum.
Apollonius Citienſis.
* ipſa Medicamina ſcarotica.

ſinplices, quidam triſulcos, quidam ſerratos approbent * frigidos. Tum uſtionis ulcera bumectantes, atque in ea fluorem humoris longo tempore prouocantes, ſcyrrhoſin defluxionibus auferendam crediderunt, ex quibus tumores, atque indignationes, * & conſenſus cum uehementibus febribus neceſſariò ſequuntur. Siquidem peritoneos membrana, quæ eſt natura neruoſa, ignis uſtione uexatur. Fit etiam ſecundò impoßibile plurimis atque uehementibus adiutoriis uti medicantem, ut ſinapiſmo, cucurbitis rapidis, forti raptura motis, fricationibus, dropace, & his ſimilibus, cum cicatrices cæcitate ui e, & hebetudine torpentes, tanquam mortuæ uim nullam medicaminum accipiant. Diuiſerunt præterea plerique etiam curationis officium, & alia iecoroſis, alia lienoſis conuenire probarunt. Hinc denique * quaſdam lienica uocauerunt. Iecori etenim cataplaſmata aiunt adhibenda ex abrotano, & ſeſamo: item bibenda medicamina, ut theriacam,* quam dioſcoridian uocauerunt, * diapatorion, uel diapyrion. Item anodyna, quæ nos indoloria dicere poterimus, ut ea quæ ſcribunt * diadion pipereon, & * lexypyreton, & chamæpityn, uel uiridis pini decoctionem ſingulatim, uel cum melle: item urinalia medicamina quæ diuretica uocant, ut eſt mulſum cum dauci decoctione, uel fœniculi radice, aut petroſelini: aut * abſinthij, aut mali cydonij cum œnanthe. Vtuntur etiam oleribus, ut lactuca cocta, uel incocta, aſparago, radicibus oluſatri. Ventrem quoque * deducentes antidoto quod hieran uocauerunt. In lienicis uerò epithema aiunt ſpecialiter conuenire ex cappare &

* figendos, alij rigidos.

* cõſenſus Methodici uocabant tenuißimorũ corpuſculorum concurſus, coitiones, & coacernationes, ex quibus fieri putabant phlegmonas, febres, & alios id genus morbos: quod indicat infrà pagina 418. Conſenſum tamen hic explicare licet, graues affectus per Sympathiã excitatos leſa neruoſa parte.

* quædam

* & quod dicunt σκεξίδιον

* Di Eupatorium, & Zopyrion: Zopyrium Aetius deſcribit.

ἀνώδυνα indoloria.

* διαδυοῖν deſcribitur ab Aetio pag. 726. ex Archigene. à Galeno κ.τοπ. pag. 683. * Apud Gal. κ.τοπ. pag. 685. lexipyreti duæ ſunt deſcriptiones. * Abſinthium, aut malum cydonium * deducunt

myro.

myrobalano, & aceto, sale admixto, quod oxyalmon uocauerunt, & herba cui nomen asplenos. Dant etiam ** bibendam aquam.* Dicunt specialiter lienem deducere, uel defluxione purgare, ex quibus est ad * nutriendum noxiæ cuticulæ, & aquæ ex lacu, in quo sæpissimè candens ferrum fabricatores tingunt, de qua iubent dari cyathos tres cum aceti cyatho uno. Item polion herbam, aut ormini semen in cotylæ quantitatem, aut capparis radicem cum * squillæ drachma dimidia, aut chamædryos, uel herpylli acetabulum, ex * aceto mulso cyathis tribus, uel hipposelini * semen cotylas duas, cum uini cyathis tribus: aut libanotida herbam, quam nos rosmarinum uocamus, cum fœniculi semine in cotylæ quantitatem ex uino mixto: item ammoniaci guttæ drachmam unam, cum * mulso ex aceto * confecto cyathis tribus, uel tamarisci ligno: item cibum uel potum sumere iubent ægrotantes in uasculis ex tamarisci ligno confectis. Quidam etiam decidendum, uel auferēdum lienem ordinare ausi sunt, * quod quidem uoce dictum, non officio completum accipimus. Sequentibus autem atque diuersis sese * implicantibus potionibus medicaminum uariorum stomachum uexant, uesicam commouent, atque totum corpus communiter in cachexiam mittunt, nescij quòd quædam ob acrimoniam propriæ uirtutis, laceratione quadam, communi potentia medeantur, & * nos per quasdam * inerrabiles proprietates: & quod neque alia iecoris, alia * uenis esse medicamina, rectè senserint. Omnia * etenim omnium corporis partium sunt communia, quando simul fuerint affectæ passione. Regulantur enim siue diriguntur eorum uirtutes, non natura patiētis loci, sed genere passionis extentæ atq; indultæ

ὀξύαλμον.
ἄσπληνον.
* bibendas aquas medicatas, quas dicūt
* nutriendum corpus innoxia cutilia
* Scyllæ
* aceti mulsi
* seminis
* mulsi
* confecti
* Plin. cap. 37. lib. 11. liene per vulnus exempto animalia viuere tradit, sed homini cū eo simul risum adimi.
* implicantes
* non
* inenarrabiles
* lienis
* Hinc apparet methodicos peculiares medicamentorum facultates, quæ certis corporis partibus tribuuntur irrisisse, atque repudiasse.

indultæ pro modo morborum. Hoc *ergo est peccantium iudicium, sed eorum causa, qui rerum* magis historias amant. Cætera quoque à quibusdam probata, breui atque concinna oratione subiiciam.* Diocles igi*tur libro quo de paßionibus atque causis, & curationibus scripsit, phlebotomat iecorosos * & dextero brachio, tum uentrem soluit helleboro nigro, atque papaueris succo.* Dat *etiam cum mulso rosmarinum, quem Græci libanotida uocant, & murram, & pini folia.* Adhibenda *quoque putat cataplasmata ex phœnicobalanis cum uino, atque lini semine, & sesamo, & pollinibus, * quos omphacomeli appellant.* Dat *præterea aquam bibendam, in qua sit cantabrum prælotum, & * ptisana ex tritico, quæ omnia sunt inflantia, atque stomachi uexatiua, & digestione difficilia.* Lienosos *uero, quorum gingiuæ sudauerint sanguinem, phlebotomat, & similiter uexat medicaminibus felliducis, quæ cholagoga uocant, atque urinalibus, quæ diuretica appellãt.* Praxagoras *primo libro Curationum iecorosis adhibet uomitum, & uentriflua medicamina, & sudorem mouentia, & urinalia, & phlebotomiam, atque fricationem.* Vtitur *etiam uino non aquato, & ustione cauterum, & his similibus.* Lienicos *uero phlebotomat, & cataplasmatibus curat, utens digestibilibus cibis, & uino potat redolẽti, & aceto, adhibita fricatione, atque unctione, & lauacro.* Dat *præterea bibendam mulsam aceto admixto cum dauco, aut hyssopo, uel thymo, aut capparis radice uel foliis, aut semine, aut ætheriæ herbæ semine quam eryngion appellant, aut chamæleæ, uel chamæpitys, aut absinthij, aut marrubij, adhibens etiam uomitum.* Erasistratus *autem in iecorosis præcidens*

[Margin notes:]
* *vanas*
Diocles
* *ex*
λιβανωτίς.
φοινικοβάλανοι.
* *& eo quod* ὀμφακόμελι.
* *ptissana*
χολαγωγά. *felliduca.*
Praxagoras.
Erasistratus

superpositas iecori cutes atq; membranam, utitur medicaminibus quæ ipsum iecur late amplectantur. tum uentrem deducit, audaciter partem patiētem nudans.

Asclepiades Aliqui Asclepiadis sectatores *gestationes, & lauacra, & uaporationes cataplasmatum, atq; malagmatū excluserunt in iecorosis, suspicantes tenuißimorum corpusculorum fore consensum, hoc est spiritus, quem*
λεπτομερία. leptomerian eorum Princeps *appellauit, atq; *in ege*
* congestorum constrictionem *storum constrictione falsitate causarum adiutoria magna recusantes.* Themison *uero secundo libro* Tardarum *paßionum plurima in his methodico rigore ordinauit, sed proterua atq; caduca intentione, *etiam ex* * Etenim
talo eiusdem partis phlebotomari iubet ægrotantes, atq; alternis uel interpositis duobus diebus sanguinis
* iteratam **interea fieri detractionem.* V*ulnerandam quoq; iecoris partem in superficie medicamine uel cauteribus existimat: & concedit esse quædam propria lienis adiutoria, ob eius*firmitatem hoc est, quæ fuerint uehementia, ut cataplasmata, uel ustiones, *eo concedens,*
* sensus difficultatē & hebetudinē: Sic exponendum esse monstrant sequentia
ut etiam ipsum quoq; lienem igneo cautere transpungendum probet, tribus uel quatuor locis, non aduertens, quia pro magnitudine paßionis ac uirium corporis, extenduntur atq; indulgentur adiutoria, & non
* eousque
pro specie patientis partus. Siquidem *quædam quæ natura difficilem*habuerint sensum & propterea non*
* habent
facile tactum accipiunt, morbo tentata, sensibiliora cæteris fiant, ut est plātæ cauum, quod tumore, dolidum, atq; omnino sensibile & attentum fit: Atq; *rursum ea quæ natura facile sentiunt difficilioris sensus, paßionis efficiuntur causa.* Quo *fit ut sit iuxta regulam methodicam explosum, ut qui intētione cœnoteum ducitur,*
κοινότητος.
* corpora
** corporis facilè ne aut difficile sentiant curet, sicut latius*

latius de cœnotetis scribentes docebimus. Thessalus uero secundo Regulari libro omni ex parte immutatam, atq; eandem iecorosis & lienosis formam tradidit curationis. Sed quia plurimæ atq; uariæ his uisceribus irruunt speciales passiones, ut arquatus, siue aurigo, quã Græci icteron uocãt, & cachexia, uel atrophia, atq; hydrops, de his nunc ordinare curabimus.

De Aurigine siue arquato morbo, quem uulgo morbum regium uocant, Græci icteron appellant. Cap. v.

ἴκτερος.

Passio uocabulum sumpsit secundum Græcos ab animalis nomine, quod sit coloris fellei. Fit autem ex antecedenti iugi indigestione, uel medicaminibus uentrifluis * potu datis, atque permanentibus, & minime exclusis. Sequitur in passione constitutos mutatio coloris in fellis qualitatem, quæ primo apparet, ac magis uidetur in albidis partibus oculorum, atq; plantarum talis uel uenis quæ sub lingua sunt: uentris quoque abstinentia, uel egestio albida, atq; argilosa: urina etiam crassior, & crocea: oris amaror, & sitis, cibi fastidium, grauedo, & piger atq; segnis uisus, * insolitus motus, animi difficultas, pruritus, & ariditas corporis, & ueluti exustione solis aspera cutis superficies: sæpe etiam iecoris tumentis inflatio, siue saxea durities, difficile autem ac rarissime splenis, uel stomachi * consensus etiam. Ex his enim plerisque uisum * & istam fieri passionem, quæ sit quidem facile sanabilis, cæterum neq; ita felleum faciat corpus. Fit præterea nunc cum febribus, nunc sine febribus, & nunc celeriter circunscripta, nunc corporibus intardans, & propterea chronia appellata. Conuenit igitur cum

* potui

* inconsuetæ partium carnosarum palpitationes.

* συμπαθία.

* est

primum corpus inuaserit* siue tardauerit, & in * superpositionem ueniens fuerit apprehensa, eam adhibere curationem, quam de * tumoribus in corporibus cōstitutis sæpe memorauimus. Deniq; si uehemens fuerit, etiam phlebotomiæ usus non reprobatur. In lenimento uerò, corporis exercitio, atq; cibis digestibilibus resumendos ducimus ægrotantes. Tum ad recorporatiuā uenimus curationem, prouidentes ut adiutoriis localibus, si qua durities in uisceribus fuerit, hoc est, in iecore, uel stomacho, aut liene, sicut superius docuimus, destruatur. Sic enim cumpaßionis genus fuerit amputatū, etiā color naturalis corpori reddetur. Conîicienda sunt eius præterea accidētia, quæ Græci symptomata uocant, cum generali congrua curatione, id est, ut fel diffusum recorporatione adhibita detergentes, uarie deducamus, nunc clysteribus acerrimis, nunc absynthio * poto dato, uel intybi agrestis * succo uno uel duobus cyathis singularibus. Ac si declinationis tempus permiserit, etiam cum uino aliquando ipsa quoq; intyba comedēda probamus, cocta, uel incocta, item asparagum, uel daucum, aut fœniculum: & ob plurimam oculorū infectionem erit sternutatio commouenda, medicaminibus scilicet, quæ Græci ptarmica uocauerunt. Item naribus infundendum * priusquā in lauacrum ueniant ægrotantes, ut quidam probant, struthium cum lacte, & ad speciem referendo, asinino uel humano, similiter etiam elateriū quod appellant, hoc est cucumeris agrestis * succū: item cyclamini, cum eodem lacte. * Fertur enim statim per nares, quæ uullum tenuerat fellis infectio, & magis si æger ingrediens calidas cellas in feruens descenderit solium, atq; requiescens diurno tempore aqua calida fuerit uaporatus,

* ac
* superpositiones
* corporibus in tumore
συμπτώματα.
* potui
* succi
πταρμικά.
* Aet. pag. 585. ait pharmaca omnia quæ in potu accipiuntur, in balneo danda, cum ægri in solium descendere parant.
* succus
* Defertur

ratus, adhibitis aliquando etiam apophlegmatiſmis, quorum materiã ſæpe memorauimus, item ijs quæ ſuperficiem corporis laceſſendo*iaculare uidentur, quæ appellata ſunt*anaſtomatica, & propterea recorporatiua, in ſudorem prouocant ſtillis infectionẽ, hoc eſt, dropax iugiter adhibitus, uel ſolis feruor torridus, quem Græci helioſin appellant, item naturalium aquarum exhalatio, uel medicaminum ſudorem mouẽtium uſus. Aſpergendum denique corpus ſtruthio, nitro, ſulphure, & ijs aſperſionibus quæ ob pruritum corporis adinuentæ ſunt, à Græcis ſympaſmata * appellata: feruentiore* apua fouendi ægrotantes. Sic enim ſeruata regula generali etiam accidentia paßionis curabuntur. Non enim hæc ſolis in acutis * erunt paßionibus obſeruanda, uerum etiam in tardis, quas Græci chronias uocant. Vtendum etiam aëris mutatione, & geſtatione uaria, & littoraria moratione, animi quoq; laxamento ac iucunditate, & aquarum naturalium uoluptate, natatione uaria, & aßiduo uomitu, ſimplici, atque radicibus commoto, item drimyphagia, in qua præ cæteris capparis magis uſus approbatur, & acetum*ſquilliticum, in quo ſit infuſa*anchuſa herba, & bulbi, & * ſquilla igne torrida; id eſt ſubaſſata, cũ melle in electario data. Vinum præterea tenue probamus:* & perſeuerãte paßione hellebori decocto corpus agitandum, uel ſi oportuerit, bibendum damus medicamen ex * herbo & ceruino cornu, in cotilæ quantitatem cum tribus cyathis mulſæ, in ijs qui adiuncta febre uexantur,* uel conditi, in ijs qui ſine febre afficiuntur. Sed uitandam probamus frequentem, & uariam medicaminum potationem, quæ ſtilla deducere promittuntur, ſiue uentriflua, ſiue urinalia.

ἀποφλεγματισμοί.
*oſculare
ἀναστομωτικά.
*Anaſtomotica
ἡλίωσις.
συμπάσματα.
*appellatæ
*aqua
*ſunt
*Scylliticum
*Radicis
Anchuſæ decoctum Dioſcorides nephriticis ictericis & lienoſis datur.
*Scylla
*Sed
*eruo
*Conditum, laſcari, uinum è dolio quod in ampliori & aqua pleno cõditũ eſt. Condita multa factitia & medicata deſcribit Aetius pag. 927. Aetius pa. 584 hoc medicamẽtũ cũ vino ſimpliciter dandũ ait ijs qui febre carẽt cõditum lib. 5. c. 1. mulſum.

Etenim sitis extenditur, & solidioris cibi fastidium duplicatur, & corporis fortitudo minuitur, atq; cibi accepti corrumpuntur, & omnis corporis materia adulterio medicaminũ deterior fit, cum habitudo, ut supra diximus, omnis fuerit immutata. Quod facere uidemus eos, qui sæpißime ac iugiter herpylũ dari probauerunt & absinthium, & aloen, & diagridium, & *coloquintida, uel ex aloe & colocynthide Hieram confectam: item ex amygdalis, & absinthio, & aniso trochiscos confectos, & decoctiones recentis mulsi ex uino confecti, cũ hyperico, uel aristolochia longa, uel herba adianto, quã Latini capillum Veneris uocant, uel cicere albo. Aliquando etiam hæc mandenda probauerũt, item *rubea, quã Græci erythrodanon uocant, uel struthium tritũ cum fico arido, uel palmulis, aut sulphure, in ouis sorbilibus in parui cochlearis *quãtitate: aut certe ceruini cornu elimatum puluerẽ ad drachmam unam, cum uini cyatho uno, & aquæ cyathis duobus, uel *nepete, quam Græci calaminthen uocãt, aut radices pastinacæ, quã *staphylen appellant, decoctas in uini hemina, & dimidia, donec ad tertiæ partis liquor ueniat quantitatẽ, ex quo dandum probant cyathũ unum cum aquæ cyathis tribus aut quinq;, cũ dauci semine: aut apium aut zingiber, *meu, uel asarũ, aut radicẽ herbæ bryoniæ, item seseli, & *libani herbæ infusionẽ, uel decoctionẽ, & trochiscos ex herpyllo uel fœniculo confectos, uel ex aristolochia, quos Diherpyllum, uel Diamarathrum, & Diaristolochian appellãt. Horũ enim uaria multitudo, uel usus frequens, causa sæpe ipsius fuit faciendæ paßionis. Non enim fellis detractio facta, illico curationis est causa, nisi totius quoque paßionis fuerit destructio

*colocynthida
* Rubiam
* quantitatem
* nepetham
* staphilinum
* meon
* libanotidis

structio consecuta. Sic igitur his utendum erit, ut supra demonstrauimus: quidā Veneris probauerunt adhibendum usum, laxationē carnis faciendam æstimantes, ex quibus est Titus Asclepiadis sectator, & Themison. Sed est hoc neruositatis uexabile, quippe cum fortitudinem corporis tollat, quæ magis est ægrotantibus adquirenda. Alij aurum iugiter aspicere uel intueri ægrotos præceperunt, siue aureos colores, his denique etiam operimentis utendum laudauerunt: siquidē similia rapiantur, & propterea morbi, siue colorū, aut fellis migrantia in alias * poßit transire materias earum concordantes colori, non conijcientes quod sit magis credibile externa in ægrotum facilius transire. Quippe cum uiarum densitate in superficie corporis clausa interiora teneantur: ac certe similitudo paßionis magis* poßit prouocare externam uirtutem, occultæ suasionis admonitione superatam. Semper enim memoratione paßionum tristes ac mœsti necessariò fiūt ægrotantes: quæ maxima causa est augendæ paßionis. Est autem maximum adiutorium, & magis * utilis ægrotantibus animi purißima laxatio, siue serenitas, Erit præterea perseuerante paßione etiam longa nauigatio curanda, & unctio, adhibito præceptore, quo aßidua defricatione plenißima fieri resumptio poßit.*

Titus Themison. *rapiuntur. *potest *potest *utile

De cachexia. Cap. VI.

CAchexia nomen sumpsit à corporis habitu malo: Cacian enim uitium uel uexationem Græci nocauerūt, hexin habitudinem. Sed principaliter eius curationem ante Themisonem nullus ordinauit. Ipsam nanq; secundo libro Tardarum paßionum, itemq; primo atq; quarto Epistolarum memorauit, item Thessalus secundo libro regulari. Fit autem siue nascitur

καχεξία. κακία. ἕξις.

hæc paßio intemperantia ægrotantis, uel curatione mala medicantis; aut post ægritudinem tardæ resumptionis causa, item ex medicaminibus sæpißime potatis, uel ex saxea duritie iecoris, aut lienis uel ex fluxu hæmorrhoidis longißimi temporis, aut uomitu, item ex febribus longo tempore corpore affecto, aut collectionibus, aut uomitu post uespertinos cibos, & his similibus. Est autem ipsa quoq; paßio sæpißime hydropismi antecedens causa, aut * macularum simili in superficie corporis accidentium. Sequitur cachecticos pallor subalbidus, aliquando etiã plũbeus color, debilitate, tardus ac piger corporis motus, cum inflatione inani, aliquibus etiam uentris fluor cum febricula in plurimis latente, quæ circa uesperam magis augetur, pulsus creber ac densus, cibi fastidium, & uini magis appetentia, urina fellea, & extensio uenarum. Est autem paßio sæpius stricturæ, sicut ex supradictis coniicimus, aliquando etiam complexa solutione, ob plurimum uentris fluorem, uel * simili quolibet fluxu. Quapropter conuenit complexa paßione laborantis, primo abstinere fluentia, & intemperantiam ægrotantis corrigere, uel curationes malas, aut medicaminũ potationes prohibere. In iecore uerò aut liene si qua fuerit durities, siue saxositas, destruere, ut nuper demonstrauimus: aut si fluor sanguinis fuerit plurimus, abstinere: hemorrhoidas uero auferre: febres quoque soluere; ut de febribus scribẽtes docuimus, collectiones congrua curatione, sicut de ipsis scribentes monuimus, sanare: & consuetos eis post uespertinum cibum uomitus paulatim detrahere. Ac si * horum nihil fuerit accidens, & sola in corpore uisa fuerit cachexia, erunt eius superpositiones ac lenimenta prouidenda, & uigilante

*macularũ & spilorum in. sordium. næuorũ. καχεκτικὶ. debilitas.

*similem quẽlibet fluxum laborantibus.

*fluoris sanguinis: febris: hæmorrhoidum.

gilante sine ulla ratione ægroto, aut * cibo corrumpente, animi attestante difficultate, cum pigro ac segni corporis motu superpositionem cognoscere: & propterea in requie retinere ægrotum, cum abstinentia cibi, quo turbatio corporis resoluatur. Item ea quæ fuerint extenta lanis contegenda, atque oleo calido fouenda, ac si uenter fuerit fluens, abstinēdus. Item si plurima fuerit corporis tensio cum grauedine, erit adhibenda phlebotomia ex brachio mediocriter, sed non necessariò in ijs qui hæmorrhoidarum causa inanes uidentur.* Ac deinde retētione facta cōstricti, sed non in omnibus qui communiter tanta, ac tali fuerint strictura possessi: tum perunctos conuenit refici cibo digestibili, ac leui, usque ad declinationis tempus & seruato genere accidentium, * alia cataplasmatibus, alia cucurbitis recurare. Cū uero declinatio apparuerit, plurimus ac uarius cibus erit adhibēdus. Similibus etiam superpositionem urgentem adiuuare oportet: at lenimento ueniente, quod facile approbamus * exercentibus asperitatibus paßionis supradictis, hoc est, ijs quæ superpositionem designant, erunt corpora resumenda atque fortificanda. Tum recorporatiuis utendum curationibus, quo reformata corpora, uel ut ita dixerim, refectis uitiosis carnibus, ac renascentibus * nobis reparata, ad memoriā redeant sanitatis. Quapropter æger, somno discusso, semet in lecto continere iubendus: etiam iacere paulisper: tum etiam neque repente consurgere, sed prætentato motu, discere, utrum se leuem ac digestum sentiat. Etenim si fuerit occurrens indigestio, erit requies adhibenda plurimo temporis spatio, donec grauedo digeratur: dehinc mediocri gestatione, atque paruo cibo utendum, si nō ex

*cibos

* uidentur, sed ubi retentione illarum facta constricti sunt ægri: nec eadē quantitate in omnibus communiter, uerū ut tanta, ac tali fuerint.

* cataplasmatibus, ut collectiones, duritiémque iecoris, aut lienis: cucurbitulis uero, præsertim reuellentibus, aut deriuantibus, uomitum, fluorem sanguinis, hæmorrhoïdas.

* ex cessantibus

* nouis,

Alij bonis

*nam si ex accessione id contingat à cibo prorsus est abstinendum. διαίρεσις.
*extra
*spiritualia teneantur.
*conciliari.
*repercussibili sphæra utatur.
†spera ἄμμος.
*ammon
*adhiberi prohibeant.
*lene
*parum bibere
*quales.

*accessione, sed ex aliqua causa manifesta, temporalis acciderit corporis displicentia, quam Græci diaresceſin uocant. At si nulla fuerit ægrotantis querela, erit à lecto leuandus, & ob expugnãdam frigoris iniuriam oleo leuiter perungendus: Tum gestatio adhibenda, & si uires permiserint, uel aëris temperies, sub diuo, & magis * intra muros, motu uehiculi. Si uero aliqua fuerit obstans causa erunt hæc sub tecto adhibenda, & pro uirium modo aut uehiculo manuali, aut sella, aut cathedra exercendus ægrotus. Tum gestatione perfecta parua deambulatio adhibẽda, uel uocis exercitium, atque ad unctionem ueniendum, sed præcalefacto intra uestes ægro. Quoties calidum habuerit corpus, tum deposita ueste erit linteolis leui defricatione tergendus, atque statim oleo paruo ungendus, & summo tactu fricandus: primo ab alio, postea à semetipso, retento spiritu: ut etiam* alia teneantur. Dehinc rursum ab alijs defricandus, tenacius quidem, sed non impreßius, quo poßit carnis inflatio * coagulari. Sed hæc erunt adhibito unctionis præceptore faciẽda, quo secundum proprias mutationes omnium partium motus æqualiter, ac totius corporis integret exercitium. Tum permittentibus uiribus etiam raptorio machinamento gestetur, ac deinde* recussabili† fera, quã Italicam uocant. Aliquando etiam harena asperso corpore, quam amon appellant, defricetur, per interualla dierũ adhibito lauacro. Cõuenit etiã psichrolusia nullis obstãtibus causis, quæ eã* prohiberi permittãt. Tũ uinũ dandum austerum album,* leue. Dehinc iubẽdus * superbibere, atq; siccũ sumere cibũ, uel certe quartã partẽ panis siccã manducare, adhibito usu aſſorũ pulmẽtorũ, & neq; curiose conditorũ, * ut pisces, clunes,

uel

*uel agreſtiũ leuiora, & iis omnibus iuxta regulã methodicam auctis aut minutis, interiecta uini abſtinentia, & cibi parua ſumpſione. Vtendum etiam locorum atque aeris mutatione. Tum * heliosin, quam nos corporis * torporem dicimus, * ita dropacis adhibendus uſus, & pulueris nitri fricatio, & ſinapiſmus ſpecialiter, & uſus aquarum naturalium, uel natatio maritima: item harena littoraria ignita circuntecto corpore torrendi ſunt ægrotantes: nunc inter paucos, nunc inter plurimos dies, ut uires permiſerint: * tum nauiculæ exercitium atque peregrinatio, quemadmodum in præcedentibus ordinauimus.*

ἡλίωσις. * heliosEos * torrorem, vt cap. 4. lib. 5. * & * tum prodest et nauigationis

De nutrimenti ceſſatione, quam atrophian Græci vocant. Cap. VII.

ἀτροφία.

N*Vtrimenti ceſſatio, quam Græci atrophian uocant, ab accidenti nomen ſumpſit. Contingit in paßione conſtitutis plurimus cibi appetitus, tum corruptio, quibuſdam faſtidium: item tenues atque latentes * tepore ſunt, * neque febricula * iugiter, & quibuſdam inter plurimos dies ſoluta. Ducitur præterea quædam etiam per urinam corporis defluxio, quam ſyntexin ueſicæ uocauerunt, cùm plurima fuerit poti liquoris egeſtio, atque corporis ſubinde per dies ſingulos extenuatio etiam. * Nunc igitur conuenit, ſicut in Cachecticis diximus, prouidere, ne qua pars corporis principaliter patiatur: oportet etiam congrua eidem morbo localia adhibere adiutoria, ut iecoris, uel lienis duritiei, uel fluori uentris, aut inteſtinorum, uel ueſicæ, uel ulceri in interioribus conſtituto, aut collectioni, quam ſpecialiter uomicam diximus. Ac ſi etiam febres fuerint conſecutæ, iiſdem quoque adhibenda medela. Si horum nihil in corpore uiderimus, ſed ſola*

Deerat quoq; principiũ capitis in exemplari, quod nos vt potuimus, sarsimus. * tepores * atque * ingis σύντηξις vesicæ. * Hic

fuerit atrophia consecuta, cõuenit ægrotum fortificari rationabiliter, atque resumi gestatione, pro uirium quantitate, scilicet quibus sæpe memorauimus generibus, & unctionibus ordinatis, plurimo oleo superfuso, adhibita fricatione, & *ministris corpulentis & mollibus, quales * esse fricatores Salutaribus præceptis docuimus, quo contactu corporum laxiore ægrotantis exercitata membra soluantur. Tum temperato utendum lauacro, atque uino tenui, & pane limpido fermentato, & pulmentis ex media materia, atque iuxta cycli regulam eorum augmenta ac detractiones* uariare non repetitis, nec perfectis ilico cyclis, sed unius tantummodo qualitatis, ut de cataleptico scribentes docuimus. Deniq; cùm ex uolantibus solis pulmentum adhibemus, initium ex paruulis ordinamus. Tum autem ex agrestibus tenerioribus, tum porcina & membrorum summitatibus. Conuenit præterea locorum atque aerum commutatio, & aliquando drimyphagia, uel simplex uomitus, tum etiam ex radicibus cõfectus, & localia aliis atque aliis locis adhibenda, & magis medianis partibus. Non enim sine plurima uexatione partium, quibus digestio celebratur, inesse corporibus atrophia potest. Ipsis igitur, frequentius adhibendus est dropax, & cucurbitæ, uel paroptesis, aut sinapismus, & sympasmata acriora, quæ à nobis aspergines nuncupantur: item malagmata eiusdem * quantitatis. Vtilis præterea littoraria nauigatio, atque natatio maritima, uel naturalium aquarum: tum post cibum animi laxatio, quam diachysin uocant, & articulorum complexio adhibitis ministris, qui mollibus hoc manibus efficiant. Themison secundo libro Tardarum passionum plurima rectè ordinasse probatur: aliqua uerò cadu

[Margin notes: * manibus; * esse debere fricatorum; * uariandæ; παρόπτησις. συμπάσματα. Aspergines. * qualitatis; διάχυσις. Themison.]

rò caduca intentione dixisse intelligitur. Iubet enim ægros non æqualiter ægrotantes duodecim stadiorum spatium gressu conficere, æqualem modum cunctis definiens. Item igneo in loco uel feruenti fricari iubet præfatigatos sudoribus ægrotãtes: item sole torrenti, atque ita per interualla * leuiter defricari, & in calida, atque oleo calido eorum manus infundi, ex quibus periculum * perfricationis necessariò sequetur. Item post interdianum cibum deambulationem probat adhibendam, atque fricationem & lauacrum, tũ post uespertinum cibum* iungenda crura, atque brachia, quod est dormituris anxiosum. Præterea post cœnam imperat uomitum prædato passo, aut uino dulci, uel succo ptissanæ. Tum frequentato uomitu oua duo * danda sorbilia, cum panis uncijs duabus, ex quo * incensa altiora, atq; exercitatis uomitu uisceribus facilè corrumpuntur accepta. Hæc igitur recusantes, alia quæ rectè ordinasse perspicitur amplectenda iudicamus.*

* terreri
* leniter
* perfrictionis
* inungenda
* dat
* incensis altioribus

De hydrope. Cap. VIII.

ὕδρωψ.

*HYdrops ab accidenti nomen sumpsit. Siquidem aquosus humor hanc paßionem necessariò comitatur. Nam Græci hydor aquam uocauerunt. Generatur autem ex accidentibus plurimis, atque diuersis causis, ut cachexia, febribus * corpora tardantibus: item duritia, uel saxea densitate iecoris, uel lienis, aut stomachi, uel peritonei membranæ, aut matricis: item spirationis difficultate, quam Græci dyspnœan uocãt, uel uentesitate stomachi, aut coli, aut uentris paßione, quam Græci cœliacen diathesin uocant: item longi temporis dysenteria, uel in fœminis menstrualis fluoris retentione: item hæmorrhoidarum ueterum repentina, atq; * incondita curatione facta, abstinentia, uel*

καχεξία.
* in corpore
περιτόναιον.
δύσπνοια.
κοιλιακή.
διάθεσις.
δυσεντερία.
αἱμορροΐδες.
* intẽpestiua

uel coadceruata bibentium transuoratione, & magis si salsa fuerit aqua: item medicaminum frequentata potione, & horum similibus. Græci igitur, *uel aliarum sectarum principes eius potestatem, uel differentiam nominibus uariandam crediderunt.* Vocant enim
ὑδερός. *hanc paßionem etiam hyderon uel parecchysin, ori-*
παρέκχυσις. *gini locorum specialia nomina tribuentes.* Nam *parecchysin appellant sensibilem, & manifestam liquo-*
* *suffusionem* *ris * superfusionem, quæ fit inter peritonei membranam, & intestina: hyderon autem, dispersum siue infusum per uiarum raritatem, atque carnis spiramenta liquorem.* Item *dicunt hyderon ex renibus generari,* Hydropē *uero ex duritate iecoris.* Quod *quidem nos iuxta sectæ regulam reprobamus.* Etenim *infusio, siue*
* *suffusio* ** superfusio liquoris, est paßioni communis: & neque antecedentes causæ paßionis facere discretionem rectè creduntur.* Siquidem *etiam ex plurimis alijs partibus patientibus hydropes generantur.* Eius *igitur*
Hippocrates. *differentiam* Hippocrates, & Diocles *duplicem dixe-*
Diocles. *runt: aliam enim hyposarcan uocauerunt, aliam asci-*
ὑποσάρκα. *ten.* Heraclides Tarentinus *secundo libro* Internarum
ἀσκίτην. *Heraclides* *paßionum totius corporis inflationem, siue humoris*
Tarentinus. *infusi * perforationem catasarcan * uocant: inter pe-*
* *penetrationem* *ritoneum uerò, & intestina, asciten, uel tympaniten appellauit.* Demetrius Herophili *sectator undecimo*
* *vocauit.* κατασάρκα. *libro de* Paßionibus *scribens, alium dixit hydropem*
τυμπανίτης. *constitui sine ulla humoris infusione, sed sola inflatio-*
Demetrius. *ne turgente: alium ex humore diffuso, & eum nunc per totum corpus, nunc inter peritonæum & intesti-*
* *inani vanáque opinione* *na, cuius differentiam nunc plurimo * uento tradidit.*
* *Est enim* *** Et *est uanum atque intellectu carens, sine ullo humore superfluo laborantem hydropem uocare.* Item *plurimi*

rimi tres differentias tradiderunt: aliam enim catasarcan, aliam asciten, aliam tympaniten uocauerunt. Asclepiades autem alium celerem dixit, ut eum qui repentè constituitur: alium tardum, ut eum qui tarda passione uexat: & alium cum febribus, alium sine febribus. Hoc quidem communiter etiam alijs specialibus passionibus adscribens, non aduertit quoniam proprio nomine celer dicitur passio, non * sola quæ repentè conficitur, uerumetiam ea quæ celeriter solui posse monstratur. Hydrops autem fit * quisquam repentè ex coadceruata bibendi transuoratione, uel salsi liquoris potu. Celerem autem passionis solutionem nullus ægrotantium * meruit. Proculus Themisonis sectator secundum plurimos inquit hydropis differentias temporibus passionis adscribendas. Initium enim atque augmentum esse leucophlegmantian, cùm adhuc secundum carnem fieri mutationem uiderimus: statum uerò tympaniten, cum summa tensio secundum uentrem fuerit facta: declinationem autem asciten, cum quadam indulgentia fuerit inflatio relaxata, non secutus ueri regulam, neque aduertens quia omnis species passionis sua quæque tempora percurrit. Deniq; etiam catasarca usque ad statum, uel declinationem perseuerat, & tympanites, & ascites ex initio facti in augmentum ueniunt, & statu sumpto declinant. Apollonius Memphites alium dixit fieri hydropem cum *retentione, ut si quid biberit, sine * dilatione tanquã per fistulam transiens egeratur. Eius autem quem cum retentione fieri dixit, secundum plurimos tres esse differentias affirmat. Sed melius Demetrius Apameus ab hydrope discreuit, eum qui sine dilatione potum liquorem per urinam egerit, diabeten appellans, sicut specialiter

Asclepiades.
* solum
* quidem
* tenuit
Proculus.
λευκοφλεγματία.
Apollonius Memphites.
* retētione urinæ, alium cũ fluore, vt si quid ægrotus
* is affectus Diabes est, siue hydrops ad matulam.
Demetrius Apameus.
διαβήτης.

* docebimus. *specialiter de ipso scribentes * docuimus. Melius igitur, quantum ad species hydropis, quanquam non generaliter, mutemus curationem, alium dicere in toto corpore constitutum, tanquam in papyro uel spongia inter uiarum raritatem insertum, à liquore uocari leucophlegmantiam, quam Latino nomine etiam intercutem rectè dicemus: alium in parte corporis, inter peritoneum & intestina, subiecto liquore solo, uel admixto uento plurimo, uocariq; alterum asciten, alterum tympaniten.* * cunctis speciebus *Sequuntur quædam * cunctos præterea communia, quædam singulis propria. Communia autem, ut inflatio, uel extantia tumoris, & piger aut difficilis corporis motus, spirationis difficultas, quam Græci dyspnœan uocant, somnus difficilis uel anxiosus, & magis post cibum, sitis, & urina comparatione sumpti potus paruior, fastidium, & aliquando febricula latens in plurimis: item quibusdam etiam uesiculæ,* * pustulæ *uel * fistulæ, quibus * eruptus humor feratur, ac deinde* * erumpens *de * uulnera difficilia * sufficiant, uel quæ in cicatricem* * vlcera. Aphor. 8. lib. 6. *ægrè uenire poßint. Specialia uerò, uel propria* * sufficiãtur, & ** singulos sequuntur, ut leucophlegmantian, uel intercutem mollis atque humida inflatio uentris, ac uultus, & crurum, & folliculi genitalis, uel præputij, relucente liquore per cutem * albido colore: item cum oris, uel spirationis, siue anhelitus fœtore, totius corporis grauedo, & impreßioni digitorum cedens tumor, ita ut paululum caua permaneant loca. Aliquibus etiam alborum atque crassorum humorum uomitus, uel per uentrem egestio: unde etiam nomen paßio sumpsisse à Græca deriuatione uidetur.* * singulis * albidi coloris λευκὸν *Leucon enim albidum, phlegma humorem crassum uocauerunt: uel quod ægrotantis color albidioris pituitæ imaginem* φλέγμα

**ferat*

ferat. Alij uero tanquam ex superfluo humore generata paßione, penetrans humor singula quæq; spiramenta possederit paßionem dictam uolunt, nos uero intercutem nominamus. Ascitem deniq; sequitur uentris inflatio, uel extantia, & pro corporis motu liquoris conlisi sonitus, uel ad cōcussum palmæ resonus, tanquam semipleni utris, ex quo nomen sumpsit: item proschematis mutatione, uel digitorum impreßione demersio, uel resurrectio liquoris, & * conclusio superiorum partium, atq; tenuitas tanquam extentæ cutis secundum ora, uel colla, aut iugula, uel pectora. Iacentibus præterea ægrotātibus diffusa, * atq; elatior tumoris extantia fit, surgentium uero uel stantium maior, atq; extenta, & in crescente paßione corporis frigus atq; torpor accedit, aliquando etiam tußicula, & stercorum uel urinæ abstinentia, & per uentrē fluidior exitus, & apprehenso folliculo, atq; uirili uetro* extans inflatio* reduplicata, & aliarum partium surgēs tensio, sicut in leucophlegmatia. Vocatur autem hic hydropismus, ut Diocles, * etiam epatias, aut splenites à patientibus partibus nomē ducens, hoc est iecore uel liene.* Item tympanitē sequitur rotunda atq; extans inflatio, secundum gastera, cum tensione plurima, & ad percussum palmæ resonus, uelut tympani, unde etiam nomen accepit: item ructationes, & aliquando intestinorum tormenta, quæ* inclusæ uēto per podicem digeruntur, atque grauedinis detrahunt quicquam. Est autem paßio communiter stricturæ omnis hydropismus, sed complexa aliquādo solutione ex alijs* accedentibus, ut uentris fluore. Præterea est naturaliter tarda paßio: siquidem nūquam celeriter soluta uel emota corporibus uidetur: item generaliter

* referat
ἀσκὸς. vtrem significat.
πρόσχημα.
* cum ex vno latere in alterum æger vertitur.
* strictura. coarctatio. angustiæ.
ac calatior
* extantia
* reduplicans
ἠπατίας.
* aut Hepatias
σπληνίτης.
* At
γαστήρ. vēter.
* excluso
* accidentibus

magna:siquidem & difficultatem, & indecẽtiam, & periculum infert ægrotanti. Deniq; *semper difficilis curatione, nũc uehementer, nunc minime cõprobatur. Etenim magnitudine uehemens, & uarietate accidentium, & corruptione uirium, magis incurabilis iudicatur: parua uero magnitudine, cõprobatione supradicta, atq; paucis & simplicibus accidẽtibus, quæ Græci symptomata appellant, & sine nimia uirium læsione, minime curatione difficilis approbatur: & quæ secundum aliarum sectarũ principes de effectis uel exitibus paßionũ scripta sunt, etiam secundum causas ex quibus efficiuntur, & patientes locos, & naturas, & ætates, & annalia tempora, ut hyemis, uel æstatis, & eorum* mediis tẽporibus generationes paßionis, alij difficiles curatione alij faciles hydropes approbãtur. Quæ quidem omnia magnitudini paßionis adscribẽda sunt, ne infinitus modus differentiarum uideatur accidentiũ numero uariatus. Etenim secundũ causas, difficiles aiunt curatione hydropes, qui ex saxitate magis quã ex duritia fuerint facti: itẽ eos qui ex dysenteria, uel coli paßione, ab iis qui ex coadceruato haustu bibẽdo uitiũ conceperunt: item secũdum locos, difficiles inquiunt eos qui ex iecore, faciles uero eos qui ex liene: item secundum naturam, uel sexum, difficiliores inquiunt curatione semper fœminas maribus: item secundum ætates, faciliores inquiunt curatione pueros, uel* pubentes, difficiles uero ætatis mediæ, uel senes: non solum quod * natura crescere & augeri, aliæ minui uel declinare uideantur, sed etiam quod alij*prohibeantur, alij cogantur, alij neq; suaderi, neq; cogi posse probantur: item secundum annalia tempora, quæ Græci horas appellant, difficiles inquiunt

*insuper

*media tempora & generationem

*pubescentes

*naturæ illæ

*persuadeãtur

*quiunt curatione, æstatis tẽpore laborantes, siquidem multa siti afficiuntur: alij uero è contrario faciles inquiunt curatione: siquidem exitum liquorũ fieri prouocat feruor æstatis, & corporis præterea facit siccitatem: difficiles uero hyemis tempore, ob corporum densitatem uel frigus: item uerno tempore: siquidem humidiora, atq; liquorum redundantia * fiant corpora: autumni uero prima, similia æstati, ultima hyemi dixerunt. Item secundum generationem, siue fabricationem passionis, difficilem inquiunt curatione leucophlematian, facilem uero asciten, & horum medium tympaniten. Dissenserunt præterea etiam de patienti bus partibus, quæ principaliter afficiuntur. Erasistratus nanq; iecur inquit pati: In aperitionibus enim saxeum semper inueniri cõfirmat: alij uero colum, sed consentire iecur: alij splenem, ac iecur, & colum: alij etiam peritoneum: alij renes quoq;, & matricem principaliter pati dixerunt: & apparet omnia necessariò prætangi: quod quidem etiamsi latuerit, nullus timor curationis mutandæ medicantibus accedit: neq; etiam ob localium adiutoriorum ordinem quicquam obesse monstratur, * cum hæc eadem oporteat ceromate sole feruefactò * iactari, uel pellibus sole ignitis inuolui. Adhibenda etiam acopa feruentia, & sudationes ex naturali materi a * prouocare: habet enim recorporandi uirtutem ex quacunq; metallorum materia exhalatio naturalis: itẽ ex harena littoris sole ignita torrenda corpora. Hyemis uero tempore igne * prætorrẽda atq; ita corpori admouenda, ut ex ipsa, excepto capite, cætera corporis omnia contegantur. Item sinapismus usq; ad cutis * humorem adhibendus, qui maxime uehementem fortitudinem locis humore*

* fiunt

Erasistratus.

* multa hic desunt

* iniungi λείψυμα.

* prouocata ἄμμα.

* harena

* tumorem

tabentibus corruptis,atq; ut ita dixerim,*habẽtibus admouet ac miniſtrat:item locorum & aquarũ mutatio adhibenda,& peregrinatio,magis maritima. Eſt enim laceran tior, atq; corporis apertionibus efficax ob ſalſitatem maritimus aer. Conueniunt etiam uaporationes ſpongiarum ex aqua maritima expreſſarũ, uel aqua ſalſa decocta. In tympanicis uero ſpecialia,ut plerique uolunt,iuxta communem uirtutem recorporatiuæ curationis ordinãda & decoctio centaureæ herbæ,& abſinthij & origani,& hyſſopi, & marrubij adhibenda, & ſimilis uirtutis epithema, ut eſt quod appellatur* Dianitrum,ex fico atq; nitro,& abſinthio confectum. Tundendũ igitur aridum ficũ,ſed quod ſit pingue ac ſuccidum,item ſingulatim abſinthiũ,& nitrum admiſcendũ duabus partibus fici,& quarta pars *origani. Aliquando etiam rutæ admiſcenda particula. Facit* enim medicamen, quod appellamus diabyſſopum: item uua paſſa cum cumino,uel farre, cũ adipe ueteri, & uino. Hoc quidem plurimi magis intercutibus conuenire probauerunt: item bubulo ſtercore ungendos cum aceto ægrotantes dixerunt. Apponenda etiã malagmata,quæ fortificare,ac recorporatiua uirtute mutare ualeant corpora in meliorẽ habitudinem. Intercutes autem & aſcitas iis curandos probant, quæ ſiccare atq; exiccare ualeant corpus,uel ſudorem cõmouere. Sed erit cauendum, ne immodico uſu medicaminum corporis ſuperficies ulceretur. Eſt autem noſtrũ medicamen quod ex herba chamæleonte nigra conficitur:item ex ſtercore caprino, quod appellatur diacapregias:* item diacentaureum,& diaoriganũ, quæ ab herbarum nominibus uocabula ſumpſerunt: item *iceſion emplaſtrum,quod magis poſt humoris detra-

ctionem

Dianitrum.
* deſcribitur & a Paulo
* abſinthij
* etiam
* Apud Aetium in curatione Hydropis Epithema ex farinis, & emplaſtrũ tonſoris Bithymi recipiunt puluerem radicis chamæleontis nigri
Diacapregias.
Diacentauriũ.
Diaoriganũ.
Emplaſtrum iceſion.
* Emplaſtrũ ex Centaurio Oribaſij deſcribit Aetius pag. 836. & Thoriacen uocat.
* Iceſium deſcribitur ab Aetio.

ctionem adhibendum probamus, quo partes roboretur: item *diayteon emplastrũ, & *diadictamnum, & barbara* & diasycaminum. Oportet autem interpositis quinq; diebus, uel eo pluribus detracto iamdudum* posito medicamine perspicere profectum, ac rursum imponere omnibus locis, *ex anterioribus ac posterioribus corporis partibus. Singula* enim medicamina erunt illinienda pellibus teneris, atq; ita corpori addenda, superposita lana molli cum leuibus fasciolis colliganda, & pro uiribus corporis adhibenda gestatio, atque unguenta congrua, & defricatio. Tympaniten uero recorporatiua curandum probamus curatione, & *conijcienda etiam inflationis *medela, quam Græci empneumatosin uocant: adhibenda denique reflantia, ut est quod appellamus Diaspermaton, uel *polyarcion, aut Diaartymaton, aut Diasamsucum, aut Diamelilotum. Hæc enim ualent etiam uentositatem tollere. Adhibenda preterea in ijs ea quæ superius ordinauimus. Tum profectu accedente, regula cyclorum, adhibenda natatio maritima, uel aquarum naturalium. Alij uero non absurde, etiam aquæ marinæ uaporationem probant adhibendam, quo sudores *prouocantur. Inquiunt enim implendum *solum aqua marina feruenti: tum quadrangulam compaginem immittendam, præligatam loris, in quã erit includendus ægrotans: sed *præliganda compago pelle, ut aquæ prohibeat ingressum, quo exhalatione uaporis calefactus ægrotans in sudorẽ uenire cogatur. Sed erit aqua calefacienda innouatione frequenti ferri candentis, *immißione massarum. Oportet autem

* Diaiteas, describitur ab Aetio.
* Describitur à Paulo, vt & Diacapregias. Aetius in curatione hydropis describit & epithema ex stercore capræ.
* Malagma intelligit ex liquore Sycamino descriptum à Paulo inter emplastra. qui dam legũt διὰ συκαμίνου, vt sit ipoteriõ malagma descriptũ ab Aetio in curatione hydropis pagina 59c. quod reci pit succũ Sycor.
* apposito
* &
* autem
* adiiciendam
* medelam
ἐμπνευματώσεις.
* Polytrichū
Epithema dia spermatõ describitur ab Aetio pag. 572. Diamelilotum vero, pag. 569. Diasampsuchum à Paulo.
* prouocentur. *solium *pretegenda. *& immersione cadentium

semper ægrum adhibito animi laxamento curari, quam Græci diachysin uocant. Quærenda denique animi desideria, quæ sine uexatione corporis * præueniant uoluntatem, & amicorum conuiuia, quæ cum ciborum parcitate, animi tamẽ lasciuitate * frequentẽt. Vtile etiam si longi fuerint dies partiri modũ sumendi cibi: facilius enim accepta digeruntur duorum tẽporum oblatione diuisa. Ac si iuxta ordinem datum leuigati indulgentia passionis, rursum fuerint accessionibus typicis ægrotantes affecti, quo iterum aqua impleri uideantur, erit melius uti prius radicum uomitu: dehinc ante diem radicum usus, album ueratrum immittere, tunc sequenti die hoc detracto radices dare, uel certe hellebori decoctionem. Sed horum usum uel confectionem dexteram, atque adhibendi modum Responsionum libris de adiutorijs scribentes docuimus: & nunc inde hæc accipienda monemus. Hæc est mundior, atque uera hydropum curatio. Etenim potui medicamina danda cauere decet: alia enim uesicam commouent, alia intestina lacerando ulcerant, uel dysentericam faciunt passionem: alia stomachum * uertunt, & fastidium generant cibi, & sitim extendunt. Quapropter si cogentibus rebus utẽdum uiderimus quibusdam aquiducis medicaminibus, quæ Græci hydragoga uocauerũt, ea dabimus ijs qui plurimo humore * infusi, aquoso * corpore laborare uidentur. Habere etiam conuenit curam, ne rursum corpora repleãtur: ex quibus est euphorbium mulso commixtum * poto datum, uel ouis sorbilibus aspersum, duorum uel triũ cochleariorum quantitate, uel decoctio radicum, aut * squilli. Oportet autem * squillæ libras duas omni purgamento absolutas, quo ad unam libram * redigatur, concisas, in uas

Marginal notes: διάχυσις. | * præbeant uoluptatem | * frequentia sint: Alij delectent. | Libri Responsionum, siue Adiutoriorũ Cælij. | * subuertunt | ὑδραγωγά. Aquiducai medicamina. | * suffusi | * intercute | * in potu | * Scyllæ | * Scillæ | * redigantur

in uas fictile nouum, prælitum mitti, cum adiectis uini sextarijs tribus: quibus ad tertias decoctis, ex ipso liquore erunt ad duo cochlearia ægrotanti danda: & proficiente curatione usque ad unciæ unius accedere modum oportet. Sed hoc erit post gestationem adhibendum, uel post perunctionem corporis, & ante sumptionem cum plurimo interiecto tempore. Ex decoctione autem radicum duos uel tres cyathos dandos probamus. Sin uero etiam urinam quis uoluerit commouere, erunt omnia* aromatica prohibenda, quæ nõ curiosa, sed magis simplicia esse uideantur, ut est decoctio seminis cucumerum, uel fœniculi, aut dauci, aut apij, anesi, petroselini, item menthæ, asari, nardi, squinanti, zinziberis. Hæc singula, uel cum uino, uel ex ipsis confecta erunt offerenda. Ac si ex hijs humor detrahi non potuerit, oportebit* tanquam alienum paracentesim auferre. Sed nunc decet prius quàm ipsius officij usum doceamus, ijs respondere qui istius curationis adhibendæ dissonantia iudicia posuerunt. Antiquorum igitur aliqui* congruam paracentesin dicunt, ut Euenor libro quinto Curationum, Erasistratus libro quo de hydrope scripsit, & eius sectatores, Thessalus secundo libro regulari. Alij uero ut cõgruam laudauerunt, ut Asclepiades libro quo de hydrope scripsit, & Themison secundo libro Tardarum passionum, quibus etiam nos iuxta Sorani sententiam consentimus. Adsertores tamen primæ sententiæ, hoc est, istius reprobandæ curationis hæc dicunt. Peritonei membrana à natura neruosa esse perspicitur, & est omne quod neruosæ fuerit qualitatis punctionibus inimicum, siquidem consensus ingerit. Præterea spirationis naturalis causa, qua nos aërem*

*cibi

*diuretica prohibenda.

*quod alienũ est paracentesi παρακέντησις.

*incongruam

Euenoris libri curationum.

Erasistratus.

Thessalus.

Asclepiades.

Soranus.

recipere, atque reddere haustu potili necesse est: inte*stina quoque commouentur, quibus superficies corporis consequenter *tangitur: & est periculum* hanc paracentesi uulnerari loca: quippe cum non solum corruptus humor detrahi uideatur, uerumetiam naturalis sæpe spiritus excludatur, quod est uehementer corporibus noxium. Dehinc etiam post effectum pũctionis, aliqui ægri sua uulnera resoluentes uoto* prius* torporis deponendi,* uitam quoque liquerunt. Item neq; tempus sibi conueniens hoc genus adiutorij habere uidetur. Etenim paßionis constituta uel superpositione, uel lenimento, aliud tempus mitigationem demõstrat, *aut aliam resumptionem, uel recorporationem. Paracentesis uero cõturbat, atque uires corporis tollit, & non recorporatiua uirtute medetur, sed usum recorporatiuum impedit. Ad summam, nemo, inquiunt, saluatus est eorum qui per paracentesin curati sunt: quapropter adhibẽda negatur. Item Erasistratus ait, quod iecore in duritia constituto obesse paracentesis uideatur: siquidem grauatio iecoris tumẽtis toleratur humoris substantia subleuata, atque natans in liquidis, quibus effusis omnis grauedo partium tumẽtium, quæ diaphragmati sunt natura connexæ, atque ueniæ maiori, quam Græci* quilẽ appellant, adductione sui tumores ingerunt uicinarum, ac deinde celerẽ faciunt mortem. Item Ptolemæus Erasistrati sectator ait causam paßionis esse iecoris duritiam,* supercreatã uero humoris infusionem. Paracentesis igitur liquorem detrahens paßionem minime detrahere agnoscitur. Siquidem non aufert causam, ex qua humor creatus esse uidetur. Sed sunt hæc omnia facile expugnabilia. Tunc enim uulnerata neruositas in tumorem uenire recte iudi

*uicina & finitima est.
*hæc
*cibus
*infra paulo post, paßionis deponendæ
* Nam secti Hydropici, si aqua uniuersim efluat, moriuntur. aph. 27. lib. 6.
*aliud
Ptolemæus Erasistrati sectator.
*consequentẽ, aduentitiam. ἐπιγινομένην
κοίλην

iudicatur, quoties naturali habitu fuerit constituta. Nunc autem morbo uitiata, peritonei membrana contra naturam habere perspicitur:* & non similia, atq; eadem sequuntur naturaliter, uel contra naturam constituta. Item intestinorum uulnerationem metuere inanis timoris est. Etenim exercitatis atque prudentibus hoc genus officij committitur. Dehinc plurimum peritonei membrana * distabit interiecta humoris causa submota. Spiritus uero etiam phlebotomatis sanguini iunctus excluditur, nec ilico tamen reprobanda phlebotomia, cum sit ab omnibus * rectißime adiutorium comprobatum. Ferendum est enim leue damnum naturalis officij, quoties maior utilitas excludēdæ paßionis promittitur. Soluere uero ligationem ægrotantes, & immoderato fluore + acuto deponendæ paßionis in mortem uenire, simile quiddam est, tanquā phlebotomatum ligaturam medici soluere, ac deinde plurimo sanguinis fluore uitam finire. Hæc enim non adiutorij est* curatio, sed stultitiæ ægrotantis. Habet præterea paracentesis etiam aptißimum tempus, quod illi inuenlri negant, sicut cucurbita scarificatione adiūcta atque hirudinum appositio, quæ nō in acceßione, aut lenimēto, sed in dimißione suppositionis recte adhibenda probantur, sicut in alijs docebimus de adiutorijs specialibus scribentes. Omnes * enim paracentesi curatos, ut aiunt, mori, apertißime mentiuntur: nos enim quosdā uidimus euasisse: plurimi uero moriūtur; siquidē medentiū tardante * consilia serius + paracēteis adhibetur, + utq; alij adhuc tumiente peritonei membrana, & neq; usu dextero operātes diuisurā* faciendo, mortis periculum incurrunt. Ex quibus est etiam Asclepiades, qui diuiso loco fistulam relinquendā pu-

*at
* distat interiectis. distat sub. ab intestinis
* rectißimum
*ac voto
*culpatio
*etiam
*consilio
* paracentesis
*ita quod male
*faciunt

tauit, ex qua ſtipis in modum impreſſa, per puncta peritonei membrana graues conſenſus, atque indignationes adfert. Quippe cum ſæpe etiam gelati ſanguinis corpuſcula irruentia uulnerum diuiſuris, uel quæq; externa, magnos tumores atque indignationes commouerint. Eraſiſtrato uero cauſanti, quod poſt detra-

* compaßionē ctionem humoris ex iecoris duritia in* paßionem uenerunt ſuperiores partes, ac magis ſalutares, addu-

* offendantur ctione quadam ponderis* indignentur, erit reſponden-

* quod

* hydropici dum,* quia plurimi* hydropes ſine ulla iecoris duritie in paßionem uenire probantur. Etenim ex alijs cauſis fieri poſſe ſuperius demonſtrauimus. Pleriſque

* nec etiam quanquam iecur duruerit, non neceſſariò in hydropem uenire cōtingit,* ac ſæpe adductione partiū,

* quos uel indignatione ſuperiorum uexari perſpicimus,

* inflammatio aut Scirrhus hepatis abſque hydrope. *quo ſæpe * tumor etiam perdiderit ægrotantes. Omitto quod iuxta eius ſentētiam oportebat ſupinis iacentibus ægrotis nullam querelam partium atteſtari. Siquidem iecur nullo pondere ſuperiora diſtēdit, hoc eſt diſcrimen, quod Græci diaphragma appellant. Aſclepiades uero repentinam effuſionem atque coaddcernatam cum periculo fieri teſtatur: Siquidem uiæ,

* πόρους. quas Græci poros appellant, *interiecta mora blan-

* interiecto humore doſe tactu* cōtigant, & propterea illæſi manēt ægro-

* contingunt. tantes: detractione autē facta liquorū, aſpero ſe tactu

* anguſtiantur cōtingūt, atq; cōcidētes* auguſtētur: ac ſimili ratione etiā ſpiritus uehemēter irruēs carni dolorē facit, atq; inflationē, & tormēta inteſtinorū. Eſt præterea facile expugnabile Ptolomæi dictū, quod paracēteſis humorē detrahēs paßionē nō auferat. Etenim primo, neq; ex alio quolibet adiutorio ſingulari hæc paßio ſolui poſſe perſpicitur: quippe cū ſit magna atq; perſeuerās:

dehinc

*dehinc quedã adiutoriorũ ob releuãda accidẽtia passionum, quæ Græci symptomata uocant, adhibenda probantur, quanquam non totum soluere morbum uideantur, ut phreneticis luce commotis oculorum prætectio. Item alia quædam, quanquam nihil per se medeantur, aliis tamen adiutoriis præparant corpus, uel patientem locum, quo facilè adiutorij beneficium sumat, ut tonsura uel rasura capitis, fluore quolibet adfectis, quo detractis capillis illinienda medicamina constrictiua, uel epithemata, aut cucurbitæ appositiones nullis obstantibus medeantur, quanquam sit detractio capillorum laxatiua. At uerò paracentesis etiam per se plurimum medetur. Releuat enim detractione plenitudinem, tensionem, atque spirationis difficultatem, quam dyspnœan uocant, & aliis adhibendis adiutoriis præparat partes. Non enim * potuerunt medicaminum illinimenta, uel * appositio syncera uirtute ad uiscera, uel patientes partes peruenire, cum interiecto humore peritonei membrana plurimum à cutibus distet: transeunt autem facilè ad ea, ad quæ destinata erant, humoris interiecti ablatione permissa. Quapropter paracentesin adhibendam probamus, sed non iis qui uiribus fuerint fatigati, aut adhuc in * tumore peritonei membranæ constituti: addentes etiam, uel * prædicentes periculum. Plurimi enim quanquam * alterius superesse uitæ potuerint, & sine ullo dolore mortem capere, * paracentesis cura celerem mortem pertulerunt.*

** possunt*
** appositiones*
** inflammatione, ob distensionem, & inde natos dolores.*
** præadducentes*
** ulterius*
** Lib.5.ca.1.*
Paracentesis administratio, eius culpa qui librum transcripsit, exponitur, hinc in eũ locum translata.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION LIBER QVARTVS.

* * *

De elephantiasi. Cap. I.

Deest principium capitis.

*heliosis; dropacismus, & lixiuij calidi perfusio, & * psichrolusia, atque cataclysmus, hoc est, aquarum è supernis illisio, natatio maritima, & aquarum naturalium, & magis frigidarum, quæ à luminis naturam exhalant, quas * stypteriazas uocauerunt, siue * ferrugineas, quas* siderizasas appellãt.* Item adhibenda smegmata alia, donec maculæ albescãt, quas supra memorauimus, uel cimolia terra subassata, cũ hordei polline, & nitri quippiã: uel alia quæ lacessere ualeant magis, ac* leuius, ut est cinis ustarum bucmarũ, uel halcyonium, aut cũ eodẽ pumex assatus, uel sulphur uiuum, uel *sæpiarum testa exusta cum pumice & nitro, & cimolia subassata, atque gummi, & galla, æqui hæc omnia ponderis. Item acopa & malagmata mediocriter lacessentia, præter cutis ulcerationem, & his unguenta similia, ut myrobalani cum aceto, aut uinum cum ammoniaci gutta, & alumine. Ac si ulceratio fuerit locorum consecuta, erunt congrua pro differentia ulcerum adhibenda. Quapropter ea quæ serpere per corpus uiderimus amputamus: tumentia uero mitigatiuis temperamus, & laxatiuis uirtutibus: item humecta atq; fluida densamus, & for-

** psychrolusia*
ἡλίωσις.
δρωπακισμός.
ψυχρολουσία.
καταπλυσμός.
Aqua
** stypteriazousas*
** ferruginearũ*
** siderizousas*
στυπτηριάζουσα.
σιδηρίζουσα.
σμήγματα.
** grauius*
** sepiarum*
ἄκοπα μαλάγματα.

*& sordida purgamus, caua replemus, & æqualia in cicatricem ducimus, sicut Responsionum libris chirurgiam scribentes monuimus. Ea autem quæ in cicatricem uenerunt sinapismis roboramus, prælatis metasyncriticis cyclis, & radicum uomitu, & cæteris quæ * sua sunt. Tum resumpto corpore uehementer utilis hellebori albi datio probatur, quo corpora * dissecentur, quæ non semel adhibēda, sed etiam sæpissimè per interualla, prææroborato corpore: item nauigatio, & in acres meliores transitus. Sic enim passio soluetur, aut non ex ea deformatus ægrotans ad finem uitæ perueniet. Veterum autem medicorum nullus istius passionis curationem ordinauit, excepto Themisone, atq; ex philosophis Democrito, si uerè eius de elephantiacis conscriptus dicitur liber, quo sanguinis corruptionis causas conscribens, phlebotomandos imperat ægrotantes, & * dotandos decoctione herbæ, quam in Syria memorat nasci & in Cilicia. Sed neque hanc dicere possumus, neque passio tam difficilis his duobus * adiutoris solui creditur posse. Themison uerò secundo libro epistolarum, ad Dimantem scribens, phlebotomari iubet, rectè quidem, sed non * scricturam cōsiderans potius quàm * conuiuantem causam sanguinis * detrahendam: quod est æstimabile, atque ut ita dixerim, dogmaticum, sicut secūdo libro de cœnotetis scribens Soranus docuit. Vtitur præterea * uomitiuis ieiunus, itemq; radicum, eorum confundens tempus. Oportet enim superpositionis tempore adhibere phlebotomiam, in lenimento uerò uomitum. * Item uentrem inter paucos dies leuiter * deducendum iubet, atque superficiem corporis constringi unguento myrobalani, cum aceto, & oleo rosaceo paruo, uel myrtino,*

* *similia*
* *eodem genere locutionis vtitur suprà pag. 409. infrà verò c. 3. helleboro dissecari corpora, et quadam nouitate cōfirmari ait.*
Themison.
Democritus.
* *potandos*
* *adiutoriis*
* *stricturam*
* *continentem*
* *detrahendi*
Libri Sorani κοινοτήτων.
* *vomitibus ieiunis, vt pag. 323. Rationem & modum vomitus ieiuni, vide pag. 409.*
* *Idem*
* *deduci*

*tino, & ammoniaci gutta cum alumine. Deponit etiã ægrotantes in decoctione frigida ex herba * perdicia confecta, uel plantagine, aut myrta, aut rubo, bis in die, atque sufficienti tempore quadam tarditate ægrotantes imperat immorari. Dat cibos facilè reflabiles, & * potu magis aquam, quæ sunt incongrua. Phlebotomia enim * similiter laxatiuum genus est, & cibus reflabilis: at singula unguenta quæ imperat adhiberi, constringunt: item embasis, quam fieri ex decoctione herbarum iubet supradictarum: item unguenta condensant corpora. Sed hoc passus est cùm nondum limpide methodicam perspiceret disciplinã, & Asclepiadis secta * circunseptus, passionis causam † in extasin æstimaret, quam * præstabat fieri † per ensem siue cutem: & ob hoc quærebat materiam à superficie ad altiora, uelut latius patentia, * reuocare. Vtitur ideo constrictiuis extrinsecus, & rapit ad interiora ea quæ fuerint appositorum uirtute depulsa. Prouocat etiam uentris fluorem & uomitum, & utitur hellebori purgatione, adhibito psilothro in tres uel quatuor dies, uel alio quolibet urenti medicamine usque ad cutis ruborem, quo magis perseuerantem faciat passionem. Adhibet præterea cataplasmata, in quibus etiam succos * adhibuit arnoglossæ, uel perdicij herbæ. * Item malagmata adhibet constrictiua, ex quibus nunc plurimi * laudant argagation appellatum medicamen. * Item exercitium probat, & defricans cutem, declinat ungere, sed adhibet * Græcum, non coniiciens hoc quoque esse laxatiuæ uirtutis. Adhibet etiam ammoniaci guttam cum aceto, uel uino, quæ sunt intra se contrariæ qualitatis. * Item post exercitium sudationem faciendam igne uicino, sed aqua frigida fouendos*

imperat

Marginal notes:

* perdicio
* potui
* medicinaliũ
ἔμβασις.
* deceptus
† intrinsecam
* quam præstare putabat non ferri per extrinseca siue
† superficiem
* regerere
ἑλκύθειν.
* addidit
* Idem
* fortaßis legendum (laudant ex Achate medicamen) vt emplastrum Pollutis ex Achate nos intelligamus descriptum ab Aetio pag. 840. Argagatio medicamen.
* Idem
* picem Græcam
* Idem

imperat ægrotantes, & usum hellebori *geminũ probat. Quæ sunt quidem uera adiutoria, si tempora quoque seruentur, ut Respõsionum docuimus libris. Quidã Themisonis sectatores initia quoque paßionis præuisa coercẽtes, pronos ac declines, uel uenturos in eandem, quos uiderint, phlebotomãt, & helleboro purgãt: eos autẽ quos iam possessos acceperint, iisdem negãt curãdos adiutoriis. Siquidem corruptione quadã & laxatione extremæ cutis in corporibus hæc paßio generatur, & est arifica carnis atq; mollifica corporis phlebotomia. Quapropter inquiunt esse frigerandam & siccandam corporis superficiem, quo poßit eius humor ad intestina uel uentrem recurrere, ac deinde clysteribus, uel purgatiuis medicaminibus, que cathartica uocant educi detrahendo cibum. Præterea potandos probant ægrotantes succo nepetæ, seruata moderatione quantitatis, quæ neque minuenda, neque superanda sit à tribus cyathis usque ad sex: cibum etiam dandum frigidum, atque constrictiuum & paruum: potum frigidum, sed * meratum ex uino uehementioris acrimoniæ, atque albo, & ueteri: & sæpe * tenendos ægrotantes, ac siccandos abstinentia bibendi, & siccioribus reficiendos cibis: quæ sunt utraque incongrua ac dissonantia siccandæ cuti, secundum eorum intentionem. Si enim, ut aiunt, è superficie transmittendus est humor ad altiora, atque eò prouocandus, ut clysteribus ac purgatiuis medicaminibus excludatur per uentrem, erit contrarium, siti, atque siccioribus cibis, & uino supradicto, altiora siccare. Item aliqui * horum multitudinem intuentes frequenter adhibendam phlebotomiam, atque clysteres, & uentriflua medicamina, quæ cathartica uocant, iubent: & * magis diacameleos

Marginal notes:
* albi uomitorium: nigri deiectorium.
κλυτῆρες.
καθαρτικά.
* meracum
* continendos
* humorum
* magis quod Diacamelaas

leos appellant, quibus necessariò corrumpentes ægrotos in peiorem habitudinem corporis uertunt, quem Græci cachexian uocant. Alij corruptione hoc fieri, atque mutatiene ex * uenenis effecta æstimentes temperatiuis uti medicaminibus decreuerunt: ex quibus magis asinino lacte ægrotantes potandos imperant simplici, uel accurato, quod schiston appellant: item uino dulci, & cibis simulibus, quibus fœda digestatione corruptis maior efficitur corporis corruptio. Ordinant præterea theriacam dandam, quam cuncti Mithridatium appellamus: quæ quidem recorporatiua uirtute mederi posse perspicitur. Dant etiam uiperas mandendas, sed amputato capite atque cauda, mensura digitorum quatuor, cætera coquentes atque * obdulcantes sale, & oleo, ægris offerunt comedendas. Alij etiam aqua ex labris quibus candens tingitur ab operantibus ferrum, potandos dicunt, cùm sit hæc passio secundum plurimos scriptores, ex aqua graui, quæ aut natura, aut aliqua corruptione fœdata sit, sæpius generata. Alij quoque etiam cutis uulnerationem affectandam probant, qua corpus exhumoretur, neque cunctis commune iudicium, & ignaris cognitum prouidentes, quod peiorante paßione superficies corporis ulceratur. Alij ægrotum in ea ciuitate quæ nunquam fuerit isto morbo uexata, si fuerit peregrinus,* cludendum probant, ciuem uerò longius exulare, aut locis mediterraneis, & frigidis consistere, ab hominibus separatum, exinde reuocari si meliorem receperit ualetudinem, quo poßint cæteri ciues nulla istius paßionis contagione sauciari. Sed hi ægrotantem destituendum magis imperant, quàm curandum, quod a se alienum humanitas approbat medicinæ.

D

καχεξία.
* venenatis humorum qualitatibus.
Lac asininum σχιστόν.
θηριακὴ μιθριδάτιος.
* condientes.
* excludendum

De Phthiriasi. - Cap. II. φθειρίασις.

ANtecedente cachexia etiam hoc symptoma generatur, quod nos accidens dicere poterimus. Sumpsit igitur nomen non à genere, sed à multitudine pediculorum. Plurimi enim creantur nunc per totum corpus, nunc per eas partes quæ capillatura * cõceptæ sunt: & nũc consueti atq; simplicis formæ, nunc ignoti, hoc est latiores, & duri magis, ac sæuientes morsibus uehementer, quos quidam ferales appellant. Nam sæpe etiam sub capillis inueniũtur corpora penetrasse. Sequuntur autem ægrotantes uigiliæ & pruritus corporis, atq; pallor, cibi fastidium, & stomachi debilitas, & caluities: & est passio solutionis, choleræ rubeæ egestione plurima per tenues uias emergẽte, qua hæc animalia generantur. Deniq; superpositionis tempore iacere oportet ægrotos loco mediocriter frigido, atq; cibis constrictiuis, & temporibus iam sæpe demonstratis, refici. Fomẽta uero & perunctiones, & cataplasmata membratim erunt adhibenda, qualia Themison elephantiacos curans ordinauit. Sed ea loca quæ capillatura uestita sunt, erunt præterea radenda. In superpositione resumptio adhibenda, atq; recorporatio, sicut in cachecticis, & elephantiacis ordinauimus, sed iugia adhibenda smegmata, quæ nos lacessentes, atq; purgatiuos pulueres nũcupamus. Item unctiones, magis cum mox fuerit capillatura derasa, præfotis partibus aqua marina, uel aceto salso. Sunt denique plurima speciatim posita, ut bulbi cum nitro atque oleo contriti, quo mellis * faciat crassitudinem, ex quibus corpus erit illiniendum: item staphysagria cum aceto atq; oleo trita, uel infusa aceto & oleo, tum contrita cum salis flore, quem Græci halos anthos uocant, do-

* cooperta

Pediculi ferales.

σμήγματα.

* faciant

ἁλὸς ἄνθος

nec liquidi mellis similitudinem faciat: tum etiam sul-
* istis *phure uiuo atq; aceto: uel * ita ponderibus composita*
medicamina: staphysagriæ drachmas duas: sandaracæ
drachmas duas, nitri obolos duos: admixto oleo &
aceto, donec in mellis craßitudinem ueniat: uel sanda-
raca cum oleo: & staphysagria, & abrotanum æquis
κόνις. *ponderibus, admixta calce, quam Græci conin uocāt,*
* similia *& his * similibus. Palpebris autem erunt adhibendi*
κολλύρια βλε-φαρικά. *sicci pulueres atq; collyria, quæ Græci* phlepharica*
* blepharica *uocāt, nos palpebraria dicere poterimus, ex ære usto,*
* aniso *atq; * aneso asso, sed & lapide scisso, & pipere, & sta-*
physagria cōfecta. Hæc etiam in iis qui præter phthi-
riasin pruritu uexantur sunt adhibenda, adiectis ma-
gis feruentioribus aquis in usu lauacri, & aspergini-
bus pulueris ex thure & nitro, & sulpure confecti.
ἡλιώσεις. *Itē solicationes, quas Græci heliofes uocant, adhiben-*
dæ sunt: dropaces quoq; & uomitus radicū, & ea quæ
iam sæpe de aliis memorauimus scribentes paßioni-
bus, quæ corpus recorporatiua uirtute fortificare, at-
que in meliorem habitudinem commutare ualeāt. Sic
enim detracta corporis cachexia, quam nos malam
* eam *habitudinem dicere poterimus, * eius quoque comitan-*
tia depellentur.

κοιλιακοί. De Ventriculosis, quos Græci cœliacos vocāt,
& de cæteris defluxionibus. Cap. III.

κοιλιακήν. V*Entriculosa paßio, quam Græci cœliacen uo-*
cant, à parte corporis quæ patitur nomen acce-
pit. Generatur ex antecedenti indigestione continua,
uel tumore uehemēti, aut dysenteria. Sequitur in hac
paßione constitutos uaria stercorum egestio, qualita-
te, atque colore, nunc tenuis ac soluta, nunc aspera, &
inæqua

*Inæqualis uel constricta, & nunc alba, nũc similis urinæ camelorum, nunc flaua & spumosa, nunc prasina uel liuida, aut nigra, aut purulanta, aut sanguinea, cũ graui fœtore & rugitu intestinorum, quem Græci borborismum appellãt, atq; in exitu sonitum: & post effusionem factæ uelut * scatentis stercoris uesiculæ: & nunc iugiter nocte atq; die, nunc coaceruatim, sed interiecto spatio, ut per diem bis, uel semel, aut interpositis uno uel duobus diebus, aut eo amplius: & nunc cum tensione, atq; uentositate, & tormento, uel dolore aut singultu, considente atq; conducta cute quæ uentrem circuntegit, attestãte siti, & ipsius uentris feruore, & leui in interioribus torpore frigido. Sequuntur etiam uigiliæ, fastidium cibi, & aliquibus plurimus appetitus, uirium debilitas, pallor subalbidus, & * nunc febres, dehinc corporis odor teter plurimus, ut etiam quæ suis manibus tetigerunt computrescant, & difficile careant odore concepto: tum uultus inflatio atq; pedum. Quibusdam etiam dysenteria congeneratur, cum facile fuerint intestina ulcerata ob defluentiũ acrimoniam. Est autẽ passio solutionis, & * aliquãdo stricturæ complexa. Siquidem aliqua eius uideantur esse * coniuncta, ut ex supradictis coniicitur: sed discernitur à speciali rheumatismo uentris. Siquidem plurimæ in ipso fiunt egestiones: sed non uariatæ supradictis concursibus. Quapropter cum adhuc noua, uel emergens fuerit passio, nec plurimi temporis, sed in superpositione constituta, quam Græci epitasin uocant, erit eo tempore * locandus ægrotãs constrictiua ratione, ut sæpe docuimus, adhibita requie: & quantum uires permiserint, abstinentia. Etenim ad perferendum atq; corpori * adpropriandũ cibum sumptum,*

βορβορισμὸς, ἢ βορβοριγμος.

* bullientis

* tam

* legunt quidam: aliquãdo ea videtur esse coniuncta.

* constrict.

Reumatismo ventris.

ἐπίτασιν.

* regendus

* assimilandũ vt pag. 105.

* tunc
* inquietati.
* praeunctus
* lauanda
* careat
* torrore vt cap.4.lib.5. ἄπαλα.
* vel si dolor admonuerit adhibenda cucurbitula: iniiciendúsque clyster longiore fistula: procurandũ tamen moderatione, parti nullum vt detrimentum sit, spõgiáque, vt solitũ est, ano supponẽda: tũ leniter.
Ano spongias subiici solitas vide pag. 462. ἀσπίδισκος.
* sit
* leni
* atque
* etiam
ἱερὸν ὀστέον.
* detrahẽdum

nunc uenter patiens indignatur, tanquam oculi patientes uisus officio, * in qua ætati: somnus etiam plurimus curandus, atq; sitis, & lanis mollibus uenter contegendus leuiter oleo hispano * prætactus, uel melino, aut rosaceo, aut murtino, aut lentiscino oleo. Ac si uentositate quoq;, uel tormento affecti fuerint ægrotantes, dulci oleo dimißionis tẽpore lanæ tingendæ sunt. Perunctio uerò ex oleo uiridi adhibenda: facies quoque aqua tepida * releuanda: tum cibus dandus, ut alica ex aqua frigida, ita curata, ut sua * caruerit difficultate, quod fiet ex farris * tepore, aut decoctione palmularũ thebaicarum. Dandus etiam panis solus, aut cũ eõ oua hapala: item pultes ex oryza, uel alica, aut farre, aut milio, ex paruo hispano oleo confectæ, & paruo salis grano * uel si dolor admonuerit, adhibenda cucurbita longior: procurandum tamen, ut si quid partis spongia ceperit solitæ, damnum moderationi non sit: Tunc leuiter oppreßo liquore, quo folliculi reflatio fiat, erit tentandum ne clysteris cauerna * fuerit clausa: dehinc apponenda podici fistula dextera manu, usque ad eius uerticulum quem Græci aspidiscon uocãt, impulsu * leui, & * neq; recto ductu cõtra oppositas partes, neq; superiora repentino, uel * cum plurimo conatu, tumores enim exinde atq; collectiones efficiuntur. Quapropter sensim, atq; paulo inferius inclinato ductu, iniectio fieri debet ad illam partem, in qua constitutum est os sacrum, quod Græci quoq; uocant hieron osteon. Illic enim spatium latius longaonis, appositione facta erit digitis * detrahendus, quo cauerna fuerat obstrusa, atq; sinistra manu continenda, immobilitate seruata, clysteris fistula, & dextra comprimendus folliculus leniter, ac moderatè, quoties inferiora intestina

*stina ulcerata noscuntur. Erit deniq; paruæ longitudinis, atque altioris cauernæ fistula procuranda, qua * possit facili effusione patientibus locis medicamen tradere, ne * suspensum iis quæ patiuntur non solum nihil afferat commodi, uerum etiam sanis irruens officiat. Erit autem folliculi impreßio uehementius facienda, atq; fistula longior procuranda in iis quibus superiora intestina fuerint ulcerata, quo medicaminis liquores eò ualeant peruenire. Et hortandus ægrotans, ne retento spiritu quodam recursu refriat medicamen. Ac si magna fuerit putredo, quam nomen appellant, nõ erit * immodicum etiam ex utraq; parte, clysteris fistulam cauernare, quam Græci amphitreton uocãt, quo possint medicaminum liquida per utranq; partem intestinorum lateribus aduenire: Tum cum omnis fuerit folliculus complicatione uacuatus, siue oppreßione manus * refusus quo medicamina peruenisse * sentiamus, erit detrahẽda fistula suspensa manu, & distentis cruribus ægrotantis, spongiæ commodandæ podici, expressæ ex decoctione calidi liquoris, in quo præcocta sint mala punica, quo constrictione quadã uirtutis herbarum, quam Græci stypsin uocant, atq; feruido tactu densatis partibus longaonis, iniecta teneantur. Tum modico temporis spatio intermisso erunt etiam illa quæ clunibus fuerant supposita detrahenda: & si fuerit æger in uentris officium prouocatus, in inferioribus ulceratione constituta, & magis si in longaone fuerit perspecta, erit hortãdus paulisper resistere, & iniecta continere, * tangentibus nobis easdem partes quæ pati noscuntur, quoties prouocari ægrum in egestionem medicaminis uiderimus. * Ac si in superioribus fuerint ulcera, erunt permittendi egerere cum * ...*

* quæ
* nec rectà, nec statim ad partes ægras trãsmissum
* incõmodum
ἀμφίτρητον
* infusus, cum
* sentiemus,
* cõtactu enim digitorum intestinum sese colligit, & contrahit.
* ...

uolent. Etenim medicamē iam recurrens atq; defluēs ad inferiora, longaone sanum inutili uirtute adficiendo exulcerat. Nam quibus *alienatæ sordes detrahūtur, iisdem non ulcerata uitiantur, exusta cum admotæ corporibus tardius fuerint immoratæ. Exclusis igitur cum medicamine post sufficiens temporis interuallum muculentis humoribus, atq; ramentis, & uariis defluxionibus intestinorum, sufficienter operatum medicamen accipimus, quanquam non de perfecta curatione tutò pronuntiare possimus, cum sæpe ulcerationis particula in superioribus constituta minime ualeat medicamen accipere, & propterea non omnibus commodata curatio uideatur: uel si commixtū putredini medicamen cuncta purgauerit, hoc adprehendimus, cum solum, præter aliqua purgamenta, fuerit exclusum. At si hoc egestio secuta fuerit quædam aliena, minus quidem, purgata tamen accipimus ulcera, & propterea sanitatis spem pollicentia. Item si nihil fuerit exclusum, neq; ipsius iniectionis quidquam, erit credendum necessariò medicamen inhæsisse, quantum sua ualuit potentia, & propterea sui operis integrasse uirtutē, quanquam non perfecisse uideatur. Nec rectè culpanda uirtus est, quæ una iniectione non dederit sanitatē, cum *plenam fecerit futuræ perfectionis fidem, perseuerationem sui persuadens. Vnde si omnino nullum fuerit redditum, medicamen erit impauide accipiendum: atque è contratrio si eius nulla particula retenta, nullum sui demonstrauerit effectum, omnia desperanda. Est enim plurimæ debilitatis, atque * alienatarum, uel mortuarū partium signum. Coniiciendum præterea, ne, ut sæpe contigit, uetustate medicaminum efflata uirtute nullus sequatur effectus, & propterea sicut

* aliene

* planam

* occupatarum

Gangræna

sicut iniecta sunt, * limpide reuocentur. Quapropter etiam hoc intuendum esse mandamus. Tum post egestionem factam spongiis erit * postea detergendus, uel si nihil fuerit exclusum, interiecto spatio unius horæ perunctum reficere ægrotantem oportet cibis congruis, atque stomacho aptißimis, ut lactucæ thyrso, uel intybo cũ aceto, quod sit ex murta confectum, aut oliuis fractis, uel natantibus, quas colymbadas appellant, & ouis hapalis, & uolantibus nuper memoratis, quæ sint nutrita constrictiuis, ut murta, rosa, lentisco. Etenim eorum pinguedo sic * defluxit, atque caro constrictiua sufficitur, magis in eorum pectoribus quorum plus oßibus uicina aptiora probantur: sunt enim teneriora * cæterorum. Danda etiam pomorum quædam constringentia, atque olerum cocta, quorum superius de aliis scribentes paßionibus memorauimus: potui dabimus aquam frigidam: quod si minime tolerauerint ægrotantes, dabimus feruentem plurimum aquam cisterninam: & si sine febribus fuerit ægrotans, dabimus uinum * exercitioris paulò uirtutis, ut supra docuimus. Omnino enim inuitantes adpetitum, siue suscitantes, quem Græci orexin uocant, stomachi robur debemus custodire, nisi cum nausea etiam uenter fuerit resolutus. Oportet enim curare, ne rursum plurimum cibum demus aut potum, uel priusquam solidum cibum sumpserint ægrotantes bibendum credant. Nam conuenit neque grauata, neque humecta intestina seruari. Si igitur medicaminis iniectio aliquo fuerit peccato uitiata, ut non omnibus * adiutorij partibus * informata uideatur, mox medicamenti monstrabit errorem. Nam quidam * iniectione aliqua ex parte uomuerũt:

* limpida
* podex
κολυμβάδας
* defluit
* cæteris
* excitantioru vinũ id supra remorderе dixit pag. 379. Alij legunt: exercitatioris vt infrà c. 8. dixit exercitatius cataplasma.
ὄρεξιν.
* adiutorium
* immoratum
* iniectionem

aliqui stomachi ac uentris dolorem senserunt, singulti bus atque nausea affecti, cum anxietate, ac siti, & immitigabili ardore, & articulorum frigido torpore, & pulsu maligno, atque sudore uel defectu, aut pressura capitis, siue grauatione, quam carosin uocant, * siquidem sit nimiæ uirtutis medicamen iniectum, in febribus, uel uiribus uitiatis, aut in alto tumoribus constitutis. Vomitus autem medicaminis iniecti si ex tumore uentris fuerit factus, uel* teneriorum intestinorum, tanquam in iliaca paßione, sæpius ægrotantibus intulit mortem. Si autem nullo tumore subiecto fuerit effectus, ingerit uexationem atque metum: Aut ut sæpe contigit paßionis significat depulsionem: Siquidem nulla pars ulcerum in intestinis à medicaminis contactu uidetur immunis. Tardante paßione etiam recorporatiuis conuenit uti rebus. Quapropter oportet ea quæ feruntur per uentris officium, celeriter auferre, & ora ægrotantium spongijs ex pusca frigida* siccatis reficere, articulos ligare, & stomacho cataplasma constrictiuum imponere, quod* diadaphnidon dicũt, uel similis uirtutis. Odoramenta quoque resumptiua adhibere, & frequentius cibo nutrire ex supradicta materia. Ac si accepta non tenuerint, erunt secundo offerẽda, adhibita articulorum fricatione, cucurbitáque ori uentris infixa, & si fieri potuerit, etiam à tergo inter scapulas. Ac si dolor occurrerit, & singultus, ob ardorem, atque sitim, fomentis utendum est, & cataplasmatibus, & spongiarum uaporatione, & olei iniectione, quo poßit * medicaminis uexatio celerius obtundi. Perseuerante incendio, etiam calida, * & oleo & lacte sunt inijciendi: Et si nulla fuerit * humoris significatio, eorum frigidus adhibendus est usus: & ob mi

Marginal notes: κάρωσις. | * si quidem | * tenuiorum | * expreßis | * Aetius ex Archigene in hoc morbo ual de probat Malagma ex Bacciis lauri | * medicaminibus | * & oleum, & lac sunt inijciẽda. At | * tumoris

ob mitigandam sitim ingis adhibenda oris collutio:
dandus interea potus. Item propter articulorum fri-
gus adhibendi tepores, cũ blanda manuum tenacitate,
quam diacertosin uocant: item unctio. Sudores autẽ si διακίστρωσιν.
ex pressura & diaphoresi fuerint apparentes, erunt διαφόρησιν.
detergẽdi, & aspergimbus cohibẽdi, & cõgruo cibo, καρωτικοῖς.
& cæteris quæ de * *caroticis scribẽtes docuimus: qui-* * cardiacis
bus depulsis, hoc est à præsentibus periculis euadẽtibus
ægrotis, si forte rursum in priscam dysenteriam uene-
rint, erit tentandum multo tẽpore simplicibus uti inie
ctionibus, hoc est, hijs quæ sine calce, quam asbestõ uo- Calx ἄσβεστον.
cant, uel auri pigmento, quod arsenicon appellant, con
ficiuntur. Tum si perseuerauerit paßio, ad uehemen-
tiora transeundum, sed ex simplicibus rebus confecta, *periculosam,
* *sollicitam habentes calcis, uel auri pigmenti iniectio* suspectam, mi-
nem. Oportet * *enim putredini etiam cataplasmatibus* nime tutam.
occurrere, quorum sunt erui pollines pusca decocti, *autem
& lentiscinum oleum, acacia immixta, donec mellis su
mat craßitudinem, item lẽticula molita, cum melle, uel
rosaceo, uel lentiscino oleo decocta. Ac si putredinis
causa sanguinis effusio fuerit consecuta, erũt spongiæ
expressæ ex aceto calido pubetenus, uel sub umbilico, ἰσχία
& coxarum summitatibus, quas Græci ischia uocant, *igne multo
admouendæ: dehinc ijsdem locis etiam cucurbitæ * *fer-* * Imponendũ
uefactæ adfigendæ, articuli ligandi, dandus digestibilis * vel ab eo
cibus, & qui facile corpori insinuetur, tum uinũ quod quod in confe-
sit præcoctum in cortice mali punici. * *Inijciendum au* ctione superat,
tem acetum, nunc solum, nunc cum thure masculo, uocatum διὰ
uel eius manna contrita, * *uel quod ex confectione* θέων emplastrũ
superat diatheon emplastri, cum sibi eius materiæ mi- cũ eius mate-
scentur. Imponenda etiam similis uirtutis emplastra: riæ miscentur,
uel acacia aceto soluta. * *Tunc donec scatere tentet* imponendũ, ac etiam
* Ea

coquenda, aut in amplo mali punici cortice supra tepentem cinerem sensim calefacienda, & ex ipso liquore partes contegendæ. Dehinc cerotaria apponenda ex oleo murtino, aut melino, aut uiridi, contrita acacia atq; consoluta, uel ex omphacino, aut œnanthino, cum *ruta, aut balaustio, aut aliquando his omnibus: uel ut Themison composuit, acaciæ partem unam, rosæ aridæ partem unam, ammoniaci guttæ partem dimidiam, ceræ partes quatuor & olei rosacei quod sit sufficiens. Hæc contrita in uino amineo, cum rosaceo oleo & soluta cera miscenda. At si sanguis fuerit retentus, quod fit aliquando *cum gelatur, aliquando *densitate putrescentis uenæ, erunt discernendæ causæ hoc modo. Nam densatam intelligimus uenulam, quoties pulsus exurgit, atque frigus corporis resumpto feruore mitescit, ægrotantis animus melior, atque spiratione corpus facillime releuatur. At si gelatus obstiterit sanguis, quod Græci thrombosin uocant, & propterea fuerit fluor celatus, supradictis contraria sequuntur, ut pallor, iactatio, pulsus paruitas, uel amputatio, quam Græci asphyxian uocant, grauedo, inflatio, frigidus torpor pubetenus, ac paulo superius: tum defectio cum sudore. Quapropter erit aceti iniectio facienda, tunc cum fluor fuerit abstinēdus: diurnis diebus cibo reficiendus ægrotans. Si autem plurima ex parte retenta putredine parua excluserint ægrotantes, quæ sint sanguinolenta, & ramentosa, & propterea profectu apparente melior esse uideatur curatio, adiuncto tamen metu ne *retenta soluantur, oportet etiam secunda uel tertia *die eundem *trochiscum iniicere, sed *solita, uel certe succum plantaginis, aut acaciam cum aqua. Sin uero quibusdam

dicbus

* murta

Vinum amineum.

* nam uenas diuisas sanguinis thrombus nonnunquam obturat.

* conglutinata uena, quæ putredine dehiscebat.

θρόμβωσις.

ἀσφυξία.

* retenta partes soluant, i. ulcerent.

* Autor supra cap. 13 lib. 2. ualde probat trochiscos ex seminibus Rosæ cōfectos, & trochiscos ex Electro, quos hic fortassis usurpari uult.

* Deesse quædam hæc uox monstrat, cum antea trochisco rum non meminerit.

* solutum

*diebus sine officio uentris fuerint ægrotantes, ac rursum *iniectionibus asperati, coniicimus in his non cicatricem ulceris factam, sed medicaminum supraducto cortice fuisse *obtrusa, & propterea post *effectum uentris *nuda atq; *sordidata rursum humore fluere: ordinabimus autem tribus diebus lēticulæ *coctionem craßioris succi iniiciendam. Etenim intestina ui propria medicaminis coërcentur, quam Græci stypsin uocant, & ulcerum mitescit asperitas, & ex anterioribus medicaminibus facta conglobatio, siue cortex in saniem prouocatus cadit, & subiecta ulcera in cicatricem uenire coguntur. Ac si plurimo tempore ulceratio perseuerauerit cum corporis debilitate, atque fastidio, erit frequentia medicaminum euitanda, siue iniectionum, siue potionum. Maior enim ex ipsis uexatio fit, cum cibi appetitus extinguitur, & in fastidium ueniunt ægrotantes, nisi parua insuetorum multis fuerint consuetis admixta. Decoctionem autem lenticulæ secundo uel tertio per singulos iniiciemus dies. Ex ipsa enim sufficienter intestina coërcentur, & latenter corpus nutritur, cum *quadam particula digestione usurpata uiribus profecerit ægrotantis. Tum cū limpida ulcera senserimus erunt *cohibenda ea quæ uehemētius siccare ualeant, quæ Græci styphonta uocant, & iniicienda mediocriter constringentia. Ac si quisquam, eorū nō tulerit uirtutem, erit diachylon medicamen oleo roseo soluendū, ac diligenter liquefactum iniiciendum, uel plumbeo mortario, plūbeo pistillo *circunducto immisso oleo rosaceo conterendum, donec in succū ueniat, atq; craßius fiat. Horum quoq; similibus utendū monemus. Tunc uino leni, atq; carne uolātum uel marinorum utendū, ut squillæ,*

mulli,

* eiectionibus
* obtrusum sub. ulcus.
* officium
* nudatum
* sordidatum
* coctionis craßiorem succum iniiciendum.
στύψις.
* quadam
* prohibenda
στύφοντα.
* circunductū

*carabi mulli, *carani: & pro modo uiriū, gestatione, resumptionis causa. Dehinc quum omnia tuta uiderimus, lauacrum adhibemus, sed non præparanter, & magis, quum forte iniectio fuerit facta trochisci, nisi primò uentrem egesserint ægrotantes. Tardante paßione, superpositionis tempore, iisdem uti conuenit. In lenimento uerò erit fortificatio adhibenda corporibus per uariam gestationem, & uocis atq; corporis exercitium. Post singulas egestiones, adhibenda spongia ex oleo, & aqua calida, & decoctione lini seminis, aut fœnigræci, aut maluæ agrestis, iisdem partibus,

Vlcx. hoc est sessioni, quam Græci hedram uocant, & specialiter admouenda uaporatio ex pollinibus, cataplasmate calido, uel saccello. Dehinc etiam radix agrestis maluæ decoctæ atque contritæ, calida testa calefacta erit apponenda. Ac si iugis fuerit dolor, immittendus digitus usque ad altiora, præunctus adipe anserino cum fœnigræci semine cocto atque contrito, aut ali-

Lipara medicamina. quo medicamine ex iis quæ appellamus lipara. Ac si hæc minimè fuerint inuenta, erit hoc cerotario faciendum simplici atque limpido: & quum tempus cibi dandi occurrerit, adhibenda perunctio stricturæ congrua: tum nutrimento dandus panis ex aqua calida, aut alica lota, aut pulticula ex melle confecta, aut oua sorbilia cum pane. Potui autem aqua calida offerenda. Perseuerante autem tumore, adhibenda cucurbita adiuncta scarificatione locis tumentibus, & uaporatio spongiarum. Declinatione occurrente adhibenda cerotaria, & resumptio cauta. Sic enim sedantur iuges egerendi

*irritationes, ut pag. 475. uentris *delectationes, quum tumor mitigatione conquiescit, atque ille qui putatur rheumatismus indulgentia tumentium facilius abstinetur. *Ac si æqualis

*At

tumori

*tumori fluor occurrerit, utriusque erit cõiicienda curatio. Quapropter si fomentum ex oleo hispano, uel melino, aut murtino, aut lentiscino adhibuerimus, & cataplasmata erunt ex aceto atque melle, * uel stymmatibus præinfusis coquenda. Item præscriptis iamdudum iniectionibus concoquenda quædam constrictiua, ut murta, uel rosa, aut mala punica: * lacte autem & cæteris admiscendum amylum, & * enatis matibus aliqua decoctio stymmatum adiungenda, aut mali punici, & apponenda rursum sessioni uaporatio stymmatum, aut cantabri conligati, uel in aceto decocti, uel quam * omelsin uocant, ex pollinibus panno cõligatis, atque ex stymmatibus confectus. Perungenda etiam digito interiora longaonis ex cerotario oleo roseo confecto, aut adipe cum oleo roseo: tum post perunctionem ora lauanda aqua tepida: cibus dandus pulticula calida, ut de uentriculosis scripsimus, quos Græci cœliacos uocant, ex alica, uel farre, aut oryza, aut milio, aut olyra, aut pane Alexandrino. Hæc singularia danda, uel aliquando amylo admixto, aut lacte, aut melle ex fauo expresso. Potus paruus dandus, sed calidus. Tum effecta declinatione resumptio adhibenda. Ac si solutio fuerit urgentior, uel sola, frigidus conuenit locus ægrotanti, & supina iacendi positio, paulo * leuius capite locato, & suppositione lanarum, clunes uel inferiores longaonis partes subleuandæ. Adhibenda etiam requies, & impressus articulis manuũ amplexus, uel ligatio paulo tenacior. Deponenda etiam omnis animi intentio, & magis cogitatio passionis auertenda. Admonet enim * egestionem, ac prouocat inquietudinem in memoriam reducta conscientia. Erit denique persuadendum, ne quoties fuerint ægri in egestione*

* stymmata quæ oleis adduntur ut spissescant, & odorem arumatum contineãt: ἡδύσματα quæ immiscẽtur aromata, ut suauem odorẽ cõcilient. Stymmata ferè omnia adstringẽtia sunt. vide lexicum Constantini.

* lacti

* enematibus

* umen lysin

* leuatius: vt antea pag. 245

* egestionum

ne commoti, ilico uentrem facere festinent, sed quan-
* motum *tum potuerint resistendo differant * motu*. Fit enim
quædam meditatio, atque frequens egerendi consue-
* nudati *tudo, & oportet effugere laborem motus, ac * nutādi*
corporis frigus, nisi fortè acrior, aut incendiosa fuerit
defluxio. Retenta enim *sessionis in locis, quam* Græci
hedran uocant, longaonem exurit. Conuenit *denique,*
si poßibile fuerit, ægros ad seßionem egestionis de-
* humiliori lecto scaphia apposita *portari, aut * humilius è lecto scaphia posita ad ege-*
stionem produci faciendam, uel si plurima fuerit cor-
poris defectio, qua iacentes non ualeant fluentia reti-
nere, erunt egestiones spongijs suppositis excipiendæ,
& medijs partibus apponendæ lanæ, uel oleo constri-
ctiuo prætinctæ, uel decoctione buxi, uel murtæ, aut
mali punici, & horum similium stymmatum, uel suc-
* rhoe coriario *corum constringentium, uel asperso * rutherginario,*
βυρσοδεψικόν. *quem* Græci *byrsodepsicon uocant, uel trita galla e-*
runt media siccanda: hæc enim constrictionem sine ul-
lo frigore fore promittunt. Dehinc *apponenda ex*
palmulis epithemata, & malo cydonio, & balaustio,
* similibus *& alumine, & horum* similium, sicut de cœliacis, uel*
sanguinem spuentibus, aut stomachicis scribentes do-
cuimus. Iniiciendus *etiam per clysterem succus planta-*
ginis, aut polygoni herbæ, uel intybi, aut uuæ lupinæ,
* calycariæ *aut herbæ * caricariæ, uel semperuiuæ, aut mespilæ,*
* palmæ **maluæ, aut orizæ, aut decoctio mali punici, uel eius*
κύτινος ῥόας. *caduci, quod* Græci *cytinon rhoas appellant, nos*am-*
* vide cap. 2. lib. 5. *pullagium*. Et *aliquando hæc ipsa erunt conterenda,*
uel rosa, aut rubus, quam Græci *baton appellant, aut*
ἕλικες. *lentiscus, aut galla, aut thalia, aut rubi uirgulta, uel ui-*
* vuita *tis anuli, quos helicas uocant, aut salicis folia ex uino*
**bunito iis qui sine febri adficiuntur; ex aqua uerò iis*
qui

qui febricitant: item *ros syriacus, aut omphacium, aut acaciæ succus, uel hypocystidos herbæ, aut balaustij drachmæ duæ, in quatuor uel quinque * cyathis coniiciendæ. Est enim ea quantitas iniectionis * redundans, hoc est siquidem plurima, grauedine quadam prouocat uentrem. Item lenticulæ decoctio: aut licium indicum cum lacte. Sint autem amyli drachmæ quatuor, licij drahmæ duæ, lactis cyathi septem uel octo. Extendenda enim hæc singula atque minuenda sunt pro magnitudine * solationis, ac uirium ægrotantis. Ac si plurimus fuerit in ulceribus sensus, ut medicaminum cõstrictione lacessita indignentur, erunt iniicienda ea quæ cum dulcedine admota partes ualeant præsiccare, quo neque ulcerationem prouocemus, neque fluorem negligamus: ex quibus est in febricitantibus succus * ptisanæ, cum adipe caprino, contrito atque commixto * tracanto, uel gummi, aut * aut gillirici radice. Sed illa duo infusione præmollienda: radix autem coquenda, aut rosaceo oleo ouum commixtum, aut lac coagulatum, uel cum amylo concoctum ad tertiam partem. In iis uero qui sine febribus fuerint, passum conuenit Creticum, & uinum * squilliticum supradictis speciebus. Tum refectionis tempore unctio adhibenda ex oleo hispano: ac deinde ora lauanda pusca tepida. Cibus autem specialiter, ut in cœliacis ordinauimus, dandus. Similiter etiam potum conuenit dare. Lac quoque bibendum præcoctum, quod appellant * diacocleon, siue singulare. Etenim fluores crassificando cohibet, & ulcera deterget, & acrimoniam humorum temperat, & sine ullo labore corpora nutrit. Est autem coctionis hic modus. Lac sumendum ex agresti pastu perfectum. Etenim in ciuitate nutritorum

* Rhus Syriacus

* cyathos

* satis abundans

* solutionis

* ptissanæ

* tragacanthæ

* argallici

* Scybeliticum

σκυβελιτικόν. [?] οἶνος σχιλλίτης.

Lac diacocleõ.

* Diá cachleõ: vel cachladon.

*rum animalium reprobamus: ſiquidem capræ è ſalſiore * paſcua ſitientes plurimum * atque coadceruatim *bibant, & multum lac, ſed aquatum faciunt, quod eſt conſtrictioni uentris incongruum. Quapropter magis ex capra, quæ lentiſci paſcua, uel murtæ, aut rubi, aut uitis folijs, uel quercus, aut ſalicis, uel hederæ, aut terebinthi, aut herbæ calicaris, uel polygonij, aut plantaginis, & horum ſimilibus fuerit nutrita, erit lac accipiendum. Confluxit enim cõſtrictiua * qualitas herbarum in lactis qualitatem. Nam ſæpe diagridium uel helleborum mãdentes purgatiuæ uirtutis efficiunt* lactem, ſicut * procicolium comedentes lac generant, quod uiſum præſtet accipientibus abundè. Deniq; erit primò probandum, atque eligendum, quod ſit albidius, atq; ſine ullo odore, & neq; globoſum, hoc eſt, fruſtis coagulatis uariatum, quod Græci trombades appellant, neque in urinæ ſimilitudinem * mutatum, quod iidem * uroides appellant, ſed quod poßit unguibus * deſtillatum manere ſua tenacitate collectum. Boni igitur, ut diximus, lactis quatuor uel quinque ſaxtarios oportet in uas fictile mittere, ſiue æneum: immittendæ &*cochleæ, quas nos lapides marinos, uel fluminales accipimus: non marinæ * igitur ob ſalſitatem, ſed fluminales, inuſtæ primo, * quo ſint igne pellucidæ: tum auferendæ: & ex ſufflatis omnibus, quæ de ſe fortè dimiſerint, ac depurgatis, ſupradicto uaſculo immittendæ, ac ferulis lac cum ijſdem * cochleis mouendum, donec ad mediam ueniat partem, ſiue tertiam: dehinc refuſo lacte proiiciendæ priores * cochleæ, atque aliæ innouandæ ſimuliter exuſtæ, ſed per profectum, numero atque forma minores, longa per interualla. Hæc confectio lactis * diacocleon appellatur.*

Sine

** paſcuo*
** aquæ*
** bibunt*
Lac caprinũ.
** facultas*
** lac*
** Sic dictos puto Maratri teneros coliculos. Quidam legũt Croci folium: alij Fœniculũ.*
** feroſum*
Lac θρομβώδης. οὐρώδης.
** ſic valde ſeroſum appellat, τὸ ὀῤῥῶδες*
** inſtillatum*
** cochlades: quas*
Cochleæ lapides.
** deliguntur*
** quoad*
** cochladibus*
** cochlades*
Lac
** dia cochladon*

Sine iis uero confectio erit longe simplicior, quam Græci apericrgon uocant. Vas enim lactis erit imponendum igni molliori, & immissa ferula metiēda mensura totius, ac dimidiæ, & tertiæ quantitatis, quo nō coniectura, sed uera dimensione coctionis quātitatem sumamus. Tunc ipsa ferula circūlato ductu mouebimus coquentes, ne lateribus uel fundo iugi mansione insidant. Dehinc ultimo coctionis tempore plurimus detrahendus est ignis, & cum ad partem dimidiam, uel tertiam uenerit, erit in aliud uas refundēdum, exinde ægro dandum, non frigidum, sed leuiter* gelatū, quod *galactodes appellāt. Ac si forte stomachi fuerit euersio cōmota, cum accipere ægrotantes horrescunt, erit frigidum dandum, prætecto uasculo niuibus, ut enim mel decoctum fit constrictiuum, sic etiam lac deposito atq; excocto tenuißimo liquore, quem Græci orrhon appellant, & uapore concepto constrictiuum fieri necesse est. Conuenit deniq; etiam supra dictus ex * regula motus. Est enim uirtute constrictiua, & sui corporis raritate, tenuitatem lactis, uel aquatū à* liquore ebibens. Accipere autem ægrotantes debent pro paßionis magnitudine, & sumendi uoluntate, quam Græci orexin uocant, quidam plurimum, quidam paruum, & primo ex ea decoctione, quæ fit ad dimidiam partem redacta: tum ex ea quæ ad tertiā uenerit partem: siquidem* fit paulo plus constrictiuæ uirtutis. Sed erit eius usus comparatione prioris minuendus. Tunc post bibitum lac nullum potum sumere debent ægrotantes. Est enim ratione carens lac decoctione cōstrictum, supermisso liquore in aquam uertere. Præterea in iis qui sufficienter, vel quantum uoluerimus sumpserint, nihil erit omnino superdandam, iis uero qui mi-*

Lac ἀπεριεργον.

* insidat.

* egelatum tepidum instar lactis ex vberibus prodeuntis.

γαλακτῶδες.

ὀῤῥὸς.

* tegula modus

* liquorem

* est

nus acccepiſſe uidebuntur. ſicut de cœliacis ordinauimus, erit ſuperdanda pulticula ex lacte cõfecta, ut deſtinatus impleatur modus. Tunc *poſt intermiſſionem mediocrem ſi quiſquam nauſeauerit, erunt danda mali punici grana, uel* * *acinæ uuarum ſiccarum, quas fabriles appellant, aut meſpila, uel ſorba.* Quidam *igitur* * *primam decoctionem probauerunt ſecundæ præponendam.* Siquidem *lac in ſemet uelut calcis qualitatẽ accepiſſe uidetur, qua* * *poßint putredines ulcerum abſtineri: alij uero ſecundam magis probauerunt, quibus etiam nos conſentimus.* Non *enim admixta ſupradicta qualitas cauſa eſt abſtinendæ paßionis.* Poteſt *enim etiam quidam calcis uiuæ, quam Græci aſbeſton appellant, lacti admiſceri.* Sed *eſt incoctio ſiue inſumpſio aquoſi liquoris, quo amiſſo ſyncerior lactis qualitas fit,* * *quæ neq; curioſa confectio, neque nidoroſa, uel fumoſa ſufficitur, ſi ſimplici coctione fuerit procurata.* Cum *enim lac ſe à ſuo humore ſeparauerit,* * *quã Græci orrhon appellant, craßius effectum ac* * *uiſcoſus, inſidens uentri, atq; inteſtinis, & multo tempore immoratum, liquida concraſſat, & ulcera mitiganter amplectitur.* Alij *tertiam partem aquæ lacti miſcẽtes decoquunt, adſerentes quod ſit decoctio melior,* * *ne ullo nidore ſiue fumo, aut uſtione lactis natura uitiatur ob aquæ admixtionem.* Hi *autem ſi uſque eo coquendum iubent, donec ad modum præmixti redeat lactis, qui fuerat priuſquam aqua miſceretur, & liquidius conficiunt, & nõ ſine ſuo naturali liquore, quem Græci orrhon appellant, ægrotantibus dabunt, priſca lactis quantitate ſeruata.* Sin *uero ad partem dimidiam uel tertiam decoquent, non ſolum plurimum decoctionis tempus inſumunt, uerum etiam tarditate coquendi*

Secundam lactis per ſe cocti, & ferula moti
* *acini*
* *lactis cochladibus conſtricti.* *Alij primam exponũt lactis cocti ad dimidias: ſecũdam, cocti ad tertias.*
Calx ἄσβεστος.
* *poßint*
* *qua*
* *quem*
* *viſcoſum*
* *quia nullo*

*quendi diutina, fumosum faciunt medicamen. Hæc sunt quæ in ipsorum erroribus respondemus. Eius autem *datio erit discernẽda. Nam primo *gelatum bibi debet, siue tepens, quod Græci galactodes appellãt: tum feruens: sed cũ primo fuerit profectus aliquis ex ante dato. Hinc enim perfecta paßionis fiet abstentio. At si quisquam ægrotantium lac sumere noluerit, aut horrido uisu, aut stomachi supinatione recusans, erit aliis adiutoriis adiuuandus: & si ulcus fuerit in superioribus ac densioribus intestinis, utendum medicaminibus potis, quæ Græci anoterica uocauerunt. Etenim quæ clystere iniiciuntur hæc magis patientibus apta sunt locis inferioribus. Et cum in cibi fuerint adpetentia seruati, nec ullo fastidio ægri uidebuntur adfecti, erit medicaminum consueta magis eligenda materia: at si fastidium fuerit, sola probanda. Sed eorum compositionem atque ordinem ex iis quæ de cœliacis ordinauimus, sumi mandamus. Licet præterea cum iis etiam acaciæ, uel œnanthes ex aqua cisternina contritæ, donec collyriorum faciat craßitudine* rotundata frustra dare bibẽda, aut resoluta cum uitello oui aßi in*quantitate dimidij cochlearij, aut aqua resoluta: in iis qui febre afficiuntur tribus cyathis: in iis uerò qui sine febribus sunt, cum uino* erit offerẽdum. Præterea communiter etiam quæ sanguinem expuentibus dantur, probamus, quorum est succus plantaginis, uel una die ac nocte* rhus syriaci infusus uino uehementiori: quod detracto oryza immissa * uino coquemus: Dehinc lenticulæ pulmentum decorticatæ, atque subassatæ, in pulticulæ modum * conficere. Item oua aceto cocta danda uel ouorum uitella, quæ sint carbonibus aßata. Item decoctio ex plantagine,*

* dosis
* egelatum
Medicamina. ἀνωτερικά.
* in pastillos formata
* quãtitatem
* erunt hæc offerenda
* Rhus Syriacus
* vinum: Alij oryzam immissam vino
* conficiendũ

* omphacio
aut * agresta, & intybo, quod cichorion Græci uocant. Sed hæc singula erunt duplici coctione curanda. Nam post primam coctionem erunt in aliam aquam transferenda cum aliis nondum coctis: Quorum co-
* & secundorum
ctione perfecta priorum * secundum probamus effectũ. Erunt præterea hæc cõdienda oleo uiridi, & ace-
* Rhoe,
to, & paruo sale, uel quod est melius, * rhos. Quod si sordidum tardauerit ulcus in iniectione mulsi perseuerandum probamus, nisi solutio fuerit adiuncta: uel
* bibenda
* decoctione corticis mali punici etiam, si crebræ
* qui quidem erit terendus
temporaliter uentris egestiones, * quæ quidem erunt terenda, item corticis pini, aut subassatæ inte-
Sardiana
rioris tunicæ, siue corticis glandis, quam sardianam uocant, aut pulenti, aut cuiuslibet materiæ uehementius astringentis. Ac si quisquam harum uirtutum recusauerit usum, horrens oblata, siquidem sensu torquent acriore, erunt hæc mellis decocti atque durati latitudine cingenda, quo sub dulcedine lateant acriora, & nihil eorum uirtuti derogetur: siquidem etiam mel coctum constringit. Item malorum punicorum trium mediæ magnitudinis corticem sumentes, admixto uino lymphato, hoc est, aqua temperato coquemus, in iis qui sine febribus afficiuntur, uel declinante causa melius habere uidentur. Cum cisternina uerò aqua, ad heminas sex, quas cotylas Græci appellant, in iis qui etiam febribus afficiuntur, donec ad tertiam partem liquor deueniat: tum ex ipso duos uel tres cyathor ante cibum dabimus ægrotanti, uel eadem mala omnia contusa atque colata, uino
* aquæ
aut * aqua immixta erunt offerenda non plus cya-
* Scybelitico, sum fixione
this duobus. Item mala cydonia cum malis punicis decocta in uino dulci, aut * squilitico, tunc fricatione

siccata

*siccata atque craßificata cum lacte data conueniunt,° uel aquæ cyathis sex. Item ges aster cum aqua * ducta curationi conuenit. Alia quoque plurima simillimæ uirtutis, infinita specie * concurrunt. Item cibo danda alica cum uino melino aut murtino aqua temperato: tum plurimo profectu accedente dandi turdi, atque pulli gallinacei, uel columbarum, atque uolantum quæque sicciora, ut phasiani pectora, uel perdicis, aut attagenis agrestis: quæ singula erunt postea apte coquenda, aut mediocriter assanda, ne lignosa fiant, & digestioni officiant. Aliquando etiam erunt hæc animalia reclusis pectoribus uirgultis murtæ penetranda, aut eis magis replenda. Tum mediocriter coquenda, ac deinde farina consperſa tegenda, & cinere calido maturanda. Item maritima quæ sunt densioris carnis. Agrestium quoque, hoc est, leporis uel capreæ conueniunt pulmenta, uel pomorum * quæq; uiuida uirtute constringere ualent, ut mala cydonia cocta, uel assata: Item * pira, sorba, mespila, quæ nondum fuerint maturitate dulcia, pruna agrestia, mali punici grana cum exterioribus membranis exiccata: Item uua, & magis fumi uapore siccata, quam fabrilem appellant. Omnis præterea cibus erit diligenter masticatione exercendus, quo digestibilis fiat, ne uenter debilitate segnior plurimo laboret nixu, appropriando corpori quæ sumpserit. Melius autem partibus erit apponendum * diatheon medicamen, & omne quod fuerit siccatiuum malagma, uel aceto confectum. Tunc etiam uinum dandum, quod * fuerit natura plurimum constringens, ac pro regionibus cognitum, ut in Italia Prænestinum appellatum, uel * Surentinum, & magis Signinum ac Marsicum:*

*[margin: * datus; * occurrunt; * quæ; * pyra; Vua fabrilis.; * Dia theiov; * sit; * Surrentium; Vina Italica] constringẽtia.]*

*ex quo oportet etiam alicam * myro curatam dari. Ac si forte hoc uini genus minime fuerit repertum, erit quiddam aquæ calidæ admiscendum, quod eandem ualeat imitari uirtutem, ut rhaponticum, uel illud * quod Græci appellāt inter corticē quercus inhærens, pertetam neruorum fila teneriora. Item rhus linteo ligatus, uel galla uiridis, quæ appellata est omphacine, aut uitis * amyli, quas elicas appellant, aut uirga rubi, aut cerasia, aut mala punica, aut fabæ græcæ folia. Non hæc quidem erunt iugiter adhibenda, sed medicaminis uice. Tunc apparente magis profectu adhibendum lauacrum, & corporum motus per gestationem, uel deambulationem insinuandus. Ac si passio perseuerauerit transacta superpositione, erunt iisdē quæ supra memorauimus resumendi ægrotātes, adiecto uocis exercitio, cum corporis uehemēti defricatione, & magis, uentris in locis: item cyclus iuxta regulam, quæ aut qualitatis solius habeat ductum, ut æquali quantitate seruata descensus uel transitus ad parui nutrimenti mutationem ueniat, ut à * tardis uel paruis uolantum animalibus ad palumbos uel perdices, & his similia: aliquando per quantitatē solam, ut eodem pulmento seruato, exempli causa, perdicis, * & paruo modo ueniant ad plurimum. Tunc erunt utraque iungenda, ut etiam qualitate ac quantitate uariatus formetur cyclus, cum uires ægrotantis ualentes uiderimus. Quo modo autem initium sumendum sit, uel panis fieri debet partitio, uel * quia in pulmentorum mutationibus uinum uel lauacrum detrahimus, ex iandudum dictis accipiēdum probamus. Sed lauacra rara, atque calida magis, inuenimus aptissima. Tum cōfirmato corpore, ac resumptis uiribus uomitum*

Marginal notes:

* mero: Alij myrto.

* quod inter corticē & carnem quercus delitescēs νεῦρον ἶνας Græci vocāt, nempe

* annuli, quos

* teneris &

* ex

* quo modo

*mitum conuenit adhibere: & primo ex simplici aquæ mulsæ potu: secundo ex radicibus, quo partiliter locale adiutorium uentri præstemus, & quodam uehementi motu, ueluti purgatione per uomitum effecta, omni impedimento digestionis officij liberetur. Tum transeundum ad mediæ qualitatis pulmenta, & cætera * cyclorum ordine suo * reddenda usq; ad porcinæ pulmentum. * Itaque agrestium, hoc est, leporum atq; capreæ danda iamdudum docuimus. Dehinc adiungenda drimyphagia, quæ sine uomitu erit adhibenda, uno uel duobus diebus, ac deinde cæteræ cycli partes integrandæ. Conuenit præterea oliuas nigras aceto decoctas, cum mali punici cortice contritas, admixto pipere albo, & oleo hispano modico, atque recenti, ieiuno ægrotanti dare: nunc nulla addita alia specie, nunc adiuncto pane. Ordinanda etiam cætera resumptiua atq; recorporatiua uirtute medentia, ut gestatio uaria, deambulatio, uocis exercitium, perunctio, defricatio, quæ exercitij tempore, atq; nunc uncto corpore nunc arido, uel sicco, erit aptissima: item sicca cibatio, & cucurbita recorporatiuæ uirtutis secundum medias partes, dropax illitus usq; ad uentris confinia, atq; uertebrorum, psilothra, sinapismi, & paroptesis usq; ad cutis ruborem, cum defricatione ex oleo atque nitro: item arena sole ignita, acopa acriora, ut ex euphorbio, & opobalsamo, & simili uirtute medentibus confecta: item malagma secundum uentrem, quod appellatur * diathapsias, uel * diacapaneos, & * diaeuphorbium, & aliquando parua sumptio medicaminis poti, quod appellamus diatrion pipereon. Et sunt hæc cuncta medicamina libro conscripta Responsionum; item peregrinatio, atque natatio maritima,*

Marginal notes: *ut pag. 409.* — * *cycli* — * *danda* — * *Nanque* — * *vnguentum* — *Diathapsias describitur ab Aetio pag. 657.* — * *Diasycaminum.* — * *Describitur a Paulo inter Acopa.*

& naturalium aquarum. Ac si fortificatum corpus rursum fuerit humoris fluore tentatum, quod Græci rheumatismum uocant, conuenit hellebori *dati decocti, uel radicibus inserti, quod *catapaston appellãt. Dissecat enim corpus, & quadã nouitate confirmat. Culpandi præterea etiam nunc ueteres medicinæ conditores. Hippocrates enim libro quem *Ad sententias Cnidias scripsit, helleborandos principio ægros ordinauit, ultimum adiutoriũ cæteris anteponẽs. Dat præterea panem ita curatum, ut neq; ab hominibus recte ualentibus posse digeri facile uideatur: Item pultum, atq; fœnigræci semina, cum sint hæc qualitate contraria: alia enim astringunt, alia relaxant, & nulli adiutorio tẽpus adiunxit. Diocles quoq; libro quo de passionibus atq; causis, & curationibus scripsit, prouidẽs siccandum corpus, urinalibus medicaminibus *utẽdum iubet, quibus non solum humor uentris siccari minimè posse perspicitur, uerumetiam uesica in morbos cogi inuenitur. Erasistratus tertio libro de uentre prohibet cibos digestibiles ac nutribiles, æstimans hæc facile posse corrumpi, non coniiciens quoniam omni ægrotanti digestibilium rerum usus conuenire perspicitur: quo minime in laborem mediæ partes, quibus digestionis celebrantur officia, cogi uideantur. Probibet præterea specialiter lenticulam, atque mala cydonia, & si quæ similis fuerint uirtutis, * quo una uoce omnem congruam uidetur recusare curationem. Nutribilia * etenim, quæ ob resumendas uires principalem * tenuerunt locum, superfluum est, ut æstimat, adhibere. * Lisius etiam quarto libro Tardarum passionum principio adhibendum uomitum post cibum probat, * cum noua ac recens in corpore fuerit passio,

liter:

* datio: ut pag. 461.
* Catapeclon
Notantur ueteres medici.
Hippocrates
* Nusquã ope re citato apud Hippocratem id legitur.
Diocles.
* uti
Erasistratus.
* precepto
* etiam
* tenent
* Lucius, ut supra Lucij Tharsensis meminit Gal. x. τόπους pag. 766. & 767. Fortasse Lusius legendum est.

ſine dubio dupliciter nocens: primo quod intemporaliter: etenim nouellæ paßiones ſuaſu quodam, & non agitatione uehementi ſunt depellendæ: dehinc quod * eſt
*incongrue: ſiquidem * ſit uomitus poſt cibum grauabilis capiti.* Inquit præterea: *ſi humoris perſeuerauerit fluor, atque longo tardauerit tempore, & typico motu uentrem fecerit humectari, occurſibus periodicis tribus uel quatuor interpoſitis diebus uentrẽ conuenit prouocare.* Vnde *plurimi etiam lac offerendum probant, quod ſchiſton appellatur, ſiue catharticum, quo in acutum potius, ac periculoſum ueniant morbum, & exinde poßit medicina tanquam celerem facilius curare paßionem.* Lac σχιστόν.

De ventris debilitate. Cap. IIII.

Etiam hoc quidam ſymptomatis genus, quod nos accidens appellare poterimus, ſcripſerunt: & aiunt debilitate uentris acceptum cibum plurimo tempore in eodem permanere: aliquando corrumpi: & magis cum inteſtinum, quod Græci neſtin uocant, fuerit quoque debilitate uitiatum. Fieri *etiam inflatione ſecundum uentrem exiſtente, atteſtante paruo dolore & rugitu inteſtinorum, quem borboriſmon uocant, cum plurimo ſputu, ac ructatione iugi.* Sed *erit accipienda curatio ex iis quæ cum dolore, atque inteſtinorum tormento ægrotantibus adhibenda ſcripſimus.* νῆστιν. βορβορισμόν.

De ventris tumore ac duritia & ventoſitate, inflatione, ac ſaltu. Cap. V.

Tvmorem uentris extantia ſequitur ſecundum præcordiorum media, reſiſtens atque doloroſa, atteſtante feruore, & iugi ſaltu, & aliquando febricula, cum faſtidio, & ſiti, anxietate, & iactatione. Sequuntur *etiam uigiliæ, & cibi corruptio.* Sed *di-*

πνίξονον. scernitur à superiorum tumore, hoc est peritonei, siue cutis superpositæ. Primo quod transuoratus cibus
* præstat uelut percussum * præsiet circa stomachi finem, uel uentris initium. Secundo quod adducta cutis digitis, conduplicata sequitur: Duritiam uero uentris sequitur extantia, plurimum resistens, sine ullo firuore, atque pulsu, uel dolore, sed sola spiratione difficili, & digestionis impedimento paruissimo. Item uentositatem sequitur tensio cum rugitu intestinorum, quæ facile relaxatur, ac rursus colligitur: & si palma fecerint partes pulsatæ, ut tympani resonum fingunt: impressæ uerò recessum faciunt tardum, & detracta manu facilius surgendo cōcaua replent loca. Inflationem
οἴδημα. uero, quam Græci œdema uocant, sequitur extantia partium, sed facile atque plurimum impreßioni cedēs, & neq; tympani resonum fingens, neque feruoris ingerens sensum: item saltus commotos iugis sequitur, sicut etiam cor salire perspicimus, cum nimio uel timore, uel gaudio afficimur. Sequitur etiam sensus tan
* aüis omnibus. quam uolantis interius* ab iis omnibus, attestante inani tußicula longa per interualla, & thoracis pungente tensione. Sed erit accipienda curatio ex iis quæ de strictura stomachi conscripsimus.

δυσεντερία. De dysenteria. Cap. VI.

ῥευματισμὸς. ADifficultate officij paßio nomen accepit dysenteria. Est autem intestinorum rheumatismus cū ulceratione. Sed fit antecedente fluore, quem Græci
διάῤῥοια. diarrhœan uocāt, aut cholera, aut tumore uentris. Et
* difficilis accel er interdū. est * difficile celer, frequentius tamen tardans paßio. Sequitur in paßione cōstitutos muculenta uentris ege
* connexa stio, atq; è ramētis* innexa, & humore crasso: primo, cum naturalis intestinorū defluit corpulēta soliditas: dehinc

dehinc uaria atq; sanguinolenta, & fellosa, aut saniosa, atq; feculenta, aut cum gelati sanguinis corpusculis, quæ thrombos appellãt, & liuida, aut carnosa, & mẽ- θρόμβοι. *branis plurimæ longitudinis innexa, attestante graui fœtore, cum dolore ulcerum, & fastidio, & siti, atque interiorum ardore. Sequuntur etiam uigiliæ, & aliquando febricula, anxietas, iactatio, hebetudo, & aliquibus intestinorum rugitus, & tensio cum uentositate, & impedimento urinæ reddendæ: in quibusdam etiam uomitus, & saltus præcordiorum, aut torpor frigidus, lingua humecta, aut plurimum sicca, aut aspera, colore cinereo, aut liuido: item corporis defluxio, & accepti corruptio cibi feruens, cum iugi atque incessabili egerendi uentris desiderio, & in eadem admonitione mordicatio intestinorum omnium, uel podicis, aut uicinarum partium. Fit autem ulceratio aut in tenuißimis intestinis, ut pyloro, * nestidi, typhlotero: aut in craßioribus, ut in colo, uel longaone. In omnibus enim eodem tempore fieri, uel esse ulcerationem minimè posse accipimus: siquidem mors præueniat ægrotantes. * Interioribus igitur intestinis factam ulcerationem adprehendimus ex doloris sensu supra umbilicum constituto, siue ex eodem loco initium sumente, & egestionibus uentris semper tenuissimis. At si in craßioribus intestinis fuerit ulceratio constituta, sensus doloris secundum umbilicum efficitur, & egestiones uentris carnosæ apparent, & frequenter coagulata magis atque coacta stercora eguntur, cùm solus fuerit paßione longao uexatus, & magis eius inferiora. Præuenit enim tenuiũ ulceratio, atq; non sinit cibi digestionem in stercoris uenire qualitatem. Aliquando denique ultimo egestionis tempore*

πυλωρὸς. νῆστις. * Nesti, Ei leo: aut in craßioribus, ut Typhloëtero, culo τυφλώτερος. κῶλον. Longao. * In tenuioribus

ræ ulcerum * tactu ſanguinatio fit, ut guttarum diſtillatio appareat, & inſignia teneſmi demonſtret, quo iuxta ſeßionis finem, quam Græci hedram appellant, longaonis pars ulcerata intelligatur, manifeſtis atque promptis concurrentibus ſignis. Nam * delectatione frequenti ægrotantes afficiuntur uentris egerendi, atque ipſa egeſtio cum quadam uoluntate, & labore nimio efficitur: tenſioq; clunium, & pectinis pubetenus, cum ſenſu, tanquam quiddam corporis ſolidioris ineſſe putetur. Ipſa quoque ſtercora, uel eorum egeſtio parua, atque leuiter muculenta uidetur, & humore craſſiore confecta. Excluduntur enim primò pinguia, dehinc ſanguinolenta cum ſtercore coagulato. Nos denique teneſmon dyſenteriæ *adiungendam probamus: ſiquidem eſt ulceratio partis inteſtini, niſi quis uoluerit ante ulcerationem ſolum tumorem appellare teneſmon: quod eſt quidem inconſequens omnium ſcribentium dictis, quibus teneſmus neceſſariò fuit * prouidendus, ut * ſola protcruitate medicamina * pota danda, alacri temeritate confingant: ſed etiam nobilium multi, ut Diocles libris quos de paßionibus atque cauſis, & curationibus ſcripſit, lac * ordinat cum melle bibendum, uentrem * prouocans in fluorem: item murrham cum ouis atque uino commixtam, cùm neceſſariò ſtomachum murrha euertere uideatur: item *utitur ptiſana cum adipe ſorbenda: item galla cum opio, neque diſcretionem qualitatum, neque temporum * memorans uſum. Praxagoras libro primo Curationum ſtatuit uentrem deducendum peplio & lacte plurimo, cum mulſo, potans & aqua ſalſa, & ſucco betæ, & oleo cum mulſo.* Hoc condimento iniiciens, & oleo, & liquido cerotario cum aqua, quibus uenter

Margin notes:
* tractu τεινεσμός. ἕδρα.
* irritatione, ut pag. 460.
Tenaſmos dyſenteriæ iungitur.
* adiungendũ
* deſcribẽdus, explicandus.
* ſolita
* potui
* Multa hic deſunt.
Diocles.
* ordinant
* prouocantes
Myrrha.
* utuntur
* memorantes
Praxagoras.
* hoc etiam condimentum iniiciens, & oleum, & liquidum cerotariũ

*ter magis in fluorem prouocatur. Item nutrit bis cocto pane, qui * ſit neceſſariò digeſtione difficilis, * cùm plurimum torretur: item piſcibus ſaxatilibus, & carnibus teneris, cùm debuerit denſioribus magis ob ſtringendam ſolutionem.* Dat etiam aquam bibendam, & *uinum dulce, quod etiam ſanos inflare perſpicitur.* Offert *farinam cum lacte coctam, quæ indigeſtibilis probatur: ſic etiam tritici ptiſanã cum cantabro.* Ordinat *etiam * ſecundam & tertiam curationem, nullam adiiciens diſcretionem.* Eraſiſtratus *ſecundo libro de uentre plurima rectè componens, ſolis utitus conſtrictiuis, cùm ſint plurimi dyſenterici laxatione indigentes.* Themiſon *primo libro* Tardarum *paßionum plurima rectè memorauit, aliqua uerè correctione indigentia.* Laxamenti *enim cauſa, atque * lapſus faciendi * aquæ, & arnogloſſæ ſucco iniectionem faciendam probat, & hoc aptum etiam tumoribus memorat, quod ob conſtrictionem ſiccare perſpicitur.* Adhibet *etiam naribus atque auribus, & angulis oculorum ſanguinis detractionem, nihil propoſitis profuturam, & poſt cibum unctionem, quo tempore quies eſt adhibenda, ob digeſtionis perficiendæ facilitatem.* Dat *etiam uinum aſperius, cùm fluorem uehementeſcere uiderit atque febrem.* Et * *meratum probat offerendum, quo tempore ob augmentum paßionis aqua uino imfecta conuenit, maximè cum * merata potio uexare neruos approbetur, quos* Græci *cremaſteras uocauerunt.*

* *eſt*
* *quia*
* *Reſumptiuam, & Recorporatiuam Eraſiſtratus.*

Themiſon.

* *vt facilè deſcendant, & labantur, quæ inteſtina continent.*
* *ex aqua*
* *meracum*
* *meraca*

κρεμαστῆρες.

De colicis paſsionibus. Cap. VII.

Principium huius capitis deeſt.

*Concurrit prætereà grauedo, ſitis, faſtidium, & * inceſſante paßione, ſiue acceßionis tempore articu-*

* *inceſſente*

lorum

*lorum frigidus torpor, & liuor, attestante sudore, & mentis hebetudo, cum pulsus paruitate, ac densitate: item sequitur singultus, & uentris abstinentia, aut cum dolore egestio, urinæ reddendæ difficultas, capitis grauedo, intestinorum rugitus scatens, quem Græci * borborigmon uocant, & augmento paßionis uomitus humorum crassorum, quos Græci phlegmata uocant, tum * felineorum, cum tensione membranæ quæ uentrem * intra cutem circuntegit, & appellata est peritoneos, quæ perseuerans facit inflationis causa resonum tympani, cum palma fuerint loca pulsata: tum extantia cum rugitu plurimo, & dimißionis tempore uenti per podicem egestio cum magno sonitu. Ac si tumor fuerit insidens atque roboratus, erit extantia durior, * ac puluoso attestante * feruore, cuius circunspectio simplex, sed inæqualis esse uidebitur: quo discernitur à iecoris ac splenis, uel peritonei tumoribus, qui in peritoneo sunt æquales: in iecore uerò ac liene quadam circunspectione finiti. Est autem paßio aliquando continua, ut plerosque tanquam * ileicos interficiat: aliquando deficiens, ut sæpe tarditate perseuerans difficilè curabilis fiat. Sed eius curatio etiam * nunc stricturæ conueniens probatur. Quapropter si acuta, uel celer fuerit paßio, uel in superpositione cõstituta, conuenit ægrum iacere loco calido, contectis partibus in paßione constitutis lana limpida, atque calida. Adhibendus etiam fotus olei dulcis calidi, & sæpe memoratæ uaporationes: cucurbitæ apponendæ leues, quas Græci cuphas appellant: item uascula, quæ ambigas uocant, & sunt materia testea, uel uitrea confecta. Tum requies atque abstinentia cibi usque ad tertium diem, & si causæ poposcerint, adhibẽda phlebotomia.*

* borborismũ βορβορυγμὸς. φλέγματα.
* *felleorum*
* *infra*

* *voluuloso: alij pustuloso: alij ventoso.*
* *tumore*

ἰλεικοί.
* *iliacos*

* *in hac hypothesi quæ proponitur de morbi cœliaci curatione*

Cucurbitæ κοῦφαι.
ἄμβιξ κύλιξ, κάδος κύτζα.

botomia. Ac si sumpto cibo quisquam dolore fuerit affectus, uel nausea, erit uomitus prouocandus sumpta primò aqua tepida, uel aqua & oleo, quibus potis immißis digitis accepta reddantur. Vexatione enim uomitus, sumptorum perseuerans pondus atque tensio, & mordicatio, tumentium grauior uexatio indicatur. Adhibenda etiam clysteris iniectio ex olei calidi cyathis quatuor, admixto & consoluto adipe anserino, uel gallinaceo, uel ouorum uitellis, aut decoctione lini seminis, uel hybisci radicis: aut maluæ usualis, aut fœnigræci succo. Iniiciunt autem aliarum sectarum principes etiam * rutatium, aut anethinum, aut panacinum, * uel ex cymino atque castoreo, & bitumine: secundum Themisonem uerò, etiam cum absinthio. Castorei nanque uel bituminis duæ drachmæ cyathis olei quatuor miscentur. Ruta uerò & anethum, & absinthium, & cyminum linteolo illigata oleo * coquentur. Sed sunt hæc acerrima, & propterea tardis passionibus congrua, quas Græci chronias uocãt, uel uentositate laborantibus, & non causa tumoris dolentibus. Bitumen autem sæpe etiam fastidiũ ingeßit euerso appetitu, quem Græci orexin uocant. Cibus dandus conueniens dimißionis tempore, atq; alternis diebus, donec paßio declinet, & sorbilis, leuis, calidus. Dandus etiam potus non plurimus, ne intestina grauentur, etiam ipse calidus. Tum post fomenta cataplasma adhibẽdum ex lini atque fœnigræci seminibus, & polline, quod Græci * magton appellant, aqua mulsa coctũ, uel decoctione fici pinguis, & hybisci radicis, & maluæ usualis, uel horum similium: cucurbita apponenda adiuncta scarificatione: uel hirudines admouendæ omnibus partibus in tensione constitutis: ac deinde uaporatio*

* tumẽtium. ꝑ uexatio

* rutaceum

* cum

* incoquuntur

egeßit.

* μάγμα. Sic uocant pollen in iis locis collectum vbi farina cernitur, & subigitur, ἀπὸ τ͂ μάττειν

* vel

uaporatio ſpongiarum expreſſarum in aqua calida, & oleo, & decoctione fœnigræci, & maluæ. Tunc *poſt unctionem ex iiſdem etiam encathiſmata* * *adhibent.* Quidam *medici in iis qui uento fuerint inflati, ex decoctione ſtercorum cum aromatibus coctorum uaporationem adhibendam probauerunt,* * *ex quo liquorem etiam oxymelitos miſcuerunt, cataplaſma conficientes, admixtis etiam tunc aromatibus, uel nepeta herba, aut pulegio, aut hyſſopo, aut cymino.* Sed *hæc in tardis paßionibus, adiuncta ratione, locum ſumunt perſeuerante morbo.* Conuenit *in acceßionis ſtatu etiam bibere aquæ tepidæ cyathos duos uel tres calido oleo diligenter admixto.* Etenim *incendia hoc leuigat, & uentrem mollit, & tumorē mitigat.* Quapropter *hoc melius mulſo magis probamus: ſiquidem ſæpe* * *conflammet atque inflet.* Dantur *etiam plurima alia bibenda compoſita uel ſimplicia, ut eſt* Zenonis * *diaſticon appellatum* * *codicum medicamen: item caßij ex gingibere confectum, quod diagingibereos appellant: & mille præterea, quæ* * *concurrenti tempore laceſſendo medentur: præter tempus uerò grauationem ingerentia aliquos in periculum grauiter mittunt, aliquos errore* * *releuationis fallunt, ob præſentis temporis perditum ſenſum, quod* Græci *anæſtheſian appellant, hebetudine partium ſuffecta.* Item *ſimplicia, ut decoctio apij, uel nardi* * *celtibericæ, aut herbæ ſaluiæ, aut polij, aut cymini* * *ægyptij, uel rutæ, aut dauci, magis cretici, aut petroſelini tribus cyathis aquæ calidæ admixto cochleari, uel aſperſo ſucco polij, aut cymini ægyptij, aut petroſelini, aut cochleari caſtorei, itemq; fœniculi.* Sed *eſt ſemper horum datio in tumoribus uitanda.* Siquidem *ſunt acria & laceſſentia*

ἐγκαθίσματα.
* *adhibenda.*
* *cum qua*
κατάπλασμα.
* *mulſum inflammat atque inflat.*
Zeno.
* *Dia ſtœchados.* *Aetius in hoc morbo efficacißimā illam compoſitionem tradit.*
* *culicum*
Caßius.
* *congruo*
* *Narcotica ſignificat.*
ἀναισθησία.
* *celticæ*
* *Aethiopici fortaßis quod à Dioſcoride præfertur.*

*tia uirtute. Conuenit præterea cum totius paßionis fuerit status, solio oleo calido pleno ægros dare, & fir mata declinatione gestationem adhibere, aucta moderatione ciborum: tum uinum, atq; communiter resumptionem, & mediis partibus cerotatia ex oleo sabino, uel cyprino, aut sicyonio, uel * glaucino, aut amaracino, aut laurino, aut panacino, aut rutino, aut anethino, samsucino: uel quod diatessaron appellatur, resina terebinthina, cera, iri illyrica, hyssopo, omnibus æqualibus: siue quod diapente uocant, pice, nitro, alumine, sulphure, cera. Sumendæ deniq; picis liquidæ heminæ duæ, & ceræ libra: quibus solutis, atq; leuiter refrigeratis aspergendum nitrum rubrum tritum, & alumen scissum, & sulphur uiuum * singulæ sclibræ. Cum autem in lenimento tardauerit paßio, cõueniunt ea quæ fortificare ualent corpus, * sine recorporatione demutare, ut uaria gestatio, & deambulatio, uocis exercitium, atque perunctio, adhibito monitore, siue fricatio cum retentione spiritus, & sphæræ lusus, uel cursus, & humerorum additus motus: item cibus qui inflare minime poßit ex mediæ materiæ qualitate: & tenue uinum, atq; lauacrum longa per interualla: hinc enim facile corpora perfrigescunt: item rubor * faciendus uentris in partibus, atque inter scapulas, & clunes, ex dropace, uel sole, & flammæ paroptesi, uel * parietibus, uel ceromate aut pellibus, uel arena littoris sole ignita: item strigilis rasio adhibenda corporibus, & sicca defricatio ex asperis pannis, & cucurbita recorporatiua apponenda: Item unctio acoporum feruentium acriorum, ut sunt diaeuphorbium, aut * cacritum, nitri fricatio, & sinapismus, & uaporatio feruens ex aqua marina, uel salsa, uel supradicta-*

* Glaucino describitur à Dioscorid. & Aetio. pag. 669.

διατέσσαρον.

διάπεντε.

Aetius pag. 671. Aliud Diapente describit, quod uocat Pentamoiron.

* singulorum

* siue

Ludus sphæræ

* phœnigmo

* calfactis, & ignitis, ut pag. 408

* cachryos &: uel Diacachryos, &

rum acriorum uirtutum decoctionibus, uel sacellis sale repletis: quibus præstitis, uel corpori admotis, erunt aliquando cauteres superponendi, & circumuoluendi. Item farina circuncludendus locus in passione constitutus, & implendus item oleo: tum immittendi cauteres igniti, sensim, non usque ad loci* scarificationem, siue ustionis effectum, sed usque ad ruborem faciendum: Tum malagma quod appellatur Diaspermatō, uel polyarchyon, aut Diadaphnidon, Diachylon, aut Diaeuphorbium: item aquarū* illisio patientibus locis, quam cataclysmon Græci uocauerunt, & iniectio * clysteris rutacij aut anethini, aut panacini olei, uel* extenta uirtute, aquæ salsæ. Et cum olim futuram superpositionem uiderimus, uomitus ieiunio adhibendus ex radicibus: tum perseuerante passione etiam ex helleboro radicibus inserto: tum infuso, ac deinde conciso, iuxta ordinem partium cæterarum cycli. Dandum etiā potui medicamen, quod Græci theriacen antidotum uocant, uel diagingibereos. Peregrinatio quoque adhibenda, & longa nauigatio, & usus aquarum naturali uirtute medentium, & magis sulphuris ac * medicaminis uirtutem redolentium, item maritimarum, & primo feruentium, tum frigidarum. Ac si retentio uentris fuerit, ob egestionem faciendam adhibenda iniectio ex melle atque sale, quæ si minime cōpleuerit effectum, etiam ex aloe admixto succo* coliculi agrestis uel usualis, uel * lapatij erunt catapotia facienda in erui magnitudinem, quorum quatuor uel quinque dabimus* transbibenda. Item marini coliculi offerendi. Erunt præterea præcauenda magis quæ passionem ualeant refricare, ut frigus, indigestio, libido, uel quæ inflare ualeant cum sumuntur

Marginal notes:

* percussione: alij impressionem
* naturali. vt supra καταχλυσμός.
* clystere rutaceo
* aucta, firmiore ac robustiore agro.
θηριακή.
* bituminis: alij Aluminis
* brassicæ
* lapathij λαπάθου.
* transuorāda

tur:item frigida plurimo scilicet tempore. Veteres autem, & magis Erasistrati sectatores uentrem mouere medicaminibus certauerunt uentrifluis, quæ cathartica uocāt, uel pessulis, quos balanismos dixerūt. Ventriflua. Catartica. βαλανισμοὶ. pessuli.

De Lumbricis. Cap. VIII.

ITem alij ad acriores clysteres confugerunt ex initio adhibendos, uelut Asclepiades: & aliquibus etiam fluor uentris efficitur sine lumbricorum exclusione, aliquando attestante fastidio & debilitate, & pallore, cum * tenacitate corporis: & nunc tussicula arida leui ex occasione commota: nunc* solutio atque defectus corporis & animæ, quem lipotimiam appellant. Pueris uero dormiētibus turbatio membrorū effi citur gemitu attestante, cū iactatione, & stridore den tium, & sæpe contra solitum morem prona positio iacendi: Tum clamatio sine* manifestatione, exiliente cum uocibus ægrotante. Quibusdam etiam repentinus casus occurrit, ut oppressi obmutescant, nunquam simi liter affecti. Item aliquando conductione uel contractu membrorum rapiuntur. Quidam per interualla conticescunt, & in febribus demersione lethargorum simili premūtur: Item totius uultus paulatim nimia insinuatio, ac detracto rubore mutatio, aliquādo cum articulorum frigore fit & cum difficili responsione, si quidem interrogentur: manibus elatis ægri etiam ia ctantur, attestante sudore. In pueris uero lumbricorum conuersio, siue connexio sæpe occurrit, ut etiam tactu sentiatur durities in ea intestini parte, quæ fuerit magis in ultima tenuitate, Tum denique eorum *euersione ægrotantes interficiuntur. Pulsus uero, ut etiam Themison libro nono Epistolarum designat, est

Deest principium capitis.

* tenuitate.
* exolutio

λειποθυμία.

*manifesta ratione: vt pag. 485.

* conuersione

Themison.

inæqualis, ac plurimum deficiens. Excluduntur *autem nunc per uentrem, nunc per ſtomachum atque os, uel nares: & aliquando ſponte connexi in ſphæræ ſimilitudinem aliquando plurimi amplexu mutuo uinculati, aliquando ſingulares: item ſanguinolenti, uel fellosi, aut cum ſtercore per podicem, uel humore felleo, uiui aut mortui, pleni aut inanes: & omnes, aut ex parte: albi uel fului.* Alia *deniq; plurima ſequuntur ægrotantes, quibus deſignari ſupra memorata neceſſe eſt: & nunc parua, nunc plurima pro quantitate animalium, ac forma: uel quod nunc plurimum, nunc parum noceant, locorum differentia uariante, cum nunc ad ſtomachum aſcendunt, nunc in inteſtinis perſeuerant, & ægrotantium uires nunc debilitate, nunc fortitudine* habituantur, & nunc cum febribus, nunc ſine febre.* Sed *quoniam multa ex accidentibus, aliis quoq; ſimilia paßionibus inueniuntur, ut alienatio mentis furori, atque phrenetidi: uocis amputatio, lethargo, & præfocationi matricis, & apoplexiæ, & epilepſiæ, atque apprehenſioni ſenſuum, qui certè ex lumbricis patiuntur nunquam ſpumas excludunt: præfocatio uero ex matrice cum aſcenſu matricis efficitur, quem Græci anadromen uocant, & magis in ætatibus perfectis, antecedente matricis ægritudine, ex lumbricis uero facta uocis oppreßio magis ætatibus imperfectis adſcribitur, antecedente uentris atque inteſtinorum querela.* Item *à catalepticis diſcernuntur lumbricis laborãtes, ſiquidem illi in febribus obmuteſcunt maiore atq; percußibili pulſu teſtante: qui autem à lumbricis id patiuntur, etiam ſine febribus uocis amputationem ſuſtinent, cum pulſu paruo atq; crebro.* Item *ab* ileicis diſcernuntur, qui lumbricorum tormento uexantur, ſiquidem*

*habentur

ἀναδρομὴ.

* iliacis

ſiquidem neque uentris officium in iis abſtinetur, & pallor antecedit, aut contra conſuetudinem iacent proni, uel dormiunt cum gemitu, & irrationabili exclamatione. Item à ſtomachicis diſcernuntur, cũ nullus fuerit humor in ſtomachi partibus inuentus, & inteſtinorum tormenta ſuſtineant. A ſyntecticis uero diſcernuntur, quod nulla querela tormentorũ, uel conuerſionis, aut doloris in inteſtinis, uel uentre afficiantur, quod neceſſariò lumbricis laborantes ſequitur. Item ab iis qui naturaliter, uel ex multitudine cibi per ſomnum labia conducunt in ſimilitudinem ſorbentium, uel ſine ulla ratione exiliunt, quod moderatione accedente, atque cibi facta deductione releuantur, ij uero qui lumbricis afficiuntur magis uexantur parcitate ciborum. * Hæc eſt ſimilium diſcretio paßionum. De excluſione uero ſiue egeſtione lumbricorum ueteres medici præſciam ſignificationem poſuerunt, & appellauerunt prognoſin, in * quo diuerſa ſenſerunt. Nam Hippocrates libro Prognoſtico ſignificare inquit lũbricos interfectionem ægrotantis, quoties mortui fuerint excluſi omnibus in morbis. Item quidam communiter mortuos lumbricos aiunt grauia denuntiare, ſiquidem oſtendant ineſſe corpori ruptionem. Diocles libro Prognoſtico, euomitos inquit lumbricos nihil alienum ſignificare, nec eſſe abſurdum: per inferiora uero excludi quoque lumbricos, non admirandum, ſed mortuos & inanes, eſſe melius ac ſalutare, uiuos uero, atque plenos, & ſanguinolentos, pernitioſum. Idem libro de egeſtionibus ſcripto, uiuos uel plenos, ac ſanguinolentos*

συντηκτικοί.
* τῶν στρόφων περίτασις.
* qua
* oſtendunt
* corruptionẽ.
* Pernicioſum quidẽ eſt mortuos lumbricos reiici, cum putrium vaporũ materia afflatu, non alentis materiæ penuria intereunt: Salutare uero, cum materiæ defectu quæ illos gignit, & nutrit, mortui ſunt. Eodem quoq; modo lũbricos plenos excludi alias fauſtum eſt, cũ non multa coacervata materiaqua procreãtur pauci geniti, non à tetris & venenatis vaporibus interfecti extruduntur, ſed ab expultrice robuſta: alias infauſtum, cum collectum materiæ plurimum indicant, qua ſic craſſeſcunt, & diſtenduntur. Hac diſtinctione veteres medici conciliantur.

Erophilus. febribiles dixit. Herophilus uero libro quem ad Hippocratis Prognosticum scripsit, siue uiuos, siue mortuos excludi negat incongruum. Apollonius Glaucus libris quos de Interioribus scripsit, reiectos rotundos lumbricos initio significare ait indigestionum frequētiam, ultimo uero ægritudinis *properare iudicium, quod crisin appellant, item uiuos, ac plenos, & sanguinolentos, non recta portendere. Apollonius Memphites percunctatiuo, siue uniuersali modo, quē Græci catholicon uocāt, omnia inquit in intestinis animalia nata in morbis grauia significare, & magis mortua, quàm si uiua excludātur. Antiphanes libro quem Panopten appellauit, melius esse inquit per inferiora, quàm per uomitum lumbricos excludere, & solos magis quàm cum stercoribus. Chrysippus Asclepiadis sectator, libro tertio de lumbricis, solis in celeribus causis, siue periculosis, mortuos inquit lumbricos egestos interfectionem ægro portēdere. Ostendunt enim mortui * aciem uehementem inesse, quando magis ægri periclitantur. Sic inquit denique Hippocratem *ferri, dicentem suo libro, eos qui in ægritudinis declinatione cum stercoribus egeruntur, nihil graue significare. Sed neque inquit Dioclem Hippocrati contrariam protulisse sententiam, dicendo mortuos uel inanes esse meliores: siquidem hic in febribus solutionum hoc dixisse uidetur, Hippocrates autem mortem significare, in febribus stricturæ. Nos uero communiter significari aliquā ex lumbricis dicimus corruptionem, quam lientericis irruentem bonū quicquam portendere iudicamus, ut de ipsis scribentes docuimus, in omnibus uero cæteris noxiam. Item sanguinolentorum exclusio etiam * debilitatem significat. Albi etenim

Apollonius Glaucus.

* properans κρίσις.

Apollonius. Memphites. καθολικὸς modus.

Antiphanes.

Chrysippus.

* maciē quando in ægri corpore nihil est quo nutriantur. Alij legūt pernitiem.

* fari

* coctionis, ob quam materia corrumpitur.

*etenim, * & nondum mutata aut corrupta materia nutriuntur, sanguinolenti uerò uellendo ex ipso * sanguine nutriuntur. Item in augmento accessionis febrium exclusi turborem altiorum partium ostendunt, & magis si fuerint sanguinolenti in declinatione uero, laxamentum, sicut cætera, hoc est stercorum uel urinæ, uel quorumlibet officiorum egestio. Etenim laxatis corporibus reddi uidentur. Quippe cum quorum adiectio grauat, eorum detractio necessariò releuet. Hæc est lumbricorum significatio, sed ob curationem in iis quos ascaridas uocauimus, si tumor in longaone fuerit constitutus, oportet iniectionem olei adhibere, quæ cum fuerit reddita, erit infusio aut decoctio centaureæ, uel absinthij iniicienda. Ac si ramen ta fuerint exclusa * sanguinolenti coloris, decoctio mali punici corticis, uel gallæ conuenit iniectioni, ac si perseuerauerit, chartæ exustæ, & auri pigmenti, quod Græci arsenicon uocant, * æquali pondere, quod sit in quantitate drachmarum sex, cum succo arnoglossæ. At si putredo apparuerit, quam Græci nomen appellant, erit aqua salsa iniicienda, atque congrua medicamina, sicut nuper docuimus. Ex his enim & animalia interficiuntur, & alij * trochisci prohibentur, & ulcera * cicatricantur. At si rotundi fuerint lumbrici, qui nunc stricturæ accidunt, nunc solutioni, nunc ulceribus intestinorum, & nunc in celeribus paßionibus, nunc in tardis, quas chronias uocant, nunc ex * supradictis, nunc sua in corpore alienitate * uacantes ex corruptione ciborũ * effecta, oportebit curationẽ pro supradicta * curari differẽtia. Nã si ipsa animalia * corrũpẽda uiderimus, erũt medicamina adbibenda, ut tanquã aliena, atq; indigẽtia detractione,*

Marginal notes:

** ex*

** quem trahere coguntur, quia materia ex qua ali consueuerunt, corrupta, & iis prorsus alendis inepta sit.*

ἀσκαρίδας.

** Nam quod ait Diosc. decoctum Centaurij minoris iniectum clystere sanguinem educit.*

Arsenicon.

** æquale pondus*

** alia pronasci*

** cicatrisantur.*

** caussis & morbis*

** vagantes*

** effecti*

** fieri*

** corruptione ciborũ genita.*

*auferantur. At si paßionibus fuerint appenditia, quæ sæpe generandorum animalium fuerunt causæ, erunt congrua iisdem paßionibus adhibenda. Iis enim conuictis etiam animalia interficiuntur. Quapropter si strictura fuerit in corpore, fomentatio competens est adhibenda, atq; cataplasma laxatiuũ, & si ratio coëgerit, phlebotomia: quæ singula suis temporibus aptãda probamus: tum cucurbita adiuncta scarificatione medianis partibus admouenda. His enim laxatis sine ulla medicaminum uirtute, † atq; facile animalia decidunt oleo poto, aut aqua calida & oleo, uel decoctione * noxarum, aut glycyrrhizæ, cuius libra infusa in aquæ heminas sex, usq; ad tertiam partem erit decoquenda. Et his prætcrea cibi tempore dari potest sorbile quicquam, ut illud quod Græci appellãt * oleoptisanon. Ex his enim & tumentia relaxantur, & animalia quæ inesse uidentur, lapsu quodam ac desertione tumentium dimissa * fundentur. At si solutio fuerit in corpore, erunt constringentia adhibenda, & * exercitatius cataplasma, ex lupini pollinibus confectum: & * aceto cum melle, tribus uel quatuor cyathis aquæ commixtis, cũ ceruini cornu serragine aspersa, quam Græci rhinen uocant, in cochlearis pleni quantitatem, si tarda fuerit paßio, quam Græci chronian uocant, quoniam indiget recorporatione, atque lacessentium medicaminũ uirtute. Sed in lenimento constituta erit uaria * coniectura facienda, quo animalia excludantur. Quapropter adhibenda * medicamina harum partium fomentatio ex oleo ueteri, & apponenda unctio fellis taurini ægrotantis umbilico, uel lanæ ex ipso tinctæ particula: tum cataplasma ex polline lupini consperso decoctione absinthij aut santonici.*

† æque

** myxarum*

Elæoptissanon Oleoptisanon.

** effunduntur*

** sic uinum exercitatius supra dixit pag. 455. generosius & tanquam magis actuosum δραστικώτερον.*

** est & acetum dandum*

ῥίνη.

** confectura*

** medicina*

*nici. Admiscendus deniq; etiam succus earundẽ herbarum. Si uero uehementius oportuerit animalia * alia sauciare, conuenit etiam tanquam acriores cibos, & propterea aptos, uelut in drymiphagia, dare cepã & allium, quæ nunc incocta, nunc mediocriter cocta, quo * minima eorũ uirtus pereat erũt offerẽda.* Tũc enim *urgente lumbricorũ exclusione iis uti cogimur rebus. Facit idẽ sinapi exuccatum, uel adiũcto pane comestũ, itẽ nasturtiũ cum aceto contritũ, siue ut* Græci *uocãt, cardamũ, immisso atq; infuso pane: itẽ laser aceto solutum, siue sinapi, quo comedenda tingantur, uel ouo sorbili admixtus iste liquor detur in erui * modo: itẽ absinthium cum uino * poto datum.* At *si ulceratio fuerit intestinorum, congrua probamus adhibenda pro ulcerum differentia.* Ac *si febres nõ fuerint, neq; alia quælibet paßio lumbricis consuerit, nihil oportet * conijcere, sed ex medicaminum uarietate eorũ interfectionem atq; detractionem efficere: sunt enim nocentes bestiolæ, quæ* Græci *theridia uocauerũt, sed * producẽda atq; extendenda erit magnitudo curationis pro accidentium modo.* Et *quoniam aliquando sunt in uentre constitutæ, quod probatur ex ægrotantium querelis, cum locorum sensu tanguntur, aliquando in intestinis.* Necessariò *quæ in uẽtre sunt celerius afficit, quã iniecta medicamina, cibus ac potus, in intestinis uerò quæ per clysterem fuerint iniecta: nam & ex uẽtre ad intestina hæc sæpe animalia, & ex intestinis ad uẽtrem refugiunt.* Erit *sanabilius ergo, ut, ubi apprehenderimus esse copiam lumbricorum, usum primo adhibeamus congrui cibi ac potus, similiter epithematũ conuenientium usum seruantes, & cataplasmatum, deinde clysterem.* Oportet *igitur * potum dari absinthij pon-*

* talia
* minime
Cardamum.
* modum.
* potui dandũ
* curationem producere differre, procrastinare
θηρίδια.
* inducenda
* in potu

*tici decoctionẽ, siue marini, aut santonici, usq; ad modum duûm cyathorum uel trium: & nunc nulla alia admixta materia, nunc oleo adiuncto, uel decoctione lupini, aut * noxarum cum cornu ceruini serragine: & laser aqua solutum, uel aceto, & admixto sinapi, aut ouo sorbili transuoratum. Item alica in qua fuerit infusa aloë * siue ipsa transuorata: nec non etiam trochiscus dandus, qui appellatur picros, uel illa hiera quæ dialoës appellatur: quorum compositiones Responsionum libris de * medicamine scribentes tradidimus: item cardamum quod nasturtium uocamus, torridum ac tritum cum aqua, uel mulso, aut cum melle in electario datum: item lupini sicci decorticati atque transuorati cum melle quindecim numero, uel uiginti: quod si minime quisquam transuorare ualuerit, eorum * polline conspersum atque tritum, quantum tres digiti capere potuerint aquæ bibendum admiscemus, siue mulso aut decoctione * noxarum: aut pro electario admixto melle dabimus: item gentianæ succum in cochlearij modum cum mulso cõuenit dare, atque horum similibus uti uirtutibus: item absinthiũ cum uino, & castoreum cum mulso. In paruis uero pueris, quo latere poßit, nasturtium frixum, siue tritum, cum melle atq; lacte dabitur potui, uel commixtũ pani. His igitur rebus erunt cibi * ponendi: pultibus enim atque sorbilibus conuenit absinthium concoquere, uel similes herbas. Hoc etiam * si sicco fico atque pingui, uel palmulis, quas patetos appellant, quæ concisæ atque * immissæ, & cibo datæ mederi ualebunt. Faciũt preterea mora cibo data, quæ uulgo celsa Latini uocauerunt, Græci uero sycamina: item ex amygdalis amaris sorbilia confecta, quæ Græci trophemata uocauerũt, & com*

** myxarum*

** prodest, & aloe sine ipsa*

τροχισκὸς πικρός.

ἱερὰ διαλοῆς.

** medicaminibus*

** polline aceto*

** myxarum*

** parandi*

** fit*

** immixtæ*

Mora celsa.

τροφήματα.

*& communiter cuncta quæ uentrem deducere ualent. * Hinc denique etiam pinnæ aridæ * ueluti atque tritæ sufficientem modum miscuerunt. Conuenit etiam urtica, siue sola, siue cum aliqua decoctione confecta. * Nam ob celebrandam curationem uehementer utilia probamus catapotia ex * squilla atque chamælea confecta. Sumpta igitur * squilla erit acriori aceto concoquenda, ne * fluida fiat: tum terenda diligenter, ac deinde chamælea: anchusa atque creta admiscenda * squillæ, quantum res patiuntur, ut ad emplastri ueniat qualitatem. Tum facienda catapotia in fabæ magnitudinem, & pro uiribus ægrotantis danda, ut fortibus octo uel nouem, imbecillis sex uel septem: pueris uerò * tres uel quatuor ex aqua calida. Potest etiam ipsius chamæleæ concisæ atque contritæ cum mulso quippiam dari transbibendum, uel cum lenticulæ paruo modo sorbendum: sed pueris obolus unus, maioribus uerò oboli duo sunt dandi: item fortibus tres. Perfecta tamen potio drachmæ unius continet modum. Vtendum præterea epithemate circa medias partes ex lupini pollinibus, aut melanthio, & decoctione absinthij, aut * fuluo liliorũ, aut cerotario cedriæ admixtis lupinis tritis, aut absinthio, aut agrestis peponis * interiora, quæ Græci * colocyntida uocant, cum melle atque lupinis, aut centaureæ uel aloes partibus duabus, & diagridij parte una cum melle & felle taurino. Erunt præterea omnia quæ potui ordinauimus danda, etiam per clysterem iniicienda, & magis adiũcto uel admixto oleo plurimo calido, & succis præscriptis, quo plurima mordicatione intestina afficiantur. Ac si lati fuerint lumbrici, erit adhibendus uomitus ex oleo, * non ex radicibus, & alia die clystere*

utendum

** Multi*

** vulturis*

** Nos*

** Scylla*

** Scylla*

κατaπότια ex quilla.

** nõ tam diu, vt prorsus liquescat. Sic enim vim totã amiserit.*

** Scylla*

** tria*

** fuluorum*

** interioribus, quem*

** colocynthida*

** Nam ob acrimoniam radix lumbricũ exagitat. Concitatus verò ix vehementer ægrum torquet: nec acria conueniunt prinsquam vomitu purgatus fuerit vẽtriculus. Præterea oleũ lumbricos interficit.*

utendũ, admixta nitri parte, uel ſalis. Dãda etiã aqua ſalſa potui, aut glycyrrhizæ radicis decoctio, aut ſimiliter incocta glycyrrhiza. Alij *uero tres drachmas glycyrrhizæ cum nitro probaucrunt.* Alij *diagridij obolos tres, cum polypodij herbæ drachmis duabus.*

** vulturis me moratum pagina præcedente.* Alij *ex*pinnis medicamen confectum.* Sed *erit ſemper tentandum, ubi res patiuntur, ut iis utamur medicaminibus, quæ minime ſtomachum afficiant.* Tum *cum ſen-*

** proditurorũ* *ſum acceperint ægrotantes animalium* carendorũ, ut interpellatione uentris admoneantur, ſubiicienda erit aqua calida, quo & loca relaxẽtur, & animalia procedant, ne frigore percuſſa fugiant.* Erit *præterea cu-*

** curatione* *randũ, ne frequẽter hæc animalia renaſcantur, ut* unctione regulari corpora fortificemus, adhibito præceptore, adhibita etiam recorporatione cyclica, quæ fit uomitu radicũ, & drimyphagia, & dropace, & ſinapiſmo, & paropteſi, & horũ ſimilibus uirtute rebus.* *παρόπτησις.*

De mollibus, ſiue ſubactis, quos Græci malthacos vocant. Cap. IX.

μαλθακοί.

M*olles, ſiue ſubactos Græci malthacos uocauerunt, quos quidem eſſe nullus facile uirorum credit.* Nõ *enim hoc humanos ex natura uenit in mores, ſed pulſo pudore, libido etiã indebitas partes obſcœ-*

** cupiditatis* *nis uſibus ſubiugauit.* Cum *enim nullus* cupiditati modus, nulla ſatietatis ſpes eſt, ſingulis *ſpartanum ſufficiunt ſua: ** Nam *ſi noſtri corporis loca diuina prouidentia certis deſtinauit officiis. ** Tum *denique uolentes alliciunt ueſte atque greſſu, & aliis fœmininis rebus, quæ ſunt à paßionibus corporis aliena, * ſed potius corruptæ mentis uitia.* Nam *ſæpe * tumentes, uel quod eſt difficile, uerentes quoſdam, quibus forte deferunt, repente mutati paruo tempore*

** ſubactorum non.* Alij *ſparthanorum*

** tametſi*

** Hi*

** &*

** timentes*

uirili

*uirilitatis quærũt indicia demõſtrare, cuius quia modũ neſciũt, rurſum nimietate ſublati, plus quoq; quàm uirtuti cõuenit faciuut, & maioribus ſe peccatis inuoluũt. Cõſtat itaq; etiã noſtro iudicio, * hos uera ſentire. Eſt enim, ut Soranus ait, malignæ ac fœdiſsimæ mentis paſſio. Nã ſicut fœminæ Tribades appellatæ quod utranq; Venerẽ exerceãt, mulieribus magis quàm uiris miſceri feſtinant, & eaſdem inuidentia penè uirili ſectãtur: & cũ paſsione fuerint deſertæ, ſeu tẽporaliter releuatæ, ea quærũt aliis obiicere quæ pati noſcuntur, iuuamini * humilitate duplici ſexu cõfecta, uelut frequẽti ebrietate corruptæ in nouas libidinis formas erumpentes, conſuetudine turpi nutritæ, ſui ſexus iniuriis gaudent, illi comparatione talium animi paſsione iactari noſcuntur. Nam neque ulla curatio corporis depellendæ paſsionis cauſa rectè putatur adhibenda, ſed potius animus coercendus, qui tanta peccatorum labe uexatur. Nemo enim pruriens corpus * fœminando correxit, uel uirilis ueretri * tactu mitigauit, ſed * communiter querelam ſiue dolorem * alia ex materia tolerauit. Denique etiam à Clodio hiſtoria curationis data aſcaridarum eſſe perſpicitur, quos de lumbricis ſcribentes uermiculos eſſe docuimus longaonis in partibus natos. Parmenides libris quos de natura ſcripſit, euentu inquit conceptionis molles aliquando, ſeu ſubactos homines generari. Cuius quia græcum eſt epigramma, & hoc uerſibus intimabo: Latinos enim, ut potui, ſimili modo compoſui, ne linguarum ratio miſceretur.*

Fœmina, uirq; ſimul Veneris cũ germina miſcẽt
Venis, informans diuerſo ex ſanguine uirtus
Temperiem ſeruãs bene cõdita corpora fingit
At ſi uirtutes permixto ſemine pugnent,

* *qui hoc prodiderunt* Soranus. τριβάδες.

* *uoluptate ex*

* *ſe utris ſubiiciendo, & proſtituendo: alij effœminãdo*
* *tractu maſtupratione*
* *perenniter*
* *tali*
Clodius.
Parmenides.

Nec

* Nec faciant vnam vim, mixto
* vt
* vim vnam faciant

Nec faciant unam, permixto in corpore diræ
Nascentem gemino uexabunt semine sexum.

Vult enim seminum præter materias esse uirtutes, quæ si se ita miscuerint, & eiusdem corporis* faciāt, unam congruā sexui generēt uoluntatē. Si autem permixto semine corporeo uirtutes separatæ permanserint, utriusq; Veneris natos adpetētia sequatur. Multi præterea sectarum principes* genuinā dicunt esse passionē, & propterea in posteros uenire cum semine, nō quidē naturā criminātes, quæ suæ puritatis metas alijs ex animalibus docet: nā sunt eius specula à sapientibus * nūcupata sed humanū genus, quod ita semel recepta tenet uitia, ut nulla posit instauratione purgari, nec ullum nouitati* liquerit locū, sitq; grauior senescentibus mentis culpa, cum plurimæ genuinæ, seu aduētitiæ passiones corporibus* infractæ consenescant, ut podagra, epilepsia, furor, & propterea ætate uergente mitiores procul dubio fiant. Omnia etenim uexātia ualidos effectus * dabunt firmitate opposita subiacentium materiarū, quæ cum in senibus deficit, passio quoq; minuitur, ut fortitudo: sola tamen supradicta, quæ subactos seu molles efficit uiros, senescēti corpore grauius inualescit, & infanda magis libidine mouet, non quidē sine ratione. In alijs enim ætatibus adhuc ualido corpore, & naturalia* uētris officia celebrāte, gemina luxuriæ libido non diuiditur, animorū* nunc faciendo, nūc facie iactata: in ijs uero qui senectute defecti uirili ueneris officio caruerint, omnis animi libido in cōtrariā ducitur appetentiā: & propterea fœmina ualidius Venerē poscit. Hinc deniq; conijciūt plurimi etiā pueros hac passione iactari. Similiter enim senib. uirili indigēt officio, qđ in ipsis* nōdū & illos deseruit.*

* sequitur.
* natiuam: hæreditariam.
* sub.bruta animantia.
* linquat.
* infarctæ.
* dant.
* uiri.
* animorū fortitudine minimè.
* nondum est, at illos iam deseruit.

CAELI

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION LIBER QVINTVS.

De Ischiadicis & Psœadicis. Cap. I.

Partibus quæ dolore uexantur hæ passiones nomina sumpserũt.* Nam uertebrorum summitas ipsorũ initio terminatur, Græci ischia uocauerunt. *Item musculos clunium sub spinæ finem ex interioribus atque exterioribus adhærentes psœas uocauerunt. Generantur istæ paßiones nunc ex manifestis, nũc ex occultis causis, ut est perfrictio profunda, uel terrena cubatio, aut casus, uel repentinus percussus, aut iugis atque immodicus usus ueneris, aut quilibet longißimi temporis morbus item uehemens abductio, uel raptus in exercitio fictus, aut longißimi temporis hæmorrhoidarum* fluoris tentus, uel insueta * humi sessio, aut cuiusdam ponderis leuandi ex* interioribus conatio. Fit præterea in omnibus ætatibus, sed frequentius in medijs. Sequitur ischiadicos dolor uertebrorum, quam paßionem multi* duplicẽ ischiada uocauerunt, attestante grauedine, & difficili motu, contra solitum morem, & quibusdam cum leui torpore ac formicatione: quibusdam cum uehementi atque pungenti, & feruido dolore, & ad sensum patientis, tanq

* Nam quà uertebrorum summitas os coxæ ineuntiũ terminatur. Vertebras trochanteras uocat. ἰσχία. * Idem. ψοΐαι.

fluor retentus. * telluris *inferioribus. ἰσχιαδικοί. ἰσχιάς. *cum utramq; coxẽdicem uexat.

tanquam serpentis conuolutus motus: aliquãdo etiam cum febribus, ut neque in lecto suã* conuentionem ferre ualeant ægrotantes, & primo, in uertebro dolor sentitur, dehinc partis suæ * penetrans loca, usque ad mediam natem, ac superius ad inguen, uel ad* ancalen perueniens atque suram, dehinc etiam talum, & pedis summitatem. Tum cum paßio tardauerit, cessante nutrimento, cruris totius tenuitas fit, quam Græci atrophian uocant, incipiens à clunibus, siue ab inferioribus locis, atteſtante debilitate, & sæpe conductis partibus breuitate cruris, aut ultra naturam, longitudine pasſionis,* distensione suffecta, ut in paralysin ueniat, aut ipsius uertebri duratæ partes extantiores fiant. Constringitur præterea sæpe ac retinetur uentris officiũ, aut cum plurimo dolore perficitur, ob tensionem, atq; spiritus retenti percussum, & in* itineris pressu, quibus* forte* permittitur, ut initia motus impediantur, feruore partium atteſtante:* ac si perseuerans feruor fuerit,* motus facilior fit.* Tum rursus subsidunt, uel intenti resistunt repente, tanquam fuerant * necdum gressu tentato,* Tunc magis uehementem dolorem sentiunt: & ambulant quidam, capitibus digitorum gradientes, alij extenti quidem, sed* sinuatis clunibus, ut neq; se pronos inclinare ualeant: alij contracti atque conducti, qui peius omnibus habere noscuntur: siquidem paßio apprehendit etiam spinæ musculos, & propterea duritia quadam hæc inuasisse uidetur loca. Patitur autem principaliter membrana quæ ossa circuntegit, quam Græci periosteon uocant: item musculorum capita, uel summitates. Denique augmento pasſionis* intercreatus humor, & frequenti dolore corruptus, in saniem transiens partes aliquas * collectionibus*

conuoluti motu.
*positionem.
*penetrat.
ἀγκάλη.
*poplitem.
*extensione.
* itinere pressum.
* validè
* premitur, initio motus impediuntur.
* at si
*Nam calore flatus & humor crassus discutiuntur, qui motum impediebant.
* sed rursus subsistunt, ac detenti
* nondum
*ac tum
* eiecto capite ossis femoris ex acetabulo coxæ, adeo vt acetabuli vacuus sinus deprehendatur.
περιόστεον.
* intercollectus.
* abscessu.

nibus

nibus afficit. Sed quoniam plurima supradictorum se-
quuntur etiam eas quæ matricis uexatione afficiũtur,
& magis cum eius fuerit inclinatio facta, quam para- παράκλισις.
clisin uocant, facienda est discretio paßionum: & pri-
mo, quod matrice patiente in eadem potius causæ in-
ueniantur, atq; ex ipsa initium sumant, *Psœadici ue- *Psœadica
ro clunium dolore afficiuntur, & tardo motu, ut se
renitente dolore nec inclinare ualeant, ac difficilius
& dolentius subrigant. Plurimis * igitur dolor cito * earum
conquiescit: aliquibus uero perseuerat: partes du-
rescunt atque conducuntur: his deniq; * usq; ad pene * pene usq; ad
cutem unicus sequetur greßus. Si itaque exterio- cutem dolorifi
res musculi fuerint in paßione constituti, etiam cus sequitur
tactu tentati dolescunt, interiores autem ex inte-
rioribus dolorem accipiunt, tanquam in nephriticis νεφριτικοί.
contingit: quos propterea deniq; similes discernimus:
siquidem alia multa eisdem propria concurrunt, quæ
de ipsis scribẽtes memorauimus. Psœadicis autem, atq;
iscbiadicis, quorum nunc curationem scribimus dolor
efficitur nunc iugis, nunc deficiens, ordinatus aut inor
dinatus, ac longis uel paruis interuallis recurrens, ac
puris & limpidis lenimentorum uariatus spatiis, aut
mediocres reliquias seruans. Vtilem inquit* Hippo- Dysenteria
crates ischiadicis dysenteriam: Habet enim imitatio- ischiadicis uti-
nis quiddam recorporationis faciundæ; quanquam plu lis.
rima uexatione corpus afficere uideatur: item hæmor * libro Pror-
rhoidas, uel uarices, ut alij dicunt, laxamenti causa. rhetici utilem
Sunt autem difficiles curatione magis, qui plurimo esse ait Poda-
tempore fuerint paßione uexati, & multis atq; uariis gris, in quibus
accidentibus & signis affecti. In ordine itaq; curatio- tophi concreue
nis hæc erunt intuenda, ut cum recens fuerit paßio uel runt
ueterata, sed in superpositionis tempore cõstituta, ia-

cere faciamus ægrotantem mollioribus stramentis, calido in loco, adhibita abstinentia, & requie usque ad primam diatriton. Tunc lanis mollibus, ac * limpidis oleo calido dulci prætinctis dolentia loca cõtegenda. Adhibenda etiam fomentatio iugis ex oleo dulci calido: item uaporationum commutatio, sicut in multis docuimus scribentes, & phlebotomia tempore consueto, atq; ex brachio dolenti parti contrario, uel plurimum dolenti comparatione alterius. Ac si æqualis in utraq; fuerit parte dolor, ex eo in quo fuerit facilior uena, erit detractio facienda. Si neq; hoc occurrerit, ex sinistro brachio adiutorium adhibendum: siquidem minus officiis domini necessaria pars esse uidetur, nisi forte sinistri, hoc est scæi fuerint ægrotãtes. Tum tertia die adhibenda perunctio ex oleo dulci atq; calido: dehinc ora lauanda, cibus dandus nutribilis, calidus, tener, tanquam stricturæ conueniens, & potui aqua calida usq; ad declinationis tempus. Seruanda etiam cibi alterna dierum oblatio: tum cessante dolore resumptio adhibenda. Perseuerante uero * alia diatriti tempore, adhibenda iniectio decoctione fœnigræci seminis, aut lini, aut hybisci, quam Græci althæan uocant, quo pariter fota atq; uaporata interiora laxamento consentiant. Admiscendum deniq; oleum calidum: item succus alicæ, uel ptisanæ, uel oleũ solum, aut admixto adipe anserino, uel gallinaceo iniiciẽdum, uel iis quicquam simile cõsolutum. Ac si uenter fuerit abstentus, erit mulsum iniiciendum. Tentanda deniq; & * properanda sequentibus diebus facilitas uentris. Quo conuenit, si hoc minime perficere ualuerimus, etiam linozostin herbam nunc solam cibo dare, nunc adiuncta malua: itẽ * agreste coliculũ. Sed fugienda prædicimus quecun

* non succidis
σκαιοί.
* aliæ
* procuranda
* agrestem

quæcunq; fuerint uehementiora; quantum quidem res
admittunt, ut diagridium, helleborum nigrum, chamæ-
leæ semen, quod Græci coccum Cnidium uocant, aga-
*ricum, agrestem peponem, quem * colocyntida dicũt,* * colocynthida
singularia uel coniuncta, item hieram, quam diascam- ἱερὰ διασκαμ-
monias appellant, ne plurima uexatio pro parua com- μωνίας.
moditate sequatur. Nam post fomenta conuenit cata-
plasmata adhibere, quorum confectiones atque spe-
cies sæpe conscripsimus. Ac si permanserit dolor, adhi-
benda scatificatio. Hirudines etiam adhibendæ, quas
Græci bdellas appellant. Hoc quidem secundo uel ter- βδέλλαι.
tio faciendum, si causæ poposcerint. Tunc uaporatio
*spongiarũ ex aqua calida, uel aliqua decoctione * la-* * laxatiuæ
xatiua uirtute mitigantium materiarum adhibenda, virtutis.
quarũ iam sæpe species memorauimus. Ex ipsis quoq;
encathismata facienda. Item cerotaria dolentibus ap- ἐγκαθίσματα,
ponenda partibus ex oleo pingui, uel cyprino, aut
sicyonio, uel ex radice hybisci confecto, aut irino, aut
malabatrino, singularibus, atq; commixtis. Ac si duri-
*tia emerserit, * admiscendum adipem, aut medullam*
ceruinam, uel bubulam, aut melilotum, aut hybisci ra- * admiscere oportet
dicem percoctam in mulsa, ac diligenter cõtritam, aut
decoctionem eiusdem hybisci, uel fœnigræci, & lini
seminis triti, in mellis crassitudinem confecti. Ac si dif-
ficile passionem declinare uiderimus, erit embasis ad- ἔμβασις.
hibenda ex oleo, & aqua calidis. Tum cum fuerit plu
rimum minutus dolor, uarius offerendus est cibus, ex
mediæ qualitatis materia. Adhibendum etiam laua-
crum, dehinc lene uinum: tum malagmata partibus in
passione constitutis, ut Diachylon, uel Mnaseum, aut * describitur
** Dioxeleũ, uel * nileos: item unctiones quæ mitigan-* ab Aetio pag. 819.
ter emolliãt, & neq; perfrigescere partes permittãt, * Nilei

cerotaria quoq; limpida, aut Diasamsucum acopum, aut irinum oleum aut samsucinum. Ac *si paßio fuerit tarditate inueterata, & plurimo tempore perseuerans, & in lenimento constituta, si hoc limpidum uiderimus lenimentum, erit pro modo permanentis doloris curationis facienda moderatio:* Tunc *enim conuenit motus quidem, sed fertorio lecto, debinc cathedra uel*sella usq; ad inanem penetrãdus, sicut in phlebotomandis facimus: sed ab umbilico inferius iis qui leuius afficiuntur, præcauentes uenarum diuisuras: ac deinde muliebri*catethere liquorem detrahimus, qui sæpe aquosus, sæpe fuluus, aut sanguinolentus, uel spumosus excluditur: quod quidem etiam ante factam diuisuram pleriq; futurum signis apprehendere uoluerunt.* Quorum *alij talem fore dixerunt, qualis urina fuerit ægrotantis: alij qualis color apparuerit cutis: alij quolibet uiscere patiente, sanguinolentum: non patiente uero, ex causa auidißimi potus hydropismo concepto, uel*salis potu mundum atq; perspicuum liquorem fore.* Sed *hæc præter quod falsißimæ sunt opinionis, etiam ad * mutationem chirurgiæ inutiliter quæsita uidentur, nisi solum quod rectè probamus, per catethera liquorẽ,* si res patiũtur, semel atq; eodem tempore omnem auferendum.* Sin *uero aliqua obstiterint, post primam detractionem motarium aqua infusum supra diuisuram res*implicantes, spongiam desuper mollem apponimus, ac deinde leui fasciola amplexo loco paululum differimus, quo turbatio corporis resoluatur: ac deinde resumpto ægrotante eodem die residuum detrahimus humorem: sin minus, alia die, manibus comprimentes subiectas partes, congrue ægrotante locato, hoc est schemate competenti.* Ac

si forte

** sella. Est autem venter in Paracentesi vsq; Hæc trãsferẽda sunt in pag. 440.*

[illegible]

** fistula quæ uesicæ mulierũ inditur prolicienda vrinæ caussa. Est autẽ breuior quã quæ peni uirorum inditur.*

** aquæ salsæ vt pag. 430.*

** imitationem inuentionem*

** si vires. Nã cũ grauis morbus est aquarũ euacuatione vires ægri iam inualidæ ob morbi vehemẽtiã, magis nõ sunt labefactandæ. Aphoris. 27. lib. 6.*

** applicantes*

*si forte rursum confluente humore fuerit repletus, uel uirium debilitas prohibuerit eodem tempore totum detrahi, tunc interiectis duobus diebus, uel quantum uires permiserint residuum detrahimus, sed alio in loco diuisuram facientes: uel si rursum oportuerit, tertio. Etenim prima diuisura seruata distans, aut cohærens & *soluta tumores uel consensus ingerit uehementes. Tum perfecta humoris detractione neque abstinentia *utemur, ut Asclepiades, neque plurimum damus cibum, sed pro modo uirium, etenim abstinentia omni ex parte adhibita uires uexat: quippe post plurimam detractionem: multi item oblatio cibi grauans opprimit corpus potius, quàm resumit. Erunt autem ante cibum sensim perungendi, atq; reficiendi facilibus, & * poto sufficienti, ac si dolores aliqui emerserint, uaporationibus soluendi, atq; cataplasmatibus mitigandi. Tunc indulgentia relaxatis doloribus uel forte non emergentibus, adhibemus ea quæ tumorem fieri non sinant, & superimpositis spongiis conligamus. Transacto tumoris metu, magis uentris * folliculum & * cutem intestinis cogimur * adserere, atq; similiter cætera quæ in tumore fuerant constituta, ut nuper docuimus. Aegrotãtes præterea nauicula exerceri hortamur, & paulatim recorporatiuæ subiicimus curationi. Ac si neq; ita fuerint resoluti, utemur helleboro iisdem curationibus insistentes, donec corpus repetat fortitudo, atq; densior uel coacta caro noscatur attestante rubore. Hæc est secundum methodũ hydropum curatio. Plurimi autem earum sectarum principes, atq; nostræ ueteres, nihil ueri curantes, ac magis contemptu quodam * astructiones corporum aspernãtes, solius detrahendi humoris intentione tra-*

* diducta, cũ in eam rursum adigitur catether.
* ytimur, Asclepiades.
* potu
* peritonæum.
* epigastrium.
* admouere.
* constructionem.

ducti quoquo modo id perficiendum crediderunt, immensa siti atq; fame ægros afficientes, corpore concauo * pectine decurso, & mille præterea urinalibus medicaminibus, quæ diuretica uocãt uesicam commouendam probant, & uentrifluis potionibus quæ cathartica appellant, uentrem prouocandum dicunt, cocco Cnidio, atq; * lepida cyprina, & chamælea, & hippophae herba & ex crotonibus cõfecto oleo cicino, itẽ * neoro ex quibus cunctis stomachus uexatur, atque cibi appetitum amittit, sitis incenditur, corpus defluit, sanguis corrumpitur, atq; humor detractus renascitur, uires auferuntur: siquidem neq; potestas moderandæ detractionis est in artificis manu. Quidam tanquam siccabilem humoris ophiten lapidem ligauerunt expertis ægrorum salutem credentes. Singulatim deniq; nobilium medicorum historiam ordinemus. Herodicus igitur, ut Asclepiades memorat, uentris adhibet purgationem, atque post cœnam uomitus, qui sunt implebiles potius quàm siccabiles: tum uaporationibus tepidis aceti decocti exhalatione confectis utitur, uel aquæ marinæ, admixta thalia herba, atque hyssopo, & his similibus, uesicis bubulis repletis, corpus uaporandum probat, uel aliis quibusq; maioribus * inflatis, tumentia loca pulsari iubet. Sic etiam antiquissimus Euryphon. Hippocrates uero libris, quos ad sententias Cnidias scripsit, magis utendum dicit * egestate atq; uaporatione, & continentia, & danda sicca uel arida quæq;, & acriora mãdenda. * Si enim æquibilis æger fiat, hoc est, urina facilior, ac si spiratio difficilis fuerit, quã dyspnœan uocãt, & tẽpus * æstatis, & æstas media, dicit ex brachio plebotomãdos, & post detractionẽ factã dat panem calidũ uino infusum atq; oleo

* strigile: vt pag. 481. Sic decurrere capillum dixit pag. 279.
Διουρητικά.
Vrinalia.
Καθαρτικά.
Ventriflua.
ἔλαιον κίκινον ἐκ κροτώνων.
* lepido cypria. i. Squama æris cyprij.
* Cneoro
Ophis.
Herodicus.
* vesicis
* ταλαιπωρίαις: πυρίαις: ἐγκρατείαις.
Euryphon.
Hippocrates.
* Sic enim validissimus æger fit, & vrina facillima. At si spiratio.
οὕτω γὰρ οὐρητικώτατος εἴη, καὶ μάλιστα ἰσχύοι.
* uernum, & ætatis vigor, & virium robur, dicit à Græco

oleo, & carnem suillā ex aceto decoctā. Dat etiā cantharidas tres detracto capite, & pedibus, & *pinnis * alis
in tribus cyathis aquæ cūtritas: sed neq; quo tempore exercitio utendum sit manifestat, neq; usq; quo mandenda sint acriora, uel quando uaporationes adhibendæ. Dehinc si phlebotomare oportuerit, non solum æstiuo tempore, ac media æstate, sed etiam omni tempori atq; ætati conuenire phlebotomiam probamus. Est præterea importunum uinū, ac repugnans eo tempore commodis phlebotomiæ. Item cantharides humorem cōmouent: carnis quoq; offerēdæ tempus significare neglexit. Diocles libro quo de paßionibus & cau- Diocles.
sis, & curationibus scripsit, siccādos inquit, ac mediocriter uaporādos, & deambulationi tradendos ægrotātes, & plurimos sudores commouendos, *uel uomi- * ventrem
tum & urinam *prouocandam diagridio, & apij se- * prouocandam: ac ventrem Diagridio, quantum valeat semel deducere vomitū Cardamo: vrinam Apij semine resoluto succo herbæ Saluiæ
mine resoluto succo herbæ saluiæ. Itē cardamomum, quantum uentrem ualeat semel deducere, & in aceto panem solutū, & piscem salsum dandum uel pisces elixos & assos, uel silurum piscem, olera, radices, alliū, origanū, rutā, satureiam, uinum album, & nō aquatū, & ferarū carnem: in deambulationibus *uentrē iubet contineri, cæteras corporis partes defricari, exceptis cruribus. Sed hic quoq; communi cæterorū subiicitur * ægrum
*acceßioni: solum prædamnamus, quod humorem de- * accusationi
trahens purgatiuis atq; urinalibus medicaminibus, & uomitu, & sudoribus prouocātis, quibus ex rebus sudor mouendus sit tacuerit, uel uomitus. Item deambulatio sæpe laboriosa, & piscis silurus bromosus, & allium inflabile, & plurima ferarum carnium malos habere succos probantur. Inde item quæ sint olera deligenda memorare neglexit, & neque fortificari

utendũ, admixta nitri parte, uel salis. Dãda etiã aqua salsa potui, aut glycyrrhizæ radicis decoctio, aut similiter incocta glycyrrhiza. Alij uero tres drachmas glycyrrhizæ cum nitro probauerunt. Alij diagridij obolos tres, cum polypodij herbæ drachmis duabus. Alij ex pinnis medicamen confectum. Sed erit semper tentandum, ubi res patiuntur, ut iis utamur medicaminibus, quæ minime stomachum afficiant. Tum cum sensum acceperint ægrotantes animalium* carendorũ, ut interpellatione uentris admoneantur, subiicienda erit aqua calida, quo & loca relaxẽtur, & animalia procedant, ne frigore percussa fugiant. Erit præterea curandũ, ne frequẽter hæc animalia renascantur, ut* unctione regulari corpora fortificemus, adhibito præceptore, adhibita etiam recorporatione cyclica, quæ fit uomitu radicũ, & drimyphagia, & dropace, & sinapismo, & paroptesi, & horũ similibus uirtute rebus.*

* vulturis me moratum pagina præcedente.
* prodituroru
* curatione
παρίαπτεσι.

De mollibus, siue subactis, quos Græci malthacos vocant. Cap. IX.

μαλθακοί.

Molles, siue subactos Græci malthacos uocauerunt, quos quidem esse nullus facile uirorum credit. Nõ enim hoc humanos ex natura uenit in mores, sed pulso pudore, libido etiã indebitas partes obscœnis usibus subiugauit. Cum enim nullus cupiditati modus, nulla satietatis spes est, singulis* spartanum sufficiunt sua: * Nam si nostri corporis loca diuina prouidentia certis destinauit officiis. * Tum denique uolentes alliciunt ueste atque gressu, & aliis fœmininis rebus, quæ sunt à paßionibus corporis aliena, * sed potius corruptæ mentis uitia. Nam sæpe * tumentes, uel quod est difficile, uerentes quosdam, quibus forte deferunt, repente mutati paruo tempore uirili*

* cupiditatis
* subactorum non. Alij spartanorum
* tametsi
* Hi
* &
* timentes

*uirilitatis quærũt indicia demõstrare, cuius quia modũ nesciũt, rursum nimietate sublati, plus quoq; quàm uirtuti cõuenit faciunt, & maioribus se peccatis inuoluũt. Cõstat itaq; etiã nostro iudicio, * hos uera sentire. Est enim, ut Soranus ait, malignæ ac fœdißimæ mentis paßio. Nã sicut fœminæ Tribades appellatæ quod utranq; Venerẽ exerceãt, mulieribus magis quàm uiris misceri festinant, & easdem inuidentia penè uirili sectãtur: & cũ paßione fuerint desertæ, seu tẽporaliter releuatæ, ea quærũt aliis obiicere quæ pati noscuntur, iuuamini * humilitate duplici sexu cõfecta, uelut frequẽti ebrietate corruptæ in nouas libidinis formas erumpentes, consuetudine turpi nutritæ, sui sexus iniuriis gaudent, illi comparatione talium animi paßione iactari noscuntur. Nam neque ulla curatio corporis depellendæ paßionis causa rectè putatur adhibenda, sed potius animus coërcendus, qui tanta peccatorum labe uexatur. Nemo enim pruriens corpus * fœminando correxit, uel uirilis ueretri * tactu mitigauit, sed * communiter querelam siue dolorem * alia ex materia tolerauit. Denique etiam à Clodio historia curationis data ascaridarum esse perspicitur, quos de lumbricis scribentes uermiculos esse docuimus longaonis in partibus natos. Parmenides libris quos de natura scripsit, euentu inquit conceptionis molles aliquando, seu subactos homines generari. Cuius quia græcum est epigramma, & hoc uersibus intimabo: Latinos enim, ut potui, simili modo composui, ne linguarum ratio misceretur.*

* qui hoc prodiderunt Soranus. τριβάδες.
* voluptate ex
* se ulris subiiciendo, & prostituendo: alij effœminãdo
* tractu maſtupratione
* perenniter
* tali
Clodius.
Parmenides.

Fœmina, uirq; simul Veneris cũ germina miscẽt
Venis, informans diuerso ex sanguine uirtus
Temperiem seruãs bene cõdita corpora fingit.
At si uirtutes permixto semine pugnent,

Nec faciant unam,permixto in corpore diræ
Nascentem gemino uexabunt semine sexum.

* Nec faciant vnam vim, mixto
* vt
* vim vnam faciant
* sequitur.
* natiuam: hæreditariam.
* sub.bruta animantia.
* linquat.
* infarctæ.
* dant.
* uiri.
* animorũ fortitudinę minimè.
* nondum est, at illes iam deseruit.

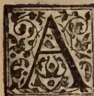
Vult enim seminum præter materias esse uirtutes, quæ si se ita miscuerint, & eiusdem corporis* faciãt, unam congruã sexui generẽt uoluntatẽ. Si autem permixto semine corporeo uirtutes separatæ permanserint,utriusq; Veneris natos adpetẽtia sequatur. Multi præterea sectarum principes* genuinã dicunt esse passionẽ, & propterea in posteros uenire cum semine, nõ quidẽ naturã criminãtes, quæ suæ puritatis metas alijs ex animalibus docet: nã sunt eius specula à sapientibus * nũcupata sed humanũ genus, quod ita semel recepta tenet uitia, ut nulla poßit instauratione purgari, nec ullum nouitati* liquerit locũ, sitq; grauior senescentibus mentis culpa, cum plurimæ genuinæ, seu aduẽtitiæ paßiones corporibus* infractæ consenescant, ut podagra, epilepsia, furor, & propterea ætate uergente mitiores procul dubio fiant. Omnia etenim uexãtia ualidos effectus * dabunt firmitate opposita subiacentium materiarũ, quæ cum in senibus deficit, paßio quoq; minuitur, ut fortitudo: sola tamen supradicta, quæ subactos seu molles efficit uiros, senescẽti corpore grauius inualescit, & infanda magis libidine mouet, non quidẽ sine ratione. In alijs enim ætatibus adhuc ualido corpore, & naturalia* uẽtris officia celebrãte, gemina luxuriæ libido non diuiditur, animorũ* nunc faciendo, nũc facie iactata: in ijs uero qui senectute defecti uirili ueneris officio caruerint, omnis animi libido in cõtrariã ducitur appetentiã: & propterea fœmina ualidius Venerẽ poscit. Hinc deniq; conijciũt plurimi etiã pueros hac paßione iactari. Similiter enim senib. uirili indigẽt officio, qđ in ipsis* nõdũ & illos deseruit.*

CAELI

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION LIBER QVINTVS.

De Ischiadicis & Psœadicis. Cap. I.

Partibus quæ dolore uexantur hæ passiones nomina sumpserũt. Nam uertebrorum summitas ipsorũ initio terminatur, Græci ischia uocauerunt. *Item musculos clunium sub spinæ finem ex interioribus atque exterioribus adhærentes psœas uocauerunt. Generantur istæ paßiones nunc ex manifestis, nũc ex occultis causis, ut est perfrictio profunda, uel terrena cubatio, aut casus, uel repentinus percussus, aut iugis atque immodicus usus ueneris, aut quilibet longißimi temporis morbus item uehemens abductio, uel raptus in exercitio factus, aut longißimi temporis hæmorrhoidarum* fluoris tentus, uel insueta * humi foßio, aut cuiusdam ponderis leuandi ex* interioribus conatio. Fit præterea in omnibus ætatibus. sed frequentius in medijs. Sequitur ischiadicos dolor uertebrorum, quam paßionem multi* duplicẽ ischiada uocauerunt, attestante grauedine, & difficili motu, contra solitum morem, & quibusdam cum leui torpore ac formicatione: quibusdam cum uehementi atque pungenti, & feruido dolore, & ad sensum patientis,* tanq

** Nam quã uertebrorum summitas os coxæ ineuntiũ terminatur.*
Vertebras trochanteras uocat.
ἰσχία.
**Idem.*
ψοῖαι.
fluor retentus.
** telluris*
**inferioribus.*
ἰσχιαδικοί.
ἰσχιάς.
**cum utramq; coxẽdicem uexat.*

tanquam ſerpentis conuolutus motus: aliquādo etiam cum febribus, ut neque in lecto ſuā* conuentionem ferre ualeant ægrotantes, & primo, in uertebro dolor ſentitur, dehinc partis ſuæ * penetrans loca, uſque ad mediam natem, ac ſuperius ad inguen, uel ad* ancalen perueniens atque ſuram, dehinc etiam talum, & pedis ſummitatem. Tum cum paſsio tardauerit, ceſſante nutrimento, cruris totius tenuitas fit, quam Græci atrophian uocant, incipiens à clunibus, ſiue ab inferioribus locis, atteſtante debilitate, & ſæpe conductis partibus breuitate cruris, aut ultra naturam, longitudine paſſionis,* diſtenſione ſuffecta, ut in paralyſin ueniat, aut ipſius uertebri duratæ partes extantiores fiant. Conſtringitur præterea ſæpe ac retinetur uentris officiū, aut cum plurimo dolore perficitur, ob tenſionem, atq; ſpiritus retenti percuſſum, & in* itineris preſſu, quibus* forte* permittitur, ut initia motus impediantur, feruore partium atteſtante:* ac ſi perſeuerans feruor fuerit,* motus facilior fit.* Tum rurſus ſubſidunt, uel intenti reſiſtunt repente, tanquam fuerant * necdum greſſu tentato, * Tunc magis uehementem dolorem ſentiunt: & ambulant quidam, capitibus digitorum gradientes, alij extenti quidem, ſed* ſinuatis clunibus, ut neq; ſe pronos inclinare ualeant: alij contracti atque conducti, qui peius omnibus habere noſcuntur: ſiquidem paſsio apprehendit etiam ſpinæ muſculos, & propterea duritia quadam hæc inuaſiſſe uidetur loca. Patitur autem principaliter membrana quæ oſſa circuntegit, quam Græci perioſteon uocant: item muſculorum capita, uel ſummitates. Denique augmento paſſionis* intercreatus humor, & frequenti dolore corruptus, in ſaniem tranſiens partes aliquas * collectionibus*

Marginal notes: conuoluti motu. — *poſitionem. — *penetrat. — ἀγκάλη. — *poplitem. — *extenſione. — * itinere preſſum. — * validè — * premitur, — initio motus impediuntur. — * at ſi — * Nam calore flatus & humor craſſus diſcutiuntur, qui motum impediebant. — * ſed rurſus ſubſiſtunt, ac detenti — * nondum — * ac tum — * eiecto capite oſsis femoris ex acetabulo coxæ, adeo ut acetabuli uacuus ſinus deprehendatur. — περιόστεον. — * intercollectus. — * abſceſſu.

nibus afficit. Sed quoniam plurima supradictorum sequuntur etiam eas quæ matricis uexatione afficiũtur, & magis cum eius fuerit inclinatio facta, quam paraclisin uocant, facienda est discretio paßionum: & primo, quod matrice patiente in eadem potius causæ inueniantur, atq; ex ipsa initium sumant, Psœadici uero clunium dolore afficiuntur, & tardo motu, ut se renitente dolore nec inclinare ualeant, ac difficilius & dolentius subrigant. Plurimis * igitur dolor cito conquiescit: aliquibus uero perseuerat: partes durescunt atque conducuntur: his deniq; * usq; ad pene cutem unicus sequetur gressus. Si itaque exteriores musculi fuerint in paßione constituti, etiam tactu tentati dolescunt, interiores autem ex interioribus dolorem accipiunt, tanquam in nephriticis contingit: quos propterea deniq; similes discernimus: siquidem alia multa eisdem propria concurrunt, quæ de ipsis scribētes memorauimus. Psœadicis autem, atq; ischiadicis, quorum nunc curationem scribimus dolor efficitur nunc iugis, nunc deficiens, ordinatus aut inordinatus, ac longis uel paruis interuallis recurrens, ac puris & limpidis lenimentorum uariatus spatiis, aut mediocres reliquias seruans. Vtilem inquit*. Hippocrates ischiadicis dysenteriam: Habet enim imitationis quiddam recorporationis faciundæ; quanquam plurima uexatione corpus afficere uideatur: item hæmorrhoidas, uel uarices, ut alij dicunt, laxamenti causa. Sunt autem difficiles curatione magis, qui plurimo tempore fuerint paßione uexati, & multis atq; uariis accidentibus & signis affecti. In ordine itaq; curationis hæc erunt intuenda, ut cum recens fuerit paßio uel ueterata; sed in superpositionis tempore cõstituta, ia-*

παράκλισις.

* Psœadicæ

* earum

* pene usq; ad cutem dolorifi cus sequitur

νεφριτικοί.

Dysenteria ischiadicis utilis.

* libro Prorrhetici utilem esse ait Podagris, in quibus tophi concreuerunt

cere faciamus ægrotantem mollioribus stramentis, calido in loco, adhibita abstinentia, & requie usque ad
* non succidis primam diatriton. Tunc lanis mollibus, ac * limpidis oleo calido dulci prætinctis dolentia loca cōtegenda. Adhibenda etiam fomentatio iugis ex oleo dulci calido: item uaporationum commutatio, sicut in multis docuimus scribentes, & phlebotomia tempore consueto, atq; ex brachio dolenti parti contrario, uel plurimum dolenti comparatione alterius. Ac si æqualis in utraq; fuerit parte dolor, ex eo in quo fuerit facilior uena, erit detractio facienda. Si neq; hoc occurrerit, ex sinistro brachio adiutorium adhibendum: siquidem
σκαιοί. minus officiis domini necessaria pars esse uidetur, nisi forte sinistri, hoc est scæi fuerint ægrotātes. Tum tertia die adhibenda perunctio ex oleo dulci atq; calido: dehinc ora lauanda, cibus dandus nutribilis, calidus, tener, tanquam stricturæ conueniens, & potui aqua calida usq; ad declinationis tempus. Seruanda etiam cibi alterna dierum oblatio: tum cessante dolore resum-
* alius ptio adhibenda. Perseuerante uero * alia diatriti tempore, adhibenda iniectio decoctione fœnigræci seminis, aut lini, aut hybisci, quam Græci althæan uocant, quo pariter fota atq; uaporata interiora laxamento consentiant. Admiscendum deniq; oleum calidum: item succus alicæ, uel ptisanæ, uel oleū solum, aut admixto adipe anserino, uel gallinaceo iniiciēdum, uel iis quicquam simile cōsolutum. Ac si uenter fuerit abstentus,
* procuranda erit mulsum iniiciendum. Tentanda deniq; & * properanda sequentibus diebus facilitas uentris. Quo conuenit, si hoc minime perficere ualuerimus, etiam linozostin herbam nunc solam cibo dare, nunc adiuncta
* agrestem malua: itē * agreste coliculū. Sed fugienda prædicimus

quæcun

*quæcunq; fuerint uehementiora; quantum quidem res admuttunt, ut diagridium, helleborum nigrum, chamæleæ semen, quod Græci coccum Cnidium uocant, agaricum, agrestem peponem, quem * colocyntida dicũt, singularia uel coniuncta, item hieram, quam diascammonias appellant, ne plurima uexatio pro parua commoditate sequatur. Nam post fomenta conuenit cataplasmata adhibere, quorum confectiones atque species sæpe conscripsimus. Ac si permanserit dolor, adhibenda scarificatio. Hirudines etiam adhibendæ, quas Græci bdellas appellant. Hoc quidem secundo uel tertio faciendum, si causæ poposcerint. Tunc uaporatio spongiarũ ex aqua calida, uel aliqua decoctione * laxatiua uirtute mitigantium materiarum adhibenda, quarũ iam sæpe species memorauimus. Ex ipsis quoq; encathismata facienda. Item cerotaria dolentibus apponenda partibus ex oleo pingui, uel cyprino, aut sicyonio, uel ex radice hybisci confecto, aut irino, aut malabatrino, singularibus, atq; commixtis. Ac si duritia emerserit, * admiscendum adipem, aut medullam ceruinam, uel bubulam, aut melilotum, aut hybisci radicem percoctam in mulsa, ac diligenter cõtritam, aut decoctionem eiusdem hybisci, uel fœnigræci, & lini seminis triti, in mellis crassitudinem confecti. Ac si difficile passionem declinare uiderimus, erit embasis adhibenda ex oleo, & aqua calidis. Tum cum fuerit plurimum minutus dolor, uarius offerendus est cibus, ex mediæ qualitatis materia. Adhibendum etiam lauacrum, dehinc lene uinum: tum malagmata partibus in passione constitutis, ut Diachylon, uel Mnaseum, aut * Dioxeleũ, uel * nileos: item unctiones quæ mitiganter emolliãt, & neq; perfrigescere partes permittãt,*

* colocynthida
ἱερὰ διασκαμμωνίας.
βδέλλας.
* laxatiua uirtutis.
ἐγκαθίσματα,
* admiscere oportet
ἐμβάσις.
* describitur ab Aetio pag. 829.
* Nilei

cerotaria quoq; limpida, aut Diasamsucum acopum, aut irinum oleum aut samsucinum. Ac si paßio fuerit tarditate inueterata, & plurimo tempore perseuerans, & in lenimento constituta, si hoc limpidum uiderimus lenimentum, erit pro modo permanentis doloris curationis facienda moderatio: Tunc enim conuenit motus quidem, sed fertorio lecto, dehinc cathedra uel sella usq; ad inanem penetrãdus, sicut in phlebotomandis facimus: sed ab umbilico inferius iis qui leuius afficiuntur, præcauentes uenarum diuisuras: ac deinde muliebri* catethere liquorem detrahimus, qui sæpe aquosus, sæpe fuluus, aut sanguinolentus, uel spumosus excluditur: quod quidem etiam ante factam diuisuram pleriq; futurum signis apprehendere uoluerunt. Quorum alij talem fore dixerunt, qualis urina fuerit ægrotantis: alij qualis color apparuerit cutis: alij quolibet uiscere patiente, sanguinolentum: non patiente uero, ex causa auidißimi potus hydropismo concepto, uel* salis potu mundum atq; perspicuum liquorem fore. Sed hæc præter quod falsißimæ sunt opinionis, etiam ad * mutationem chirurgiæ inutiliter quæsita uidentur, nisi solum quod rectè probamus, per catethera liquorẽ,* si res patiũtur, semel atq; eodem tempore omnem auferendum. Sin uero aliqua obstiterint, post primam detractionem motarium aqua infusum supra diuisuram res* implicantes, spongiam desuper mollem apponimus, ac deinde leui fasciola amplexo loco paululum differimus, quo turbatio corporis resoluatur: ac deinde resumpto ægrotante eodem die residuum detrahimus humorem: sin minus, alia die, manibus comprimentes subiectas partes, congrue ægrotante locato, hoc est schemate competenti. Ac si forte*

* sella. Est autem venter in Paracentesi vsq; Hæc trãsferẽda sunt in pag. 440. [illegible]
* fistula quæ uesicæ mulierũ inditur proliciendæ vrinæ caussa. Est autẽ breuior quã quæ peni virorum inditur.
* aquæ salsæ vt pag. 430.
* imitationem inuentionem
* si vires. Nã cũ grauis morbus est, aquarũ euacuatione vires ægri iam inualidæ ob morbi vehemẽtiã, magis nõ sunt labefactandæ. Aphorism. 27. lib. 6.
* applicantes

*si forte rursum confluente humore fuerit repletus, uel uirium debilitas prohibuerit eodem tempore totum detrahi, tunc interiectis duobus diebus, uel quantum uires permiserint residuum detrahimus, sed alio in loco diuisuram facientes: uel si rursum oportuerit, tertio. Etenim prima diuisura seruata distans, aut cohærens & *soluta tumores uel consensus ingerit uehementes. Tum perfecta humoris detractione neque abstinentia *utemur, ut Asclepiades, neque plurimum damus cibum, sed pro modo uirium, etenim abstinentia omni ex parte adhibita uires uexat: quippe post plurimam detractionem: multi item oblatio cibi grauans opprimit corpus potius, quàm resumit. Erunt autem ante cibum sensim perungendi, atq; reficiendi facilibus, & * poto sufficienti, ac si dolores aliqui emerserint, uaporationibus soluendi, atq; cataplasmatibus mitigandi. Tunc indulgentia relaxatis doloribus uel forte non emergentibus, adhibemus ea quæ tumorem fieri non sinant, & superimpositis spongiis conligamus. Transacto tumoris metu, magis uentris * folliculum & *cutem intestinis cogimur *adserere, atq; similiter cætera quæ in tumore fuerant constituta, ut nuper docuimus. Aegrotātes præterea nauicula exerceri hortamur, & paulatim recorporatiuæ subiicimus curationi. Ac si neq; ita fuerint resoluti, utemur helleboro iisdem curationibus insistentes, donec corpus repetat fortitudo, atq; densior uel coacta caro noscatur attestante rubore. Hæc est secundum methodū hydropum curatio. Plurimi autem earum sectarum principes, atq; nostræ ueteres, nihil ueri curantes, ac magis contemptu quodam * astructiones corporum aspernātes, solius detrahendi humoris intentione tra-*

* diducta, cū in eam rursum adigitur catether.
* vtimur, Asclepiades.
* potu
* peritonæum.
* epigastrium.
* admouere.
* constructionem.

ducti quoquo modo id perficiendum crediderunt, immensa siti atq; fame ægros afficientes, corpore concauo* pectine decurso, & mille præterea urinalibus medicaminibus, quæ diuretica uocāt, uesicam commouendam probant, & uentrifluis potionibus, quæ cathartica appellant, uentrem prouocandum dicunt, cocco Cnidio, atq;* lepida cyprina, & chamælea, & hippophae herba & ex crotonibus cōfecto oleo cicino, itē *neoro ex quibus cunctis stomachus uexatur, atque cibi appetitum amittit, sitis incenditur, corpus defluit, sanguis corrumpitur, atq; humor detractus renascitur, uires auferuntur: siquidem neq; potestas moderandæ detractionis est in artificis manu. Quidam tanquam siccabilem humoris ophiten lapidem ligauerunt expertis ægrorum salutem credentes. Singulatim deniq; nobilium medicorum historiam ordinemus. Herodicus igitur, ut Asclepiades memorat, uentris adhibet purgationem, atque post cœnam uomitus, qui sunt implebiles potius quàm siccabiles: tum uaporationibus tepidis aceti decocti exhalatione confectis utitur, uel aquæ marinæ, admixta thalia herba, atque hyssopo, & his similibus, uesicis bubulis repletis, corpus uaporandum probat, uel aliis quibusq; maioribus *inflatis, tumentia loca pulsari iubet. Sic etiam antiquissimus Euryphon. Hippocrates uero libris, quos ad sententias Cnidias scripsit, magis utendum dicit *egestate atq; uaporatione, & continentia, & danda sicca uel arida quæq;, & acriora mādenda.* Si enim æquibilis æger fiat, hoc est, urina facilior, ac si spiratio difficilis fuerit, quā dyspnœan uocāt, & tēpus* æstatis, & æstas media, dicit ex brachio plebotomādos, & post detractionē factā dat panem calidū uino infusum atq; oleo

* strigile: vt pag. 481. Sic decurrere capillum dixit pag. 279.
Διουρητικά. Vrinalia.
Καθαρτικά. Ventriflua.
ἔλαιον κίκινον ἐκ κροτώνων.
* lepido cypria. i. Squama æris cyprij.
* Cneoro
Ophis.
Herodicus.
* vesicis
* ταλαιπωρίῃς : πυρίῃς : ἐγκρατείῃς.
Euryphon.
Hippocrates.
* Sic enim valdissimus æger fit, & vrina facillima. At si spiratio.
οὕτω γὰρ εὐουρητικώτατος εἴη, καὶ μάλιστα ἰσχύοι.
* uernum, & ætatis vigor, & virium robur, dicit è Græco

oleo, & carnem suillã ex aceto decoctã. Dat etiã cantharidas tres detracto capite, & pedibus, & *pinnis in tribus cyathis aquæ cũtritas: sed neq; quo tempore exercitio utendum sit manifestat, neq; usq; quo mandenda sint acriora, uel quando uaporationes adhibendæ. Dehinc si phlebotomare oportuerit, non solum æstiuo tempore, ac media æstate, sed etiam omni tempori atq; ætati conuenire phlebotomiam probamus. Est præterea importunum uinũ, ac repugnans eo tempore commodis phlebotomiæ. Item cantharides humorem cõmouent: carnis quoq; offerẽdæ tempus significare neglexit. Diocles libro quo de passionibus & causis, & curationibus scripsit, siccãdos inquit, ac mediocriter uaporãdos, & deambulationi tradendos ægrotãtes, & plurimos sudores commouendos, *uel uomitum & urinam *prouocandam diagridio, & apij semine resoluto succo herbæ saluiæ. Itẽ cardamomum; quantum uentrem ualeat semel deducere, & in aceto panem solutũ, & piscem salsum dandum uel pisces elixos & assos, uel silurum piscem, olera, radices, alliũ, origanũ, rutã, satureiam, uinum album, & nõ aquatũ, & ferarũ carnem: in deambulationibus *uentrẽ iubet contineri, cæteras corporis partes defricari, exceptis cruribus. Sed hic quoq; communi cæterorũ subiicitur *accessioni: solum prædamnamus, quod humorem detrahens purgatiuis atq; urinalibus medicaminibus, & uomitu, & sudoribus prouocatis, quibus ex rebus sudor mouendus sit tacuerit, uel uomitus. Item deambulatio sæpe laboriosa, & piscis silurus bromosus, & allium inflabile, & plurima ferarum carnium malos habere succos probantur. Inde item quæ sint olera deligenda memorare neglexit, & neque fortificari

* alis

Diocles.

* uentrem

* prouocandam: ac uentrem Diagridio, quantum ualeat semel deducere uomitũ Cardamo: urinam Apij semine resoluto succo herbæ Saluiæ

* ægrum

* accusationi

*uentrificationem,uel crura, aut totum corpus recte potest, *cum nullum modum uel tempus memorauit. Praxagoras secundo libro Curationum cataplasmatibus utitur,& malagmatibus sudorem mouentibus,& urinalibus medicamentis aliis atq; aliis,& uentrē deducentibus. Similiter cono,& foliis hederæ,& semine coliculi agrestis,aut nasturtij,aut centaurea,uel allio,pipere,& pseudodictamno,aut dauco,& chamæpity herba,& petroselini semine, uel radice graminis,uel quolibet horum similium, & sudorum diuma prouocatione corpus*deducit. Vtitur uomitu non solum ieiuno, uerum etiam post uespertinum cibum, & ægros plurimū potat,ex quibus sensuales uiæ implentur. Vtitur etiā cataplasmatibus aromaticis, quorum species non designat,sed solum cum*moromeli,uel lini semine adhiberi iubet, uel malis cydoniis,aut caricis,uel adipe,& aqua,aut uuæ lupinæ,uel appij succo: equidem uirtutis repugnatione omnia confundens: siquidem alia *sint constrictiua, ut mala,alia laxatiua, ut plurima cæterarū specierum. Deinde post oris collutionem sorbiles dat cibos,quibus uentrem facilem se facere pollicetur. *Item potum repugnante mordicatiuo: dat enim acetū uel puscā,uel his rursum contraria,ut mulsam, quibus confusa regula etiam secundum ipsum approbatur. Erasistratus libro quo de hydrope scripsit,deambulationē o[r]dinat adhibendam prius quā aëris æstus ardescāt, tanquam in æstate solum curans. Sed si uentris, inquit, [f]acilitas non fuerit probibenda medicamina,atq; leg[u]mina,& olera,cum sint plurima olerum quæ molliāt [u]entrem, sine ulla corporis uexatione. *Item plurimo cibo ægros nutriendos probat, cum sit ex paruo [s]æpe indigestionis metus ac si neque, inquit,

* venter ficatione
* cuius Praxagoras.
κῶνος πρὸς ὕδερα καὶ ἰκτερικούς.
* tumorē & habitum corporis minuit.
* omphacomelite
* sunt
* Item in potu repugnat: dat enim mordicatiuū acetū
* Idem

inquit, uenter fuerit motus, adhibendum clysterē simplicem, hoc est, qui nulla sit acriori materia confectus: cibum partitur* cibo uel cœna, & ante uesperā ægros deambulatione moueri iubet:* Tunc initio noctis refi cit, quando etiam sanis metus est digerendi. Post cibum præterea perungit in lectulo, & certo numero utitur fricationum: dat catapotia medicaminum ante utranq; cibi refectionē in † faui modū pro uiribus ægrotantis, neq; plus decē, neq; minus quinq; numero, & eorū materiā tacet, solum memorat quod iecorosis hæc catapotia congrua uideantur, atq; ad urinales partes uenientia plurimum faciant mictum: Tum post catapotia dari iubet cibo panē ex farina sesami, & * salsum, obdulcatū, ne sitim faciat, non discernens tempus drimyphagiæ: Tum inquit dandos pisces, atq; carnem gallinarū, uel ferarum, & agnorum, & hœdorū, & sorbilia plurima cū melle uel lacte, non aduertens lactis & mellis qualitatē in corruptionē facile uenire:* nūc dat potū paruum, & non post prandiū, sed post uespertinū cibum hoc cōuenire dicit, ut etiam similiter memorat Philistionis frater. Probat etiam ante alios cibos accipienda* aridi fici pinguia duo uel tria, mox contusa atq; oleo tincta. Sed hæc omnino digestione difficilia iudicantur. Prohibet præterea lauacrum, uel plurimo tēporis interuallo permittit, & non designat, quod illud, uel quantum sit tempus. Vtitur etiam malagmatibus & cataplasmatibus, cum somno cubauerint ægrotantes, nec tamen designat eos, qui coaceruatā ac uehementem humoris detractionem reprobāt, quā Græci cenosin uocant, & propterea etiam paracentesin, quod quidē * congrue dictum superius docuimus. Item tumore in iecore constituto, attestantibus febribus,

* prandio &
* idem tum
† fabæ
καταπότια vrinalia.
* sale obdulcatum i. conditum vt pag. 448.
* dat etiam potum.
Philistionis frater
* arida fica pinguia duo vel tria vt supra
κένωσις.
παρακέντησις.
* incongrue

ob tumoris medelam cataplasmatibus utitur ex malis cum uino, constringens ea quæ laxamentum poscere uidentur, & ob digestionem faciendam ex ficu atque chamælea & chamæpity utitur cataplasmatibus. Item ad eliciendum quicquam in * locis constitutum utitur Diapegano, quod ex * ruta cõficitur, & nihil de temporibus memorat adiutoriorũ. Asclepiades etiam libro quo de hydrope scripsit paruo humore collecto, siue plurimo, necdum tamen pedibus aut cruribus infuso, athletarum regulam adhibendam probat, ex plurima deambulatione, atq; cursu, & * refricatione retento spiritu: Tunc cibo dandũ panem diligenter elaboratum, atq; * exercitum, cum piscibus natura duris. At si inferiores humor occupauerit partes, plurimos prohibet motus, & medicamina uentriflua atq; urinalia. Vtitur autẽ paracentesi, sed omnino ex angusto atq; paruo foramine. In leucophlegmatia uero fricationes adhibet & cataplasmata frigerãtia ex malo cydonio, & murra, & uitis anulis, quos helicas uocant, & malo punico, & lẽticula, & * herbo, atq; pulento ueteri, & alumine, uel ruta, & bulbo, & melle, & origano, & thymo, & nitro, & caricis: & ex * uesicis illisionem adhibendã probat. Laudat etiã punctionem quatuor digitis à talo distantẽ, faciẽdã superius, ab interiore parte, sicut in phlebotomia seruatur, ut per eandẽ punctionẽ humore effuso corpora releuẽtur: si minus, scarificatione altiore utendum referẽs, scilicet uehemẽtiore atq; efficaci adiutorio, & neq; declinãs uulnerationes, quæ necessariò in huiusmodi paßionib. difficiles curatione probãtur. Socrates Chirurgus omni ex parte diuisuras faciens easdẽ * adußit, extemplo corporis ingerens raptum, quẽ Græci spasmon appellant.

* locis interioribus constrictum.
Diapeganũ.
Asclepiades.
* Aetius pag. 845. describit Malagma è Ruta.
* defricatione: ut paulo post.
* subactum.
λευκοφλεγματία.
ἕλικες.
* eruo
* planis decocto herbarum discutientium, ut pag. 502.
* adurit
Socrates chirurgus.

lant. Themison secũdo libro Tardarũ paßionũ utitur gestatione, & defricatione, atq; exercitio, uel cõmuniter regula exercibili, salibus ac nitro fricãs corpus, & frigida perfundens: ex quibus * nõ æqualiter adficit: quippe cum membra interpositis etiam tribus uel quatuor diebus aqua marina feruenti perfundat. * Itẽ iubet post gestationem tribus uel quatuor cyathis uini mixti ægrotãtes potari sumptis nutrimẽtis digestione difficilibus. In ordine, inquit, medicaminũ, nõ designãs quem esse uelit ordinẽ medicaminũ, aut quæ nutrimenta digestione difficilia. In uespertino inquit cibo utendum, mediocri potu, ut nec sitis ægros afficiat, neq; plurima liquoris * ingestio, sed uinũ * eligat acrioris uirtutis, & neq; * confusum. Sed temperãdi moderationẽ tacet, * ut mediocriter quidẽ dicat, quod est improprie dictũ: etenim * extendit temperãdi moderatio neruos, nocet, & ingerit sitim. Prohibet præterea idẽ uentriflua medicamina atq; urinalia, quæ cathartica atq; diuretica uocãt, & per singulos mẽses ternos radicũ ordinat uomitus. Sed erat regulæ medicinali conueniens ad lenimentorũ latitudinẽ, siue spatiũ, uomituum designare quantitatẽ. Vtitur etiã in utroq; talo scarificatione, ut Asclepiades. In ascite uero initiũ ex uomitu sumit, quem belleboro faciendum probat, si, inquit, metuerit quisquã radicũ uomitũ, * & est præceps, atq; ut ita dixerim, periculosum nõ * medicatũ corpus magno adiutorio * discere. Aliã quoq; regulã similẽ dicit ordinandã, sed paßionis initio neq; ungẽtis tangi, neq; fricari uẽtrẽ permittit. Cæteras autẽ corporis partes si multa, inquit, fuerit humoris infusio, * defricãdas, initiũ ex uẽtris finib. augẽdũ curationis modũ: sed oportebat ob æquandum, corpus totum fricatione curari.

Themison.
* inæqualiter
* Idem
* infusio
* eligendum
* Quidã legũt aqua cõfusum.
* licet
* uini temperandi neglecta moderatio neruis nocet.
ἀσκίτης.
* quod est
* præparatum
* desiicere.
Aliã quoque sub. hydropis generibus.
* defricandas initio, & uentris frictionibus.

Item

*Item interpositis quatuor uel quinque diebus aqua calida, & magis marina, tribus uel quatuor uasculis foueri uentrem iubet sed neque hoc æqualiter. Item ante unctionem utitur sinapismo: post singulas gestationes lambendam dicit*scillam in electarij uicem: & si plurima fuerit humoris infusio, utitur paracētesi. Sed primo die, si uires patiuntur, abstinet cibo. Quod si minime ferre pǒtuerint ægrotantes, partem tertiam panis solitæ quantitatis aqua infusam offerendam dicit. Tum alia die articulos ungens, atque ora lauans, simili panis reficit modo, cum pulmento uolantum, cæteris quoque diebus omni æqualitate augens, atque ægros resumens. Thessalus autem secundo libro Regulari plurima Themisonis similiter probat, sed quinque uel tribus cyathis uini aqua temperati, ante cibum potat ægrotantes, & paracentesim prohibet,* tanquam Apollophanion, aut Diacuphorbium. * Vtile plerique ueteres huic paßioni etiam Macerinum emplastrum memorant, item Iccsion usque ad quinque dies imposita linquentes, laudauerunt. Conuenit recorporationi etiam*solis igniti uaporatio. Oportet autem saccellum lineum implere sale torrido, & apponere patientibus partibus. Tunc superaspergere aquam salsam calidam, & superimponere cauteres latos, aut igne repletum uas congruæ latitudinis. Sic enim calefacto saccello instillans humor, & cum feruore acerrimo decedens, atque* artus singulos inuadens, quos Græci poros appellant, lacessendo demutant, recorporatiua sine dubio uirtute. Facit enim tanquam de sinapismo partium ruborem, quem Græci phœnigmon appellãt. Prodest denique etiam ex oleo rubor effectus hoc genere. Farina conspersa, atque manibus exercitata,*

**scyllam*

Thessalus & ventri Malagma imponit

**Videtur aliquid deesse, ut fortasse sit legendum: Vtetur etiam emplastris tanquam Apollophanio aut dia euphorbio.*

**Hæc iam pertinent ad ischiadis curationem.*

**salis*

**meatus*

καυτῆρες.

φοινιγμός.

quo facilior fiat, erunt partes in paßione constitutæ circulatim ambiendæ, cuius spatium, siue medium oleo replendũ. Tunc cauteres longi atque igniti immittendi, qui quidem cutem tangere minime debent: Hoc faciendum alterna uice, donec oleum calefactum feruorem corpori tradat. Iubendum præterea ægrotanti, ut se immobilem præbeat, cum oleum summo feruore * coierit, ne se mutando adurat. Tentandum denique etiam cauteres sine olei motu submittere, atque * lauare supposita spõgia * statim, ne distillatione cauteris uicinæ partes adurantur. Tum cum mediocrem senserit æger * ustionem, ei uas erit supponendum, uel adiungendum, ut se repente inclinando unam faciat olei refusionem, ne uicinantia usta pustulentur: Alij caccabuli, uel uasis fictilis fundum perforãtes, labia uel ora pertusuræ patientibus locis adfixerunt, supradicto more farina * conspersa circundantes, sic oleo caccabulum impleuerunt, cætera supradicto ordine gerentes: Alij usque ad ustionem * uaporibus igneis usi sunt: Alij diuersis generibus pustulationem locorum faciendam probauerunt, uel * extemplo escharas patientibus * ingesserunt partibus: aliquando solo sinapi cataplasmantes, quo superficies cutis pustulescat: itẽ sinapi admiscentes glebæ calcis æquis ponderibus & sulphuris partem, atque simul conterentes, paruo oleo & aqua admixta linteolo illita, prostrato alio linteolo tenui, ei parti quam curamus superimponemus illitum, quo sensim atque per * triplicem materiam transiens uis medicaminis pustulationem faciat loci. Item Non aliter etiam ex cinere salicis hæc facere poterimus. Eius enim corticem inurentes, atque ex eius cinere puluisculum facientes in umbra siccari sinimus, tunc locis

*præulc

* caluerit
* leuare.
* excipiendo olee quod cauterium sublatum secum au fert.
* olei feruentis
* aqua subacta quam uulgo pastam dicunt
* cauteribus: Alij uapore & flamma ignis
* quemadmodum sarmentis fit altera parte incensis
* sinapi calcẽ ἰσχάρα.
* inurentes sulphur.

praeulceratis adponimus, super distillantes liquefactam calcem, quam uulgo colatam uocant, sed paulatim: cum enim fuerint humectati puluisculi cutis superficiem pustulabunt. Quod si quisquam plurimum perseuerauerit, etiam altiora iniusta*putrescunt, & ut Graeci appellant escharam faciunt. Alij denique ex radice herbae, quam struthium* uocant, loca ulcerari praecipiunt: Vsta etenim radix, concepta flamma, cuti apposita pustulationem necessariò facit. Sed alij hanc ustionem tanquam imbecillem reprobantes cauteribus aiunt faciendam: quos quidem primo tepidos probant apponendos, donec cutis pustuletur, tum igneos: sed ijs omnibus interiecto spatio trium digitorum loca dicũt inurenda, & esse cauteres semper aduncos in modum *gamma literae. Sed alij hanc appositionem metuentes *anchistris ex utraque parte cutem * praetendunt, & inter * eos cauteres imponunt, ne ulla ustione nerui tangantur. Alij ligneos * fungos interius ac superius angustos formantes, patientibus apponunt locis, quos summitate accensos sinunt concremari, donec cinerescant atque sponte decidant. Est enim haec ustio leni penetratione moderata. Alij linteolum aqua tingentes partibus*resimplicatum apponunt,* Tunc tabulae tiliari apponentes struthium herbam concidunt in breues perticulas, ac deinde ferramento * igneo singulas partes oleo tingentes accensas imponunt tabulae scilicet* tiliae, hoc secundo uel tertio facientes per interualla, donec materia carbonescat, atq; pustulas cutis efficiat. Alij, ex quibus sunt Demetrij sectatores, eius partis quae patitur manum, inter pollicem & demonstratiuum digitum, quem Graeci lichanon siue di-

* antea scarificatis: alij praeceratis.
* lixiuium cui addita calx est. πρωτόταντον vocat Paulus lib. 7. Alij τανπλίω διαθερμίνω
Colata calx.
* carbonescũt, vt paulo pòst. Alij ardescũt.
* id ex radice Aristolochiae facit Aegineta
* oliuares vulgo dicunt.
Cauteres forma Γ. γ.
* hamis
* ea. sub anchistra ἄγκιστρα.
* sublatã obijciunt, & vrendam offerunt.
* ischas vocat Paulus c. 49. & 50. lib. 6.
* inferius
* reduplicatũ
* tum tabula tiliarem
* ferramento prehẽsas singulas partes, oleoq; tinctas, & accensas
* tiliari.

Demetrij sectatores. Digitus λιχανὸς καὶ δεικτικός. Index.

ēticon appellant iuxta inferiorem articulū inuolutis* * ignitis. Alij inuolutam.*
inurunt cauteribus quos quidem nunc nudæ cuti appo-
nunt, nūc præmisso linteolo oleo tinctos: modū autem
ustionis constituunt, cum in alia manu, hoc est quæ sit
contraria parti patienti, sudor emergens apparuerit,
*tum post supradictas ustiones imperant ulcera * re- * reserata*
*seruata in saniem prouocari, Alij deniq; * statim lana * ut facta est ustio*
succida eadem contexerunt loca. Alij marrubij coma
*contrita cum sale uel oliua nigra, aut * sesamo infuso, * sesami*
siue nucibus: tum tertia die lenticula multa, atq; mulso οἰνομέλι.
decocta, donec ulceris cadat eschara. Tunc *œnomeli*
aiunt imponendum, uel ea quæ ualeant lacessendo pu-
ris exitū prouocare: item florem æris cum nigro hel-
leboro apponunt. Et *quidem aliqui releuantur inter-*
uenientis recorporationis causa. Sed *quoniam istius-*
modi ustionibus plurima uexatio coniuncta est, erit
melius aliis adiutoriis mederi. Ausi sunt præterea qui-
dam etiam Venerem *adhibere, in iis qui non ex usu ue*
nereo ischiadici facti uidentur, quo magis uexata ner
uositas geminet causam. Alij *cantilenas adhibēdas pro*
*bauerunt, * ut etiam* Philistionis *frater idem memorat * & etiam*
*libro xxij. de adiutoriis, scribens quendā fistulatorem * incantasse*
*loca dolentia * decantasse, quæ cum saltum sumerent * mitescebant*
*palpitando, discusso dolore * mitescerent.* Alij *deniq; Philistionis frater.*
hoc adiutorij genus Pithagoram *memorant inuenisse: Pythagoras.*
sed Sorani *iudicio uidentur hi mentis uanitate iactari,*
qui modulis & cantilena paßionis robur excludi pos-
se crediderunt. Item *plurimi ex talo atque * ancala * poplite*
eiusdem partis quæ fuerit paßione possessa, uenam di- ἀγκάλη.
uidentes sanguinem detraxerunt: sed magis partes im-
pletæ grauantur, cùm repentè uacuata loca in semet
materiæ fluxum inuitant. Nobilium *uerò principum*

Hippoc

Hippocrates. *Hippocrates libro quo de locis cõscripsit, cucurbitam iubet sine scarificatione apponi. Vtitur etiam feruentibus medicaminibus potis, quæ si essent uerè congrua passioni, minimè tamen ad excludendam uetustatem ualere crederentur.* Diocles. *Diocles libro quo de passionibus atque causis & curationibus scripsit: item secundo libro de curationibus, regulam dixit siccam, & frigidam, & nutribilem ægris conuenire, cum humida atque calida prodesse huic passioni demonstrauerimus. Vtitur etiam urinalibus medicamentis, quæ* Mulsum conditum. *diuretica appellauit, & probat conditum bibendum, quod plerique Latini mulsum uocant. Vtitur etiam cibo è uisceribus asinorum, & clysteribus sanguinem prouocantibus, & uino nunc albo, nunc nigro, neque ordinis, neque temporum, neque congruæ qualitatis memor.* Themison. *Themison secundo libro Tardarum passionum in quibusdam peccare perspicitur, phlebotomans talum uel ancalen, atque lanis succidis cum oleo & aceto, & sale statim patientia contegens loca, articulos adstringens, & intestina per clysterem *exulcerans, & os ipsum quod ischion Græci uocant.* * & os ipsum exulcerans ἰσχίον. Thessalus. *Ante hæc omnia, & equitare imperat ægrotantes, quo magis ob uehementiam motus partium faciat uexationem: item alternis sinapizat diebus, quod est immoderatum, & in omnibus ulcerationem cutis existimat faciendam, qua plurima congrua prohibentur adiutoria adhiberi, cùm partes ulceratæ apposita tolerare non possint. Thessalus uerò uaporationem faciendam improbè recusauit. Est enim recorporatiuæ uirtutis, neque initio rectè constrictiua probat adhibenda. Etenim ischiadica passio uehementi atque difficili strictura confecta perspicitur.*

De

De articulorum pasſione, quam Græci arthritin vocaut, & de pedum dolore, quem podagram appellant. Cap. 11.

ἀρθρῖτις.

VTraq; paſſio à parte corporis quæ patitur, nomen accepit: altera communiter ab articulis omnibus, altera ſpecialiter à pedibus. Sed podagram Græci etiam ab impedimento, uel retentione pedum aiunt nominatam, uel à ferali dolore, ſiquidem omne quod immite fuerit abuſiue agreſte uocamus. Earum deniq; paſſionum diſcretio promptiſſima atq; maniſeſta eſſe perſpicitur. Nam podagra pedum tantummodo dolor eſt. Arthritis uero etiam cunctorum articulorum, ſiue multorum: & aliquando à pedibus ſumens dolor exordiũ cæteros articulos implicauit, aliquando in aliis incipiens pedes inuaſit. Igitur quidam medici arthriticam paſſionem genus uocant, podagricam uero ſpeciem. Etenim * quod Græcis hamartritis recte nuncupatur: ſiquidem ſit in articulis dolor, quanquam in pedibus conſtitutus, arthritis uero non ilico podagra dici poteſt, ſiquidem genua uel manus tenens gonagra aut chiragra dicitur, uel tenontagra, ſi maiores tenuerit neruos. Sed de his nominibus quæ locorũ cauſa diſcreta uidentur, unius tamen eſſe uirtutis intelligũtur, in curationibus certandũ non eſt. Sunt* enim harum paſſionũ antecedentes cauſæ uariæ, ut uinolentia, frigus profundum,* cruditatio, libido uenerea, labor immodicus, uel repentina deſertio ſolitæ exercitationis* in ante actem morem: aut rurſum non ex infantia, ſed ſecunda & ſera ætate* affecta, cum mollibus neruis atq; inſuetis fuerit illata quaſſatio: item per cuſſio antecedens ex palæſtra, * forti exercitio. Frequentat autem in uiris magis atq; mediis ætatibus, diſ-*

Agreſtia quæ dicamus.

ποδάγρα.

* maniſeſtiſſima

ποδάγρα ἀμαρθρῖτις.

* Podagra græcis recte Arthritis nuncupatur, ſi quidẽ ſit in articulis

γονάγρα.

χειράγρα.

τενοντάγρα.

* autem

* cruditas

* ante acto more

* affectus

* forte exercitium: Alij vel forti exercitio.

Aphor.28. & 29.lib.6. ficile uero in mulieribus atq; in eunuchis, & pueris, & iuuenibus fieri inuenitur. Videtur præterea plurimis antiquis medicis etiam genuino cursu in posteros migrare cum semine, & propterea succedentes inuadere, de qua re principaliter Responsionum docuimus libris: item per aliquas probatur frequentare regiones, ut Cariam, & Alexandriam Aegypti uicinam, nec non tẽporibus certis nasci,*item magis aspe-rari uidetur, ut primo,*uerno, secundo, autumno, tertio, hyeme, æstate uero difficile. Sequitur autem passione articulari tẽtatos, torpor, atq; formicatio eorũ articulorum qui tanguntur, & difficilis flexio, atque rursum extentio: item grauedo & * uacandi dulcedo, & ad paruum motum uehemens labor, atq; dormientibus sensus quidam resonãtium articulorum, & cum de somno surrexerint, ueluti saltu earundem partium afficiũtur: tum horror, uel rigor, atq; tremor sine ulla manifesta ratione partiũ sequuntur. Dehinc cum passio se extollere cœperit, in podagricis dolor alterius pedis, aut utriusq; cum pũctionibus nascitur, incipiẽs à uestigio aut plantæ cauitate, uel sæpius à maiore digito, attestante torpore, & grauedine, & difficili motu, cum horrore rigido, atq; inæquali per membra, & aliquando plurimo feruore, aliquando frigore, ut alij refrigerantia, alij calida desiderent ægrotãtes, & propterea quidã alterã calidam, alterã frigidam podagrã putauerunt nuncupandam. Item initio, ut sæpe contigit, similis color patientium atq; sanarũ uidetur partiũ, atestante æqualitate, nullo emergente tumore. Dehinc inflatio partiũ fit cũ rubore. Quapropter releuatio altiorũ sæpe*sequetur. Tum peiorãte paßione arthritica sufficitur paßio, cũ in unũ omniũ cogitur articu

* Podagra hæreditaria est.

Caria. * & Alexandria.

* Aphor.20. lib.3.

* otij quietis

* sequitur

articulorum cōsensus, & facile ex articulo in articulum uenit dolor, nec* desinēs priusquā cunctos inuaserit nodos. Sæpe deniq; prioris articuli dolore declināte secundus inuaditur, atq; eodē similiter miscente tertius sumit exordiū, consentiente etiā uesica atq; spinæ maioribus neruis, quos tenontas appellāt: & in stomacho etiā nausea uel uomitu iactātur ægrotantes. Tunc articuli tumentes inflantur, ac deinde durescūt, & solidati saxeā faciunt qualitatē: tum etiam nigriores efficiuntur, atq; cōtorti, ut in obliquas partes digiti uertantur, aut reflexi supinentur, aut uicinis adfixi incūbant, & aliquādo humore purulēto uel mucilento collecto, aut uiscoso generent poros, quos nos* transitus dicere poterimus: dehinc etiā lapides* sufficiant, qui quidē articulos soluāt, & cutem distendant, atq; erūpentes promineāt, & chirurgia detrahantur: aut exilientes* cyathis, cum ferramento tollantur, quod nos *laureolū dicere poterimus, & rursum renascantur. Tum membra dolentiū partium, cessante nutrimēto, tenuata languescunt, & arida efficiuntur. Erunt præterea ægrotantes paruis ex causis mobiles atq; iracūdi, siquidem motū uel actum nō sine querela* accipiāt. Principaliter autē hæc paßio cōstituitur in neruis, uel corū colligationibus, tum cætera morbo consentiunt, atq; cōtiguos uel superpositos lacertos, & maiores neruos pati demonstrāt. Est præterea paßio nō facilis curatione, & aliquando magnitudine insanabilis, non ut pleriq; putant* naturæ. Causæ autē difficillimæ curationis, uel ut sæpe contingit impoßibilis, manifestæ atq; plurimæ reperiūtur. Est enim paßio in neruis cōstituta qui* sint natura densißimi, & inter articulorū nodos cōstituti, quorum angustia cōprimuntur, & ad

* desinit

τένοντας.

* tophos, legisse uidetur Aurelianus πόρους nō πώρους πέρροι.
* sufficiuntur
* ambiente articulum membrana
* Laureolum.
* Scalpreolū σμίλιον,
* accipiunt.

* natura

* sunt

omnem motũ aſperãtur, magis in pedibus, hi enim plurimas cõligationes nodorũ naturaliter habent, & totum corpus ſuſtinendo laborat. Præterea hæc paſsio initio paruitatis cauſa negligitur, & cõtempta cõualeſcit: quippe cũ à multis minime credatur emergere. Alij deniq; digiti luxati, aliqui pedis uerſionẽ, aliqui cuiuſdã rei calcatæ, uel offenſæ duritiã aut* feruorem querũtur, tũ neceſsitate coacti augmẽti tẽporibus in cõfeſsionem ueniunt ægrotantes. Ob hoc igitur paſsio perſeuerare, atq; corpora poſsidere meditatur. Non aũt minus etiã longorũ lenimentorũ cauſa, quibus receſsiſſe putatur, cũ ſanos ægrotãtes fingendo promittit, adiuuãte etiã intẽperantia, qua cũ ſæpe cõcipi paſſio, perſpicitur, manere poſſe nõ dubitatur,* quod dicã diatrito. *Si uẽter officiũ nõ agnouerit, clyſter adhibendus ſimplex*, atque ita totius paſsionis ſtatu accepto vt inflata vel tumẽtia loca videãtur, *ſcarificatio adhibẽda: & ubi permiſerint partes cucurbita figẽda, uel hirudines admouẽdæ. Eſt aũt omnium leuior* præter cucurbitã ſcarificatio. ſiquidẽ nulla quaſſatio partium fit, quæ neceſſariò cucurbitæ cõiuncta eſt. Item hirudinum morſibus conſenſus adiũgitur, &* propterea, *ut ſupra dictũ eſt, ſimplex* cõflatio lenius* probatur. *Adhibenda etiam uaporatio ſpongiarũ, tum aquæ calidæ fomentatio, uel* aqua & oleo, aut decoctionis fœnigræci, aut lini ſeminis, uel hybiſci. Item cataplaſma mitigatiuum, quod iamdudum minime poſſe adhiberi uidebatur, ſiquidem tumentia pondere grauari nõ * debeant. Sit igitur panis diligentius emollitus, ſolus, aut admixta radice argallici, quod Græci ſymphyton uocant, uel hybiſci decocta, uel cuiuſquam ſimilis uirtutis quorum probauimus adhibendas*

Marginal notes:
- * laborant
- * à feriendo: ictum
- Hæc mutila
- * ſine cucurbita
- * ſcarificatio lenior. Alij deflatio
- * aquæ & olei
- * debent
- σύμφυτον.

das uaporationes. Tum cum firma declinatio fuerit constituta, adhibenda lauacra, atq; uarius cibus, & aqua potu danda, & propter paßionis nequitiã adhibẽda etiã cerotaria ex oleo dulci, uel cyprino, aut ex adipe confectũ medicamen quod Græci diasteaton uocant,* tunc malagma Diachylon, uel Mnaseũ, at quod appellãt Diateleos, uel dioxeleum, uel diathalaßestũ. Paulatim fortificandum corpus deambulatione liberis calciamento pedibus, & cum cautione aduersantium rerũ, ut ne quid nimis, maxime uini, aut indigestionis, aut Veneris. Arthriticis uero conuenit etiam digitis ceram emolliendam dare, uel * manipulos tenendos, quos palestritæ alteres appellant, tum mouendos, cereos, uel ligneos primo, cum paruo plumbo interfuso: tum pro modo profectus grauiores: & in tardãte paßione, superpositionis tempore supradicta seruanda simplicitas curationis. In lenimento uero adhibenda fortificatio, tum recorporatio. Sit igitur primo gestatio pro modo uirium, tum deambulatio molli stramine coæquato solo, adiecto uocis exercitio, cum corporis unctione. Etenim uacatio craßificat corpora, adeo etiam* & in hiis qui ex aliis forte plurimo tempore iacuerint causis, hac ratione articuli* cõmoueãtur, cum nerui nõ exerciti* ualidiores efficiũtur. Adhibẽda etiã lauacra per interualla dierũ, & uarius cibus ex mediæ materiæ qualitate: uinũ paruũ, lene, & semper post cibum: tum dropax simplex, atq; compositus: paroptesis ex igni, uel ex sole, atq; pellibus feruefactis, & ex arena littoris: tũ* aspergines, quas Græci sympasmata uocãt, ex nitro, & adarce, & euphorbio, & sæpe memoratis speciebus: tum ungenta, & acopa ex* squilla confecta, & agresti cucumere, item*

* potui
* tum
διαστέατον:
διὰ ἁλὸς ἄνθους describitur pag. 624 a Paulo. Dioxeleũ vero pag. 829. ab Aetio.
* vide cap. 1. lib. 2.
ἁλτῆρες.
* vt in iis
* uexentur: laborent.
* inualidiores efficiantur.
παρόπτησις.
* pag. 420.
Aspersiones. συμπάσματα.
ἄκοπα.
* Scylla

euphorbio, & adarce. Dehinc malagma adhibēdum, ut est quod appellāt Diabalon, aut Diadaphnidō, aut Diadarces aut Diastactes conias, uel quicquā similiū:
φοινιγμός. item rubor cutis ex sinapi faciēdus, quem Græci phœnigmon appellāt: item drimyphagia, & cyclorū regu
ἔμβασις. la, & radicū uomitus, & hellebori, & embasis facienda, sicut de ischiadicis scribentes memorauimus: uel fomētatio ex decoctione artemisiæ herbæ, aut marinæ feruētis aquæ, dehinc natatio feruēs, uel frigida. Item usus adhibendus aquarū naturaliū: calidarū tum frigidarū, ut sunt in Italia quæ appellatæ sunt Albulæ, uel
* Cutiliæ * Cotiliæ, & omniū supradictorū affectanda repetitio, dabit enim curatio aliis integrā sanitatem, aliis raram doloris admonitionem, ne iugi superpositione uexentur. Veterum quidam annalia medicamina potanda probauerūt, ut est quod appellant Diacentaurion, item Diascordeon, bibendū anno cōtinuo iudicantes, iis qui non plurimo tempore fuerint paßione uitiati,
* tempus constitutis hoc est intra quinquennij * temporis constituti, adiiciētes quod bibi debeat medicamē * prædigesto corpore,
* nullis cruditatibus aut obstructionibus impedito. & omnino nullo obstaculo impedito. Sin minus, repræsentandum numerum dierum, quo integer cōpleatur annus, quanquam longo tempore porrectus. Secun
Medicaminū frequentia recusanda. dum nos autem iuxta Sorani iudicium est metuenda diuturna medicaminis sumptio, cum neq; soliti cibi iuges, atq; iidem utiles, recte probentur. Sic deniq; legimus quosdam ueteres memorasse ex iugi medicamine poto in celeres, uel acutas uenisse paßiones, & alios apoplectos, alios pleureticos, alios peripleumonicos interisse, item quosdam continua difficultate spirationis affectos, quam Græci dyspnœan uocant. Alij ue-
δύσπνοια. ro qui se isto medicamine profecisse testantur, non

aducr

*aduertunt seruatæ digestionis causa id fuisse permissum: quippe cum cæterarum rerum excessus declinando, quidam seruauerint sanitatem, *cum interrumpere *metuerint sumptionem medicaminis sui: & propterea his intentionibus occupati alias sibi nesciuerint profuisse rationes. Item alij ustionem nodorum faciendam probant, quam nos reprobamus: siquidem consensus facit tumorem. Item alij transeundum ex aliis in alia probant *ungenta & cataplasmata, nunc specie, nunc genere differentia, donec ægrotantes releuentur: siquidem alia pro aliis corporibus uidentur conuenire, & propterea doloris mitigatio sequitur. Ordinauerunt deniq; etiam contrarias uirtute materias laxatiuas simul, atq; constrictiuas, & recorporatiuas, ut Mnaseum malagma, uel diachylon: item è contrariis uehementius constringentia, ut *dyateon, & *cyzicenem, & *Erasistrion emplastrum: item ex panici polline, & lini semine cataplasma, & ex coliculo agresti, uel herba erigerõte, & *bramite, & mãdragora, & alterco et lẽticula, & citri medio, uel peponis, & origani, uel thymi, aut uuæ lupinæ, aut portulacæ, aut betæ, aut mali punici foliis uiridibus, uel eius caduco, quod Latini *ambulacium uocant, decocto cum aceto, aut ruta agresti cum aceto, singulari, uel cum *simplici alica, aut aceti sedimine, cum apio: aut uitis folia, cum simplici pulento, uel *herbi polline, aut fabæ, uel hordei, aut lolij, aut lupini, cum fece uini, uel aceti, uel ex fico decocto cum aqua & uino & contrito, donec mellis sumat crassitudinem: Ex *quo detractis durioribus *partibus imperant coquenda rursus residua: Itẽ ex papaueris *coliculis, quos Græci *cocias uocãt, uel eorum foliis, & malis cydoniis & punicis in uino*

Marginalia:

** quia*
** metuerent*
** vnguenta*
** Dia iteum describitur ab Aetio pag. 834. cyzicenũ ab eodem pag. eadem.*
** cyzicenum*
** Erasistratiũ*
** stratiote. stratiotis fluuiatilis folia Diosc. refrigerant, tumorib. & ignibus sacris medentur: quæ inflammationẽ minantur, tumescere nõ sinunt.*
Ambulacium
** Ampullagiũ. pag. 462.*
** simila, aut alica*
** erui*
** emplastri apparatu*
** simplicium Lignosorum quæ teri commodè non possunt.*
** folliculis*
Alij capitulis.
κώδεια.
** Codeia*

*rationem, omni tumori frigidas conuenire materias. Igitur secundum paßiones ac tempora nos discretas aptamus. Alij uero * acopũ ex * rana rubea in podagricis admirantur, alij marini * uituli, alij pedes unxerũt, ex eius tergo calciamenta facientes: alij uiuentem beluam oleo coxerunt, alij lupum, & specialiter unctionis genus hoc cõuenire probauerũt. Multa enim ficta sine ratione creduntur, cum forte paßio non fuerit insidiosa, & cum * corpus tardauerit, nũ in uno atq; eodem tempore perseuerans. Item plurimi uomitũ post cibũ laudauerũt, secundo, uel tertio, per menses singulos adhibendũ: siquidẽ & materiã * redarguit, & indigestos esse nõ sinit, non aduertẽtes quod magis uexabilis approbetur, cũ hoc adhibito gingiuæ putrescant, dentes moueantur, oculi confundãtur, & totũ impleatur caput, stomachus quoque grauiter afficiatur, & propterea omnes consentiant nerui. Est igitur conueniens magis parua cibatio, atque initium ex abstinentia ciborum sumendum curationis. Multi autem medicinæ scriptores purgatiuis & acrioribus * pollent clysteribus, & urinalibus medicamentis, quæ diuretica uocauerunt. Sed oportet cauere stomachi uexationem, quæ uarietate facile medicaminum fit, item uesicam quæ * sit neruosæ qualitatis prouocare. Tradit enim necessariò uniuerso corpori uexationem per sibi cognatam neruorum qualitatem. Specialiter autẽ ueterum pertransiendo errores, uanũ puto, atq; prolixum quod de podagricis scripserunt, & propterea fastidiosum maxime, cũ sufficiat communis materiarũ memoratio suprascripta, tacitis dominis, qui nunc dicẽtur. Diocles libris quos de paßionibus atq; causis & curationib. scripsit: Praxagoras tertio libro de mor-*

* describitur ab Aetio pag. 674.
* ex Rubeta
* uituli adipe pedes
* in corpore
* ab articulis auertit.
* uti solent
* est

Diocles.
Praxagoras.

Erasistratus. bis: Erasistratus libro quo de podagra scripsit, prohibens tamen purgatiua adhiberi, quæ cathartica uocauerunt, malagma uero Ptolemæo regi promittens, cuius scripturam non edidit: quanquam quidam sibi Erophilus. uisum Erasistrati nominent medicamen. Item Erophili sectatores multi, atque Asclepiades libris ad Erasi-Heraclides Tarentinus. stratum scriptis, & Heraclides Tarentinus, & The-Themison misonsecundo libro Tardarum paßionum, aliqua ut methodicus, aliqua ut non methodicus decurrit: phlebotomat enim ex pedibus, & nihil approbat, & cataplasmatum qualitates confundit, non discernens à constrictiuis laxatiua. Quibus respondere quid oportet? cum uinolentia neruos amputet, phlebotomia pa-Thessalus. tientes impleat partes. Thessalus autem secundo libro Regulari, imperfecte quidem, sed consequenter methodicis intentionibus curationem ordinauit.

νεφρῖτις. De Renali paßione, quam Græci Nephritin appellant. Cap. III.

Renalis paßio à patientibus partibus nomen accepit. Est autem intellecta paßio tarda renis aut renum: paßio, inquam, tarda: siquidem cum insidenti atq; perseueranti querela renalem intelligimus paßionem, & non ex nouello atq; recenti tumore, sicuti neque cuiusquam oßium coxæ, ni fuerit perseuerans, ischiada intelligere poterimus. Item adiecimus renis, aut renũ, siquidem nũc alterũ, nũc utrosq; tenet renes tumentes, ac duratos, & in saniem sæpe uenientes, & ulceratos, & *humore fluentes. Igitur de cunctis purulentationibus, uel uomicis communiter secundo dicemus: nunc de cæteris supra memoratis scribemus, & primo de tumore. Antecedentes itaque causæ, quæ renalem faciunt paßionem, aliæ manifestæ, ut perfrictio,

* sanguine, aut sanie.

*frictio, indigestio, percussus, casus uehemens super clunes, acres cibi plurimi contra consuetudinem, libido uenerea uehemens, uel urinalia frequentata medicamina, aut uenena, quæ specialiter ipsas * afficiant partes, ut sunt ex * cantharidis confecta. Afficiuntur autem hac paßione, iuuenibus magis * grauiores, atque senes, & uiri * mulieres, & habitudine plenis * tensiores: siquidẽ sit in iis grauior, & generaliter curatio difficilis, ob angustiam locorũ, quæ paßione uexantur, & ob acrimoniã urinæ, quæ insuetè aliquando renibus immorata in uesicam transit. Sequitur autẽ patientes, cùm adhuc leuis fuerit tumor, dolor leuis, & magis cùm proni fuerint inclinati, secundum clunes, & circa ilia, alterius aut utriusque partes, & priorum in clunibus nodorum. Cùm autem tumor uehementescere cœperit, dolor etiam plurimus fit cum grauedine & feruore clunium omnium, atque iliorum, & pubetenus, uel umbilico cum consensu usque ad uesicam tendente, ob tumorem urinalium uiarum, quas Græci ureticos poros appellant: quæ quidem à renibus usque ad uesicam sunt porrectæ, attestante urina tenui, & aquata, & ita subalbida, ut colaturæ liquidæ colorem fingat, quã Græci charopon uocant, & primò parua, dehinc plurima, aut coaceruatim effusa, quæ nullam faciat * releuationem, peiorante tumore in * feculentum colorem ueniens, cum iam nimia tensione tenuißimæ uenulæ fuerint ruptæ: item in uini transiens qualitatem uiscosæ craßificationis causa: tum * oleosum ueluti adipis qualitatem simulans, cùm renum * fluor pinguis * acceperit. Dehinc per incrementa etiam febres accedunt, cum consensu iecoris, ut quidam etiam fellis colorem sumant, attestante uentris abstinentia, cum tormento*

* afficiunt
* cantharidibus
* grandiores
* mulieribus
* tenuiores: siquidem est
χαροπὸς.
* nullũ enaurema
* sanguinis portione quadam admixta.
τὸ τρυγῶδες χρῶμα intelligit.
* oleosa, aut
* adipis eorum colliquatio.
* acciderit.

mento, & ructatione, inflationeq; cogente. Tum hebetudo sequitur, & articulorum frigus & uomitus: & tardante paßione, corporis tenuitas nimia, adeò ut

* curui: repādi

*quidam * uncati permaneant, & semper proni ambulare cogantur, nec unquam se erigere poßint. Est præterea signum declinationis, supradictorum in contraria mutatio, ut urina aquata in craßitudinem ueniens: craßior uerò uel uiscosa in tenuitatem: item quæ paulatim atque cum mordicatione ferri solebat, sine labore adueniens, & si plurima, mediocris effecta, & ad summum omnia cum naturæ solita uel similia fuerint uisa.*

* Hic multa desunt.

κωλικοί.

** Aiunt aliqui eos qui ex casu uel percußu, aut uehementi libidine fuerint, tormenta, irruisse uideantur: colicos uerò maior interior, uel uentri uicinarum partium dolor sequatur, atque inde sumat exordium, consentientibus uel compatientibus clunibus. Item renali uitio extemplo difficultas urinæ coniuncta est. Colicis uerò per consensum atque secundo concurrit. Hæc est similium paßionum discretio. Accidunt hæc item similia etiam in urinalibus uiis uitio constituto, ex renibus quæ usque ad uesicam ducunt, quibus eadem quæ suprà diximus rectè concurrunt, sed dolor uel eius sensus erit inter renes & intestina, & uesicæ fundum, nulla inflatione uel extantia in externis renum partibus prominente. Hæc est omnis atque perfecta significatio. Sed oportet sanguinis mictu adfectos similiter curari tanquam sanguinem spuentes. Alios uerò qui cæteris fuerint paßionibus adfecti, sicut de uesica scribentes demonstrabimus, pro suis concursibus uel accidentibus, quæ Græci symptomata uocant, partita curari ratione. Non enim sola generalis, sed etiam specialis eorundem conuenit adiutoriorum*

συμπ]ώματα.

rum

*rum curatio, ſolum differens, quòd ea quæ localia ſunt adiutoria in iis qui renalibus laborant uitiis magis clunibus adhibeantur. Illis uerò qui * ueſicæ, pectini, uel pubetenus, quod Græci perineon uocant.* * ſub. vitiis laborant.

De tardis veſicæ paſsionibus. Cap. IIII.

IN *ueſica ſpeciales plurimæ paßiones eueniunt, tu-*
mor, collectio, ulcus durities, phthiriaſis, item pſo- φθειρίασις.
riaſis, quam ſcabiem, uel ſcabrum appellamus, capilla- ψωρίασις.
tio, debilitas, paralyſis, calculatio, quam lithiaſin uo- παράλυσις.
cant, ſanguinis fluor, ſiue effuſio, quam hæmorrhagian λιθίασις.
appellant, mictus tarditas, aut difficultas, aut in toto αἱμοῤῥαγία.
guttæ aquatiles, quas hydatidas uocant. Sed ne por- ὑδατίδες.
recta longitudine faſtidioſa curatio uideatur, una præceptione omnia apprehendere feſtinandum. De paralyſi igitur ſuperius docuimus, cùm de ea ſpecialiter diceremus. De collectionibus uerò & ulceribus ſecundò dicemus, cùm de ſingulis corporis partibus communem trademus curationem. Tumente igitur ueſica, ſequitur dolor ſecundum pectinem, atque ueretri radicem, & ilia, & clunes, & magis initio ac fine urinæ reddendæ: tum feruor incendioſus: item pulſus & extantia partis in paßione conſtitutæ, cum iugi ac frequenti urinæ reddendæ deſiderio, & repentina ceſſatio, ac rurſum egeſtio fit cum dolore intolerabili per ſingulos mictus, ut extenti ægrotantes etiam uentum per podicem reddant, aut ipſe podex præcadens ex-
cludatur: & præterea ægrotantibus ſupinus exitus * quoniam in eo corporis ha-
* *urinæ facilior. Quidam denique neceßitate coacti* bitu lapis in
*defixo capite ſuper * latus pedibus ſeſe locauerunt, ut* veſicæ ampli-
lapis anguſta deſerens loca, atque ueſicæ aditum repe- tudinem rela-
tens mictus tribuat facultatem. Mulieres deniq; etiam bitur, ex colli anguſtiis.
digitis immißis in muliebrem ſinum ſibimet, ipſæ hor- * latis ſedibus

tatione

* emiserunt. tatione quadam lapidem prouocando * dimiserunt. Pueris autem magis prominens ueretrum fit. Sæpe etiam extantia quædam ægrotantibus occurrit, si suo digitum iniecerint podici. In ipsa præterea urina sedimina inueniuntur, aliquando * crassiora, & * calida, aliquando arenosa & saxosa. Item quibusdam asper lapis, aut sanguinolentus excluditur, & saniosus. Sed quoniam signa communia sequuntur ulceribus uesicæ atque lapidibus generatis, & iis qui gelato sanguine impediti mictus difficultate afficiuntur, confirmabitur apprehensio lapidis generati, adhibita *melotide, cuius rationem atque usum Responsionum libris * chirurgiam scribentes plenissimè tradidimus. In quibus etiam auferendi lapides opus docuimus. Nūc enim correctionem demonstramus cuiusdam in corpore morbi, quo uesica lapidum generatione uexatur, & non ut alium masculum appellemus lapidem, alium fœminam, ueluti quidam leuium medicorū,* sed quodam corporis uitio, non adhibita recorporatiua curatione, cum solius auferendæ * alienitatis intentione medici capiantur:* cuius plurimæ sunt differentiæ. Est præterea urinæ reddendæ impedimentum, quod Græci stranguriam uocant, mictus officium retardatum. Difficultas autem, quam iidem dysuriam appellāt, quæ id adiuncto dolore * ingesserit. Impossibilitas autem, quam * urian uocant, perfecta eius officij negatio. Sed hæc tria accidentia quæ Græci symptomata uocauerunt, nunc stricturæ sunt appenditia, cùm tumor uesicam tenuerit, siue durities, aut paralysis, uel tensio, ut quidam uolentes urinam usu solito ac naturali deponere, obstantibus causis, longo tempore continentes officij dilatione uexentur: aliquando * alienitatis obtrusione

[Marginal notes:]
* Aphor. 31. lib. 7. & 77. lib. 4.
* pallida
* catethere solido, non fistuloso.
* τὴν χειρουργίαν.
* ex
* non autem recorporationis deinceps faciendæ.
* Nam eius στραγγουρία. δυσουρία.
* ingerit
* ischuriam ἰσχουρία.
* συμπτώματα.
* rerum alienarum, & præter naturam in corpore genitarum.

trusione uesicæ impedito meatu, ut lapidis, aut arenæ, aut capillorum, aut squamularum cantabri similium, uel quocunque sedimine craßiore. Fluor *autem sanguinis per uesicam, quã Græci hæmorrhagian* * *uocãtes manifestus, cùm aceruatim per urinæ meatum sanguis excluditur.* Sed *quoniam non* * *solo ex ambitu uesicæ fluor iste fit, sed etiam ex collo, uel mictualibus* **uisco aceruatus sanguis excluditur: aliquando etiam de renibus, erit locorum discretio facienda.* Nam *renibus patientibus dolor in clunibus demonstratur.* Vesicæ * *autem ambitu patiente, sub umbilico, uel pubetenus apparet dolor, & sæpe urinæ commixtus sanguis excluditur.* Item *collo uesicæ patiente circa ueretri initium, quod* Græci *perineon uocant, dolor sentitur.* Mictuali *autem uia patiente, ipsam ueretri radicem dolor afficit, attestante sanguinis puritate, cum iuge ac non intercapedinata emißione, etiamsi digitis loca, quæ iuxta seßionem ueretri sunt, presserimus, quo in loco est ultima mictualis uia, quàm, ut suprà diximus, uræam* Græci *uocauerunt.* Nam *si ex aliis locis sanguis feratur, digitorum impreßione magis abstinetur, cum supradictis locis, hoc est, perineo, uel podici uicinis renititur impreßio.* Tunc * *ex uesicæ collo* * *impedimento repressus feretur: ex superioribus uerò abstinetur.* Aliorum *autem medicorum signa de his discretionibus conscripta* Responsionum *libris chirurgiam scribentes elogiauimus.* Sunt *autem uesicæ uitia, uel paßiones generaliter curatione difficiles.* Est *enim natura neruosa, & altioribus insita locis, atque celata, & quæ corporis superflua sustineat acriora.* Sed *ne* Methodi *rationem uariare uideamur, erit demonstrandum, quoniam fluori siue solutioni uesicæ,* quam

αἱμοῤῥαγία.
* vocant, est
* solum
* viis vreteribus
* Aphor. 39. lib. 7. & 80. lib. 4.
ὀρίαι.
* enim
* impedito pressu referetur. ac in superioribus viis abstinebitur.

quam Græci rheumatiſmon uocant, ſunt adſcribenda plurima, quæ ſpecie diſcrepare uidentur, ut plurimus mictus cum * arenoſo uel * capilloſo ſedimine. Item ſanguinis fluor: ſtrictura autem adſcribendus tumor eſt, atque durities, uel ſaxea duritas, quam Græci ſcirrhoſin uocant. Horum duplicem generaliter in ſuperpoſitionibus curationem demonſtramus. Fluente igitur ueſica, hoc eſt, ſolutionem patiente, locandus æger in frigido mediocriter loco, adhibita requie, cum abſtinentia, & articulorum tenaci ligatione: & ſi ſanguinis fuerit fluor, clunibus prominentius ſubleuatis: & officio mictus admonente, quãtum datur, imperandum ægro, ut neque id retento faciat ſpiritu, neque ui quadam, uel conatu, excludi cogat aliena. Apponenda etiam ſpongia noua aceto tincta, ſecundum clunes, uel umbilicum, ac pubetenus, quod Græci etron appellant, uſque ad ueretri initium, quod iidem perineon uocãt, addita tenaci cum amplexu ligatione. Tum epithemata iiſdem locis, atque cucurbita conſtrictiua adhibenda. Potus dandus frigidus: paruus cibus.* Species de ſanguinis fluore & ſputo ſcribentes, docuimus. Similiter etiam, quæ præbibenda, conſcripſimus, eiuſdem ſcilicet qualitatis.* Et ſeßionem ex uino * uehementiori confecta, quam encathiſma uocant, in qua ſint præcoctæ murtæ bacculæ, cum roſis: uel in puſca, aut aceto facta decoctio * herbæ taliæ, uel rubi, aut mali punici corticis, & horum ſimilium: uel per ferramentum, quód Græci catethera uocant, iniectio* ſecunda, quæ ſimiliter medendo conſtringãt, acaciæ, hypocyſtidis, aut plãtaginis* ſucco, uel polygonij herbæ, aut intybi, uel puſcæ frigidæ, ſingularis, aut adiuncta thuris drachma una, cum æquali pondere hypocyſtidis, uel gallæ

ῥευματισμὸς veſicæ.
* Apho. 79. lib. 4.
* Apho. 76. lib. 4.
σκίῤῥωσις.
ἔτρον.
* cibi potus epithematum.
* Prodeſt & ſeßio
* auſteriori
ἐγκάθισμα.
* thaliæ herbæ. i. frondis
καθετήρ.
* facienda eorum quæ
* ſucci

gallæ,cum nigro uino,uel talliæ herbæ aqua cœlesti concoctæ: quæ cum fuerit expressa & abiecta, erit aqua*coquẽda,donec ad mellis ueniat craßitudinem. Mulieribus uero etiam passaria adhibenda, quæ ad fluorem matricis Responsionum conscripsimus libris, muliebria uitia curantes. Est autem curatione * correctior,ac facilis eruptione factus,uel* oscitatione sanguinis fluor, uel percussu, aut saltu confectus. Etenim *influxio abstinetur, & rupta conglutinantur: difficilis uero correctione ex putredine effectus fluor. Retento enim sanguine, uel abstento, ulcus*permanebit. Est præterea ex putredine sanguis ater, & male redolens,atq; purulentus ex ulcere præfecto, & dolore antecedente, qui putredinis causa aduenisse uidetur. In eruptione autem flauus,& non*antecedentibus supradictis,sed*excussu, uel saltu,aut percussu effectus. Solent præterea sicut in podice, uel fœminarum sinu, aut matricis collo, etiam in uesica hæmorrhoides generari,quæ fluorem sanguinis præstant,quibusdam interuallis uariatum, quod oportet apprehendere prudentem,cum non coaceruata primo fuerit effusio,sed augmentis quibusdam promota,interiectis defectionibus, ac sæpe retento sanguine doloris pubetenus admonitione*cessante cum tensione inguinum, & grauedine clunium, uel renum consensu: & cum sanguis erupuerit,supradictorum*relatione sequente,siquidẽ aliquando inflatæ ac tumentes hæmorrhoides difficultatem,uel abstinentiam faciunt mictus, quam Græci dysuriam uocãt,uel*uriam. Hæc sunt quæ de his necessariò dicenda credidimus. Declinante autem paßione conuenit adhibere cerotaria, ex murtino, uel uiridi oleo,& alumine, cibum uarium dare,atque uinum,ac*

* taliæ
* recoquenda
* ac correctione facilior
* osculatione
* effluxio
* permanet
*nigredine:fœtore:pure:dolore.
* succussu, uocũ quis equum domare & regere conatur, calcitrosũ, & peruicacem.
αἱμοῤῥοΐδες
*attestãte,quidã cessare exponunt, cum sanguis fluere desinit.
* releuatione
* ischuriam.

euphorbio, & adarce. Dehinc malagma adhibēdum, ut est quod appellāt Diabalon, aut Diadaphnidō, aut Diadarces aut Diastactes conias, uel quicquā similiū: item rubor cutis ex sinapi faciēdus, quem Græci phœnigmon appellāt: item drimyphagia, & cyclorū regula, & radicū uomitus, & hellebori, & embasis facienda, sicut de ischiadicis scribentes memorauimus: uel sō mētatio ex decoctione artemisiæ herbæ, aut marinæ feruētis aquæ, dehinc natatio feruēs, uel frigida. Item usus adhibendus aquarū naturaliū: calidarū tum frigidarū, ut sunt in Italia quæ appellatæ sunt Albulæ, uel * Cotiliæ, & omniū supradictorū affectanda repetitio, dabit enim curatio aliis integrā sanitatem, aliis raram doloris admonitionem, ne iugi superpositione uexentur. Veterum quidam annalia medicamina potanda probauerūt, ut est quod appellant Diacentaurion, item Diascordeon, bibendū anno cōtinuo iudicantes, iis qui non plurimo tempore fuerint passione uitiati, hoc est intra quinquennij * temporis constituti, adiiciētes quod bibi debeat medicamē * prædigesto corpore, & omnino nullo obstaculo impedito. Sin minus, repræsentandum numerum dierum, quo integer cōpleatur annus, quanquam longo tempore porrectus. Secundum nos autem iuxta Sorani iudicium est metuenda diuturna medicaminis sumptio, cum neq; soliti cibi iuges, atq; iidem utiles, recte probentur. Sic deniq; legimus quosdam ueteres memorasse ex iugi medicamine poto in celeres, uel acutas uenisse passiones, & alios apoplectos, alios pleureticos, alios peripleumonicos interisse, item quosdam continua difficultate spirationis affectos, quam Græci dyspnœan uocant. Alij uero qui se isto medicamine profecisse testantur, non aduer

φοινιγμόν. ἔμβασις.

* Cotiliæ

* tempus constitutis

* nullis cruditatibus aut obstructionibus impedito.

Medicaminū frequentia recusanda.

δύσπνοια.

aduertunt seruatæ digestionis causa id fuisse permissum: quippe cum cæterarum rerum excessus declinando, quidam seruauerint sanitatem, *cum interrumpere *metuerint sumptionem medicaminis sui: & propterea his intentionibus occupati alias sibi nesciuerint profuisse rationes. Item alij ustionem nodorum faciendam probant, quam nos reprobamus: siquidem consensus facit tumorem. Item alij transeundum ex aliis in alia probant *ungenta & cataplasmata, nunc specie, nunc genere differentia, donec ægrotantes releuentur: siquidem alia pro aliis corporibus uidentur conuenire, & propterea doloris mitigatio sequitur. Ordinauerunt deniq; etiam contrarias uirtute materias laxatiuas simul, atq; constrictiuas, & recorporatiuas, ut Mnaseum malagma, uel diachylon: item è contrariis uehementius constringentia, ut *dyateon, & *cyzicenem, & *Erasistrion emplastrum: item ex panici polline, & lini semine cataplasma, & ex coliculo agresti, uel herba erigerõte, & *bramite, & mãdragora, & alterco et lẽticula, & citri medio, uel peponis, & origani, uel thymi, aut uuæ lupinæ, aut portulacæ, aut betæ, aut mali punici foliis uiridibus, uel eius caduco, quod Latini *ambulacium uocant, decocto cum aceto, aut ruta agresti cum aceto, singulari, uel cum *simplici alica, aut aceti sedimine, cum apio: aut uitis folia, cum simplici pulento, uel *herbi polline, aut fabæ, uel hordei, aut lolij, aut lupini, cum fece uini, uel aceti, uel ex fico decocto cum aqua & uino & contrito, donec mellis sumat craßitudinem: Ex *quo detractis durioribus *partibus imperant coquenda rursus residua: Itẽ ex papaueris *coliculis, quos Græci *cocias uocãt, uel eorum foliis, & malis cydoniis & punicis in uino

* quia
* metuerent
* vnguenta
* Dia iteum describitur ab Aetio pag. 834. cyzicenũ ab eodem pag. eadem.
* cyzicenum
* Erasistratiũ
* stratiote. stratiotis fluuiatilis folia Diosc. refrigerant, tumorib. & ignibus sacris medentur: quæ inflammationẽ minantur, tumescere nõ sinunt.
Ambulacium
* Ampullagiũ. pag. 462.
* simila, aut alica
* erui
* emplastri apparatu
* simplicium
Lignosorum quæ teri commodè non possunt.
* folliculis
Alij capitulis.
κώδιας.
* Codeia

rationem, omni tumori frigidas conuenire materias. Igitur ſecundum paßiones ac tempora nos diſcretas aptamus. Alij uero * acopũ ex * rana rubea in podagricis admirantur, alij marini * uituli, alij pedes unxerũt, ex eius tergo calciamenta facientes: alij uiuentem beluam oleo coxerunt, alij lupum, & ſpecialiter unctionis genus hoc cõuenire probauerũt. Multa enim ficta ſine ratione creduntur, cum forte paßio non fuerit inſidioſa, & cum * corpus tardauerit, nũ in uno atq; eodem tempore perſeuerans. Item plurimi uomitũ poſt cibũ laudauerũt, ſecundo, uel tertio, per menſes ſingulos adhibendũ: ſiquidẽ & materiã * redarguit, & indi geſtos eſſe nõ ſinit, non aduertẽtes quod magis uexabilis approbetur, cũ hoc adhibito gingiuæ putreſcant, dentes moueantur, oculi confundãtur, & totũ impleatur caput, ſtomachus quoque grauiter afficiatur, & propterea omnes conſentiant nerui. Eſt igitur conueniens magis parua cibatio, atque initium ex abſtinentia ciborum ſumendum curationis. Multi autem medicinæ ſcriptores purgatiuis & acrioribus * pollent clyſteribus, & urinalibus medicamentis, quæ diuretica uocauerunt. Sed oportet cauere ſtomachi uexationem, quæ uarietate facile medicaminum fit, item ueſicam quæ * ſit neruoſæ qualitatis prouocare. Tradit enim neceſſariò uniuerſo corpori uexationem per ſibi cognatam neruorum qualitatem. Specialiter autẽ ueterum pertranſiendo errores, uanũ puto, atq; prolixum quod de podagricis ſcripſerunt, & propterea faſtidioſum maxime, cũ ſufficiat communis materiarũ memoratio ſupraſcripta, tacitis dominis, qui nunc dicĕtur. Diocles libris quos de paßionibus atq; cauſis & curationib. ſcripſit: Praxagoras tertio libro de mor-

* deſcribitur ab Aetio pag. 674.
* ex Rubeta
* vituli adipe pedes
* in corpore
* ab articulis auertit.
* vti ſolent
* eſt

Diocles.
Praxagoras.

Erasistratus. bis: Erasistratus libro quo de podagra scripsit, prohibens tamen purgatiua adhiberi, quæ cathartica uocauerunt, malagma uero Ptolemæo regi promittens, cuius scripturam non edidit: quanquam quidam sibi *Erophilus.* uisum Erasistrati nominent medicamen. Item Erophili sectatores multi, atque Asclepiades libris ad Erasi- *Heraclides Tarentinus.* stratum scriptis, & Heraclides Tarentinus, & Themison secundo libro Tardarum passionum, aliqua ut *Themison* methodicus, aliqua ut non methodicus decurrit: phlebotomat enim ex pedibus, & nihil approbat, & cataplasmatum qualitates confundit, non discernens à constrictiuis laxatiua. Quibus respondere quid oportet? cum uinolentia neruos amputet, phlebotomia pa- *Thessalus.* tientes impleat partes. Thessalus autem secundo libro Regulari, imperfecte quidem, sed consequenter methodicis intentionibus curationem ordinauit.

νεφρῖτις. De Renali passione, quam Græci Nephritin appellant. Cap. III.

Renalis passio à patientibus partibus nomen accepit. Est autem intellecta passio tarda renis aut renum: passio, inquam, tarda: siquidem cum insidenti atq; perseueranti querela renalem intelligimus passionem, & non ex nouello atq; recenti tumore, sicuti neque cuiusquam ossium coxæ, ni fuerit perseuerans, ischiada intelligere poterimus. Item adiecimus renis, aut renũ, siquidem nũc alterũ, nũc utrosq; tenet renes tumentes, ac duratos, & in saniem sæpe uenientes, & ** sanguine, aut sanie.* ulceratos, & *humore fluentes. Igitur de cunctis purulentationibus, uel uomicis communiter secundo dicemus: nunc de cæteris supra memoratis scribemus, & primo de tumore. Antecedentes itaque causæ, quæ renalem faciunt passionem, aliæ manifestæ, ut perfrictio,

*frictio, indigestio, percussus, casus uehemens super clunes, acres cibi plurimi contra consuetudinem, libido uenerea uehemens, uel urinalia frequentata medicamina, aut uenena, quæ specialiter ipsas * afficiant partes, ut sunt ex * cantharidis confecta. Afficiuntur autem hac passione, iuuenibus magis * grauiores, atque senes, & uiri * mulieres, & habitudine plenis * tensiores: siquidẽ fit in iis grauior, & generaliter curatio difficilis, ob angustiam locorũ, quæ passione uexantur, & ob acrimoniã urinæ, quæ insuetè aliquando renibus immorata in uesicam transit. Sequitur autẽ patientes, cùm adhuc leuis fuerit tumor, dolor leuis, & magis cùm proni fuerint inclinati, secundum clunes, & circa ilia, alterius aut utriusque partes, & priorum in clunibus nodorum. Cùm autem tumor uehementescere cœperit, dolor etiam plurimus fit cum grauedine & feruore clunium omnium, atque iliorum, & pubetenus, uel umbilico cum consensu usque ad uesicam tendente, ob tumorem urinalium uiarum, quas Græci ureticos poros appellant: quæ quidem à renibus usque ad uesicam sunt porrectæ, attestante urina tenui, & aquata, & ita subalbida, ut colaturæ liquidæ colorem fingat, quã Græci charopon uocant, & primò parua, dehinc plurima, aut coaceruatim effusa, quæ nullam faciat * releuationem, peiorante tumore in * feculentum colorem ueniens, cum iam nimia tensione tenuissimæ uenulæ fuerint ruptæ: item in uini transiens qualitatem uiscosæ crassificationis causa: tum * oleosum ueluti adipis qualitatem simulans, cùm renum * fluor pinguis * acceperit. Dehinc per incrementa etiam febres accedunt, cum consensu iecoris, ut quidam etiam fellis colorem sumant, attestante uentris abstinentia, cum tormento*

* afficiunt
* cantharidibus
* grandiores
* mulieribus
* tenuiores: siquidem est

χαροπὸς.
* nullũ enaurema
* sanguinis portione quadam admixta.
τὸ τρυγῶδες χρῶμα intelligit.
* oleosa, aut
* adipis eorum colliquatio.
* acciderit.

mento, & ructatione, inflationeq; cogente. Tum *hebetudo sequitur, & articulorum frigus & uomitus: & tardante paßione, corporis tenuitas nimia, adeò ut*
* *curui: repādi*
*quidam * uncati permaneant, & semper proni ambulare cogantur, nec unquam se erigere poßint.* Est *praeterea signum declinationis, supradictorum in contraria mutatio, ut urina aquata in craßitudinem ueniens: craßior uerò uel uiscosa in tenuitatem: item quae paulatim atque cum mordicatione ferri solebat, sine labore adueniens, & si plurima, mediocris effecta, & ad summum omnia cum naturae solita uel similia fuerint uisa.* * Aiunt aliqui eos qui ex casu uel percussu, aut uehementi libidine fuerint, tormenta, irruisse uideantur: colicos uerò maior interior, uel uentri uicinarum partium dolor sequatur, atque inde sumat exordium, consentientibus uel compatientibus clunibus. Item renali uitio extemplo difficultas urinae coniuncta est. Colicis uerò per consensum atque secundo concurrit. Haec est similium paßionum discretio. Accidunt *haec item similia etiam in urinalibus uiis uitio constituto, ex renibus quae usque ad uesicam ducunt, quibus eadem quae suprà diximus rectè concurrunt, sed dolor uel eius sensus erit inter renes & intestina, & uesicae fundum, nulla inflatione uel extantia in externis renum partibus prominente.* Haec *est omnis atque perfecta significatio.* Sed *oportet sanguinis mictu adfectos similiter curari tanquam sanguinem spuentes.* Alios *uerò qui caeteris fuerint paßionibus adfecti, sicut de uesica scribentes demonstrabimus, pro suis concursibus uel accidentibus, quae* Graeci *symptomata uocant, partita curari ratione.* Non *enim sola generalis, sed etiam specialis eorundem conuenit adiutoriorum*

* *Hic multa desunt.*

κωλικοί.

συμπτώματα.

*rum curatio, solum differens, quòd ea quæ localia sunt adiutoria in iis qui renalibus laborant uitiis magis clunibus adhibeantur. Illis uerò qui * uesicæ, pectini, uel pubetenus, quod Græci perineon uocant.* * sub. vitiis laborant.

De tardis vesicæ passionibus. Cap. IIII.

IN *uesica speciales plurimæ paßiones eueniunt, tumor, collectio, ulcus durities, phthiriasis, item psoriasis, quam scabiem, uel scabrum appellamus, capillatio, debilitas, paralysis, calculatio, quam lithiasin uocant, sanguinis fluor, siue effusio, quam hæmorrhagian appellant, mictus tarditas, aut difficultas, aut in toto guttæ aquatiles, quas hydatidas uocant. Sed ne porrecta longitudine fastidiosa curatio uideatur, una præceptione omnia apprehendere festinandum. De paralysi igitur superius docuimus, cùm de ea specialiter diceremus. De collectionibus uerò & ulceribus secundò dicemus, cùm de singulis corporis partibus communem trademus curationem. Tumente igitur uesica, sequitur dolor secundum pectinem, atque ueretri radicem, & ilia, & clunes, & magis initio ac fine urinæ reddendæ: tum feruor incendiosus: item pulsus & extantia partis in paßione constitutæ, cum iugi ac frequenti urinæ reddendæ desiderio, & repentina cessatio, ac rursum egestio fit cum dolore intolerabili per singulos mictus, ut extenti ægrotantes etiam uentum per podicem reddant, aut ipse podex præcadens excludatur: & præterea ægrotantibus supinus exitus * urinæ facilior. Quidam denique neceßitate coacti defixo capite super * latus pedibus sese locauerunt, ut lapis angusta deserens loca, atque uesicæ aditum repetens mictus tribuat facultatem. Mulieres deniq; etiam digitis immißis in muliebrem sinum sibimet, ipsæ hor-*

φθειρίασις. ψωρίασις. παράλυσις. λιθίασις. αἱμοῤῥαγία. ὑδατίδες.

* quoniam in eo corporis habitu lapis in vesicæ amplitudinem relabitur, ex colli angustiis.

* latis sedibus

*tatione quadam lapidem prouocando * dimiserunt. Pueris autem magis prominens ueretrum fit. Sæpe etiam extantia quædam ægrotantibus occurrit, si suo digitum iniecerint podici. In ipsa præterea urina sedimina inueniuntur, aliquando * craßiora, & * calida, aliquando arenosa & saxosa. Item quibusdam asper lapis, aut sanguinolentus excluditur, & saniosus. Sed quoniam signa communia sequuntur ulceribus uesicæ atque lapidibus generatis, & iis qui gelato sanguine impediti mictus difficultate afficiuntur, confirmabitur apprehensio lapidis generati, adhibita * melotide, cuius rationem atque usum Responsionum libris * chirurgiam scribentes plenißimè tradidimus. In quibus etiam auferendi lapides opus docuimus. Nũc enim correctionem demonstramus cuiusdam in corpore morbi, quo uesica lapidum generatione uexatur, & non ut alium masculum appellemus lapidem, alium fœminam, ueluti quidam leuium medicorũ, * sed quodam corporis uitio, non adhibita recorporatiua curatione, cum solius auferendæ * alienitatis intentione medici capiantur: * cuius plurimæ sunt differentiæ. Est præterea urinæ reddendæ impedimentum, quod Græci stranguriam uocant, mictus officium retardatum. Difficultas autem, quam iidem dysuriam appellãt, quæ id adiuncto dolore * ingesserit. Impoßibilitas autem, quam * urian uocant, perfecta eius officij negatio. Sed hæc tria accidentia quæ Græci symptomata uocauerunt, nunc stricturæ sunt appenditia, cùm tumor uesicam tenuerit, siue durities, aut paralysis, uel tensio, ut quidam uolentes urinam usu solito ac naturali deponere, obstantibus causis, longo tempore continentes officij dilatione uexentur: aliquando * alienitatis obtrusione

* emiserunt.
* Aphor. 31. lib. 7. & 77. lib. 4.
* pallida
* catethere solido, non fistuloso.
* τὴν χειρουργίαν.
* ex
* non autem recorporationis deinceps faciẽdæ.
* Nam eius
στραγγουρία.
δυσουρία.
* ingerit
οὐρία.
* ischuriam
συμπτώματα.
* rerum alienarum, & præter naturam in corpore genitarum.

trusione uesicæ impedito meatu, ut lapidis, aut arenæ, aut capillorum, aut squamularum cantabri similium, uel quocunque sedimine craßiore. Fluor autem sanguinis per uesicam, quā Græci hæmorrhagian * uocātes manifestus, cùm aceruatim per urinæ meatum sanguis excluditur. Sed quoniam non * solo ex ambitu uesicæ fluor iste fit, sed etiam ex collo, uel mictualibus * uisco aceruatus sanguis excluditur: aliquando etiam de renibus, erit locorum discretio facienda. Nam renibus patientibus dolor in clunibus demonstratur. Vesicæ * autem ambitu patiente, sub umbilico, uel pubetenus apparet dolor, & sæpe urinæ commixtus sanguis excluditur. Item collo uesicæ patiente circa ueretri initium, quod Græci perineon uocant, dolor sentitur. Mictuali autem uia patiente, ipsam ueretri radicem dolor afficit, attestante sanguinis puritate, cum iuge ac non intercapedinata emißione, etiamsi digitis loca, quæ iuxta seßionem ueretri sunt, presserimus, quo in loco est ultima mictualis uia, quàm, ut suprà diximus, uræam Græci uocauerunt. Nam si ex aliis locis sanguis feratur, digitorum impreßione magis abstinetur, cum supradictis locis, hoc est, perineo, uel podici uicinis renititur impreßio. Tunc * ex uesicæ collo * impedimento repressus feretur: ex superioribus uerò abstinetur. Aliorum autem medicorum signa de his discretionibus conscripta Responsionum libris chirurgiam scribentes elogiauimus. Sunt autem uesicæ uitia, uel paßiones generaliter curatione difficiles. Est enim natura neruosa, & altioribus insita locis, atque celata, & quæ corporis superflua sustineat acriora. Sed ne Methodi rationem uariare uideamur, erit demonstrandum, quoniam fluori siue solutioni uesicæ,

quam

αἱμοῤῥαγία.
* uocant, est
* solum
* uiis ureteribus
* Aphor. 39. lib. 7. & 80. lib. 4.
ὀρέα.
* enim
* impedito pressu referetur, ac in superioribus uiis abstinebitur.

gallæ,cum nigro uino,uel talliæ herbæ aqua cœlesti concoctæ: quæ cum fuerit expressa & abiecta, erit aqua*coquēda,donec ad mellis ueniat craßitudinem. Mulieribus uero etiam paßaria adhibenda, quæ ad fluorem matricis Responsionum conscripsimus libris, muliebria uitia curantes. Est autem curatione* correctior,ac facilis eruptione factus,uel* oscitatione sanguinis fluor, uel percussu, aut saltu confectus. Etenim *influxio abstinetur, & rupta conglutinantur: difficilis uero correctione ex putredine effectus fluor. Retento enim sanguine, uel abstento, ulcus*permanebit. Est præterea ex putredine sanguis ater, & male redolens,atq; purulentus ex ulcere præfecto, & dolore antecedente, qui putredinis causa aduenisse uidetur. In eruptione autem flauus,& non*antecedentibus supradictis,sed*excussu, uel saltu,aut percussu effectus. Solent præterea sicut in podice, uel fœminarum sinu, aut matricis collo, etiam in uesica hæmorrhoides generari,quæ fluorem sanguinis præstant,quibusdam interuallis uariatum, quod oportet apprehendere prudentem,cum non coadceruata primo fuerit effusio,sed augmentis quibusdam promota,interiectis defectionibus, ac sæpe retento sanguine doloris pubetenus admonitione*cessante cum tensione inguinum,& grauedine clunium, uel renum consensu: & cum sanguis erupperit,supradictorum*relatione sequente,siquidē aliquando inflatæ ac tumentes hæmorrhoides difficultatem,uel abstinentiam faciunt mictus, quam Græci dysuriam uocāt,uel*uriam. Hæc sunt quæ de his necessariò dicenda credidimus. Declinante autem paßione conuenit adhibere cerotaria, ex murtino, uel uiridi oleo,& alumine, cibum uarium dare,atque uinum,ac*

* taliæ

* recoquenda

* ac correctione facilior

* osculatione

* effluxio

* permanet

*nigredine:fætore :pure:dolore.

* succussu, vt cū quis equum domare & regere conatur, calcitrosū, & peruicacem. αἱμοῤῥοΐδες

*attestāte,qui dā cessare exponunt, cum sanguis fluere desinit.

* releuatione

* ischuriam.

deinde lauacrum adhibere. At *si strictura fuerit uentris, uel uesicæ, conuenit iacere ægrotantem loco mediocriter calido, atq; lucido, adhibita abstinentia usq; ad tertium diem, cum requie.* Item *locis in dolore constitutis manuum calidarum cum blando amplexu uaporatio adhibẽda: uel* pubetenus, ac* ueretri initio, & clunibus calida linteamina, aut uascula ex aqua calida, uel saccelli ex pollinibus calidis, aut uesicæ oleo calido plenæ admouendæ.* Ac *si uehemens fuerit dolor phlebotomia adhibenda: & partes in paßione constitutæ lanis* limpidis oleo calido ac dulci infusis contegendæ, ex eo etiam totum corpus ungendum: tum ora fouenda.* Adhibenda *etiam encathismata ex aqua calida, uel aqua & oleo, aut decoctione laxatiua ex iis quæ sæpe memorauimus.* Tunc *cibus dandus sorbilis, & potui aqua calida, moderatione dominante, & usq; ad declinationem paßionis, interuallis dierum, nutrimenta offerenda.* Ac *si dolor minime cessauerit, cõuenit usus cataplasmatis laxatiui & cucurbitæ appositio leuis, quam* Græci *cuphen appellant, cum adiecta scarificatione, & uaporatione spongiarum aqua calida expressarum.* Ac *si uenter retentus fuerit, clyster conuenit simplex: & secundo cucurbita clunibus adhibenda, ac pubetenus* præraris capillis.* Tunc *hirudinum appositio, quas sanguisugas uocant, atq; embasis adhibenda ex calida & oleo: sic enim laxatis tensionibus non solum dolores soluentur uesicæ, sed etiam consequens urinæ difficultas, uel abstinentia.* Cauẽdus *præterea usus urinalium medicaminum, quæ diuretica* Græci *uocant.* Etenim *uesicam prouocant, & propterea tumores faciunt commoueri.* Ac *si minutis doloribus urinæ* fuerit retentio, uel in toto cõquieuerit dolor*

Margin notes: * τῷ ἤτρῳ * τῷ πυρηνῷ — * non succidis — ἐγκαθίσματα. — Cucurbita κοῦφα. — * prærasis ἔμβασις. — διουρητικά. — * cessauerit

dolor, tanquam * *factis superpositionibus repetant lenimenta, adhibenda fortificatio per uariam gestationem, & uocis exercitium, unctionibus quoq; ac defricationibus admotis, quæ superiora corporis magis exerceant, interiecto lauacro, & uario cibo, ac uino: & iuxta methodicum modum adiectiones cyclicæ ac detractiones faciendæ. Tum ad recorporatiua atq; uehementia redeundum adiutoria, ut ex resina, uel dropace, ac paroptesi, & solis torrore, uel arena ignita, & appositione cucurbitæ, fortiraptu,* atq; tractu quodam circunducto remota, corpora roboremus, morborum pulsa segnitie, adhibito usu asperginum, quæ sympasmata Græci uocauerunt. Tum malagmatum atque acoporum lacessentium usus adhibēdus, adiecto etiam sinapismo, & fricatione partiū quæ paßione afficiuntur. Tum encathismatibus utendum ex aqua marina, uel salsa calida, & magis iis qui mordicatione quadā locorum in iisdem paßionibus tanguntur: tum cataclysmo utendam, cuius* nominis uim præscriptis libris sæpius* latinauimus: ita natatio adhibenda aquarum sua uirtute medentium, quibus magis erit in solutionibus utendum. Eligendæ sunt nanq; specialiter quæ aluminis habeant qualitatem, ut sunt in Italia Albulæ appellatæ, & Nepesinæ, & * Cotiliæ, & Auguriæ: Iis uero qui lapidibus, uel scabro uesicæ afficiuntur, erunt eligendæ aquæ salsæ, uel quæ nitri habeant qualitatē, ut apud* Tenariam insulam, quæ potandæ, atq; lauacro adhibendæ sunt. Tum residuus adhibendus est cyclus, & acriora medicamina potanda, ut ex radice lapati, & capparis, & struthij, uel polij herbæ, itemq; panacis, & horum similium: & lithotomia in iis qui maiorē generauerint lapidem. Item in omnibus helle-*

* confectis absolutis

δρώπαξ.
παρόπτησις.

* Hanc recorporatiuam cucurbitā supra vocauit pag. 324.

συμπάσματα.
μαλάγματα.
ἄκοπα.
ἐγκαθίσματα.

* aquarum illisionem exposuit. c. j. lib. j. ruinam. cap. j. lib. ij.

κατάκλυσμοι.

* Latinizauimus.

* Cutiliæ

* Aenariam

λιθοτομία.

bori adhibendus est usus, si paßiones supradictæ permanserint. Tum nauigatio atq; peregrinatio, & carũ uarietas appetenda. Erit præterea longo tempore, ut cætera quæq; nimia, Venus præcauenda. Iis enim qui ob uesicæ paralysin, propter officium * sciscitandum usum uenereum probauerunt, consentiendum non est: trahit enim secũ totius corporis uexationem. Ob quã causam erit * probanda etiam ferularum tenerarum, uel tabellarum, usq; ad ruborẽ cutis ab iis probata percußio, itemq; ustio, & scarificatio * faciendæ pubetenus, atque clunibus, & circa initium ueretri circulatim, quod Græci perineon uocant, * debilitate afficiens. Sunt præterea aquosa semina quæ excluduntur, & magis cum se pronos fecerint ægrotantes, uel celeri ambulauerint gressu. * Irruit autem corporibus, cum longa fuerint debilitate uexata, aut immodico usu uenereo affecta. Sed est accipienda curatio ex iis quæ de uesica sanguine fluente memorauimus: Item ex iis quæ in lenimentis paßionũ fortificandi corporis causa, ac demutandi sæpißime probauimus. Est enim hæc paßio seminalium uiarum *paralysis.

* solicitãdum
* reprobanda
* facienda
περίδρομον.
* quæ debilitate afficiunt
* irruunt. Serosi humoris corrupti & acris, per colem effluxum intelligit, quẽ Gonorrhææ speciem quidam esse putant. Vulgus vocat chaude pisse.
* immo potius Rheumatismus. Hic deest caput De Diabete.
ὀνειρογονος.

De Somno venereo quem Græci onirogonon appellant. Cap. v.

PEr somnos inanibus uisis affecti ægrotantes seminis lapsu uexantur. Nomen autem sumpsit ab accidenti, siquidem effectum uenereum prouocando perficit. Sed generaliter neq; illico paßio est, neq; accidens paßionis, quod Græci symptoma uocãt, sed est consequens uisis, quam Græci phantasian uocauerunt, per somnum ægrotantes afficiens, ob desiderium ueneræ uoluptatis, uel iugem atque continuam libidinem, siue è contrario longam usus dilationem uel continentiam

φαντασίαν.

timentiam. Sed hoc frequentius accidens in paßionem sæpe deuenit, itémque alterius paßionis aliquando signum antecedens fit, ut epilepsiæ aut furoris, quam Græci manian uocant, aut cuiusquam similis morbi, quoniam uexationem ostendere probatur, atque præmoueri corpus, siue prætangi acceßione uētura. Item aliquando antecedēs causa supradictæ paßionis, quam seminis * appellamus lapsum, fuisse probatur, à qua discernitur, siquidem illa paßio etiam per diem uigilantibus ægris fluere facit semen, nulla phantasia in usum uenereum prouocante. Somnus autem uenereus eo solo tempore quo dormiunt ægrotantes inanibus uisis concubitum fingit. Aliqui etiam aiunt oniropolesin ab onirogono discerni, siquidem oniropolesis illa * sit quæ per somnum concubitum fingit, cum * operantium sensu, sed sine seminis iactu: Onirogonos uero usque ad * defectum deducit seminis lapsum. Sed Milesius nihil inquit supradicta differre: unum enim, atque eundem fluorem dicit esse seminalium uiarum. Sed quod nunc exclusio perficitur seminis, nunc impeditur, quanquam uisa per somnum eadem fingantur, ob alias inquit irruentes fieri causas: sed non est plurima discretio, * nisi intentio adhibenda: quippe cum neque ad curationem necessaria comprobetur. Eos igitur qui ratione futuræ acceßionis epilepsiæ, uel furoris, aut cuiusquam alterius morbi commouentur, ex iis quæ suis sunt paßionibus tribuenda mitigamus: eos uero qui specialiter hoc uitio afficiuntur, tanquam parua gonorrhœa affectos curamus. Supradictorum enim augmentū in istam cadere paßionem facit ægrotātes, * fluentium seminalium uiarum, uel paralysi uitiatarum causa. Quapropte cōuenit primo * ægrotāti

* Gonorrhœā
ὀνειροπόλησις.
* est
* operis
* effectum
Milesius.
* nec
γονόῤῥοια.
* defluxionem ex aliis partibus accipientium
* ægrotantis

ab intentione uenerea uisa mentis auertere, quæ Græci phantasmata uocauerunt, atq; aliorsum applicare intentionibus externis admotis. Siquidem facile quæ uigilantes accipiunt somniorum uisa * ad actiua cum hiis motibus exercent ægrotantes, & propterea corpus seminis * discußione uexatur. Tum stramenta duriora atq; frigerantia procuranda. Iubendi etiam supra latus iacere, cum se somno dederint, & * ante se: uel supponenda tenuis ac producta lamina plumbea clunibus, uel spongiæ circundandæ * pusca frigida infusæ, uel * iniiciendo loca rebus frigidæ uirtutis ex * anterioribus, ut balaustio, uel acacia, aut hypocystide, uel psyllio herba, quæ sunt singularia, uel cum palmulis adhibenda. Cibus etiam constrictiuus dandus, uel densabilis, & frigidus, ut de sanguinis fluore conscripsimus. * Poto quoq; frigido nutriẽdi, uel constrictiuis, non quidem curiose confectis. Tum adhibenda fortificatio ex communi resumptione, & facienda consuetudo frigidi lauacri, quod Græci psichrolusian appellant. Loca etiam in paßione constituta forti impreßione fricanda. Sunt enim hæc sufficientia constrictioni faciundæ. Aliqui uero conuenire dixerunt etiam mictus dilationem tendere, ne frequenti officio causa refricetur, & completa uesica, se somno ægrotantes dare, quo neq; in altum somnum uenire finantur, & interceßu frequenti * excitentur, quo uisa uenereæ uoluptatis, quæ somno finguntur, amittant, & extenta uesica seminales uias sibi uicinas comprimendo semen retineant. Alij maiorem digitum ligandum atque constringendum forti filo uel lino iusserunt, quo dolore interueniente altior arceatur somnus, & neque animorum uisa in uenereã uoluptatem soluantur.

Sed

φαντάσματα.
* ad actionem ducũt, his quæ
* exclusione
* in uentrem
* pusca
* contegenda lumborum loca
* antea memoratis
* Potu
psychrolusian ψυχρολουσία.
* excitari

*Sed erunt hæc utraque à nobis excludenda. Vexant enim uigiliæ ægrotantem, & ultra modum urinæ retentio difficultatem mictus sæpe *reficit, ut alterius passionis illatæ causa uideatur, *ut supra docuimus.* * efficit * sicut

De sanguinis emissione ex debilitate seminalium uiarum. Cap. VI.

*MIlesius debilitate fieri dixit seminalium uiarũ, uel sequi in usu uenereo pro semine sanguinis emissionem. Sed hoc commune est etiam iis qui in osculo uesicæ, quam *uretan uocant, ulcus habuerint. Et est harum manifesta discretio. In iis enim qui ulcus habuerint, cum mictum fecerint, sanguis *fluet attestante mordicatione, & dolore, & aliquando egestione corpusculorum quæ ephelcydas Græci uocauerunt. In iis autem qui debilitate seminalium uiarum afficiuntur, solo tempore Veneris exercendæ sanguis excluditur, attestante iucunditate, nullis corpusculis, & cum mictum faciunt nulláque mordicatione uexante: sed etiam *nunc curatio ex supradictis accipienda, ubi uesicam fluentem sanguine curari conscripsimus. Constrictione enim atque densitate fluentia retinentur. Tunc resumptio adhibenda, ac deinde recorporatio, ut sæpe memorauimus.* Milesius. * Vrethran. οὐρήτα. * fluit ἐφελκύδας. * huius

De priapismo. Cap. VII. πριαπισμὸς.

*SIne ullo dolore uel consensu *uertigo ueretri fit, & appellatur priapismos, sed uocabulum sumpsit à similitudine priaporum, *quòd ita *formentur, ut recto ueretro fingantur. Huius autem passionis meminit Demetrius Apameus libro Signorum. Ait enim *semen in semet manu operantem nec quicquam potuisse peragere: tensionem autem fuisse ueretri nimiam, cum paruo dolore, ut cornu putaretur, &* * tentigo, * qui * formantur Demetrius Apameus. * senem

ita perſeueraſſe multis menſibus. Nullo quoque adiu-
* *ſed* — *torio medicinali ceſſaſſe, *ac tarde atque longo tem-*
σατυρίασις. — *pore quieuiſſe.* Quo fit ut à *ſatyriaſi diſcernatur*
* *eſt* — *priapiſmus.* Siquidem *illa celer * ſit, & non tardat*
* *Fit enim* — *in corpore.* *Fiet *ſanè cum contractu neruorum, &*
* *At* — *ſtimuloſo deſiderio venereæ uoluptatis:* **nam intelli-*
gitur priapiſmus paralyſis eſſe ſeminalium uiarũ, atq;
* *tendentium* — *aliorum neruorum ad ueretri partes*ducẽtium, quo-*
* *diſtenſione* — *rum* contractu ægrotantes afficiuntur.* Sed *etiam*
* *huius* — **nunc curatio ſumenda eſt ex iis quæ de ueſicæ ſtri-*
ctura longo tempore tardante conſcripſimus.

De vomicis ſiue internis collectionibus, quas
ἐμπυήματα. — Græci empyemata vocant. Cap. VIII.

PLena *igitur de his tradenda eſt ratio.* Hæc *enim*
ſunt quæ in occultis nata collectiones nuncupan-
σπλάγχνα. — *tur, ut in ſplanchnis, ac membrana, quæ latera cingit,*
uel in pulmone, aut diſcrimine thoracis ac uẽtris, quod
διάφραγμα. — *Græci diaphragma uocant, item ſtomacho uel uentre,*
iecore, liene, inteſtinis, renibus, ueſica, aut mictuali
περίνεον. — *uia, uel matrice, aut perineo.* Sed *de iis quæ in ma-*
trice generantur libris quos de muliebribus uitiis con
ſcripſimus Reſponſionum *docuimus: de cæteris uero*
* *collectionũ* — *nunc dicemus.* * Harum *igitur aliæ ſolo medicamine*
* *ductu* — *curantur, atq; medicinali * delectu gubernante uſum*
* *ſunt* — *chirurgiæ non exigunt: ſiquidem* ſint occultis in lo-*
* *eſt* — *cis, & plurimis ſuperpoſitis membris, & *ſit im-*
poßibile atque illicitum plurimas incidere partes,
* *copioſus* — *ne ſanguinis * pompoſus fluor periculum faciat ægro-*
* *ulteriore* — *tanti, ut ſunt quæ in pulmone generantur, uel dia-*
*phragmate intrinſecus, uel in ipſa * alteriore alti-*
* *ſitu, loco, po* — *tudine, aut in ſtomacho ſuperius ſcilicet à diaphra-*
ſitu. — *gmate, uel in uentris *ſeßione, aut inteſtinis, excepto*

fine

fine longaonis, item in posterioribus uesicæ, uel in renibus: *alia uero accedente chirurgia curantur, quoties ad exteriora corporis collectionum * liquorem erumpendo feruntur, uel magis ab altioribus recedunt, ut in hypozygo membrana, uel diaphragmate forinsecus, atq; stomachi fundo, * & uentris, circa eius superiorem altitudinem, item* iecore, & liene, & longaone ad eius exteriora, atque *sphinteri uicina, & uesicæ in anterioribus, uel sub umbilico, pubetenus, quod Græci etron appellant, item in uesicæ collo, uel in prima eius parte, quam Græci *uretan uocant, & in perineo. Communiter autem omnis uomica uel collectio, antecedente tumore nimio, generatur. Denique empyici quos nos uomicosos, appellamus, alij ex pleuretico morbo, alij ex pleumonico in supradictam paßionem deuenerunt, sequẽtibus signis, nũc communibus cuiusdã partis in uomicam uenientis, nunc specialibus pro singulis corporis locis. Sed ne longa *hac oratione extimemus, omnium communia simul ordinãda probamus: tum singulatim specialia designantes etiam *munia adiungemus. Omnibus igitur collectionibus generatis, uel cum tumor in * liquore uertitur, sequitur febricula uehemens, inordinata, & sæpe cum rigore, & torpore frigido, uel *iniquitate corporis, tum loci feruor incendiosus, grauedo, tensio, & exceptis quæ in pulmone fiunt, sæpe stimulans dolor, & pulsuosus: tum celer pulsus, atq; humilis, & sæpe sudor, magis capitis, atq; collorum. Dehinc perfecta purulentatione rigor corporis, atq; tremor *circunscribitur, & febrium recedit inquietudo, ac dolorum: sed specialiter ac proprie *in communibus, si in membrana quæ latera circuntegit hypozygos appel-

*Alia
* liquorem
ὑπίζογμ.
aph. 45. li. 7.
* uentre
* sphincteri
ἦτρον.
* urethran
aphor. 57. li. 7.
οὐρήτη.
ἐμπυϊκοί.
* hac
* communia
* liquorem, pus. aph. 47. lib. 2.
* inquietudine: iactatione: uexatione.
* cessat
* præter communia

lata, fuerit generata collectio, difficultas spirationis
sequitur, quam dispnœan uocauerunt, & difficilis ia-
*cendi potestas supra contrarium patienti latus, * hoc*
est, quod causa non tangitur, cum sensu quodam inter-
*no ueluti pendentium *membrorum, & sæpe commo-*
tu corporis quasi sonus auditur, uelut inclusi atq; col-
*lisi humoris, *nam Græci hydatismon appellãt. Sequi-*
tur etiã displicentia post acceptum cibum, quam Græ-
ci dysarescesin uocant, & plurima tensio medij late-
*ris, aut *uerricosa inflatio impreßioni digitorum ce-*
dens, ac resurgens. In *pulmone uero emergente uo-*
mica, spirãdi plurima difficultas sequitur ægrotantes,
tußis uehemens, uox obtusa uel rauca, & odoris te-
tri spiratio, thoracis grauedo, & adductio superiorũ
ad inferiora, item grauatio atq; tẽsio supinatis ægro-
tantibus, & releuatio sedentibus: deniq; se ipsi sustol-
lunt ad partes lecti superiores, quo leuatius habeant
caput. Sequitur etiam cauitas oculorum, genarum ru-
bor, & albedo sub lingua uenarum. Et *si eruptio tar-*
dauerit, inflatio quoque articulorum sequitur, uultus
pallor, & macies ora deformãs. Item *in diaphragma-*
te emergente uomica, dolor supra præcordia sequi-
tur, penetrans per latera utraque usque ad posterio-
ra, & aliquando inflatio uel tensio iuxta finem pe-
*ctoris, uel sub extremis costis, atque oßibus *ultimis,*
perseuerans usq; ad alia.* Et *si collectio *† forinsecus*
fuerit, sonitus aliquando humoris inclusi sequitur,
tum tußicula, & in spirationibus difficultas plurima,
*ac respiratio longa, * & forinsecus spiritu attracto*
dolor, quod nunquam sequitur eos qui pulmonis uo-

δύσπνοια.
** hoc est, supra latus quod morbo*
** mẽbranarũ*
** quod*
ὑδατισμὸς.
δυσαρέσκησις.
** verrucosa acuminata fastigiata in verruca. i. tumuli modũ. Ea fit, cũ exesis musculis intercostalib. spiritus thorace inclusus, foras, versus pectoris cutem erumpit.*
** Sterni, qua est xiphoeides, & sub costis nothis, quibus adnectitur Diaphragma.*
** ilia*
** extrinsecus*
† extra Diaphragma intra ventrẽ, qua vẽtriculum Diaphragma contingit, non qua pulmonem spectat.

** Nam per inspirationes Diaphragma in ventris inferioris spatium distenditur, quemadmodum per expirationes sursum in thoracem adducitur.*

mica uexantur. Etenim pleumonici hauriendo magis ſpiritum releuantur. In ſtomacho autem emergente uomica ructationes tetræ, atque difficultas ſpirationis, ſed minor ægrotantes ſequitur, & aliquando tuſſicula * paruo ſine ullo * tumoris excreatu: tum torpor frigidus articulorum, animi defectio, ſudor in ſummitate cutis, pulſus paruus, & corruptio ſumpti cibi, atque acidæ ructationes, & nauſea, & aliquando uomitus, ſiccitas linguæ, uel aſperitas, ſitis, tranſuoratio difficilis, plurima uel parua pro collectionis magnitudine. Quod ſi fuerit in ſuperioribus ſtomachi, donec cibus tranſuoretur preſſuram ſentiunt ægrotantes, poſt * effectus uerò * releuentur. * Ac ſi in inferioribus, erit facilis tranſuoratio, ac deinde dolida cibi perceptio ſequetur, cùm ad deſtinata peruenerint quæ * ſumantur, dolore ex anterioribus partibus in ore uentris atteſtante, cum inflatione, uel extãtia quæ impreſſione digitorum cedat ac reſurgat. Si uerò in ſuperioribus fuerit collectio, nulla uidebitur prompta inflatio uel extantia, ſed dolor atq; grauedo inter ſcapulas, * uel ex poſteriorib. ceruicis partibus ſentietur. * Ac ſi in * uẽtre fuerit collectio, & magis in eius ambitu, erit inflatio inferius à diaphragmate, quod diſcrimen appellamus, circa medium præcordiorũ ſiniſtrorſus flexa, & impreßioni digitorũ cedens, ac reſurgẽs, atteſtante faſtidio, nauſea, ſiti poſt cibi ſumptionẽ, cum ructationibus acidis, atq; ſumptorum corruptione, & aliquando liquidis per uentrem egeſtionibus.[a] Ac ſi in aliquo inteſtinorũ fuerit collectio, erit extãtia uel inflatio uomicæ ſecundũ eius poſitionẽ, * in pyloro: deniq; cõſtituta in ultima parte uẽtris ſub dextro latere, atq; ilio, uel ſub iecore, Sin uerò in neſtide fuerit collectio,

* parua
* humoris
* At
* deuoratum
* releuantur
* At
* ſumuntur
* uel in
* At ſi
* uentriculo
a At πύλωρος.
* ut in pyloro erit extantia conſtituta
νῆστις.

*tatione quadam lapidem prouocando * dimiserunt. Pueris autem magis prominens ueretrum fit. Sæpe etiam extantia quædam ægrotantibus occurrit, si suo digitum iniecerint podici. In ipsa præterea urina sedimina inueniuntur, aliquando * craßiora, & * calida, aliquando arenosa & saxosa. Item quibusdam asper lapis, aut sanguinolentus excluditur, & saniosus. Sed quoniam signa communia sequuntur ulceribus uesicæ atque lapidibus generatis, & iis qui gelato sanguine impediti mictus difficultate afficiuntur, confirmabitur apprehensio lapidis generati, adhibita *melotide, cuius rationem atque usum Responsionum libris * chirurgiam scribentes plenißimè tradidimus. In quibus etiam auferendi lapides opus docuimus. Nūc enim correctionem demonstramus cuiusdam in corpore morbi, quo uesica lapidum generatione uexatur, & non ut alium masculum appellemus lapidem, alium fœminam, ueluti quidam leuium medicorū,* sed quodam corporis uitio, non adhibita recorporatiua curatione, cum solius auferendæ * alienitatis intentione medici capiantur:* cuius plurimæ sunt differentiæ. Est præterea urinæ reddendæ impedimentum, quod Græci stranguriam uocant, mictus officium retardatum. Difficultas autem, quam iidem dysuriam appellāt, quæ id adiuncto dolore * ingesserit. Impoßibilitas autem, quam * urian uocant, perfecta eius officij negatio. Sed hæc tria accidentia quæ Græci symptomata uocauerunt, nunc stricturæ sunt appenditia, cùm tumor uesicam tenuerit, siue durities, aut paralysis, uel tensio, ut quidam uolentes urinam usu solito ac naturali deponere, obstantibus causis, longo tempore continentes officij dilatione uexentur: aliquando * alienitatis obtrusione*

* emiserunt.

* Aphor. 31. lib. 7. & 77. lib. 4.

* pallida

* catethere solido, non fistuloso.

* τὴν χειρουργίαν.

* ex

* non autem recorporationis deinceps faciēdæ.

* Nam eius στραγγουρία. δυσουρία.

* ingerit

οὐρία.

* ischuriam

συμπτώματα.

* rerum alienarum, & preter naturam in corpore genitarum.

*trusione uesicæ impedito meatu, ut lapidis, aut arenæ, aut capillorum, aut squamularum cantabri similium, uel quocunque sedimine craßiore. Fluor autem sanguinis per uesicam, quã Græci hæmorrhagian * uocãtes manifestus, cùm aceruatim per urinæ meatum sanguis excluditur. Sed quoniam non * solo ex ambitu uesicæ fluor iste fit, sed etiam ex collo, uel mictualibus * uisco aceruatus sanguis excluditur: aliquando etiam de renibus, erit locorum discretio facienda. Nam renibus patientibus dolor in clunibus demonstratur. Vesicæ * autem ambitu patiente, sub umbilico, uel pubetenus apparet dolor, & sæpe urinæ commixtus sanguis excluditur. Item collo uesicæ patiente circa ueretri initium, quod Græci perineon uocant, dolor sentitur. Mictuali autem uia patiente, ipsam ueretri radicem dolor afficit, attestante sanguinis puritate, cum iuge ac non intercapedinata emißione, etiamsi digitis loca, quæ iuxta seßionem ueretri sunt, presserimus, quo in loco est ultima mictualis uia, quàm, ut suprà diximus, uræam Græci uocauerunt. Nam si ex aliis locis sanguis feratur, digitorum impreßione magis abstinetur, cum supradictis locis, hoc est, perineo, uel podici uicinis renititur impreßio. Tunc * ex uesicæ collo * impedimento repressius feretur: ex superioribus uerò abstinetur. Aliorum autem medicorum signa de his discretionibus conscripta Responsionum libris chirurgiam scribentes elogiauimus. Sunt autem uesicæ uitia, uel paßiones generaliter curatione difficiles. Est enim natura neruosa, & altioribus insita locis, atque celata, & quæ corporis superflua sustineat acriora. Sed ne Methodi rationem uariare uideamur, erit demonstrandum, quoniam fluori siue solutioni uesicæ,*

quam

αἱμοῤῥαγία.
** vocant, est*
** solum*
** viis vreteribus*
** Aphor. 39. lib. 7. & 80. lib. 4.*
ὀρίαν.
** enim*
** impedito pressu referetur. ac in superioribus viis abstinebitur.*

ῥευματισμὸς κύστεως. quam Græci rheumatiſmon uocant, ſunt adſcribenda plurima, quæ ſpecie diſcrepare uidentur, ut plurimus

* Apho.79. lib.4. mictus cum * arenoſo uel * capilloſo ſedimine. Item ſanguinis fluor: ſtrictura autem adſcribendus tumor

* Apho.76. lib.4. eſt, atque durities, uel ſaxea duritas, quam Græci ſcirrhoſin uocant.

σκίῤῥωσις. Horum duplicem generaliter in ſuperpoſitionibus curationem demonſtramus. Fluente igitur ueſica, hoc eſt, ſolutionem patiente, locandus æger in frigido mediocriter loco, adhibita requie, cum abſtinentia, & articulorum tenaci ligatione: & ſi ſanguinis fuerit fluor, clunibus promimentius ſubleuatis: & officio mictus admonente, quãtum datur, imperandum ægro, ut neque id retento faciat ſpiritu, neque ui quadam, uel conatu, excludi cogat aliena. Apponenda etiam ſpongia noua aceto tincta, ſecundum clunes, uel

ἦτρον. umbilicum, ac pubetenus, quod Græci etron appellant, uſque ad ueretri initium, quod iidem perineon uocãt, addita tenaci cum amplexu ligatione. Tum epithemata iiſdem locis, atque cucurbita conſtrictiua adhibenda.

* cibi potus epithematum. Potus dandus frigidus: paruus cibus.* Species de ſanguinis fluore & ſputo ſcribentes, docuimus. Similiter etiam, quæ præbibenda, conſcripſimus, eiuſdem

* Prodeſt & ſeſſio ſcilicet qualitatis.* Et ſeßionem ex uino * uehementiori

* auſteriori confecta, quam encathiſma uocant, in qua ſint

ἐγκάθισμα. præcoctæ murtæ bacculæ, cum roſis: uel in puſca, aut

* thaliæ herbæ, i. frondis aceto facta decoctio * herbæ taliæ, uel rubi, aut mali punici corticis, & horum ſimilium: uel per ferramen-

καθετῆρ. tum, quod Græci catethera uocant, iniectio* ſecunda,

* facienda eorum quæ quæ ſimiliter medendo conſtringãt, acaciæ, hypocyſtidis, aut plãtaginis* ſucco, uel polygonij herbæ, aut in-

* ſucci tybi, uel puſcæ frigidæ, ſingularis, aut adiuncta thuris drachma una, cum æquali pondere hypocyſtidis, uel

gallæ

gallæ, cum nigro uino, uel* talliæ herbæ aqua cœlesti concoctæ: quæ cum fuerit expressa & abiecta, erit aqua* coquẽda, donec ad mellis ueniat craßitudinem. Mulieribus uero etiam passaria adhibenda, quæ ad fluorem matricis Responsionum conscripsimus libris, muliebria uitia curantes. Est autem curatione* correctior, ac facilis eruptione factus, uel* oscitatione sanguinis fluor, uel percussu, aut saltu confectus. Etenim *influxio abstinetur, & rupta conglutinantur: difficilis uero correctione ex putredine effectus fluor. Retento enim sanguine, uel abstento, ulcus* permanebit. Est præterea ex putredine sanguis ater, & male redolens, atq; purulentus ex ulcere præfecto, & dolore antecedente, qui putredinis causa aduenisse uidetur. In eruptione autem flauus, & non* antecedentibus supradictis, sed* excussu, uel saltu, aut percussu effectus. Solent præterea sicut in podice, uel fœminarum sinu, aut matricis collo, etiam in uesica hæmorrhoides generari, quæ fluorem sanguinis præstant, quibusdam interuallis uariatum, quod oportet apprehendere prudentem, cum non coacervata primo fuerit effusio, sed augmentis quibusdam promota, interiectis defectionibus, ac sæpe retento sanguine doloris pubetenus admonitione* cessante cum tensione inguinum, & grauedine clunium, uel renum consensu: & cum sanguis erupuerit, supradictorum* relatione sequente, siquidẽ aliquando inflatæ ac tumentes hæmorrhoides difficultatem, uel abstinentiam faciunt mictus, quam Græci dysuriam uocãt, uel* uriam. Hæc sunt quæ de his necessariò dicenda credidimus. Declinante autem paßione conuenit adhibere cerotaria, ex murtino, uel uiridi oleo, & alumine, cibum uarium dare, atque uinum, ac

* taliæ
* recoquenda
* ac correctione facilior
* osculatione
* effluxio
* permanet
* nigredine: fætore: pure: dolore.
* succussu, vt cũ quis equum domare & regere conatur, calcitrosũ, & peruicacem. αἱμοῤῥοΐδας
* attestãte, quidã cessare exponunt, cum sanguis fluere desinit.
* releuatione
* ischuriam.

ξευματισμὸς κύστεως. quam Græci rheumatiſmon uocant, ſunt adſcribenda plurima, quæ ſpecie diſcrepare uidentur, ut plurimus mictus cum * arenoſo uel * capilloſo ſedimine. Item ſanguinis fluor: ſtrictura autem adſcribendus tumor eſt, atque durities, uel ſaxea duritas, quam Græci ſcirrhoſin uocant. Horum duplicem generaliter in ſuperpoſitionibus curationem demonſtramus. Fluente igitur ueſica, hoc eſt, ſolutionem patiente, locandus æger in frigido mediocriter loco, adhibita requie, cum abſtinentia, & articulorum tenaci ligatione: & ſi ſanguinis fuerit fluor, clunibus promimentius ſubleuatis: & officio mictus admonente, quãtum datur, imperandum ægro, ut neque id retento faciat ſpiritu, neque ui quadam, uel conatu, excludi cogat aliena. Apponenda etiam ſpongia noua aceto tincta, ſecundum clunes, uel umbilicum, ac pubetenus, quod Græci etron appellant, uſque ad ueretri initium, quod iidem perineon uocãt, addita tenaci cum amplexu ligatione. Tum epithemata iiſdem locis, atque cucurbita conſtrictiua adhibenda. Potus dandus frigidus: paruus cibus.* Species de ſanguinis fluore & ſputo ſcribentes, docuimus. Similiter etiam, quæ præbibenda, conſcripſimus, eiuſdem ſcilicet qualitatis.* Et ſeſsionem ex uino * uehementiori confecta, quam encathiſma uocant, in qua ſint præcoctæ murtæ bacculæ, cum roſis: uel in puſca, aut aceto facta decoctio * herbæ taliæ, uel rubi, aut mali punici corticis, & horum ſimilium: uel per ferramentum, quod Græci catethera uocant, iniectio* ſecunda, quæ ſimiliter medendo conſtringãt, acaciæ, hypocyſtidis, aut plãtaginis* ſucco, uel polygonij herbæ, aut intybi, uel puſcæ frigidæ, ſingularis, aut adiuncta thuris drachma una, cum æquali pondere hypocyſtidis, uel gallæ

[Margin notes:]
* Apho.79. lib.4.
* Apho.76. lib.4.
σκίῤῥωσις.
ἦτρον.
* cibi potus e. pithematum.
* Prodeſt & ſeſsio
* auſteriori
ἐγκάθισμα.
* thaliæ herbæ.i.frondis
καθετῆρα.
* facienda eorum quæ
* ſucci

gallæ, cum nigro uino, uel* talliæ herbæ aqua cœlesti concoctæ: quæ cum fuerit expressa & abiecta, erit aqua* coquēda, donec ad mellis ueniat craßitudinem. Mulieribus uero etiam passaria adhibenda, quæ ad fluorem matricis Responsionum conscripsimus libris, muliebria uitia curantes. Est autem curatione * correctior, ac facilis eruptione factus, uel* oscitatione sanguinis fluor, uel percussu, aut saltu confectus. Etenim *influxio abstinetur, & rupta conglutinantur: difficilis uero correctione ex putredine effectus fluor. Retento enim sanguine, uel abstento, ulcus* permanebit. Est præterea ex putredine sanguis ater, & male redolens, atq; purulentus ex ulcere præfecto, & dolore antecedente, qui putredinis causa aduenisse uidetur. In eruptione autem flauus, & non* antecedentibus supradictis, sed* excussu, uel saltu, aut percussu effectus. Solent præterea sicut in podice, uel fœminarum sinu, aut matricis collo, etiam in uesica hæmorrhoides generari, quæ fluorem sanguinis præstant, quibusdam interuallis uariatum, quod oportet apprehendere prudentem, cum non coadceruata primo fuerit effusio, sed augmentis quibusdam promota, interiectis defectionibus, ac sæpe retento sanguine doloris pubetenus admonitione* cessante cum tensione inguinum, & grauedine clunium, uel renum consensu: & cum sanguis eruperit, supradictorum* relatione sequente, siquidē aliquando inflatæ ac tumentes hæmorrhoides difficultatem, uel abstinentiam faciunt mictus, quam Græci dysuriam uocāt, uel* uriam. Hæc sunt quæ de his necessariò dicenda credidimus. Declinante autem paßione conuenit adhibere cerotaria, ex murtino, uel uiridi oleo, & alumine, cibum uarium dare, atque uinum, ac

* taliæ
* recoquenda
* ac correctione facilior
* osculatione
* effluxio
* permanet
* nigredine: fætore: pure: dolore.
* succussu, vt cū quis equum domare & regere conatur, calcitrosū, & peruicacem. αἱμοῤῥοΐδες
* attestāte, quidā cessare exponunt, cum sanguis fluere desinit.
* releuatione
* ischuriam.

deinde lauacrum adhibere. At *ſi ſtrictura fuerit uentris, uel ueſicæ, conuenit iacere ægrotantem loco mediocriter calido, atq; lucido, adhibita abſtinentia uſq; ad tertium diem, cum requie.* Item *locis in dolore conſtitutis manuum calidarum cum blando amplexu uapo*
* τῷ ἤτρῳ * τῷ πυγεῶνι *ratio adhibēda: uel* pubetenus, ac* ueretri initio, & clunibus calida linteamina, aut uaſcula ex aqua calida, uel ſacculi ex pollinibus calidis, aut ueſicæ oleo calido plenæ admouendæ.* Ac *ſi uehemens fuerit dolor phlebotomia adhibenda: & partes in paßione conſti-*
* non ſuccidis *tutæ lanis* limpidis oleo calido ac dulci infuſis contegendæ, ex eo etiam totum corpus ungendum: tum ora*
ἐγκαθίσματα. *fouenda.* Adhibenda *etiam encathiſmata ex aqua calida, uel aqua & oleo, aut decoctione laxatiua ex iis quæ ſæpe memorauimus.* Tunc *cibus dandus ſorbilis, & potui aqua calida, moderatione dominante, & uſq; ad declinationem paßionis, interuallis dierum, nutrimenta offerenda.* Ac *ſi dolor minime ceſſauerit, cō-*
Cucurbita κοῦφα. *uenit uſus cataplaſmatis laxatiui, & cucurbitæ appoſitio leuis, quam* Græci *cuphen appellant, cum adiecta ſcarificatione, & uaporatione ſpongiarum aqua calida expreſſarum.* Ac *ſi uenter retentus fuerit, clyſter conuenit ſimplex: & ſecundo cucurbita clunibus adhi-*
* præraſis ἔμβασις. *benda, ac pubetenus* præraris capillis.* Tunc *hirudinum appoſitio, quas ſanguiſugas uocant, atq; embaſis adhibenda ex calida & oleo: ſic enim laxatis tenſionibus non ſolum dolores ſoluentur ueſicæ, ſed etiam conſequens urinæ difficultas, uel abſtinentia.* Cauēdus
διουρητικά. *præterea uſus urinalium medicaminum, quæ diuretica* Græci *uocant.* Etenim *ueſicam prouocant, & propterea tumores faciunt commoueri.* Ac *ſi minutis do-*
* ceſſauerit *loribus urinæ* fuerit retentio, uel in toto cōquieuerit*

dolor

dolor, tanquam * *factis superpositionibus repetant lenimenta, adhibenda fortificatio per uariam gestationem, & uocis exercitium, unctionibus quoq; ac defricationibus admotis, quæ superiora corporis magis exerceant, interiecto lauacro, & uario cibo, ac uino: & iuxta methodicum modum adiectiones cyclicæ ac detractiones faciendæ. Tum ad recorporatiua atq; uehementia redeundum adiutoria, ut ex resina, uel dropace, ac paroptesi, & solis torrore, uel arena ignita, & appositione cucurbitæ, fortiraptu,* atq; tractu quodam circunducto remota, corpora roboremus, morborum pulsa segnitie, adhibito usu asperginum, quæ sympasmata Græci uocauerunt. Tum malagmatum atque acoporum lacessentium usus adhibēdus, adiecto etiam sinapismo, & fricatione partiū quæ paßione afficiuntur. Tum encathismatibus utendum ex aqua marina, uel salsa calida, & magis iis qui mordicatione quadā locorum in iisdem paßionibus tanguntur: tum cataclysmo utendam, cuius* nominis uim præscriptis libris sæpius* latinauimus: ita natatio adhibenda aquarum sua uirtute medentium, quibus magis erit in solutionibus utendum. Eligendæ sunt nanq; specialiter quæ aluminis habeant qualitatem, ut sunt in Italia Albulæ appellatæ, & Nepesinæ, & * Cotiliæ, & Auguriæ: Iis uero qui lapidibus, uel scabro uesicæ afficiuntur, erunt eligendæ aquæ salsæ, uel quæ nitri habeant qualitatē, ut apud* Tenariam insulam, quæ potandæ, atq; lauacro adhibendæ sunt. Tum residuus adhibendus est cyclus, & acriora medicamina potanda, ut ex radice lapati, & capparis, & struthij, uel polij herbæ, itemq; panacis, & horum similium: & lithotomia in iis qui maiorē generauerint lapidem. Item in omnibus helle-*

* confectis absolutis
δρώπαξ.
παρόπτησις.
* Hanc recorporatiuam cucurbitā supra uocauit pag. 324.
συμπάσματα.
μαλάγματα.
ἄκοπα.
ἐγκαθίσματα.
* aquarum illisionem exposuit. c. j. lib. j. ruinam. cap. j. lib. ij.
κατακλυσμοί.
* latinizauimus.
* Cutiliæ
* Aenariam
λιθοτομία.

Aphor.28. & 29.lib.6. ficile uero in mulieribus atq; in eunuchis, & pueris, & iuuenibus fieri inuenitur. Videtur præterea plurimis antiquis medicis etiam genuino cursu in posteros migrare cum semine, & propterea succedentes inuadere, de qua re principaliter Responsionum docuimus libris: item per aliquas probatur frequentare regiones, ut Cariam, & Alexandriam Aegypti uicinam, nec non tẽporibus certis nasci, *item magis aspernari uidetur, ut primo, *uerno, secundo, autumno, tertio, hyeme, æstate uero difficile. Sequitur autem passione articulari tẽtatos, torpor, atq; formicatio eorũ articulorum qui tanguntur, & difficilis flexio, atque rursum extentio: item grauedo & * uacandi dulcedo, & ad paruum motum uehemens labor, atq; dormientibus sensus quidam resonãtium articulorum, & cum de somno surrexerint, ueluti saltu earundem partium afficiũtur: tum horror, uel rigor, atq; tremor sine ulla manifesta ratione partiũ sequuntur. Dehinc cum passio se extollere cœperit, in podagricis dolor alterius pedis, aut utriusq; cum pũctionibus nascitur, incipiẽs à uestigio aut plantæ cauitate, uel sæpius à maiore digito, attestante torpore, & grauedine, & difficili motu, cum horrore rigido, atq; inæquali per membra, & aliquando plurimo feruore, aliquando frigore, ut alij refrigerantia, alij calida desiderent ægrotãtes, & propterea quidã alterã calidam, alterã frigidam podagrã putauerunt nuncupandam. Item initio, ut sæpe contigit, similis color patientium atq; sanarũ uidetur partiũ, atestante æqualitate, nullo emergente tumore. Dehinc inflatio partiũ fit cũ rubore. Quapropter releuatio altiorũ sæpe* sequetur. Tum peiorãte passione arthritica sufficitur passio, cũ in unũ omniũ cogitur articu

* Podagra hæreditaria est.

Caria. * & Alexandria.

* Apho.20. b.3.

* otij quietis

* sequitur

articulorum cõsensus, & facile ex articulo in articu-
lum uenit dolor, nec desinẽs priusquã cunctos inuase* * *desinit*
rit nodos. Sæpe deniq; *prioris articuli dolore declinã-*
te secundus inuaditur, atq; eodẽ similiter miscente ter
tius sumit exordiũ, consentiente etiã uesica atq; spinæ
maioribus neruis, quos tenontas appellãt: & in stoma τένοντες.
cho etiã nausea uel uomitu iactãtur ægrotantes. Tunc
articuli tumentes inflantur, ac deinde durescũt, & so
lidati saxeã faciunt qualitatẽ: tum etiam nigriores ef
ficiuntur, atq; cõtorti, ut in obliquas partes digiti uer
tantur, aut reflexi supinentur, aut uicinis adfixi incũ-
bant, & aliquãdo humore purulẽto uel mucilento col
lecto, aut uiscoso generent poros, quos nos transitus* * *tophos, legisse*
dicere poterimus: dehinc etiã lapides sufficiant, qui* *videtur Au-*
quidẽ articulos soluãt, & cutem distendant, atq; erũ- *relianus πώ-*
pentes promineãt, & chirurgia detrahantur: aut exi *ρους nõ πώρους*
lientes cyathis, cum ferramento tollantur, quod nos* *πέροι.*
** laureolũ dicere poterimus, & rursum renascantur.* * *sufficiuntur*
Tum *membra dolentiũ partium, cessante nutrimẽto,* * *ambiente ar-*
tenuata languescunt, & arida efficiuntur. Erunt *præ-* *ticulum mem-*
terea ægrotantes paruis ex causis mobiles atq; iracũ- *brana*
di, siquidem motũ uel actum nõ sine querela accipiãt.* * *Laureolum.*
Principaliter *autẽ hæc paßio cõstituitur in neruis, uel* * *Scalpreolũ*
corũ colligationibus, tum cætera morbo consentiunt, σμίλιον,
atq; cõtiguos uel superpositos lacertos, & maiores * *accipiunt.*
neruos pati demonstrãt. Est *præterea paßio nõ facilis*
curatione, & aliquando magnitudine insanabilis, non
ut pleriq; putant naturæ.* Causæ *autẽ difficillimæ cu-* * *natura*
rationis, uel ut sæpe contingit impoßibilis, manifestæ
atq; plurimæ reperiũtur. Est *enim paßio in neruis cõ-*
stituta qui sint natura densißimi, & inter articulorũ* * *sunt*
nodos cõstituti, quorum angustia cõprimuntur, & ad

omnem motũ aſperãtur,magis in pedibus,hi enim plurimas cõligationes nodorũ naturaliter habent,& totum corpus ſuſtinendo laborat.* *Præterea hæc paßio initio paruitatis cauſa negligitur,& cõtempta cõualeſcit: quippe cũ à multis minime credatur emergere. Alij deniq; digiti luxati, aliqui pedis uerſionẽ, aliqui cuiuſdã rei calcatæ,uel offenſæ duritiã aut* feruorem querũtur, tũ neceßitate coacti augmẽti tẽporibus in cõfeßionem ueniunt ægrotantes. Ob hoc igitur paßio perſeuerare, atq; corpora poßidere meditatur.* Non aũt minus etiã longorũ lenimentorũ cauſa,quibus receßiſſe putatur,cũ ſanos ægrotãtes fingendo promittit,adiuuãte etiã intẽperantia,qua cũ ſæpe cõcipi paſſio,perſpicitur,manere poſſe nõ dubitatur,*quod dicã diatrito. *Si uẽter officiũ nõ agnouerit,clyſter adhibendus ſimplex*, atque ita totius paſsionis ſtatu accepto vt inflata vel tumẽtia loca videãtur,*ſcarificatio adhibẽda:& ubi permiſerint partes cucurbita figẽda,uel hirudines admouẽdæ. Eſt aũt omnium leuior* præter cucurbitã ſcarificatio. ſiquidẽ nulla quaſſatio partium fit,quæ neceſſariò cucurbitæ cõiuncta eſt. Item hirudinum morſibus conſenſus adiũgitur, & propterea,ut ſupra dictũ eſt, ſimplex* cõflatio lenius probatur. Adhibenda etiam uaporatio ſpongiarũ,tum aquæ calidæ fomentatio,uel* aqua & oleo,aut decoctionis fœnigræci, aut lini ſeminis, uel hybiſci. Item cataplaſma mitigatiuum, quod iamdudum minime poſſe adhiberi uidebatur, ſiquidem tumentia pondere grauari nõ* debeant. Sit igitur panis diligentius emollitus ſolus, aut admixta radice argallici, quod Græci ſymphyton uocant, uel hybiſci decocta, uel cuiuſquam ſimilis uirtutis quorum probauimus adhibendas*

Margin notes: * laborant · * à feriendo: ictum · Hæc mutila · * ſine cucurbita · * ſcarificatio leuior. Alij diſflatio · * aquæ & olei · * debent · σύμφυτον.

das uaporationes. Tum cum firma declinatio fuerit
constituta, adhibenda lauacra, atq; uarius cibus, & a- * potui
qua potu danda, & propter paßionis nequitiã adhi-*
bẽda etiã cerotaria ex oleo dulci, uel cyprino, aut ex
adipe confectũ medicamen quod Græci diasteaton uo- * tum
cant, tunc malagma Diachylon, uel Mnaseũ, at quod* διαστέατον:
appellãt Diateleos, uel dioxeleum, uel diathalassestũ. διὰ ἁλὸς ἄνθυς describitur
Paulatim fortificandum corpus deambulatione liberis pag. 624 a
calciamento pedibus, & cum cautione aduersantium Paulo. Dioxeleũ vero pag.
rerũ, ut ne quid nimis, maxime uini, aut indigestionis, 829. ab Aetio.
aut Veneris. Arthriticis uero conuenit etiam digitis * vide cap. 1. lib. 2.
*ceram emolliendam dare, uel * manipulos tenendos,* ἁλτῆρες.
quos palestritæ alteres appellant, tum mouendos, ce-
reos, uel ligneos primo, cum paruo plumbo interfuso:
tum pro modo profectus grauiores: & in tardãte paß-
sione, superpositionis tempore supradicta seruanda
simplicitas curationis. In lenimento uero adhibenda
fortificatio, tum recorporatio. Sit igitur primo gesta
tio pro modo uirium, tum deambulatio molli strami-
ne coæquato solo, adiecto uocis exercitio, cum cor-
poris unctione. Etenim uacatio craßificat corpora,
adeo etiam & in hiis qui ex aliis forte plurimo tem-* * vt in iis
pore iacuerint causis, hac ratione articuli cõmoueã-* * uexentur:
tur, cum nerui nõ exerciti ualidiores efficiũtur. Ad-* laborent.
hibẽda etiã lauacra per interualla dierũ, & uarius ci * inualidiores
bus ex mediæ materiæ qualitate: uinũ paruũ, lene, & efficiantur.
semper post cibum: tum dropax simplex, atq; composi
tus: paroptesis ex igni, uel ex sole, atq; pellibus ferue- παρόπτησις.
factis, & ex arena littoris: tũ aspergines, quas Græ-* * pag. 420.
ci sympasmata uocãt, ex nitro, & adarce, & euphor- Aspersiones.
bio, & sæpe memoratis speciebus: tum ungenta, & συμπάσματα.
acopa ex squilla confecta, & agresti cucumere, item* ἄκοπα. * Scylla

euphorbio, & adarce. Dehinc malagma adhibēdum, ut est quod appellāt Diabalon, aut Diadaphnidō, aut Diadarces aut Diastactes conias, uel quicquā similiū: item rubor cutis ex sinapi faciēdus, quem Græci phœnigmon appellāt: item drimyphagia, & cyclorū regula, & radicū uomitus, & hellebori, & embasis facienda, sicut de ischiadicis scribentes memorauimus: uel fomētatio ex decoctione artemisiæ herbæ, aut marinæ feruētis aquæ, dehinc natatio feruēs, uel frigida. Item usus adhibendus aquarū naturaliū: calidarū tum frigidarū, ut sunt in Italia quæ appellatæ sunt Albulæ, uel * Cotiliæ, & omniū supradictorū affectanda repetitio, dabit enim curatio aliis integrā sanitatem, aliis raram doloris admonitionem, ne iugi superpositione uexentur. Veterum quidam annalia medicamina potanda probauerūt, ut est quod appellant Diacentaurion, item Diascordeon, bibendū anno cōtinuo iudicantes, iis qui non plurimo tempore fuerint paßione uitiati, hoc est intra quinquennij * temporis constituti, adiiciētes quod bibi debeat medicamē * prædigesto corpore, & omnino nullo obstaculo impedito. Sin minus, repræsentandum numerum dierum, quo integer cōpleatur annus, quanquam longo tempore porrectus. Secundum nos autem iuxta Sorani iudicium est metuenda diuturna medicaminis sumptio, cum neq; soliti cibi iuges, atq; iidem utiles, recte probentur. Sic deniq; legimus quosdam ueteres memorasse ex iugi medicamine poto in celeres, uel acutas uenisse paßiones, & alios apoplectos, alios pleureticos, alios peripleumonicos interisse, item quosdam continua difficultate spirationis affectos, quam Græci dyspnœan uocant. Alij uero qui se isto medicamine profecisse testantur, non aduer

[Margin notes: φοινιγμός. | ἔμβασις. | * Cutiliæ | * tempus constitutis | * nullis cruditatibus aut obstructionibus impedito. | Medicaminū frequentia recusanda. | δύσπνοια.]

*aduertunt seruatæ digestionis causa id fuisse permissum: quippe cum cæterarum rerum excessus declinando, quidam seruauerint sanitatem, *cum interrumpere *metuerint sumptionem medicaminis sui: & propterea his intentionibus occupati alias sibi nesciuerint profuisse rationes. Item alij ustionem nodorum faciendam probant, quam nos reprobamus: siquidem consensus facit tumorem. Item alij transeundum ex aliis in alia probant *ungenta & cataplasmata, nunc specie, nunc genere differentia, donec ægrotantes releuentur: siquidem alia pro aliis corporibus uidentur conuenire, & propterea doloris mitigatio sequitur. Ordinauerunt deniq; etiam contrarias uirtute materias laxatiuas simul, atq; constrictiuas, & recorporatiuas, ut Mnaseum malagma, uel diachylon: item è contrariis uehementius constringentia, ut* dyateon, & *cyzicenem, & *Erasistrion emplastrum: item ex panici polline, & lini semine cataplasma, & ex coliculo agresti, uel herba erigerōte, & *bramite, & mādragora, & alterco et lēticula, & citri medio, uel peponis, & origani, uel thymi, aut uuæ lupinæ, aut portulacæ, aut betæ, aut mali punici foliis uiridibus, uel eius caduco, quod Latini *ambulacium uocant, decocto cum aceto, aut ruta agresti cum aceto, singulari, uel cum* simplici alica, aut aceti sedimine, cum apio: aut uitis folia, cum simplici pulento, uel *herbi polline, aut fabæ, uel hordei, aut lolij, aut lupini, cum fece uini, uel aceti, uel ex fico decocto cum aqua & uino & contrito, donec mellis sumat craßitudinem: Ex* quo detractis durioribus* partibus imperant coquenda rursus residua: Itē ex papaueris* coliculis, quos Græci* cocias uocāt, uel eorum foliis, & malis cydoniis & punicis in uino

* quia
* metuerent
* vnguenta
* Dia item describitur ab Aetio pag. 834. cyzicenū ab eodem pag. eadem.
* cyzicenum
* Erasistratiū
* stratiote. stratiotis fluuiatilis folia Diosc. refrigerant, tumorib. & ignibus sacris medentur: quæ inflammationē minantur, tumescere nō sinunt.
Ambulacium
* Ampullagiū. pag. 462.
* simila, aut alica
* erui
* emplastri apparatu
* simplicium
Lignosorum quæ teri commodè non possunt.
* folliculis
Alij capitulis.
κώδυας.
* Codeia

*rationem, omni tumori frigidas conuenire materias. Igitur secundum paßiones ac tempora nos discretas aptamus. Alij uero * acopũ ex * rana rubea in podagricis admirantur, alij marini * uituli, alij pedes unxerũt, ex eius tergo calciamenta facientes: alij uiuentem beluam oleo coxerunt, alij lupum, & specialiter unctionis genus hoc cõuenire probauerũt. Multa enim ficta sine ratione creduntur, cum forte paßio non fuerit insidiosa, & cum * corpus tardauerit, nũ in uno atq; eodem tempore perseuerans. Item plurimi uomitũ post cibũ laudauerũt, secundo, uel tertio, per menses singulos adhibendũ: siquidẽ & materiã * redarguit, & indigestos esse nõ sinit, non aduertẽtes quod magis uexabilis approbetur, cũ hoc adhibito gingiuæ putrescant, dentes moueantur, oculi confundãtur, & totũ impleatur caput, stomachus quoque grauiter afficiatur, & propterea omnes consentiant nerui. Est igitur conueniens magis parua cibatio, atque initium ex abstinentia ciborum sumendum curationis. Multi autem medicinæ scriptores purgatiuis & acrioribus * pollent clysteribus, & urinalibus medicamentis, quæ diuretica uocauerunt. Sed oportet cauere stomachi uexationem, quæ uarietate facile medicaminum fit, item uesicam quæ * sit neruosæ qualitatis prouocare. Tradit enim necessariò uniuerso corpori uexationem per sibi cognatam neruorum qualitatem. Specialiter autẽ ueterum pertransiendo errores, uanũ puto, atq; prolixum quod de podagricis scripserunt, & propterea fastidiosum maxime, cũ sufficiat communis materiarũ memoratio suprascripta, tacitis dominis, qui nunc dicẽtur. Diocles libris quos de paßionibus atq; causis & curationib. scripsit: Praxagoras tertio libro de mor-*

Marginalia: * describitur ab Aetio pag. 674. — * ex Rubeta — * vituli adipe pedes — * in corpore — * ab articulis auertit. — * vti solent — * est — Diocles. — Praxagoras.

Erasistratus. bis: Erasistratus libro quo de podagra scripsit, prohibens tamen purgatiua adhiberi, quæ cathartica uocauerunt, malagma uero Ptolemæo regi promittens, cuius scripturam non edidit: quanquam quidam sibi uisum Erasistrati nominent medicamen. Item Erophili sectatores multi, atque Asclepiades libris ad Erasistratum scriptis, & Heraclides Tarentinus, & Themison secundo libro Tardarum paßionum, aliqua ut methodicus, aliqua ut non methodicus decurrit: phlebotomat enim ex pedibus, & nihil approbat, & cataplasmatum qualitates confundit, non discernens à constrictiuis laxatiua. Quibus respondere quid oportet? cum uinolentia neruos amputet, phlebotomia patientes impleat partes. Thessalus autem secundo libro Regulari, imperfecte quidem, sed consequenter methodicis intentionibus curationem ordinauit.

Erophilus. *Heraclides Tarentinus.* *Themison* *Thessalus.*

νεφρῖτις. De Renali paßione, quam Græci Nephritin appellant. Cap. III.

Renalis paßio à patientibus partibus nomen accepit. Est autem intellecta paßio tarda renis aut renum: paßio, inquam, tarda: siquidem cum insidenti atque perseueranti querela renalem intelligimus paßionem, & non ex nouello atque recenti tumore, sicuti neque cuiusquam oßium coxæ, ni fuerit perseuerans, ischiada intelligere poterimus. Item adiecimus renis, aut renũ, siquidem nũc alterũ, nũc utrosque tenet renes tumentes, ac duratos, & in saniem sæpe uenientes, & ulceratos, & *humore fluentes. Igitur de cunctis purulentationibus, uel uomicis communiter secundo dicemus: nunc de cæteris supra memoratis scribemus, & primo de tumore. Antecedentes itaque causæ, quæ renalem faciunt paßionem, aliæ manifestæ, ut perfrictio,

* sanguine, aut sanie.

frictio, indigestio, percussus, casus uehemens super clunes, acres cibi plurimi contra consuetudinem, libido uenerea uehemens, uel urinalia frequentata medicamina, aut uenena, quæ specialiter ipsas * afficiant partes, ut sunt ex * cantharidis confecta. Afficiuntur autem hac paßione, iuuenibus magis * grauiores, atque senes, & uiri * mulieres, & habitudine plenis * tensiores: siquidē sit in iis grauior, & generaliter curatio difficilis, ob angustiam locorū, quæ paßione uexantur, & ob acrimoniā urinæ, quæ insuetè aliquando renibus immorata in uesicam transit. Sequitur autē patientes, cùm adhuc leuis fuerit tumor, dolor leuis, & magis cùm proni fuerint inclinati, secundum clunes, & circa ilia, alterius aut utriusque partes, & priorum in clunibus nodorum. Cùm autem tumor uehementescere cœperit, dolor etiam plurimus fit cum grauedine & feruore clunium omnium, atque iliorum, & pubetenus, uel umbilico cum consensu usque ad uesicam tendente, ob tumorem urinalium uiarum, quas Græci ureticos poros appellant: quæ quidem à renibus usque ad uesicam sunt porrectæ, attestante urina tenui, & aquata, & ita subalbida, ut colaturæ liquidæ colorem fingat, quā Græci charopon uocant, & primò parua, dehinc plurima, aut coaceruatim effusa, quæ nullam faciat * releuationem, peiorante tumore in * feculentum colorem ueniens, cum iam nimia tensione tenuißimæ uenulæ fuerint ruptæ: item in uini transiens qualitatem uiscosæ craßificationis causa: tum * oleosum ueluti adipis qualitatem simulans, cùm renum * fluor pinguis * acceperit. Dehinc per incrementa etiam febres accedunt, cum consensu iecoris, ut quidam etiam fellis colorem sumant, attestante uentris abstinentia, cum tormento

* afficiunt
* cantharidibus
* grandiores
* mulieribus
* tenuiores: siquidem est
χαροπὸν.
* nullū enaurema
* sanguinis portione quadam admixta.
τὸ τρυγῶδες χρῶμα intelligit.
* oleosa, aut
* adipis eorum colliquatio.
* acciderit.

mento, & ructatione, inflationeq; cogente. Tum hebetudo sequitur, & articulorum frigus & uomitus: & tardante paßione, corporis tenuitas nimia, adeò ut
* curui: repā-di *quidam * uncati permaneant, & semper proni ambulare cogantur, nec unquam se erigere poßint. Est præterea signum declinationis, supradictorum in contraria mutatio, ut urina aquata in craßitudinem ueniens: craßior uerò uel uiscosa in tenuitatem: item quæ paulatim atque cum mordicatione ferri solebat, sine labore adueniens, & si plurima, mediocris effecta, & ad summum omnia cum naturæ solita uel similia fuerint uisa.*
* *Hic multa desunt.* * Aiunt aliqui eos qui ex casu uel percussu, aut uehementi libidine fuerint, tormenta, irruisse uideantur: colicos uerò maior interior, uel uentri uicinarum partium dolor sequatur, atque inde sumat exordium, consentientibus uel compatientibus clunibus. Item renali uitio extemplo difficultas urinæ coniuncta est. Colicis uerò per consensum atque secundo concurrit. Hæc est similium paßionum discretio. Accidunt hæc item similia etiam in urinalibus uiis uitio constituto, ex renibus quæ usque ad uesicam ducunt, quibus eadem quæ suprà diximus rectè concurrunt, sed dolor uel eius sensus erit inter renes & intestina, & uesicæ fundum, nulla inflatione uel extantia in externis renum partibus prominente. Hæc est omnis atque perfecta significatio. Sed oportet sanguinis mictu adfectos similiter curari tanquam sanguinem spuentes. Alios uerò qui cæteris fuerint paßionibus adfecti, sicut de uesica scribentes demonstrabimus, pro suis concursibus uel accidentibus, quæ Græci symptomata uocant, partita curari ratione. Non enim sola generalis, sed etiam specialis eorundem conuenit adiutoriorum

κωλικοί. συμπ]ώματα.

rum

*rum curatio, solum differens, quòd ea quæ localia sunt adiutoria in iis qui renalibus laborant uitiis magis clunibus adhibeantur. Illis uerò qui * uesicæ, pectini, uel pubetenus, quod Græci perineon uocant.* * sub. vitiis laborant.

De tardis vesicæ passionibus. Cap. IIII.

IN *uesica speciales plurimæ passiones eueniunt, tumor, collectio, ulcus durities, phthiriasis, item psoriasis, quam scabiem, uel scabrum appellamus, capillatio, debilitas, paralysis, calculatio, quam lithiasin uocant, sanguinis fluor, siue effusio, quam hæmorrhagian appellant, mictus tarditas, aut difficultas, aut in toto guttæ aquatiles, quas hydatidas uocant. Sed ne porrecta longitudine fastidiosa curatio uideatur, una præceptione omnia apprehendere festinandum. De paralysi igitur superius docuimus, cùm de ea specialiter diceremus. De collectionibus uerò & ulceribus secundò dicemus, cùm de singulis corporis partibus communem trademus curationem. Tumente igitur uesica, sequitur dolor secundum pectinem, atque ueretri radicem, & ilia, & clunes, & magis initio ac fine urinæ reddendæ: tum feruor incendiosus: item pulsus & extantia partis in passione constitutæ, cum iugi ac frequenti urinæ reddendæ desiderio, & repentina cessatio, ac rursum egestio fit cum dolore intolerabili per singulos mictus, ut extenti ægrotantes etiam uentum per podicem reddant, aut ipse podex præcadens excludatur: & præterea ægrotantibus supinus exitus * urinæ facilior. Quidam denique necessitate coacti defixo capite super * latus pedibus sese locauerunt, ut lapis angusta deserens loca, atque uesicæ aditum repetens mictus tribuat facultatem. Mulieres deniq; etiam digitis immissis in muliebrem sinum sibimet, ipsæ hortatione*

φθειρίασις. ψωρίασις. παράλυσις. λιθίασις. αἱμοῤῥαγία. ὑδατίδες.

* quoniam in eo corporis habitu lapis in vesicæ amplitudinem relabitur, ex colli angustiis.

* latis sedibus

* emiserunt. tatione quadam lapidem prouocando * dimiserunt. Pueris autem magis prominens ueretrum fit. Sæpe etiam extantia quædam ægrotantibus occurrit, si suo digitum iniecerint podici. In ipsa præterea urina sedimina inueniuntur, aliquando * crassiora, & * calida, aliquando arenosa & saxosa. Item quibusdam asper lapis, aut sanguinolentus excluditur, & saniosus. Sed quoniam signa communia sequuntur ulceribus uesicæ atque lapidibus generatis, & iis qui gelato sanguine impediti mictus difficultate afficiuntur, confirmabitur apprehensio lapidis generati, adhibita *melotide, cuius rationem atque usum Responsionum libris * chirurgiam scribentes plenissimè tradidimus. In quibus etiam auferendi lapides opus docuimus. Nūc enim correctionem demonstramus cuiusdam in corpore morbi, quo uesica lapidum generatione uexatur, & non ut alium masculum appellemus lapidem, alium * ex fœminam, ueluti quidam leuium medicorū, * sed quodam corporis uitio, non adhibita recorporatiua curatione, cum solius auferendæ * alienitatis intentione medici capiantur: * cuius plurimæ sunt differentiæ. Est præterea urinæ reddendæ impedimentum, quod Græci stranguriam uocant, mictus officium retardatum. Difficultas autem, quam iidem dysuriam appellāt, quæ id adiuncto dolore * ingesserit. Impossibilitas autem, quam * urian uocant, perfecta eius officij negatio. Sed hæc tria accidentia quæ Græci symptomata uocauerunt, nunc stricturæ sunt appenditia, cùm tumor uesicam tenuerit, siue durities, aut paralysis, uel tensio, ut quidam uolentes urinam usu solito ac naturali deponere, obstantibus causis, longo tempore continentes officij dilatione uexentur: aliquando * alienitatis obtrusione

Marginal notes:
* Aphor. 31. lib. 7. & 77. lib. 4.
* pallida
* catethere solido, non fistuloso.
* τὴν χειρουργίαν.
* non autem recorporationis deinceps faciendæ.
* Nam eius στραγγουρία. δυσουρία.
* ingerit
* ἰσχουρία.
* ischuriam
* συμπτώματα.
* rerum alienarum, & præter naturam in corpore genitarum.

*trusione uesicæ impedito meatu, ut lapidis, aut arenæ,
aut capillorum, aut squamularum cantabri similium,
uel quocunque sedimine craßiore. Fluor autem san-
guinis per uesicam, quã Græci hæmorrhagian * uocã- αἱμοῤῥαγία.
tes manifestus, cùm aceruatim per urinæ meatum san- * vocant, est
guis excluditur. Sed quoniam non * solo ex ambitu * solum
uesicæ fluor iste fit, sed etiam ex collo, uel mictualibus
* uisco aceruatus sanguis excluditur: aliquando etiam * viis vreteri-
de renibus, erit locorum discretio facienda. Nam re- bus
nibus patientibus dolor in clunibus demonstratur. Ve-
sicæ * autem ambitu patiente, sub umbilico, uel pube- * Aphor. 39.
tenus apparet dolor, & sæpe urinæ commixtus san- lib. 7. & 80.
guis excluditur. Item collo uesicæ patiente circa ue- lib. 4.
retri initium, quod Græci perineon uocant, dolor sen-
titur. Mictuali autem uia patiente, ipsam ueretri ra-
dicem dolor afficit, attestante sanguinis puritate, cum
iuge ac non intercapedinata emißione, etiamsi digitis
loca, quæ iuxta seßionem ueretri sunt, presserimus,
quo in loco est ultima mictualis uia, quàm, ut suprà
diximus, uræam Græci uocauerunt. Nam si ex aliis οὐρέαν.
locis sanguis feratur, digitorum impreßione magis ab-
stinetur, cum supradictis locis, hoc est, perineo, uel po-
dici uicinis renititur impreßio. Tunc * ex uesicæ col- * enim
lo * impedimento repressus feretur: ex superioribus * impedito pres
uerò abstinetur. Aliorum autem medicorum signa de su referetur. ac
his discretionibus conscripta Responsionum libris chi- in superioribus
rurgiam scribentes elogiauimus. Sunt autem uesicæ ui- viis abstinebi-
tia, uel paßiones generaliter curatione difficiles. Est tur.
enim natura neruosa, & altioribus insita locis, atque
celata, & quæ corporis superflua sustineat acriora.
Sed ne Methodi rationem uariare uideamur, erit de-
monstrandum, quoniam fluori siue solutioni uesicæ,*

gallæ, cum nigro uino, uel* talliæ herbæ aqua cœlesti concoctæ: quæ cum fuerit expressa & abiecta, erit aqua* coquēda, donec ad mellis ueniat craßitudinem. Mulieribus uero etiam passaria adhibenda, quæ ad fluorem matricis Responsionum conscripsimus libris, muliebria uitia curantes. Est autem curatione * correctior, ac facilis eruptione factus, uel* oscitatione sanguinis fluor, uel percussu, aut saltu confectus. Etenim *influxio abstinetur, & rupta conglutinantur: difficilis uero correctione ex putredine effectus fluor. Retento enim sanguine, uel abstento, ulcus* permanebit. Est præterea ex putredine sanguis ater, & male redolens, atq; purulentus ex ulcere præfecto, & dolore antecedente, qui putredinis causa aduenisse uidetur. In eruptione autem flauus, & non* antecedentibus supradictis, sed* excussu, uel saltu, aut percussu effectus. Solent præterea sicut in podice, uel fœminarum sinu, aut matricis collo, etiam in uesica hæmorrhoides generari, quæ fluorem sanguinis præstant, quibusdam interuallis uariatum, quod oportet apprehendere prudentem, cum non coadceruata primo fuerit effusio, sed augmentis quibusdam promota, interiectis defectionibus, ac sæpe retento sanguine doloris pubetenus admonitione* cessante cum tensione inguinum, & grauedine clunium, uel renum consensu: & cum sanguis eruperit, supradictorum* relatione sequente, siquidē aliquando inflatæ ac tumentes hæmorrhoides difficultatem, uel abstinentiam faciunt mictus, quam Græci dysuriam uocāt, uel* uriam. Hæc sunt quæ de his necessariò dicenda credidimus. Declinante autem paßione conuenit adhibere cerotaria, ex murtino, uel uiridi oleo, & alumine, cibum uarium dare, atque uinum, ac

* taliæ
* recoquenda
* ac correctione facilior
* osculatione
* effluxio
* permanet
* nigredine: fœtore: pure: dolore.
* succussu, ut cū quis equum domare & regere conatur, calcitrosū, & pervicacem.
αἱμοῤῥοΐδες
* attestāte, quidā cessare exponunt, cum sanguis fluere desinit.
* releuatione
* ischuriam.

deinde lauacrum adhibere. At si strictura fuerit uentris, uel uesicæ, conuenit iacere ægrotantem loco mediocriter calido, atq; lucido, adhibita abstinentia usq; ad tertium diem, cum requie. Item locis in dolore constitutis manuum calidarum cum blando amplexu uaporatio adhibēda: uel* pubetenus, ac* ueretri initio, & clunibus calida linteamina, aut uascula ex aqua calida, uel sacculi ex pollinibus calidis, aut uesicæ oleo calido plenæ admouendæ. Ac si uehemens fuerit dolor phlebotomia adhibenda: & partes in paßione constitutæ lanis* limpidis oleo calido ac dulci infusis contegendæ, ex eo etiam totum corpus ungendum: tum ora fouenda. Adhibenda etiam encathismata ex aqua calida, uel aqua & oleo, aut decoctione laxatiua ex iis quæ sæpe memorauimus. Tunc cibus dandus sorbilis, & potui aqua calida, moderatione dominante, & usq; ad declinationem paßionis, interuallis dierum, nutrimenta offerenda. Ac si dolor minime cessauerit, cōuenit usus cataplasmatis laxatiui & cucurbitæ appositio leuis, quam Græci cuphen appellant, cum adiecta scarificatione, & uaporatione spongiarum aqua calida expressarum. Ac si uenter retentus fuerit, clyster conuenit simplex: & secundo cucurbita clunibus adhibenda, ac pubetenus* præraris capillis. Tunc hirudinum appositio, quas sanguisugas uocant, atq; embasis adhibenda ex calida & oleo: sic enim laxatis tensionibus non solum dolores soluentur uesicæ, sed etiam consequens urinæ difficultas, uel abstinentia. Cauēdus præterea usus urinalium medicaminum, quæ diuretica Græci uocant. Etenim uesicam prouocant, & propterea tumores faciunt commoueri. Ac si minutis doloribus urinæ* fuerit retentio, uel in toto cōquieuerit dolor

[Margin notes:]
* τῷ ἤτρῳ
* τῷ πυγειῷ
* non succidis
ἐγκαθίσματα.
Cucurbita κοῦφα.
* prærasis
ἔμβασις.
διουρητικά.
* cessauerit

dolor, tanquam * *factis superpositionibus repetant lenimenta, adhibenda fortificatio per uariam gestationem, & uocis exercitium, unctionibus quoq; ac defricationibus admotis, quæ superiora corporis magis exerceant, interiecto lauacro, & uario cibo, ac uino: & iuxta methodicum modum adiectiones cyclicæ ac detractiones faciendæ.* Tum *ad recorporatiua atq; uehementia redeundum adiutoria, ut ex resina, uel dropace, ac paroptesi, & solis torrore, uel arena ignita, & appositione cucurbitæ, fortiraptu,* * *atq; tractu quodam circunducto remota, corpora roboremus, morborum pulsa segnitie, adhibito usu asperginum, quæ sympasmata Græci uocauerunt.* Tum *malagmatum atque acoporum lacessentium usus adhibēdus, adiecto etiam sinapismo, & fricatione partiū quæ passione afficiuntur.* Tum *encathismatibus utendum ex aqua marina, uel salsa calida, & magis iis qui mordicatione quadā locorum in iisdem passionibus tanguntur: tum catalysmo utendum, cuius* * *nominis uim præscriptis libris sæpius* * *latinauimus: ita natatio adhibenda aquarum sua uirtute medentium, quibus magis erit in solutionibus utendum.* Eligendæ *sunt nanq; specialiter quæ aluminis habeant qualitatem, ut sunt in* Italia Albulæ *appellatæ, &* Nepesinæ, & * Cotiliæ, & Auguriæ*:* Iis *uero qui lapidibus, uel scabro uesicæ afficiuntur, erunt eligendæ aquæ salsæ, uel quæ nitri habeant qualitatē, ut apud* * Tenariam *insulam, quæ potandæ, atq; lauacro adhibendæ sunt.* Tum *residuus adhibendus est cyclus, & acriora medicamina potanda, ut ex radice lapati, & capparis, & struthij, uel polij herbæ, itemq; panacis, & horum similium: & lithotomia in iis qui maiorē generauerint lapidem.* Item *in omnibus helle-*

* *confectis absolutis*
δρώπαξ.
παρόπτησις.
* *Hanc recorporatiuam cucurbitā supra uocauit pag. 324.*
συμπάσματα.
μαλάγματα.
ἄκοπα.
ἐγκαθίσματα.
* *aquarum illisionem exposuit. c. j. lib. j. ruinam. cap. j. lib. ij.*
κατάκλυσμοι.
* *latinizauimus.*
* *Cutiliæ*
* *Aenariam*
λιθοτομία.

bori adhibendus est usus, si passiones supradictæ permanserint. Tum nauigatio atq; peregrinatio, & earũ uarietas appetenda. Erit præterea longo tempore, ut cætera quæq; nimia, Venus præcauenda. Iis enim qui ob uesicæ paralysin, propter officium * sciscitandum usum uenereum probauerunt, consentiendum non est: trahit enim secũ totius corporis uexationem. Ob quã causam erit * probanda etiam ferularum tenerarum, uel tabellarum, usq; ad ruborẽ cutis ab iis probata percussio, itemq; ustio, & scarificatio * faciendæ pubetenus, atque clunibus, & circa initium ueretri circulatim, quod Græci perineon uocant, * debilitate afficiens. Sunt præterea aquosa semina quæ excluduntur, & magis cum se pronos fecerint ægrotantes, uel celeri ambulauerint gressu. * Irruit autem corporibus, cum longa fuerint debilitate uexata, aut immodico usu uenereo affecta. Sed est accipienda curatio ex iis quæ de uesica sanguine fluente memorauimus: Item ex iis quæ in lenimentis passionũ fortificandi corporis causa, ac demutandi sæpissime probauimus. Est enim hæc passio seminalium uiarum * paralysis.

* solicitãdum
* reprobanda
* facienda
περιζόντων.
* quæ debilitate afficiunt
* irruunt. Serosi humoris corrupti & acris, per colem effluxum intelligit, quẽ Gonorrhææ speciem quidam esse putant. Vulgus vocat chaude pisse.
* immo potiùs Rheumatismus. Hic deest caput De Diabete.
ὀνειρογόνος.

De Somno venereo quem Græci onirogonon appellant. Cap. v.

PEr somnos imanibus uisis affecti ægrotantes seminis lapsu uexantur. Nomen autem sumpsit ab accidenti, siquidem effectum uenereum prouocando perficit. Sed generaliter neq; illico passio est, neq; accidens passionis, quod Græci symptoma uocãt, sed est consequens uisis, quam Græci phantasian uocauerunt, per somnum ægrotantes afficiens, ob desiderium ueneræ uoluptatis, uel iugem atque continuam libidinem, siue è contrario longam usus dilationem uel continentiam

φαντασία:

*tinentiam. Sed hoc frequentius accidens in paßionem ſæpe deuenit, itémque alterius paßionis aliquando ſignum antecedens fit, ut epilepſiæ aut furoris, quam Græci manian uocant, aut cuiuſquam ſimilis morbi, quoniam uexationem oſtendere probatur, atque præmoueri corpus, ſiue prætangi acceßione uẽtura. Item aliquando antecedẽs cauſa ſupradictæ paßionis, quam ſeminis *appellamus lapſum, fuiſſe probatur, à qua diſcernitur, ſiquidem illa paßio etiam per diem uigilantibus ægris fluere facit ſemen, nulla phantaſia in uſum uenereum prouocante. Somnus autem uenereus eo ſolo tempore quo dormiunt ægrotantes inanibus uiſis concubitum fingit. Aliqui etiam aiunt oniropoleſin ab onirogono diſcerni, ſiquidem oniropoleſis illa * ſit quæ per ſomnum concubitum fingit, cum * operantium ſenſu, ſed ſine ſeminis iactu: Onirogonos uero uſque ad * defectum deducit ſeminis lapſum. Sed Mileſius nihil inquit ſupradicta differre: unum enim, atq; eundem fluorem dicit eſſe ſeminalium uiarum. Sed quod nunc excluſio perficitur ſeminis, nunc impeditur, quanquam uiſa per ſomnum eadem fingantur, ob alias inquit irruentes fieri cauſas: ſed non eſt plurima diſcretio, * niſi intentio adhibenda: quippe cum neq; ad curationem neceſſaria comprobetur. Eos igitur qui ratione futuræ acceßionis epilepſiæ, uel furoris, aut cuiuſquam alterius morbi commouentur, ex iis quæ ſuis ſunt paßionibus tribuenda mitigamus: eos uero qui ſpecialiter hoc uitio afficiuntur, tanquam parua gonorrhœa affectos curamus. Supradictorum enim augmentũ in iſtam cadere paßionem facit ægrotãtes, * fluentium ſeminalium uiarum, uel paralyſi uitiatarum cauſa. Quapropte cõuenit primo * ægrotãti*

* Gonorrhœã

ὀνειρωπόλησις.
* eſt
* operis
* effectum
Mileſius.
* nec
γονόῤῥοια.
* defluxionem ex aliis partibus accipientium
* ægrotantis

ab intentione uenerea uisa mentis auertere, quæ Græci phantasmata uocauerunt, atq; aliorsum applicare intentionibus externis admotis. Siquidem facile quæ uigilantes accipiunt somniorum uisa * ad actiua cum hiis motibus exercent ægrotantes, & propterea corpus seminis * discußione uexatur. Tum stramenta duriora atq; frigerantia procuranda. Iubendi etiam supra latus iacere, cum se somno dederint, & * ante se: uel supponenda tenuis ac producta lamina plumbea clunibus, uel spongiæ circundandæ * pusca frigida infusæ, uel * iniiciendo loca rebus frigidæ uirtutis ex * anterioribus, ut balaustio, uel acacia, aut hypocystide, uel psyllio herba, quæ sunt singularia, uel cum palmulis adhibenda. Cibus etiam constrictiuus dandus, uel densabilis, & frigidus, ut de sanguinis fluore conscripsimus. * Poto quoq; frigido nutriēdi, uel constrictiuis, non quidem curiose confectis. Tum adhibenda fortificatio ex communi resumptione, & facienda consuetudo frigidi lauacri, quod Græci psichrolusian appellant. Loca etiam in paßione constituta forti impressione fricanda. Sunt enim hæc sufficientia constrictioni faciundæ. Aliqui uero conuenire dixerunt etiam mictus dilationem tendere, ne frequenti officio causa refricetur, & completa uesica, se somno ægrotantes dare, quo neq; in altum somnum uenire finantur, & intercessu frequenti * excitentur, quo uisa uenereæ uoluptatis, quæ somno finguntur, amittant, & extenta uesica seminales uias sibi uicinas comprimendo semen retineant. Alij maiorem digitum ligandum atque constringendum forti filo uel lino iusserunt, quo dolore interueniente altior arceatur somnus, & neque animorum uisa in uenereā uoluptatem soluantur.

Sed

[Margin notes: φαντάσματα. — * ad actionem ducũt, his quæ — * exclusione — * in ventrem — * pusca — * contegenda lumborum loca — * antea memoratis — * Potu — psychrolusian ψυχρολουσία. — * excitari]

*Sed erunt hæc utraque à nobis excludenda. Vexant enim uigiliæ ægrotantem, & ultra modum urinæ retentio difficultatem mictus sæpe *reficit, ut alterius passionis illatæ causa uideatur, *ut supra docuimus.* * efficit * sicut

De sanguinis emissione ex debilitate seminalium uiarum. Cap. VI.

*Milesius debilitate fieri dixit seminalium uiarũ, uel sequi in usu uenereo pro semine sanguinis emissionem. Sed hoc commune est etiam iis qui in osculo uesicæ, quam *urctan uocant, ulcus habuerint. Et est harum manifesta discretio. In iis enim qui ulcus habuerint, cum mictum fecerint, sanguis *fluet attestante mordicatione, & dolore, & aliquando egestione corpusculorum quæ ephelcydas Græci uocauerunt. In iis autem qui debilitate seminalium uiarum afficiuntur, solo tempore Veneris exercendæ sanguis excluditur, attestante iucunditate, nullis corpusculis, & cum mictum faciunt nulláque mordicatione uexante: sed etiam *nunc curatio ex supradictis accipienda, ubi uesicam fluentem sanguine curari conscripsimus. Constrictione enim atque densitate fluentia retinentur. Tunc resumptio adhibenda, ac deinde recorporatio, ut sæpe memorauimus.* Milesius. * Vrethran. οὐρήτρα. * fluit ἐφελκύδας. * huius

De priapismo. Cap. VII. πριαπισμός.

*Sine ullo dolore uel consensu *uertigo ueretri fit, & appellatur priapismos, sed uocabulum sumpsit à similitudine priaporum, *quòd ita *formentur, ut recto ueretro fingantur. Huius autem passionis meminit Demetrius Apameus libro Signorum. Ait enim *semen in semet manu operantem nec quicquam potuisse peragere: tensionem autem fuisse ueretri nimiam, cum paruo dolore, ut cornu putaretur, &* * tentigo. * qui * formantur Demetrius Apameus. * senem

ita perseuerasse multis mensibus. Nullo quoque adiu-
* sed *torio medicinali cessasse, *ac tarde atque longo tem-*
σατυριάσει. *pore quieuisse.* Quo fit ut à satyriasi discernatur
* est *priapismus.* Siquidem illa celer * sit, & non tardat
* Fit enim *in corpore.* *Fiet sanè cum contractu neruorum, &
* At *stimuloso desiderio ueneree uoluptatis:* *nam intelli-
gitur priapismus paralysis esse seminalium uiarū, atq;
* tendentium *aliorum neruorum ad ueretri partes*ducẽtium, quo-*
* distensione *rum* contractu ægrotantes afficiuntur.* Sed etiam
* huius *nunc curatio sumenda est ex iis quæ de uesicæ stri-
ctura longo tempore tardante conscripsimus.

De vomicis siue internis collectionibus, quas
ἐμπυήματα. Græci empyemata vocant. Cap. VIII.

PLena igitur de his tradenda est ratio. Hæc enim
sunt quæ in occultis nata collectiones nuncupan-
σπλάγχνα. *tur, ut in splanchnis, ac membrana, quæ latera cingit,
uel in pulmone, aut discrimine thoracis ac uẽtris, quod
διάφραγμα. *Græci diaphragma uocant, item stomacho uel uentre,
iecore, liene, intestinis, renibus, uesica, aut mictuali
περίνεον. *uia, uel matrice, aut perineo.* Sed de iis quæ in ma-
*trice generantur libris quos de muliebribus uitiis con
scripsimus Responsionum *docuimus: de cæteris uero*
* collectionū *nunc dicemus.* * Harum igitur aliæ solo medicamine
* ductu *curantur, atq; medicinali * delectu gubernante usum*
* sunt *chirurgiæ non exigunt: siquidem* sint occultis in lo-
* est *cis, & plurimis superpositis membris, & *sit im-
possibile atque illicitum plurimas incidere partes,
* copiosus *ne sanguinis * pomposus fluor periculum faciat ægro-
tanti, ut sunt quæ in pulmone generantur, uel dia-
* ulteriore *phragmate intrinsecus, uel in ipsa * alteriore alti-
* situ, loco, po- *tudine, aut in stomacho superius scilicet à diaphra-
situ. *gmate, uel in uentris *sessione, aut intestinis, excepto*
fine

sine longaonis, item in posterioribus uesicæ, uel in renibus: *alia uero accedente chirurgia curantur, quoties ad exteriora corporis collectionum * liquorem erumpendo feruntur, uel magis ab altioribus recedunt, ut in hypozygo membrana, uel diaphragmate forinsecus, atq; stomachi fundo, * & uentris, circa eius superiorem altitudinem, item* iecore, & liene, & longaone ad eius exteriora, atque *sphinteri uicina, & uesicæ in anterioribus, uel sub umbilico, pubetenus, quod Græci etron appellant, item in uesicæ collo, uel in prima eius parte, quam Græci *uretan uocant, & in perineo. Communiter autem omnis uomica uel collectio, antecedente tumore nimio, generatur. Denique empyici quos nos uomicosos, appellamus, alij ex pleuretico morbo, alij ex pleumonico in supradictam paßionem deuenerunt, sequẽtibus signis, nũc communibus cuiusdã partis in uomicam uenientis, nunc specialibus pro singulis corporis locis. Sed ne longa *hac oratione extimemus, omnium communia simul ordinãda probamus: tum singulatim specialia designantes etiam *munia adiungemus. Omnibus igitur collectionibus generatis, uel cum tumor in * liquore uertitur, sequitur febricula uehemens, inordinata, & sæpe cum rigore, & torpore frigido, uel *iniquitate corporis, tum loci feruor incendiosus, grauedo, tensio, & exceptis quæ in pulmone fiunt, sæpe stimulans dolor, & pulsuosus: tum celer pulsus, atq; humilis, & sæpe sudor, magis capitis, atq; collorum. Dehinc perfecta purulentatione rigor corporis, atq; tremor *circunscribitur, & febrium recedit inquietudo, ac dolorum: sed specialiter ac proprie *in communibus, si in membrana quæ latera circuntegit hypozygos appel-

* Alia
* liquore
ὑπέζυγιο.
aph. 45. li. 7.
* uentre
* sphincteri
ἦτριο.
* urethram
aphor. 57. li. 7.
οὐρήτην.
ἰμπινικά.
* hæc
* communia
* liquorem, pus. aph. 47. lib. 2.
* inquietudine: iactatione: uexatione.
* cessat
* præter communia

mica uexantur. Etenim pleumonici hauriendo magis spiritum releuantur. In stomacho autem emergente uomica ructationes tetræ, atque difficultas spirationis, sed minor ægrotantes sequitur, & aliquando tussicula * paruo sine ullo * tumoris excreatu: tum torpor frigidus articulorum, animi defectio, sudor in summitate cutis, pulsus paruus, & corruptio sumpti cibi, atque acidæ ructationes, & nausea, & aliquando uomitus, siccitas linguæ, uel asperitas, sitis, transuoratio difficilis, plurima uel parua pro collectionis magnitudine. Quod si fuerit in superioribus stomachi, donec cibus transuoretur pressuram sentiunt ægrotantes, post * effectus uerò * releuentur. * Ac si in inferioribus, erit facilis transuoratio, ac deinde dolida cibi perceptio sequetur, cùm ad destinata peruenerint quæ * sumantur, dolore ex anterioribus partibus in ore uentris attestante, cum inflatione, uel extãtia quæ impreßione digitorum cedat ac resurgat. Si uerò in superioribus fuerit collectio, nulla uidebitur prompta inflatio uel extantia, sed dolor atq; grauedo inter scapulas, * uel ex posteriorib. ceruicis partibus sentietur. * Ac si in * uẽtre fuerit collectio, & magis in eius ambitu, erit inflatio inferius à diaphragmate, quod discrimen appellamus, circa medium præcordiorũ sinistrorsus flexa, & impreßioni digitorũ cedens, ac resurgẽs, attestante fastidio, nausea, siti post cibi sumptionẽ, cum ructationibus acidis, atq; sumptorum corruptione, & aliquando liquidis per uentrem egestionibus.[a] Ac si in aliquo intestinorũ fuerit collectio, erit extãtia uel inflatio uomicæ secundũ eius positionẽ, * in pyloro: deniq; cõstituta in ultima parte uẽtris sub dextro latere, atq; ilio, uel sub iecore. Sin uerò in nestide fuerit collectio,

* parua
* humoris
* At
* deuoratum
* releuantur
* At
* sumuntur
* uel in
* At si
* ventriculo
¶ a At πύλωρος.
* vt in pyloro erit extantia constituta
νῆστις.

ctio, erit in sinistra parte extātia supradicta atq; infla- tio ueluti sub liene. Aliis etiā intestinis* tēsioribus collectione uitiatis inter umbilici atq; pectinis regionem supradicta reperiuntur. * Ac si in colo fuerit collectio, secundum ilium dextrum, circa umbilicum usque ad sinistra loca, antecedentibus iis quæ sunt solita colicos afficere, supradicta reperiuntur. Item in longaone collectione * suffecta, clunium dolor sequitur, cum difficultate mictus, & abstinentia uentris, & aliquando egestione muculenta, uel sanguinolenta. Inflatio autem uel extantia erit in superficie, occulta, sed immissis per podicem digitis sentietur, & ad inferiora uenientibus liquidis commixta stercora putria egeruntur, adeò ut plerunque lateat, utrum ex pyloro, uel nestide, aut * tenerioribus intestinis hæc ferri uideantur. Sed erunt purulenta separatiora à stercore, atque discreta, quum ex colo referuntur, aut ex longaone. Item in iecore uomica constituta, inflatio, uel extantia, & pulsuosa sequitur ægrotantes * appositio, & tangentibus nobis * sana principaliter * occurrunt, & circa confinium interaneorum, quæ ut suprà diximus, Græci splanchna uocant, circunscripta collectio sentitur, quū nunquam tantum latens, atque ita submersa in peritoneo collectio comprobetur, neque ita circunscripta ac decisa uideatur: sed paulatim deficiens suos fines sanis partibus iungat, ut non * deiecta atque decisa uideatur. Hæc est uomicarum omnium specialis significatio, sed earum eruptiones aliquæ ad thoracis inania fiunt, aliquæ inter regionem peritonei & intestinorum, aliquæ ad stomachum uel uentrem, ut liquida atque purulenta euomantur, aliquæ ad pulmonem, siue arteriam maiorem, uel rumam, quam Græci

bronchon

* tenuioribus
* At si
* perfecta
* tenuioribus
* dispositio
* partes sanas quæ hepati incumbunt
* occurrit
σπλάγχνα.
* distracta

*bronchon appellant, quo liquida & purulenta *etuſ-*
ſiantur, aliquæ ad inteſtina, uel eorum ſpacia, quo per βρόγχον.
*podicē liquida *excludantur, uel purulenta: aliquæ ad* * extuſsiuntur
matricē, quo per muliebrem ſinū profundātur: aliquæ * excluduntur
ad renes uel mictuales uias, ac ueſicā, quo per mictū ſe
rātur: aliquæ ad cor, ut Eraſiſtratus *ait, ſed harū om-*
niū eruptionum pleriq; alias rationabiles dicunt, ali-
*quas irrationabiles: *ſed rationabiles aiunt, ut ad ſto-*
machū uel uentrem ueniētes per os excludi, ad pulmo * &
nem uero per arteriam maiorem, item ad inteſtina uel
uentrem, uel podicem ferri, ad renes uero uel ueſicam
*per mictuales uias, item ad matricē per muliebre *ue-* * pudendum
retrum: Irrationabiles *autem dicunt, eas quæ in dia-*
phragmate, uel hypozygo membrana, aut iecore, &
liene generatæ rumpuntur & per arteriā maiorem,
*uel ſtomachum, aut ueſicam, aut matricē excludi *cre-*
dantur, cum nullæ ſint ab iis partibus quæ collectione * creduntur
affectæ ſunt naturales uiæ ad ſupradicta loca ducen-
tes. Alij *uero etiam in iis ſe * repertos quædam ua-* * reperiſſe
ſcula demonſtrant, anatomica ratione adprehenſa, ἀνατομικά.
quæ ad hæc penetrant loca. Alij *aiunt uias eſſe laten*
tes, quas logotheoretas appellant, per quas limpida Viæ
*uel purulenta quadam exudatione *ferantur: ſed non* λογοθεώρητα * feruntur
oportet de his plurimum diſputare. Sufficit *enim ad*
diſciplinam ſignificationis faciundæ, manifeſta com-
probare. Item *aliqui etiam in ſingula loca ex aliis fa-*
ctam ſuſceptionem puris, quam metalepſin uocaue-
runt, ſignis explicare conati ſunt, quæ quidem non μετάληψις.
neceſſaria, ſed frequentia probauerunt. Etenim *ad*
arteriam maiorem, ſiue gutturis cannam, quam
Græci *bronchon appellant, facta eruptio ſpiratio-*
nis ingerit difficultatem, & tuſsiculam: ad ſtoma-
chum

ad stomachum uerò, nauseam, atque fastidium, & euersionem, uel uomitum ingerit ægrotanti. Item ad intestina, uel uentrem, tormentum facit partium, cum inflatione, ac uentositate. Ad uesicam uerò, delectationem facit frequenter urinæ reddendæ. Ad inania autem thoracis, atque inter peritoneon membranam, & uitalia interna nulla sunt antecedentia eruptionis signa, sed utranque factam intelligimus.* Sed pro ægrotantium motu, uel conuersione iacendi, sonus quidam efficitur uelut inclusi humoris, quem Græci hydatismon uocauerunt. * Præstantius autem, si inter peritoneon atque intestina id euenerit. Sequitur etiam prominentia partium, hydropem fingens, cum mordicationibus, ac doloribus repentinis.* Sed si inanis fuerit ruptio thoracis facta superiorum partium à discrimine, quod Græci diaphragma uocant, cum difficultate spirationis, tussiculæ querela sequitur. Sin uerò in regionem, quæ intestinis atque peritoneo interiacet, fuerit facta, inferiorum partium querela sequitur cum intestinorum tormento. Nouitate enim repentinæ effusionis acriorum humorum, atque corrupti puris edacitate ea quæ naturali habitu custodita manebant uitalia, uehementissimè uexantur. Præterea repentina, atque coadceruata aliquãdo ruptio fit, aliquãdo * paulatim, tenuatis primò uomicæ tegminibus, ut præliquatum, atque paruum liquorem mittant, quod apprehendimus, quum tussicula desiuerit esse sicca, atque sputa pollui admixtione puris uiderimus, uel in egestionibus uentris quicquam saniosi liquoris fuerit repertum, uel in egestionibus urinæ sedimina purulenta fuerint inuenta. Sed post supradictas eruptiones, si omnis fuerit facta liquoris effusio, febres illico soluuntur, atque loci prominen

* Nam

ὑδατισμός.

* Præstantior

ὕδρωψ.

* Sed si superiorum partiũ discriminis, quod Græci diaphragma uocant, in thoracis inanem ruptio facta fuerit.

* quod dici solet, per resudationem.

*prominentia reflatur, & grauedo * circunscribitur.* * cessat
*Sin uerò ex parte fuerit effusa collectio, quod fit debilitate ægrotantis, aut craßitudine liquidorum, aut non in fundo * uomica * osculatione suffecta, sed è lateribus, aut supernis partibus * paulatim liquidam inuenturum. Sed erit approbanda significatio non in fundo factæ ruptionis, quum inter aliquos dies repleta uomica, siue eruptio, tensionem rursum, atque grauedinem cum febre mouerit ægrotanti: tum post effusionem superflui liquoris omnia leuigantur: * ac similiter per interualla dierum * easdem difficultates * repræsentet. Communiter autem, omnium eruptionum tutior est comparatione ceterarum, illa quæ in uesicam uenerit, atque mictuales uias. Etenim naturaliter creduntur hæ partes ingem acrimoniam liquidorum excipere, ac reddere. Quapropter neque * nunc ulla nouitate facilè uexari posse uidentur, quum in se aliena atque acriora susceperint, quæ eruptione uomicæ descendunt: dehinc, quod naturali urinæ commixta purulenta, quæ * collatione corrupta uidentur, obtusa mitescunt: ultimò quod neque coadceruatam, sed paulatim redditam, ac requiescentem sumant egestionem urinæ per exitum & tractum. At facilitate secunda est quæ ad intestina * ruperit. Hæc enim quoque creduntur transitum stercorum sustinere. sed * ad primam minus tuta iudicatur. Siquidem * poßit coadceruatæ effusionis causa per podicem, ægrotanti * defectionem facere, & propterea mortem. Tertia est, quæ ad matricem * ruperit, & magis in iis quæ iam naturali lege purgantur. Didicerunt enim & ea loca materiæ transitum sustinere, minus * quidem à prioribus tuta est. Siquidem neque ex initio natiuitatis, neque*

* uomicæ
* apertione
* paulatim euntia liquida inueniuntur.
* at
* eadem
* repræsentantur.
* tunc
* collectione
* eruperit.
* quàm prima
* potest
* animi deliquium
* eruperit
* tamen

neque per dies singulos naturalem meatum ipsæ sustinent partes,neque ita acria ferre consueuerunt liquorum: siquidem nihil in se sanguis habet mordacißimæ qualitatis: omnium tamen periculosior iudicatur, ut Erasistratus ait, quæ ad cor fuerit facta, eius secunda quæ ad arteriam gutturis, quam Græci bronchum appellant, & eius, repentina magis atque coadceruata, ab ea quæ paulatim fuerit effusa. Siquidem defectiones ingerit ægrotanti,atque difficultatem spirationis, & tußiculam & præfocationem, cùm neque naturalibus liquidis ulla consuetudo per ipsam partem transeundi uideatur: tertia quæ ad stomachum fuerit facta: siquidem præfocationem minus ingerit,sed magis à supradicta, appetitum cibi extinguit, & propterea fame ægrotantes afficiendo* debilitet. Item post hanc secunda est, quæ ad inanitatem thoracis fuerit facta. Siquidem circunfunditur pulmoni humor corruptus, atque cordi ultima est, quæ inter regionem peritonei & intestinorum uenerit. Siquidem circunfunditur humor iecori & lieni, & uentri atque intestinis, quæ quum fuerint uexata ingerunt periculum. Communiter autem,siue uniuersim dicendo,quod Græci catholicon uocant,omnium uomicarum,uel eorum qui iis afficiuntur salutarem intelligimus ductum fore, si post eruptionem factam febres cessauerint, & magis extemplo, uel eadem die: siti quoque recedente, atque *perfecto appetitu cibi: uentris quoque officio parua atque *congesta reddente,ipsius etiam puris * albedo, atque eodem colore apparente: & cum lenitate, ac sine dolore suarum egestionum, & si per superna egeritur,sine uehementi tußicula, neque coadceruatim, sed per partes excluduntur liquida: peßima autem aut

* difficul

Erasistratus.

* debilitat

* refecto

* concocta

* albedine, atque eodem colore in omnibus sui partibus.

difficulter, aut ut sæpe contingit interfectiua ferri iu-dicamus eis, quibus post eruptionẽ febres annexæ perseuerauerint, attestante siti cum fastidio cibi, & uentris fluore, uel ipsius puris fillofo, uel liuido colore, coaceruatis egestionibus aut cum uehementi tussicula uiribus depurgatis. Hæc est uomicarum significatio. Sed oportet ob earum generationem fugiendam, congruam tumoribus adhibere curationem. Horum enim augmenta collectiones faciunt generari, ut sæpe in pleuriticis uel peripneumonicis, uel similibus morbis, quibus ita formauimus curationes, ut minime sinantur initia fieri uomicarum. At uero si iam perfectam uomicam uiderimus, & humore corrupto in toto, aut ex parte, tumoris caruerit nomine, oportebit in similibus adhuc perseuerare adiutoriis, ut cataplasmatibus ex polline tritici, uel seminis lini, aut fœnigræci, uel * hordeacij confectis, uel ex aqua mulsa, aut hybisci decoctione, cuius etiam radix erit conterenda, addita uaporatione spongiarum. Vel si in inferioribus corporis partibus fuerit collectio, encathismatibus quoque iugibus erit utendum ex aqua & oleo calido, ac decoctione cuiusquam ex iis quæ cataplasmatibus congrua suprà diximus. Ante cibum præterea olei calidi quicquam * poto dandum: dehinc etiam mulsi mediocriter cocti: tunc sorbilis offerendus est cibus, atque calidus. est enim improprium ex parte adhuc manente tumore quicquam acrius adhibere, quo magis labor ægrotantibus geminetur, scilicet tumore asperato, unde maiores collectiones efficiũtur. Pausante igitur tumore omni ex parte, & nondum erupta collectione: oportet eius adiuuari celeritatem, ut primum perscriptis cataplasmatibus ficum fa-

* difficillima

* deturbatio. affictu. eodẽ genere loquendi vsus est pag. 553

* hordeacei

ἐγκαθίσματα

καταπλάσματα.

* potui

ciamus admisceri, cum hybisco: tum resinam terebinthinam, adiuncto usu malagmatum, quae congrua Responsionum docuimus libris, ut est Mnaseum, item ex tribus resinis, quod Graeci diatrion retinon uocant, tum etiam* diagalbanes, *uel melinon, uel quam appellant serapionis, aut * dictamnum, uel quicquam simili promißione conscriptum: Cibo autem dandus fuccus ptisanae cũ melle. Itẽ porri capitati uel atriplex, quam Graeci* andraphasin uocãt: itemq; urticam. Iubendi praeterea aegrotantes magis supra latus iacere, si in superioribus à diaphragmate * partibus collectiõ fuerit generata. Cauenda etenim supina iacendi positio: siquidem extenta arteria angustatur, quo & magna difficultas spirationis fit, & minima liquidorum exclusio perficitur. Sed si his adhibitis collectionis nõ prouenerit eruptio, oportebit uehementioribus eam prouocare, ne humor inclusus plurima tordando membra corrumpat. Quapropter praepotandi sunt aegri decoctione fici, uel hyssopi, ac rutae, & origani, & tragorigani, & thymi, uel satureiae, aut absinthij, uel centaureae, aut marrubij, aut semine radicum, aut sinapi, aut nasturtij cum melle, quorum aliqua etiam uiridia erunt mandenda. Item medicamen quod appellatur dia trion pipereon * potu dandum, uel diascordeon, aut* zopirium. Multi tamen etiã hieram dandam probauerũt, & magis illam quae appellatur diacolocynthidos. Adiuuat quoq; eruptionis celeritatem sternutatio adhibita, & aliquibus etiam excreatus quidã hinnibilis iugiter affectatus. Ac si neq; ita eruptio fuerit consecuta, erit ieiunus, uel dato * poto, aut radicibus comestis uomitus adhibendus. Aliqui uero in iis quae superioribus à diaphragmate partibus uexantur,

διὰ τριῶν ῥητίνων.
* Dia Galbanum
* vel Melinum quod
* Dia Dictamnum.
* Aetius pagina 843. describit Melinũ Serapionis: pag. verò 836. Dia Dictãmnum
ἀνδράφαξις.
* Andraphaxin
* in thoracis inanitate. Sic enim pus minus in pulmonem decũbit, sed in costas conuertitur.
διὰ τριῶν πιπέρεων.
ἱερὰ διὰ κολοκυνθίδος.
* potui.
* Zopyrios à Gale. lib. de Antidotis: & Aetio pag. 522.
* potu

uexantur, fumationes adhibuerũt, tardante eruptione, hyssopum, uel thymum, aut origanum incendentes, uel sulphur: & sandaraca, aut aloe, uel styrace impositis igni ægros hiscere iusserunt, & raptu quodam potili nidorem transuorare: * Tunc dandum uel tymminum probant per diem bis uel ter: simile enim inquiunt hoc curationis genus chirurgiæ. Sed uehementer caput grauat implendo. At si in intestinis fuerit collectio, erunt per clysterem iniicienda ea quæ præbibenda nuper ordinauimus. Tum eruptione facta, speculandum, utrum per partes * atq; deposito, liquida excludantur: an uero coaceruata, aut omnino difficulter, & paulatim. Sed si * partim, & nullis obstantibus excludi uiderimus, erit à cibo abstinendus ægrotus, uiribus permittentibus: tum alia die adhibita corporis unctione præpotandus iis quæ supra memorauimus. cibis quoq; adiuuare * collectionem oportet quo omnia liquida detrahantur, dato mulso biben do, uel solo melle, cum resina terebinthina, aut butyro non ueteri. Tum sorbilem dabimus succum ex alica uel ptisana melle admixto. Itẽ porros coctos cum oleo, atque garo, & ptisana, tum etiam ex tritico pti sanam confectam, aut cum protropo uino, aut * squil litico, item lac cum mulso. Et si eruptio liquidorum ad mictuales uias peruenerit, erunt adiungenda supradictis etiam mictualia medicamina quæ urinã prouocãt, à Græcis diuretica appellata, ut asparagi, olus atrum, lactucæ, nũc coctæ, nunc incoctæ, item radices, & sorbilia, lacte quoq; confecta. Sin uero ad intestina eruptio peruenerit, quo per podicem exitum habeat, cum supradictis cõmuniter erunt adhibenda quæ uentris officium non densent, neq; plurimum laxent.

* tum adhibendum hoc thymiama.

* composite

* per partes, vt paulò ante.

* exclusionem

* Scybelitico.

Mictualia διουρητικά.

Quapropter mictualibus prohibitis cibo ordinamus maluam dandam, betas, cauliculos, cucurbitas. Sed si coacceruatim, ac nimis liquida ferri uiderimus, erit abstinentia recusanda. Dandum mulsum * poto sufficienter decoctum, & plurima sitis ægrotantibus * indigenda. Dandus præterea cibus qui uētris teneat officium, ut orizæ succus sorbilis, aut lenticulæ: itē pisces duri corporis, quos sclerosarcos Græci uocauerunt, & uolantum sicciora, & * poto aqua imbrialis offerenda, quam uulgo cisterninam uocant, calida itē medicamina quæ ad humectā tußiculam conscripta sunt: tum uinum mediocriter asperum. Sin uero difficulter atq; paulatim liquida fuerint exclusa, erit inquirenda causa, utrúmne ob debilitantem ægrotantis id euenerit, * quo minime ualeat excludere aliena, an uero ob craßitiem liquidorum, uel ob eruptionem * non in febribus factam, uel in fundo collectionis. Etenim si ob debilitatem ægrotantis id aduerterimus fieri, erūt subleuandæ uires per resumptionē. Si autem ob craßitudinem liquidorum, tenuantia adhibenda, atq; præpotanda quæ supra memorauimus, adiectis quoq; similibus electariis, ut sunt ex melle, resina, uel lini semine cum melle confecta, ac nucleo pineo, uel strobylis, & urticæ semine: præbibendum sinapi cum paruo pipere longo: tunc hellebori adhibemus purgationem. Ac si ex uomicis ulcera tardantia perseuerauerint, ea quæ supra diaphragma fuerunt, quod discrimē appellauimus, ita curabimus, ut est de phthisicis scriptū: in stomacho uero uel uētre, ut de cœliacis: item in intestinis, ut de dysentericis: in renibus uero ac uesica, uel mictualibus uijs potis medicaminibus, atq; clystere iniectis, uel per catethera immißa utemur. etenim si*

sordida

* *vires enim cibo sæpius, sed paulatim sumpto reficiendæ sunt.*
* *potui*
* *iniungenda*

σκληρόσαρκοι.

* *potui*
* *quia*
* *in lateribus aut supernis partibus factam, non in*

φθισικοί.
κοιλιακοί.
δυσεντερικοί.
καθετήρ.

*sordida apparuerint ulcera, lacte atq; melle potamus, semine cucumeris præfuso : aut mulso : aut pinguibus palmulis cũ passo: aut nucleis cũ amygdalis & amylo. Similia etiã per catethera immittẽda, ut tetrapharmacũ medicamẽ diligẽter lacte solutũ. Sin uero limpida fuerint ulcera, erũt encathismata adhibẽda, quib. præcocta fuerint aliqua constringentia, atq; extrinsecus apponẽda emplastra, quæ cicatricẽ facere ualeãt, à Græcis epulotica appellata. potui dandũ lac cũ amylo, & cucumeris semine, cũ decoctione phœnicobalani, aut papaueris * fixi, atq; cõstricti cũ uino protropo, & * amygdali decoctione, uel mali cydonij, sorborum, & palmularum thebaicarum, uel succo mali punici, uel iis quæ in pharmaceutico Responsionũ tradidimus libris, ex quibus est quod appellatur * carui, & œnocraton, & ex trachanto atq; amylo, & glycyrrhiza. Vtendum etiam aquis sua uirtute medentibus, quas supra memorauimus: Itẽq; iis quæ in * Aria insula, & * Theanitorum prouincia esse perhibẽtur, cæterarum quoq; resumptiuarum materiarum usum adhibendo, ut nutribiliores succos. Vbi uero inter intestina & peritoneum eruptio fuerit facta, siue ex iecore, siue ex aliqua ueniens collectionis parte, quæsitũ est quomodo puris detractio fieri posit, utrumne per tenues uias uesicæ ueniat: atq; in intestina * acceptũ uideatur, & propterea per urinã, uel per uentris officium excludi posit : an uero sectis inguinum locis detrahi facilius uideatur, quod quidem Erasistratus demõstrauit? Sed apparet * nunc chirurgia ad exitũ puri faciendũ, incisa secundũ inguen peritonei membrana, quo corruptis liquoribus prolapsio inferioribus * aperte præbeatur. Tunc cõgrua adhibenda cu-*

Medicamen. τετραφάρμακον.
Emplastra. ἐπουλωτικά.
φοινικοβάλανοι.
* fixi atque contritis
* amygdalarũ
Diacaryon.
tragacantho
* Arenaria.
* Teanitarum
* accipi
Erasistratus.
* commoda.
* apertis

* *redditur* — *ratio. Etenim incisa peritonei mēbrana, in cicatricē facile conducitur, & sine ullo periculo ægrotantis sa-*
ὑδρώπων πα- ῥακεντήσει. ἐντεροκήλη. — *nitas * datur, ut est cōiiciendum ex hydropum paracentesi, atq; chirurgia ramicis, quā Græci enterocelen uocant. Neq; impoßibile putandum, etiamsi quid*
* *cheirurgia* — *remanserit, facta detractione * chirurgiæ, per super-*
* *exudare* — *ficiem cutis, ac tenues uias, & per intestinorū cauitatem * sudari. quippe cum etiā in hydropibus circunfusus humor intestinis sæpe fuerit exiccatus, quibusdam per uesicā, fœminis per matricem, sed omnibus cōmu-*
* *restitutio* — *niter fortitudinē conuenit per nutrimenta præstare. facile enim * corruptio partium depulsa paßione fit, cum corpus fuerit naturali fortitudine possessum.*

πολυσαρκία.

De superflua carne, quam Graci polysarcian vocant. Cap. IX.

Accidunt corporibus superflua carnis incrementa, quæ Græci ob nimietatem polysarcian uo-
* *nutrimento cessanti* — *cauerunt, & est hoc paßionis genus contrarium * nutrimento cessante: siquidem cessans nutrimentum ta-*
* *copiosius allatum* — *bida facit corpora. Idem ultra naturæ modum * uehementius elatum plurimam facit carnem generari, ex qua corpora grauata premūtur. Præterea hoc quoq;*
καχεξία. — *speciem accipimus cachexiæ, siquidem indecens difficultas patientes afficit: nam sequitur nimia ac superflua multitudo carnis, quæ in pinguem prominentiam erigitur cum tardo motu, atque grauatione, & debilitate, & ex paruo greßu anhelatione, ac sudore, ut suo se corpore præfocari sentiant ægrotantes, quo neq; leuia ferre ualent uestimenta. Multi igitur me-*
ἀλεῖπται. κοινότης. ἐπίδοσις. εὐεξία. — *dicorum atq; aliptarum salutaribus præceptis adiungendam diligentiam detrahendæ carnis putauerunt, intuentes cœnoteta, quam epidosin uel euexian uocant,*

cant, hoc eſt, habitudinis augmentum: ſed hoc à Sorano repulſum. Nos igitur *ſolam bonam habitudinem intelligimus, quæ ſi fuerit cum modica carne fortitudo,* * *& ſeruanda magis quàm repellenda.* Polyſarcia *uero, quam nunc paßionem dicimus, rectè cachexian nuncupamus, quæ multis accidentibus denuntiat periculum.* Etenim *quæ* * *ſequetur animalia nutrimento dedita, uel custodia reſeruata, ut* * *flato, atq; extento, & prominenti corpore uideantur, hæc eadem cuncta patientes* * *ſequentur.* Similiter *accidentia corporibus ulceratis, in quibus uana caro concreſcit, uel eorum labiis quæ* * *fuerit acie circunciſa* * *renaſcantur.* Sed *iſtius paßionis duplex traditur differentia curationis: alia quæ cohibet fieri plurimum corporis nutrimentum, quæ quidem ponitur in geſtatione celeri, & cibis non multū nutribilibus, ac moderatis, ne plura corpus quàm inſumit, accipiat: alia quæ cyclica regula atq; operoſa recorporatione formatur demutandi corporis cauſa.* Sed *ut docilis ſermo, ac manifeſta tradatur præceptio, partium erit memoranda curatio.* Cōuenit *igitur corpus exercere geſtatione plurima ac perſeueranti animalium iugo, uel curriculi motu, & equitatione, ac nauicula: item lectione, & uocis exercitio uehementi, uel meditatione modulationis agoniſticæ, & celeri greſſu, quo magis labor ſu rarum fiat.* Item *curſu, atq; ſicca fricatione, manibus puris, uel aſpero linteamine, & arenæ aſpergine: tum uolutatione in palæſtra uaria, quā Græci celadian, atq; choricomachian uocauerunt, quæ ſunt ſpecialiter ab ipſius artis præceptoribus imperanda: tum hoplomachia, hoc eſt armorum ficta* * *confrixio: item* * *alienis laboribus exercitio, hoc eſt colluctantiū, uel*

** eſt*

** ſequuntur*
** inflato*
** ſequuntur: Similia quoq; accidētia ſunt in corporibus*
** fuerint*
** renaſcitur,*

Modulatio ἀγωνιστική.

κυλίνδησις. χειρομαχία. ὁπλομαχία.

** fictione*
** alterius*

coëxercentium, quam Græci * haterocopian uel trachelismon uocant, atq; longo uel * raptorio machinamento, quod * macron sparton uocauerũt: item Italica sphæra, & luctatione, celerique & dura atq; multa uel sicca fricatione. Etenim oleo labẽtibus manibus fortitudo soluitur exercitij. Conuenit etiã sole corpora torrere, quod Græci heliosin uocãt: tum paroptesi ex flamma, uel carbonibus, & siccis uaporationibus prouocatur sudor: & nunc structia lauacra, quæ plurimum detrahunt, nũc frigida, quæ corpus in densitatẽ cogunt: deniq; psychrolutarum corpora densa, ac ueluti * testea sentiuntur. Conuenit etiã arenæ littorariæ adhibendus feruor: tum natatio maritima, uel aquarum naturali uirtute medentiũ, & in lauacris sudore perfecto aspersginẽ salis adhibere: qua sæpe condita caro animalium ciborũ * uolũtati sicca seruatur, atq; densior, nec collecta marcescit. Tum fricamentũ adhibendum, quod Græci * zegma uocãt, ex nitro tuso, atq; in puluerem redacto, & post lauacrũ longa cibi dilatio, uel potus. Tunc enim appetitio * minima marcescit, & eius acies tẽporis obtunditur dilatione, cum etiam digestionis parata proteruitas detracto somite languescit. Erit præterea potus semper ante cibum prohibendus, uel in toto paruus dandus, & magis cum cibi sumuntur. Etenim immisso liquore plurimo * fluidantur accepta, atq; caro mollitur, & digestione facile * solidiora propriantur. Sed si plurimũ quisquã sitierit uinũ, paruum dabimus mediocriter asperum. Pulmentũ uero alicam, amylum: lac: nucleos, cerebrũ, oua: pisces autẽ teneros, uel pinguia quæq; reprobamus. Panẽ damus frigidum, fermentatũ, autopyrũ. est enim minus nutriẽs: & magis, si fuerit ueteratus. Specialiter

* becaterocopian
* tractorio
* Macrosparton nempe quia longis funibus τοῖς μακροῖς σπάρτοις traheretur.
* testacea:
* voluptati
ζέγμα.
* Zesma quasi feruidum
* maxima
* fluida reddantur
* solidioribus propriantur. partiũ corporis substantiæ adhærescunt, & agglutinantur.
αὐτόπυρος.

cialiter autē siccus probandus est cibus. Item *pulmēto
danda sunt olera & pisces durioris naturæ, uel auium
sicciora, uel agrestiū, ut leporis, capreæ: porcina ex
deposito, hoc est, longo tēpore sale siccata.* Conuenit
*præterea unū cibum sumere, & post sumptionem plu-
rimū uigilare:** In *requie quidem, quo multa corpus* *irrequietis
exhalatione insumatur uigilando: additur enim plu- Somnus sagi-
rimum somno: deniq; dormientiū corpus ualidius fit.* nat. * uuidius
Potus *dandus frigidus: & perseuerāte carnis multitu-
dine erūt initia cycli* adsumenda, nunc ab omni absti* * incipienda
*nentia, nunc à paruo cibo & aqua, nunc * augmenta* * augenda
ordine regulari. Itē *à ieiuno uomitu sumendum est ini
tium:* uel ex radicibus: tum ad drimyphagian uenien* * deinde ex
*dum, ac mediæ qualitatis materiā, uolantū, atq; agre-
stium: quæ quidem erunt celeranda per dies* minoris* * paucioribus
breuitatis, quo urgentius initia repetātur: & in ole- diebus
*ribus erunt urinalia prouidenda, ut asparagus, pastina
ca, apiū, fœniculus, daucus, porri capitati, & horum
similia: sic enim cōmunia seruantes corpus ualebimus
demutare.* Accidentiū *quoq; coniecturā faciemus, quo
elimatio carnis atq;* diductio procedat.* Aliqui *medi* * deductio
ci phlebotomiā probant, atq; purgatiua medicamina, καταστικά.
quæ cathartica appellant, & clysterem, & post laua * potus
crum illico V*enerē adhibendam ante cibum, atq; ipsa* * vespertinū post cœnam.
die paruum nutrimentū, poto aquam dandam.* Item *pandiculationem
uomitū post uesperinū uinum.* Alij *quoq; ueluti pas-* * venere & concubitu
sioni contrariā, corporis expansionem ex* thalamo
fieri probauerunt, quam appellant * antipalon, itemq;* Antipetalon
nocturni roris auram ante solis ortum bibendam. Sed * ἀντιπεταλον
horū deliratio manifestis proditur rebus. Nam *phle-* vocat, quod
botomia uires depurgatæ uexātur, & corpora pal-* Hipp. aph. 56. lib. 7. ἀλύκην.
lescunt, quod Græci raccosin uocant. Item *purgatiuis* * flaccescunt,

medicaminibus ex clysteribus, cum supradictis, etiam
* quo malus | liquida corrūpuntur, * cum alius habitus corporis fit.
καχεξία. | quem Græci cachexian uocant. Venereus uero usus
Venus effœminat | effœminat membra, atq; fortitudinē tollit. Item ali-
* ordinandum | quibus bis in die * ordinatum lauacrum, & somnum
prius quàm cibus sumatur, quidam impropriè uolue-
runt. craßificat enim somnus, non tenuat corpora: itē
uomitus post cibum: uires enim tollunt: & quāquam
corpori detrahant carnem, implent tamen necessariò
caput, atq; sensuales uias uexant, & gingiuas in pu-
* fœdant, præterea | tredinem mittunt, atq; os odore * fœtāt, retro stoma-
chum limant, & ipsum hominem sibimet faciūt displi
δυσαρέστησις. | cere: quod Græci dysarescesin uocant, cum inæquali-
tate febribus uicina. Est & impropriū, atq; praua ra
tione æstimatum, ob corruptionem paruorū maiores
* ciborum | corpori uexationes inferre. Sed si forte * uinorū fue
rit excessa moderatio, tunc erit uomitus adhibendus:
eius enim uexatione maior est immodicæ sumptionis
grauatio. Item præ cæteris uehemēs, & maior quàm
oportet, animi officiis siue curis adplicatio: Videmus
Literis uacantes macri sunt. | enim ob has causas etiam studentiū corpora fieri te-
nuiora, limitatione quadam animi iugi cogitatione
atq; disputatione, eorum uero qui segni ac pigro du-
ctu uitam trahunt, solidiora atq; pleniora fieri cor-
pora, ob contrariam rationem. His de super-
flua carne conscriptis, omnium tarda-
rum paßionum curationes expli-
cauimus, intentione aliarum
sectarum neglecta.

FINIS.

INDEX RERVM ET VERBORVM, QVÆ HVIC TOTO OPERI INSVNT.

Apop

Cephal

Ischias

Minythica

Stomachi

Venus

FINIS.

Errata ſic corrigito.

Pag.3.phrenith.l.phrenitim. ibid.ſi cõſenſu.l quia cõſenſu vehemẽs &c. pag.4 ſcriptoris edidi. l.ſcriptoris authoritate edidimus. ibid in marg.potiſsimus l potiſsimùm. ibid.deſignet.l.deſignat. in marg.παραποπῆιν. l.παρακοπτὴν. cauſas nominare. l.cauſas eum nominare. in marg. ſeu partitiones verba * nominibus ſeu partitiones verba nominibus ipſis &c. ibid.quæ dicto καὶ. l.quæ dictio καὶ. & cauſam eſſe τὸ πυρέττ,febrem verò τὸ πυρετῶν. l.cauſſam eſſe τὸ πυρέττῶν,i febricitandi, τὸ δ πυρέττειν τὸ πυρέττ. pag.5.in marg.in aliis rebus &c.l. Si in aliis rebus id vſurpetur, quàm &c. ibid.neq; * ſumpſion. l.neq; ſumptionibus. in marg.vt ſol.5.&c.vt fo.3.de febre dixit. 6.à ſomno contra naturam. l.à ſomno quia contra naturã eſt. ibid.in furore febricit. l.in furore non febricitantium. 7.membranarũ naris. l.membranarum natis. 8.quia non futuræ. l.quia ſi futuræ. 9.veniunt. Siquidem &c. l.veniunt,ſiquidem imminentem paſsionem * cohibeat' medicinalis &c. in marg.colatur.l.tollatur. in marg.Cum verò.l. Nos verò. ibid.ceratione.l.ratione. 11.ne ea.l.ne is. ibid.eius cauſa. l eius cauſis.i.ardor. 13.in marg. Eripoth. l. Leipothymia. 15.in marg.ἄνωρωσις l.μώρωσις. ibid.æger credibilis eſſe non. l.æger nõ credibilis eſſe poteſt. 16.in marg.κάρον l.κάρος. 17.argumento paſſ.l.augmento paſsionis. 18.calore. l.colore. & mox,Calore inquam.l.Colore inquam. ibid.ſubinflatas. l.ſubinflatus. ibid. lethargis.l.lethargicis. 24.ἄτρω. l.ἄτρον. in marg.item quia ne. l.item ne. 25.in marg.potus aquæ. l.potum aquæ. ibid.pertracta.l.pertractata. ibid. adiutorium tendere. l.intendere. 26.in marg.potus aquæ. l.potui aquam. ibid.alienationis. l.alienatio. 28.dehinc clunes etiam, ſimul.l.dehinc clunes etiam. Nam ſimul hæc omnia ſcarificare &c. ibid.phlebotomiæ,quæ.l.phlebotomiæ par,quæ &c. ibid.in marg.κόφωσιν.l.κωφὰς 29.fierit. l.fieri potuerit. ibid.incidenda. l.inhibenda. 30.fecerunt. l.facerent. 31.in marg. *multum * in carp. * artuum,in carp.&c. 32.in marg.vt exacto.l.vt exerto,&c. ibid.Hæc enim quæ. l.Hæc enim de cellario proferuntur, quod Græci &c. 34.fuiſſe. l.eſſe. 36.fortuna. l.fortunam. ibid.ſenſa.l.prehenſæ ibid.æternum mouentia. l.æternum ſe mouentia. ibid. ſenſas. l.prehenſas. 42.adiutoriũ. l.adiutoriorum. 47.in marg.vulgò echinon.vulgò errhinon. 48.& phrenitico. l.ex phrenitico. 50.in marg.°inebriare. l.inebriari. 59.βηχικὸν. l.βηχικόν. 64.conſequentis paſsionis. l.conſequenti paſsioni. 77 phreneticis .l.phreniticis ſic vbiq; legito. ibid.conyra. l.conyza. 78.hebetudine. l.habitudine. 86.ſanctitati. l.ſanitati. 88. camali cibo.l. carnali cibo. 99.λύσπνοιαν.l.δύσπνοιαν. 111. hebetudinem.l.habitudinem. 112. uctionem. l.unctionem. 124. actum. l.ac tum. 144.in marg. pychotica.l. pycnotica. 165. in marg.σύφορτα. l.σύφορτα. 168.in marg. apperibile & ſtom.&c.

156

*ſtom. &c. aperibile ecſtomoticum. infrà pag. 172 apertibile. 175 poſt hortum. l. poſt ortum. 176. in marg. 267. l. 167. 182. De condictione. l. De conductione. 184. ſurum atq; veſtig. l. ſurarum atq; veſtig. 206. reducatur. l. reducantur. 209 in marg. indige. l. indiget. 217. cataplaſmaticus. l. cataplaſmatibus. 221. caſtorea. l caſtoreo. 236. in marg. pudendialis. l. pudendi alis. 219. Diarrhœa. l diarrhœa. 233. apotomiam. l. apotamiam. 242. in marg. glorioſi medici. dele quæ ſequuntur. * ſcripſerunt. dele quæ ſequuntur. ibid Pauci autem. l. Pati autem. &c. in marg. ἰξ[illegible]. l ἰξ[illegible]. * quotidianas Diurnas. * Diurnas dixit. &c. 245 in marg. [illegible]. l [illegible]. 286. carnem vt pag. l. carnem, vt pag. 290. 290. con. l. non. 322. ſiquidem ex vulneribus. l. ſiquidem an ex vulneribus. 326. callidas l. calida os. 343. in marg. ferreaci. l. ferrei. ibid. ſqyllæ. l. ſcillæ. 365. vt. ijs excluſis vel cadentibus &c. l. vt purgamentis excluſis vel exeuntibus, etiam febre oborta, adhibita curatio in &c. 356. chirurgumentis. l. chirurgumenis. 403. ſolutio cogente. l. ſolutione cogente. 404. cadonia. l. cydonia. 409. immittimis. l. immittimus. 410. in marg. ἀκοϛίϛ[illegible]. l. ἀκοϛίτας. 413. peritoneon. l. peritonæon. ſic in marg. περιτόναιον. 437. in marg. cadentium. l. candentium. 510. iniuſta. l. inuſta.*